MAGYARORSZÁG KORMÁNYA

T/11900. számú

törvényjavaslat

a polgári perrendtartásról

Előadó: **Dr. Trócsányi László**
igazságügyi miniszter

Budapest, 2016. szeptember

2016. évi … törvény
a polgári perrendtartásról

Az Országgyűlés

a magyar perjogi hagyományokra és az európai jogfejlődés vívmányaira építő, a felek felelős pervitelén és a bíróság aktív pervezetésén alapuló, a koncentrált per feltételeit biztosító szabályozás megteremtése céljából,

a polgárok szolgálatát biztosító, a közjónak és a józan észnek megfelelő jogalkalmazás eszméjétől vezérelve,

a magánjogi jogviták tisztességes eljárás elvén nyugvó rendezése és az anyagi jogok hatékony érvényre juttatása érdekében

az Alaptörvény 25. cikk (2) bekezdés *a)* pontja végrehajtására a következő törvényt alkotja:

ELSŐ RÉSZ

ALAPVETÉSEK

I. Fejezet

A törvény hatálya és az alapelvek

1. A törvény hatálya

1. § *[A törvény hatálya]*

(1) E törvényt kell alkalmazni a bíróság eljárására, ha jogszabály biztosítja a bírói utat és törvény nem rendeli eltérő szabályok alkalmazását.

(2) A bíróság az e törvény hatálya alá tartozó jogvitát erre irányuló kérelem esetén bírálja el.

2. Alapelvek

2. § *[A rendelkezési elv]*

(1) A felek szabadon rendelkeznek perbe vitt jogaikkal.

(2) A bíróság – törvény eltérő rendelkezése hiányában – a felek által előterjesztett kérelmekhez és jognyilatkozatokhoz kötve van.

3. § *[A perkoncentráció elve]*

A bíróságnak és a feleknek törekedniük kell arra, hogy az ítélet meghozatalához szükséges valamennyi tény és bizonyíték olyan időpontban álljon rendelkezésre, hogy a jogvita lehetőleg egy tárgyaláson elbírálható legyen.

4. § *[A felek eljárás-támogatási és igazmondási kötelezettsége]*

(1) A felek kötelesek előmozdítani az eljárás koncentrált lefolytatását és befejezését.

(2) A perben jelentős tények állítása, és az alátámasztásukra szolgáló bizonyítékok rendelkezésre bocsátása – törvény eltérő rendelkezése hiányában – a feleket terheli.

(3) A felek tényállításaikat és egyéb, tényekre vonatkozó nyilatkozataikat a valóságnak megfelelően kötelesek előadni.

(4) A bíróság azt a felet, aki önhibájából a perben jelentős tények tekintetében olyan nyilatkozatot tesz, amelyről bebizonyosodik, hogy valótlan, pénzbírság megfizetésére kötelezi, valamint az e törvényben meghatározott más jogkövetkezménnyel sújtja.

5. § *[A jóhiszeműség elve]*

(1) A felek és más perbeli személyek eljárási jogaik gyakorlása és kötelezettségeik teljesítése során jóhiszeműen kötelesek eljárni.

(2) A bíróság azt a felet, vagy más perbeli személyt, aki a jóhiszeműség követelményével ellentétes magatartást tanúsít, pénzbírság megfizetésére kötelezi, valamint az e törvényben meghatározott más jogkövetkezménnyel sújtja.

6. § *[A bíróság közrehatási tevékenysége]*

A bíróság a perkoncentráció érvényesülése érdekében az e törvényben meghatározott módon és eszközökkel hozzájárul ahhoz, hogy a felek eljárási kötelezettségeiket teljesíthessék.

MÁSODIK RÉSZ

ÁLTALÁNOS RENDELKEZÉSEK

II. Fejezet

Értelmező rendelkezések

7. § *[Értelmező rendelkezések]*

(1) E törvény alkalmazásában:

1. *azonosító adatok nem természetes személy esetén:* székhely, kézbesítési cím (ha székhelytől eltér), nyilvántartó hatóság és nyilvántartási szám, adószám, perben eljáró törvényes vagy szervezeti képviselőjének neve és kézbesítési címe;

2. *azonosító adatok természetes személy esetén:* lakóhely (lakóhely hiányában tartózkodási hely), kézbesítési cím (ha lakóhelytől vagy tartózkodási helytől eltér), születési hely és idő, anyja neve, perbeli cselekvőképesség hiányában törvényes képviselő neve és kézbesítési címe;

3. *ellenkérelem-változtatás:* ha a fél az ellenkérelmével – ideértve a viszontkeresettel és beszámítással szembeni ellenkérelmét is – összefüggésben előadott korábbi

a) tényállításához képest eltérő vagy további tényre hivatkozik,

b) jogállításához képest eltérő vagy további, a vele szembeni igény érvényesíthetőségét kizáró, megszüntető vagy gátló anyagi jogi kifogásra, jogi érvelésre hivatkozik, vagy

c) tényállítást, jogállítást, kérelmet részben vagy egészben elismerő, illetve azokat nem vitató nyilatkozatát visszavonja;

4. *fogyasztó*: a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) szerinti fogyasztó;

5. *gazdálkodó szervezet*: a gazdasági társaság, az európai részvénytársaság, az egyesülés, az európai gazdasági egyesülés, az európai területi társulás, a szövetkezet, a lakásszövetkezet, az európai szövetkezet, a vízgazdálkodási társulat, az erdőbirtokossági társulat, a külföldi székhelyű vállalat magyarországi fióktelepe, az állami vállalat, az egyéb állami gazdálkodó szerv, az egyes jogi személyek vállalata, a közös vállalat, a végrehajtói iroda, a közjegyzői iroda, az ügyvédi iroda, a szabadalmi ügyvivői iroda, az önkéntes kölcsönös biztosító pénztár, a magánnyugdíjpénztár, az egyéni cég, továbbá az egyéni vállalkozó, emellett gazdálkodó tevékenységével összefüggő polgári jogi kapcsolataiban az állam, a helyi önkormányzat, a költségvetési szerv, a jogszabály alapján a költségvetési szervek gazdálkodására vonatkozó szabályokat alkalmazó egyéb jogi személy, az egyesület, a köztestület, valamint az alapítvány;

6. *hozzátartozó:* a Ptk. szerinti hozzátartozó;

7. *jogalap:* az az anyagi jogi jogszabályi rendelkezés, amely az alanyi jogot közvetlenül keletkeztető tényeket meghatározza és annak alapján az igény támasztására feljogosít;

8. *jogi személyek alapításával és törvényes működésével kapcsolatos perek:*

a) a kérelemnek helyt adó cégbírósági bejegyző vagy változásbejegyző végzés hatályon kívül helyezése iránti per,

b) a cégalapítás érvénytelenségének megállapítása iránti per,

c) a létesítő okirat módosítása érvénytelenségének megállapítása iránti per,

d) a jogi személy határozatainak bírósági felülvizsgálata iránti per,

e) a gazdasági társaság és a szövetkezet tagjainak kizárása iránti per,

f) a gazdasági társaságban történő befolyásszerzéssel kapcsolatos per,

g) a társaság tartozásaiért korlátozott felelősséggel tartozó tag vagy részvényes felelősségének korlátlanná minősítése iránti per,

h) a cégnek nem minősülő szervezetek ellen a törvényességi felügyeletet, törvényességi ellenőrzést gyakorló szerv által indított per;

9. *keresetkiterjesztés:* a felperes más által indított perbe történő belépése vagy további alperes perbevonása, ide nem értve, ha a perbelépés vagy perbevonás jogutódlás miatt következik be;

10. *keresettel érvényesített jog:* az az alanyi jog, amelynek érvényesítését anyagi jogi jogszabály biztosítja;

11. *keresetváltoztatás:* ha a fél a keresetével – ideértve a viszontkeresetet és beszámítást is – összefüggésben előadott korábbi

a) tényállításához képest eltérő vagy további tényre hivatkozik,

b) jogállításához képest eltérő vagy további érvényesíteni kívánt jogra, igényének anyagi jogi jogalapjára vagy jogi érvelésre hivatkozik, vagy

c) kérelméhez képest a kérelem, illetve annak valamely része összegszerűségét vagy tartalmát megváltoztatja, vagy további kérelmet terjeszt elő;

12. *médiaszolgáltató:* a sajtószabadságról és a médiatartalmak alapvető szabályairól szóló törvény szerinti médiaszolgáltató;

13. *médiatartalom-szolgáltató*: a sajtószabadságról és a médiatartalmak alapvető szabályairól szóló törvény szerinti médiatartalom-szolgáltató;

14. *nem természetes személy*: a jogi személy, valamint a jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet, amely jogszabályi rendelkezés alapján perbeli jogképességgel rendelkezik;

15. *perfelvételi irat:* az írásbeli ellenkérelem, a válaszirat, a viszontválasz, az előkészítő irat, a viszontkereset-levél, a beszámítást tartalmazó irat;

16. *személyi állapot*: az ember személyi minőségét, személyi jellegű és családi kapcsolatait meghatározó tényezők összessége;

17. *vagyonjogi per*: az a per, amelyben az érvényesített igény a fél vagyoni jogain alapul vagy értéke pénzösszegben kifejezhető;

18. *vállalkozás*: a Ptk. szerinti vállalkozás.

(2) E törvény alkalmazásában törvényes képviselőnek minősül a Ptk. szerinti szervezeti képviselő is.

III. Fejezet

Bíróságok, kizárás

3. Eljáró bíróságok

8. § *[Az eljáró bíróság]*

(1) Elsőfokon ítélkezik:

a) a járásbíróság,
b) a közigazgatási és munkaügyi bíróság és
c) a törvényszék.

(2) Másodfokon ítélkezik:

a) a járásbíróséghoz, valamint a közigazgatási és munkaügyi bírósághoz tartozó ügyekben a törvényszék,
b) a törvényszékhez tartozó ügyekben az ítélőtábla és
c) az ítélőtáblához tartozó ügyekben, továbbá az e törvényben meghatározott esetben a Kúria.

(3) Felülvizsgálati ügyekben a Kúria jár el.

(4) Ahol e törvény járásbíróságról rendelkezik, ott ezen kerületi bíróságot is érteni kell.

4. A bíróságok összetétele

9. § *[A bíróság összetétele]*

(1) Az elsőfokon eljáró bíróság – törvény eltérő rendelkezése hiányában – egy hivatásos bíróból áll (a továbbiakban: egyesbíró).

(2) Törvényben meghatározott esetben az elsőfokon eljáró bíróság egy hivatásos bíróból mint elnökből és két ülnökből álló háromtagú tanácsban jár el.

(3) Ülnökök közreműködésével jár el a bíróság, ha az egy keresetben vagy az egyesített perekben érvényesített valamelyik igény, a viszontkereset vagy a beszámítás elbírálása tekintetében törvény szerint ülnökök közreműködése szükséges.

(4) A másodfokon eljáró bírósági tanács három hivatásos bíróból áll.

(5) A Kúria a felülvizsgálati eljárás során három hivatásos bíróból álló tanácsban jár el. Ha az ügy különös bonyolultsága vagy kiemelt társadalmi jelentősége indokolja, a Kúria elrendelheti, hogy az ügyben öt hivatásos bíróból álló tanács járjon el.

10. § *[A bíróság tagjainak jogai és kötelezettségei]*

(1) Az egyesbíró megteheti mindazokat az intézkedéseket, és meghozhatja mindazokat a határozatokat, amelyeket törvény a bíróság vagy az elnök hatáskörébe utal.

(2) A bíróság tanácsának hatáskörébe utalt ügyekben az elnök tárgyaláson kívül megtehet minden intézkedést, és az ítélet kivételével meghozhat minden olyan határozatot, amelyet törvény a bíróság hatáskörébe utal. Tárgyaláson az elnök azokat az intézkedéseket teheti meg, és olyan határozatokat hozhat, amelyeket törvény kifejezetten az elnök hatáskörébe utal.

(3) Az eljárásban a hivatásos bírákat és az ülnököket ugyanazok a jogok illetik meg és ugyanazok a kötelezettségek terhelik. Törvénynek bíróra vonatkozó rendelkezései a hivatásos bíróra és az ülnökre egyaránt vonatkoznak.

5. A bírósági titkár és a bírósági ügyintéző

11. § *[A bírósági titkár és a bírósági ügyintéző]*

(1) Az elsőfokú bíróság hatáskörébe tartozó ügyekben az egyesbíró, illetve az elnök helyett tárgyaláson kívül – a (4) bekezdésben foglalt kivétellel – bírósági titkár is eljárhat.

(2) A bírósági titkár jogosult továbbá bizonyítási eljárás megkeresett bíróságként történő lefolytatására. A bíróság eljárására irányadó, az e törvényben meghatározott rendelkezéseket ilyen esetben a bírósági titkár eljárására kell alkalmazni.

(3) Az (1) és (2) bekezdésben meghatározott esetben a bírósági titkárnak – törvény eltérő rendelkezése hiányában – önálló aláírási joga van. A bírósági titkár megteheti mindazokat az intézkedéseket és – az ítélet kivételével – meghozhatja mindazokat a határozatokat, amelyeket törvény a bíróság vagy az elnök hatáskörébe utal.

(4) A bírósági titkár ideiglenes intézkedésről nem hozhat határozatot.

(5) Jogszabályban meghatározott esetekben, önálló aláírási joggal, tárgyaláson kívül – a bíró irányítása és felügyelete mellett – bírósági ügyintéző is eljárhat. A bíróság eljárására irányadó, törvényben meghatározott rendelkezéseket ilyen esetben a bírósági ügyintéző eljárására kell alkalmazni.

(6) A bírósági titkár, valamint a bírósági ügyintéző kizárására a bíró kizárására vonatkozó rendelkezéseket kell alkalmazni.

6. A bírák és a bíróság kizárása

12. § *[A bíró kizárása]*

A per elintézéséből ki van zárva, és abban, mint bíró nem vehet részt:

a) a fél, a féllel együtt jogosított vagy kötelezett személy, továbbá az, aki a per tárgyát egészen vagy részben a maga részére követeli, vagy akinek jogaira, illetve kötelezettségeire a per eredménye kihatással lehet,

b) az *a)* pont szerinti személy képviselője, támogatója vagy olyan volt képviselője, volt támogatója, aki az ügyben eljárt,

c) az *a)* vagy *b)* pont szerinti személy hozzátartozója,

d) az, akinek tanúként történő meghallgatását a bíróság a perben elrendelte, az, akit a perben a bíróság szakértőként rendelt ki, vagy aki a perrel összefüggő szakvéleményt adott,

e) a perrel összefüggő közvetítői eljárást lefolytató személy,

f) az, akitől az ügy tárgyilagos megítélése egyéb okból nem várható.

13. § *[A bíró kizárása a perorvoslati eljárásokból]*

(1) A per másodfokú elintézéséből ki van zárva az a bíró is, aki a per elsőfokú elintézésében részt vett.

(2) A perújítás elintézéséből ki van zárva az a bíró is, aki a perújítással támadott határozat meghozatalát megelőző eljárásban részt vett.

(3) A felülvizsgálati kérelem elintézéséből ki van zárva az a bíró is, aki a felülvizsgálati kérelemmel érintett határozat meghozatalát megelőző eljárásban részt vett.

14. § *[A bíróság kizárása]*

(1) A perben az a járásbíróság, közigazgatási és munkaügyi bíróság, törvényszék, illetve ítélőtábla sem járhat el,

a) amely a perben fél, a féllel együtt jogosított vagy kötelezett személy, továbbá az, amely a per tárgyát egészen vagy részben a maga részére követeli, vagy amelynek jogaira, illetve kötelezettségeire a per eredménye kihatással lehet és

b) amelynek elnöke, illetve elnökhelyettese a 12. § *a), b)* vagy *c)* pontja értelmében ki van zárva.

(2) Az (1) bekezdés *a)* és *b)* pontjában meghatározott kizárási ok arra a jogi személyiséggel nem rendelkező bíróságra is vonatkozik, amelynek bírái fölött a perben érintett bíróság elnöke gyakorolja az általános munkáltatói jogokat.

15. § *[A kizárási kérelem bejelentése]*

(1) A bíró a bíróság elnökének köteles – a kizárási ok megjelölésével – haladéktalanul bejelenteni, ha vele szemben kizárási ok áll fenn. Ha a bíró a 12. § *f)* pontja szerinti okot kíván bejelenteni, nyilatkozatát írásban köteles indokolni.

(2) A kizárási okot a fél is bejelentheti. E bejelentésnek az eljárás bármely szakaszában – az eljárást befejező határozat meghozataláig – van helye, azonban a 12. § *f)* pontja szerinti okot a fél a tárgyalás megkezdése után csupán akkor érvényesítheti, ha valószínűsíti, hogy a bejelentés alapjául szolgáló tényről csak a tárgyalás megkezdése után szerzett tudomást, és a tudomásszerzést követően az okot haladéktalanul bejelenti.

16. § *[A kizárási kérelem elintézése igazgatási ügykörben]*

(1) A bíróság hivatalból ügyel arra, hogy kizárt bíró vagy bíróság az eljárásban ne vegyen részt.

(2) Kizárási ok esetén a kizárást a bíróság elnöke hivatalból kezdeményezi.

(3) Ha a bíró a rá vonatkozó kizárási okot maga jelenti be, vagy a fél által bejelentett kizárási ok fennálltát elismeri, más bíró, illetve tanács kijelölése iránt a bíróság elnöke intézkedik. Ilyen esetben a kizárás tárgyában külön határozatot hozni nem kell.

17. § *[A kizárási kérelem elintézése bírósági hatáskörben]*

(1) Ha a kizárás kérdését igazgatási ügykörben nem intézik el, a kizárás tárgyában

a) egyesbíró esetén ugyanannak a bíróságnak ugyanazon a fokon eljáró másik egyesbírája,
b) tanács elnöke vagy tagja esetén ugyanannak a bíróságnak ugyanazon a fokon eljáró másik tanácsa

tárgyaláson kívül határoz.

(2) Ha ugyanannak a bíróságnak nincs olyan bírája vagy tanácsa, amelyre a kizárási ok nem vonatkozik, vagy ha a kizárási ok az egész bíróságra kiterjed, a kizárás kérdésében a másodfokú bíróság, a törvényszéket mint másodfokú bíróságot és a közigazgatási és munkaügyi bíróságot érintő ok esetén az ítélőtábla, az ítélőtáblát mint másodfokú bíróságot érintő ok esetén a Kúria határoz.

(3) Ha a bejelentést nem maga a bíró tette, nyilatkozatát a döntés előtt be kell szerezni.

(4) A kizárási kérelem elutasítása miatt csak abban a fellebbezésben lehet panaszt tenni, amely az eljárást befejező határozat ellen irányul.

18. § *[A kizárás egyéb szabályai]*

(1) Az a bíró, aki a személyére vonatkozó kizárási okot maga jelentette be, bejelentésének elintézéséig a perben nem járhat el. Minden más esetben az érintett bíró továbbra is eljárhat

ugyan, de a 12. § *a)–e)* pontja szerinti kizárás esetén, a bejelentés elintézéséig az érdemi határozat hozatalában nem vehet részt. Ha ugyanaz a fél, ugyanabban a perben a kizárási kérelem elutasítása után tesz újabb bejelentést a bíró ellen, ez a korlátozás sem érvényesül.

(2) Ha a fél nyilvánvalóan alaptalanul tesz kizárásra irányuló bejelentést, vagy ugyanabban a perben ugyanazon bíró ellen ismételten alaptalan bejelentést tesz, őt a bíróság a kizárási kérelmet elutasító határozatban pénzbírsággal sújtja.

(3) A bírák kizárására vonatkozó rendelkezéseket a jegyzőkönyvvezető kizárására is alkalmazni kell.

(4) A kizárás kérdésében a bíróság soron kívül határoz.

19. § *[Kizárás a fizetési meghagyásos eljárással összefüggésben indult perben]*

A fizetési meghagyásos eljárással összefüggésben indult per elintézéséből ki van zárva és abban, mint bíró nem vehet részt az ügyben korábban eljáró közjegyző, és az őt alkalmazó közjegyző nevében eljáró közjegyzőhelyettes, valamint ezek hozzátartozója.

IV. Fejezet

Bírósági hatáskör és illetékesség

7. Hatáskör

20. § *[A bíróságok hatásköre]*

(1) A törvényszék hatáskörébe tartoznak mindazok a perek, amelyek elbírálását törvény nem utalja a járásbíróság hatáskörébe.

(2) A közigazgatási és munkaügyi bíróság hatáskörébe tartoznak a munkaügyi perek.

(3) A járásbíróság hatáskörébe tartoznak:

a) azok a vagyonjogi perek, amelyek tárgyának értéke a harmincmillió forintot nem haladja meg vagy amelyekben a vagyoni jogon alapuló igény értéke nem meghatározható, kivéve

aa) a szerzői jogi, a szomszédos jogi és az iparjogvédelmi perek,

ab) a közhatalom gyakorlásával kapcsolatos kártérítés, illetve sérelemdíj megfizetése iránt indított perek,

ac) a közérdekből indított perek,

ad) a jogi személyek alapításával és törvényes működésével kapcsolatos perek,

ae) a jogi személyek és tagjaik, volt tagjaik közötti, illetve a tagok, volt tagok egymás közötti, a tagsági jogviszonyon alapuló perek,

b) a személyi állapotot érintő perek,

c) a végrehajtási perek.

(4) Ha valamelyik pertársra vagy kereseti kérelem elbírálására a törvényszéknek van hatásköre, a per a törvényszék hatáskörébe tartozik, feltéve, hogy a pertársaság vagy a keresethalmazat törvény által megengedett.

8. A pertárgy értéke

21. § *[A pertárgy értékének számítása]*

(1) A per tárgyának az értéke – a (3) bekezdésben foglalt kivétellel – a keresettel érvényesített követelés vagy más jog értékével egyezik meg.

(2) A követelés vagy más jog értéke

a) szerződés létrejöttének vagy létre nem jöttének, hatályosságának vagy hatálytalanságának, illetve érvényességének vagy érvénytelenségének a megállapítása iránti kereseti kérelem esetén a szerződésben kikötött szolgáltatásért járó ellenszolgáltatás értékével,

b) szerződés létrehozása vagy megszüntetése iránti kereseti kérelem esetén a kikötött szolgáltatásért járó, még nem teljesített ellenszolgáltatás értékével,

c) dologi jogi perben a vitás dolog vagy dologrész, illetve dologi jog értékével,

d) követelés biztosítása iránti perben a biztosított követelés értékével, ha azonban a biztosíték értéke ennél kisebb, ez utóbbi értékkel,

e) fedezetelvonó szerződés hatálytalanságának a megállapítása iránti kereseti kérelem esetén a követelés értékével, vagy ha a fedezet értéke ennél kisebb, ez utóbbi értékkel,

f) végrehajtás megszüntetése vagy korlátozása iránti perben a végrehajtási összeggel vagy annak azon részével, amelyre a végrehajtási jog megszűnését állítják,

g) végrehajtási igényperben a végrehajtani kívánt követelés értékével, vagy ha a foglalás alól feloldani kívánt vagyontárgy értéke kisebb, ez utóbbi értékkel

egyezik meg.

(3) A per tárgyának az értéke – az (1) és (2) bekezdésben foglaltaktól eltérően –

a) előre meg nem határozható ideig, időközönként visszatérően teljesítendő, le nem járt szolgáltatás iránti kereseti kérelem esetén az egy évi szolgáltatás értékével,

b) a (2) bekezdés *a)* és *b)* pontja szerinti kereseti kérelem esetén, ha a szerződésben kikötött szolgáltatásért járó ellenszolgáltatást előre meg nem határozható ideig, időközönként visszatérően kell teljesíteni, annak egy évi értékével

egyezik meg.

(4) A nem önállóan érvényesített kamat- és egyéb járulékkövetelést a pertárgy értékének számítása során figyelmen kívül kell hagyni. Ez irányadó akkor is, ha a kamatkövetelés egyidejűleg a kamatkövetelés után járó újabb kamatkövetelést érvényesítenek.

(5) Ha egy vagy több fél a perben több követelést, illetve jogot érvényesít, a pertárgyérték számítása során ezek értékét össze kell adni. Látszólagos tárgyi keresethalmazat esetén a per tárgyának az értéke a legnagyobb értékű követelés vagy jog értékével egyezik meg.

22. § *[A pertárgy értékének meghatározása]*

(1) A per tárgyának az értékét forintban kell meghatározni.

(2) A per tárgyának az értékét – annak egyidejű valószínűsítésével – a 21. § rendelkezéseinek megfelelően az igényérvényesítés időpontját alapul véve a felperes határozza meg.

(3) Ha a felperes által meghatározott érték a köztudomással vagy a bíróság hivatalos tudomásával ellenkezik, egyébként valószínűtlen, vagy ha azt az alperes vitássá teszi, a per tárgyának az értékét a bíróság határozza meg.

9. A hatáskör vizsgálata

23. § *[A pertárgy értékének figyelembe vétele]*

(1) A bíróság hatáskörének megállapításánál a per tárgyának az értékére a keresetlevél beadásának időpontja irányadó. Ha azonban a per a per tárgyának az értékében a keresetlevél beadása után bekövetkezett változás folytán tartozna a bíróság hatáskörébe, a bíróság hatáskörét akkor is meg kell állapítani.

(2) A kereseti követelés felemelése esetén a hatáskört a felemelt érték alapján kell megállapítani, annak leszállítása ellenben a bíróság hatáskörét nem érinti.

24. § *[A hatáskör hiányának figyelembe vétele]*

(1) A bíróság a hatáskörének hiányát hivatalból veszi figyelembe. Ha azonban a hatáskör a per tárgyának az értékétől függ, az írásbeli ellenkérelem előterjesztését követően a hatáskör hiánya figyelembe nem vehető.

(2) Ha a közigazgatási ügyben eljáró bíróság saját hatáskörét állapítja meg, e döntése az e törvény hatálya alá tartozó ügyben eljáró bíróságot köti.

(3) A közigazgatási jogkörben okozott kár megtérítése iránti igény érvényesíthetőségének feltétele, hogy a közigazgatási ügyben eljáró bíróság – ha a közigazgatási bírói út biztosított – a jogsértést jogerősen megállapítsa.

10. Illetékesség

25. § *[Általános illetékesség]*

(1) Az a bíróság, amelynek területén az alperes lakik, mindazokban a perekben illetékes, amelyekre más bíróság kizárólagos illetékessége megállapítva nincs.

(2) Belföldi lakóhely hiányában az illetékesség az alperes belföldi tartózkodási helyéhez igazodik; ha az alperes tartózkodási helye ismeretlen vagy külföldön van, az utolsó belföldi

lakóhely az irányadó, ha pedig ez nem állapítható meg, vagy az alperesnek belföldön lakóhelye nem is volt, az illetékességet a felperes belföldi lakóhelye, ennek hiányában a felperes belföldi tartózkodási helye, ha a felperes nem természetes személy, a felperes belföldi székhelye alapozza meg.

(3) Ha az alperes munkahelye nem azonos a lakóhelyével, a bíróság az alperesnek legkésőbb az írásbeli ellenkérelmében előadott kérelmére a pert a munkahely bíróságához teszi át tárgyalás és elbírálás végett.

(4) A nem természetes személyek elleni perekben az általános illetékességet a nem természetes személy székhelye mellett az a hely is megalapozza, ahol a jogvitában érintett ügyben eljáró, képviseletére hivatott szerv, illetve szervezeti egység a működését kifejti. Székhelynek – kétség esetén – az ügyintézés helyét kell tekinteni. Ha a nem természetes személy székhelye Budapesten van, működési köre azonban Pest megye területére terjed ki, a Pest megye területére illetékes bíróság jár el.

(5) Ha a nem természetes személynek belföldön nincs székhelye, belföldi nem természetes személy felperes által indított perben az illetékességet a felperes székhelye – vagy a (4) bekezdés alkalmazásával, működési helye – alapítja meg. Ha a felperes belföldi természetes személy, a bíróság illetékességét a felperes lakóhelye, illetve ennek hiányában a tartózkodási helye is megalapítja.

26. § *[Kizárólagos illetékesség]*

(1) A vállalkozás által fogyasztóval szemben, szerződéses jogviszonyból eredő igény érvényesítése iránt indított perre – törvény, az Európai Unió kötelező jogi aktusa, illetve nemzetközi egyezmény eltérő rendelkezése hiányában – az alperes belföldi lakóhelye szerinti bíróság kizárólagosan illetékes. Belföldi lakóhely hiányában e kizárólagos illetékesség az alperes belföldi tartózkodási helyéhez igazodik; ha az alperes tartózkodási helye ismeretlen, vagy külföldön van, az utolsó belföldi lakóhely az irányadó. Ha az utolsó belföldi lakóhely nem állapítható meg, az illetékességet az általános szabályok szerint kell megállapítani.

(2) Ha felelősségbiztosítási szerződéssel összefüggő törvényi rendelkezés alapján a károsult kártérítési, illetve sérelemdíj iránti igényét a károkozótól eltérő harmadik személlyel szemben is érvényesítheti, e harmadik személlyel szemben indított perre – törvény, az Európai Unió kötelező jogi aktusa, illetve nemzetközi egyezmény eltérő rendelkezése hiányában – az a bíróság, amelynek területén a felperes belföldi lakóhelye, belföldi lakóhely hiányában belföldi tartózkodási helye, vagy ha a felperes nem természetes személy, belföldi székhelye található kizárólagosan illetékes. Ha a felperes belföldi lakóhellyel, tartózkodási hellyel vagy székhellyel nem rendelkezik, a bíróság illetékességét az általános szabályok szerint kell megállapítani.

27. § *[Felek által kikötött illetékesség]*

(1) Vagyonjogi ügyek tekintetében a felek a felmerült jogvitájukra vagy a meghatározott jogviszonyból eredő jövőbeli jogvitájuk esetére – törvény eltérő rendelkezése hiányában – kiköthetik valamely bíróság illetékességét. Ilyen kikötéssel a felek élhetnek

a) írásban,
b) szóban, írásbeli megerősítéssel,

c) olyan formában, amely megfelel a felek között kialakult üzleti szokásoknak, vagy

d) nemzetközi kereskedelemben olyan formában, amely megfelel az olyan kereskedelmi szokásoknak, amelyet a felek ismertek vagy ismerniük kellett, és amelyet az ilyen típusú szerződést kötő felek a szóban forgó üzletágban általánosan ismernek és rendszeresen figyelembe vesznek.

(2) A kikötött bíróság – törvény eltérő rendelkezése vagy a felek eltérő megállapodása hiányában – kizárólagosan illetékes.

(3) A kikötés hatálya kiterjed a jogutódokra is.

(4) Nincs helye illetékességi kikötésnek olyan ügyekben, amelyekre törvény valamely bíróság kizárólagos illetékességét állapítja meg.

(5) Nincs helye olyan illetékességi kikötésnek, amely kizárja a fogyasztó jogát ahhoz, hogy a vállalkozással szemben fennálló szerződéses jogviszonyból eredő igényét saját belföldi lakóhelye, ennek hiányában belföldi tartózkodási helye szerint illetékes bíróság előtt érvényesítse.

(6) Vagyonjogi ügyek tekintetében a felek a felmerült jogvitájukra vagy a meghatározott jogviszonyból eredő jövőbeli jogvitájuk esetére nem köthetik ki

a) a törvényszék hatáskörébe tartozó ügyben a Fővárosi Törvényszék és a Budapest Környéki Törvényszék,

b) a járásbíróság hatáskörébe tartozó ügyben a Pesti Központi Kerületi Bíróság

illetékességét.

28. § *[Vagylagos illetékesség]*

(1) Kizárólagos illetékesség hiányában a felperes – választása szerint – az alperesre általánosan illetékes bíróság helyett

a) törvényen alapuló tartásra kötelezés iránti pert az igény érvényesítésére jogosult lakóhelye,

b) az ingatlan tulajdona, birtoka vagy ingatlant terhelő dologi jog tárgyában a pert az ingatlan fekvése,

c) a szerződéses jogviszonyból eredő igény érvényesítése iránti pert az ügyletkötés vagy a szolgáltatás teljesítésének helye,

d) a fogyasztó által vállalkozással szemben fennálló, szerződéses jogviszonyból eredő igény érvényesítése iránti pert a felperes belföldi lakóhelye, ennek hiányában belföldi tartózkodási helye,

e) a szerződésen kívül okozott kár megtérítése iránti pert a károkozás vagy a kár bekövetkezésének földrajzilag meghatározható helye

szerint illetékes bíróság előtt is megindíthatja.

(2) Vagyonjogi perekre – kizárólagos illetékesség hiányában – az a bíróság is illetékes, amelynek területén az alperes huzamosabb tartózkodásra utaló körülmények között tartózkodik.

(3) A (2) bekezdésben szabályozott illetékesség nem alkalmazható az olyan alperessel szemben, akinek nincs perbeli cselekvőképessége.

(4) Külföldi nem természetes személyek ellen az előtt a bíróság előtt is lehet vagyonjogi pert indítani, amelynek területén a külföldi nem természetes személy ügyeinek vitelével megbízott személy lakik, illetve vagyonjogi perre a külföldi nem természetes személy magyarországi fióktelepének, illetve kereskedelmi képviseletének székhelye szerinti bíróság is illetékes.

29. § *[Illetékesség pertársaság esetén]*

(1) A mellékkötelezett a főkötelezettel együtt az előtt a bíróság előtt is perelhető, amely a főkötelezett elleni perre bármilyen címen illetékes.

(2) Ha valaki a más személyek között folyamatban lévő per tárgyát egészen vagy részben a maga részére követeli, ennek a folyamatban lévő pernek a bírósága arra a további perre is illetékes, amelyet e követelés érvényesítése végett az említett személyek ellen ő indít.

(3) Az (1) vagy a (2) bekezdés hatálya alá nem tartozó esetben a per – a felek által kikötött illetékesség esetét kivéve – az alperesek bármelyikére illetékes bíróság előtt valamennyi alperes ellen megindítható, ha az együttes perlés feltételei a pertársaságra vonatkozó szabályok szerint fennállnak.

30. § *[Az illetékesség vizsgálata és terjedelme]*

(1) A bíróság illetékességének megállapításánál a keresetlevél beadásának időpontja irányadó. Ha azonban a per a keresetlevél beadása után bekövetkezett változás folytán tartozna a bíróság illetékessége alá, a bíróság illetékességét akkor is meg kell állapítani.

(2) A bíróság az illetékességének hiányát hivatalból veszi figyelembe. Ha az illetékesség nem kizárólagos, az írásbeli ellenkérelem előterjesztése után az illetékesség hiánya figyelembe nem vehető.

(3) Az illetékességnek vagy az illetékesség hiányának megállapítására előadott tényállítások valóságát a bíróság csak akkor vizsgálja, ha azok a köztudomással vagy a bíróság hivatalos tudomásával ellenkeznek, vagy ha azokat az ellenfél vitássá teszi.

11. Az eljáró bíróság kijelölése

31. § *[A kijelölés esetei, a kijelölésre jogosult bíróságok]*

(1) Jogerős határozatok alapján felmerült hatásköri vagy illetékességi összeütközés esetén, valamint akkor, ha az illetékes bíróság nem állapítható meg, vagy kizárás miatt nem járhat el, az eljáró bíróságot soron kívül ki kell jelölni.

(2) A kijelölés kérdésében – a hatásköri és illetékességi szabályok alkalmazásával, a (3) bekezdésben foglalt kivétellel –

a) a törvényszék határoz, ha az összeütközés a területén lévő járásbíróságok között merült fel, valamint, ha a területén lévő járásbíróság kizárása esetén a területén lévő másik járásbíróság kijelölhető,

b) az *a)* pont alá nem tartozó esetekben az ítélőtábla határoz, ha az összeütközés a területén lévő járásbíróságok, törvényszékek, illetve közigazgatási és munkaügyi bíróságok között merült fel, továbbá, ha a területén lévő járásbíróság, törvényszék vagy közigazgatási és munkaügyi bíróság kizárása esetén a területén lévő másik járásbíróság, törvényszék vagy közigazgatási és munkaügyi bíróság kijelölhető,

c) az *a)* és *b)* pont alá nem tartozó esetekben a Kúria határoz.

(3) Az e törvény hatálya alá tartozó ügyben eljáró bíróság és a közigazgatási ügyben eljáró bíróság között felmerült hatásköri összeütközés esetén az eljáró bíróság kijelölésére a közigazgatási perrendtartás e tárgyra vonatkozó rendelkezéseit kell alkalmazni.

32. § *[A kijelölés eljárási szabályai]*

(1) Ha az illetékes bíróság nem állapítható meg, a fél a kijelölés iránti kérelmet bármelyik bíróságnál előterjesztheti; egyébként a kijelölés iránt a perben eljárt bíróság hivatalból köteles előterjesztést tenni.

(2) A kijelölés tárgyában a bíróság a felek meghallgatása nélkül is határozhat.

(3) Ha az illetékes bíróság kizárás miatt nem járhat el, a kijelölés kérdésében határozó bíróság a határozat meghozatala előtt beszerezheti a kijelölni tervezett bíróság bíráinak – a felmerült kizárási okkal összefüggő – nyilatkozatait.

V. Fejezet

A felek és más perbeli személyek

12. Perképesség

33. § *[Perbeli jogképesség]*

A perben fél az lehet, akit a polgári jog szabályai szerint jogok illethetnek és kötelezettségek terhelhetnek.

34. § *[Perbeli cselekvőképesség és törvényes képviselet]*

(1) A perben mint fél személyesen vagy meghatalmazottja útján az járhat el, aki

a) a polgári jog szabályai szerint teljes cselekvőképességgel rendelkezik,

b) olyan cselekvőképességében részlegesen korlátozott nagykorú, akinek a polgári jog szabályai szerinti cselekvőképessége a per tárgyára, illetve a perbeli eljárási cselekményekre kiterjedő hatállyal nincs korlátozva, vagy

c) a per tárgyáról a polgári jog szabályai szerint érvényesen rendelkezhet.

(2) A perben a fél nevében törvényes képviselője jár el, ha

a) a félnek nincs perbeli cselekvőképessége,
b) a fél részére a cselekvőképessége érintése nélkül rendeltek törvényes képviselőt, kivéve, ha a fél személyesen vagy meghatalmazottja útján fellép, vagy
c) a fél nem természetes személy.

35. § *[A perbeli jog- és cselekvőképesség vizsgálata]*

(1) A felek perbeli jog- és cselekvőképességét, valamint a törvényes képviselőnek és a támogatónak ezt a minőségét, ha ezek iránt kétség merül fel, a bíróság az eljárás bármely szakaszában hivatalból vizsgálja. A bíróság ugyancsak az eljárás bármely szakaszában hivatalból vizsgálja azt, hogy a törvényes képviselőnek a per viteléhez vagy az egyes perbeli cselekményekhez esetleg szükséges külön felhatalmazása igazolva van-e.

(2) A perbeli jog- és cselekvőképesség, a törvényes képviselet, a támogatói minőség, illetve a felhatalmazás igazolása nem szükséges, ha az köztudomású, vagy ha arról a bíróságnak hivatalos tudomása van.

13. Pertársaság

36. § *[Kényszerű pertársaság]*

Ha jogszabályban meghatározott személyek perben állása kötelező, vagy a per tárgya olyan közös jog, illetve olyan közös kötelezettség, amely csak egységesen dönthető el, az érintett személyeknek a perben félként részt kell venniük. Ha e részvételi kötelezettség több felperes, illetve több alperes perben állását eredményezi, kényszerű pertársaság keletkezik.

37. § *[Célszerűségi pertársaság]*

Több felperes együtt indíthat pert, illetve több alperes együtt perelhető, ha

a) a perben hozott ítélet anyagi jogerőhatása a pertársakra a perben történő részvétel nélkül is kiterjedne,
b) a perbeli követelések ugyanabból a jogviszonyból erednek, vagy
c) a perbeli követelések hasonló ténybeli és jogi alapból erednek, és ugyanannak a bíróságnak az illetékessége a 29. § rendelkezéseinek alkalmazása nélkül is valamennyi alperessel szemben megállapítható.

38. § *[A pertársak függősége]*

(1) A 36. § és a 37. § *a)* pontja szerinti pertársaság esetén bármelyik pertárs perbeli cselekményei – az egyezségkötést, az elismerést, és a jogról való lemondást kivéve – arra a pertársra is kihatnak, aki valamely határidőt, határnapot vagy perbeli cselekményt elmulasztott, feltéve, hogy mulasztását utóbb nem pótolta.

(2) Ha a 36. § és a 37. § *a)* pontja szerinti pertársaság esetén a pertársak perbeli cselekményei vagy előadásai egymástól eltérnek, a bíróság azokat a per egyéb adatait is figyelembe véve bírálja el.

(3) A 37. § *b)* és *c)* pontja szerinti pertársaság esetén azt a pertársat, aki a polgári jog szabályai szerint a pertársának a kifogásait maga is érvényesítheti, e kifogásokkal összefüggő perbeli cselekményei vonatkozásában az (1) és (2) bekezdés szerinti jogállás illeti meg.

39. § *[A pertársak függetlensége]*

(1) A 37. § *b)* és *c)* pontja szerinti pertársaság esetén egyik pertárs perbeli cselekménye vagy mulasztása nem hat ki a többi pertársra.

(2) A 37. § *b)* és *c)* pontja szerinti pertársaság esetén a határnapra szóló idézést, valamint az érdemi határozatot az abban közvetlenül nem érdekelt pertárssal is közölni kell; a tárgyalás elkülönítése esetén azonban a közvetlenül nem érdekelt pertársak idézése mellőzhető.

40. § *[A keresethez csatlakozás]*

(1) A 36. § szerinti alperesi pertársaság esetén a perfelvételt lezáró végzés meghozataláig a keresethez bármelyik alperes csatlakozhat, aki a kereset teljesítését nem ellenzi. Ha a bíróság a keresethez csatlakozást engedélyezi, a keresethez csatlakozó nyilatkozat a perfelvételt lezáró végzés meghozatalát követően nem vonható vissza.

(2) A keresethez csatlakozó alperes – a költségekre és a bizonyításra vonatkozó rendelkezések alkalmazása során – a felperessel azonos érdekű félnek, a keresethez nem csatlakozó alperessel szemben ellenérdekű félnek minősül.

(3) Ha a bíróság úgy ítéli meg, hogy a keresethez csatlakozó nyilatkozat megtétele a jóhiszemű joggyakorlás követelményével ellentétes, a keresethez csatlakozás iránti kérelmet elutasítja. Ha az alperes a keresethez csatlakozás engedélyezését követően a keresethez csatlakozásra vonatkozó jogát rosszhiszeműen gyakorolja, a bíróság az alperes érintett perbeli cselekményeit mellőzi, illetve a per egyéb adatait is figyelembe véve bírálja el. Az e bekezdésen alapuló döntéseit a bíróság legkésőbb az ítéletében köteles megindokolni.

(4) A keresethez csatlakozó alperes perbeli cselekményei a határidőt, határnapot vagy perbeli cselekményt elmulasztó pertársra nem hatnak ki.

(5) A keresethez csatlakozó alperes pervesztesség esetén a perköltségnek kizárólag azt a részét téríti meg, amely a saját perbeli cselekményei folytán merült fel.

14. Beavatkozás a perbe

41. § *[Önkéntes beavatkozás]*

(1) Akinek jogi érdeke fűződik ahhoz, hogy a más személyek között folyamatban lévő per miként dőljön el, a perbe az azonos érdekű fél pernyertességének előmozdítása érdekében beavatkozhat.

(2) A beavatkozás bíróság részére történő bejelentésének – a (3) bekezdésben foglalt kivétellel – a perfelvételt lezáró végzés meghozataláig van helye. Az e határidőt követően tett nyilatkozat hatálytalan.

(3) Ha a perben hozott ítélet anyagi jogerőhatása jogszabály alapján a beavatkozónak az ellenféllel szemben fennálló jogviszonyára is kiterjed és a beavatkozó a fél pernyertességéhez fűződő jogi érdekéről önhibáján kívül a perfelvételt lezáró végzés meghozatalát követően szerez tudomást – a tudomásszerzés időpontjának valószínűsítése mellett –, a tudomásszerzést követő harminc napon belül a perbe beavatkozhat. Az e bekezdésben meghatározott esetben beavatkozásnak legfeljebb az elsőfokú ítélet meghozatalát megelőző tárgyalás berekesztéséig van helye.

42. § *[A beavatkozás bejelentése]*

A beavatkozást írásban vagy a tárgyaláson szóban kell bejelenteni. A beavatkozónak meg kell jelölnie, hogy melyik fél pernyertességét kívánja előmozdítani, továbbá, hogy a fél pernyertességéhez milyen jogi érdeke fűződik.

43. § *[Határozathozatal a beavatkozás tárgyában, a beavatkozó kizárása]*

(1) A beavatkozás bejelentését a felekkel közölni kell. A bíróság a beavatkozás engedélyezése tárgyában a határozathozatal előtt a feleket és a beavatkozót szükség esetén meghallgatja.

(2) Ha a per folyamán derül ki, hogy beavatkozásnak nem lett volna helye, vagy a beavatkozást megalapozó jogi érdek bármely okból megszűnt, a bíróság a beavatkozót – a felek és a beavatkozó meghallgatása után – a perből kizárja.

(3) Ha a perben hozott ítélet anyagi jogerőhatása jogszabály alapján a beavatkozónak az ellenféllel szemben fennálló jogviszonyára is kiterjed, a beavatkozó a beavatkozás iránti kérelmet elutasító, valamint a beavatkozót a perből kizáró határozat ellen külön fellebbezéssel élhet; a perből kizáró határozat jogerős elintézéséig a beavatkozó a perbeli jogosultságait gyakorolhatja.

(4) A (3) bekezdés szerinti beavatkozás iránti kérelmet elutasító vagy a beavatkozót a perből kizáró határozat ellen előterjesztett fellebbezést – ha a fellebbezési, illetve észrevételezési határidő valamennyi féllel szemben lejárt, illetve ha a fellebbezést, észrevételt valamennyi fél hiánytalanul benyújtotta – az elsőfokú bíróság a szükséges periratokkal együtt legkésőbb nyolc napon belül felterjeszti a másodfokú bírósághoz, és arról a másodfokú tanács annak érkezésétől számított tizenöt napon belül határoz.

44. § *[A beavatkozás egyes eljárási szabályai, a beavatkozó jogállása]*

(1) A beavatkozó a perbeli jogosultságait a beavatkozást engedélyező határozat meghozatalát követően gyakorolhatja.

(2) A féllel közlendő határozatokat és iratokat, valamint a tárgyalásra szóló idézést a beavatkozóval is közölni kell. Ha a beavatkozó meghallgatása szükséges, a bíróság a beavatkozót a fél személyes meghallgatására vonatkozó szabályok szerint hallgatja meg.

(3) Ha a beavatkozás bejelentésére a perfelvételt lezáró végzés meghozatala előtt kerül sor, a bíróság a perfelvételt mindaddig nem zárhatja le, amíg

a) a beavatkozás tárgyában jogerős határozatot nem hoz, és
b) lehetőséget nem biztosít arra, hogy a beavatkozó a perfelvételi szakban közölhető nyilatkozatait előadhassa, valamint arra a felek is nyilatkozhassanak.

(4) Ha a beavatkozásra a 41. § (3) bekezdése szerint a perfelvételt lezáró végzés meghozatalát követően kerül sor, a perfelvétel kiegészítése elrendelésének nincs helye, de a beavatkozó a beavatkozást engedélyező határozat közlésétől számított tizenöt napon belül bizonyítási indítványt terjeszthet elő, illetve bizonyítékot bocsáthat rendelkezésre. E határidőt követően előterjesztett bizonyítási indítványt, illetve bizonyítékot a bíróság figyelmen kívül hagyja.

(5) A beavatkozó – az egyezséget, az elismerést és a jogról való lemondást kivéve – minden cselekményre jogosult, amelyet az általa támogatott fél megtehet, cselekményeinek azonban csak annyiban van hatálya, amennyiben a fél a cselekményt elmulasztja, illetve amennyiben a beavatkozó cselekményei a fél cselekményeivel nem állnak ellentétben. Ha a perben hozott ítélet anyagi jogerőhatása jogszabály alapján a beavatkozónak az ellenféllel szemben fennálló jogviszonyára is kiterjed, a beavatkozó cselekményei akkor is hatályosak, ha azok az általa támogatott fél cselekményeivel ellentétben állnak; az ilyen ellentétes cselekmények befolyását az ügy eldöntésére a bíróság a per egyéb adatait is figyelembe véve bírálja el.

(6) Ha a peres eljárás során a jogi képviselet kötelező, e törvény kötelező jogi képviselet esetén alkalmazandó rendelkezéseit a beavatkozó vonatkozásában is alkalmazni kell.

45. § *[A perbehívás feltétele, bejelentése]*

(1) Az a fél, aki pervesztessége esetére harmadik személy ellen kíván követelést érvényesíteni, vagy harmadik személy követelésétől tart, ezt a harmadik személyt perbe hívhatja. Perbehívással a beavatkozó és a perbehívott is élhet.

(2) A perbehívás bíróság részére történő bejelentésének – a (3) bekezdésben foglalt kivétellel –,

a) az alperes részéről a kereset közlésétől számított negyvenöt napon belül, vagy a bíróság által az ellenkérelem előterjesztésére meghosszabbított határidőn belül,
b) a felperes részéről a keresettel szembeni írásbeli ellenkérelem, illetve a viszontkereset-levél, keresettel szembeni beszámítás vele történő közlésétől számított harminc napon belül,
c) a perindítás joghatásainak beállását követően perbe lépett vagy perbe vont személy részéről a perbelépésétől számított harminc napon belül,

de legkésőbb a perfelvételt lezáró végzés meghozataláig van helye.

(3) A perfelvételi szakban utóbb előterjesztett keresetváltoztatás vagy ellenkérelem-változtatás esetén a perbehívás bejelentésének a kérelemváltoztatás közlésétől számított harminc napon belül, de legkésőbb a perfelvételt lezáró végzés meghozataláig van helye.

(4) A (2) vagy (3) bekezdésben meghatározott határidőt követően tett perbehívást bejelentő nyilatkozat hatálytalan.

(5) A perbehívást írásban vagy a tárgyaláson szóban kell bejelenteni, egyúttal meg kell jelölni a perbehívás okát. A perbehívást a perbehívónak a perbehívottal írásban közölnie kell, abban meg kell jelölnie a perbehívás okát, és röviden elő kell adnia a per állását. A közlés perbehívott általi átvételét és annak időpontját a perbehívónak a perbehívás bejelentésekor okirattal igazolnia kell. A perbehívást az ellenféllel is közölni kell.

(6) Ha a perbehívó által igazolt közlést követő harminc napon belül a perbehívott a bíróság felé a perbehívás elfogadásáról nem nyilatkozik, úgy kell tekinteni, hogy a perbehívott a perbehívást nem fogadja el. A határidőt követően tett nyilatkozat hatálytalan.

(7) Ha a fél perbehívást bejelentő nyilatkozata hatályos, a bíróság a perfelvételt mindaddig nem zárhatja le, amíg a perbehívó által igazolt közlést követő harminc napon belül a perbehívott a perbehívás elfogadását be nem jelenti, vagy e határidő – a perbehívott nyilatkozata hiányában – eredménytelenül le nem telik.

46. § *[A perbehívás egyéb szabályai]*

(1) Ha a perbehívott a perbehívást elfogadja, a perbehívóhoz beavatkozóként csatlakozhat; ezt akár írásban, akár a tárgyaláson szóban is bejelentheti. A perbehívóhoz történő csatlakozás engedélyezésére és a perbehívott jogállására a beavatkozás szabályait kell alkalmazni.

(2) A perbehívás elfogadása nem jelenti azt, hogy ezzel a perbehívott a kötelezettségét a perbehívóval szemben elismerné. A perbehívó és a perbehívott közötti jogviszony ebben a perben nem dönthető el.

15. Változások a felek személyében

47. § *[Perbeli jogutódlás]*

(1) Ha a per alapjául szolgáló jogviszonyban jogszabály alapján valamelyik fél helyébe a keresetlevél beadása után jogutód lép, a jogutód a perbe félként önként beléphet, vagy az alperes jogutódját az ellenfél is perbe vonhatja.

(2) A felperes jogutódját csak akkor lehet perbe vonni, ha a jogutódlás a felperes halála vagy jogutódlással történő megszűnése miatt következett be.

(3) A felperesi jogutód önkéntes perbelépéséhez a felperes hozzájárulása, az alperesi jogutód önkéntes perbelépéséhez pedig mindkét fél hozzájárulása szükséges. Hozzájárulásra nincs szükség, ha a perbelépés azért történik, mert a jogelőd meghalt, jogutódlással megszűnt, vagy a perbeli jogutódlás jogszabályi rendelkezésen alapul, a jogutódlást azonban valószínűsíteni kell.

48. § *[A jogutódlás eljárási szabályai]*

(1) A jogutód perbelépése vagy perbevonása iránti kérelmet írásban vagy a tárgyaláson szóban kell bejelenteni; a bejelentést közölni kell a felekkel és a perbevont jogutóddal is.

(2) A perbelépés vagy perbevonás, továbbá a jogelődnek a perből történő elbocsátása tárgyában a bíróság a határozathozatal előtt a felet akkor is meghallgathatja, ha hozzájárulására nincs szükség.

(3) A jogutód perbelépése vagy perbevonása esetén – ha ez nem a jogelőd halála vagy megszűnése miatt történt – a jogelődöt kérelmére az ellenfél hozzájárulásával a perből el kell bocsátani.

(4) Ha a perbelépés vagy perbevonás e törvény rendelkezéseinek megfelel, a bíróság a perbelépést vagy perbevonást engedélyezi, ellenkező esetben a kérelmet elutasítja.

(5) A jogutód a perből elbocsátott jogelődjének helyébe lép; a jogelőd elbocsátásáig végzett perbeli cselekmények és az addig meghozott bírói határozatok vele szemben is hatályosak.

(6) Ha a jogelődöt a perből nem bocsátják el, a jogutód a perben a jogelőd pertársaként vesz részt.

49. § *[A pertárgy igénylése]*

(1) Ha a per tárgyát harmadik személy – akár jogutódként, akár más jogcímen – egészen vagy részben a maga részére igényli, az alperes a perfelvételt lezáró végzés meghozataláig az igénylő perbeállítását kezdeményezheti. E határidőt követően tett nyilatkozat hatálytalan.

(2) A perbeállítás kezdeményezését a bíróság részére írásban vagy a tárgyaláson szóban kell bejelenteni, egyúttal meg kell jelölni a perbeállítás kezdeményezésének okát.

(3) Az alperesnek a perbeállítás kezdeményezésének bejelentésével egyidejűleg okirattal kell igazolnia a per tárgyának bírósági letétbe helyezését a visszavétel jogáról való lemondás mellett.

(4) A perbeállítást kezdeményező nyilatkozatot közölni kell az igénylővel és a felperessel is, az igénylőt röviden tájékoztatni kell a per állásáról. Ha a bíróság felhívásának közlésétől számított harminc napon belül az igénylő a bíróság felé a perbelépésről nem nyilatkozik, úgy kell tekinteni, hogy nem kíván perbe lépni. A határidőt követően tett nyilatkozat hatálytalan.

(5) Ha az igénylő a (4) bekezdésben meghatározott határidőben úgy nyilatkozik, hogy perbe kíván lépni, és az alperes a per tárgyát a visszavétel jogáról való lemondás mellett – teljesítés céljából – bírósági letétbe helyezte, a bíróság engedélyezi az igénylő perbelépését, egyidejűleg az alperest a perből elbocsátja. A pert a felperes és az igénylő, mint új alperes között kell tovább folytatni.

50. § *[Elődmegnevezés]*

(1) Az az alperes, aki ellen olyan jog iránt indítanak pert, amelyet ő harmadik személy nevében gyakorol, e harmadik személy perbeállítását a perfelvételt lezáró végzés meghozataláig kezdeményezheti.

(2) Az (1) bekezdés szerinti perbeállítás kezdeményezése során a 49. § (2) és (4) bekezdését kell alkalmazni.

(3) Ha a harmadik személy elismeri, hogy a vitás jogot az alperes az ő nevében gyakorolja, és a bíróság felhívásának közlésétől számított harminc napon belül úgy nyilatkozik, hogy perbe kíván lépni, a bíróság a perbelépést engedélyezi, az alperest – kérelmére – a felperes beleegyezésével a perből elbocsátja. A pert a felperes és az alperes helyébe lépő harmadik személy között kell tovább folytatni.

51. § *[Téves perlés]*

Ha a felperes a pert nem az ellen indította meg, akivel szemben az igény érvényesíthető, a perfelvételt lezáró végzés meghozataláig alperesként perbe vonhatja az általa megjelölt másik személyt. A bíróság a felperes által megjelölt személlyel mint alperessel a keresetet közli, és a korábbi alperest a perből elbocsátja, feltéve, hogy a perre az új alperessel szemben hatásköre és illetékessége van.

52. § *[Felperesi perbelépés a pertárs jogán]*

(1) Az, akinek igénye érvényesítése céljából ügyész, illetve jogszabályban erre feljogosított személy vagy szervezet (a továbbiakban: perindításra feljogosított személy) pert indított, a perben félként vesz részt.

(2) A más által indított perbe az, aki a per megindítására

a) jogszabály alapján, illetve a 37. § *a)* és *b)* pontja alapján maga is jogosult lett volna, a perfelvételt lezáró végzés meghozataláig,

b) a 36. § alapján maga is jogosult lett volna, az elsőfokú ítélet meghozatalát megelőző tárgyalás berekesztéséig

a felperes pertársaként a perbe beléphet.

(3) Ha az (1) és a (2) bekezdés szerinti pertársak perbeli cselekményei vagy előadásai egymástól eltérnek – a 37. § *b)* pontjára tekintettel történő perbelépés esetét kivéve –, a bíróság azokat a per egyéb adatait is figyelembe véve bírálja el.

53. § *[További alperes perbevonása]*

A felperes – a jogutódlás esetét kivéve –

a) a 37. § *a)* és *b)* pontja szerinti pertársaság keletkezése esetén a perfelvételt lezáró végzés meghozataláig,

b) a 36. § szerinti pertársaság keletkezése esetén az elsőfokú ítélet meghozatalát megelőző tárgyalás berekesztéséig

vonhat perbe további alperest.

54. § *[Visszautasítási okok keresetkiterjesztés esetén]*

A bíróság az 52. § (2) bekezdése szerinti perbelépés, illetve az 53. § szerinti perbevonás iránti kérelmet visszautasítja, ha

a) a személyváltozás törvény által meg nem engedett pertársaságot eredményezne,

b) a személyváltozás bejelentése elkésett, vagy

c) a személyváltozást kezdeményező személy – bírósági felhívás ellenére – nem terjeszt elő a keresetlevélre vonatkozó szabályoknak megfelelő, a személyváltozással összefüggő keresetet.

55. § *[Pénzbírság alkalmazása személyváltozás késedelmes kezdeményezése esetén]*

(1) Ha az 52. § (2) bekezdés *b)* pontja szerinti perbelépésre vagy az 53. § *b)* pontja szerinti perbevonásra a perfelvételt lezáró végzés meghozatalát követően kerül sor, a perbe belépőnek, vagy a perbevonást kezdeményezőnek valószínűsítenie kell, hogy a perbelépés, perbevonás szükségességéről, illetve a perről csak a perfelvételt lezáró végzés meghozatalát követően értesült, ellenkező esetben a bíróság pénzbírsággal sújtja.

(2) Ha a 49–51. §, az 52. § (2) bekezdés *a)* pontja, illetve az 53. § *a)* pontja szerinti esetekben a perfelvételi tárgyalást, illetve a perfelvételt lezáró végzés meghozatalát – kizárólag a perbeállítás kezdeményezése, a perbevonás vagy perbelépés miatt – kell elhalasztani és a rendelkezésre álló adatok alapján megállapítható, hogy a halasztásra a személyváltozást kezdeményező fél, képviselő vagy más perbeli személy indokolatlanul késedelmes nyilatkozata miatt került sor, a bíróság e személyt pénzbírsággal sújtja.

56. § *[Perorvoslat perbelépés, illetve a perből történő elbocsátás tárgyában hozott határozat ellen]*

(1) A 49–51. § szerinti esetekben a perbelépés, valamint a perből történő elbocsátás tárgyában hozott határozat ellen külön fellebbezésnek van helye.

(2) A 47. § és a 48. §, valamint az 54. § szerinti perbelépés-, perbevonás iránti kérelmet visszautasító vagy elutasító, illetve a perből történő elbocsátás iránti kérelmet elutasító határozat ellen külön fellebbezésnek van helye.

16. A támogató részvétele a perben

57. § *[A támogató jogai, kötelességei és szerepe a perben]*

(1) Ha a fél részére a gyámhatóság támogatót vagy hivatásos támogatót (a továbbiakban együtt: támogató) rendelt ki, a támogató

a) a féllel egyidejűleg a per során valamennyi eljárási cselekménynél – ideértve a nyilvánosság kizárásával megtartott tárgyalást is – jelen lehet, távolléte azonban az eljárási cselekmény teljesítésének, valamint a per folytatásának nem akadálya,

b) a jognyilatkozat megtételének elősegítése érdekében a féllel – a tárgyalás rendjét meg nem zavaró módon – egyeztethet.

(2) A támogató az általa támogatott fél helyett nyilatkozattételre nem jogosult.

(3) A bíróság az (1) és (2) bekezdésben foglaltakról a felet és a jelen lévő támogatót tájékoztatja.

(4) A támogató perbeli eljárási cselekményen történő részvételéről a támogatott fél gondoskodik, a bíróság ezzel kapcsolatos intézkedést nem tesz.

(5) A támogatói minőséget igazoló gyámhatósági határozatot vagy tanúsítványt az első olyan eljárási cselekménynél kell a bíróságnak bemutatni, amelyen a támogatott személy a támogatóval együtt vesz részt.

17. Az ügyész részvétele a perben

58. § *[Az illetékes ügyész]*

A bíróság előtt az ügyészségről szóló törvény rendelkezéseire figyelemmel eljárni jogosult illetékes ügyész jár el.

59. § *[Az ügyész általános perindítási, fellépési joga]*

(1) Az ügyész a felek rendelkezési jogának tiszteletben tartása mellett pert indíthat, ha a jogosult a jogainak védelmére bármely okból nem képes.

(2) Nem indíthat az ügyész pert olyan jog iránt, amelyet csak jogszabályban meghatározott személy vagy szervezet érvényesíthet.

(3) Ha az ügyészt az (1) bekezdésben meghatározott perindítási jog megilleti, de a perbeli részvételét megalapozó körülmények a per folyamán állnak be, az ügyész a perben felléphet. Ha az ügyészi fellépés törvényi feltételei fennállnak, a bíróság erről az ügyészt értesíti.

(4) Az ügyészt a perben, illetve fellépése esetén megilletik mindazok a jogok, amelyek a felet megilletik, egyezséget azonban nem köthet, jogról nem mondhat le, illetve jogokat nem ismerhet el.

(5) Ha az ügyész és a jogosult fél perbeli cselekményei vagy előadásai egymástól eltérnek a bíróság azokat a per egyéb adatait is figyelembe véve bírálja el.

(6) Az ügyész fellépése kötelező a büntetőeljárásról szóló törvény szerint a bíróságnak megküldött polgári jogi igény alapján indult perben.

60. § *[Az ügyész külön jogszabályon alapuló, önálló perindítási, perbelépési joga]*

(1) Abban a perben, amelynek megindítására törvény önállóan jogosítja fel az ügyészt, vagy amelyet ellene lehet indítani, az ügyész a fél jogait gyakorolja.

(2) Az ügyész a más által indított perbe – ha a per megindítására önállóan is jogosult lett volna – a felperes oldalán a perfelvételt lezáró végzés meghozataláig a perbe beléphet.

(3) Ha a fél és az ügyész perbeli cselekményei, vagy előadásai egymástól eltérnek, a bíróság azokat a per egyéb adatait is figyelembe véve bírálja el.

18. A tolmács és a fordító részvétele a perben

61. § *[Tolmács és fordító]*

(1) A bíróság tolmácsot, jelnyelvi tolmácsot (a továbbiakban együtt: tolmács), illetve fordítót alkalmaz, ha a 113. §-ban foglalt jogok érvényesülése érdekében vagy egyébként e törvénynek a nyelvhasználattal kapcsolatos rendelkezése értelmében szükséges.

(2) Ha jogszabály eltérően nem rendelkezik a tolmácsra és a fordítóra e törvény kirendelt szakértőre vonatkozó rendelkezéseit kell alkalmazni.

62. § *[Fordítás szükségessége a perben]*

Fordítás szükségessége esetén – jogszabály, az Európai Unió kötelező jogi aktusa, illetve nemzetközi egyezmény eltérő rendelkezése hiányában – egyszerű fordítás alkalmazható, ha egyik fél sem kéri hiteles fordítás elkészítését, vagy a lefordított szöveg eredeti szöveggel való megegyezőségét nem vitatja. A lefordított szöveg helyességének, illetve teljességének vitatása esetén, a vitató fél kérelmére hiteles fordítást kell alkalmazni.

VI. Fejezet

Képviselet

19. Összeférhetetlenség

63. § *[A képviseleti jog gyakorlásának kizártsága, képviselet érdekellentét esetén]*

(1) A képviselő a perben nem járhat el, ha az ellenérdekű fél ő maga vagy olyan személy, akit ugyancsak ő képvisel.

(2) Ha az (1) bekezdés szerinti érdekellentét nem természetes személy fél és annak törvényes képviselője, mint ellenérdekű fél között áll fenn, a fél képviseletére – törvény eltérő rendelkezése hiányában – ügygondnokot kell kirendelni. Ebben az esetben az ügygondnok díját a felperes előlegezi.

20. Meghatalmazottak

64. § *[A meghatalmazott, több személy részére adott meghatalmazás]*

(1) Ha törvény egyes perbeli cselekményekre másként nem rendelkezik, a fél helyett az általa, vagy törvényes képviselője által meghatalmazott képviselője is eljárhat.

(2) Több személy részére adott meghatalmazás esetén a felet a meghatalmazottak bármelyike képviselheti, azonban egy-egy perbeli cselekménynél, illetve jognyilatkozat megtételénél csak egyikük járhat el; az ezzel ellentétes kikötés hatálytalan. Ha a meghatalmazottak nyilatkozatai vagy cselekményei egymástól eltérnek, ezt a bíróság akként bírálja el, mintha magának a félnek a nyilatkozatai vagy cselekményei lennének eltérőek. Az ellentmondó nyilatkozatokból származó hátrányok jogorvoslat alapjául nem szolgálhatnak.

65. § *[A perben meghatalmazottként eljárni jogosultak]*

A perben meghatalmazottként eljárhat:

a) az ügyvéd és az ügyvédi iroda,
b) a jogtanácsos azokban a perekben, amelyekben jogszabály a képviseletre feljogosítja,
c) a fél hozzátartozója,
d) a fél pertársa, valamint a fél pertársának képviselője,
e) a közigazgatási szerv, egyéb költségvetési szerv vagy gazdálkodó szervezet, illetve egyéb nem természetes személy alkalmazottja munkáltatójának tevékenységével kapcsolatos pereiben,
f) az önkormányzatokat és azok szerveit érintő perekben az önkormányzati szerv alkalmazottja munkáltatója tevékenységével kapcsolatos pereiben, továbbá az önkormányzati szerv szervezeti és működési szabályzatában meghatározott tisztségviselő, ha a per – tárgya alapján – abba a szabályzatban meghatározott ügykörbe tartozik, amelyben a tisztségviselő eljárni jogosult, valamint
g) akit erre jogszabály feljogosít.

66. § *[A meghatalmazottak köréből kizárt személyek]*

Nem lehet meghatalmazott:

a) aki tizennyolcadik életévét nem töltötte be,
b) akit jogerős bírói ítélet a közügyektől eltiltott,
c) akit a bíróság – a per tárgyára, illetve a perbeli eljárási cselekményekre kiterjedő hatállyal – jogerősen gondnokság alá helyezett.

67. § *[A meghatalmazás alaki kellékei]*

(1) A meghatalmazást írásba kell foglalni vagy jegyzőkönyvbe kell mondani. A meghatalmazott köteles – a (3) bekezdésben foglalt kivétellel – eredeti meghatalmazását vagy annak hitelesített másolatát első beadványához mellékelni, vagy ha erre előbb kerül sor, az első bírósági jelentkezése alkalmával az iratokhoz csatolni.

(2) A meghatalmazást – a (3) és (4) bekezdésben foglalt kivétellel – közokiratba vagy teljes bizonyító erejű magánokiratba kell foglalni.

(3) Az elektronikus ügyintézés és a bizalmi szolgáltatások általános szabályairól szóló 2015. évi CCXXII. törvény (a továbbiakban: E-ügyintézési tv.) szerinti rendelkezési nyilvántartásban (a továbbiakban: rendelkezési nyilvántartás) a meghatalmazásra vonatkozó jognyilatkozat csak a meghatalmazás elfogadásával és az elfogadó nyilatkozat rendelkezési nyilvántartásban történő rögzítésével érvényes.

(4) Az ügyvéd és a jogtanácsos meghatalmazásának igazolásáról jogszabály eltérően rendelkezhet.

(5) Az idegen nyelven kiállított meghatalmazás hiteles magyar fordítását csak akkor kell bemutatni, ha ezt a bíróság szükségesnek tartja.

68. § *[A meghatalmazás terjedelme, a meghatalmazott helyettesítése, a meghatalmazás korlátozása]*

(1) A meghatalmazás akár a per vitelére, akár egyes perbeli cselekményekre szólhat. A meghatalmazásból egyértelműen ki kell tűnnie, hogy annak hatálya mely ügyre vagy ügykörre terjed ki.

(2) A per vitelére szóló meghatalmazás kiterjed a perrel kapcsolatos minden nyilatkozatra és cselekményre, ideértve a viszontkereset indítását, továbbá a biztosítási intézkedésekkel kapcsolatos eljárást is.

(3) A per vitelére szóló meghatalmazás – külön kikötés hiányában – kiterjed továbbá a végrehajtási eljárásra, valamint az annak során, azzal összefüggésben indított perre, a perorvoslati eljárásokra, valamint a peres pénznek vagy dolognak és az eljárási költségeknek az átvételére is.

(4) A meghatalmazott ügyvéd vagy ügyvédi iroda a helyettesítésével – ha a meghatalmazásból más nem tűnik ki – más ügyvédet vagy ügyvédi irodát is megbízhat.

(5) A meghatalmazás korlátozása csak annyiban hatályos, amennyiben az magából a meghatalmazásból kitűnik.

69. § *[A meghatalmazás megszűnésének és utólagos rendelkezési nyilvántartásba vételének hatálya a bírósággal és az ellenféllel szemben]*

(1) A meghatalmazásnak visszavonás, felmondás, a fél halála vagy jogutód nélküli megszűnése folytán bekövetkező megszűnése a bírósággal szemben a bíróságnak történő bejelentéstől, az ellenféllel szemben pedig a vele történő közléstől hatályos.

(2) Ha a per megindítását követően kerül sor a meghatalmazás rendelkezési nyilvántartásba vételére, vagy a rendelkezési nyilvántartásba vett meghatalmazás módosítására, e jognyilatkozatok a bírósággal szemben a bíróságnak történő bejelentéstől, az ellenféllel szemben pedig a vele történő közléstől hatályosak.

70. § *[A képviseleti jogosultság vizsgálata]*

A meghatalmazott képviseleti jogosultságát a bíróság az eljárás bármely szakaszában hivatalból vizsgálja.

71. § *[Általános meghatalmazás]*

(1) A képviselő részére olyan meghatalmazás is adható, amely őt perek vitelére általánosságban jogosítja fel (a továbbiakban: általános meghatalmazás).

(2) Az általános meghatalmazást, valamint annak bármely okból történő megszűnését nyilvántartásba vétel végett a bíróságnál be kell jelenteni. A bíróság által nyilvántartásba vett általános meghatalmazás pótolja az egyes perekre szóló külön meghatalmazást.

(3) Az általános meghatalmazások országos és közhiteles nyilvántartását az Országos Bírósági Hivatal elnöke működteti. Az ellenkező bizonyításáig vélelmezni kell a nyilvántartásba bejegyzett képviseleti jogról, hogy az fennáll; a nyilvántartásból törölt adatról pedig, hogy az nem áll fenn. Az általános meghatalmazások közhitelességére és ennek eljárási jogi joghatásaira a nyilvántartásba bejegyzett jogok tekintetében a Ptk. rendelkezéseit kell alkalmazni.

(4) A meghatalmazásra vonatkozó rendelkezések az e §-ban foglalt eltérésekkel az általános meghatalmazásra is irányadók.

21. Kötelező jogi képviselet

72. § *[Kötelező jogi képviselet, a kötelező jogi képviselet alóli kivételek]*

(1) A peres eljárás során a jogi képviselet kötelező, kivéve, ha törvény eltérően rendelkezik.

(2) Törvény eltérő rendelkezése hiányában nem kötelező a jogi képviselet a járásbíróság hatáskörébe tartozó perekben – ideértve a fellebbezési és perújítási eljárást is –, valamint a járásbíróság hatáskörébe tartozó perrel összefüggő felülvizsgálati eljárásban az ellenkérelmet előterjesztő fél számára.

73. § *[Tájékoztatás a kötelező jogi képviseletről]*

(1) A bíróság a jogi képviselő meghatalmazásának szükségességéről, a pártfogó ügyvédi képviselet engedélyezésének lehetőségéről, valamint a jogi képviselő közreműködése nélkül történő eljárás jogkövetkezményeiről

a) a felperest a keresetlevelet visszautasító végzésben – ha a felperes az eljárás folyamán lép perbe, első jelentkezése alkalmával, ha pedig a felperest az eljárás folyamán vonják perbe, a perbevonás közlésével egyidejűleg –,

b) az alperest a kereset közlésével egyidejűleg – ha az alperes az eljárás folyamán lép perbe, első jelentkezése alkalmával, ha pedig az alperest az eljárás folyamán vonják perbe, vagy perbeállítása kezdeményezése miatt lép perbe, a perbevonás, perbeállítás kezdeményezésének közlésével egyidejűleg –

tájékoztatja.

(2) Ha az eljárás folyamán perbe lépő, jogi képviselő nélkül eljáró felet a bíróság a kötelező jogi képviselet szükségességéről első jelentkezése alkalmával tájékoztatja és a fél részéről később nem pótolható perbeli cselekmény elvégzésére, illetve nyilatkozat megtételére lenne szükség, a bíróság a félnek megfelelő határidőt biztosít a jogi képviselet pótlására és ezzel egyidejűleg a perbeli cselekmény elvégzésére, illetve a nyilatkozat megtételére. Szükség esetén a tárgyalás elhalasztásának, illetve szükséges keretben történő megismétlésének is helye lehet.

(3) Ha a bíróság – amelynek eljárása során a jogi képviselet kötelező – az ügyben áttétel, vagy kijelölés folytán jár el és a keresetlevelet eredetileg olyan bírósághoz nyújtották be, amelynek eljárásában a jogi képviselet nem kötelező, a bíróság a jogi képviselő nélkül eljáró félnek megfelelő határidőt biztosít a jogi képviselet pótlására.

(4) Ha a jogi képviselet a perorvoslati eljárásban kötelező, a bíróság a feleket a jogi képviselő meghatalmazásának szükségességéről, a pártfogó ügyvédi képviselet engedélyezésének lehetőségéről, valamint a jogi képviselő közreműködése nélkül történő eljárás jogkövetkezményeiről a perorvoslattal megtámadható határozatban tájékoztatja.

74. § *[A jogi képviselő hiányának jogkövetkezményei kötelező jogi képviselet esetén]*

(1) Ha a peres eljárás bármely szakaszában a jogi képviselet kötelező, a jogi képviselő közreműködése nélkül eljáró fél perbeli cselekménye és nyilatkozata hatálytalan – úgy kell tekinteni, hogy a fél perbeli cselekményt, nyilatkozatot egyáltalán nem tesz –, kivéve, ha törvény az adott perbeli cselekményre nézve a meghatalmazott útján történő eljárást kizárja.

(2) Ha a perorvoslati kérelmet előterjesztő fél jogi képviselővel nem rendelkezik – annak ellenére, hogy a jogi képviselő meghatalmazásának szükségességéről a bíróság a perorvoslattal megtámadható határozatban tájékoztatta –, a perorvoslati kérelmet a bíróság hiánypótlási felhívás kiadása nélkül visszautasítja; e végzés ellen külön fellebbezésnek van helye.

(3) Ha a felperes a megszűnt jogi képviseletének pótlásáról felhívás ellenére nem gondoskodik, a bíróság a pert megszünteti. Ha a viszontkeresetet előterjesztő alperes megszűnt jogi képviseletének pótlásáról felhívás ellenére nem gondoskodik, a bíróság az eljárást részlegesen, a viszontkereset tekintetében megszünteti.

(4) A fél jogi képviseletének hiánya nem akadálya a határozat kihirdetésének és kézbesítésének. Ebben az esetben a határozatot közvetlenül a féllel kell közölni.

75. § *[Eljárásra jogosultak kötelező jogi képviselet esetén]*

(1) A 72. § (1) bekezdésének alkalmazásában jogi képviselőnek kell tekinteni:

a) az ügyvédet és az ügyvédi irodát,
b) a jogtanácsost, azokban a perekben, amelyekben jogszabály a képviseletre feljogosítja,
c) a járásbíróság hatáskörébe tartozó ügyben az ügyvédjelöltet és a jogi előadót,
d) a jogi személy bíróság képviseletére jogosult bírót,
e) a Legfőbb Ügyészség képviseletére jogosult ügyészt, valamint
f) törvényben meghatározott egyéb személyeket.

(2) Ha a jogi képviselet kötelező – törvény eltérő rendelkezése hiányában –

a) a jogi szakvizsgával rendelkező személy saját ügyében,
b) az ügyész abban a perben, amelynek megindítására törvény jogosítja fel, vagy amelyet ellene lehet indítani, illetve amelyben törvény alapján felléphet

jogi képviselő nélkül is eljárhat, őt úgy kell tekinteni, mintha jogi képviselővel járna el.

(3) Ügyvédjelölt és jogi előadó – az (1) bekezdés *c)* pontja szerinti eseten kívül – a jogi képviseletre kötelezett fél nevében kizárólag az iratok megtekintése, azokról másolat kérése vagy készítése érdekében járhat el.

(4) A (2) bekezdés *a)* pontjában foglaltak alkalmazása esetén a jogi szakvizsgával rendelkező félnek a jogi szakvizsga megszerzését igazoló okiratot, az azzal egyenértékű okiratot vagy ezek hiteles másolatát azon eljárási szakaszban történő első jelentkezésekor kell a bíróságnak bemutatnia vagy a beadványához csatolnia, amelyben a jogi képviselet a fél számára kötelező. Ha a jogi szakvizsga megszerzését igazoló okiratot, az azzal egyenértékű okiratot vagy ezek hiteles másolatát a bíróságnak bemutatták, ennek tényét elegendő a jegyzőkönyvben rögzíteni, azt az iratokhoz nem kell csatolni.

22. Az ügygondnok jogállása

76. § *[Az ügygondnok-rendelés esetei]*

A bíróság a fél részére ügygondnokot rendel, ha

a) a cselekvőképtelen félnek nincs törvényes képviselője,
b) az ismeretlen helyen tartózkodó félnek nincs sem törvényes képviselője, sem meghatalmazottja,
c) a nem természetes személy félnek nincs törvényes képviselője, vagy
d) törvény így rendelkezik.

77. § *[Az ügygondnok-rendelés eljárási szabályai]*

(1) A bíróság az ügygondnokot – törvény eltérő rendelkezése hiányában – az ellenfél kérelmére rendeli ki.

(2) A bíróság ügygondnokként ügyvédet vagy ügyvédi irodát rendelhet ki.

(3) Az ügygondnokot a perben – a (4) bekezdésben foglalt kivételekkel – a per vitelére meghatalmazott jogállása illeti meg.

(4) Az ügygondnok

a) a bíróság külön felhatalmazása nélkül peres pénzt vagy dolgot nem vehet át, valamint

b) egyezséget nem köthet, jogot nem ismerhet el és jogról nem mondhat le, kivéve, ha ezáltal az általa képviselt felet nyilvánvaló károsodástól óvja meg.

(5) Az ügygondnok kirendelésének a hatálya – a (6) bekezdésben foglalt kivétellel – kiterjed

a) a per egész tartamára, ideértve a perorvoslati eljárásokat is, valamint
b) a végrehajtási eljárásra, ideértve az annak során, azzal összefüggésben indított pereket is.

(6) Ha az ügygondnok kirendelésére okot adó körülmény az eljárás folyamán megszűnik, a bíróság az ügygondnokot a kirendelés alól felmenti.

VII. Fejezet

Költségek

23. A költségek előlegezése

78. § *[Költségek előlegeztetése]*

(1) A bíróság a perben nem álló személynél felmerült költség előlegezéséről annak felmerülésekor határoz; arra kötelezi a felet, hogy a költséget a személynek közvetlenül fizesse meg, vagy – ha az célszerű – elrendeli, hogy a költség összegét a bíróságnál helyezze letétbe.

(2) Ha valószínű, hogy a felmerülő költségek jelentősebb összeget érnek el, vagy más körülmények ezt indokolttá teszik, a bíróság a költségek felmerülése előtt is elrendelheti, hogy a fél a költségek fedezésére előreláthatóan szükséges összeget helyezze letétbe.

(3) A bíróság az általa megállapított költséget a letétbe helyezett összegből kiutalja. Ha a megállapított költséget az előzetesen letétbe helyezett összeg nem fedezi, vagy meghaladja, a bíróság a költség megállapításával egyidejűleg a felet a különbözet előlegezésére kötelezi vagy elrendeli annak visszafizetését.

(4) A bíróság a kirendelt szakértő díja és a külföldi kézbesítésnek az Európai Unió kötelező jogi aktusa vagy nemzetközi egyezmény szerinti költsége fedezésére előreláthatólag szükséges összeg letétbe helyezését köteles elrendelni.

79. § *[Költségek előlegezésére kötelezettek]*

(1) A bizonyítással járó költséget – e törvény eltérő rendelkezésének a hiányában – a bizonyító fél előlegezi. Ha a bizonyító fél ellenfele nem mentes a költség előlegezése alól és önként vállalja, a költséget vagy annak egy részét a bizonyító fél ellenfele előlegezi.

(2) Ha jogszabály, az Európai Unió kötelező jogi aktusa vagy nemzetközi szerződés eltérően nem rendelkezik, a tolmácsnak a bizonyítással nem összefüggő alkalmazásával járó költséget az a fél előlegezi, akinek a személye miatt a tolmács alkalmazása szükségessé vált.

(3) A fordítónak a bizonyítással nem összefüggő alkalmazásával járó költséget a felperes előlegezi.

(4) A bírósági iratnak a bizonyítással nem összefüggő külföldi kézbesítése az Európai Unió kötelező jogi aktusa vagy nemzetközi egyezmény szerinti költségét a felperes előlegezi.

(5) A perben kirendelt ügygondnok készkiadását és díját az a fél előlegezi, aki az ügygondnok kirendelését kérte, illetve akinek perbeli cselekménye folytán a kirendelés szükségessé vált.

(6) Az e törvényben megállapított kivételektől eltekintve a fél az ellenfél eljárása miatt felmerült költséget nem köteles előlegezni.

(7) Az állam előlegezi a költséget az ügyész, a perindításra feljogosított személy, az alperes részére kirendelt ügygondnok és azon ügygondnok helyett, aki ellen jogszabály értelmében kell a keresetet megindítani.

(8) Az állam előlegezi a jogszabályban meghatározott és azt a költséget, amelynek előlegezésére a fél jogszabály, az Európai Unió kötelező jogi aktusa, vagy nemzetközi szerződés rendelkezése, továbbá költségkedvezmény folytán nem köteles.

24. A perköltség viselése

80. § *[A perköltség fogalma]*

A perköltség a félnél – a perben vagy azt megelőzően – a perrel okozati összefüggésben és szükségképpen felmerült minden költség, ideértve a bíróság előtt történő megjelenéssel szükségképpen felmerült keresetkiesést is.

81. § *[A felszámítás]*

(1) A fél a perköltsége megtérítését annak felszámításával kérheti.

(2) A felszámítás során meg kell jelölni az igényelt költség összegét, a felmerülésének lényeges körülményeit, azt, hogy a perbe vitt mely jog érvényesítésével összefüggésben merült fel, és mindezeket a felszámítással egyidejűleg – szükség szerint – okirattal is igazolni kell.

(3) A fél a felszámítását és a (2) bekezdés szerinti okiratot legkésőbb a tárgyalás berekesztéséig, ennek hiányában az eljárást befejező határozat meghozataláig terjesztheti elő. Önmagában a felszámítás vagy annak igazolása miatt a tárgyalás elhalasztásának nincs helye, kivéve, ha a fél a kötelezettségének a tárgyaláson önhibáján kívüli okból nem tudott eleget tenni.

(4) A fél a felszámítását a tárgyalás berekesztéséig, ennek hiányában az eljárást befejező határozat meghozataláig visszavonhatja. A visszavonást követően a visszavonással érintett költség újbóli felszámításnak nincs helye.

(5) A jogi képviselővel eljáró fél a perköltségét kizárólag jogszabályban meghatározott költségjegyzék előterjesztése útján számíthatja fel.

82. § *[Döntés a perköltség viseléséről]*

(1) Ha törvény eltérően nem rendelkezik, a bíróság a perköltség viseléséről az eljárást befejező határozatban dönt.

(2) A bíróság meghatározza a perköltség összegét és a megtérítésére köteles személyt annak megfizetésére kötelezi. Ha a felek egymással szemben perköltség megtérítésére kötelesek, a bíróság csak a különbözet megfizetéséről rendelkezik.

(3) A bíróság a perköltség összegét a felszámítás és az ahhoz csatolt okiratok alapul vételével határozza meg. A felszámítani elmulasztott vagy a felszámítottnál magasabb összegű költséget a fél javára nem lehet figyelembe venni.

83. § *[A perköltségviselés általános szabálya]*

(1) A pernyertes fél perköltségét – törvény eltérő rendelkezésének hiányában – a pervesztes fél téríti meg.

(2) Részleges pernyertesség esetén a fél az ellenfél perköltségét a pervesztessége arányában téríti meg. Ha a pernyertesség és pervesztesség aránya, valamint a fél és az ellenfél javára meghatározott perköltségek összege között nincs jelentős különbség, egyik fél sem köteles perköltség megtérítésére.

(3) A (2) bekezdésben foglaltak alkalmazását mellőzni lehet, ha a per kártérítés vagy egyéb olyan követelés iránt folyik, amelynek összegszerű megítélése bírói mérlegeléstől függ, és a bíróság a követelt összegnél kevesebbet ítélt ugyan meg, de a követelt összeg nem tekinthető nyilvánvalóan túlzottnak.

(4) Ha a fél az érdemi tárgyalási szakban az önállóan elbírálható követelése összegét leszállította, a leszállított rész tekintetében pervesztesnek kell tekinteni, kivéve, ha a leszállításra azért került sor, mert az ellenfél a követelés egy részét utóbb teljesítette vagy a fél a perfelvétel lezárásáig önhibáján kívül nem határozhatta meg a követelése mértékét.

(5) A megtérítési kötelezettséggel nem érintett perköltség, vagy annak hányada annak félnek a terhén marad, akinél az felmerült.

84. § *[A perköltség viselése egyezség esetén]*

A bíróság által jóváhagyott egyezség megkötése esetén a felek megállapodása szerinti fél téríti meg az ellenfele perköltségét. Megállapodás hiányában az egyezség szerint pernyertes fél perköltségét az egyezség szerint pervesztes fél téríti meg. Az egyezség szerinti részleges pernyertesség esetén a 83. § (2) és (3) bekezdésében foglaltakat kell alkalmazni. Ha a pernyertesség és a pervesztesség aránya nem állapítható meg, egyik fél sem köteles perköltség megtérítésére.

85. § *[A perköltség viselése az eljárás megszüntetése esetén]*

(1) Az eljárás megszüntetése esetén az alperes perköltségét – a (2)–(4) bekezdésben foglalt kivétellel – a felperes téríti meg.

(2) Az eljárás elállás miatti megszüntetése esetén – ha az elállásra azért került sor, mert az alperes a követelést az eljárás megindítását követően teljesítette – a felperes perköltségét az alperes téríti meg.

(3) Az eljárás halál vagy megszűnés miatti megszüntetése esetén egyik fél sem téríti meg az ellenfele perköltségét.

(4) Az eljárásnak a felek közös kérelme miatti megszüntetése esetén a felek megállapodása szerinti fél téríti meg az ellenfele perköltségét. Megállapodás hiányában az alperes perköltségét a felperes téríti meg. Ha azonban a kérelem benyújtására azért került sor, mert az alperes a keresettel érvényesített jogot az eljárás megindítását követően elismerte vagy a keresettel érvényesített követelést teljesítette, a felperes perköltségét az alperes téríti meg.

86. § *[A szükségtelenül okozott perköltség vagy perköltségrész viselése]*

(1) Ha a fél a perfelvételi szakban a vele szemben érvényesített jogot és kérelmet az arra vonatkozó védekezésének előterjesztése nélkül elismeri, és a perre nem adott okot, a perköltségét az ellenfél téríti meg.

(2) Az a fél, aki egyes perbeli cselekményeket sikertelenül végez, egyes perbeli cselekményekkel indokolatlanul késedelmeskedik, valamely határnapot vagy határidőt mulaszt vagy más módon, akár a perben akár azt megelőzően az ellenfélnek feleslegesen, a perköltség körébe tartozó költséget okoz, ezek megtérítésére a per eredményére tekintet nélkül köteles.

(3) Ha a közvetítői eljárásban létrejött megállapodás ellenére a megállapodással rendezett jogvita tárgyában a megállapodást megkötő felek bármelyike a bírósághoz fordul, az alperes perköltségét a felperes téríti meg.

(4) Ha a kötelező közvetítői eljárásban létrejött megállapodás a jogszabályoknak megfelel, és a fél e körülmény ellenére a perben nem köt egyezséget az ellenfél perköltségének a közvetítői eljárásban felmerült részét a per eredményére tekintet nélkül a fél téríti meg. Ha a kötelező közvetítői eljárásban létrejött megállapodás a jogszabályoknak nem felel meg és egyezségkötés hiányában a peres eljárást érdemben folytatni kell, az ellenfél perköltsége közvetítői eljárásban felmerült részének a felét a per eredményére tekintet nélkül a fél téríti meg.

(5) Kötelező közvetítői eljárás esetén, ha a fél igazolja, hogy közvetítő felkérését kezdeményezte vagy az első közvetítői megbeszélésen megjelent és a közvetítő felkérése vagy a közvetítői eljárás megindítása az ellenfél önhibából eredő mulasztása miatt hiúsult meg, a fél perköltségét az ellenfél téríti meg. Az önhiba hiányát a mulasztó félnek kell valószínűsítenie.

(6) A (3)–(5) bekezdésben foglaltak alkalmazandók, ha a fogyasztóvédelemről szóló törvényben szabályozott békéltető testületi eljárásban határozattal jóváhagyott egyezség útján rendezett fogyasztói jogvita tárgyában fordul a felek bármelyike utóbb a bírósághoz, kivéve az egyezségben foglaltak nem teljesítése miatt a határozat végrehajtási záradékkal történő ellátása iránt indított eljárást.

87. § *[A perköltség viselése pertársaság esetén]*

(1) A 36. §-ban és a 37. § *a)* pontjában meghatározott pertársak a perköltséget egyetemlegesen térítik meg.

(2) Az egyéb pertársak a perköltséget a perbeli érdekeltségük arányában, ha azonban a pertársak perbeli érdekeltsége között nincs jelentős eltérés, akkor egyenlő arányban térítik meg. A perköltség azon részét, amely kizárólag a pertársak egyikének vagy egy részének perbeli cselekménye folytán merült fel, a többi pertárs nem köteles megtéríteni.

88. § *[A perköltség viselése az ügyész és a perindításra feljogosított személy perindítása, fellépése esetén]*

(1) Az ügyész, valamint a perindításra feljogosított személy és a perben érvényesített jog jogosultja közül a perköltséget az téríti meg, aki a pert megindította. Ha a pert megindítónak és a perben érvényesített jog jogosultjának eljárási cselekményei nem voltak összhangban, a perköltségrészt az téríti meg, akinek a cselekménye folytán a perköltségrész felmerült.

(2) Az ügyész, valamint a perindításra feljogosított személy helyett a perköltséget – jogszabályban meghatározott módon – az állam téríti meg.

89. § *[A perköltség viselése az ügygondnok ellen megindított per esetén]*

Ha jogszabály értelmében a pert ügygondnok ellen kell megindítani, az ügygondnok helyett a perköltséget – jogszabályban meghatározott módon – az állam téríti meg.

90. § *[A perköltség viselése beavatkozás esetén]*

(1) A beavatkozó által támogatott fél pernyertessége esetén a beavatkozó perköltségét a pervesztes fél téríti meg.

(2) A beavatkozó által támogatott fél pervesztessége esetén a beavatkozó téríti meg a pernyertes fél perköltségének azon részét, amely a beavatkozás miatt merült fel.

(3) Ha a perben hozott ítélet anyagi jogerőhatása jogszabály alapján a beavatkozónak az ellenféllel szemben fennálló jogviszonyára is kiterjed, az általa támogatott fél pervesztessége esetén az ellenfél perköltségét a beavatkozó az általa támogatott féllel egyetemlegesen téríti meg.

(4) A beavatkozás elutasítása esetén a beavatkozó téríti meg a beavatkozást ellenző fél perköltségének azon részét, amely a beavatkozás miatt merült fel.

91. § *[Perköltség viselése sikertelen perbehívás és perbeállítás esetén]*

(1) Ha a perbehívott a perbehívást nem fogadja el, vagy ha a perbehívóhoz történő csatlakozását elutasítják, a perbehívó fél téríti meg az ellenfél perköltségének azon részét, amely a perbehívás miatt merült fel.

(2) Az (1) bekezdés rendelkezéseit kell alkalmazni a sikertelen perbeállítás esetén is.

92. § *[A perköltség viselése a felek személyében bekövetkező változás esetén]*

(1) Perbeli jogutódlás esetén – ha a jogelődöt a perből nem bocsátják el – a jogelőd és a jogutód fél a perköltséget egyetemlegesen téríti meg.

(2) Az (1) bekezdésben foglaltakat a pertárgyigénylés és az elődmegnevezés esetén is alkalmazni kell.

(3) Ha a bíróság az alperest azért bocsátja el a perből, mert a felperes nem az ellen indította meg a pert, akivel szemben a jog érvényesíthető, az elbocsátott alperes perköltségét a felperes téríti meg.

93. § *[Elkülönített perköltségrész viselése]*

(1) A 83–85. § és a 87–92. § alkalmazása során nem lehet figyelembe venni a perköltségnek azt a részét,

a) amelyet törvény értelmében tanú, szakértő vagy a perben nem álló más személy térít meg,
b) amelyet a fél törvény értelmében a per eredményére tekintet nélkül visel, és
c) amely a bírósági szervezet érdekkörében felmerült – egyébként elhárítható – ok következtében merült fel.

(2) A bíróság az (1) bekezdés szerinti perköltségrész viseléséről a felszámítását követően nyomban dönthet. A határozat ellen külön fellebbezésnek van helye.

(3) Az (1) bekezdés *c)* pontja szerinti perköltségrészt jogszabályban meghatározott módon az állam téríti meg.

25. Költségkedvezmények

94. § *[A költségkedvezmények fajtái]*

(1) A felet a perben a jogérvényesítés elősegítése érdekében az alábbi költségkedvezmények illethetik meg:

a) tárgyi és személyes költségmentesség,
b) tárgyi és személyes költségfeljegyzési jog,
c) tárgyi és személyes illetékmentesség,

d) tárgyi illetékfeljegyzési jog,
e) mérsékelt illeték,
f) pártfogó ügyvédi díj előlegezése vagy megfizetése alóli mentesség.

(2) A felet a személyes költségmentesség és a személyes költségfeljegyzési jog a jövedelmi- és vagyoni viszonyai alapján kérelemre, míg a személyes illetékmentesség a személye alapján hivatalból illeti meg. A felet a tárgyi kedvezmény az eljárás tárgyánál fogva, a mérsékelt illeték kedvezménye pedig meghatározott perbeli események bekövetkezése esetén, hivatalból illeti meg.

(3) A felet az (1) bekezdés *f)* pontjában meghatározott kedvezmény jogszabályban meghatározott módon, a jogi segítségnyújtó szolgálat által engedélyezett pártfogó ügyvédi képviselet esetén illeti meg.

95. § *[A költségmentesség és a költségfeljegyzési jog tartalma]*

(1) Költségmentesség esetén a fél mentes

a) az illeték előzetes megfizetése,
b) – jogszabály eltérő rendelkezése hiányában – a per során felmerülő költség előlegezése,
c) a meg nem fizetett illeték, továbbá az állam által előlegezett költség megfizetése, és
d) a perköltség-biztosíték letétele

alól.

(2) Költségfeljegyzési jog esetén a fél mentes

a) az illeték előzetes megfizetése, és
b) – jogszabály eltérő rendelkezése hiányában – a per során felmerülő költség előlegezése

alól.

(3) Részleges személyes költségfeljegyzési jog esetén a felet a (2) bekezdésben meghatározott kedvezmény

a) az illeték és a költségek meghatározott hányadára, vagy
b) az illetékre, illetve tételesen meghatározott költségekre

illeti meg.

(4) A költségmentesség és a költségfeljegyzési jog nem terjed ki az ügygondnoki díjra.

(5) A költségmentesség nem mentesíti a felet a szükségtelen perbeli cselekmény állam által előlegezett költségének a megfizetése alól.

(6) A költségmentesség nem mentesíti a felet a végrehajtási eljárás során meg nem fizetett illeték, és az előlegezésre kötelezett szerv által előlegezett költség megfizetése alól.

96. § *[Az egyes illetékkedvezmények tartalma]*

(1) Illetékmentesség esetén a fél mentes

a) az illeték előzetes megfizetése, és
b) – jogszabály eltérő rendelkezése hiányában – a meg nem fizetett illeték megfizetése

alól.

(2) Az illetékmentesség nem mentesíti a felet a végrehajtási eljárás során meg nem fizetett illeték megfizetése alól.

(3) Tárgyi illetékfeljegyzési jog esetén a fél mentes az illeték előzetes megfizetése alól.

(4) Mérsékelt illeték kedvezménye esetén a fél mentes az illeték egy részének a megfizetése alól.

97. § *[Egyes költségkedvezmények időbeli hatálya]*

(1) Jogszabály eltérő rendelkezése hiányában a költségmentesség, a költségfeljegyzési jog és az illetékmentesség hatálya a per egész tartamára, valamint a végrehajtási eljárásra is kiterjed.

(2) A jogelőd fél részére engedélyezett személyes költségkedvezmény a jogutód félre nem terjed ki.

98. § *[A költségkedvezmény engedélyezése és megvonása]*

A személyes költségmentesség és a személyes költségfeljegyzési jog engedélyezése és az engedélyezett kedvezmény megvonása tárgyában a bíróság határoz.

99. § *[A tárgyi költségkedvezmény fennállása]*

Ha a fél a tárgyi költségkedvezmény fennállására alaptalanul hivatkozik, a bíróság határozatában a tárgyi kedvezmény fenn nem állását állapítja meg. A határozata ellen külön fellebbezésnek van helye.

100. § *[A költségkedvezmények egyéb szabályai]*

A költségmentesség és a költségfeljegyzési jog engedélyezésére, felülvizsgálatára és megvonására, az illetékmentességre, a mérsékelt illetékre, valamint a pártfogó ügyvédi díj előlegezésére és viselésére vonatkozó rendelkezéseket jogszabály állapítja meg.

26. A meg nem fizetett illeték és az állam által előlegezett költség viselése

101. § *[Döntés a meg nem fizetett illeték és az állam által előlegezett költség viseléséről]*

(1) A bíróság a felet – a (2) bekezdésben foglalt kivétellel – az eljárást befejező határozatában hivatalból kötelezi a meg nem fizetett illeték, valamint az állam által előlegezett költség államnak történő megfizetésére.

(2) Ha

a) a meg nem fizetett illeték és az állam által előlegezett költség megfizetésére a felet az eljárás folyamán kell kötelezni,
b) az eljárás szünetelés folytán megszűnt, vagy
c) az illeték vagy az állam által előlegezett költség az eljárást befejező határozat meghozatala után merült fel,

annak megfizetéséről a bíróság külön határozatban rendelkezik, amely ellen külön fellebbezésnek van helye.

(3) A bíróság a perköltség viseléséről döntő határozatában – a díj összegének megállapítása nélkül, a perköltségviselés arányának meghatározásával – megállapítja, hogy a pártfogó ügyvédi díj viselésére melyik fél köteles. Az elsőfokon eljárt bíróság a jogerős határozatról a következő adatok közlésével nyolc napon belül értesíti a jogi segítségnyújtó szolgálatot:

a) a felek neve,
b) a per tárgya,
c) a pertárgy értéke, ha az megállapítható,
d) a pernyertesség felek közötti aránya, és
e) a pártfogó ügyvédi díj viselésére köteles fél azonosító adatai.

102. § *[A meg nem fizetett illeték és az állam által előlegezett költség viselése]*

(1) A megfizetés alól mentességet biztosító költségkedvezmény hiányában a meg nem fizetett illetéket és az állam által előlegezett költséget a fél abban az arányban, illetve részben fizeti meg, amelyben e törvény szerint a perköltség vagy perköltségrész megtérítésére is köteles. Ha e törvény szerint egyik fél sem lenne köteles perköltség megtérítésére, a felek a meg nem fizetett illetéket és az állam által előlegezett költséget egyenlő arányban fizetik meg.

(2) Ha az eljárás szünetelés folytán megszűnik, a meg nem fizetett illetéket és az állam által előlegezett költséget a felperes fizeti meg.

(3) Az ügyész, valamint a perindításra feljogosított személy a meg nem fizetett illeték és az állam által előlegezett költség megfizetésére nem kötelezhető.

(4) Ha jogszabály értelmében a keresetet ügygondnok ellen kell megindítani, az ügygondnok a meg nem fizetett illeték és állam által előlegezett költség megfizetésére nem kötelezhető.

(5) A felperes pernyertessége esetén az alperes részére kirendelt ügygondnok eljárása miatt meg nem fizetett illeték és állam által előlegezett költség megfizetésére az alperes nem kötelezhető.

(6) Jogszabály, az Európai Unió kötelező jogi aktusa vagy nemzetközi szerződés rendelkezése szerinti költség, a költségkedvezmény folytán, továbbá a (3)–(5) bekezdés szerint meg nem térülő költség az állam terhén marad.

VIII. Fejezet

Az ideiglenes intézkedés

27. Ideiglenes intézkedés a perben

103. § *[Az ideiglenes intézkedés iránti kérelem]*

(1) A bíróság kérelemre ideiglenes intézkedést rendelhet el

a) a fennálló állapot megváltozásának megakadályozása érdekében, ha az eredeti állapot utóbb helyreállíthatatlan lenne,
b) a kérelmező későbbi joggyakorlása meghiúsulásának megakadályozása érdekében,
c) a kérelmezőt közvetlenül fenyegető hátrány bekövetkezésének elhárítása érdekében, vagy
d) egyéb, különös méltánylást érdemlő okból.

(2) Az ideiglenes intézkedés olyan magatartásra kötelezést tartalmazhat, mely magatartás követelésére a kérelmező jogosult lenne a perben érvényesített jog alapján.

(3) Az ideiglenes intézkedés iránti kérelem – a 108. §-ban foglaltak kivételével – a keresetlevél benyújtása előtt nem terjeszthető elő.

(4) Az ideiglenes intézkedés iránti kérelemben

a) meg kell jelölni az ideiglenes intézkedés elrendelésére okot adó (1) bekezdés szerinti feltétel fennállását,
b) elő kell adni az ideiglenes intézkedés elrendelésére okot adó feltétel fennállását megalapozó tényeket, melyeket valószínűsíteni kell, és
c) arra vonatkozó határozott kérelmet kell előterjeszteni, hogy a kérelmező milyen tartalmú intézkedés elrendelését kéri.

104. § *[Az ideiglenes intézkedés elbírálása]*

(1) Az ideiglenes intézkedés iránti kérelem tárgyában a bíróság a keresetlevél perfelvételre való alkalmassága esetén intézkedik. Az ideiglenes intézkedés elbírálása során a bíróság az intézkedéseit haladéktalanul, de legkésőbb nyolc napon belül teszi meg.

(2) Az ideiglenes intézkedés iránti kérelem elbírálása során a bíróságnak mérlegelnie kell, hogy az intézkedés elrendelése – figyelemmel az esetleges biztosítékadásra is – nem okoz-e súlyosabb hátrányt a kérelmező ellenfelének, mint annak elmaradása a kérelmezőnek.

(3) A bíróság lehetővé teszi, hogy az ellenfél a kérelemre nyilatkozzon. A kérelem tárgyában a bíróság a feleket az általa legalkalmasabbnak tartott módon nyilatkoztatja meg.

(4) A bíróság, ha a kérelem elbírálásához szükségesnek tartja, különösen akkor, ha biztosítékadás tárgyában kell határoznia, elrendelheti a felek meghallgatását. Ha a fél a meghallgatásra kitűzött határnapot elmulasztja, a határnap elmulasztása miatt igazolásnak helye nincs.

(5) Az ideiglenes intézkedés tárgyában való döntés során bizonyítás felvételének csak akkor van helye, ha a kérelem e nélkül érdemben nem bírálható el. A szükséges bizonyítást a bíróság a perfelvételi szakban is foganatosíthatja.

105. § *[Az ideiglenes intézkedés hatálya]*

(1) Az ideiglenes intézkedés iránti kérelemről a bíróság végzésben határoz, mely ellen külön fellebbezésnek van helye. A bíróság kérelemre a végzést maga is megváltoztathatja.

(2) Az ideiglenes intézkedés tárgyában hozott végzés előzetesen végrehajtható. A teljesítési határidő – ha a bíróság másként nem rendelkezik – a végzés írásbeli közlését követő napon kezdődik.

(3) A végzés mindaddig hatályban marad, amíg azt a bíróság a felek bármelyikének kérelmére – a másik fél megnyilatkoztatását követően – hozott végzésével, vagy az ítéletében vagy az eljárást befejező egyéb határozatában hatályon kívül nem helyezi.

(4) Ha a bíróság az ideiglenes intézkedésről szóló határozatát ítéletében vagy az eljárást befejező egyéb határozatában nem helyezte hatályon kívül, az, az elsőfokú ítélet jogerőre emelkedésével veszti hatályát.

(5) Az ideiglenes intézkedés hatályát veszti az eljárás megszüntetése és az eljárás szünetelés folytán történő megszűnése esetén, amelynek tényét a bíróság megállapítja az eljárást megszüntető és az eljárás megszűnését megállapító végzésében.

(6) Az ideiglenes intézkedés hatályát nem érinti az eljárás félbeszakadása és az eljárás felfüggesztése.

106. § *[Biztosítékadás]*

(1) A bíróság az ideiglenes intézkedés elrendelését biztosítékadáshoz kötheti, ha a kérelmező ellenfele valószínűsíti, hogy a kért intézkedés következtében olyan hátrány érheti, mely pernyertessége esetén a kérelmezőtől kártérítés vagy sérelemdíj követelésére adna alapot. A biztosítékadás tárgyában való döntéskor a bíróságnak figyelemmel kell lennie a kérelmet megalapozó tények valószínűsítettségének fokára is. Csekély mértékű hátrány esetén a biztosítékadás elrendelését mellőzni kell.

(2) A biztosítékadásról a bíróság akkor rendelkezik, ha

a) azt a kérelmező ellenfele kéri, és a kért biztosítéknak megfelelő hátrányt valószínűsíti, vagy

b) a kérelmező azt felajánlja, és a kérelmező ellenfele azt elfogadja.

(3) A biztosíték mértéke a (2) bekezdés *a)* pontja esetén a kérelmező ellenfele által valószínűsített hátránynak megfelelő összeg, a (2) bekezdés *b)* pontja esetén pedig a kérelmező által felajánlott és a kérelmező ellenfele által elfogadott összeg.

(4) Ha a kérelmező határozott összegű biztosítékot ajánl fel, ennek elfogadásáról a bíróság sürgősséggel, külön nyilatkoztatja a kérelmező ellenfelét. A biztosíték összegének elfogadása nem jelenti az ideiglenes intézkedés elrendelhetőségének megalapozása körében előadottak elismerését.

(5) Biztosítékként különösen pénz, értékpapír, pénzhelyettesítő eszköz vagy bankgarancia esetén garanciavállaló nyilatkozat bírósági letétbe helyezése határozható meg.

107. § *[Biztosítékhoz kötött ideiglenes intézkedés]*

(1) A bíróság az ideiglenes intézkedés elrendelését biztosítékadáshoz kötő végzésében határidőt tűz a biztosíték teljesítésére.

(2) A biztosíték teljesítését a bíróság végzéssel állapítja meg. Az ideiglenes intézkedés elrendelése e végzés jogerőre emelkedésével válik előzetesen végrehajthatóvá.

(3) Ha a bíróság a kérelmező keresetét elutasítja, ítéletében rendelkezik a letétbe helyezett biztosítéknak a kérelmező ellenfele részére történő kiadásáról. A kérelmező pernyertessége esetén a bíróság a biztosíték visszaadásáról rendelkezik.

(4) A kérelmező részleges pernyertessége esetén a letétbe helyezett biztosíték kiadásáról, illetve visszaadásáról a pernyertesség arányában, illetve a bankgarancia-vállaló nyilatkozat visszaadása mellett a pernyertesség arányában történő lehívási jogról kell határozni.

(5) A biztosíték kifizetéséről hozott határozat nem képezi akadályát annak, hogy a kérelmező ellenfele utóbb külön pert indítson a kérelmező ellen a biztosítékot meghaladó kára megtérítése vagy sérelemdíj érvényesítése iránt. A biztosíték összegét el nem érő kár miatt a különbözet visszakövetelésének helye nincs.

28. Ideiglenes intézkedés a perindítást megelőzően

108. § *[Ideiglenes intézkedés a keresetlevél előterjesztése előtt]*

(1) Az ideiglenes intézkedés iránti kérelem a keresetlevél benyújtása előtt is előterjeszthető, ha a 103. § (1) bekezdésében megállapított valamely feltétel fennáll, és a kérelmező valószínűsíti, hogy az ideiglenes intézkedés elrendelésével elérni kívánt célt a kérelem perindítást követő előterjesztése az időmúlásra tekintettel meghiúsítaná.

(2) Az ideiglenes intézkedés iránti kérelemben a 103. § (4) bekezdésében meghatározottakon túl a kérelmezőnek

a) elő kell adnia azokat az adatokat, amelyekből a később indítandó perre hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bíróság megállapítható, és
b) meg kell jelölnie a perben érvényesíteni kívánt jogot.

(3) Az ideiglenes intézkedés iránti kérelmet a perre hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bíróságnál kell előterjeszteni. Ha a perre több bíróság is illetékes, a kérelmező bármelyik bíróság előtt előterjesztheti a kérelmét. A perre ez a bíróság kizárólagosan illetékes.

(4) Az eljárásban a kötelező jogi képviseletre a peres eljárás általános szabályai alkalmazandók.

(5) A bíróság az ideiglenes intézkedés iránti kérelem elintézése során soron kívül jár el.

109. § *[Az ideiglenes intézkedés hatálya]*

(1) A bíróság az ideiglenes intézkedést elrendelő határozatában a per megindítására határidőt szab, amely nem lehet több mint a határozat közlésétől számított negyvenöt nap.

(2) Ha kérelmező a bíróság által megállapított határidőn belül a keresetlevelet nem terjeszti elő, és a perindítás tényét a határidő lejártától számított nyolc napon belül az intézkedést elrendelő bíróságnak nem igazolja, az ideiglenes intézkedés hatályát veszti a keresetindításra nyitva álló határidő leteltét követő napon. Ennek megállapításáról az ideiglenes intézkedést elrendelő bíróság végzésben határoz.

(3) A per megindítása esetén az keresetlevél benyújtása előtt elrendelt ideiglenes intézkedés hatályára a 105. §-ban foglalt rendelkezéseket kell alkalmazni.

(4) Ha a bíróság a határidőben előterjesztett keresetlevelet visszautasítja, az ideiglenes intézkedés hatálya a keresetlevél előterjesztéséhez fűződő joghatások fenntartásához előírt határidő lejártáig fennmarad.

(5) Az ideiglenes intézkedéssel kapcsolatos eljárásra a 103–107. § rendelkezéseit alkalmazni kell.

IX. Fejezet

Egyéb általános szabályok

29. A bíróság általános intézkedési és tájékoztatási kötelezettsége

110. § *[Az általános intézkedési kötelezettség határideje, tartalma]*

(1) A bíróság – törvény eltérő rendelkezése hiányában –

a) a beadvány bírósághoz történő érkezésétől,
b) a beadvány benyújtására nyitva álló határidő lejártától, vagy
c) az intézkedésre okot adó egyéb körülmény bekövetkezésétől

számított legkésőbb harminc napon belül megteszi a szükséges intézkedéseket.

(2) A bíróság köteles lehetővé tenni, hogy a felek minden, az eljárás során előterjesztett kérelmet, a bírósághoz benyújtott okiratot, bizonyítékot megismerhessenek, és azokra nyilatkozhassanak.

(3) A bíróság a fél által előadott kérelmeket, nyilatkozatokat nem alakszerű megjelölésük, hanem tartalmuk szerint veszi figyelembe.

111. § *[Tájékoztatási kötelezettség]*

A bíróság köteles a jogi képviselő nélkül eljáró felet perbeli eljárási jogairól és kötelezettségeiről, indokolt esetben a támogató perben történő részvételéről, valamint a pártfogó ügyvédi képviselet engedélyezésének lehetőségéről a szükséges tájékoztatással ellátni.

112. § *[Igazolást nem igénylő adatok]*

A bíróság a fél azonosításához szükséges adatok kivételével, nem kérheti a féltől olyan adat igazolását, amelyet az érintett szerv az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló törvényben előírt kötelezettsége alapján közzétett, vagy amelyet jogszabállyal rendszeresített közhiteles nyilvántartásnak kell tartalmaznia.

30. Nyelvhasználat az eljárás során

113. § *[A nyelvhasználat tartalma]*

(1) A bírósági eljárás nyelve a magyar.

(2) Törvény, az Európai Unió kötelező jogi aktusa, illetve nemzetközi egyezmény eltérő rendelkezése hiányában a bíróságnak címzett beadványt magyar nyelven kell előterjeszteni, a bíróság a határozatát magyar nyelven küldi meg.

(3) A bírósági eljárásban szóban mindenki jogosult anyanyelvét, nemzetközi egyezményben meghatározott körben pedig regionális vagy nemzetiségi nyelvét használni.

(4) A bírósági eljárásban a hallássérült személy jogosult jelnyelvet vagy az általa ismert más, törvényben meghatározott speciális kommunikációs rendszert használni.

31. Beadványok

114. § *[A beadvány alaki kellékei]*

(1) A beadványon fel kell tüntetni az eljáró bíróságot, amelyhez a beadványt intézik, továbbá a felek és képviselőik teljes nevét, lakóhelyét vagy székhelyét, ismert elektronikus levélcímét, perbeli állását és a per tárgyát, a folyamatban lévő ügyekben a bírósági ügyszámot is. Ha valamely fél vagy képviselője állandó lakóhelyétől eltérő tartózkodási hellyel vagy egyéb idézésre alkalmas címmel rendelkezik, a beadványokon azokat is fel kell tüntetni.

(2) A beadványt a per bíróságánál eggyel több példányban kell benyújtani, mint ahány fél a perben érdekelt; ha több félnek közös képviselője van, részükre együttesen egy példányt kell számításba venni. A beadvány mellékleteinek egy-egy másolatát csatolni kell a beadvány többi példányához is.

(3) Ügyvédi képviselet esetén – ha törvény papír alapú benyújtást lehetővé tesz – az ügyvédnek a beadvány első példányát eredeti aláírásával kell ellátnia; egyébként a beadvány első példányát az e törvény szerint meghatározott, teljes bizonyító erejű magánokirati formának megfelelően kell elkészíteni.

32. Hiánypótlás

115. § *[A hiánypótlás elrendelése, a beadvány visszautasítása]*

(1) Ha a beadvány nem felel meg e törvény rendelkezéseinek, vagy más okból kiegészítésre vagy kijavításra szorul, a bíróság, e törvény eltérő rendelkezése hiányában, rövid határidő tűzésével, a hiányok megjelölése mellett – indokolt esetben a beadvány visszaadásával – hiánypótlásra hívja fel a felet. A bíróság ezzel egyidejűleg figyelmezteti a felet, hogy ha a hiányokat nem pótolja vagy a beadványt újból hiányosan adja be, a bíróság azt vissza fogja utasítani, vagy hiányos tartalma szerint fogja elintézni.

(2) Ha az illeték lerovására kötelezett felet az illeték előzetes megfizetése alól mentesítő költségkedvezmény nem illeti meg, és a fél az illetéket egyáltalán nem vagy hiányosan rója le, a bíróság – e törvény eltérő rendelkezése hiányában – a felet azzal a figyelmeztetéssel hívja fel az illeték lerovására vagy a hiányzó illeték pótlására, hogy ha az illetéket nem rója le, vagy a hiányzó illetéket nem pótolja, a bíróság a beadványt vissza fogja utasítani.

(3) A bíróság a hiányok pótlása érdekében a helyben lakó, jogi képviselő nélkül eljáró felet maga elé idézheti.

(4) Ha a fél a hiányokat a kitűzött határidő alatt pótolja, a beadványt úgy kell tekinteni, mintha azt a fél már eredetileg is helyesen adta volna be.

(5) Ha a fél a beadványt – az (1) bekezdés szerinti hiánypótlási felhívás ellenére – újból hiányosan adja be, de ez a beadvány érdemi elintézését nem gátolja, a bíróság azt – törvény eltérő rendelkezése hiányában – hiányos tartalma szerint intézi el.

(6) A bíróság a beadványt visszautasítja, ha

a) a fél a hiányokat – a (1) bekezdés szerinti hiánypótlási felhívás ellenére – a kitűzött határidő alatt nem pótolja, vagy a beadványt újból hiányosan adja be és emiatt a hiányos tartalom alapján intézkedni nem lehet, vagy

b) a fél az illetéket – a (2) bekezdés szerinti hiánypótlási felhívás ellenére – a kitűzött határidő alatt nem rója le, vagy a hiányzó illetéket nem pótolja.

(7) Külön fellebbezésnek van helye

a) a (6) bekezdés *a)* pontja esetén, ha azt e törvény lehetővé teszi,

b) a (6) bekezdés *b)* pontja szerinti beadványt visszautasító határozat ellen.

116. § *[Eljárás szóbeli nyilatkozat esetén]*

Ha a tárgyaláson szóban előterjesztett nyilatkozat nem felel meg e törvény rendelkezéseinek, vagy más okból kiegészítésre vagy kijavításra szorul, a 115. § rendelkezéseit kell alkalmazni.

33. Elkülönítés, egyesítés

117. § *[Elkülönítés és egyesítés]*

(1) A bíróság, ha az ügy eldöntése érdekében célszerűnek látja, elrendelheti, hogy a perben érvényesített egyes követelések vagy a megosztható követelések egyes részei, valamint általában a perben eldönthető egyes vitás kérdések elkülönítve kerüljenek tárgyalásra.

(2) A bíróság együttes tárgyalás és eldöntés érdekében elrendelheti az előtte folyamatban lévő olyan perek egyesítését,

a) amelyeknek tárgya egymással összefügg és

b) amelyekben a perfelvételt lezáró végzés meghozatalára még nem került sor.

(3) A gazdálkodó szervezetek egymás elleni pereiben – a (2) bekezdés *a)* és *b)* pontjában meghatározott feltételek fennállása esetén – különböző járásbíróságok előtt folyamatban lévő perek egyesítésének is helye van. A törvényszék az előtte indított perhez – a (2) bekezdés *a)* és *b)* pontjában meghatározott feltételek fennállása esetén – a területén működő járásbíróság előtt folyamatban lévő pert is egyesítheti.

(4) A felek közösen előterjesztett kérelmére a bíróság – ha annak e § szerinti feltételei fennállnak – a pereket egyesíti. Egy törvényszék területén működő járásbíróságok előtt folyamatban lévő perek egyesítésének is helye van – a (2) bekezdés *a)* és *b)* pontjában meghatározott feltételek fennállása esetén –, ha azt a felek közösen kérik. A kérelmet elutasító végzés ellen külön fellebbezésnek van helye. Ha a bíróság a felek kérelmére a pereket egyesítette, utóbb az egyesítést nem mellőzheti.

(5) Ha az egyesítést több járásbíróság is elrendelte, a továbbiakban az jár el, amely az egyesítésről korábban határozott.

118. § *[A különélő házastárs tartása iráni per egyesítése házassági perhez]*

A különélő házastárs által tartás iránt indított pert, valamint a különélő házastárs javára megítélt tartás megszüntetése iránt indított pert – feltéve, hogy a perben a perfelvételt lezáró végzés meghozatalára még nem került sor – a házassági per megindítása esetén bármelyik fél indítványára egyesíteni kell a házassági perhez, ha

a) a házassági perben a perfelvételt lezáró végzés meghozatalára még nem került sor és

b) a házassági per bíróságának a házastársi tartás tárgyában indított perre is van hatásköre.

34. Az eljárás félbeszakadása

119. § *[A félbeszakadás okai, ügygondnok-rendelés]*

(1) Az eljárás félbeszakad, ha

a) valamelyik fél meghal vagy megszűnik, a jogutód perbelépéséig vagy perbevonásáig, kivéve, ha a jogviszony természete miatt a jogutódlás kizárt,

b) a per vitelére meghatalmazottal nem rendelkező fél elveszíti a cselekvőképességét, a törvényes képviselő bejelentéséig,

c) a fél törvényes képviselője meghal, és a törvényes képviselő által képviselt félnek a per vitelére nem volt meghatalmazottja, az új törvényes képviselő személyének bejelentéséig,

d) a fél törvényes képviselőjének a képviseleti jogosultsága anélkül szűnik meg, hogy az általa képviselt fél cselekvőképessé vált volna, és a törvényes képviselő által képviselt félnek a per vitelére nem volt meghatalmazottja, az új törvényes képviselő személyének bejelentéséig, vagy

e) a bíróság működését elháríthatatlan esemény akadályozza, az akadály megszűnéséig.

(2) Ha az (1) bekezdés *b)–d)* pontja szerinti esetben az eljárás félbeszakadása vagy annak túlságosan hosszú tartama valamelyik fél méltányos érdekeit sértené, a bíróság a fél részére akár kérelemre, akár hivatalból ügygondnokot rendel ki; az ügygondnok kirendelésével az eljárás félbeszakadása megszűnik.

(3) Ha az (1) bekezdés *a)–d)* pontja szerinti esetben az eljárás félbeszakadása vagy annak túlságosan hosszú tartama a kirendelt szakértő méltányos érdekeit sértené, a bíróság a fél részére – a szakértő kérelmére – ügygondnokot rendel ki. Az ügygondnok kirendelésével az eljárás félbeszakadása – a szakértői díj megállapítása és a letéttel fedezett díj kiutalása vonatkozásában – megszűnik. Az ügygondnok díjának előlegezésére a fél nem köteles, az előlegezésre a 79. § (8) bekezdését kell alkalmazni.

(4) A fél az eljárás megszüntetése érdekében akkor is kérheti az eljárás folytatását, ha a megszűnt félnek nincs jogutódja. A bíróság az ügygondnok költségeinek megelőlegezését

követően a fél kérelmére ügygondnokot rendel ki; az ügygondnok kirendelésével az eljárás félbeszakadása megszűnik. Az eljárás a megszüntetés érdekében az ügygondnokkal szemben folyik tovább.

120. § *[A félbeszakadás időtartama, jogkövetkezményei, részleges félbeszakadás]*

(1) Az eljárás félbeszakadása az arra okot adó körülmény bekövetkezésétől a 119. § (1) bekezdésében meghatározott időpontig tart.

(2) A bíróság a félbeszakadás kezdő és befejező időpontját végzésben állapítja meg. A félbeszakadást megállapító végzés ellen külön fellebbezésnek van helye; a bíróság e végzését maga is megváltoztathatja.

(3) Az eljárás félbeszakadásával minden határidő megszakad. A félbeszakadás megszűnésétől a határidők újra kezdődnek. Az eljárás folytatódásának jogkövetkezményei a felekkel szemben a félbeszakadás megszűnésének felekkel történő közlésével állnak be.

(4) A félbeszakadás tartama alatt tett minden – a per érdemére vonatkozó – bírói rendelkezés, valamint a felek által teljesített minden eljárási cselekmény hatálytalan, kivéve a félbeszakadással, illetve az annak megszüntetésével kapcsolatos bírói rendelkezéseket és eljárási cselekményeket.

(5) A jogerős végzéssel megállapított tanúdíj, szakértői díj letéttel fedezett részének kiutalásáról a bíróság a félbeszakadás tartama alatt is intézkedik.

(6) Pertársaság esetén, ha a félbeszakadásra okot adó körülmény a perfelvételt lezáró végzés meghozatalát követően kizárólag valamely pertársra nézve áll be, de a többi pertárs vonatkozásában az eljárás folytatható, és tekintetükben részítélet hozható, a bíróság a félbeszakadásra vonatkozó rendelkezéseket csak az érintett pertársra alkalmazza.

35. Az eljárás szünetelése

121. § *[A szünetelés okai, időtartama, az eljárás megszűnése]*

(1) Az eljárás szünetel, ha

a) a felek erre vonatkozó megegyezésüket bejelentik, a bejelentésnek a bírósághoz történő beérkezésétől,

b) az érdemi tárgyalást valamennyi fél elmulasztja, vagy az érdemi tárgyaláson megjelent egyik fél sem kívánja az ügy tárgyalását, és a mulasztó fél egyik esetben sem kérte a tárgyalás távollétében történő megtartását, a tárgyalás időpontjától,

c) a fél a megadott címen nem elérhető, és a másik fél bírósági felhívásra nem jelöl meg másik elérhetőségi címet, vagy az ügy tárgyalását nem kívánja, a fél nyilatkozatának a bírósággal történő közlésétől, ennek hiányában a bíróság felhívásában megadott határidő eredménytelen elteltét követő naptól,

d) a 63. § (2) bekezdés szerinti esetben ügygondnoki díj előlegezésének lenne helye és a fél ezt bírósági felhívás ellenére nem teljesíti, a bíróság felhívásában megadott határidő eredménytelen elteltét követő naptól,

e) a felperes a bizonyítással nem összefüggő fordítás, illetve külföldi kézbesítés költségét a bíróság felhívása ellenére nem előlegezi, a bíróság felhívásában megadott határidő eredménytelen elteltét követő naptól, vagy

f) hirdetményi, illetve e törvény alapján végrehajtói kézbesítésnek volna helye, és azt a fél nem kéri, illetve az eljárás lefolytatásához szükséges díjat nem előlegezi, a fél nyilatkozatának a bírósággal történő közlésétől, ennek hiányában a bíróság felhívásában megadott határidő eredménytelen elteltét követő naptól.

(2) Az eljárás szünetelésének az (1) bekezdés *a)* pontja alapján az eljárás jogerős befejezéséig ugyanazon felek között legfeljebb három alkalommal van helye.

(3) Bármelyik fél kérelmére az eljárást folytatni kell. Az eljárás szünetelése az (1) bekezdésben meghatározott időpontoktól az eljárás folytatása iránti kérelemnek a bírósághoz történő benyújtásáig tart. Négy hónap szünetelés elteltével az eljárás megszűnik. E határidő elmulasztása miatt igazolásnak helye nincs.

(4) Az (1) bekezdés *c)–f)* pontja szerinti esetekben a szünetelő eljárás folytatásának a mulasztó fél kérelmére kizárólag akkor van helye, ha e kérelmével egyidejűleg pótolja az általa elmulasztott – szünetelésre okot adó – cselekményt is, ellenkező esetben a bíróság a folytatás iránti kérelmet elutasítja.

(5) Ha az elsőfokú ítélet meghozatalát követően, annak jogerőre emelkedése előtt az eljárás szünetelés folytán megszűnik, az elsőfokú ítélet hatályát veszti.

(6) A bíróság a szünetelés kezdő és befejező időpontját, illetve az eljárás megszűnésének tényét – az (5) bekezdés szerinti esetben az elsőfokú ítélet hatályvesztését is – végzésben állapítja meg. A bíróságnak az eljárás folytatása iránti kérelmet elutasító végzése ellen külön fellebbezésnek van helye; a bíróság e végzését maga is megváltoztathatja.

122. § *[A szünetelés egyes jogkövetkezményei, részleges szünetelés]*

(1) Az eljárás szünetelésével minden határidő megszakad. A szünetelés megszűnésétől a határidők újra kezdődnek. Az eljárás folytatódásának jogkövetkezményei a felekkel szemben a szünetelés megszűnésének felekkel történő közlésével állnak be.

(2) A szünetelés tartama alatt tett minden – a per érdemére vonatkozó – bírói rendelkezés, valamint a felek által teljesített minden eljárási cselekmény hatálytalan, kivéve a szüneteléssel, az eljárás folytatásával, illetve az eljárás megszűnésének megállapításával kapcsolatos bírói rendelkezéseket és eljárási cselekményeket.

(3) A per során hozott jogerős részítélet és közbenső ítélet hatályát az eljárás megszűnése nem érinti.

(4) Pertársaság esetén, ha a szünetelésre okot adó körülmény a perfelvételt lezáró végzés meghozatalát követően kizárólag valamely pertársra nézve áll be, de a többi pertárs vonatkozásában az eljárás folytatható, és tekintetükben részítélet hozható, a bíróság a szünetelésre vonatkozó rendelkezéseket csak az érintett pertársra alkalmazza.

36. Az eljárás felfüggesztése és a végrehajtás felfüggesztése

123. § *[A felfüggesztés bíróság által választható esetei]*

(1) Ha a per eldöntése olyan kérdés előzetes elbírálásától függ, amelynek tárgyában az eljárás büntetőbíróság vagy közigazgatási hatóság hatáskörébe tartozik, a bíróság a perindítás joghatásainak beállását követően a peres eljárást ennek az eljárásnak a jogerős befejezéséig felfüggesztheti. Ha ez az eljárás még megindítva nincs, a bíróság az eljárás megindítására harminc napos határidőt tűz. Ha a határidő eredménytelenül telik le, a peres eljárást folytatni kell.

(2) A bíróság a perindítás joghatásainak beállását követően a peres eljárást akkor is felfüggesztheti, ha a per eldöntése olyan kérdés előzetes elbírálásától függ, amelynek tárgyában közigazgatási per, más polgári per vagy a bíróság hatáskörébe tartozó más közigazgatási vagy polgári eljárás már folyamatban van.

124. § *[Felfüggesztés közvetítői eljárásra kötelezés esetén]*

(1) Ha a bíróság kötelező közvetítői eljárás igénybevételére kötelezi a feleket, ezzel egyidejűleg a peres eljárást felfüggeszti. A bíróság a közvetítői eljárásra kötelező és a peres eljárást felfüggesztő határozatában felhívja a feleket arra, hogy a közvetítői eljárás igénybevételére kötelező végzés másolatát csatolják a közvetítőhöz intézendő felkéréshez, vagy a bírósági közvetítés lefolytatása iránti kérelmükhöz. A bíróság a határozat közlésével egyidejűleg a jogi képviselő nélkül eljáró felet tájékoztatja a kötelező közvetítői eljárás kezdeményezésének törvényben meghatározott szabályairól.

(2) A kötelező közvetítői eljárás megindítása érdekében felfüggesztett peres eljárást folytatni kell, ha

a) bármelyik fél igazolja, hogy a közvetítői eljárás befejeződött,
b) bármelyik fél igazolja, hogy az első közvetítői megbeszélésen részt vett, de a közvetítői eljárás nem indult meg, vagy
c) a közvetítői eljárás igénybevételére kötelező határozat közlésétől számított két hónap telt el anélkül, hogy a felek az *a)* vagy *b)* pontban megjelölt valamely igazolást becsatolták volna.

(3) Ha a közvetítői eljárás igénybevételére kötelező bírósági határozat közlésétől számított két hónapon belül a megindított közvetítői eljárás várhatóan nem fejezhető be és a felek ennek tényét legkésőbb a határidő lejárta előtt nyolc nappal a bíróságnak közösen bejelentik, a peres eljárás mindaddig nem folytatható, amíg a közvetítői eljárás be nem fejeződik. A feleknek a bejelentésükkel egyidejűleg hitelt érdemlő módon igazolniuk kell, hogy a közvetítői eljárás folyamatban van.

125. § *[Felfüggesztés egyes személyállapoti perekre tekintettel]*

(1) Ha a per eldöntése házasság létezésétől vagy érvényességétől, illetve gyermek családi jogállásának bírói megállapításától függ, és ez iránt per van folyamatban, a peres eljárást annak jogerős eldöntéséig fel kell függeszteni.

(2) A gyermek tartása iránt indított pernek az (1) bekezdés szerinti felfüggesztése nem akadályozza, hogy a bíróság a gyermek részére ideiglenes intézkedéssel tartásdíjat állapítson meg. Szükség esetén a bíróság az ideiglenes tartás megállapítása felől hivatalból is határozhat.

(3) Ha a per eldöntése házasság érvényességétől függ, a peres eljárást akkor is fel kell függeszteni, ha az érvénytelenítési per még nincs folyamatban, de annak megindítására a felek valamelyike jogosult. Ebben az esetben a peres eljárás felfüggesztésével egyidejűleg az érvénytelenítési per megindítására a bíróság harminc napos határidőt tűz. Ha a határidő eredménytelenül telik el, a felfüggesztett peres eljárást folytatni kell.

126. § *[Felfüggesztés az Európai Unió Bírósága, az Alkotmánybíróság, illetve a Kúria eljárásának kezdeményezésére tekintettel]*

(1) A bíróság a peres eljárást felfüggeszti, ha

a) az Európai Unió Bírósága előzetes döntéshozatali eljárásának,
b) az Alkotmánybíróságnak a jogszabály, jogszabályi rendelkezés, közjogi szervezetszabályozó eszköz vagy jogegységi határozat alaptörvény-ellenességének megállapítására, továbbá nemzetközi szerződésbe ütközésének megállapítására irányuló eljárásának,
c) a Kúriának az önkormányzati rendelet jogszabályba ütközésének vizsgálatára irányuló eljárásának

kezdeményezéséről határoz.

(2) Ha a peres eljárásban olyan jogkérdés merül fel, amelynek tárgyában folyamatban lévő közigazgatási perben, más polgári perben, vagy a bíróság hatáskörébe tartozó más közigazgatási vagy polgári eljárásban – azonos tényekre alapítva – az (1) bekezdés szerinti valamely eljárást már kezdeményezték, a bíróság a perindítás joghatásainak beállását követően a peres eljárást e másik ügyben kezdeményezett eljárás befejezéséig felfüggesztheti.

127. § *[Felfüggesztés alkotmányjogi panasz előterjesztésére tekintettel]*

Ha a bíróság részítéletet vagy közbenső ítéletet hozott és a fél alkotmányjogi panaszt terjesztett elő, a bíróság

a) a részítélettel el nem bírált kereseti kérelem, illetve keresetrész tárgyalását, vagy
b) közbenső ítélet meghozatala esetén a per tárgyalását a követelés összegére vagy mennyiségére vonatkozóan

– ha az ügy körülményei indokolják – felfüggesztheti.

128. § *[A felfüggesztés időtartama, jogkövetkezményei, részleges felfüggesztés]*

(1) A peres eljárás felfüggesztésének hatálya a felfüggesztésről hozott végzés jogerőre emelkedésével kezdődik.

(2) A peres eljárás folytatásának elrendeléséről a bíróság

a) a 123. § és a 125. § szerinti esetekben az előkérdés jogerős elbírálásáról történő tudomásszerzéstől,

b) a 124. § szerinti esetben a 124. § (2) bekezdésében meghatározott igazolás előterjesztésétől vagy határidő leteltétől,

c) a 126 § (1) bekezdése és a 127. § szerinti esetekben az Európai Unió Bírósága, az Alkotmánybíróság, vagy a Kúria határozatának a bírósággal történő közlésétől,

d) a 126. § (2) bekezdése szerinti esetben az Európai Unió Bírósága, az Alkotmánybíróság, vagy a Kúria eljárásának befejezéséről történő tudomásszerzéstől

számított tizenöt napon belül meghozott végzéssel határoz.

(3) A peres eljárás folytatásának jogkövetkezményei a felekkel szemben a (2) bekezdésben meghatározott végzés felekkel történő közlésével állnak be.

(4) A peres eljárás felfüggesztésével minden határidő megszakad. Az eljárás folytatásától a határidők újra kezdődnek. A felfüggesztés tartama alatt tett minden – a per érdemére vonatkozó – bírói rendelkezés, valamint a felek által teljesített minden eljárási cselekmény hatálytalan, kivéve a felfüggesztéssel, illetve az eljárás folytatásával kapcsolatos bírói rendelkezéseket és eljárási cselekményeket.

(5) A felfüggesztést elrendelő végzés ellen – a 124. § és a 126. § (1) bekezdése szerinti esetek kivételével – külön fellebbezésnek van helye; a bíróság e végzését maga is megváltoztathatja.

(6) Ha az eljárás felfüggesztésére okot adó körülmény kizárólag valamely kereseti kérelemmel vagy kereseti kérelem elkülöníthető részével kapcsolatos, de az eljárás a többi kereseti kérelem vagy a kereseti kérelem elkülöníthető része tekintetében folytatható, és azokban részítélet hozható, a bíróság a perfelvételt lezáró végzés meghozatalát követően a felfüggesztésre vonatkozó rendelkezéseket csak az érintett kereseti kérelmek vagy a kereseti kérelem elkülöníthető része tekintetében alkalmazza.

129. § *[A végrehajtási eljárás felfüggesztése]*

Ha végrehajtás van folyamatban, és a végrehajtás tárgyául szolgáló követelés vagy az annak alapjául szolgáló jogviszony a per tárgya, a bíróság a végrehajtást a per jogerős befejezéséig felfüggesztheti. A felfüggesztés tárgyában hozott határozat ellen külön fellebbezésnek van helye. A végrehajtás felfüggesztésére a bírósági végrehajtásról szóló törvény erre vonatkozó szabályait kell alkalmazni.

37. Az Európai Unió Bírósága, az Alkotmánybíróság és a Kúria eljárásának kezdeményezése

130. § *[Az Európai Unió Bírósága előzetes döntéshozatali eljárásának kezdeményezése]*

(1) A bíróság az Európai Unió Bírósága előzetes döntéshozatali eljárását az Európai Unió alapját képező szerződésekben foglalt szabályok szerint hivatalból vagy kérelemre kezdeményezheti.

(2) Az Európai Unió Bírósága előzetes döntéshozatali eljárásának kezdeményezéséről a bíróság végzéssel határoz, a bíróság e végzését maga is megváltoztathatja. A bíróság a végzésben meghatározza azt a kérdést, amely az Európai Unió Bírósága előzetes döntését igényli, valamint – a feltett kérdés megválaszolásához szükséges mértékben – ismerteti a tényállást, az érintett magyar jogszabályokat, a vonatkozó uniós jogi rendelkezéseket, valamint azokat a körülményeket és indokokat, amelyek az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezését megalapozzák. A bíróság végzését az Európai Unió Bírósága részére történő kézbesítéssel egyidejűleg tájékoztatásul megküldi az igazságügyért felelős miniszter részére is.

(3) Ha a bíróság az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésére irányuló kérelmet elutasítja, erről végzéssel határoz, e döntését legkésőbb az ítéletében köteles megindokolni.

131. § *[Az Alkotmánybíróság eljárásának kezdeményezése]*

(1) A bíróság az Alkotmánybíróságnak a jogszabály, jogszabályi rendelkezés, közjogi szervezetszabályozó eszköz vagy jogegységi határozat alaptörvény-ellenességének megállapítására, továbbá nemzetközi szerződésbe ütközésének megállapítására irányuló eljárását az Alkotmánybíróságról szóló törvényben foglalt szabályok szerint hivatalból vagy kérelemre kezdeményezheti.

(2) A bíróság (1) bekezdés szerinti eljárását az a fél kezdeményezheti, aki szerint a folyamatban lévő ügyében alkalmazandó jogszabály alaptörvény-ellenes vagy nemzetközi szerződésbe ütközik.

(3) Az Alkotmánybíróság eljárásának kezdeményezéséről a bíróság végzéssel határoz; a bíróság e végzését maga is megváltoztathatja.

(4) Ha a bíróság az Alkotmánybíróság eljárásának kezdeményezésére irányuló kérelmet elutasítja, erről végzéssel határoz, e döntését legkésőbb az ítéletében köteles megindokolni.

132. § *[A Kúria eljárásának kezdeményezése önkormányzati rendelet jogszabályba ütközésének vizsgálata iránt]*

(1) A bíróság a Kúriának az önkormányzati rendelet jogszabályba ütközésének vizsgálatára irányuló eljárását a közigazgatási perrendtartásban foglalt szabályok szerint hivatalból vagy kérelemre kezdeményezheti.

(2) A bíróság (1) bekezdés szerinti eljárását az a fél kezdeményezheti, aki szerint a folyamatban lévő ügyében alkalmazandó önkormányzati rendelet jogszabályba ütközik.

(3) A Kúria eljárásának kezdeményezéséről a bíróság végzéssel határoz; a bíróság e végzését maga is megváltoztathatja.

(4) Ha a bíróság a Kúria eljárásának kezdeményezésére irányuló kérelmet elutasítja, erről végzéssel határoz, e döntését legkésőbb az ítéletében köteles megindokolni.

38. Idézés

133. § *[Az idézés tartalma, módja]*

(1) Az idézésben fel kell tüntetni az eljáró bíróságot és a bírósági ügyszámot, a felek nevét, perbeli állását és a per tárgyát, valamint a kitűzött tárgyalás vagy meghallgatás idejét és helyét.

(2) Az idézésben a címzettet figyelmeztetni kell a meg nem jelenés következményeire, és őt perbeli állásához képest a szükséges tájékoztatással is el kell látni. A kiskorú személy idézésében a figyelmeztetést és a tájékoztatást a korára, érettségére figyelemmel, számára érthető szövegezéssel és módon kell közölni. A meghatalmazottat akkor is meg kell idézni, ha a bíróság a felet vagy annak törvényes képviselőjét személyes megjelenésre idézi.

(3) Idézésnek a tárgyaláson szóban, sürgős esetben rövid úton is helye van. Az idézésnek ezt a módját az iratokban fel kell tüntetni.

134. § *[Az idézendő felkutatása]*

(1) A szüléssel kapcsolatos követelés, a gyermek tartása, a szülői felügyelet gyakorlásának rendezése, a gyermek harmadik személynél történő elhelyezése, az apaság és a származás megállapítására irányuló egyéb perekben, továbbá gondnokság alá helyezés iránti perekben – az ismeretlen helyen lévő alperes, anya, illetve gyermek tartózkodási helyének megállapítása érdekében – a bíróság elrendelheti az alperes, az anya, illetve a gyermek felkutatását.

(2) Az alperes, az anya, illetve a gyermek felkutatásának elrendeléséről hozott végzést – a tartózkodási hely megállapítására irányuló intézkedések foganatosítása céljából – a bíróság annak a rendőrkapitányságnak küldi meg, amely körözés elrendelése esetén a körözési eljárás lefolytatására illetékességgel rendelkezne.

(3) Ha az alperes, az anya, illetve a gyermek felkutatása elrendelésének oka megszűnt, erről a bíróság végzésének megküldésével haladéktalanul értesíti az illetékes rendőrkapitányságot.

39. Kézbesítés

135. § *[A bírósági irat kézbesítésének általános módja, a kézbesítés szabályszerűtlensége ellenérdekű fél közreműködése esetén]*

(1) A bírósági iratokat – jogszabály eltérő rendelkezése hiányában – postai szolgáltató útján, a hivatalos iratok kézbesítésére vonatkozó jogszabályok szerint kell a címzett részére kézbesíteni. A címzett a neki szóló iratot – személyazonosságának igazolása mellett – a bírósági irodában is átveheti.

(2) A kézbesítés nem szabályszerű, ha az nem a címzett, hanem egyéb jogosult átvevő részére történik meg és az átvevő az ellenérdekű fél vagy perbeli képviselője.

136. § *[Kézbesítés meghatalmazott, törvényes képviselő, illetve nem természetes személy részére]*

(1) Ha a félnek a per vitelére meghatalmazottja van, a bírósági iratokat a fél helyett a meghatalmazottnak kell kézbesíteni.

(2) Ha a természetes személy fél nevében és helyett törvényes képviselője vagy más, törvényben meghatározott személy jogosult eljárni, és a félnek a per vitelére meghatalmazottja nincs, a bírósági iratokat e személy részére kell kézbesíteni.

(3) Ha a nem természetes személy félnek nincs a per vitelére meghatalmazottja, a bírósági iratokat a fél székhelyére, székhely hiányában a fél törvényes képviselőjének kell kézbesíteni. Ha a nem természetes személy fél székhelyére a kézbesítés sikertelen, a kézbesítést a törvényes képviselő részére is meg kell kísérelni. Ha a nem természetes személy fél közhiteles nyilvántartásba bejegyzett szervezet és mind a székhelyére, mind a törvényes képviselője részére történő kézbesítés sikertelen, a bíróság értesíti a nyilvántartó hatóságot a fél részére történő kézbesítés sikertelenségéről és ennek okairól.

(4) Az (1)–(3) bekezdés rendelkezései nem terjednek ki az olyan idézésre, amelyben a bíróság a felet vagy annak törvényes képviselőjét személyes megjelenésre kötelezi.

137. § *[A bírósági irat kézbesíthetetlensége, kézbesítési fikció]*

(1) Ha a bírósági iratot a címzett részére – ide nem értve a kézbesítési fikció eseteit – nem lehet kézbesíteni, erről az érdekelt feleket értesíteni kell.

(2) A bírósági iratokat a kézbesítés megkísérlésének napján kézbesítettnek kell tekinteni, ha a címzett az átvételt megtagadta. Ha a kézbesítés azért volt sikertelen, mert a címzett az iratot nem vette át – postai szolgáltató útján történő kézbesítés esetén az a bírósághoz „nem kereste” jelzéssel érkezett vissza – az iratot a kézbesítés második megkísérlésének napját követő ötödik munkanapon kézbesítettnek kell tekinteni.

(3) Keresetlevél, és az eljárást befejező érdemi határozat kézbesítése esetén a bíróság a kézbesítési fikció beállásáról a címzettet nyolc munkanapon belül – egyszerű postai küldeményben – értesíti. Az értesítésben a bíróság tájékoztatja a címzettet a kézbesítési fikcióval szembeni kifogásra vonatkozó szabályokról, keresetlevél esetén a perindítás joghatásainak beállásáról is. Ha a bíróságnak a címzett elektronikus levélcímét bejelentették, az értesítést a címzett elektronikus levélcímére is meg kell küldeni. A postai úton megküldött értesítéshez mellékelni kell azt a bírósági iratot, amelyre vonatkozóan a bíróság a kézbesítési fikció beálltát megállapította.

40. A kézbesítési kifogás

138. § *[A kifogás előterjesztésének határideje, a kifogás okai]*

(1) A címzett annál a bíróságnál, amelynek eljárása alatt a kézbesítés történt, a (4) bekezdésben meghatározott okokból kifogást terjeszthet elő

a) – kézbesítési fikció alapján kézbesítettnek tekintett irat esetén – a kézbesítési fikció beálltáról,

b) – kézbesítési fikció alkalmazása nélkül kézbesítettnek tekintett irat esetén – a kézbesítésről

történő tudomásszerzés napjától számított tizenöt napon belül.

(2) A kifogás benyújtásának a kézbesítési fikció beállta vagy a kézbesítés napjától számított három hónap elteltével – a (3) bekezdésben, illetve a 140. §-ban foglalt kivétellel – nincs helye. E határidő elmulasztása miatt igazolással élni nem lehet.

(3) Ha a kézbesítési fikció beállta vagy a kézbesítés az eljárást megindító irathoz kapcsolódik, a kifogás az eljárás folyamatban léte alatt kézbesítési fikció esetén az annak beálltáról, kézbesítés esetén az arról történő tudomásszerzéstől számított tizenöt napon belül terjeszthető elő.

(4) A kifogásnak a bíróság akkor ad helyt, ha a címzett a bírósági iratot nem vehette át, mivel

a) a kézbesítés a hivatalos iratok kézbesítésére vonatkozó jogszabályok megsértésével történt meg, vagy más okból nem volt szabályszerű, vagy

b) az iratot más, az *a)* pontban nem említett okból önhibáján kívül nem volt módja átvenni.

(5) A (4) bekezdés *b)* pontjában foglalt okból a kézbesítési fikcióval szembeni kifogást csak természetes személy fél vagy az eljárásban részt vevő egyéb természetes személy érdekelt terjeszthet elő.

139. § *[A kifogás tartalma, elbírálása]*

(1) A kifogásban elő kell adni azokat a tényeket, illetve körülményeket, amelyek a kézbesítés szabálytalanságát igazolják vagy a 138. § (4) bekezdés *b)* pontjában meghatározott esetben a címzett részéről a hivatkozott okot valószínűsítik. Ha a kifogást elkésetten terjesztették elő, azt vissza kell utasítani. A kifogás tárgyában az a bíróság határoz, amelynek eljárásában a kézbesítés történt. A kérelem elbírálása előtt a bíróság a címzettet, illetve a feleket meghallgathatja.

(2) A félnek kérelmével egyidejűleg – ha az lehetséges – el kell végeznie a korábban elmulasztottnak tekintett cselekményt is.

(3) A 138. § (4) bekezdés *b)* pontjában foglalt okra alapított kifogást méltányosan kell elbírálni.

(4) A kifogásnak az eljárás folytatására, illetve a végrehajtásra nincs halasztó hatálya. Ha azonban a kifogásban foglalt tények fennállása valószínűnek mutatkozik, a bíróság az eljárásnak vagy a határozat végrehajtásának felfüggesztését – az ellenfél meghallgatása nélkül – hivatalból is elrendelheti. A felfüggesztés tárgyában hozott határozatot a bíróság kérelemre utóbb megváltoztathatja.

(5) A kifogást visszautasító vagy elutasító határozat ellen külön fellebbezésnek van helye. A kifogásnak helyt adó, valamint az eljárás, illetve a végrehajtás felfüggesztése tárgyában hozott

határozat az ügyet befejező határozat elleni fellebbezésben támadható meg akkor, ha a kifogást érdemi vizsgálat nélkül el kellett volna utasítani.

(6) Ha a bíróság a kifogásnak helyt ad, a kézbesítéshez fűződő jogkövetkezmények hatálytalanok, és a kézbesítést, illetve a már megtett intézkedéseket, eljárási cselekményeket – a szükséges mértékben – meg kell ismételni.

140. § *[Kifogás a végrehajtási eljárás során]*

(1) Ha a kézbesítettnek tekintendő határozat jogerőre emelkedett, a címzett – a 138. § (4) bekezdésében meghatározott okok fennállása esetén – a végrehajtási eljárás alatt, a határozat végrehajtására irányuló eljárásról történő tudomásszerzésétől számított tizenöt napon belül kifogást nyújthat be az elsőfokú határozatot hozó bíróságnál. Ha a végrehajtási eljárás megindult, a kifogás csak az e bekezdésben meghatározottak szerint terjeszthető elő.

(2) A kifogást harminc napon belül el kell bírálni. A kifogás előterjesztésére és elbírálására egyebekben a 138. §-ban és a 139. §-ban foglaltakat kell alkalmazni.

41. Végrehajtói kézbesítés

141. § *[Végrehajtói kézbesítés meghatározott bírósági iratok kézbesíthetetlensége esetén]*

(1) Ha a belföldi lakóhellyel, tartózkodási hellyel, vagy székhellyel rendelkező címzett megadott címére a postai szolgáltató útján kézbesíteni megkísérelt keresetlevél, illetve az eljárást befejező érdemi határozat kézbesíthetetlen – ide nem értve a kézbesítési fikció eseteit, valamint azokat az eseteket, amikor a kézbesíthetetlenség oka a címzett halála, vagy megszűnése – és a kézbesíthetetlenség nem a bíróság érdekkörében felmerült elhárítható ok miatt következett be, a kézbesítés teljesülésében érdekelt fél kérelmére az irat kézbesítését a bírósági végrehajtásról szóló törvénynek a bírósági irat végrehajtói kézbesítésére vonatkozó rendelkezései szerint kell megkísérelni, az e §-ban foglalt eltérésekkel.

(2) A bírósági irat végrehajtói kézbesítése iránti kérelmet annál a bíróságnál kell benyújtani, amelynek eljárása alatt a sikertelen kézbesítési kísérlet történt.

(3) A végrehajtó jogszabályban meghatározott díját a kérelmező fél köteles – a bíróság részére történő teljesítéssel – előlegezni, amit a bíróság utal át az eljárásra jogosult végrehajtó részére.

(4) A bírósági irat kézbesítésével kezdődő határidőt attól az időponttól kell számítani, amikor a bírósági irat végrehajtói kézbesítése jogszabály szerint eredményesen megtörténik.

(5) Ha a bíróság által – a kézbesítéssel összefüggésben – megkeresett végrehajtó késedelmes vagy hiányos nyilatkozatot tesz, illetve nem válaszol, a megkeresett végrehajtót a bíróság pénzbírsággal sújthatja.

(6) Végrehajtói kézbesítés esetén a kézbesítés szabályszerű megtörténte a bírósági végrehajtásról szóló törvény szerint igénybe vehető jogorvoslattal vitatható.

42. Kézbesítési megbízott

142. § *[Kézbesítési megbízott jelölése, a megjelölés elmulasztásának jogkövetkezménye]*

(1) Ha a felperes belföldön lakóhellyel, tartózkodási hellyel (e §-ban a továbbiakban együtt: lakóhellyel) vagy székhellyel nem rendelkezik, és a per vitelére magyarországi lakóhellyel vagy székhellyel rendelkező meghatalmazottja nincs, a keresetlevél beadásával egyidejűleg meg kell jelölnie kézbesítési megbízottjának nevét és címét. A keresetlevélhez mellékelni kell a félnek a kézbesítési megbízottal kötött, teljes bizonyítóerejű magánokiratba vagy közokiratba foglalt megbízási szerződését.

(2) Ha az alperes nem rendelkezik belföldön lakóhellyel vagy székhellyel, és a per vitelére magyarországi lakóhellyel vagy székhellyel rendelkező meghatalmazottja nincs, őt a bíróság a keresetlevél kézbesítésével egyidejűleg – megfelelő határidő tűzésével – felhívja kézbesítési megbízott megjelölésére. Az alperes a bíróság által megjelölt határidőben a kézbesítési megbízott nevét és címét köteles bejelenteni, egyidejűleg az (1) bekezdésben foglaltaknak megfelelő megbízási szerződést benyújtani.

(3) Ha a felperes az (1) bekezdésben foglalt kötelezettségét nem teljesíti, a bíróság a felperest – megfelelő határidő tűzésével – felhívja, hogy a kézbesítési megbízott nevét és címét jelentse be, egyidejűleg az (1) bekezdésben foglaltaknak megfelelő megbízási szerződést nyújtsa be.

(4) Ha a fél a (2), illetve a (3) bekezdésben megjelölt határidőben, továbbá bármely fél a megbízás megszűnésének akár a megbízó, akár a megbízott általi bejelentését követően külön felhívás nélkül haladéktalanul új kézbesítési megbízottat nem jelöl meg, vagy az iratokat a kézbesítési megbízott részére kézbesíteni nem lehet, erre tekintettel hiánypótlás elrendelésének vagy a fél külön felhívásának nincs helye, a bíróság hivatalból elrendeli az irat hirdetményi kézbesítését. E rendelkezés nem alkalmazható a keresetlevél alperes részére történő kézbesítésére; annak külföldre történő kézbesítésére a külföldre történő kézbesítésre vonatkozó szabályokat kell alkalmazni.

(5) Ha az iratot a (4) bekezdésben meghatározott okokból hirdetmény útján kell kézbesíteni, a hirdetményi kézbesítés szabályait azzal az eltéréssel kell alkalmazni, hogy

a) a hirdetményt nem kell megküldeni kifüggesztés végett a fél utolsó ismert lakóhelye szerinti polgármesteri vagy közös önkormányzati hivatalnak,

b) a hirdetményben a címzett utolsó ismert lakóhelyét, ennek hiányában tartózkodási helyét kell feltüntetni.

143. § *[Egyéb eljárási szabályok, a kézbesítési megbízott, kivétel a szabályok alkalmazása alól]*

(1) Ha a cégjegyzékben szereplő külföldi félnek a cég működésével összefüggő perben a per vitelére magyarországi lakóhellyel vagy székhellyel rendelkező meghatalmazottja nincs, kézbesítési megbízottként külön megbízás nélkül a külföldi fél cégjegyzékben szereplő kézbesítési megbízottja jár el. A kézbesítési megbízott eljárására és a kézbesítésre a (4) bekezdést kell alkalmazni. Azt, hogy a félnek a cégjegyzékben szereplő kézbesítési megbízottja van, a bíróság hivatalból veszi figyelembe.

(2) Ha a külföldi félnek a per vitelére magyarországi lakóhellyel vagy székhellyel rendelkező meghatalmazottja van, a felet vagy törvényes képviselőjét személyes megjelenésére kötelező idézés tekintetében a meghatalmazott eljárására és a kézbesítésre a (4) bekezdést kell alkalmazni.

(3) A kézbesítési megbízott magyarországi lakóhellyel, illetve székhellyel rendelkező ügyvéd vagy ügyvédi iroda, továbbá más nagykorú természetes személy vagy jogi személy lehet.

(4) A kézbesítési megbízott feladata, hogy az eljárásban keletkezett, a megbízó részére kézbesítendő iratokat átvegye, és azokat a megbízó részére továbbítsa; e tevékenységért a megbízóval szemben a polgári jog szabályai szerint felelős. A fél részére szóló, a kézbesítési megbízottnak szabályszerűen kézbesített iratot a kézbesítést követő tizenötödik napon a fél részére kézbesítettnek kell tekinteni.

(5) A bíróságnak a kézbesítési megbízottra vonatkozó szabályokról a külföldi felet a kézbesítési megbízott megjelölésére vonatkozó felhívásával egyidejűleg tájékoztatnia kell.

(6) A kézbesítési megbízottra vonatkozó rendelkezések nem alkalmazhatók olyan államban lakóhellyel, tartózkodási hellyel vagy székhellyel rendelkező fél részére történő iratkézbesítés esetén, amely állam vonatkozásában nemzetközi szerződés vagy az Európai Unió kötelező jogi aktusa e rendelkezésektől eltérő, meghatározott kézbesítési módokat tesz csak lehetővé.

43. Hirdetményi kézbesítés

144. § *[A hirdetményi kézbesítés esetei, feltételei, a szabálytalan hirdetményi kézbesítés jogkövetkezményei]*

(1) A kézbesítést hirdetmény útján kell teljesíteni, ha

a) a fél tartózkodási helye ismeretlen és a fél számára a bírósági irat elektronikus úton sem kézbesíthető,
b) a fél tartózkodási helye olyan államban van, amely a kézbesítéshez jogsegélyt nem nyújt,
c) annak ismeretlen örökösök részére van helye,
d) a kézbesítés egyéb elháríthatatlan akadályba ütközik, vagy
e) törvény így rendelkezik.

(2) Hirdetményi kézbesítést a bíróság – kivéve, ha annak hivatalból van helye – csak a fél kérelmére és az annak alapjául szolgáló ok valószínűsítése esetén rendelhet el. Az (1) bekezdésben meghatározott feltételek hiányában elrendelt hirdetményi kézbesítés és az azt követő eljárás, ha azt az, akinek a részére az iratot hirdetmény útján kézbesítették akár hallgatólagosan nem hagyja jóvá, érvénytelen. Ezt a jogkövetkezményt a bíróság az eljárást befejező határozat jogerőre emelkedését megelőzően – a felek meghallgatása után – hivatalból, egyébként pedig perorvoslat alapján mondja ki.

(3) Ha a fél által a hirdetményi kézbesítés iránti kérelemben előadott tények valótlannak bizonyulnak, és a fél erről tudott, vagy kellő gondosság mellett tudhatott volna, a fél az

elrendelt hirdetményi kézbesítéssel felmerült költséget a per eredményére tekintet nélkül köteles megtéríteni, és őt ezen felül pénzbírságban is el kell marasztalni.

145. § *[A hirdetményi kézbesítés módja, egyéb eljárási szabályok]*

(1) A hirdetményt tizenöt napra közzé kell tenni a bíróságok központi internetes honlapján (a továbbiakban: honlap), valamint tizenöt napra ki kell függeszteni a bíróság hirdetőtáblájára és a fél – illetve ismeretlen örökösök részére történő kézbesítés esetén az örökhagyó – utolsó ismert belföldi lakóhelyén a polgármesteri vagy közös önkormányzati hivatal hirdetőtáblájára. Ha a bíróságnak a fél elektronikus levélcímét bejelentették, a hirdetményt a fél elektronikus levélcímére is meg kell küldeni.

(2) A hirdetmény tartalmazza

a) a honlapon történő közzététel és a bírósági hirdetőtáblán történő kifüggesztés napját,
b) az eljáró bíróság megnevezését,
c) a bírósági ügyszámot,
d) a címzett nevét és utolsó belföldi lakóhelyét – nem természetes személy esetén székhelyét –, ennek hiányában tartózkodási helyét,
e) azt az okot, amelynek következtében a hirdetményi kézbesítés szükségessé vált, és
f) a figyelemfelhívást a (6) bekezdés szerinti jogkövetkezményre, valamint arra, hogy a címzett a kézbesítendő iratot a bíróság kezelőirodáján átveheti.

(3) Ha a fél olyan államban lakik, amely a kézbesítéshez jogsegélyt nem nyújt, de amellyel a postai forgalom fennáll; továbbá ha a hirdetményi kézbesítésnek a kézbesítési megbízottra vonatkozó szabályok alapján van helye és a fél olyan államban lakik, amellyel a postai forgalom fennáll, a hirdetményt ajánlott levélként a fél ottani címére is meg kell küldeni.

(4) Ha keresetlevelet kell az alperesnek hirdetmény útján kézbesíteni, részére a bíróság ügygondnokot rendel és a keresetlevelet számára is kézbesíti. Ha a hirdetményi kézbesítés feltételei a keresetlevél alperes részére történő szabályszerű kézbesítését követően következnek be, nem kell kirendelni ügygondnokot az alperes részére.

(5) A hirdetményi kézbesítéssel felmerülő költséget – ideértve a (4) bekezdés szerinti ügygondnok rendelés költségét is – az előlegezi, aki a hirdetményi kézbesítést kérte.

(6) Hirdetményi kézbesítés esetén az iratot – ha a bíróság másként nem rendelkezik – a hirdetménynek a honlapon történő közzétételétől számított tizenötödik napon kell kézbesítettnek tekinteni.

44. Határidő

146. § *[A határidő számítása]*

(1) A határidőket órák, napok, munkanapok, hónapok vagy évek szerint kell számítani. A határidő órákban történő megállapítására jogszabály kifejezett rendelkezése alapján kerülhet sor.

(2) Az órákban megállapított határidőt egész órákban kell számítani, a határidőbe a kezdőóra nem számít bele. Kezdőóra az az óra, amelyben a határidő megkezdésére okot adó cselekmény vagy egyéb körülmény megtörténik.

(3) A napokban vagy munkanapokban megállapított határidőbe a kezdőnap nem számít bele. Kezdőnap az a nap, amelyre a határidő megkezdésére okot adó cselekmény vagy egyéb körülmény esik.

(4) A hónapokban vagy években megállapított határidő azon a napon jár le, amely számánál fogva a kezdőnapnak megfelel, ha pedig ez a nap a lejárat hónapjában hiányzik, a hónap utolsó napján.

(5) Ha a határidő lejárta munkaszüneti napra esik, a határidő csak az azt követő legközelebbi munkanapon jár le.

(6) A napokban, munkanapokban, hónapokban vagy években megállapított határidő az utolsó nap végével jár le, a bírósághoz intézett beadvány előterjesztésére és a bíróság előtt teljesítendő cselekményre megállapított határidő azonban már a hivatali idő végével lejár. Az órákban megállapított határidő az utolsó óra leteltével jár le, ha azonban az utolsó óra munkaszüneti napon, vagy a bírósághoz intézett beadvány előterjesztésére, illetve a bíróság előtt teljesítendő cselekményre megállapított határidő a hivatali idő végét követően telne le, a határidő a következő munkanapon, a hivatali idő kezdetét követő első óra leteltével jár le.

147. § *[A határidő meghosszabbítása]*

(1) A bíróság az általa megállapított határidőt fontos okból egyszer meghosszabbíthatja. A határidő meghosszabbítással együtt negyvenöt napnál hosszabb nem lehet, kivéve, ha a szakvélemény elkészítése hosszabb határidőt tesz szükségessé.

(2) A törvényben megállapított határidőt csak a törvényben meghatározott esetben lehet meghosszabbítani.

(3) A bíróság által engedélyezett határidő hosszabbítás időtartamát az eredeti határidő elteltét követő naptól, órákban megállapított határidő esetén az utolsó óra leteltétől kell számítani.

(4) A meghosszabbítás iránti kérelemnek legkésőbb a határidő utolsó napján, órákban megállapított határidő esetén a határidő lejártát megelőzően a bíróságra meg kell érkeznie; a kérelem tárgyában a bíróság az ellenfél, illetve a felek meghallgatása nélkül határozhat.

148. § *[Ítélkezési szünet]*

(1) Az órákban, napokban és munkanapokban megállapított határidőbe nem számít bele minden évnek a július 15-től augusztus 20-ig, valamint december 24-től január 1-ig terjedő időszaka (a továbbiakban: ítélkezési szünet). Az ítélkezési szünet időszakára tárgyalást kitűzni nem lehet.

(2) Ha a hónapokban vagy években megállapított határidő az ítélkezési szünet ideje alatt járna le, a határidő a következő hónap azon napján jár le, amely számánál fogva a határidő kezdőnapjának megfelel, ha ez a nap is az ítélkezési szünet idejére esik, a határidő az

ítélkezési szünetet követő első napon jár le. A 146. § (5) és (6) bekezdésének rendelkezéseit ezekben az esetekben is alkalmazni kell.

(3) Az (1) és (2) bekezdésben foglalt rendelkezéseket nem lehet alkalmazni, ha

a) törvény valamely eljárásra vagy valamely percselekményre soron kívül történő eljárást ír elő,
b) a felek ezt közösen kérték, vagy
c) törvény azt kizárja.

(4) A (3) bekezdés alkalmazása esetén erre a felet külön is figyelmeztetni kell.

45. A mulasztás és annak igazolása

149. § *[A mulasztás, a mulasztás jogkövetkezményei]*

(1) A fél az elmulasztott perbeli cselekményt – ha e törvény másként nem rendelkezik – többé hatályosan nem teljesítheti, az elkésetten teljesített perbeli cselekmény hatálytalan. A bíróság az elkésetten teljesített perbeli cselekmény hatálytalanságának tényéről az érintett felet értesíti, kivéve, ha e törvény az elkésett perbeli cselekmény visszautasítását vagy elutasítását írja elő.

(2) A mulasztás következményei – az e törvényben meghatározott eseteket kivéve – előzetes figyelmeztetés nélkül, maguktól állnak be. Ha a mulasztás következményei csak előzetes figyelmeztetés esetén vagy az ellenfél kérelmére állnak be, az elmulasztott cselekményt a figyelmeztetésben megjelölt idő alatt, illetve a kérelem előterjesztéséig, ha pedig a kérelmet tárgyaláson adták elő, az arra vonatkozó határozat meghozataláig pótolni lehet.

(3) Nem tekinthető mulasztásnak, ha a felet a perbeli cselekmény teljesítésében elháríthatatlan akadály gátolta.

(4) A napokban, munkanapokban, hónapokban vagy években megállapított határidő elmulasztásának következményeit – e törvény eltérő rendelkezése hiányában – nem lehet alkalmazni, ha a bíróságnak címzett beadványt legkésőbb a határidő utolsó napján a bíróság címére ajánlott küldeményként postára adták.

150. § *[Az igazolás célja, az igazolás kizártsága]*

(1) Ha a fél vagy képviselője valamely határnapon hibáján kívül nem jelent meg, vagy valamely határidőt hibáján kívül mulasztott el, a mulasztás következményei – a (2) bekezdésben foglaltak kivételével – igazolással orvosolhatók.

(2) Igazolásnak nincs helye, ha:

a) az igazolást e törvény kizárja,
b) a mulasztás következményei igazolás nélkül is elháríthatók, vagy a mulasztás bírói határozatban kifejezésre jutó hátránnyal nem jár,
c) a fél az igazolási kérelem folytán kitűzött újabb határnapot mulasztja el.

151. § *[Az igazolási kérelem előterjesztésének határideje, tartalma]*

(1) Az igazolási kérelmet az elmulasztott határnaptól, vagy az elmulasztott határidő utolsó napjától számított tizenöt napon belül lehet előterjeszteni. Ha a mulasztás később jut a félnek vagy képviselőjének tudomására, vagy az akadály később szűnik meg, az igazolási kérelem előterjesztésének határideje a tudomásszerzést, vagy az akadály megszűnését követő napon kezdődik, azonban a mulasztástól számított három hónap eltelte után igazolási kérelmet előterjeszteni nem lehet.

(2) Az igazolási kérelemben elő kell adni a mulasztás okát és azokat a körülményeket, amelyek a mulasztás vétlenségét valószínűvé teszik.

(3) Határidő elmulasztása esetén az igazolási kérelem előterjesztésével együtt pótolni kell az elmulasztott cselekményt is.

152. § *[Az igazolási kérelem eljárásra gyakorolt hatása]*

Az igazolási kérelemnek sem az eljárás folytatására, sem a végrehajtásra nincs halasztó hatálya. Ha azonban az igazolási kérelem sikere valószínűnek mutatkozik, a bíróság az eljárásnak vagy a határozat végrehajtásának felfüggesztését az ellenfél meghallgatása nélkül, hivatalból is elrendelheti. A felfüggesztés tárgyában hozott határozatot a bíróság kérelemre megváltoztathatja.

153. § *[Az igazolási kérelem elbírálása]*

(1) Az igazolási kérelem tárgyában az a bíróság határoz, amelynek eljárása alatt a mulasztás történt, fellebbezési határidő elmulasztása esetén a másodfokú bíróság.

(2) Az igazolási kérelmet a bíróság visszautasítja, ha

a) az igazolást e törvény kizárja,
b) az igazolási kérelmet elkésetten terjesztik elő, vagy
c) az igazolást kérő – határidő elmulasztása esetén – az elmulasztott cselekményt a kérelem előterjesztésével együtt nem pótolja.

(3) Az igazolási kérelem elbírálása előtt a bíróság a feleket meghallgathatja. A felek idézése esetén a határnapot – ha ennek helye van – az ügy tárgyalására is ki kell tűzni. Azt, hogy a kérelem előfeltételei fennállnak-e, méltányosan kell elbírálni.

(4) Ha a bíróság az igazolási kérelemnek helyt ad, a mulasztó által pótolt cselekményt úgy kell tekinteni, mintha azt az elmulasztott határidőn belül teljesítette volna, az elmulasztott határnapon tartott tárgyalást pedig a szükséges keretben meg kell ismételni. Az új tárgyalás eredményéhez képest az elmulasztott tárgyalás alapján hozott határozat hatályban tartása vagy teljes, illetve részbeni hatályon kívül helyezése kérdésében is határozni kell.

154. § *[Perorvoslat]*

(1) Az igazolási kérelmet visszautasító, azt elutasító, valamint az eljárás folytatásának, illetve a határozat végrehajtásának a felfüggesztésére irányuló kérelmet elutasító határozat ellen külön fellebbezésnek van helye.

(2) Az igazolási kérelemnek, valamint az eljárás folytatása, illetve a végrehajtás felfüggesztése iránti kérelemnek helyt adó határozat az eljárást befejező határozat elleni fellebbezésben támadható meg, ha az igazolási kérelmet vissza kellett volna utasítani.

46. A felek meghallgatása tárgyaláson kívül

155. § *[Felhívás nyilatkozattételre]*

Ha a fél nyilatkozatának beszerzése szükséges és az a tárgyalásig nem halasztható el, a felet a bíróság írásbeli nyilatkozattételre hívja fel. A bíróság – ha szükségesnek tartja – a jogi képviselő nélkül eljáró felet személyes meghallgatása céljából meg is idézheti.

47. Kifogás az eljárás szabálytalansága ellen

156. § *[Kifogás eljárási szabálytalanság esetén]*

(1) A fél az eljárás szabálytalanságát az eljárás folyamán bármikor kifogásolhatja. Ha a fél a kifogást a tárgyaláson szóban adja elő, azt a jegyzőkönyvben rögzíteni kell.

(2) Amennyiben a bíróság a kifogásnak helyt ad, annyiban a kifogással érintett eljárási cselekményt szabályszerűen lefolytatja, vagy a szükséghez képest megismétli. Ha a bíróság a kifogást elutasítja, erről határozatot hoz, e döntését legkésőbb az ítéletében köteles megindokolni.

48. Kifogás az eljárás elhúzódása miatt

157. § *[A kifogás előterjesztésének okai, a kifogás tartalma, visszavonása]*

(1) A fél, valamint az eljárásban részt vevő ügyész az ügyben eljáró bíróság előtt kifogást nyújthat be, ha

a) törvény a bíróság részére az eljárás lefolytatására, eljárási cselekmény elvégzésére vagy valamely határozat meghozatalára határidőt állapított meg, azonban az eredménytelenül telt el,

b) a bíróság eljárási cselekmény elvégzésére határidőt tűzött, amely eredménytelenül telt el, és a bíróság a mulasztóval szemben nem alkalmazta e törvény által lehetővé tett intézkedéseket,

c) a bíróság az adott eljárási cselekményt az annak elvégzésére elegendő ésszerű időtartamon belül nem végezte el, vagy annak elvégzéséről nem rendelkezett.

(2) A kifogást az ügyben eljáró bíróságnál írásban lehet benyújtani, a kifogás elbírálására hatáskörrel rendelkező bírósághoz címezve, kérve a kifogás elbírálására hatáskörrel rendelkező bíróságtól a mulasztás tényének megállapítását, valamint – megfelelő határidő tűzésével – a mulasztó bíróságnak a (1) bekezdés *a)* és *c)* pontjában foglalt esetben az elmulasztott eljárási cselekmény elvégzésére vagy határozat meghozatalára, az (1) bekezdés *b)* pontjában foglalt esetben pedig az adott ügyben leghatékonyabb intézkedés foganatosítására történő utasítását.

(3) A kifogást annak benyújtója mindaddig visszavonhatja, amíg a bíróság azt érdemben el nem bírálta. A visszavont kifogást újból előterjeszteni nem lehet.

158. § *[A kifogás elbírálása]*

(1) Az ügyben eljáró bíróság a kifogást annak bírósághoz történő érkezését követő nyolc napon belül megvizsgálja, és ha azt alaposnak tartja, harminc napon belül megteszi a kifogásban sérelmezett helyzet megszüntetése érdekében szükséges intézkedést. A bíróság a kifogás elintézéséről a kifogás előterjesztőjét értesíti.

(2) Ha az ügyben eljáró bíróság a kifogást nem tartja alaposnak, a kifogást tartalmazó beadványt megküldi az ellenfél részére, aki észrevételeit a kézbesítéstől számított nyolc napon belül terjesztheti elő. A határidő elteltét követően a bíróság az iratokat – az esetleg benyújtott észrevételekkel együtt – nyolc napon belül a kifogásra vonatkozó nyilatkozatával együtt felterjeszti a kifogás elbírálására hatáskörrel rendelkező bírósághoz.

(3) A járásbíróság mulasztásával szemben benyújtott kifogást a törvényszék három hivatásos bíróból álló tanácsa, a törvényszék mulasztásával szemben benyújtott kifogást az ítélőtábla három hivatásos bíróból álló tanácsa, az ítélőtábla mulasztásával szemben benyújtott kifogást a Kúria három hivatásos bíróból álló tanácsa, a Kúria mulasztásával szemben benyújtott kifogást a Kúria másik tanácsa az iratok felterjesztésétől számított tizenöt napon belül tárgyaláson kívül bírálja el.

(4) Ha a kifogást elbíráló bíróság a kifogásban foglaltaknak helyt ad, a mulasztó bíróságot határidő tűzésével a 157. § (1) bekezdés *a)* és *c)* pontjában foglalt esetekben az ügy továbbviteléhez szükséges intézkedés megtételére, a 157. § (1) bekezdés *b)* pontjában foglalt esetben pedig az adott ügyben leghatékonyabb intézkedés foganatosítására hívja fel. A felhívásban – a 157. § (1) bekezdés *a)* pontjában foglalt esetet kivéve – a kifogást elbíráló bíróság az eljáró bíróságot meghatározott eljárási cselekmény lefolytatására nem utasíthatja. A kifogás alaptalansága esetén azt indokolt határozattal elutasítja.

(5) Ha a kifogás előterjesztője ugyanabban a perben ismételten alaptalan kifogást nyújt be, őt a kifogást elbíráló bíróság az elutasító határozatában pénzbírsággal sújthatja.

(6) A kifogás elintézésére a végzés elleni fellebbezés felterjesztésére és elbírálására vonatkozó rendelkezéseket kell alkalmazni.

49. Az eljárás anyagának rögzítése

159. § *[A jegyzőkönyv rögzítésének módjai, az eljárási cselekményről készített folyamatos felvétel]*

(1) A bíróság a tárgyalásról, a tárgyaláson kívül foganatosított meghallgatásról, valamint törvényben meghatározott egyéb esetben jegyzőkönyvet készít.

(2) Az elnök határozza meg, hogy milyen eljárási cselekmények esetén alkalmaz jegyzőkönyvvezetőt.

(3) Ha jegyzőkönyvvezető alkalmazására nem kerül sor, a bíróság a jegyzőkönyv tartalmának rögzítése céljából, az adott eljárási cselekménnyel egyidejűleg, – a (4) bekezdésben meghatározott eset kivételével – a jegyzőkönyvi tartalmat összefoglaló hangfelvételt rögzít és az írásbeli jegyzőkönyvet utóbb e felvétel hanganyagának leírásával készíti el.

(4) Ha a per érdemi tárgyalási szakában az eljárási cselekmény megkezdéséig bármelyik fél kéri, a bíróság – a technikai feltételek rendelkezésre állása esetén – elrendeli a jegyzőkönyv képet és hangot egyidejűleg rögzítő folyamatos felvétel (a továbbiakban: folyamatos felvétel) útján történő készítését. Folyamatos felvétel készítését a per érdemi tárgyalási szakában a bíróság hivatalból is elrendelheti.

(5) Folyamatos felvétel készítése esetén az eljárási cselekmény anyagát e felvétel tartalmazza. A jogszabályban meghatározott módon hitelesített folyamatos felvétel jegyzőkönyvnek minősül. Ha folyamatos felvétel készítése esetén a bíróság jegyzőkönyvvezetőt alkalmaz, a jegyzőkönyv írásbeli kivonata az eljárási cselekménnyel egyidejűleg készül el. Ha jegyzőkönyvvezető alkalmazására nem kerül sor, a bíróság a jegyzőkönyv írásbeli kivonatát utóbb e felvétel alapján készíti el.

(6) A folyamatos felvétel az adott eljárási cselekmény során történteket – a (7) bekezdésben foglalt esetek kivételével – megszakítás nélkül rögzíti.

(7) A bíróság érdemi határozatának meghozatala idejére a folyamatos felvételt megszakítja, egyéb határozatának meghozatala idejére megszakíthatja. Ha a bíróság fontos okból az eljárási cselekményt rövid időre megszakítja, ennek tartamára a folyamatos felvétel is megszakítható.

(8) Folyamatos felvétel készítése esetén tájékoztatni kell a feleket, hogy a felvételt mikor és hol tekinthetik meg, illetve hallgathatják meg. A folyamatos felvételre az iratok megtekintésére és az azokról történő másolat készítésére vonatkozó rendelkezéseket kell alkalmazni. Ahol e törvény valamely körülmény vagy nyilatkozat jegyzőkönyvben történő rögzítését vagy feltüntetését írja elő, az alatt a folyamatos felvételen történő rögzítést is érteni kell.

160. § *[A jegyzőkönyvvel szemben támasztott formai és tartalmi követelmények, a jegyzőkönyv írásbeli kivonata]*

(1) A jegyzőkönyvben rögzíteni kell:

a) az eljáró bíróságot és a bírósági ügyszámot,
b) a felek nevét és perbeli állását, továbbá a per tárgyát,
c) a tárgyalás helyét, továbbá a tárgyalás kitűzött és tényleges kezdő és befejező időpontját, valamint a tárgyalás elhalasztásának tényét, illetve a tárgyalás folytatólagos vagy ismételt, perfelvételi vagy érdemi tárgyalási jellegét,
d) a bírák, a jegyzőkönyvvezető és a tolmács nevét,
e) a jelen lévő feleknek és képviselőiknek nevét és perbeli állását, a jelen lévő más perbeli személyek nevét,
f) annak tényét, ha a bíróság az ítélet kihirdetésének elhalasztása esetén a kihirdetéskor az írásba foglalt ítéletet a jelen lévő feleknek nyomban kézbesíti,
g) zárt tárgyalás esetén az erre történő utalást.

(2) A jegyzőkönyvnek tartalmaznia kell:

a) az eljárás menetét és az annak során történteket úgy, hogy a jegyzőkönyv alapján azt is meg lehessen állapítani, az eljárás e törvényben meghatározott alaki követelményeknek megfelel-e, ha valamely kifejezés vagy kijelentés pontos szövege jelentős, azt szó szerint kell a jegyzőkönyvben rögzíteni,
b) a felek által előadott lényeges kérelmeket és nyilatkozatokat, ideértve a felek tényállításait, jogállításait és bizonyítási indítványait, valamint a keresetkiterjesztést, a keresetváltoztatást, a viszontkeresetet, a beszámítást, a korábbi kérelmektől és nyilatkozatoktól való eltéréseket, illetve valamely nyilatkozatnak bírói felhívás ellenére való elmulasztását vagy megtagadását,
c) a keresettől való elállást, továbbá az elismerést és a jogról való lemondást, illetve a felek között létrejött egyezséget,
d) az okiratok bemutatásának megtörténtét, valamint azoknak az eljárás szempontjából lényeges tartalmát, a tanúk vallomását, a szakértők szóban előadott véleményét és a szemle eredményét,
e) a pervezetés és rendfenntartás körében tett intézkedéseket, a korábbi eljárás ismertetésének megtörténtét, az ismertetett iratok megjelölését, valamint a bíróság által az eljárási cselekmény folyamán hozott végzéseket és az ítélet kihirdetésének megtörténtét.

(3) Ha kizárólag írásbeli jegyzőkönyv készül a felek beadványának, a szakértők véleményének vagy más periratnak felolvasása, valamint okiratnak vagy másolatnak csatolása esetén a jegyzőkönyvben csupán ennek megtörténtére kell utalni.

(4) Ha kizárólag írásbeli jegyzőkönyv készül és a felek bármelyike az eljárás során felmerült valamely körülménynek vagy ott elhangzott nyilatkozatnak jegyzőkönyvbe vételét kéri, ezt csak abban az esetben lehet mellőzni, ha a bíróságnak az illető körülmény vagy nyilatkozat megtörténtéről nincs tudomása.

(5) Folyamatos felvétel készítése esetén írásbeli jegyzőkönyv helyett a jegyzőkönyv írásbeli kivonatát kell elkészíteni, amely tartalmazza:

a) az (1) bekezdés szerinti adatokat,
b) a folyamatos felvétel készítésére történő utalást,
c) a fél személyes meghallgatásának, a beavatkozó, a tanú és a szakértő meghallgatásának, valamint a szemlének a kezdőidőpontját,
d) a felek között létrejött egyezség tartalmát,
e) a bíróság által az eljárási cselekmény folyamán hozott végzéseket.

(6) Ha a bíróság a perfelvételi tárgyalást a perfelvétel lezárását követően nem halasztja el, hanem az érdemi tárgyalást nyomban megtartja, az érdemi tárgyalásra történő áttérés időpontját a jegyzőkönyvben rögzíteni kell. Áttérés esetén a jegyzőkönyv írásbeli kivonatát elkészíteni nem kell, elegendő, ha annak tartalma a perfelvételről készült írásbeli jegyzőkönyvben rögzítésre kerül.

161. § *[A jegyzőkönyv elkészítése, kiegészítése, kijavítása]*

(1) Az eljárási cselekményről az írásbeli jegyzőkönyvet, illetve a jegyzőkönyv írásbeli kivonatát egyidejűleg, jegyzőkönyvvezető mellőzésével készült felvétel esetén pedig legkésőbb nyolc munkanapon belül el kell készíteni. Ha az írásbeli jegyzőkönyv vagy a jegyzőkönyv írásbeli kivonata felvétel alapján készül, fel kell tüntetni az írásba foglalás napját, és a feleket tájékoztatni kell arról, hogy azt mikor és hol tekinthetik meg, illetve vehetik át. A bíróság az írásba foglalt jegyzőkönyvet, illetve a jegyzőkönyv írásbeli kivonatát az írásba foglalást követő további nyolc napon belül kézbesíti, ha törvény a jegyzőkönyv megküldését írja elő.

(2) Ha az írásbeli jegyzőkönyv vagy a jegyzőkönyv írásbeli kivonata az eljárási cselekménnyel egyidejűleg készül, vagy az írásbeli jegyzőkönyv a 159. § (3) bekezdése szerinti módon készül, az írásbeli jegyzőkönyv vagy az annak tartalmát összefoglaló hangfelvétel, illetve a jegyzőkönyv írásbeli kivonata hivatalból vagy az elnök engedélyével a feleknek az eljárási cselekménnyel egyidejűleg tett megjegyzései alapján is kiegészíthető és módosítható. A felek erre vonatkozó kérelmét – annak elutasítása esetén – az írásbeli jegyzőkönyvben, a jegyzőkönyv írásbeli kivonatában fel kell tüntetni. A módosítás folytán szükségtelenné vált szövegrészeket úgy kell törölni, hogy a törölt szövegrész olvasható maradjon.

(3) Ha az írásbeli jegyzőkönyv felvétel útján készül, az eljárási cselekményen jelen lévő felek, ha a jegyzőkönyv részükre

a) kézbesítésre kerül, a kézbesítéstől számított nyolc napon belül,
b) nem kerül kézbesítésre, az eljárási cselekménytől számított tizenöt napon belül

az írásbeli jegyzőkönyv kijavítását, kiegészítését kérhetik.

(4) Ha a jegyzőkönyv írásbeli kivonata folyamatos felvétel alapján kerül leírásra a (3) bekezdés alkalmazandó azzal, hogy a bíróság a jegyzőkönyv írásbeli kivonatának kijavításáról, illetve kiegészítéséről a folyamatos felvétel tartalmának figyelembe vételével határoz.

(5) Az írásbeli jegyzőkönyvet, a jegyzőkönyv írásbeli kivonatát és az esetleges módosításokat az egyesbíró, illetve az elnök és a jegyzőkönyvvezető írja alá. Ha a bíróság tanácsban jár el, és az elnök az aláírásban akadályoztatva van, az írásbeli jegyzőkönyvet, vagy a jegyzőkönyv

írásbeli kivonatát helyette – helyettesi minőségének feltüntetésével – a tanács egyik tagja írja alá.

(6) Ha az írásbeli jegyzőkönyv vagy a jegyzőkönyv írásbeli kivonata felvétel alapján készül, a felvétel vagy annak meghatározott részei írásba történő áttétele során a jegyzőkönyvvezető helyett a leírást végző bírósági alkalmazott (a továbbiakban: leíró) jár el, és aláírásával igazolja, hogy a leírást a felvételnek megfelelően készítette el. A folyamatos felvételt a bíróság elektronikus bélyegzővel látja el.

50. Az iratok megtekintése, másolatkészítés, adatkezelés

162. § *[Az iratbetekintésre jogosultak köre, az iratbetekintés jogának terjedelme, a személyes adatok kezelésének időtartama és terjedelme]*

(1) A felek, valamint azok képviselői, a szakértő és az ügyész a per iratait – a határozatok tervezeteinek és az esetleges különvéleménynek a kivételével – a per bármely szakaszában külön engedély nélkül megtekinthetik és azokról maguknak másolatokat vagy kivonatokat készíthetnek.

(2) A beavatkozó és annak képviselője a per iratainak megtekintésére, valamint azokról másolat vagy kivonat készítésére a beavatkozást engedélyező határozat meghozatalát követően jogosult.

(3) Az (1) és (2) bekezdésben meg nem határozott más perbeli személyek a per iratait a rájuk vonatkozó részben tekinthetik meg, és azokról maguknak másolatot vagy kivonatot készíthetnek.

(4) Bíróság, ügyészség, közjegyző, bírósági végrehajtó, nyomozó hatóság vagy közigazgatási hatóság megkeresésére – törvényben meghatározott feladataik ellátásához szükséges mértékben – a bíróság a per iratait vagy azok másolatát vagy kivonatát megküldi, illetve azokba betekintést engedélyez.

(5) Az (1)–(4) bekezdésben meghatározott személyeken kívül – a bírák jogállásáról és javadalmazásáról szóló törvényben szabályozott tájékoztatás kivételével – az eljárásról felvilágosítás annak adható, akinek az eljárás lefolytatásához, illetve annak eredményéhez jogi érdeke fűződik. Az eljáró bíróság elnöke – az ehhez fűződő jogi érdek igazolása után – engedélyezi az iratok megtekintését, az azokról való másolat vagy kivonat készítését, illetve a szükséges felvilágosítás megadását.

(6) A bíróság a perben érvényesített jog elbírálása céljából, azzal összefüggésben megismert személyes adatokat az adatkezelés céljának megvalósulásáig, de legkésőbb az eljárás tárgyát képező ügy iratainak selejtezéséig vagy levéltárba adásáig kezeli. A bíróság e személyes adatokat eljárásának jogerős befejezését követően kizárólag a jogerős döntés végrehajtása, a jogerős döntésben foglaltak ellenőrzése, a jogerős döntésével összefüggő jogorvoslat, vagy törvényben meghatározott egyéb feladat végrehajtása céljából kezelheti, és kizárólag e személyes adatok kezelésére jogosult más szerv vagy személy részére továbbíthatja.

163. § *[Titokvédelemmel kapcsolatos szabályok]*

(1) A 162. §-ban foglaltaktól eltérően, az olyan tárgyalásról készült jegyzőkönyvet, amelyről a nyilvánosságot minősített adat megőrzése érdekében zárták ki, illetve a minősített adatot tartalmazó egyéb okiratot lemásolni vagy arról kivonatot készíteni nem lehet. Ilyen ügyben az iratok megtekintésének is csak a minősítő által kiadott engedély alapján, a minősített adat védelméről szóló törvényben meghatározott szabályok szerint, a bíróság elnöke által megállapított feltételek mellett van helye.

(2) A felek, az ügyész és a perben részt vevő egyéb személyek, valamint azok képviselői az eljárás során az üzleti titkot, hivatásbeli titkot vagy törvényben meghatározott, az (1) bekezdésében nem említett más titkot tartalmazó iratok esetén – a titok megtartásának kötelezettségét tartalmazó, írásba foglalt nyilatkozat megtétele mellett –, az eljáró bíró által megállapított rendben és szabályok szerint gyakorolhatják az iratbetekintési és másolatkészítési jogot. Ha azonban a titoktartás alóli felmentés megadására jogosult a 322. § (2) bekezdése alapján határidőben úgy nyilatkozott, hogy az üzleti titkot, hivatásbeli titkot, vagy törvényben meghatározott más titkot tartalmazó irat megismeréséhez nem járul hozzá, a bíróságon, a jegyzőkönyvvezetőn, illetve a leírón kívül az irat e titkot tartalmazó részét más nem tekintheti meg, azt lemásolni vagy arról kivonatot készíteni nem lehet.

(3) Ha a per tárgyát annak eldöntése képezi, hogy az okirat tartalma közérdekű adatnak minősül-e, az eljárás során ezt az okiratot megismerni nem lehet, és az az eljárás jogerős befejezése után is csak a per eldöntéséhez képest tekinthető meg, illetve másolható le. E rendelkezést a bíróságra, a jegyzőkönyvvezetőre, illetve a leíróra és arra a perbeli személyre, aki az iratot benyújtotta, nem kell alkalmazni.

(4) Az (1) bekezdésben említett jegyzőkönyv, valamint az (1)–(3) bekezdésben meghatározott titkot tartalmazó irat megtekintését, valamint azok tartalmáról történő felvilágosítás adását, továbbá a (2) és (3) bekezdésben meghatározott titkot tartalmazó iratról való másolat és kivonat készítését kizárólag a minősítő vagy a titoktartás alóli felmentés megadására jogosult által adott megismerési engedélyben vagy felmentésben feltüntetett személy részére lehet engedélyezni.

(5) Az iratok megtekintése és a másolatkészítés során a 285. § rendelkezéseit alkalmazni kell.

164. § *[Anonimizált iratmásolat kiadása]*

(1) Az ítéletről és az ítélettel szembeni perorvoslat során hozott, az alsóbb fokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasító végzésről – a (2) bekezdésben foglalt kivétellel – a per jogerős befejezését követő három hónap eltelte után a bíróságnak fizetendő, jogszabályban meghatározott díj ellenében bárkinek anonimizált másolat adható. A határozatban szereplő természetes személyek azonosítását lehetővé tevő adatokat olyan módon kell törölni, hogy az ne járjon a megállapított tényállás sérelmével; egyebekben a határozatban szereplő egyes személyeket az eljárásban betöltött szerepüknek megfelelően kell megjelölni.

(2) A határozatról – feltéve, hogy annak közzétételére a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló törvény rendelkezése alapján nem kerül sor – nem adható másolat, ha

a) a 163. § (1)–(3) bekezdésében meghatározott titkot tartalmaz,
b) személyi állapotot érintő perben hozták meg, illetve
c) olyan perben hozták meg, amelyben a bíróság a nyilvánosságot a tárgyalásról vagy annak egy részéről kizárta.

(3) A (2) bekezdés *a)* pontjától eltérően a határozatról anonimizált másolat adható, ha a per tárgyát az adat minősítésének, illetve titkosítása jogszerűségének eldöntése képezi és a bíróság azt állapítja meg, hogy az adatot titokvédelem nem illeti meg.

(4) Az (1) bekezdésben meghatározott másolatban nem kell törölni:

a) törvény eltérő rendelkezésének hiányában az állami vagy helyi önkormányzati feladatot, valamint jogszabályban meghatározott egyéb közfeladatot ellátó személy nevét és beosztását, valamint közfeladatával összefüggő egyéb személyes adatát, ha az adott személy az eljárásban közfeladatának ellátásával összefüggésben vett részt,
b) a meghatalmazottként eljárt jogi képviselő nevét,
c) az egyesület vagy alapítvány képviselőjének nevét,
d) egyéb közérdekből nyilvános adatokat.

51. Elveszett (megsemmisült) iratok pótlása

165. § *[Az iratpótlás egyes módjai, a pótlás mellőzése]*

(1) Az elveszett vagy megsemmisült iratok pótlására az ügyben eljárt bíró, illetve az elnök intézkedik. Ennek keretében szükség szerint elrendeli az iratok teljes vagy részleges pótlását, az írásbeli jegyzőkönyv, illetve a jegyzőkönyv írásbeli kivonatának felvétel alapján történő újbóli előállítását, meghallgatja az eljárásban részt vett személyeket, kiadmányokat, iratmásolatokat szerez be.

(2) Ha az elveszett vagy megsemmisült iratok alapján hozott határozat jogerős és végrehajtható, a befejezett ügy iratainak pótlása mellőzhető. A felektől ilyen esetben csak a határozat hiteles kiadmányát vagy másolatát kell beszerezni.

(3) Az (1) és (2) bekezdésben foglaltakat kell alkalmazni az eljárási cselekmény anyagának felvétel formájában történő őrzése esetén is.

52. Pénzbírság

166. § *[A pénzbírság alkalmazásának keretszabályai]*

(1) Az e törvény rendelkezései alapján kiszabható pénzbírság legmagasabb összege egymillió forint, a kiskorúval szemben kiszabható pénzbírság legmagasabb összege pedig háromszázezer forint azzal, hogy a tizennegyedik életévét be nem töltött kiskorúval szemben pénzbírság kiszabásának nincs helye.

(2) A kiszabott pénzbírság nem haladhatja meg a pertárgy értékét. Ha azonban a pertárgyérték az ötvenezer forintot nem haladja meg, a kiszabható pénzbírság legmagasabb összege százezer forint.

(3) A kiszabott pénzbírságot szabadságvesztésre átváltoztatni nem lehet. A pénzbírság behajtására és felhasználására azokat a jogszabályokat kell alkalmazni, amelyek a bíróságok által büntetőügyben kiszabott pénzbüntetésekre irányadók.

(4) A pénzbírságban marasztaló végzés ellen külön fellebbezésnek van helye. A bíróság e végzését fontos okból maga is megváltoztathatja.

HARMADIK RÉSZ

ELSŐFOKÚ ELJÁRÁS

X. Fejezet

Egyezségi kísérlet perindítás előtt

53. Közvetítői eljáráshoz kapcsolódó és anélküli egyezségi kísérlet

167. § *[Közvetítői eljáráshoz kapcsolódó egyezségi kísérlet]*

(1) Ha közvetítői eljárásban a felek között megállapodás jött létre, annak egyezségként történő jóváhagyása érdekében bármelyik fél a per megindítása előtt a perre hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bíróságon egyezségi kísérletre idézést kérhet. Ha az egyezségi kísérletre idézést a megállapodást megkötő felek közösen kérik, az eljárás bármely hatáskörrel rendelkező bíróságon lefolytatható. A kérelemben fel kell tüntetni a felek nevét, lakóhelyét vagy székhelyét, további ismert azonosító adatait és a bíróság hatáskörét és illetékességét megalapozó tényeket. A kérelemhez csatolni kell a megállapodást.

(2) Az eljárásban a jogi képviselet nem kötelező.

(3) A bíróság az egyezségi kísérlet határnapját a kérelem beérkezésétől számított harminc napon – közös kérelem esetén tizenöt napon – belüli időpontra tűzi ki, amelyre a közös kérelem esetén a kérelmezőket, illetve a kérelmezőt és a kérelmezettet idézi; a kérelmet a kérelmezett részére egyidejűleg kézbesíti.

(4) A bíróság a felek között létrejött egyezséget jegyzőkönyvbe foglalja. Az egyezség jóváhagyására e törvénynek az egyezségre vonatkozó rendelkezéseit kell alkalmazni. Bírósági titkár az egyezség jóváhagyása tárgyában határozatot nem hozhat.

(5) Ha a kitűzött határnapon nem jött létre egyezség, a bíróság az eljárást végzéssel eredménytelennek nyilvánítja és lezárja. A bíróság a kérelmezőt meg nem jelenése esetén – a megjelent ellenfél kérelmére – az okozott költség megtérítésére kötelezi.

168. § *[Közvetítői eljárás nélküli egyezségi kísérlet]*

(1) A fél a per megindítása előtt a perre hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bíróságon akkor is kérhet egyezségi kísérletre idézést, ha megelőzőleg a felek között nem jött létre közvetítői eljárásban megállapodás. Az eljárásra a 167. § rendelkezéseit a (2)–(5) bekezdésben foglalt eltérésekkel kell alkalmazni.

(2) A kérelemben elő kell adni a jogvita tárgyát és a tervezett egyezség tartalmát is.

(3) Az eljárásra a kötelező jogi képviselet e törvényben foglalt szabályait alkalmazni kell.

(4) Ha a kitűzött határnapon nem jött létre egyezség, a bíróság a közvetítői eljárás igénybevételének lehetőségéről tájékoztatja a feleket. Ha valamennyi fél úgy nyilatkozik, hogy a közvetítői eljárást igénybe veszi, az eljárás közös kérelmükre szünetel; a szünetelésre – az (5) bekezdésben meghatározott eltéréssel – e törvénynek az eljárás szünetelésére vonatkozó rendelkezéseit kell alkalmazni.

(5) A (4) bekezdés szerint szünetelő eljárás folytatásának kizárólag akkor van helye, ha a folytatást határidőben kérő fél a kérelme mellé csatolja a felek között a közvetítői eljárásban létrejött megállapodást; ellenkező esetben a bíróság a folytatás iránti kérelmet elutasítja és az eljárás – megszakítás nélkül – továbbra is szünetel. A szabályszerű folytatás iránti kérelem alapján a bíróság az egyezségi kísérlet új határnapját a folytatás iránti kérelem beérkezésétől számított harminc napon belüli időpontra tűzi ki.

XI. Fejezet

Perindítás

54. Keresetlevél

169. § *[A per megindítása]*

(1) A pert a felperesnek az alperes ellen keresetlevéllel kell megindítania.

(2) A büntetőeljárásról szóló törvény alapján a bíróságnak megküldött polgári jogi igényt keresetlevélként kell elbírálni, és úgy kell tekintetni, mintha azt már eredetileg is annál a bíróságnál terjesztették volna elő, amelyhez megküldték.

170. § *[A keresetlevél]*

(1) A keresetlevél bevezető részében fel kell tüntetni:

a) az eljáró bíróság megnevezését,
b) a felek nevét, perbeli állását, a felperes azonosító adatait, az alperes ismert azonosító adatait, de legalább lakóhelyét vagy székhelyét, és

c) a felperes jogi képviselőjének nevét, székhelyét, telefonszámát, elektronikus levélcímét, több jogi képviselő esetén a hivatalos iratok átvételére kijelölt jogi képviselő nevét.

(2) A keresetlevél érdemi részében fel kell tüntetni:

a) a bíróság ítéleti rendelkezésére irányuló határozott kérelmet (kereseti kérelem),
b) a keresettel érvényesíteni kívánt jogot a jogalap megjelölésével (jogállítás),
c) az érvényesíteni kívánt jogot és a kereseti kérelmet megalapozó tényeket (tényállítás),
d) a jogállítás, a tényállítás és a kereseti kérelem közötti összefüggés jogi levezetését (jogi érvelés), és
e) a tényállításokat alátámasztó és rendelkezésre álló bizonyítékokat, bizonyítási indítványokat az e törvényben meghatározott módon.

(3) A keresetlevél záró részében fel kell tüntetni:

a) a per tárgyának az értékét, valamint a meghatározásakor figyelembe vett tényeket és jogszabályhelyet,
b) a bíróság hatáskörét és illetékességét – ha az ügyben külföldi elem van, a joghatóságát is – megalapozó tényeket és jogszabályhelyet,
c) a megfizetett illeték összegét és megfizetési módját, vagy az eljárási illeték megfizetésének hiányában a költségkedvezmény engedélyezése iránti kérelmet, illetve jogszabály által biztosított illetékfizetés alóli mentesülés esetén ennek alapjául szolgáló tényeket,
d) a nem természetes személy fél perbeli jogképességét, a fél törvényes képviselőjeként megjelölt személy és a meghatalmazott perbeli képviseleti jogát megalapozó tényeket és jogszabályhelyet,
e) a záró részben feltüntetett tényeket alátámasztó bizonyítékokat.

(4) Keresethalmazat esetén a (2) bekezdésben foglaltakat keresetenként kell teljesíteni, feltüntetve a keresetek egymáshoz való viszonyát és az elbírálás kért sorrendjét is.

(5) A keresetlevélben feltüntethető az alpereshez intézett, indokolt felhívás

a) állítási szükséghelyzet esetén valamely tény állításához szükséges információ szolgáltatására, vagy
b) bizonyítási szükséghelyzet esetén bizonyítási eszköz csatolására.

171. § *[A keresetlevél mellékletei]*

(1) A keresetlevélhez csatolni kell:

a) a meghatalmazást, kivéve, ha a meghatalmazás a rendelkezési nyilvántartásban e törvényben foglaltaknak megfelelően szerepel vagy az általános meghatalmazás az általános meghatalmazások országos és közhiteles nyilvántartásában szerepel,
b) a keresetlevél érdemi részében feltüntetett bizonyítékot, és
c) a keresetlevél záró részében feltüntetett bizonyítékot, költségkedvezmény iránti kérelem vagy jogszabályon alapuló költségkedvezmény esetén jogszabályban előírt iratokat.

(2) Az idegen nyelvű irathoz csatolni kell annak legalább egyszerű magyar nyelvű fordítását.

172. § *[A kereseti kérelem fajtái]*

(1) Marasztalásra irányuló kereseti kérelem csak lejárt követelés érvényesítése iránt terjeszthető elő.

(2) Tartásdíj, járadék és más időszakos szolgáltatás iránt indított perben a marasztalásra irányuló kereseti kérelem a le nem járt követelésre is előterjeszthető. Lakás, más helyiség vagy egyéb ingatlan visszabocsátása iránt a kereseti kérelem a visszabocsátás iránti kötelezettség lejárata előtt is előterjeszthető, feltéve, hogy a visszabocsátásnak határozott időpontban kell történnie.

(3) Valamely jog vagy jogviszony fennállásának vagy fenn nem állásának megállapítása iránt akkor terjeszthető elő kereseti kérelem, ha a kért megállapítás a felperes jogainak az alperessel szemben való megóvása érdekében szükséges, és a jogviszony természeténél fogva vagy a kötelezettség lejártának hiányában vagy valamely más okból marasztalás nem kérhető. A bíróság e törvényes feltételek fennállását hivatalból vizsgálja.

(4) A felek jogállapotának vagy jogviszonyának megváltoztatása – létrehozása, megszüntetése vagy módosítása – iránt akkor terjeszthető elő kereseti kérelem, ha azt jogszabály kifejezetten megengedi.

173. § *[Keresethalmazat]*

(1) Több kereset (valódi tárgyi keresethalmazat) akkor terjeszthető elő, ha a keresetek ugyanabból vagy ténybeli és jogi alapon összefüggő jogviszonyból erednek és a keresetek között nincs olyan, amelynek elbírálása más bíróság kizárólagos illetékességébe tartozik. Az e törvény hatálya alá tartozó ügyben előterjesztett keresetet nem lehet összekapcsolni közigazgatási ügyben eljáró bíróság hatáskörébe tartozó keresettel.

(2) Egymással eshetőleges vagy vagylagos viszonyban álló több kereset (a továbbiakban: látszólagos tárgyi keresethalmazat) akkor terjeszthető elő, ha

a) a keresetek ugyanabból a jogviszonyból erednek,
b) az egyes keresetek között nincs olyan, amely elbírálása más bíróság hatáskörébe vagy kizárólagos illetékességébe tartozik, és
c) a felperes valamennyi keresetét ugyanazon alperessel vagy alperesekkel szemben terjeszti elő.

(3) A fél személye vonatkozásában egymással eshetőleges vagy vagylagos viszonyban álló több kereset (látszólagos személyi keresethalmazat) nem terjeszthető elő.

(4) A keresetlevél előterjesztéséhez fűződő joghatások látszólagos tárgyi keresethalmazat esetén is valamennyi keresetre nézve beállnak.

174. § *[Áttétel]*

(1) Ha a keresetlevélből megállapítható, hogy a per elbírálása valamely más bíróság – ideértve a közigazgatási ügyben eljáró bíróságot is – hatáskörébe vagy illetékességébe tartozik, a bíróság elrendeli a keresetlevélnek ehhez a bírósághoz történő áttételét.

(2) A bíróság az alperesnek megküldött áttételt elrendelő végzéshez csatolja a keresetlevelet, kivéve, ha az a részére korábban megküldésre került. Ha az alperesnek nincs perbeli jogképessége, az áttételt elrendelő végzést számára nem kell kézbesíteni.

(3) Az áttételt elrendelő végzés ellen külön fellebbezésnek van helye. A bíróság a végzését maga is megváltoztathatja. A keresetlevelet a végzés jogerőre emelkedése előtt nem lehet az új bírósághoz továbbítani.

(4) Nincs helye a keresetlevél áttételének olyan bírósághoz, amely saját hatáskörének vagy illetékességének hiányát már jogerősen megállapította.

175. § *[Az áttétel jogkövetkezményei]*

(1) Az áttett keresetlevelet úgy kell tekinteni, mintha azt már eredetileg is annál a bíróságnál terjesztették volna elő, amelyhez azt áttették.

(2) Az áttételről történő rendelkezésig a felek által teljesített perbeli cselekmények és bírói rendelkezések hatálytalanok, kivéve, ha

a) azok az áttétellel kapcsolatosak,
b) azok az áttételre okot adó keresetváltoztatás vagy keresetkiterjesztés előtt történtek, vagy
c) valamennyi cselekményt a felek jóváhagyják és valamennyi rendelkezést az új bíróság hatályában fenntartja.

176. § *[Visszautasítás]*

(1) A bíróság – hiánypótlási felhívás kiadását mellőzve – a keresetlevelet visszautasítja, ha

a) a perre magyar bíróság joghatósága – törvény, az Európai Unió kötelező jogi aktusa, nemzetközi egyezmény alapján – kizárt, vagy külföldi bíróság rendelkezik kizárólagos joghatósággal,
b) az igény elbírálása más hatóság hatáskörébe, vagy nem polgári peres bírósági eljárásra tartozik,
c) a pert törvényben meghatározott más hatósági vagy egyéb eljárásnak, illetve a 24. § (3) bekezdése szerinti eljárásnak kell megelőznie,
d) a felek között ugyanabból a ténybeli alapból származó ugyanazon jog iránt indított más perben a perindítás hatálya már beállt vagy annak tárgyát már jogerősen elbírálták,
e) a félnek nincs perbeli jogképessége,
f) az igény – az elévülés esetét kivéve – bírósági úton nem érvényesíthető,
g) a pert nem jogszabályban erre feljogosított személy indítja,

h) a pert jogszabály alapján a munkáltató helytállási kötelezettségébe tartozó személyiségi jogot sértő tevékenység, illetve károkozás miatt a közigazgatási, bírósági vagy ügyészségi jogkörében eljáró személy ellen indították,

i) a felperes a perindításra jogszabályban megállapított határidőt elmulasztja,

j) az nem tartalmazza a 170. §-ban, illetve törvényben előírt egyéb kötelező tartalmi elemeket, illetve alaki kellékeket vagy a felperes nem csatolta a 171. §-ban, illetve törvényben előírt egyéb kötelező mellékleteket,

k) a felperes nem fizette meg az eljárási illetéket és költségkedvezmény iránti kérelmet sem terjesztett elő,

l) a felperes a kötelező jogi képviselet ellenére azt jogi képviselő közreműködése nélkül nyújtotta be.

(2) A bíróság visszautasítja a keresetlevelet, ha a felperes hiánypótlási felhívás ellenére nem

a) pótolta a fél mellőzött törvényes képviselőjét,

b) gondoskodott azon személyek perben állásáról, akik ellen jogszabály szerint a per indítható, illetve akinek a perben állása kötelező,

c) nyújtott be – törvény által meg nem engedett keresethalmazatot vagy pertársaságot tartalmazó keresetlevél esetén – e törvény rendelkezéseinek megfelelő keresetlevelet,

d) gondoskodott a 73. § (3) bekezdése szerinti esetben a jogi képviseletéről,

e) pótolta az (1) bekezdés *j)* pontjában foglaltakat tartalmazó, de kiegészítésre, kijavításra szoruló keresetlevél hiányait, illetve a hiányzó illetéket.

(3) A keresetlevelet vissza kell utasítani akkor is, ha az (1) vagy (2) bekezdésben meghatározott okok a keresetlevélnek csak valamely részét érintik.

177. § *[A visszautasító végzés kézbesítése]*

(1) A bíróság a keresetlevelet visszautasító végzést a felperesnek kézbesíti és intézkedéséről az alperest értesíti. A végzés ellen a felperes külön fellebbezéssel élhet; a fellebbezést az alperesnek észrevételezésre nem kell megküldeni.

(2) Ha a fél perbeli jogképességgel nem rendelkezik vagy törvényes képviselőjét mellőzték, a keresetlevélben megjelölt személynek és címre kell az (1) bekezdés szerinti végzést kézbesíteni, illetve az értesítést megküldeni.

(3) Ha a visszautasító végzést a felperesnek hirdetményi kézbesítés alapjául szolgáló ok miatt nem lehet kézbesíteni, a bíróság hivatalból elrendeli a végzés hirdetményi kézbesítését. Ugyanezen ok esetén az alperes (1) bekezdés szerinti értesítése tekintetében hirdetményi kézbesítésnek nincs helye.

178. § *[A keresetlevél előterjesztéséhez fűződő joghatások fenntartása]*

(1) A keresetlevél visszautasítása esetén a keresetlevél előterjesztésének joghatásai fennmaradnak, ha a felperes az ügy előzményére hivatkozással, a visszautasító végzés jogerőre emelkedésétől számított harminc nap alatt a keresetlevelet szabályszerűen – a már megfelelően becsatolt mellékletek kivételével – újra előterjeszti, vagy igényét egyéb úton szabályszerűen érvényesíti. A határidő elmulasztása esetén igazolásnak nincs helye.

(2) Ha a felperes a visszautasító végzés jogerőre emelkedését megelőzően a keresetlevelet újra előterjeszti, azt a visszautasító végzés ellen előterjesztett fellebbezés visszavonásának, vagy a végzés elleni fellebbezési jogról való lemondásnak kell tekinteni erre vonatkozó külön nyilatkozat hiányában is.

55. A kereset közlése

179. § *[A kereset közlése]*

(1) Ha a keresetlevél perfelvételre alkalmas, a bíróság a keresetlevél kézbesítésével egyidejűleg felhívja az alperest, hogy a keresetlevél kézbesítésétől számított negyvenöt napon belül terjessze elő az írásbeli ellenkérelmét.

(2) A bíróság a kereset közlésével egyidejűleg megteszi a tárgyalás előkészítése körében szükséges további intézkedéseket.

(3) A bíróság a kereset közlésével egyidejűleg tájékoztatja az alperest a kötelező jogi képviselet szabályairól, ha erre korábban még nem került sor.

(4) A bíróság a keresetlevelet kézbesíti annak is, akinek igénye érvényesítése iránt az ügyész, illetve a perindításra feljogosított személy pert indított.

(5) A bíróság az alperes indokolt kérelmére az írásbeli ellenkérelem benyújtására előírt határidőt legfeljebb tizenöt nappal meghosszabbíthatja.

180. § *[A perindítás joghatásainak beállása]*

(1) A perindítás joghatásai a kereset közlésével állnak be.

(2) Ha a per a bíróság jogerős érdemi határozata nélkül fejeződik be, a keresetlevél előterjesztésének és a perindításnak a joghatásai – törvény eltérő rendelkezése hiányában – elenyésznek.

(3) Az (1) és (2) bekezdés rendelkezései látszólagos tárgyi keresethalmazat esetén is valamennyi keresetre irányadók.

56. A bírósági meghagyás

181. § *[Az írásbeli ellenkérelem elmulasztásának következménye]*

(1) Ha az alperes az írásbeli ellenkérelem előterjesztését elmulasztja és beszámítást tartalmazó iratot sem terjeszt elő, vagy azt a bíróság visszautasítja, a bíróság hivatalból, tárgyaláson kívül, az alperest a vele közölt kereseti kérelemnek megfelelően bírósági meghagyással kötelezi, kivéve, ha az eljárás megszüntetésének van helye.

(2) Nem akadálya a bírósági meghagyás kibocsátásának, ha az alperes írásbeli ellenkérelmében csak a keresetet általánosságban vitató nyilatkozatot terjeszt elő, amely nem tartalmaz sem alaki védekezést, sem érdemi védekezést.

182. § *[A bírósági meghagyással szembeni ellentmondás]*

(1) A bírósági meghagyás ellen a kézbesítéstől számított tizenöt napon belül bármelyik fél írásban, a meghagyást kibocsátó bíróságnál ellentmondással élhet. Nem tekinthető a bírósági meghagyás megtámadásának, ha a fél a követelés összegét teljes egészében elismeri, és csak a fizetésre halasztást vagy a részletekben történő fizetést, illetve csak a bírósági meghagyás kijavítását kéri. Ha az ellentmondás csak a perköltséget sérelmezi, erről a bíróság tárgyaláson kívül végzéssel határoz; e végzéssel szemben külön fellebbezésnek van helye.

(2) Az ellentmondással egyidejűleg az írásbeli ellenkérelmet vagy beszámítást tartalmazó iratot is elő kell terjeszteni. Ennek elmaradása, vagy az ellentmondás elkésettsége esetén, illetve a 181. § (2) bekezdése szerinti esetben a bíróság az ellentmondást visszautasítja. Ugyanígy jár el a bíróság, ha az ellentmondáshoz csak beszámítást tartalmazó iratot terjesztenek elő, és azt a bíróság visszautasítja. Az ellentmondást visszautasító végzés ellen az ellentmondással élő fél külön fellebbezéssel élhet. Az ellentmondással egyidejűleg viszontkereset indításának nincs helye.

(3) Az (1) és (2) bekezdésnek megfelelően előterjesztett ellentmondás esetén a bírósági meghagyás hatályát veszti és a bíróság az eljárást a perfelvétel szabályai szerint folytatja. Az ellentmondás illetékét az ellentmondással élő fél a per eredményére tekintet nélkül viseli.

(4) A bírósági meghagyás vagy annak azon része, amelyet ellentmondással nem támadtak meg, vagy amellyel szembeni ellentmondást a bíróság jogerősen visszautasította, az ellentmondásra nyitva álló határidő leteltét követő naptól kezdve jogerős.

(5) Ha olyan féllel szemben került sor bírósági meghagyás kibocsátására, akinek a keresetlevelet

a) a polgári és kereskedelmi ügyekben keletkezett bírósági és bíróságon kívüli iratok tagállamokban történő kézbesítéséről szóló 1393/2007/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet alapján, vagy

b) a polgári és kereskedelmi ügyekben keletkezett bírósági és bíróságon kívüli iratok külföldön történő kézbesítéséről szóló, Hágában, 1965. november 15. napján kelt Egyezmény alapján

kellett kézbesíteni, a bírósági meghagyás megtámadására előírt határidő elmulasztása esetén igazolásnak a bírósági meghagyás kibocsátásától számított egy évig van helye; az igazolási kérelem előterjesztésével egyidejűleg az írásbeli ellenkérelmet vagy beszámítást tartalmazó iratot is elő kell terjeszteni.

XII. Fejezet

Perfelvételi szak

57. A perfelvétel általános rendelkezései

183. § *[A perfelvétel tartalma]*

(1) A perfelvétel körében a felek perfelvételi iratban feltüntetett vagy perfelvételi tárgyaláson előadott tényre és jogra vonatkozó állítással, tagadással, be- vagy elismeréssel, ezekből következő kérelemmel, a tények megállapításához szükséges bizonyítási indítvánnyal, a bizonyítékok és a bizonyítási indítványok értékelésére vonatkozó nyilatkozattal, valamint bizonyítási eszköz rendelkezésre bocsátásával (a továbbiakban együtt: perfelvételi nyilatkozat) – a bíróság közrehatása mellett – meghatározzák a jogvita kereteit.

(2) A perfelvétel látszólagos tárgyi keresethalmazat esetén is valamennyi keresetre egyidejűleg kiterjed.

(3) A bíróság a perfelvétel körében bizonyítást csak törvényben meghatározott esetben folytat le.

(4) A perfelvételt lezáró végzés meghozataláig a fél a perfelvételi nyilatkozatait – e törvény keretei között – az ellenfél hozzájárulása nélkül megváltoztathatja.

(5) Azt a felet, aki perfelvételi nyilatkozatát úgy teszi vagy változtatja meg, hogy arra a perfelvétel során perfelvételi iratban vagy tárgyaláson korábban lehetősége volt, a bíróság pénzbírsággal sújtja.

184. § *[Állítási szükséghelyzet]*

(1) A fél állítási szükséghelyzetben van, ha

a) valószínűsíti, hogy a határozott tények állításához szükséges információval kizárólag az ellenérdekű fél rendelkezik,
b) igazolja, hogy az információ megszerzése és megtartása érdekében szükséges intézkedéseket megtette,
c) az ellenérdekű fél bírói felhívásra sem adja meg az információt, és
d) az ellenérdekű fél nem valószínűsíti az *a)* és *b)* pontban foglaltak ellenkezőjét.

(2) Állítási szükséghelyzet fennállása esetén a szükséghelyzettel érintett tényállítást a bíróság valósnak fogadhatja el, ha annak tekintetében kételye nem merül fel.

185. § *[Kereset- és ellenkérelem-változtatás a perfelvétel során]*

(1) A perfelvétel során keresetváltoztatásnak akkor van helye, ha a megváltoztatott kereset ugyanabból vagy – ténybeli és jogi alapon – összefüggő jogviszonyból ered, mint a korábbi kereset.

(2) A keresetváltoztatást tartalmazó nyilatkozatot a keresetlevélre vonatkozó szabályoknak megfelelő tartalommal kell megtenni.

(3) A bíróság visszautasítja a keresetváltoztatást tartalmazó nyilatkozatot, ha a benne foglalt kereset esetében e törvény szerint a keresetlevél visszautasításának lenne helye; a hiánypótlási felhívás kiadásának szükségességére a keresetlevél visszautasítására vonatkozó szabályokat kell alkalmazni. A bíróság elutasítja a keresetváltoztatást tartalmazó nyilatkozatot, ha nem állnak fenn az (1) bekezdésben foglalt feltételek. A bíróság e bekezdés szerinti határozatát köteles indokolni.

(4) A keresetváltoztatás előtti nyilatkozathoz kötődő keresetlevél előterjesztési, illetve perindítási joghatások a perfelvételt lezáró végzés meghozatalával elenyésznek.

(5) Az ellenkérelem-változtatást tartalmazó nyilatkozatot az írásbeli ellenkérelemre vonatkozó szabályoknak megfelelő tartalommal kell megtenni.

186. § *[A perfelvétel körén kívüli egyéb perbeli cselekmények]*

A perfelvételi szakban a bíróság és a felek a perfelvétel lefolytatása mellett e törvény szerint járnak el a perfelvétel körén kívül eső esetleges egyéb perbeli cselekmények vonatkozásában.

58. A perfelvétel a perfelvételi tárgyalásig

187. § *[A perfelvétel módjának meghatározása]*

A bíróság a keresettel szembeni írásbeli ellenkérelem előterjesztését követően, az ügy körülményeitől függően:

a) a perfelvételi tárgyalás kitűzése előtt további írásbeli perfelvételt rendel el,
b) kitűzi a perfelvételi tárgyalást, vagy
c) további írásbeli perfelvétel elrendelése és perfelvételi tárgyalás kitűzése nélkül jár el.

188. § *[További írásbeli perfelvétel elrendelése]*

Ha a bíróság további írásbeli perfelvételt rendel el, az írásbeli ellenkérelmet kézbesíti a felperesnek és megfelelő határidő tűzésével felhívja, hogy az arra vonatkozó válasziratát terjessze elő.

189. § *[A perfelvételi tárgyalás kitűzése és az idézés]*

(1) A bíróság kitűzi a perfelvételi tárgyalást és arra a feleket idézi, ha

a) további írásbeli előkészítést rendelt el és a felperes a válasziratot előterjesztette, vagy ennek hiányában a válaszirat előterjesztésére megadott határidő lejárt, vagy
b) további írásbeli perfelvételt nem rendelt el és a perfelvételi tárgyalás mellőzése sem indokolt.

(2) E törvény eltérő rendelkezése hiányában a perfelvételi tárgyalást úgy kell kitűzni, hogy az idézésnek a felek részére történő kézbesítése a tárgyalás napját legalább tizenöt nappal megelőzze (a továbbiakban: tárgyalási időköz). A tárgyalási időközt a bíróság sürgős esetben lerövidítheti.

(3) Ha a bíróság a perfelvételi tárgyalás kitűzése előtt nem rendelt el további írásbeli perfelvételt, az idézéssel egyidejűleg kézbesíti a felperesnek az alperes írásbeli ellenkérelmét.

(4) Ha a bíróság a perfelvételi tárgyalás kitűzése előtt további írásbeli perfelvételt rendelt el, és a felperes a válasziratát előterjesztette, a bíróság az idézéssel egyidejűleg azt kézbesíti az alperesnek és megfelelő határidő tűzésével felhívhatja az alperest viszontválasz előterjesztésére.

(5) A bíróság a perfelvételi tárgyalás határnapját úgy állapítja meg, hogy az előterjesztendő irat lehetőleg a kitűzött határnap előtt a többi félnek kézbesíthető legyen.

(6) A fél köteles gondoskodni arról, hogy a perfelvételi tárgyaláson tény- és bizonyítási kérdésekben személyesen vagy képviselője útján nyilatkozatot tudjon tenni. A bíróság erről, továbbá a 191. § (4) bekezdésében és a 192. § (2) bekezdésében foglaltakról az idézésben tájékoztatja a felet.

59. A perfelvételi tárgyalás

190. § *[A perfelvételi tárgyalás elmulasztásának következményei]*

(1) Ha a perfelvételi tárgyalást

a) valamennyi fél elmulasztotta, vagy
b) valamelyik fél elmulasztotta, és a jelen lévő fél nem kérte annak megtartását,

a bíróság az eljárást hivatalból megszünteti.

(2) Ha a perfelvételi tárgyalás a jelen lévő fél kérelmére megtartásra kerül,

a) úgy kell tekintetni, hogy a mulasztó fél a megjelent félnek a tárgyalást megelőzően előterjesztett vagy a tárgyaláson előadott tényállítását nem vitatja, indítványa teljesítését nem ellenzi, kivéve, ha korábban ezekkel ellentétes nyilatkozatot tett,
b) a mulasztó féllel közöltnek kell tekinteni a tárgyaláson jelen lévő fél nyilatkozatát, a tárgyaláson csatolt, illetve kézbesíthető iratot, és
c) a perfelvétel lezárható, kivéve, ha a perfelvételi tárgyalást e törvényben meghatározott okból el kell halasztani.

191. § *[A perfelvételi tárgyalás menete]*

(1) A bíróság a perfelvételi tárgyalás kezdetén összegzi a jogvita szempontjából lényeges perfelvételi nyilatkozatokat. A felek az összegzésre észrevételt tehetnek.

(2) Ha az alperes az ellenkérelmében az eljárás megszüntetését kérte, és erről a bíróság még nem határozott, a bíróság először ebben a kérdésben tárgyal és határoz. A bíróság a megszüntetés iránti kérelem tárgyalása mellett elrendelheti az érdemi védekezés vonatkozásában is a perfelvétel folytatását, kivéve, ha az eljárás megszüntetésének a felek mulasztása, közös kérelme vagy a felperes elállása folytán van helye. A bíróság az eljárás megszüntetése iránti kérelem elutasításáról az eljárást befejező határozatában is rendelkezhet.

(3) A bíróság a szükséges körben felhívja a feleket, és lehetőséget biztosít arra, hogy perfelvételi nyilatkozataikat előadják.

(4) A fél jogi képviselője mellett a fél, a törvényes képviselője és a nem jogi képviselő meghatalmazottja a tényállítás, a bizonyíték és a bizonyítási indítványok tekintetében hatályos nyilatkozatot tehet.

192. § *[A perfelvételi tárgyalás elhalasztása]*

(1) A bíróság elhalasztja a perfelvételi tárgyalást, ha

a) a fél a tárgyalást elmulasztotta és az ellenfél a tárgyaláson az érvényesíteni kívánt jogot, a kereseti kérelem fajtáját, az anyagi jogi kifogás útján érvényesíteni kívánt jogot megváltoztatta vagy a kereseti-, viszontkereseti kérelmét, illetve beszámítás útján érvényesített követelése összegét felemelte,

b) a fél a tárgyaláson az *a)* pontban meghatározott nyilatkozatát oly módon változtatta meg, hogy a tárgyaláson jelen lévő ellenfélnek az ellenkérelem vagy annak módosítása, illetve nyilatkozata előterjesztésére megfelelő időt kell biztosítani,

c) a fél a perfelvételi nyilatkozatát a tárgyaláson önhibáján kívüli okból nem tudja teljes körűen megtenni, vagy

d) a perfelvétel lezárásának e törvény szerinti egyéb akadálya van.

(2) A perfelvételi tárgyalás elhalasztásának az (1) bekezdés *b)* és *c)* pontja alapján nincs helye önmagában azért, mert a fél képviselője a nyilatkozatot azért nem tudja megtenni, mert a jelen nem lévő fél vagy annak más képviselője rendelkezik a szükséges ismeretekkel.

(3) A bíróság a perfelvételi tárgyalást elhalasztó végzésében megjelöli a halasztás okát, a folytatólagos perfelvételi tárgyalás határnapját nyomban – a 189. § (5) bekezdésében foglaltak alkalmazásával – kitűzi, arra a feleket idézi, és a tárgyaláson lefolytatott perfelvétel eredményéhez képest felhívja a felet, hogy megfelelő határidőn belül az előkészítő iratát terjessze elő.

193. § *[A folytatólagos perfelvételi tárgyalás]*

A folytatólagos perfelvételi tárgyalásra a perfelvételi tárgyalás elmulasztásának a következményeire, a perfelvételi tárgyalás menetére és elhalasztására vonatkozó szabályokat alkalmazni kell.

60. A perfelvétel lezárása perfelvételi tárgyaláson

194. § *[A perfelvétel lezárása]*

(1) Ha a felek a perfelvételi nyilatkozataikat megtették, és a perfelvételi tárgyalás elhalasztásának nincs helye, a bíróság a perfelvételt végzéssel lezárja; a bíróság e végzéséhez kötve van.

(2) A perfelvétel lezárása előtt a bíróság a feleket erre figyelmezeti és lehetőséget biztosít további nyilatkozataik megtételére.

195. § *[Egyezség létrehozásának megkísérlése a perfelvételi tárgyaláson és közvetítői eljárás útján]*

A perfelvételt lezáró végzés meghozatalát követően a bíróság – ha annak sikerére esély mutatkozik – megkísérli a felek között egyezség létrehozását. A bíróság tájékoztatást nyújt a közvetítés igénybevételének lehetőségéről, annak módjáról és előnyeiről, az esetleges megállapodás bírósági egyezségbe foglalásának lehetőségéről, valamint a szünetelés szabályairól.

196. § *[Áttérés az érdemi tárgyalásra]*

Ha a felek között a 195. §-ban foglaltak alapján nem jött létre egyezség és az eljárás nem szünetel, a bíróság nyomban megtartja vagy – ha ezt az ügy körülményei nem teszik lehetővé – kitűzi az érdemi tárgyalást, és arra a feleket idézi.

61. Perfelvételi tárgyalás mellőzése

197. § *[Tájékoztatás a perfelvételi tárgyalás mellőzéséről]*

(1) Ha a bíróság úgy ítéli meg, hogy a felek a keresetlevélben és az írásbeli ellenkérelemben megtett nyilatkozatokkal a jogvita kereteit meghatározták, tájékoztatja a feleket, hogy a perfelvételt további írásbeli perfelvétel és perfelvételi tárgyalás mellőzésével kívánja lezárni, továbbá egyidejűleg

a) a felperesnek kézbesíti az írásbeli ellenkérelmet,
b) figyelmezteti a feleket a perfelvétel lezárásának a következményére, és
c) tájékoztatja a feleket, hogy ha ezt bármelyikük tizenöt napon belül írásban kéri, perfelvételi tárgyalást tart.

(2) A bíróság perfelvételi tárgyalást tűz ki és arra a feleket idézi, ha azt bármelyik fél határidőben kéri.

198. § *[A perfelvétel lezárása perfelvételi tárgyalás nélkül]*

Ha a felek határidőben nem kérték a perfelvételi tárgyalás tartását, a bíróság – tárgyaláson kívül – végzéssel lezárja a perfelvételt és kitűzi az érdemi tárgyalást, amelyre a feleket idézi. A perfelvételt lezáró végzéshez a bíróság kötve van.

62. A perfelvétel iratai

199. § *[Az írásbeli ellenkérelem]*

(1) Az ellenkérelem bevezető részében fel kell tüntetni:

a) az eljáró bíróság nevét és a bírósági ügyszámot,
b) a felek nevét, lakóhelyét vagy székhelyét, perbeli állását, az alperesnek a keresetlevélben fel nem tüntetett azonosító adatait,
c) az alperes jogi képviselőjének nevét, székhelyét, telefonszámát, elektronikus levélcímét, több jogi képviselő esetén a hivatalos iratok átvételére kijelölt jogi képviselő nevét is.

(2) Az ellenkérelem érdemi részében fel kell tüntetni:

a) alaki védekezés esetén
aa) az eljárás megszüntetésére alapot adó okot (a továbbiakban: pergátló kifogás), az azt megalapozó jogszabályhelyet és tényeket,
ab) a tényeket alátámasztó és rendelkezésre álló bizonyítékokat, bizonyítási indítványokat az e törvényben meghatározott módon,
b) érdemi védekezés esetén
ba) a beszámítás kivételével az érvényesíteni kívánt jog fennállását kizáró, érvényesíthetőségét megszüntető vagy gátló valamennyi anyagi jogi kifogást (a továbbiakban együtt: anyagi jogi kifogás), annak jogalapját és azt megalapozó tényeket, továbbá az ezek közötti összefüggés levezetésére vonatkozó jogi érvelést,
bb) a kereseti kérelem vitatott részét,
bc) a keresetlevélben feltüntetett tényekre, bizonyítékokra és bizonyítási indítványokra vonatkozó vitató nyilatkozatot és a védekezést megalapozó tényeket,
bd) a jogállítás, a tényállítás és a kereseti kérelem közötti összefüggést cáfoló jogi érvelést, és
be) a védekezést – ideértve az anyagi jogi kifogást is – megalapozó tényeket alátámasztó és rendelkezésre álló bizonyítékokat, illetve bizonyítási indítványokat az e törvényben meghatározott módon.

(3) Az ellenkérelem záró részében fel kell tüntetni:

a) az ellenfél – állítási, illetve bizonyítási szükséghelyzetre hivatkozással rögzített – felhívására tett nyilatkozatot, illetve csatolt bizonyítási eszközt, vagy a felhívásban foglaltak nem teljesítésének indokát,
b) a fél perben eljáró törvényes képviselője – ha az eltér az ellenfél által feltüntetettől – és meghatalmazottja képviseleti jogát megalapozó tényeket és azok bizonyítékait.

(4) Keresethalmazat esetén a (2) bekezdés *b)* pontja szerinti kötelezettséget keresetenként kell teljesíteni.

(5) Az ellenkérelemben feltüntethető az ellenfélhez intézett, indokolt felhívás

a) állítási szükséghelyzet esetén valamely tény állításához szükséges információ szolgáltatására, vagy
b) bizonyítási szükséghelyzet esetén bizonyítási eszköz csatolására.

(6) Ha a fél a vele szemben érvényesített jogot és kérelmet elismeri, a (2)–(5) bekezdésben foglaltak helyett e nyilatkozatát kell feltüntetni.

200. § *[Az írásbeli ellenkérelem mellékletei]*

Az ellenkérelemhez csatolni kell:

a) a 171. § (1) és (2) bekezdésében foglaltakat,
b) az ellenfél felhívásának teljesítése esetén azon bizonyítékokat, amelyekre a felhívás vonatkozott.

201. § *[Válaszirat, viszontválasz]*

(1) A válasziratban a bíróság felhívásának megfelelő körben fel kell tüntetni

a) az arra vonatkozó nyilatkozatot, hogy a fél az ellenkérelemben szereplő tény-, illetve jogállításokat, kérelmeket, továbbá a bizonyítékokra, bizonyítási indítványokra vonatkozó állításokat mennyiben és milyen okból vitatja,
b) az ellenfél – állítási, illetve bizonyítási szükséghelyzetre hivatkozással rögzített – felhívására tett nyilatkozatot, illetve csatolt bizonyítási eszközt, vagy a felhívás nem teljesítésének indokát, és
c) a bíróság anyagi pervezetése szerinti felhívásra vonatkozó nyilatkozatot.

(2) A fél válasziratban külön felhívás nélkül is tehet az (1) bekezdés körébe nem tartozó perfelvételi nyilatkozatot, és a 199. § (5) bekezdése szerinti felhívást intézhet az ellenfélhez.

(3) Ha a fél az ellenkérelemre tekintettel keresetet kíván változtatni, a válasziratban fel kell tüntetni a keresetváltoztatást tartalmazó nyilatkozatot.

(4) A válaszirathoz mellékelni kell a feltüntetett és rendelkezésre álló, valamint az ellenkérelem szerinti felhívásban feltüntetett bizonyítékot.

(5) A viszontválaszra a válasziratra vonatkozó rendelkezéseket kell alkalmazni azzal, hogy az ellenkérelmen a válasziratot, a keresetváltoztatáson az ellenkérelem-változtatást kell érteni.

202. § *[Előkészítő irat]*

Az előkészítő iratban azt a perfelvételi nyilatkozatot kell feltüntetni, amelynek ilyen formában történő előterjesztésére a bíróság a felet felhívta.

203. § *[Perfelvételi irat előterjesztése és kézbesítése]*

(1) A fél perfelvételi iratot – ideértve a 63. alcím szerinti perfelvételi iratokat is – akkor terjeszthet elő, ha arra a bíróság felhívta, vagy azt törvény lehetővé teszi. Az ennek megsértésével előterjesztett irat hatálytalan.

(2) Ha a bíróság a felet valamely perfelvételi irat előterjesztésére először hívja fel, egyidejűleg figyelmezteti az irat hiányosságának, előterjesztése elmulasztásának a következményeire.

(3) Több – ugyanolyan vagy eltérő fajtájú – perfelvételi iratot külön beadványban kell előterjeszteni.

(4) A bíróság a perfelvételi tárgyalás kitűzését követően előterjesztett perfelvételi iratot kézbesíti a feleknek, ha pedig a kézbesítés a perfelvételi tárgyalás határnapjáig már nem lehetséges, azt a tárgyaláson adja át.

63. Viszontkereset és beszámítás egyéb perfelvételi iratai, szabályai

204. § *[Viszontkereset]*

(1) Az alperes a felperes ellen – a keresettel érvényesíteni kívánt joggal azonos jogviszonyból eredő joga iránt – írásban előterjesztett viszontkereset-levéllel viszontkeresetet indíthat. A viszontkereset-levelet a kereset közlésétől számított negyvenöt napon belül, vagy a bíróság által az ellenkérelem előterjesztésére meghosszabbított határidőn belül, de legkésőbb az írásbeli ellenkérelem, illetve beszámítást tartalmazó irat előterjesztésével egyidejűleg kell benyújtani. Más jogviszonyból eredő jog iránt akkor terjeszthető elő viszontkereset, ha a kereset tekintetében hozandó döntés függ a viszontkereset elbírálásától, vagy fordítva.

(2) Törvényszék előtt nincs helye járásbíróság hatáskörébe tartozó viszontkereset indításának, kivéve a vagyonjogi perben vagyonjogi igény iránt indított viszontkeresetet.

(3) Vagyonjogi perben az eljáró bíróság a viszontkeresetre egyéb illetékességi ok hiányában is illetékes, kivéve, ha a viszontkereset elbírálása más bíróság kizárólagos illetékességébe tartozik.

(4) Nincs helye viszontkereset indításának az alperes által más perben a felperes követelésével szemben már beszámított követelés esetében.

(5) E törvény eltérő rendelkezése hiányában a viszontkeresetre a keresetre vonatkozó szabályokat kell alkalmazni.

205. § *[A viszontkereset-levél]*

A viszontkereset-levél tartalmi elemeire és mellékleteire a keresetlevélre vonatkozó szabályokat kell alkalmazni.

206. § *[A viszontkereset-levél visszautasítása]*

(1) A bíróság visszautasítja a viszontkereset-levelet, ha

a) azt az alperes e törvény rendelkezéseinek megsértésével terjesztette elő,
b) a keresetlevél visszautasításának a 176. § (1) és (2) bekezdésben foglalt valamely oka áll fenn,
c) törvény egyéb rendelkezése értelmében nincs helye viszontkeresetnek.

(2) A viszontkereset-levél részbeni visszautasításának és áttételének nincs helye. A viszontkereset-levél visszautasításáról szóló végzéssel szemben külön fellebbezésnek van helye.

(3) A viszontkereset-levél visszautasítása esetén a viszontkereset-levél előterjesztéséhez fűződő joghatások fennmaradnak, ha azt az alperes a visszautasító végzés jogerőre emelkedésétől számított nyolc nap alatt szabályszerűen – a már megfelelően becsatolt mellékletek kivételével – újra előterjeszti. A határidő elmulasztása esetén igazolásnak nincs helye. A visszautasító végzés jogerőre emelkedése előtt előterjesztett új viszontkereset-levélre a 178. § (2) bekezdésének rendelkezése irányadó.

(4) Az ismételten nem e törvénynek megfelelően benyújtott viszontkereset-levelet a bíróság visszautasítja; a bíróság e végzését köteles indokolni.

207. § *[Viszontkeresettel szembeni írásbeli ellenkérelem]*

A viszontkeresettel szembeni írásbeli ellenkérelem tartalmi elemeire és mellékleteire a keresettel szembeni írásbeli ellenkérelem szabályait kell alkalmazni.

208. § *[Viszontkeresettel szembeni ellenkérelem elmulasztásának következménye]*

Ha a felperes a viszontkeresettel szemben ellenkérelem előterjesztését elmulasztja és beszámítást tartalmazó iratot vagy nyilatkozatot sem terjeszt elő, illetve azt a bíróság visszautasítja, a bíróság a felperest, a vele közölt viszontkereseti kérelemnek megfelelően hivatalból bírósági meghagyással kötelezi, kivéve, ha az eljárás megszüntetésének van helye. A 181. § (2) bekezdését és a 182. § rendelkezéseit a viszontkereset vonatkozásában is alkalmazni kell.

209. § *[A beszámítás]*

(1) Az alperes a felperes követelésével szembeni ellenkövetelését a kereset közlésétől számított negyvenöt napon belül, vagy a bíróság által az ellenkérelem előterjesztésére meghosszabbított határidőn belül írásban előterjesztett beszámítást tartalmazó iratban számíthatja be. Ha az alperes írásbeli ellenkérelmet, illetve viszontkereset-levelet is előterjesztett, a beszámítást tartalmazó iratot legkésőbb ezzel egyidejűleg kell előterjeszteni.

(2) A követeléssel szemben nincs helye olyan ellenkövetelés beszámításának, amelynek

a) elbírálása más bíróság kizárólagos joghatósága alá, vagy – vagyonjogi követelés kivételével – hatáskörébe, illetve kizárólagos illetékességébe tartozik, vagy

b) érvényesítése iránt az alperes által indított más perben a perindítás hatálya már beállt, vagy amelyben jogerősen elutasításra került, vagy amelyet az alperes más perben már beszámításként előterjesztett.

(3) Egymással eshetőleges vagy vagylagos viszonyban álló több beszámítás nem terjeszthető elő.

(4) Az alperes beszámítani kívánt követelésével szemben a felperes részéről beszámításnak (a továbbiakban: ellen-beszámítás) nincs helye, kivéve, ha a felperes a beszámításra vonatkozó nyilatkozatát az alperesi beszámítás előterjesztését megelőzően már közölte az alperessel

(5) A viszontkereseti követeléssel szemben a felperes által előterjeszthető beszámításra és az ellen-beszámításra az (1)–(3) bekezdés rendelkezéseit kell alkalmazni.

(6) A fél az (1) bekezdésben meghatározott határidő után beszámítással írásban vagy a tárgyaláson szóban akkor élhet, ha a (2) és (3) bekezdés szerinti kizáró ok nem áll fenn, és

a) a beszámítást az ellenfél elismeri,
b) a beszámítani kért követelés a beszámításra előírt határidő leteltét követően járt le, vagy
c) a fél által indított más perben hozott jogerős ítéleten alapul.

(7) A (6) bekezdés *b)* pontja esetén a beszámítást az ellenkövetelés lejártától, a (6) bekezdés *c)* pontja esetén az ítélet jogerőre emelkedésétől számított harminc napon belül, de legkésőbb az elsőfokú ítélet meghozatalát megelőző tárgyalás berekesztéséig kell előterjeszteni vagy előadni; e határidő elmulasztása miatt igazolásnak nincs helye.

(8) Ha a fél a tárgyaláson szóban él beszámítással, azt a beszámítást tartalmazó iratra vonatkozó szabályoknak megfelelő tartalommal kell előadni.

(9) E törvény eltérő rendelkezése hiányában a beszámításra a keresetre vonatkozó szabályokat kell alkalmazni.

210. § *[A beszámítást tartalmazó irat]*

(1) A beszámítást tartalmazó iratra a keresetlevél tartalmára és mellékletére vonatkozó szabályokat kell alkalmazni azzal, hogy az érdemi részben fel kell tüntetni annak kimutatását is, hogy az ellenkövetelés a kereseti követelést milyen időponttal, mennyiben és miként szünteti meg.

(2) Ha a fél az ellenkövetelését a pert megelőzően nem számította be, az (1) bekezdés szerinti számítást a beszámítás bíróságra történő előterjesztése időpontjával kell elvégezni.

211. § *[A beszámítást tartalmazó irat vagy nyilatkozat visszautasítása]*

A bíróság a beszámítást tartalmazó iratot vagy nyilatkozatot visszautasítja a 206. § (1) bekezdés *a)* és *b)* pontjában foglalt esetekben. Egyebekben a visszautasításra a 206. § (2)–(4) bekezdésében foglaltakat kell alkalmazni.

212. § *[A beszámítással szembeni írásbeli ellenkérelem]*

A beszámítással szembeni írásbeli ellenkérelem tartalmi elemeire és mellékleteire a keresettel szembeni írásbeli ellenkérelem szabályait kell alkalmazni.

213. § *[A perfelvétel menetének további szabályai viszontkereset illetve beszámítás esetén]*

(1) A bíróság a perfelvétel megkezdésére alkalmas viszontkereset-levelet, illetve a beszámítást tartalmazó iratot a perfelvétel 187. § *a)* vagy *b)* pontja szerinti menetében az írásbeli ellenkérelemmel együtt vagy annak hiányában önállóan kézbesíti a felperesnek és megfelelő határidő tűzésével felhívja, hogy a viszontkeresettel, illetve a beszámítással szemben az írásbeli ellenkérelmet terjessze elő.

(2) További írásbeli perfelvétel elrendelése esetén, ha a felperes az írásbeli ellenkérelmet előterjeszti – ennek hiányában, ha az írásbeli ellenkérelem előterjesztésére megadott határidő lejárt – a bíróság kitűzi a perfelvételi tárgyalást és az idézéssel egyidejűleg felhívhatja az alperest, hogy az írásbeli ellenkérelemre vonatkozó válasziratát is terjessze elő.

(3) Ha az alperes a keresettel szemben előterjeszt írásbeli ellenkérelmet, a bíróság a 187. § *a)* vagy *b)* pontja szerint folytatja a perfelvételt akkor is, ha a viszontkereset-levél, illetve a beszámítást tartalmazó irat perfelvételre való alkalmassága érdekében még további intézkedésre van szükség.

(4) A bíróság a perfelvételre utóbb alkalmassá vált viszontkereset-levelet és beszámítást tartalmazó iratot a perfelvétel állásától függően tárgyaláson kívül vagy tárgyaláson kézbesíti és megfelelő határidővel felhívja a felet, hogy a viszontkeresettel, illetve beszámítással szemben az ellenkérelmet írásban vagy az írásbeli ellenkérelemre előírt tartalommal tárgyaláson szóban adja elő. A bíróság elhalasztja a perfelvételi tárgyalást, ha az ellenkérelem előterjesztésére megfelelő határidőt kell biztosítani.

(5) A (4) bekezdés rendelkezéseit kell alkalmazni akkor is, ha a fél a beszámítását vagy ellenbeszámítását a 209. § (6) bekezdése szerint terjesztette elő.

XIII. Fejezet

Érdemi tárgyalási szak

64. Az érdemi tárgyalási szak általános rendelkezései

214. § *[Az érdemi tárgyalási szak tartalma és az annak során tehető perfelvételi nyilatkozatok]*

(1) Az érdemi tárgyalási szakban a bíróság a jogvitának a perfelvétel során meghatározott keretei között eldönti a pert és lefolytatja az ehhez szükséges bizonyítást.

(2) A fél az érdemi tárgyalási szakban csak e törvényben meghatározott esetben tehet vagy változtathat meg perfelvételi nyilatkozatot.

65. A kereset- és ellenkérelem-változtatás, utólagos bizonyítás

215. § *[A keresetváltoztatás megengedhetőségének feltételei]*

(1) A perfelvételt lezáró végzés meghozatalát követően a kereset, viszontkereset vagy beszámítás megváltoztatásának (e fejezetben a továbbiakban együtt: keresetváltoztatás) az elsőfokú ítélet meghozatalát megelőző tárgyalás berekesztéséig törvény eltérő rendelkezése hiányában akkor van helye, ha

a) tényállítás megváltoztatása esetén azt olyan tény indokolja, amely a félnek önhibáján kívüli okból a perfelvételt lezáró végzés meghozatalát követően jutott tudomására vagy következett be,

b) jogállítás, illetve kérelem megváltoztatása esetén azt az *a)* pont szerint megváltoztatott, és a megváltozatott jogállítással vagy kérelemmel közvetlen okozati összefüggésben álló tény indokolja, vagy

c) a keresetváltoztatást a bíróságnak a perfelvételt lezáró végzés meghozatalát követő anyagi pervezetése indokolja és azzal okozati összefüggésben áll,

és a megváltoztatott kereset ugyanabból a jogviszonyból ered, továbbá a bíróság hatásköre és illetékessége a megváltoztatott keresetre is fennáll.

(2) A perfelvételt lezáró végzés meghozatalát követően bekövetkezett tény miatti tényállítás-változtatásnak nincs helye, ha az azon alapuló jog a 172. § (2) bekezdése alapján érvényesíthető lett volna.

(3) Ha a hatáskör a per tárgyának értékétől függ, az (1) bekezdésnek a hatáskörre vonatkozó feltétele nem akadálya a kereset megváltoztatásának, és a hatáskör hiánya nem vehető figyelembe.

216. § *[Az ellenkérelem-változtatás megengedhetőségének feltételei]*

A perfelvételt lezáró végzés meghozatalát követően a keresettel, viszontkeresettel, beszámítással szembeni ellenkérelem megváltoztatásának (e fejezetben a továbbiakban együtt: ellenkérelem-változtatás) az elsőfokú ítélet meghozatalát megelőző tárgyalás berekesztéséig törvény eltérő rendelkezése hiányában akkor van helye, ha

a) tényállítás megváltoztatása esetén azt olyan tény indokolja, amely a félnek önhibáján kívüli okból a perfelvételt lezáró végzés meghozatalát követően jutott tudomására vagy következett be,

b) jogállítás megváltoztatása esetén azt az *a)* pont szerint megváltoztatott, és a megváltozatott jogállítással közvetlen okozati összefüggésben álló tény indokolja,

c) elismerés megváltoztatása esetén azt az *a)* pont szerint megváltoztatott tény indokolja és e tény az elismerést nyilvánvalóan okszerűtlenné teszi, vagy

d) az ellenkérelem-változtatást a bíróságnak a perfelvételt lezáró végzés meghozatalát követő anyagi pervezetése indokolja és azzal közvetlen okozati összefüggésben áll.

217. § *[A kereset-, illetve ellenkérelem-változtatás iránti kérelem]*

(1) A fél a kereset-, illetve az ellenkérelem-változtatás engedélyezése iránti kérelmét írásban, a változtatásra okot adó tényről történő tudomásszerzéstől számított tizenöt napon belül terjesztheti elő. E határidő elmulasztása miatt nincs helye igazolásnak.

(2) A kereset-, illetve az ellenkérelem-változtatás engedélyezése iránti kérelemben fel kell tüntetni

a) a változtatás megengedhetőségének feltételeit, valamint a feltétel fennállását megalapozó tényeket,

b) a keresetlevél, a viszontkereset-levél, a beszámítást tartalmazó irat (e fejezetben a továbbiakban együtt: keresetlevél), illetve az írásbeli ellenkérelem tartalmai elemeire vonatkozó szabályok szerint a kereset, illetve az ellenkérelem változtatással érintett részét, és

c) a változtatásra okot adó tényről történő tudomásszerzés időpontját és módját, valamint azokat a bizonyítékokat, amelyek ezeket és az önhiba hiányát valószínűvé teszik.

(3) Az (1) bekezdés szerinti kérelemhez csatolni kell a változtatásra okot adó tényt alátámasztó, illetve a változtatásra okot adó tényről történő tudomásszerzés időpontját, módját valószínűsítő bizonyítékokat.

218. § *[A kereset- és az ellenkérelem-változtatás iránti kérelem vizsgálata]*

(1) A bíróság – hiánypótlási felhívás kiadását mellőzve – visszautasítja a kereset-, illetve az ellenkérelem változtatás engedélyezése iránti kérelmet, ha az elkésett vagy nem tartalmazza a 217. §-ban meghatározottakat, továbbá, ha a megváltoztatott kereset vonatkozásában e törvény szerint a keresetlevél visszautasításának lenne helye. A bíróság a visszautasító végzését köteles indokolni.

(2) Ha a fél a visszautasító végzés kézbesítésétől számított nyolc napon belül, de legkésőbb az elsőfokú ítélet meghozatalát megelőző tárgyalás berekesztéséig a változtatás iránti kérelmet szabályszerűen – a már megfelelően becsatolt mellékletek kivételével – újra előterjeszti, a kérelem előterjesztéséhez fűződő joghatások fennmaradnak. A határidő elmulasztása esetén nincs helye igazolásnak.

(3) Ha ugyanaz a fél ismételt változtatás iránti kérelmet terjeszt elő, és azt a bíróság ismételten visszautasítja, a bíróság a visszautasításról szóló végzésében a felet pénzbírsággal sújthatja.

219. § *[A kereset- és az ellenkérelem változtatás megengedhetőségének vizsgálata]*

(1) Ha a fél a kereset-, illetve ellenkérelem-változtatás iránti kérelmét szabályszerűen előterjesztette, a bíróság – ha a változtatás feltételei fennállnak – a változtatást engedélyezi, ellenkező esetben a változtatás iránti kérelmet elutasítja. A határozathozatal előtt a feleket írásban vagy az érdemi tárgyaláson szóban meghallgathatja. A kérelem elutasítását a bíróság legkésőbb az ítéletében indokolja.

(2) A bíróság azt a felet, aki nyilvánvalóan alaptalan vagy ismételten alaptalan kereset-, illetve ellenkérelem változtatás iránti kérelmet terjeszt elő, a kérelmet elutasító végzésben pénzbírsággal sújtja.

220. § *[Utólagos bizonyítás]*

(1) A perfelvételt lezáró végzés meghozatalát követően a fél az elsőfokú ítélet meghozatalát megelőző tárgyalás berekesztéséig akkor terjeszthet elő további bizonyítási indítványt, illetve bocsáthat rendelkezésre további bizonyítékot, ha az

a) a keresete, ellenkérelme, alapjául hivatkozott tény bizonyítására vagy ellenbizonyításra szolgál, feltéve, hogy az utóbb keletkezett vagy arról önhibáján kívül utóbb szerzett tudomást,

b) valamely bizonyítási eszköz bizonyító erejének, bizonyítás eredményének cáfolatára szolgál, feltéve hogy az ellenbizonyítás lehetőségének módja, eszköze csak a lefolytatott bizonyításból vált számára felismerhetővé,

c) a keresete, illetve ellenkérelme megváltoztatásának alapjául hivatkozott tény bizonyítására vagy ellenbizonyításra szolgál, feltéve, hogy a kereset-, illetve ellenkérelem változtatását a bíróság engedélyezi, vagy

d) a bíróságnak a perfelvételt lezáró végzés meghozatalát követő anyagi pervezetése folytán vált szükségessé.

(2) Az (1) bekezdés *a)* pontja esetén a fél a bizonyítási indítványt vagy bizonyítékot az arról történő tudomásszerzéstől számított tizenöt napon belül terjesztheti elő, egyidejűleg köteles a tudomásszerzés időpontját és az önhiba hiányát valószínűsíteni.

(3) Az (1) bekezdés *b)* pontja esetén a fél a bizonyítási indítványt vagy bizonyítékot a lefolytatott bizonyítástól számított tizenöt napon belül terjesztheti elő, egyidejűleg köteles az ellenbizonyítási lehetőség utólagos felismerhetőségét és az előterjesztett bizonyítási eszköz ellenbizonyításra való alkalmasságát valószínűsíteni.

(4) Az (1) bekezdés *c)* pontja esetén a változtatással érintett részben elrendelt kiegészítő perfelvétel során a perfelvételi szak szabályai szerint terjesztheti elő a fél a bizonyítékait, ellenbizonyítékait.

(5) Az (1) bekezdés *d)* pontja esetén a fél a bizonyítási indítványt vagy bizonyítékot a bíróság anyagi pervezetési cselekményének közlésétől számított tizenöt napon belül terjesztheti elő.

(6) A (2), (3) és (5) bekezdésben foglalt határidőt a bíróság indokolt kérelemre tizenöt nappal meghosszabbíthatja. Az utólagos bizonyítás előterjesztési határidejének elmulasztása esetén igazolásnak, illetve az előterjesztés hiányai tekintetében hiánypótlási felhívás kiadásának nincs helye.

(7) Az e § rendelkezéseivel ellentétesen előterjesztett bizonyítékot vagy bizonyítási indítványt a bíróság figyelmen kívül hagyja.

221. § *[Feltételhez nem kötött kereset- és ellenkérelem-változtatás, utólagos bizonyítás]*

(1) A fél az ellenfél hozzájárulása és e törvényben meghatározott feltételek nélkül írásban vagy tárgyaláson szóban bármikor

a) leszállíthatja önállóan elbírálható kereseti követelésének – ideértve a viszontkeresetet és beszámítást is – összegét,

b) elismerheti a keresettel – ideértve a viszontkeresetet és beszámítást is – érvényesített jogot, és kérelmet, annak valamely részét, illetve az ellenfél korábban vitatott tényállítását,

c) visszavonhatja anyagi jogi kifogását, az ellenfél által korábban vitatott tényállítását, vagy

d) a bizonyítás lefolytatása előtt visszavonhatja bizonyítási indítványát.

(2) Az (1) bekezdés szerint megváltoztatott nyilatkozat nem vonható vissza és a visszavonást megelőző nyilatkozatot újból előterjeszteni nem lehet; az ezzel ellentétes nyilatkozat hatálytalan.

66. A perfelvétel kiegészítése

222. § *[A perfelvétel kiegészítése]*

(1) A bíróság a kereset-, illetve az ellenkérelem-változtatás, továbbá a keresetkiterjesztés engedélyezéséről szóló végzésében a változtatással érintett részben elrendeli a perfelvétel kiegészítését.

(2) Ha az (1) bekezdésben foglalt intézkedésre az érdemi tárgyaláson kerül sor, a bíróság a kiegészítő perfelvételi tárgyalást nyomban megtarthatja és felhívja a felet, hogy a szükséges perfelvételi nyilatkozatot szóban adja elő, illetve, ha a perfelvételi tárgyalás elhalasztása szabályainak alapján szükséges – azok megfelelő alkalmazásával – a kiegészítő perfelvételi tárgyalást elhalasztja.

(3) Ha az (1) bekezdésben foglalt intézkedésre nem az érdemi tárgyaláson kerül sor, a bíróság kitűzi a kiegészítő perfelvételi tárgyalást, és az idézésben megfelelő határidő tűzésével felhívhatja a felet, hogy előkészítő iratát terjessze elő.

(4) Az érdemi tárgyalási szak perfelvétel kiegészítésével nem érintett része folytatásának nem akadálya a perfelvétel kiegészítésének az elrendelése. A bíróság a perfelvétel kiegészítésével érintett bizonyítási cselekmények sorrendjét módosíthatja vagy azokat a kiegészítő perfelvétel lezárását követő időre halaszthatja. A bíróság az érdemi tárgyalást külön vagy a kiegészítő perfelvételi tárgyalással együtt is megtarthatja.

(5) A kiegészítő perfelvételi tárgyalás elmulasztása esetén az érdemi tárgyalás elmulasztásának a következményeit kell alkalmazni.

(6) A perfelvétel kiegészítése esetén

a) a perfelvételi tárgyalásra történő idézésre,
b) a perfelvételi tárgyalás menetére és elhalasztására,
c) a folytatólagos perfelvételi tárgyalásra,
d) a perfelvételi tárgyalás elmulasztásának egyéb következményeire,
e) a perfelvételi nyilatkozat elmulasztásának következményeire, és

f) a perfelvétel perfelvételi tárgyaláson történő lezárására

vonatkozó szabályokat kell alkalmazni.

(7) Ha a fél az érdemi tárgyalási szakban él beszámítással, a bíróság az (1)–(6) bekezdésben foglaltaknak megfelelően jár el azzal, hogy a felet a beszámítással szembeni ellenkérelem szóban történő előadására vagy írásban történő előterjesztésére hívja fel.

67. Az érdemi tárgyalás

223. § *[Az érdemi tárgyalás kitűzése és elmulasztásának következményei]*

(1) A bíróság az érdemi tárgyalást és a folytatólagos érdemi tárgyalást több, akár egymást követő határnapokra is kitűzheti. Ha az érdemi tárgyaláson a bizonyítás lefolytatása nem lehetséges, vagy csak részben lehetséges, a bíróság a tárgyalást elhalasztja és nyomban kitűzi a folytatólagos érdemi tárgyalás határnapját, melyre a feleket idézi.

(2) Ha a bíróság a perfelvételt lezáró végzés meghozatalát követően az érdemi tárgyalást nyomban megtartja, a tárgyalás elmulasztása esetén a 121. § (1) bekezdésének *b)* pontja nem alkalmazható.

(3) A tárgyalást elmulasztó fél tekintetében a 190. § (2) bekezdésének rendelkezéseit az érdemi tárgyalásra alkalmazni kell. Ezeket a rendelkezéseket kell alkalmazni a tárgyaláson lefolytatott bizonyítási cselekményekre is.

224. § *[A tárgyalás berekesztése]*

(1) Ha a per vagy valamely külön eldöntésre alkalmas kérdés a határozathozatalra megérett, a bíróság a tárgyalást berekeszti.

(2) A tárgyalás berekesztése előtt az elnök a feleket erre figyelmezteti.

(3) A bíróság a berekesztett tárgyalást a határozat kihirdetése előtt újból megnyithatja, ha valamely kérdés további tárgyalása szükséges. Újból meg kell nyitni a tárgyalást és a 225. §-nak megfelelően kell eljárni, ha a tárgyalás berekesztése és a határozat meghozatala között a tanács tagjainak személyében változás állt be.

XIV. Fejezet

A perfelvételi és az érdemi tárgyalási szakban alkalmazandó közös rendelkezések

68. A tárgyalásra vonatkozó általános rendelkezések

225. § *[Iratismertetés]*

(1) Ha a perfelvételi tárgyalást követően valamely tárgyaláson a tanács tagjainak személyében változás állt be, az elnök ismerteti a felek által előterjesztett kérelmeket, a korábbi tárgyalásokról készült írásbeli jegyzőkönyveket, a jegyzőkönyvek írásbeli kivonatait, valamint a lefolytatott bizonyítási cselekményeket és a per egyéb iratait; a felek az ismertetésre észrevételt tehetnek.

(2) A bíróság tájékoztatást ad a perfelvételi tárgyaláson a perfelvételi tárgyalásig, illetve valamennyi tárgyaláson az előző tárgyalás óta keletkezett iratokról és ismerteti azokat, amelyek kézbesítésére még nem került sor; a felek észrevételt tehetnek, vagy további iratok ismertetését kérhetik.

226. § *[A tárgyalás kitűzése]*

(1) Ha e törvény eltérően nem rendelkezik, a tárgyalást – ideértve a folytatólagos tárgyalást is – úgy kell kitűzni, hogy az az e törvény szerint kitűzésre okot adó perbeli cselekménytől számított legkésőbb négy hónapon belül megtartható legyen.

(2) A tárgyalási időpontra vonatkozó rendelkezéseket nem kell alkalmazni, ha a fél részére a tárgyalásra szóló idézést külföldre kell kézbesíteni és a kézbesítéshez szükséges idő a tárgyalás határidőn belül történő megtartását nem teszi lehetővé.

(3) A tárgyalást rendszerint a bíróság hivatalos helyiségébe kell kitűzni, fontos okból azonban a tárgyalás más, akár az illetékességi területen kívüli helyre is kitűzhető.

227. § *[A tárgyalás menete és a felek jelenléte]*

(1) A bíróság az első kitűzött határnapon megnyitja a tárgyalást.

(2) A bíróság valamennyi tárgyaláson a tárgyalás megkezdése után először a megjelent felek számbavétele és az idézések szabályszerűségének vizsgálata után megállapítja, hogy valamelyik fél részéről a tárgyalást – a (3) bekezdésben foglaltakra is figyelemmel – elmulasztottnak kell-e tekinteni. Ha igen, a bíróság dönt a tárgyalás elmulasztásának következményei tárgyában, míg az idézés szabályszerűtlensége esetén a tárgyalást elhalasztja és a tárgyalás határnapját nyomban újra kitűzi, arra a feleket idézi.

(3) Ha a fél jogi képviselője szabályszerű idézés ellenére nem jelent meg, valamint, ha a jogi képviselőként megjelent személy a képviseleti jogát nem igazolja vagy képviselőként nem járhat el, a fél részéről a tárgyalást elmulasztottnak kell tekinteni akkor is, ha személyesen

vagy más képviselője megjelent. Ha a képviseleti jog igazolása nem szabályszerű, a bíróság rövid határidővel felhívja a megjelent személyt a képviseleti jog szabályszerű igazolására.

(4) Ha a szabályszerűen idézett fél nevében – a jogi képviselő mellett – képviselőként megjelent személy a perbeli képviseleti jogát nem igazolja, vagy képviselőként nem járhat el, a képviseleti jog igazolására vagy törvénynek megfelelő képviselő állítására vonatkozó hiánypótlásnak nincs helye. Ha a képviseleti jog igazolása nem szabályszerű, a bíróság rövid határidővel felhívja a megjelent személyt a képviseleti jog szabályszerű igazolására.

(5) A (3) és (4) bekezdésben szerinti szabályszerű igazolás hiányában a bíróság a tárgyalást megtarthatja, a jelen lévő fél kérelmére megtartja. Ha a megadott határidőben a képviseleti jogot szabályszerűen nem igazolták, a megjelent személy valamennyi perbeli cselekménye hatálytalan és a mulasztásra vonatkozó rendelkezéseket kell alkalmazni. Ha a bíróság a tárgyalást berekesztette, a bíróság csak a határozata kihirdetését tűzi ki, melyről a feleket értesíti. A határozat kihirdetésének nem akadálya, ha az értesítés kézbesítése nincs igazolva.

(6) A mulasztás esetére megállapított következmények alkalmazásának helye van akkor is, ha

a) az idézést az alperesnek a polgári és kereskedelmi ügyekben keletkezett bírósági és bíróságon kívüli iratok tagállamokban történő kézbesítéséről szóló 1393/2007/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet alapján kellett kézbesíteni, de a kézbesítés megtörténtéről kézbesítési igazolás nem érkezett vissza, feltéve, hogy a rendelet 19. cikke (2) bekezdésének *a)–c)* pontjában foglalt feltételek fennállnak, vagy

b) az idézést a polgári és kereskedelmi ügyekben keletkezett bírósági és bíróságon kívüli iratok külföldön történő kézbesítéséről szóló, Hágában, 1965. november 15. napján kelt Egyezmény alapján kellett kézbesíteni, de a kézbesítés megtörténtéről kézbesítési igazolás nem érkezett vissza, feltéve, hogy az Egyezmény 15. cikke második bekezdésének *a)–c)* pontjában foglalt feltételek fennállnak.

228. § *[Az idézés szabályszerűségének utólagos megállapítása és jogkövetkezményei]*

(1) Ha a tárgyalás határnapjáig az idézésre vonatkozó kézbesítési bizonyítvány (a továbbiakban: tértivevény) nem érkezik vissza, ezért nem állapítható meg, hogy a fél részéről a tárgyalást elmulasztottnak kell-e tekinteni, a bíróság a tárgyalást megtarthatja – a jelen lévő fél kérelmére megtartja –, ha annak egyéb törvényes akadálya nincs.

(2) Ha a bíróság a tárgyalást megtartotta és a visszaérkezett tértivevény alapján az idézés

a) nem szabályszerű, a tárgyalást a szükséges keretben meg kell ismételni; az új tárgyalás eredményéhez képest a tárgyalás alapján hozott határozat hatályban tartása vagy teljes, illetve részbeni hatályon kívül helyezése kérdésében is határozni kell,

b) szabályszerű, a mulasztásra vonatkozó rendelkezéseket kell alkalmazni.

(3) Ha a (2) bekezdés *b)* pontja esetén a bíróság a tárgyalást berekesztette, a bíróság csak a határozata kihirdetését tűzi ki, melyről a feleket értesíti. A határozat kihirdetésének nem akadálya, ha az értesítés kézbesítése nincs igazolva.

(4) Ha a bíróság a tárgyalást nem tartja meg, azt elhalasztja és a tárgyalás határnapját nyomban újra kitűzi, arra a feleket idézi. Ha a visszaérkezett tértivevény alapján a jogi

képviselő idézése szabályszerű volt, a bíróság alkalmazza a mulasztás esetére irányadó rendelkezéseket.

229. § *[A tárgyalás elhalasztása tárgyalás megtartása nélkül]*

(1) A bíróság a feleknek a kitűzött határnap előtt legkésőbb három nappal előterjesztett, indokolt közös kérelmére a tárgyalást elhalasztja. Később előterjesztett közös kérelemre a tárgyalás kivételesen fontos okból halasztható el.

(2) A bíróság a kitűzött tárgyalást hivatalból – a tárgyalást megelőzően vagy a tárgyaláson – a tárgyalás megtartása nélkül csak fontos vagy a bíróság érdekkörében felmerült okból, az ok megjelölésével halaszthatja el.

(3) A tárgyalás elhalasztása esetén a bíróság az új tárgyalási határnap kitűzéséről egyidejűleg intézkedik és az elhalasztott tárgyalásra idézetteket – ha erre mód van – előzetesen értesíti.

230. § *[A fél személyes meghallgatása]*

(1) A bíróság – ha ez a per eldöntéséhez, illetve a tényállás megállapításhoz szükséges – az eljárás bármely szakaszában hivatalból elrendelheti a természetes személy fél, illetve törvényes képviselője, valamint a nem természetes személy fél törvényes képviselője személyes meghallgatását.

(2) A fél meghallgatásakor a bíróság a fél személyi adatait a személyazonosításra alkalmas iratok megtekintésével állapítja meg. Ha a személyazonosság tekintetében kétsége merül fel, a fél által

a) a személyazonosságának és lakcímének igazolása érdekében a rendelkezésére bocsátott adatai nyilvántartási adatokkal való egyezőségéről, és

b) a személyazonosságának igazolására alkalmas, bemutatott hatósági igazolványa, és tartózkodásra jogosító okmánya nyilvántartási adatokkal való egyezőségéről, valamint érvényességéről

elektronikus úton vagy az adatbázisok közvetlen elérésével is meggyőződhet.

(3) A felet a meghallgatása előtt figyelmeztetni kell az igazmondási kötelezettségére, valamint annak megsértése következményeire.

(4) A perbeli cselekvőképességgel nem rendelkező tizennegyedik életévét betöltött kiskorú felet, továbbá a tizennegyedik életévét be nem töltött, de ítélőképessége birtokában lévő kiskorú felet a bíróság szükség esetén – kizárólag ténykérdésekre vonatkozóan – meghallgathatja.

(5) A (4) bekezdés szerinti meghallgatás előtt a kiskorú felet a (3) bekezdésben foglaltakról a korára, érettségére figyelemmel, számára érthető módon tájékoztatja.

69. Nyilvánosság a tárgyaláson

231. § *[A tárgyalás nyilvánossága]*

(1) A bíróság – ha törvény eltérően nem rendelkezik – a felek közötti jogvitát nyilvános tárgyaláson bírálja el és a tárgyaláson hozott ítéletét nyilvánosan hirdeti ki.

(2) A bíróság hivatalból vagy a fél indokolt kérelmére az egész tárgyalásról vagy annak egy részéről a nyilvánosságot kizárja, ha az minősített adat védelmében, üzleti titok vagy törvényben meghatározott más titok megőrzése, a közerkölcs védelmében, kiskorú védelmében vagy a fél személyiségi jogainak védelme érdekében indokolt. A bíróság a tárgyalásnak a tanúmeghallgatással érintett részéről a nyilvánosságot különösen indokolt esetben akkor is kizárhatja, ha a tanú adatainak zártan kezelését rendelte el és a zárt tárgyaláson történő meghallgatása a tanú, illetve hozzátartozója életének, testi épségének a megóvása érdekében feltétlenül szükséges.

(3) A bíróság a nyilvánosságot kizáró végzését köteles indokolni.

232. § *[Felvételkészítés a tárgyaláson]*

(1) A nyilvános tárgyalásról a sajtószabadságról és a médiatartalmak alapvető szabályairól szóló törvény szerinti médiatartalom-szolgáltató, a nyilvánosság tájékoztatása érdekében a (2)–(5) bekezdésben meghatározott feltételekkel, a bíróság által meghatározott módon kép- és hangfelvételt készíthet.

(2) A bíróság felhívása esetén – a hatósági nyilvántartás adatai és sajtóigazolvány útján, vagy más megfelelő módon – a felvétel készítője köteles igazolni, hogy médiatartalom-szolgáltató érdekében eljáró személy. Ha ez nem igazolható, illetve nem ellenőrizhető, a bíróság a felvétel készítését megtiltja.

(3) A bíróság tagjairól, a jegyzőkönyvvezetőről és az ügyészről, valamint törvény eltérő rendelkezése hiányában az állami vagy helyi önkormányzati feladatot, illetve jogszabályban meghatározott egyéb közfeladatot ellátó, e feladatkörében eljáró személyről hozzájárulása nélkül készíthető kép- és hangfelvétel.

(4) Az ügyész kivételével a felekről és más perbeli személyekről, ezek képviselőiről, továbbá a tanúról, szakértőről, és szemletárgy birtokosáról csak kifejezett hozzájárulásuk esetén készíthető kép- és hangfelvétel, valamint a természetes személy fél teljes neve csak hozzájárulásával tüntethető fel médiatartalomban. Szükség esetén a bíróság e személyeket a hozzájárulásról nyilatkoztatja; ennek megtörténtét, valamint a nyilatkozat tartalmát a jegyzőkönyvben fel kell tüntetni.

(5) A (4) bekezdésben említett személyek személyiségi jogainak védelméről a tárgyaláson az elnök a rendfenntartás keretében gondoskodik.

70. Pervezetés

233. § *[Alaki pervezetés]*

(1) E törvény keretei között az elnök határozza meg a tárgyaláson és tárgyaláson kívül teljesítendő perbeli cselekményeket, azok sorrendjét, idejét, és gondoskodik a rend fenntartásáról.

(2) A tárgyalást az elnök vezeti. Az elnök hallgatja meg a feleket és más személyeket, akikhez kérdéseket az eljáró tanács tagjai is intézhetnek, valamint a felek és képviselőik kérdéseket indítványozhatnak.

(3) Az elnök a felek és képviselőik kérelmére engedélyezi, hogy a meghallgatott személyhez közvetlenül intézhessenek kérdéseket. A kérdés megengedhetősége felől az elnök határoz. Az elnök ügyel arra, hogy a tárgyalás ne terjedjen ki az üggyel összefüggésben nem álló körülményekre és az ügyre nem tartozó, úgyszintén a meghallgatott személy befolyásolására alkalmas kérdés feltevését, illetve az arra történő feleletet megtiltja. Ha az elnök erre vonatkozó intézkedése – figyelmeztetés ellenére – nem vezet eredményre, a féltől, illetve képviselőjétől a szót megvonja.

234. § *[A rendfenntartás általános rendelkezései]*

(1) A tárgyalás és a tárgyaláson kívüli perbeli cselekmények rendjének fenntartásáról, méltóságának megőrzéséről az elnök gondoskodik.

(2) A tárgyalás rendjének fenntartására, méltóságának megőrzésére vonatkozó rendelkezéseket alkalmazni kell a 236. § (1) bekezdésében meghatározott személyek által a bírósághoz előterjesztett beadványok tartalmára is.

(3) Büntető vagy fegyelmi eljárás alapjául szolgáló rendzavarásról a bíróság értesíti az illetékes hatóságot, ha pedig letartóztatásnak is helye van, intézkedik az elkövető őrizetbe vétele iránt, és ezzel egyidejűleg feljelentést tesz.

(4) A tárgyalóterembe – a rendőrség és a büntetés-végrehajtási testület szolgálati feladatot ellátó tagjain kívül – fegyverrel vagy rendbontásra alkalmas eszközzel senki nem léphet be.

235. § *[A rendfenntartás hallgatóságot érintő intézkedései]*

(1) Az elnök a tárgyalás szabályszerű lefolytatása, méltóságának és biztonságának megőrzése érdekében, helyszűke esetén meghatározhatja a hallgatóság létszámát.

(2) Az elnök rendreutasítja a hallgatóság azon tagjait, akik a tárgyalás rendjét megzavarják. Ismételt vagy súlyosabb rendzavarás esetén, úgyszintén, ha a hallgatóság tagjának az állapota vagy megjelenése sérti a tárgyalás méltóságát, őt az elnök a tárgyalásról kiutasítja, illetve kivezetteti.

236. § *[A rendfenntartás feleket és egyéb perbeli személyeket érintő intézkedései]*

(1) A felet, a képviselőt, más perbeli személyt, a tanút, a szakértőt és a szemletárgy birtokosát, ha a tárgyalás rendjét, az eljárás menetét megzavarja, vagy a bíróságot, más felet vagy képviselőt, egyéb perbeli személyt, tanút, szakértőt, szemletárgy birtokosát sértő magatartást tanúsít, az elnök rendreutasítja. Ismételt vagy súlyosabb cselekmény esetén, valamint ha az állapotuk vagy megjelenésük a tárgyalás vagy a bíróság méltóságát sérti, őket a bíróság pénzbírsággal sújtja.

(2) A bíróság az (1) bekezdésben említett személyeket az ismételt vagy súlyosabb cselekmény esetén – akár a pénzbírság kiszabásával egyidejűleg, akár anélkül, vagy azt követően – a tárgyalásról kiutasíthatja, illetve kivezettetheti. Kiutasításnak, illetve kivezettetésnek van helye akkor is, ha az (1) bekezdésben említett személyek állapota vagy a megjelenése a pénzbírság kiszabását követő folytatólagos tárgyalások bármelyikén sérti a tárgyalás méltóságát. A kiutasítás hatálya az elrendelésétől kezdve – a bíróság rendelkezésétől függően – az adott tárgyalási határnapra, annak egy részére, vagy az egész eljárásra terjed ki.

(3) Az (1) és (2) bekezdésben foglalt rendelkezéseket kiskorú fél, kiskorú érdekelt vagy kiskorú tanú vonatkozásában azzal az eltéréssel kell alkalmazni, hogy

a) a rendreutasítás módjának igazodnia kell a kiskorú korához és érettségéhez,
b) a tizennegyedik életévét betöltött kiskorúval szemben – ismételt vagy súlyosabb rendzavarás esetén – a pénzbírság kiszabását az elnök különösen indokolt esetben alkalmazza.

(4) A fél, illetve jogi vagy nem jogi képviselőjének kiutasítása esetén a bíróság a tárgyalást elhalasztja, kivéve, ha a kiutasított fél vagy jogi képviselője a tárgyalás megtartását kéri. Ha a kiutasítás az egész eljárásra kiterjed, a bíróság a felet felhívja, hogy a tárgyalásra képviseletéről a kitűzött határidő alatt gondoskodjék. A felhívás eredménytelensége esetén a féllel szemben a mulasztás következményeit kell alkalmazni. Tanú vagy szakértő kiutasítása esetén a 272–274. § rendelkezései irányadók.

237. § *[Anyagi pervezetés]*

(1) Ha a fél perfelvételi nyilatkozata hiányos, nem kellően részletezett vagy ellentmondó, a bíróság közrehat abban, hogy a fél a perfelvételi nyilatkozatát teljes körűen előadja, illetve annak hibáit kijavítsa.

(2) Ha a perfelvételi nyilatkozat nem terjed ki valamely lényeges tény vonatkozásában a bizonyításra vagy a felek között vita van abban, hogy valamely tény bizonyítása mely felet terheli, a bíróság az (1) bekezdésben foglaltakon túl tájékoztatja a feleket a bizonyíték rendelkezésre bocsátása, illetve a bizonyítás indítványozása elmulasztásának, valamint a bizonyítás esetleges sikertelenségének következményéről is.

(3) A bíróság hozzájárul a jogvita kereteinek meghatározásához azzal, hogy a fél tudomására hozza, ha

a) a hivatkozott jogszabályt a felektől eltérően értelmezi,
b) a rendelkezésre álló adatok alapján olyan jogi tényt észlel, amelyet hivatalból kell figyelembe venni, vagy

c) jogszabály szerint a kérelemhez nincs kötve,

és lehetőséget biztosít a feleknek nyilatkozataik megtételére.

(4) A bíróság az (1)–(3) bekezdésben foglaltak érdekében az ügy körülményeitől függően, szükség szerint a leghatékonyabb módon a félhez intézett kérdéssel, nyilatkozattételre felhívással, illetve a tájékoztatással járul hozzá ahhoz, hogy a felek eljárási kötelezettségeiket teljesíthessék.

(5) A bíróság a felek kérelme és az általuk érvényesített jog keretei között gyakorolja anyagi pervezetési tevékenységét, amelyet a felek rendelkezési jogukkal élve – perbeli cselekményeik megtételekor – szabadon felhasználhatnak.

71. Egyezség

238. § *[Egyezségi kísérlet a perben és tájékoztatás a közvetítői eljárásról]*

(1) A bíróság a per bármely szakaszában megkísérelheti, hogy a felek a jogvitát vagy a vitás kérdések egy részét egyezséggel rendezzék.

(2) A bíróság – ha annak sikerére esély mutatkozik, különösen, ha a felek bármelyike kéri – tájékoztatja a feleket a közvetítői eljárás lényegéről, igénybevételének lehetőségéről, feltételeiről és ezzel összefüggésben a szünetelés szabályairól. Ha a felek a közvetítői eljárás során megállapodást kötnek, azt a szünetelés időtartamán belül a bírósághoz egyezségként történő jóváhagyás végett benyújthatják. Ebben az esetben a bíróság az eljárást folytatja és a 239. § (1) bekezdés szerint jár el.

239. § *[Az egyezség és jóváhagyása]*

(1) Ha az egyezség – ideértve a 238. § (2) bekezdésében meghatározott megállapodást is – megfelel a jogszabályoknak, a bíróság azt végzéssel jóváhagyja, ellenkező esetben a jóváhagyást megtagadja, és az eljárást folytatja.

(2) Az egyezséget jóváhagyó vagy azt megtagadó végzés ellen külön fellebbezésnek van helye. A jóváhagyó végzés elleni fellebbezésnek az egyezség végrehajtására, a megtagadó végzés elleni fellebbezésnek pedig az eljárás folytatására nincs halasztó hatálya.

(3) A bíróság által jóváhagyott egyezségnek ugyanaz a hatálya, mint az ítéletnek.

72. Az eljárás megszüntetése

240. § *[Az eljárás hivatalból történő megszüntetése]*

(1) A bíróság az eljárást – annak bármely szakaszában – hivatalból megszünteti, ha

a) a keresetlevelet már a 176. § (1) bekezdés *a)–i)* pontja és a 176. § (2) bekezdés *a)–c)* pontja alapján vissza kellett volna utasítani,

b) magyar bíróság joghatósága egyetlen joghatósági ok alapján sem állapítható meg, ugyanakkor a joghatóság az alperes perbe bocsátkozásával megalapozható, de

ba) az alperes írásbeli ellenkérelmet nem terjesztett elő vagy

bb) az alperes a bíróság joghatóságának hiányát kifogásolja,

c) magyar bíróság joghatósága egyetlen joghatósági ok alapján sem állapítható meg és a bíróság joghatóságát az alperes perbe bocsátkozása sem alapozhatja meg,

d) a fél törvényes képviselőjét mellőzték, és e hiányt a kitűzött határidő alatt sem pótolták,

e) megállapítja, hogy a per más – az e törvény hatálya alá tartozó – ügyben eljáró bíróság hatáskörébe vagy kizárólagos illetékességébe tartozik, kivéve, ha

ea) a hatáskör a per tárgyának értékétől függ és az alperes hatásköri kifogás nélkül írásbeli ellenkérelmet már előterjesztett, vagy

eb) az illetékesség a felek alávetésén alapul és az alperes illetékességi kifogás nélkül írásbeli ellenkérelmet már előterjesztett,

f) a fél meghal vagy megszűnik, feltéve, hogy a jogviszony természete a jogutódlást kizárja,

g) a perfelvételi, illetve a folytatólagos perfelvételi tárgyalást a felek elmulasztották vagy a jelenlévő fél a tárgyalás megtartását nem kéri,

h) a felperes a bíróság felhívása ellenére – ideértve a 73. § (1) bekezdés szerinti esetet is – a hiányzó vagy megszűnt jogi képviseletének pótlásáról a bíróság által megállapított határidő alatt nem gondoskodik, vagy

i) megállapítja, hogy az ügy közigazgatási ügyben eljáró bíróság hatáskörébe tartozik.

(2) Az (1) bekezdés *b)* pontja alkalmazása során nem tekinthető írásbeli ellenkérelemnek a fizetési meghagyással szemben előterjesztett ellentmondás. Az alperes joghatósági kifogását legkésőbb az írásbeli ellenkérelmében, az érdemi védekezéssel egyidejűleg terjesztheti elő.

(3) Az (1) bekezdés *e)* és *i)* pontja esetén a bíróság az eljárás megszüntetésével egyidejűleg elrendeli az ügy iratainak áttételét a keresetlevél áttételére vonatkozó rendelkezések megfelelő alkalmazásával, kivéve, ha a közigazgatási ügyben eljáró bíróságnál az ügy már folyamatban van és az a saját hatáskörét megállapította.

(4) Az (1) bekezdés *h)* pontja esetén, ha a felperes a bíróság felhívásában meghatározott határidőn belül pártfogó ügyvédi képviselet engedélyezése iránti kérelmet terjesztett elő, a kérelem elbírálásáról szóló határozat jogerőre emelkedésétől kell számítani a jogi képviseletről történő gondoskodásra nyitva álló határidőt.

(5) A félnek az (1) bekezdés szerinti vagy törvény más rendelkezése alapján hivatalbóli megszüntetési okra hivatkozással előterjesztett, az eljárás megszüntetésére irányuló kérelmét elutasító végzést a bíróság legkésőbb az ítéletében indokolja.

(6) Az eljárást az (1) bekezdés vagy törvény más rendelkezése alapján hivatalból megszüntető végzés ellen külön fellebbezésnek van helye.

241. § *[Az eljárás kérelemre történő megszüntetése]*

(1) A bíróság az eljárást – a kereset közlését megelőzően is, annak bármely szakaszában – kérelemre megszünteti, ha

a) felperes a teljes keresetétől elállt,

b) a felek ezt közösen kérték,

c) a megszűnt félnek nincs jogutódja, és bármelyik fél az eljárás megszüntetését kérte, vagy

d) a bíróság a felperest perköltség-biztosíték adására kötelezte, de a felperes a kitűzött határidő alatt biztosítékot nem adott és az alperes a biztosíték adása iránti kérelemben az eljárás megszüntetését is kérte.

(2) Az (1) bekezdés *a)* pontja esetén a felperes az alperes írásbeli ellenkérelmének előterjesztéséig az alperes hozzájárulása nélkül, ezt követően – a (3) bekezdésben említett eset kivételével – csak az alperes hozzájárulásával állhat el. Az írásban bejelentett elálláshoz a hozzájáruló nyilatkozatot egyidejűleg csatolni kell. Ennek elmulasztása esetén a bíróság az alperest nyilatkozattételre hívja fel és figyelmezteti, hogy ha a felhívásra az abban megadott határidőn belül nem nyilatkozik, a felperes kérelmének megfelelően az eljárást megszünteti.

(3) Az eljárás elállás miatti megszüntetése esetén nincs szükség az alperes hozzájárulására, ha az elállásra azért került sor, mert az alperes a követelést az eljárás megindítását követően teljesítette.

(4) Az eljárást az (1) bekezdés alapján vagy törvény más rendelkezése alapján megszüntető végzés ellen külön fellebbezésnek van helye. Az eljárás megszüntetésére irányuló kérelmet az (1) bekezdés *a)* és *b)* pontja szerinti esetben elutasító végzés ellen külön fellebbezésnek van helye.

242. § *[Az eljárás részbeni megszüntetése]*

(1) Ha az eljárás hivatalból vagy kérelemre történő megszüntetésének oka csak a kereset vagy viszontkereset, illetve csak valamelyik fél vonatkozásában áll fenn, a bíróság az eljárást a kereset vagy viszontkereset, illetve a megszüntetési okkal érintett fél tekintetében részben szünteti meg.

(2) Ha a felperes az érdemi tárgyalási szakban a keresetétől kizárólag a kereseti kérelme valamely önállóan elbírálható része tekintetében áll el, a bíróság az eljárást csak e rész tekintetében szünteti meg.

(3) Az eljárás részbeni megszüntetése esetén az eljárás megszüntetésére irányadó szabályokat kell alkalmazni.

243. § *[A keresetlevél előterjesztéséhez fűződő joghatások és a perindítás joghatásainak fenntartása]*

(1) Az eljárásnak a 240. § (1) bekezdés *a)* és *d)* pontja, valamint a 241. § (1) bekezdés *d)* pontja szerinti megszüntetése esetén a keresetlevél előterjesztéséhez fűződő joghatások, valamint a perindítás joghatásai fennmaradnak, ha a felperes a megszüntető határozat jogerőre emelkedésétől számított harminc napon belül a keresetlevelet szabályszerűen – a már megfelelően becsatolt mellékletek kivételével – újra előterjeszti vagy igényét egyéb úton szabályszerűen érvényesíti. A megszüntető végzés jogerőre emelkedése előtt előterjesztett keresetlevélre a 178. § (2) bekezdésének rendelkezése irányadó.

(2) Az (1) bekezdésben meghatározott határidő elmulasztása miatt igazolásnak nincs helye.

XV. Fejezet

Eltérő rendelkezések járásbíróság hatáskörébe tartozó perben jogi képviselő nélkül eljáró félre

73. Jogi képviselet igénybevétele

244. § *[Jogi képviselővel történő eljárás választása és áttérés a jogi képviselő nélküli eljárásra]*

(1) Ha a fél járásbíróság hatáskörébe tartozó perben jogi képviselő közreműködését veszi igénybe, azt a jogi képviselővel történő eljárás választásának kell tekinteni és ennek időpontjától az eljárás jogerős befejezéséig – kivéve a (2) bekezdésben meghatározott esetet – a jogi képviseletet köteles fenntartani. Ha a fél a jogi képviselővel történő eljárást választotta, rá a (2) bekezdésben meghatározott eltéréssel a kötelező jogi képviselet szabályait, valamint a XI–XIV. Fejezet rendelkezéseit az e fejezet szerinti eltérések nélkül kell alkalmazni akkor is, ha a jogi képviselete megszűnik.

(2) Ha a fél a jogi képviselővel történő eljárást választotta, egy alkalommal áttérhet a jogi képviselő nélküli eljárásra. Az áttérés a fél bejelentésétől kezdve hatályos. A félnek a jogi képviselővel történő eljárás választására és az áttérésre vonatkozó perbeli cselekménye a fél jogutódjával szemben nem hatályos.

(3) A bíróság az (1) és (2) bekezdésben foglaltakról a felet, illetve jogutódját a hozzá intézett első intézkedése alkalmával tájékoztatja.

74. Általános rendelkezések

245. § *[Az elsőfokú eljárás szabályainak alkalmazására utaló szabály]*

Ha e törvény másként nem rendelkezik, a járásbíróság hatáskörébe tartozó perben jogi képviselő nélkül eljáró félre a XI–XIV. Fejezet rendelkezéseit az e fejezetben foglalt eltérésekkel kell alkalmazni.

75. A perindítás, a perfelvételi és érdemi tárgyalási szak

246. § *[Beadványok benyújtása]*

(1) A félnek jogszabályban meghatározott, erre rendszeresített nyomtatványon kell előterjesztenie

a) a keresetlevelet,

b) a viszontkereset-levelet, valamint a beszámítást tartalmazó iratot, és
c) az írásbeli ellenkérelmet.

(2) A felperes a keresetet a lakóhelye, székhelye szerinti, a munkahelye szerinti vagy a perre illetékes járásbíróságnál szóban is előadhatja. A bíróság a keresetet az erre rendszeresített nyomtatványon rögzíti. Ha a keresetet nem a perre illetékes bíróság rögzítette, azt – a kereset előadása időpontjának feltüntetésével – az illetékes bírósághoz haladéktalanul megküldi. A keresetlevél beadása időpontjának a kereset szóbeli előadásának időpontját kell tekintetni.

(3) A fél a viszontkeresetet, a beszámítást és az ellenkérelmet tartalmazó nyilatkozatot az eljáró bíróságnál szóban is előadhatja. A bíróság a nyilatkozatot az arra rendszeresített nyomtatványon rögzíti.

(4) A (2) és (3) bekezdésben meghatározott esetekben a felet a szükséges tájékoztatással is el kell látni és az esetleges hiányok pótlására nyomban fel kell hívni; ha a fél a hiányok pótlását felhívás ellenére elmulasztja, a keresetet, illetve a nyilatkozatot hiányos tartalmával kell a nyomtatványon rögzíteni. A szóbeli előadásról külön jegyzőkönyvet nem kell készíteni, kivéve, ha hiánypótlásra történő felhívásra került sor és a hiányok pótlását a fél elmulasztotta.

(5) A fél a folyamatban lévő perben a (2) és (3) bekezdésben meghatározottakon kívüli egyéb kérelmet, nyilatkozatot is előterjeszthet szóban az eljáró bíróságnál, amelyet jegyzőkönyvbe kell foglalni.

(6) A bíróság a felet válaszirat, viszontválasz vagy előkészítő irat előterjesztésére csak akkor hívja fel, ha az a félnek vagy jogi képviselőnek nem minősülő képviselőjének (a továbbiakban: nem jogi képviselő) nem okoz különösebb nehézséget.

247. § *[Beadványok tartalma és hiányosságai]*

(1) A félnek a keresetlevélben, viszontkereset-levélben, beszámítást tartalmazó iratban és írásbeli ellenkérelemben az e törvény szerint kötelező tartalmi elemek közül nem kell feltüntetni a jogalapot, a jogi érvelést és jogszabályhelyet.

(2) A bíróság – a mulasztás következményére történő figyelmeztetés mellett – hiánypótlásra hívja fel a felperest, ha a keresetlevelet nem a jogszabály szerinti nyomtatványon terjeszti elő, illetve a 176. § (1) bekezdés *j)* vagy *k)* pontja alapján a keresetlevél visszautasításának lenne helye, kivéve az (1) bekezdésben meghatározott tartalmi elemek hiányának esetét. Ha a felperes a hiányokat nem pótolta, a bíróság a keresetlevelet visszautasítja; e végzés ellen külön fellebbezésnek van helye.

(3) A bíróság a kereset közlésekor – a mulasztás következményére történő figyelmeztetés mellett – tájékoztatja az alperest, hogy az írásbeli ellenkérelmet, viszontkereset-levelet és beszámítást tartalmazó iratot jogszabály szerinti formanyomtatványon kell előterjeszteni. A bíróság az e bekezdésben meghatározott beadványt visszautasítja, ha azt az alperes nem a jogszabály szerinti formanyomtatványon terjeszti elő; e végzés ellen külön fellebbezésnek van helye.

(4) A bíróság – a mulasztás következményére történő figyelmeztetés mellett – hiánypótlásra hívja fel a felet, ha a 176. § (1) bekezdés *j)* vagy *k)* pontja alapján a viszontkereset-levél és beszámítást tartalmazó irat visszautasításának lenne helye, kivéve az (1) bekezdésben

meghatározott tartalmi elemek hiányát. Ha a fél a hiányokat nem pótolja, a bíróság a viszontkereset-levelet, illetve beszámítást tartalmazó iratot visszautasítja; e végzés ellen külön fellebbezésnek van helye.

(5) Ha az írásbeli ellenkérelem nem tartalmazza az e törvény szerint kötelező tartalmi elemeket és mellékleteket, a bíróság felhívja a felet a hiányok pótlására; ennek elmulasztása esetén a bíróság alkalmazza a mulasztás e törvényben előírt következményeit.

248. § *[Viszontkereset]*

(1) Járásbíróság előtt olyan viszontkeresetet, amely a követelés egész összegére tekintettel a törvényszék hatáskörébe tartozna, csak akkor lehet indítani, ha a viszontkeresettel érvényesített követelés beszámításra is alkalmas, és a követelés összegének a felperes kereseti követelését meghaladó részére a járásbíróságnak hatásköre van.

(2) Az (1) bekezdésben foglaltakat a jogi képviselővel eljáró félre is alkalmazni kell.

249. § *[A felek jelenléte a tárgyaláson]*

(1) Ha a perfelvételi tárgyaláson a szabályszerűen idézett fél képviseletében megjelent nem jogi képviselő a perbeli képviseleti jogát nem igazolja vagy az nem szabályszerű, a bíróság megfelelő határidő tűzésével felhívja a megjelent személyt a képviseleti jog szabályszerű igazolására és a felet a megjelent személy eljárását jóváhagyó nyilatkozat csatolására. Ha a képviselőként megjelent személy a felet törvény értelmében nem képviselheti, a bíróság a felet megfelelő határidő tűzésével felhívja, hogy a perben személyesen vagy törvénynek megfelelő meghatalmazott útján járjon el és nyilatkozzon, hogy a megjelent személy eljárását jóváhagyja-e.

(2) Az (1) bekezdés szerinti esetben a bíróság a tárgyalást megtarthatja, a jelen lévő fél kérelmére megtartja.

(3) Ha az (1) bekezdésben említett igazolást vagy nyilatkozatot a megadott határidőben nem csatolták, a fél képviseletében megjelent személy által teljesített valamennyi perbeli cselekmény hatálytalan és a mulasztásra vonatkozó rendelkezéseket kell alkalmazni. Ha a bíróság a tárgyalást berekesztette, a bíróság csak a határozata kihirdetését tűzi ki, melyről a feleket értesíti. A határozat kihirdetésének nem akadálya, ha az értesítés kézbesítése nincs igazolva.

250. § *[A keresetváltoztatás és ellenkérelem-változtatás iránti kérelem]*

A fél a kereset-, viszontkereset-, beszámítás-változtatás, illetve a keresettel, viszontkeresettel, beszámítással szembeni ellenkérelem-változtatás iránti kérelmet tárgyaláson szóban is előadhatja.

251. § *[Utólagos bizonyítás]*

A 220. § (6) bekezdésének a hiánypótlásra és igazolásra vonatkozó rendelkezése nem alkalmazható.

252. § *[Rendfenntartás]*

A fél nem jogi képviselőjének kiutasítása esetén a tárgyalás megtartását a nem jogi képviselő is kérheti. Ha a bíróság a felet vagy nem jogi képviselőjét az egész eljárásra kiterjedően kiutasítja, felhívja a felet, hogy új képviselőről gondoskodjon vagy a tárgyaláson személyesen jelenjen meg. A jogi képviselő egész eljárásra kiterjedő kiutasítása esetén, a bíróság az új képviselőről való gondoskodásra történő felhívás mellett – feltéve, hogy ennek törvényes feltétele fennáll – arra is felhívja a felet, hogy jelentse be, ha a jogi képviselő nélküli eljárásra történő áttérés lehetőségével kíván élni.

253. § *[Anyagi pervezetés]*

Az anyagi pervezetés szabályait azzal a kiegészítéssel kell alkalmazni, hogy a bíróság

a) elrendelheti a fél személyes meghallgatását a jogvita kereteinek meghatározásához, így különösen a fél tényállításai, jogállításai és kérelme, ellenkérelme és bizonyítási lehetőségei tisztázása érdekében, és

b) a felet a bizonyításra szoruló tények vonatkozásában az e törvény szerinti bizonyítási lehetőségek, bizonyítási eszközök és ezek feltételei tekintetében – szükség esetén – tájékoztatással látja el.

XVI. Fejezet

A fizetési meghagyásos eljárással összefüggő perek

76. A perindítás

254. § *[A keresetlevél visszautasítása és az eljárás megszüntetése a fizetési meghagyásos eljárás mellőzése miatt]*

(1) Csak a közjegyző hatáskörébe tartozó, a fizetési meghagyásos eljárásról szóló 2009. évi L. törvényben (a továbbiakban: Fmhtv.) szabályozott fizetési meghagyásos eljárásban érvényesíthető – törvény eltérő rendelkezése hiányában – a kizárólag pénz fizetésére irányuló olyan lejárt követelés, amelynek pertárgyértéke a hárommillió forintot nem haladja meg.

(2) Ha a felperes a keresetével kizárólag olyan követelést érvényesít, amelyet az Fmhtv. alapján csak fizetési meghagyásos eljárás útján lehet érvényesíteni, a bíróság a keresetlevél visszautasításával egyidejűleg tájékoztatja őt a fizetési meghagyásos eljárás megindításának lehetőségéről és módjáról.

(3) A (2) bekezdésben meghatározott esetben a fizetési meghagyásos eljárás mellőzése miatt az eljárás hivatalból történő megszüntetésének nincs helye, ha az alperes ennek kifogásolása nélkül írásbeli ellenkérelmet terjesztett elő.

(4) A perindítás előtti egyezségi kísérlet esetén és a 255. § (2) bekezdésében meghatározott esetekben az (1) bekezdésben említett kizáró rendelkezés és pertárgyértékre vonatkozó

korlátozás nem alkalmazható és a keresetlevél 176. § (1) bekezdés *b)* pontja alapján történő visszautasításának nincs helye.

(5) Az (1) bekezdés nem zárja ki, hogy a fél igényét az Európai Parlamentnek és Tanácsnak a kis értékű követelések európai eljárásnak bevezetéséről szóló 861/2007/EK rendeletében meghatározott eljárásban vagy választottbírósági eljárásban érvényesítse.

255. § *[A fizetési meghagyásos eljárással indult per]*

(1) A fizetési meghagyásos eljárás a kötelezett által előterjesztett ellentmondás folytán – az ellentmondással érintett részben – perré alakul át.

(2) A fizetési meghagyásos eljárást az (1) bekezdésben meghatározott eseten kívül akkor is per követi, ha

a) a fizetési meghagyás kibocsátása iránti kérelmet a közjegyző visszautasítja, vagy
b) a fizetési meghagyásos eljárást a közjegyző végzéssel megszünteti,

és ezt követően a jogosult a követelés érvényesítése iránt a bíróságnál pert indít.

(3) A fizetési meghagyásos eljárással összefüggésben indult perben az XI–XV. Fejezet rendelkezéseit az e fejezetben foglalt eltérésekkel kell alkalmazni.

256. § *[A keresetlevél előterjesztéséhez fűződő joghatások és a perindítás joghatásai]*

(1) A fizetési meghagyás kibocsátása iránti kérelem előterjesztésének ugyanaz a hatálya, mint a keresetlevél előterjesztésének.

(2) A fizetési meghagyás kézbesítésének ugyanaz a hatálya, mint a kereset közlésének.

(3) A 255. § (2) bekezdésében meghatározott esetekben a fizetési meghagyás kibocsátása iránti kérelem előterjesztésének joghatásai – a 255. § (2) bekezdés *b)* pontja esetén a meghagyás kézbesítésének joghatása is – fennmaradnak, ha a jogosult a keresetlevelet a közjegyző visszautasító vagy megszüntető végzésének jogerőre emelkedésétől számított harminc napon belül, a visszautasító, illetve a megszüntető végzés csatolása mellett, a bírósághoz előterjeszti. A határidő elmulasztása esetén igazolásnak nincs helye.

257. § *[A keresetet tartalmazó irat]*

(1) A felperes a közjegyzőnek az Fmhtv. 37. § (3) bekezdése szerinti felhívása kézbesítésétől számított tizenöt napon belül köteles az eljárási illetéket kiegészíteni és keresetét a keresetlevélre, valamint mellékleteire vonatkozó rendelkezéseknek megfelelő iratban előterjeszteni a közjegyző felhívásában megjelölt bíróságon. Az irat bevezető részében utalni kell – a közjegyzői ügyszám feltüntetése mellett – a per fizetési meghagyásos eljárási előzményére, és az irathoz mellékelni kell a közjegyző felhívásának másolatát.

(2) Ha a per járásbíróság hatáskörébe tartozik és a felperes jogi képviselő nélkül jár el, a keresetet tartalmazó iratot jogszabályban meghatározott, erre rendszeresített nyomtatványon kell előterjeszteni. A felperes a keresetet a közjegyző felhívásában szereplő járásbíróságnál

szóban is előadhatja, melyet a bíróság az erre rendszeresített nyomtatványon rögzít. A beadványra a 246. § (4) bekezdését és a 247. § (1) bekezdését alkalmazni kell.

258. § *[A bíróság intézkedései a fizetési meghagyásos eljárás perré alakulását követően]*

(1) Ha a közjegyző valamely okból nem az Fmhtv. 37. § (3) bekezdése szerinti felhívásában szereplő bíróságnak küldte meg a fizetési meghagyásos eljárás iratanyagát (a továbbiakban: közjegyzői iratanyag), a bíróság azt – az áttétel szabályainak mellőzésével – haladéktalanul megküldi a felhívás szerinti bíróságnak.

(2) Ha a felperes a keresetet tartalmazó iratot nem a közjegyző felhívásában megjelölt bíróságon nyújtja be, a bíróság azt – az áttétel szabályainak mellőzésével – haladéktalanul megküldi a közjegyző felhívása szerinti bíróságnak és erről a felperest értesíti. A keresetet tartalmazó iratot akkor kell előterjesztettnek tekinteni, amikor az a közjegyző felhívása szerinti bíróságra megérkezett.

(3) Ha a közjegyző felhívásában megjelölt bíróság azt állapítja meg, hogy a per más bíróság hatáskörébe, illetve illetékességébe tartozik, az eljárást megszünteti és elrendeli az ügy áttételét; ez irányadó akkor is, ha a felperes a közjegyző felhívásában megjelölt határidőben és bíróságon keresetet tartalmazó iratot nem nyújtott be.

(4) Ha a felperes a keresetet tartalmazó irathoz nem csatolta a közjegyző felhívását, és a közjegyző felhívásában szereplő bíróság egyébként nem állapítható meg, továbbá a bírósághoz közjegyzői iratanyag sem érkezett, a bíróság a keresetet tartalmazó iratot visszautasítja. Jogi képviselő nélkül eljáró fél esetén ennek csak akkor van helye, ha a bíróság nyolc napos határidővel – a mulasztás következményre történő figyelmeztetés mellett – felhívta a felet a közjegyzői felhívás becsatolására, és az eredménytelenül eltelt. A végzés ellen a felperes külön fellebbezéssel élhet. Ha utóbb a közjegyző felhívásában szereplő bíróság megállapíthatóvá válik, a bíróság a visszautasító végzést megváltoztatja és megteszi a szükséges intézkedéseket.

(5) A perre hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bíróság visszautasítja az ellentmondást és az eljárást megszünteti, ha a közjegyző az Fmhtv. 36. § (5) bekezdésében foglalt intézkedést elmulasztotta. A végzés ellen külön fellebbezésnek van helye. A bíróság jogerős végzéséhez a közjegyző kötve van. A bíróság a jogerős végzése megküldésével egyidejűleg felhívja a közjegyzőt a fizetési meghagyás jogerejével kapcsolatos intézkedések megtételére.

(6) Ha a perre hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bíróság azt állapítja meg, hogy a közjegyző hatáskörébe tartozó – a perré alakulás tényét érintő – kérelmet a közjegyző nem bírált el, felhívja a közjegyzőt a kérelem elbírálására és ezzel egyidejűleg a kérelem jogerős elbírálásáig az eljárást felfüggeszti.

259. § *[Az eljárás megszüntetése]*

(1) A bíróság – a (2) bekezdésben meghatározott kivétellel – hiánypótlási felhívás mellőzésével az eljárást megszünteti, ha a felperes a közjegyző felhívásának kézbesítésétől számított tizenöt napon belül

a) nem teljesíti illetékfizetési kötelezettségét, illetve a keresetet tartalmazó iratot a közjegyző felhívásában megjelölt bíróságon nem terjeszti elő, vagy

b) csak részben teljesíti illetékfizetési kötelezettségét, illetve a keresetet tartalmazó iratban nem tünteti fel annak kötelező tartalmi elemeit, illetve nem csatolja annak kötelező mellékleteit, kivéve, ha a hiányzó elem – ide nem értve a képviselő képviseleti jogának igazolását – a közjegyzői iratanyagból megállapítható.

(2) Ha a felperes a járásbíróság hatáskörébe tartozó perben jogi képviselő nélkül jár el, az (1) bekezdés *b)* pontjában meghatározott esetben, valamint ha a keresetet tartalmazó iratot nem a jogszabály szerinti nyomtatványon terjeszti elő, az eljárás megszüntetésének csak akkor van helye, ha a bíróság tizenöt napos határidővel – a mulasztás következményére történő figyelmeztetés mellett – a felperest hiánypótlásra felhívta és az eredménytelenül eltelt.

(3) Az (1) és (2) bekezdés szerinti végzés ellen külön fellebbezésnek van helye.

260. § *[Az iratok kézbesítése]*

A bíróság a 258. és 259. §-ban említett értesítéseit és határozatait a felek számára akkor is a fizetési meghagyásban, illetve ellentmondásban, vagy a keresetet tartalmazó iratban feltüntetett képviselő számára kézbesíti, ha a képviselő képviseleti joga nincs igazolva. Ha a feltüntetett képviselő neve vagy kézbesítési címe hiányos, az iratot a fél számára kell kézbesíteni.

77. A fizetési meghagyásos eljárással összefüggő perekre vonatkozó egyéb szabályok

261. § *[Perköltség és költségkedvezmények]*

(1) A 255. § (1) bekezdésében, valamint – a 256. § (3) bekezdésében meghatározott feltételek fennállása esetén – a 255. § (2) bekezdésében meghatározott perben a fizetési meghagyásos eljárás díja és a fizetési meghagyásos eljárásban szükségképpen felmerült másolati díj (e §-ban a továbbiakban együtt: díj) a perköltség részét képezi.

(2) A közjegyzőnek a felet költségkedvezményben részesítő jogerős végzése a peres eljárásra is hatályos.

(3) Ha a közjegyző a felet a fizetési meghagyásos eljárás során költségkedvezményben részesítette, a díj megfizetéséről és viseléséről a 255. § (1) bekezdésében foglalt esetben a bíróság az eljárást befejező határozatában határoz és kötelezi a felet a költségkedvezmény folytán meg nem fizetett díjnak (e §-ban a továbbiakban: meg nem fizetett díj) a Magyar Országos Közjegyzői Kamara (a továbbiakban: MOKK) részére történő megfizetésére. Ha az eljárás szünetelés folytán megszűnt, a bíróság a meg nem fizetett díjról külön végzésben határoz, és a felperest kötelezi annak a MOKK részére történő megfizetésére; e végzés ellen külön fellebbezésnek van helye.

(4) A bíróság a meg nem fizetett díj tárgyában hozott határozatát a MOKK-nak is kézbesíti. A meg nem fizetett díj tárgyában hozott határozat ellen a MOKK fellebbezéssel élhet. Ha a bíróság elmulasztotta a meg nem fizetett díjról történő rendelkezést, a MOKK a határozat jogerőre emelkedésétől számított öt éven belül kérheti a határozat kiegészítését.

(5) A díj tekintetében igénybe vehető kedvezményre az Fmhtv.-t, valamint a felhatalmazása alapján kiadott jogszabályt, a peres eljárás során igénybe vehető további kedvezményekre e törvényt, valamint az e törvény felhatalmazása alapján kiadott jogszabályt kell alkalmazni. Ha a fél a per során költségkedvezményben részesül, ez a díj megfizetése alól őt nem mentesíti.

262. § *[A perré alakult eljárásban a kereset közlésére és a bírósági meghagyásra vonatkozó egyéb szabályok]*

(1) Ha a 258. és a 259. §-ban foglalt intézkedések megtételére nincs szükség és a felperes a 257. § szerinti kötelezettségeit teljesítette, az eljárást a 179. § alkalmazásával a kereset közlésére vonatkozó szabályok szerint kell folytatni azzal az eltéréssel, hogy a keresetlevél alatt a felperes keresetet tartalmazó iratát kell érteni. A 179. §-ban foglaltak alapján az alperesnek kézbesítendő iratokra a 260. § rendelkezéseit kell alkalmazni.

(2) A 181. §-ban meghatározott esetekben a fizetési meghagyással szemben előterjesztett ellentmondás nem akadálya a bírósági meghagyás kibocsátásának.

NEGYEDIK RÉSZ

BIZONYÍTÁS

XVII. Fejezet

A bizonyítás általános szabályai

78. A bizonyításra vonatkozó alapvető rendelkezések

263. § *[A tényállás szabad megállapításának elve]*

(1) A bíróság a perben – törvény eltérő rendelkezése hiányában – alakszerű bizonyítási szabályokhoz, a bizonyítás meghatározott módjához vagy meghatározott bizonyítási eszközök alkalmazásához nincs kötve, szabadon felhasználhatja a felek előadásait, valamint minden bizonyítékot, amely a tényállás megállapítására alkalmas.

(2) A bíróságot határozatának meghozatalában más hatóság döntése vagy a fegyelmi határozat, illetve az azokban megállapított tényállás – a 264. §-ban foglaltak kivételével – nem köti.

264. § *[Más hatóság határozatához kötöttség]*

(1) Ha jogerősen elbírált bűncselekmény vagyoni jogi következményeiről polgári perben kell határozni, a bíróság a határozatában nem állapíthatja meg, hogy az elítélt nem követte el a terhére rótt bűncselekményt.

(2) A közigazgatási ügyben eljáró bíróság közigazgatási tevékenység jogszerűségének kérdésében hozott jogerős döntése az e törvény hatálya alá tartozó ügyben eljáró bíróságot köti.

265. § *[Bizonyítási érdek és bizonyítási szükséghelyzet]*

(1) Törvény eltérő rendelkezése hiányában a perben jelentős tényeket annak a félnek kell bizonyítania, akinek érdekében áll, hogy azokat a bíróság valósnak fogadja el (a továbbiakban: bizonyítási érdek), továbbá a bizonyítás elmaradásának vagy sikertelenségének a következményeit is ez a fél viseli.

(2) A fél bizonyítási szükséghelyzetben van, ha valószínűsíti, hogy

a) a bizonyítási indítványához nélkülözhetetlen adatokkal kizárólag az ellenérdekű fél rendelkezik, és igazolja, hogy az ezek megszerzéséhez szükséges intézkedéseket megtette,

b) a tényállítás bizonyítása számára nem lehetséges, de az ellenérdekű féltől elvárható az állított tények fenn nem állásának a bizonyítása, vagy

c) a bizonyítás sikerességét az ellenérdekű fél neki felróhatóan hiúsította meg,

és az ellenérdekű fél nem valószínűsíti az *a)–c)* pontban foglaltak ellenkezőjét.

(3) Bizonyítási szükséghelyzet fennállása esetén a szükséghelyzetben lévő fél által bizonyítandó tényt a bíróság valósnak fogadhatja el, ha annak tekintetében kételye nem merül fel.

266. § *[Bizonyítás nélkül megállapítható tények]*

(1) A bíróság az ellenérdekű fél által beismert, a felek által egyezően előadott, az ellenfél által bírói felhívás ellenére nem vitatott, vagy e törvény értelmében nem vitatottnak tekintendő tényállítást valósnak fogadhatja el, ha annak tekintetében kételye nem merül fel.

(2) A bíróság az általa köztudomásúnak tekintett és az olyan tényeket, amelyekről hivatalos tudomása van, akkor is figyelembe veszi, ha azokra a felek nem hivatkoztak.

(3) A bíróság a törvényes vélelmeket – ideértve a jogszabály szerint az ellenkező bizonyításáig valósnak tekintendő körülményeket – hivatalból veszi figyelembe.

(4) A bíróság tájékoztatja a feleket a (2) és (3) bekezdés alapján hivatalból figyelembe vett tényekről. A (2) és (3) bekezdésben foglalt esetekben – törvény eltérő rendelkezése hiányában – ellenbizonyításnak van helye.

79. A bizonyítás módjai és eszközei

267. § *[A bizonyítás módjai]*

A bizonyítás történhet különösen tanúbizonyítás, szakértői bizonyítás, okirati bizonyítás és szemle útján. A bíróság bármilyen olyan egyéb bizonyítást is foganatosíthat, amely a perben

jelentős tények megállapítására alkalmas, ha ez a jogvita eldöntése szempontjából célszerűnek mutatkozik, kivéve, ha a bizonyítás-felvétel adott módja a közrendbe ütközik.

268. § *[A bizonyítás eszközei]*

(1) A bizonyítási eszköznek alkalmasnak kell lennie arra, hogy igénybevételével a bíróság a perben jelentős tények megállapításához felhasználható, a mérlegelés során figyelembe vehető bizonyítékhoz juthasson.

(2) Bizonyítási eszközként különösen tanú, szakértő, okirat, képfelvétel, hangfelvétel, kép- és hangfelvétel, valamint egyéb tárgyi bizonyítási eszköz vehető igénybe.

(3) Nem használható fel a bizonyítási eszköz, ha azt törvény

a) kizárja, vagy
b) feltételhez köti, kivéve, ha a feltétel fennállása megállapítható.

269. § *[Jogsértő bizonyítási eszközök]*

(1) Jogsértő és a perben nem használható fel az a bizonyítási eszköz, illetve annak elkülöníthető része,

a) amelyet az élethez és testi épséghez fűződő jog megsértésével vagy erre irányuló fenyegetéssel szereztek meg, illetve állítottak elő,
b) amely egyéb jogsértő módon keletkezett,
c) amelyet jogsértő módon szereztek meg, vagy
d) amelynek a bíróság elé terjesztése személyiségi jogot sértene.

(2) A bizonyítási eszköz nyilvánvalóan jogsértő, ha ez a rendelkezésre álló bizonyítékok és adatok alapján tényként egyértelműen megállapítható. A bizonyítási eszköz nyilvánvalóan jogsértő voltát a bíróság hivatalból veszi figyelembe és erről a feleket tájékoztatja.

(3) Ha a bizonyítási eszköz nem nyilvánvalóan jogsértő, annak jogsértő voltát a bizonyítási eszközt előterjesztő fél ellenfele haladéktalanul köteles bejelenteni. A perfelvételt lezáró végzés meghozatalát követően a fél akkor hivatkozhat a bizonyítási eszköz jogsértő voltára, ha arról önhibáján kívül utóbb szerzett tudomást és a tudomásszerzéstől számított tizenöt napon belül azt bejelenti.

(4) A jogsértő bizonyítási eszközt a bíróság – az (1) bekezdés *a)* pontja szerinti esetet kivéve – kivételesen

a) a jogsérelem sajátosságát és mértékét,
b) a jogsérelemmel érintett jogi érdeket,
c) a jogsértő bizonyíték tényállás felderítésére gyakorolt hatását,
d) a rendelkezésre álló egyéb bizonyítékok súlyát, és
e) az eset összes körülményeit

mérlegelve figyelembe veheti.

(5) Ha a jogsértő bizonyítási eszköz nem használható fel és a perben releváns tényt a bizonyító fél más módon bizonyítani nem képes, a bíróság a bizonyítási szükséghelyzet szabályait alkalmazhatja.

(6) A jogsértő bizonyítási eszközre vonatkozó szabályokat kell alkalmazni a bizonyításban közreműködő személy tényállításán, szakvéleményén, vallomásán vagy egyéb nyilatkozatán alapuló bizonyítékra is.

270. § *[Más eljárásban felvett bizonyítás eredményének felhasználása]*

(1) A bíróság felhasználhatja a más eljárásban beszerzett bizonyítékot – ideértve a fél más eljárásban tett tényállítását is –, kivéve, ha a bizonyítás felvételének a módja, az eljárás sajátosságait leszámítva, e törvény rendelkezéseibe ütközik.

(2) A bizonyíték felhasználhatóságának akadályát a bíróság kérelemre vizsgálja, kivéve, ha az nyilvánvaló. Ha valamelyik fél a más eljárásban beszerzett bizonyíték felhasználhatóságának akadályát állítja, a bizonyítás e tekintetben őt terheli.

(3) A más eljárásban felvett bizonyítás eredményét a bíróság a tárgyaláson a szükséges terjedelemben ismerteti, és arra a felek észrevételeket tehetnek. Ha a felhasználni kívánt bizonyíték bármely jelenlévő fél előtt korábban nem volt ismert, a jelenlévő fél kérelmére a bíróság azt részletesebben is ismerteti.

80. A közreműködők és a velük szemben alkalmazható kényszerítő eszközök

271. § *[A közreműködők kötelessége és jogai]*

A tanú, a kirendelt szakértő, az okirat, illetve a szemletárgy birtokosa, és mindazok, akiknek a bizonyításban történő részvételét a bíróság szükségesnek tartja (a továbbiakban együtt: közreműködők), kötelesek közreműködni a bizonyítás felvételében. A közreműködők jogosultak a közreműködésükkel összefüggésben felmerült költségeik és káruk megtérítésére, és – ha a közreműködés a hivatásuk gyakorlásával valósul meg – megfelelő díjazásra.

272. § *[A közreműködőkkel szemben alkalmazható kényszerítő eszközök]*

(1) A bíróság azt a közreműködőt, aki kötelezettségét megszegi anélkül, hogy azt – az ok valószínűsítése mellett – alapos okkal előzetesen kimentette volna,

a) az okozott költségek megtérítésére kötelezi,
b) pénzbírsággal sújthatja,
c) elrendelheti az elővezetését,
d) csökkentheti a díját,
e) értesítheti a mulasztásról elöljáróját, vezetőjét, munkáltatóját.

(2) Az (1) bekezdésben foglalt kényszerítő eszközöket a bíróság együttesen is alkalmazhatja.

(3) A tizennegyedik életévét be nem töltött kiskorúval szemben kényszerítő eszközök nem alkalmazhatók, helyette a törvényes képviselőjével szemben alkalmazható az (1) bekezdés *a)* és *b)* pontja.

273. § *[Utólagos kimentés]*

Ha a közreműködő a kötelezettsége megszegését a kényszerítő eszköz alkalmazása után – az ok valószínűsítése mellett – alapos okkal kimenti vagy kötelezettségét teljesíti, a bíróság az intézkedést elrendelő végzést hatályon kívül helyezi.

274. § *[Perorvoslat]*

A kényszerítő eszközt alkalmazó, illetve a kényszerítő eszközt alkalmazó végzés hatályon kívül helyezésére irányuló kérelmet elutasító végzés ellen az érintett közreműködő külön fellebbezéssel élhet. Az elővezetést elrendelő határozat fellebbezésre tekintet nélkül előzetesen végrehajtható.

XVIII. Fejezet

A bizonyítási eljárás általános szabályai

81. A bizonyítás indítványozása és elrendelése

275. § *[A bizonyítás indítványozása és a bizonyítási eszköz rendelkezésre bocsátása]*

(1) A bizonyítási indítványban a fél köteles megjelölni a bizonyítani kívánt tényt, a bizonyítási eszközt, a bizonyítási módot, és köteles röviden megindokolni azok bizonyításra való alkalmasságát.

(2) Az okirat és a tárgyi bizonyítási eszköz rendelkezésre bocsátásakor a fél köteles megjelölni a bizonyítani kívánt tényt és köteles röviden megindokolni a bizonyításra való alkalmasságát.

276. § *[A bizonyítás elrendelése vagy mellőzése]*

(1) A bíróság a per eldöntéséhez szükséges tények megállapítása végett bizonyítást rendel el.

(2) A bíróság bizonyítást hivatalból akkor rendelhet el, ha azt törvény megengedi.

(3) A bíróság a fél által előterjesztett bizonyítási indítványhoz, a bizonyítás felvétele tárgyában hozott határozatához nincs kötve.

(4) A bíróság a bizonyítás elrendelését mellőzi, ha

a) a bizonyítási indítványt a fél nem e törvényben meghatározott tartalommal terjeszti elő, kivéve, ha törvény eltérően rendelkezik,

b) a bizonyítással járó költségek előlegezésére kötelezett fél – felhívás ellenére – az előlegezési kötelezettségét nem teljesítette,

c) az a jogvita elbírálása szempontjából szükségtelen.

82. A bizonyítás-felvétel és a bizonyítás eredményének mérlegelése

277. § *[A bizonyítás-felvétel helye]*

(1) A bíróság csak a saját illetékességi területén vagy a székhelyén teljesítendő bírói cselekményeket foganatosíthatja közvetlenül, és más bíróság területén csak akkor járhat el, ha

a) ez a területének határán foganatosítandó cselekmény befejezése végett szükséges, vagy

b) a cselekmény közvetlen foganatosítását a sürgősség, kiskorú érdeke vagy más fontos érdek indokolja.

(2) Ha a bíróság az illetékességi területén kívül jár el, erről értesíti az illetékes járásbíróságot, amely megkeresésre a bizonyítás-felvétel során segédkezik.

(3) A bizonyítási eljárást a bíróság rendszerint tárgyaláson folytatja le. Ha annak e törvényben meghatározott feltételei fennállnak, a bizonyítás-felvétel történhet elektronikus hírközlő hálózat igénybevételével.

(4) Ha a bizonyítás-felvétel tárgyaláson történő lefolytatása jelentős nehézséggel vagy aránytalanul nagy költségtöbblettel járna, a bizonyítás-felvétel történhet kiküldött bíró vagy megkeresett bíróság útján is.

278. § *[A bizonyítás-felvétel módja és a felek által gyakorolható jogosultságok]*

(1) A bíróság a felek bizonyítási indítványainak keretei között szabadon állapítja meg a bizonyítás felvételének módját, eszközeit, az egyes bizonyítási cselekmények körét és sorrendjét.

(2) A bizonyítás felvétele során a közreműködőket – e törvény eltérő rendelkezése hiányában – a bíróság nyilatkoztatja. A bíróság tagjai a közreműködőkhöz és a felekhez a ténybeli nyilatkozataik valós tartalmának tisztázása, a közreműködő szavahihetőségének és illetéktelen befolyástól való mentességének ellenőrzése, a tudomásszerzés körülményeinek, illetve az okirat vagy más bizonyítási eszköz hitelességét érintő körülményeknek a feltárása érdekében kérdéseket intézhetnek.

(3) A felek a bizonyítás-felvételnél jelen lehetnek, azzal kapcsolatban észrevételeket és indítványokat tehetnek, a bíróság számára további kérdések feltételét indítványozhatják. A bíróság engedélyezheti, hogy egyes kérdéseket a fél közvetlenül tegyen fel a közreműködőnek.

279. § *[A bizonyítás eredményének mérlegelése]*

(1) A bíróság a perben jelentős tényeket a felek tényállításainak és perben tanúsított magatartásának, valamint a per tárgyalása során megismert bizonyítékoknak és egyéb peradatoknak az egybevetése, egyenként és összességében történő értékelése alapján a meggyőződése szerint állapítja meg.

(2) Ha a per során a félnek és képviselőjének tényállításai eltérőek, ezt a bíróság akként értékeli, mintha magának a félnek a tényállításai lennének eltérők.

(3) A bíróság a kártérítés vagy egyéb tartozás összegét, ha az a szakértői vélemény vagy más bizonyíték alapján nem állapítható meg, a per összes körülményeinek mérlegelésével belátása szerint határozza meg.

XIX. Fejezet

A bizonyítás-felvétel különös szabályai

83. Bizonyítás-felvétel elektronikus hírközlő hálózat igénybevételével és kiküldött bíró útján

280. § *[Az elektronikus hírközlő hálózat útján történő meghallgatás]*

Ha a bizonyítás-felvétel során a fél és más perbeli személy, a tanú, valamint a szakértő meghallgatása szükséges, a bíróság a XLVII. Fejezet rendelkezései szerint a meghallgatást elektronikus hírközlő hálózat útján is foganatosíthatja.

281. § *[Bizonyítás-felvétel kiküldött bíró útján]*

(1) Kiküldött bíróként – ha e törvény eltérően nem rendelkezik – a bíróság eljáró tanácsának elnöke, egy vagy több tagja, továbbá az eljáró bíróság egy vagy több bírája, bírósági titkára járhat el.

(2) A bizonyítás-felvétel kiküldött bíró útján történő foganatosítását elrendelő végzésben meg kell jelölni

a) a kiküldött bírót,
b) a bizonyítás-felvétel időpontját,
c) a meghallgatandó személy nevét, címét, perbeli szerepét vagy a szemle helyszínét,
d) a bizonyítandó tényeket, és azokat a kérdéseket, amelyekre a meghallgatott személyt nyilatkoztatni kell,
e) azt az okiratot vagy tárgyi bizonyítási eszközt, amelyet a közreműködő a meghallgatás helyszínén köteles felmutatni.

(3) A bíróság a végzésben elrendelheti, hogy

a) a kiküldött bíró útján történő bizonyítás-felvételre meghatározott helyszínen vagy az érintett személy tartózkodási helyén kerüljön sor,

b) a kiküldött bíró készítsen képfelvételt, hangfelvételt, illetve kép- és hangfelvételt a bizonyítási cselekményről.

(4) A bíróság a meghallgatandó személyt és a feleket a bizonyítás-felvétel kitűzött határnapjára megidézi.

(5) A kiküldött bíró a bizonyítási cselekményről jegyzőkönyvet vesz fel.

84. Bizonyítás-felvétel megkeresett bíróság útján

282. § *[Megkeresett bíróság útján történő bizonyítás-felvétel elrendelése*

(1) A bíróság azt a járásbíróságot keresi meg, amelynek területén a meghallgatandó személyek laknak, illetve, amelynek területén a bizonyítás a legcélszerűbben foganatosítható. Az eljáró bíróság székhelyén működő járásbíróságot a bizonyítás lefolytatása végett megkeresni nem lehet.

(2) A bizonyítás-felvétel megkeresett bíróság útján történő foganatosítását elrendelő végzésben meg kell jelölni a megkeresett bíróságot és a 281. § (2) bekezdés *c)–e)* pontjában foglaltakat, továbbá a bíróság elrendelheti a 281. § (3) bekezdésében foglaltakat. A megkeresett bírósággal az elnök közli azokat a kérdéseket, amelyeket a bizonyítás során tisztázni kell és azokat az adatokat, amelyek a bizonyítás lefolytatásához szükségesek, így különösen az eljárásban résztvevők, továbbá a képviselőik nevét és egyéb szükséges azonosító adatait, a költségek előlegezésére vonatkozó adatokat, a szükséghez képest az ügy vázlatos leírását és a bizonyítandó tényállást, valamint azt is, ha az eljárásban résztvevők valamelyike költségkedvezményben részesül.

(3) A megkeresett bírósághoz meg kell küldeni azokat az iratokat is, amelyek a megkeresés elintézéséhez szükségesek.

283. § *[A megkeresett bíróság eljárása]*

(1) A megkeresett bíróság a bizonyítás lefolytatására határnapot tűz ki, és arra a meghallgatni kért személyeket idézi, a feleket pedig a határnapról értesíti.

(2) A megkeresett bíróságon a bizonyítást egyesbíró vagy bírósági titkár folytatja le. A megkeresett bíróság – ha e törvény másként nem rendelkezik – a megkereső bíróság jogait gyakorolja.

(3) Ha a megkeresés teljesítésére egészben vagy részben más bíróság illetékes, erről a megkeresett bíróság haladéktalanul értesíti a megkereső bíróságot.

(4) A megkeresett bíróság a megkeresést tizenöt napon belül teljesíti. Ha a megkeresett bíróság a megkeresést tizenöt napon belül nem intézte el, az elintézés akadályát a megkereső bírósággal közli.

(5) A megkeresett bíróság a bizonyításról jegyzőkönyvet vesz fel, amelyben mind a megkereső, mind a megkeresett bíróságot fel kell tüntetni. A jegyzőkönyvet az iratokkal együtt nyolc napon belül meg kell küldeni a megkereső bíróságnak.

XX. Fejezet

Tanúk

85. A tanúkkal kapcsolatos általános rendelkezések

284. § *[A tanúbizonyítási indítvány]*

(1) A tanúbizonyítási indítványban be kell jelenteni a tanú nevét és idézhető címét.

(2) Ha a megidézni kért tanú kiskorú, be kell jelenteni az életkorát, törvényes képviselője nevét és idézhető címét is.

(3) Ha a perben a bírót vagy más hivatalos személyt tanúként a hivatali működése vagy azzal összefüggő ok miatt kérik megidézni, az idézési címe a szolgálati helye szerinti bíróság vagy a hivatal címe. Ha a bíró vagy más hivatalos személy szolgálati viszonya a per alatt megszűnik, az idézésre az általános szabályok az irányadók.

285. § *[A tanú adatainak zártan kezelése a tanúbizonyítási indítvány megtétele során]*

(1) A tanú nevén kívül a tanú egyéb adatait külön lapon kell bejelenteni, kivéve, ha a tanú az adatainak feltüntetéséhez előzetesen hozzájárult, vagy ha az adatokat valamennyi peres fél ismeri, vagy azok valamely közhiteles nyilvántartásból bárki számára megismerhetők.

(2) A hozzájárulásról vagy az adat ismertségéről az indítványozó félnek a tanúbizonyítási indítványban nyilatkoznia kell.

(3) Különösen indokolt esetben a tanúbizonyítási indítványban elegendő a tanú neve helyett egyéb megjelölést alkalmazni; az így megjelölt tanú nevét is a külön lapon kell bejelenteni.

(4) A külön lapot a bíróság az iratok között elkülönítve, zártan kezeli, annak tartalmát csak a bíróság, a jegyzőkönyvvezető, illetve a leíró és az ügyész jogosult megismerni. A bíróság biztosítja, hogy az adatokat bejelentő fél és az ügyész kivételével a felek és egyéb perbeli személyek számára a tanú személyi adatai az eljárás egyéb adataiból se válhassanak megismerhetővé.

(5) Ha a fél az (1)–(3) bekezdésben írt szabályok megszegésével terjeszti elő tanúbizonyítási indítványát, és a tanú az erről történő tudomásszerzéstől számított tizenöt napon belül ezt kifogásolja, a bíróság az adat bejelentőjét pénzbírsággal sújtja. Az adatbejelentéstől számított hat hónap eltelte után ezzel kapcsolatos kifogást előterjeszteni nem lehet. Ha a kifogás elkésett, azt a bíróság hivatalból elutasítja, a kifogást elutasító határozat ellen külön fellebbezésnek van helye.

286. § *[Az ellenérdekű fél kötelezése a tanú adatainak bejelentésére]*

A bíróság a bizonyító fél kérelmére az ellenfelet is kötelezheti a tanú nevének és idézhető címének a bejelentésére, ha a bizonyító fél valószínűsíti, hogy az általa nem ismert tanút az ellenfél ismeri vagy ismernie kell. Ebben az esetben az adatok zártan történő kezelését a tanú hozzájárulásának hiányában csak akkor lehet megszüntetni, ha a bizonyító fél időközben egyéb úton megismerte a tanú személyi adatait.

287. § *[A tanú idézése]*

(1) A tanút az elnök idézi meg. Az idézésben megjelölhetők azok a körülmények is, amelyekre a tanú meghallgatása irányul, és a tanú felhívható arra, hogy meghatározott feljegyzéseit, iratait vagy a bizonyításnál felhasználható egyéb tárgyait hozza magával.

(2) A tanút az idézésben tájékoztatni kell adatainak kezelési módjáról, az adatkezeléssel kapcsolatos jogairól, továbbá arról, hogy a megjelenésével kapcsolatos költségek megtérítésére mennyiben tarthat igényt.

(3) A tizennegyedik életévét be nem töltött kiskorú tanút törvényes képviselője útján idézi a bíróság azzal a felhívással, hogy a tanú megjelenéséről gondoskodjék. A tizennegyedik életévét betöltött kiskorú tanú idézéséről a bíróság a törvényes képviselőjét értesíti.

(4) Ha a tanú a bejelentett adatok téves volta miatt nem volt megidézhető, a bíróságnak a tanú ismételt megidézése előtt meg kell vizsgálnia, hogy a téves bejelentés nem a per elhúzását célozta-e.

288. § *[A törvényes képviselő meghallgatása]*

A fél törvényes képviselőjét tanúként meghallgatni nem lehet, kivéve, ha az általa képviselt természetes személy fél a perben perbeli cselekvőképességgel rendelkezik.

289. § *[Tanúzási képtelenség]*

(1) Nem hallgatható meg tanúként, aki

a) védőként járt el, olyan kérdésről, amiről védőként szerzett tudomást,
b) a titoktartás alól felmentést nem kapott, olyan kérdésről, amely minősített adatnak minősül.

(2) A titoktartási kötelezettség az annak alapjául szolgáló jogviszony megszűnése után is fennmarad.

(3) Azt, hogy a titoktartás alól való felmentésre az egyes esetekben mely hatóság vagy szerv illetékes, jogszabály határozza meg.

(4) Azokat a kérdéseket, amelyekre a felmentést kérik, a felmentésre irányuló megkeresésben meg kell jelölni.

(5) E § rendelkezései ellenére meghallgatott tanú vallomása bizonyítékként figyelembe nem vehető.

290. § *[A tanúvallomás megtagadása]*

(1) A tanúvallomást megtagadhatja:

a) a felek bármelyikének hozzátartozója,

b) az, aki a tanúvallomás folytán magát vagy hozzátartozóját bűncselekmény elkövetésével vádolná, az azzal kapcsolatos kérdésben,

c) aki hivatásánál fogva titoktartásra köteles, ha a tanúvallomással titoktartási kötelességét sértené meg, kivéve, ha az érdekelt e kötelesség alól felmentette,

d) az üzleti titok megtartására köteles személy az olyan kérdésben, amely tekintetében a tanúvallomással titoktartási kötelességét sértené meg, kivéve, ha a tanúvallomással érintett adatok a közérdekű és közérdekből nyilvános adatok megismerhetőségére vonatkozó törvény rendelkezései alapján nem minősülnek üzleti titoknak, vagy ha a per tárgyát annak eldöntése képezi, hogy az érintett adatok közérdekű, illetve közérdekből nyilvános adatnak minősülnek-e,

e) a jogvitával érintett ügyben lefolytatott közvetítői eljárásban eljárt közvetítő, szakértő,

f) a médiatartalom-szolgáltató, valamint a vele munkaviszonyban vagy munkavégzésre irányuló egyéb jogviszonyban álló személy, ha a tanúvallomásával a számára a médiatartalom-szolgáltatói tevékenységgel összefüggésben információt átadó személy kilétét felfedné, az azzal kapcsolatos kérdésben.

(2) Ha a tanú több pertárs közül nem valamennyinek hozzátartozója, a tanúságtételt a többiekre nézve csak akkor tagadhatja meg, ha a vallomás nem különíthető el.

(3) Az (1) bekezdés *a)* és *b)* pontja alapján a tanúságtétel nem tagadható meg, ha

a) a tanú a kérdéses jogviszonyban a felek valamelyikének jogelődje,

b) a kérdés olyan jogügyletre vonatkozik, amelynél

ba) a tanú mint valamelyik fél képviselője vagy mint ügyleti tanú maga is közreműködött, vagy

bb) valamelyik fél a tanúnak képviselője volt, vagy

c) a kérdés a tanú családtagjának származására, házasságára, életben létére, halálára, kiskorú családtagját érintő szülői felügyelet gyakorlásának rendezésére, harmadik személynél történő elhelyezésére, kiadására vagy családi viszonyon alapuló vagyonjogi ügyre vonatkozik.

(4) Az (1) bekezdés *c)–f)* pontjában foglalt mentesség az annak alapjául szolgáló viszony megszűnése után is fennmarad. Az (1) bekezdés *c)* és *d)* pontjában foglalt kötelezettség megszűnik, ha a titok nem természetes személy jogosultja megszűnt jogutód nélkül.

(5) Az (1) bekezdés *a)*, valamint *c)–f)* pontja esetén a tanút mentességére meghallgatása előtt, illetve mihelyt a mentesség kiderül, figyelmeztetni kell. Ennek megtörténtét, valamint a tanúnak a figyelmeztetésre adott válaszát a jegyzőkönyvben rögzíteni kell.

(6) Ha a tanút az e §-ban meghatározott esetekben a mentességére történő alapos hivatkozása ellenére vallomásra kötelezik, vagy az (5) bekezdésben foglalt rendelkezést nem tartják meg, a tanú vallomása bizonyítékként nem vehető figyelembe.

291. § *[A tanúzási képtelenség és a tanúvallomás megtagadásának előzetes bejelentése]*

(1) Ha a tanú a 289. § (1) bekezdése értelmében nem hallgatható meg, vagy a 290. § (1) bekezdése alapján nem kíván vallomást tenni, ezt a bíróságon a kitűzött határnap előtt is bejelentheti. A megtagadás okát a bejelentéssel egyidejűleg elő kell adni és egyben valószínűsíteni kell. A bíróság egyéb valószínűsítő adat hiányában a tanút a megtagadás okára nézve is meghallgathatja.

(2) Abban a kérdésben, hogy a tanúvallomás megtagadásának helye van-e, a meghallgatást foganatosító bíróság határoz. A határozathozatal előtt a jelen lévő feleket meg kell hallgatni. Ha a tanúmeghallgatást megkeresés útján foganatosítják, a megkereső bíróság a megkeresett bíróság határozatát – kérelemre – megváltoztathatja. A kérelemnek a tanú meghallgatására halasztó hatálya van.

(3) A vallomástételre kötelező határozat ellen a tanú külön fellebbezéssel élhet. A fellebbezésnek a tanú meghallgatására halasztó hatálya van. A vallomástételt nyilvánvalóan alaptalanul megtagadó tanút azonban a fellebbezést elbíráló bíróság pénzbírsággal sújthatja, a pert tárgyaló bíróság pedig az okozott költségek megfizetésére kötelezheti.

86. A tanú meghallgatása lefolytatásának szabályai

292. § *[A tanú meghallgatására vonatkozó általános előírások]*

(1) A megidézett, jelenlévő tanút a tárgyalási napon meg kell hallgatni. Ettől eltérni csak rendkívül indokolt esetben lehet.

(2) A tanú a tárgyaláson és a bizonyítási eljárásnál a meghallgatása előtt nem lehet jelen, és meghallgatása után csak a bíróság engedélyével távozhat el.

(3) A meghallgatás megkezdése előtt a tanút figyelmeztetni kell a hamis tanúzás következményeire.

(4) A fogyatékossággal élő tanú meghallgatásának a fogyatékosságára tekintettel, az állapotának megfelelő módon kell megtörténnie. A fogyatékossággal elő tanú meghallgatása mellőzhető, ha az állapota miatt tőle értékelhető vallomás nem várható.

293. § *[A tanú adatainak zártan kezelése a meghallgatás során és azt követően]*

(1) A tanút a meghallgatása megkezdése előtt nyilatkoztatni kell arról, hogy kívánja-e a nevének kivételével – a 285. § (3) bekezdésében meghatározott esetben a nevét is – a 284. § (1) és (2) bekezdésében, valamint a 294. § (1) bekezdésében meghatározott személyi adatainak zártan kezelését. Ha a tanú ezt kéri, a bíróság zártan kezeli azon adatait, amelyeket a tanút megidézni kérő fél ellenfele – az ügyészt ide nem értve – még nem ismerhetett meg.

(2) Ha a tanú a bíróság felhívására a személyi adatainak zártan kezelését nem kéri, illetve külön felhívás nélkül is úgy nyilatkozik, hogy személyi adatainak zártan kezelését nem

kívánja, a bíróság a tanú személyi adatainak zártan kezelését megszünteti; ez korlátozódhat a tanú neve zártan kezelésének megszüntetésére.

(3) Ha az eljárás során a bíróság megállapítja, hogy a tanút megidézni kérő fél ellenfele – az ügyészt ide nem értve – a tanú személyi adatait ismeri, a bíróság a tanú személyi adatainak zártan kezelését megszünteti.

(4) A tanú személyi adatainak zártan történő kezelése tárgyában a meghallgatást foganatosító bíróság a felek meghallgatása nélkül dönt, külön határozatot hoznia azonban nem kell, a jegyzőkönyvben elegendő az (1)–(3) bekezdésben foglaltak megtörténtét rögzíteni.

294. § *[A tanú azonosítása és meghallgatása]*

(1) A meghallgatás kezdetén a bíróság meggyőződik a tanú személyazonosságáról, és a nevét, születési helyét, idejét, anyja nevét, lakóhelyét az adatkezelés módjának megfelelően a jegyzőkönyvben vagy külön lapon rögzíti. A tanú adatait akkor is rögzíteni kell, ha egyébként a vallomástétel megtagadására jogosult.

(2) Ha a bírót vagy más hivatalos személyt tanúként a hivatali működése vagy azzal összefüggő ok miatt hallgatja meg a bíróság, a meghallgatása előtt személyazonosságát a nevének, feladatkörének, munkakörének, esetleges vezetői megbízásának, a szolgálati helye szerinti bíróság vagy hivatal nevének és címének a rögzítése mellett kell megállapítani.

(3) A bíróság a tanú személyi adatait a személyazonosításra alkalmas iratok megtekintésével állapítja meg. Ha a személyazonosság tekintetében kétsége merül fel, a tanú által

a) a személyazonosságának és lakcímének igazolása érdekében a rendelkezésére bocsátott adatai nyilvántartási adatokkal való egyezőségéről, és

b) a személyazonosságának igazolására alkalmas, bemutatott hatósági igazolványa, és tartózkodásra jogosító okmánya nyilvántartási adatokkal való egyezőségéről, valamint érvényességéről

elektronikus úton vagy az adatbázisok közvetlen elérésével is meggyőződhet.

(4) A tanútól meg kell kérdezni, hogy a felekkel milyen viszonyban van, s ennek folytán vagy más okból nem elfogult-e. A tanúnak erre a kérdésre akkor is válaszolnia kell, ha egyébként a vallomástétel megtagadására jogosult. Ezután a vallomástételre köteles tanút a per eldöntése szempontjából lényeges tényekre nézve részletesen meg kell hallgatni, tisztázva azt is, hogy az általa előadottakról miként szerzett tudomást.

(5) A meghallgatás során mindvégig kiemelt figyelmet kell fordítani a tanú személyhez fűződő jogainak, így különösen emberi méltóságának védelmére. A bíróság a tanúval szemben tiszteletlen magatartást tanúsító vagy ilyen hangnemet használó személy részéről – a 236. §-ban meghatározott intézkedésen túlmenően – ismételt esetben további kérdések feltételét megtiltja vagy a közvetlen kérdezés jogát megvonja.

(6) Ha a tanú vallomása más tanúnak vagy a személyesen meghallgatott félnek előadásával ellentétben áll, az ellentét tisztázását szükség esetén szembesítéssel kell megkísérelni.

295. § *[A tanúhoz intézett kérdések]*

Az elnök a tanú meghallgatását indítványozó fél kérelmére engedélyezheti, hogy a tanúhoz először a meghallgatást indítványozó fél intézzen közvetlenül kérdéseket, majd – az ellenérdekű fél ilyen tartalmú kérelme esetén – az ellenérdekű fél. Ez esetben a feleket követően az elnök, valamint a tanács többi tagja jogosult a tanúhoz kérdéseket intézni.

296. § *[A tanú okirat-felmutatási kötelezettsége]*

(1) A tanú a meghallgatásakor a birtokában lévő feljegyzést, okiratot, a bizonyításnál felhasználható egyéb tárgyait, illetve azoknak a peres ügyre vonatkozó részét köteles a bíróság felhívására megtekintés végett bemutatni, kivéve, ha azt perben nem álló harmadik személy nevében tartja birtokában. A feljegyzés, az okirat, tárgyi bizonyíték bemutatására kötelező határozatra a 291. § (3) bekezdésében foglaltakat alkalmazni kell.

(2) A bíróság szükség esetén elrendelheti az okirat, feljegyzés másolatának, kivonatának az iratokhoz történő csatolását. Ha a tanú a másolatot, kivonatot csatolni nem tudja, annak elkészítéséről a bíróság gondoskodik.

297. § *[A tanúvallomás rögzítése]*

(1) A meghallgatás után a tanú előtt a jegyzőkönyvbe vett vallomását fel kell olvasni, kivéve, a (2) bekezdésben meghatározott esetet, a folyamatos felvétel készítésének esetét, továbbá, ha a felolvasást sem a tanú, sem a felek nem kívánják. A felolvasás megtörténtét vagy annak mellőzését a jegyzőkönyvben fel kell tüntetni.

(2) Ha a bíróság a tanú vallomását a jegyzőkönyvi tartalmat összefoglaló hangfelvételre rögzíti, a felvétel megkezdését megelőzően a tanút figyelmeztetni kell, hogy a hangfelvételt kísérje figyelemmel. Tájékoztatni kell arról, hogy a felvétel közben, közvetlenül a kifogásolt rész elhangzását követően a visszahallgatás, kiigazítás vagy kiegészítés iránti igényét jelezheti. A hangfelvétel egészének visszahallgatása ebben az esetben nem kérhető.

(3) Ha a tanú a vallomás felolvasásakor vagy a hangfelvétel felvétele során a korábban előadott vallomását kiigazítja vagy kiegészíti, a kiigazítást vagy kiegészítést indokolt esetben jegyzőkönyvbe kell foglalni.

298. § *[A kiskorú tanú meghallgatása]*

(1) A tizennegyedik életévét be nem töltött kiskorút csak akkor lehet tanúként meghallgatni, ha a vallomásától várható bizonyíték másként nem pótolható.

(2) A kiskorú tanú meghallgatásánál a törvényes képviselője jelen lehet. A meghallgatáskor a figyelmeztetéseket és tájékoztatásokat a kiskorú tanú korára, érettségére figyelemmel, számára érthető módon kell közölni. A meghallgatásnak megfelelő légkörben, a kiskorú számára érthető módon kell megtörténnie.

(3) A tizennegyedik életévét be nem töltött kiskorú meghallgatása esetén a hamis tanúzás következményeire történő figyelmeztetés helyett az igazmondás követelményéről kell tájékoztatást adni a tanú korára és érettségére figyelemmel, számára érthető módon. A

tizennegyedik életévét be nem töltött kiskorú tanú esetén a személyi adatainak zártan kezeléséről, valamint a vallomástétel megtagadásáról a nyilatkozatot a törvényes képviselője teszi meg, valamint a vallomástételre kötelező határozat elleni fellebbezési jogot a törvényes képviselő gyakorolja.

(4) Ha a kiskorú tanú és a törvényes képviselője között érdekellentét van, a bíróság megkeresésére a gyámhatóság által kirendelt eseti gyám gyakorolja a (2) és (3) bekezdésben meghatározott jogokat.

299. § *[A tanú díjazása]*

(1) A tanúnak igénye lehet a megjelenésével szükségképpen felmerült költségek megtérítésére. Erre a tanút meghallgatása után figyelmeztetni kell.

(2) A tanúdíj számításáról és részletes szabályairól jogszabály rendelkezik.

(3) A megállapított tanúdíjat a meghallgatást foganatosító bíróság az annak fedezésére letett összegből nyomban kiutalja. Ha a bíróság letétbe helyezést nem rendelt el, vagy a letett összeg nem elegendő, a megállapított tanúdíj előlegezésére az e törvény alapján a költség előlegezésére köteles felet kell kötelezni.

(4) A tanúdíj megállapítása tárgyában hozott határozat ellen a tanú és a felek külön fellebbezéssel élhetnek; a fellebbezésnek – a fellebbezéssel nem érintett részben – a kifizetésre halasztó hatálya nincs.

(5) Ha a tanút a bíróság székhelyétől eltérő településről idézték meg, a bíróság az útiköltséget a tanú részére előlegként is kiutalhatja.

XXI. Fejezet

Szakértők

87. A szakértő alkalmazásának szabályai

300. § *[Szakértő alkalmazása]*

(1) Szakértőt kell alkalmazni, ha a jogvita kereteinek a meghatározásához vagy a perben jelentős tény megállapításához, megítéléséhez különleges szakértelem szükséges.

(2) Szakértőként az igazságügyi szakértőkről szóló törvény szerinti szakértőt vagy az abban meghatározott eseti szakértőt lehet alkalmazni.

(3) Szakértő a fél megbízása vagy kirendelés alapján alkalmazható.

301. § *[Szakértő kizárása]*

(1) Szakértőként nem lehet alkalmazni,

a) akire a 12. § *a)–c), e)* vagy *f)* pontjában meghatározott kizáró ok áll fenn,

b) aki az ügyben, mint bíró vett részt,

c) aki olyan gazdasági társaságnak vagy szolgáltatónak tagja, alkalmazottja, amelyet az ügyben szakértőként már korábban alkalmaztak.

(2) Szakértőként nem lehet alkalmazni azt a gazdasági társaságot vagy szolgáltatót, amelynek tagjával vagy vezető tisztségviselőjével szemben a 12. § *a)–c)* vagy *e)* pontjában, illetve vezető tisztségviselőjével szemben a 12. § *f)* pontjában meghatározott kizáró ok és azt a szakértői intézményt, intézetet, testületet, szervet vagy szervezetet sem, amelynek vezetőjével szemben a 12. § *a)–c), e)* vagy *f)* pontjában meghatározott kizáró ok áll fenn.

(3) A kizárási okot a bíróság hivatalból veszi figyelembe és azt a szakértő és a fél is köteles a bíróságnak haladéktalanul bejelenteni.

(4) A bíróság a kizárás tárgyában a felek meghallgatása után határoz. A perben kirendelt szakértő alkalmazása esetén a bíróság a határozata előtt a szakértőt meghallgatja.

88. Magánszakértő alkalmazása

302. § *[A magánszakértői vélemény]*

(1) Ha jogszabály eltérően nem rendelkezik a fél a megbízása alapján eljáró szakértő (a továbbiakban: magánszakértő) által készített szakvélemény (a továbbiakban: magánszakértői vélemény) benyújtását indítványozhatja.

(2) Ha a bíróság az indítványnak helyt ad, a fél köteles a magánszakértői véleményt a bíróság felhívásában meghatározott határidőn belül benyújtani.

(3) A bizonyító fél ellenfele akkor jogosult magánszakértői vélemény benyújtását indítványozni, ha a bizonyító fél indítványt tett magánszakértői vélemény benyújtására.

(4) Több bizonyító fél, illetve a bizonyító fél több ellenfele ugyanazon szakkérdés vonatkozásában csak egy magánszakértőt alkalmazhat.

(5) Szakértő kirendelését vagy más eljárásban kirendelt szakértő alkalmazását követően ugyanazon szakkérdés vonatkozásában magánszakértő alkalmazásának nincs helye.

303. § *[A magánszakértő perbeli jogai és kötelezettségei]*

(1) A magánszakértő a perben jogosult

a) a feladata teljesítése érdekében a per irataiba betekinteni és azokról másolatot készíteni, és

b) a tárgyaláson jelen lenni, ott a magánszakértői vélemény benyújtását követően a felekhez, az ellenfél magánszakértőjéhez és a közreműködőkhöz kérdések feltevését indítványozni.

(2) A magánszakértő a perben köteles

a) a megbízója ellenfelét értesíteni a megbízás tárgyáról, a vizsgálandó kérdések köréről, az általa kitűzött helyszíni szemléről és vizsgálatról,

b) lehetővé tenni, hogy az ellenfél a megbízás tárgyára vonatkozó nyilatkozatát, a vizsgálat tárgya szempontjából lényeges észrevételeit előterjessze,

c) a szakvéleményét az ellenfél vele közölt nyilatkozatát, észrevételeit is értékelő módon elkészíteni, és

d) a tárgyaláson a felek, valamint az ellenfél magánszakértőjének a kérdéseire válaszolni.

304. § *[Magánszakértői vélemény kiegészítése]*

(1) A bíróság a magánszakértői véleményt a benyújtó fél ellenfele részére kézbesíti. A benyújtó fél ellenfele a magánszakértői véleményre vonatkozóan a magánszakértőhöz kérdéseket intézhet.

(2) A fél

a) az ellenfélnek a magánszakértői véleményre vonatkozó kérdéseinek a megválaszolása,

b) az ellenfél magánszakértői véleményével szemben szakkérdésben fennálló ellentét indokainak az ismertetése, vagy

c) a magánszakértői vélemény egyéb aggályosságának a kiküszöböléséhez szükséges felvilágosítás megadása

érdekében az általa benyújtott magánszakértői vélemény írásbeli vagy szóbeli kiegészítését indítványozhatja.

(3) Ha a magánszakértői vélemények között a szakkérdésben ellentét áll fenn, bármelyik fél indítványozhatja, hogy a magánszakértők a magánszakértői véleményeket az ellentét indokainak az ismertetése vonatkozásában ugyanazon a tárgyaláson szóban egészítsék ki.

(4) Ha a bíróság az indítványnak helyt ad, a fél köteles a bíróság felhívásában meghatározott határidőn belül a magánszakértői vélemény kiegészítését benyújtani vagy a magánszakértőjét a bíróság felhívásában megjelölt tárgyalásra előállítani.

(5) A magánszakértő meghallgatása előtt a bíróság megállapítja a magánszakértő személyazonosságát – igazságügyi szakértő esetén a magánszakértő nevének, szakértői igazolványa számának és elérhetőségi címének rögzítésével – továbbá azt, hogy a felekkel milyen viszonyban van, és hogy nem áll-e fenn vele szemben kizáró ok.

305. § *[Új magánszakértő alkalmazása]*

Magánszakértői vélemény benyújtását követően a fél új magánszakértőt a 302. § és a 304. §-ban foglalt szabályoknak megfelelően akkor alkalmazhat, ha

a) a bíróság a magánszakértőt a perből kizárta, vagy

b) a megbízott személy törvény értelmében igazságügyi szakértői tevékenységet nem végezhet vagy a szakkérdés megválaszolására törvény értelmében nem jogosult.

89. Más eljárásban kirendelt szakértő alkalmazása

306. § *[Más eljárásban kirendelt szakértő alkalmazása]*

(1) A bizonyító fél a más eljárásban kirendelt szakértőnek a szakkérdés tárgyában készített szakvéleménye felhasználását indítványozhatja.

(2) Ha a bíróság az indítványnak helyt ad, a bizonyító fél köteles a szakvéleményt a bíróság felhívásában meghatározott határidőn belül benyújtani, vagy ha az célszerű, a bíróság intézkedik a szakvélemény beszerzése iránt.

(3) A felek a szakértőhöz a szakvéleményre vonatkozóan kérdéseket intézhetnek és indítványozhatják, hogy a szakértő a szakvélemény aggályossága kiküszöböléséhez szükséges felvilágosítást adja meg.

(4) Szakértő kirendelését vagy magánszakértő alkalmazását követően ugyanazon szakkérdés vonatkozásában más eljárásban kirendelt szakértő alkalmazásának nincs helye.

90. Kirendelt szakértő alkalmazása

307. § *[Szakértő kirendelésének feltételei]*

(1) A bíróság indítványra szakértőt rendel ki, ha az adott szakkérdés vonatkozásában

a) a bizonyító felek egyike sem alkalmazott magánszakértőt vagy más eljárásban kirendelt szakértőt,
b) valamennyi magánszakértői vélemény aggályos, vagy
c) a más eljárásban kirendelt szakértő szakvéleménye aggályossága kiküszöböléséhez szükséges felvilágosítás megadása vagy a szakvéleményre vonatkozó kérdések megválaszolása érdekében szükséges.

(2) Az (1) bekezdés *b)* és *c)* pontjában meghatározott esetekben az indítvány – az utólagos bizonyítás feltételeinek hiányában is – az érdemi tárgyalási szakban is előterjeszthető.

(3) A szakértő kirendelésére irányuló indítványban fel kell tüntetni azokat a határozott kérdéseket, amelyeket a szakértőnek a szakvéleményében meg kell válaszolnia. A fél az indítványát a kirendelésig kiegészítheti.

308. § *[A szakértő kirendelése]*

(1) A bíróság rendszerint egy szakértőt rendel ki. A 307. § (1) bekezdés *c)* pontja esetén a korábban alkalmazott szakértőt, ha ez a szakértő személyében rejlő okból nem lehetséges, továbbá a kirendelés minden más esetében a felek által közösen megjelölt szakértőt kell kirendelni. Megállapodás hiányában a szakértő személyéről a bíróság dönt.

(2) A bíróság az indítványban feltüntetett kérdésekkel érintett tényállítások tekintetében tehet fel a szakértőnek kérdést, és a kirendelésből mellőzi az ügyre, valamint a szakértő szakismereteinek a körébe nem tartozó kérdések feltüntetését.

(3) A bíróság a kirendelésben a szakértőt a szakvélemény írásbeli előterjesztésére vagy kiegészítésére hívja fel. Kivételesen, ha az célszerűnek látszik, a szakértőt a tárgyalásra idézi. A szakértő idézésének különösen akkor van helye, ha a jogvita kereteinek vagy a véleménynyilvánításhoz szükséges adatoknak a meghatározása a szakértő tárgyaláson való jelenlétét indokolja.

(4) Ha a szakértői munka várhatóan nagy költsége miatt ez szükséges, a bíróság a fél kérelmére a szakértőt a kirendelésben elsődlegesen arra hívja fel, hogy szakértői feladatáról és annak várható költségeiről készítsen munkatervet. A bíróság a szakértőt csak azt követően hívja fel a szakvélemény írásbeli beterjesztésére vagy idézi meg, ha a fél a munkaterv ismeretében, a bíróság felhívásában meghatározott határidőn belül úgy nyilatkozik, hogy kéri a szakértői munka elvégzését. Ha a fél a szakértői munka elvégzését nem kéri, más szakértő kirendelésének csak akkor van helye, ha a fél a felhívásban megjelölt határidőn belül arra indítványt tesz.

309. § *[A kirendelt szakértő kötelezettsége alóli mentessége]*

A 289–291. § rendelkezéseit a kirendelt szakértőre is alkalmazni kell.

310. § *[A kirendelt szakértő felmentése]*

A bíróság a kirendelt szakértőt a kirendelés alól hivatalból felmenti, ha

a) a kirendelés alapján törvény értelmében nem jogosult eljárni, vagy az eljárását más fontos ok akadályozza,
b) a szakértő a szakkérdésről a 309. § alapján nem nyilváníthat véleményt, illetve a véleménynyilvánítást a bíróság határozata szerint alappal megtagadta,
c) a fél a jogszabály szerinti munkaterv ismeretében úgy nyilatkozik, hogy nem kéri a szakértői munka elvégzését vagy erről a bíróság erre irányuló felhívásában megjelölt határidőn belül nem tesz nyilatkozatot, vagy
d) jogszabályban meghatározott egyéb ok áll fenn.

311. § *[Más szakértő kirendelése]*

A bíróság hivatalból más szakértőt rendel ki, ha a kirendelt szakértőt a perből kizárta vagy a kirendelés alól felmentette.

312. § *[A kirendelt szakértő jogai és a szakértői vizsgálat]*

(1) A kirendelt szakértő a feladata teljesítése érdekében a tárgyaláson jelen lehet, a felekhez és a közreműködőkhöz kérdések feltevését indítványozhatja.

(2) A bíróság elrendelheti, hogy a szakértő a véleményadáshoz szükséges vizsgálatot a bíróság és esetleg a felek távollétében teljesítse.

(3) A szakértői vizsgálat akadályozása esetén a bíróság a szemle akadályozására vonatkozó szabályokat alkalmazza.

313. § *[Az írásbeli szakvélemény kiegészítése]*

(1) A bíróság a kirendelt szakértő írásbeli szakvéleményét a felek részére kézbesíti.

(2) A felek a szakvéleményre vonatkozóan a szakértőhöz kérdéseket intézhetnek, illetve indítványozhatják azt is, hogy a szakértő a szakvélemény aggályossága kiküszöböléséhez szükséges felvilágosítást adja meg.

(3) Ha a bíróság az indítványnak helyt ad, a kérdések megválaszolása, illetve a szükséges felvilágosítás megadása érdekében a szakértőt a szakvélemény írásbeli kiegészítésére hívja fel, vagy ha az célszerűnek látszik, a szakértőt a tárgyalásra idézi. A kérdések vonatkozásában a 308. § (2) bekezdését alkalmazni kell.

314. § *[A szóbeli szakvélemény és kiegészítése]*

(1) A szakértő meghallgatására a 304. § (5) bekezdése, míg a szakvélemény kiegészítésére a 313. § (2)–(3) bekezdése irányadó.

(2) Ha a szakértő az aggálytalan szakvéleményt a tárgyaláson nem, vagy nem minden kérdésre kiterjedően adhatja elő, a bíróság a szakvélemény előadására új határnapot tűz ki, vagy a szakértőt akár már a tárgyaláson, akár később a szakvélemény írásbeli előterjesztésére hívja fel.

315. § *[Új szakértő kirendelése]*

(1) Ha a kirendelt szakértő szakvéleménye aggályos és az a szakértő által adott felvilágosítás után sem volt kiküszöbölhető, a bíróság indítványra új szakértőt rendel ki.

(2) Ha az új szakértő kirendelését követően további új szakértő kirendelésének van helye és a szakkérdés jogszabály alapján szakértői testület szakterületébe tartozik, a bíróság új szakértőként a szakértői testületet rendeli ki. A szakértői testület által létrehozott bizottság tagjára a kirendelt szakértőre vonatkozó rendelkezéseket kell alkalmazni azzal, hogy a tárgyalásra a szakvélemény előterjesztésekor a bizottság által megjelölt bizottsági tag vagy a bizottság képviselője idézhető.

91. A szakvélemény értékelése és a pervezetés

316. § *[Az aggályos és az egyébként mellőzendő szakvélemény]*

(1) A kirendelt szakértő szakvéleménye aggályos, ha

a) hiányos, illetve nem tartalmazza a szakvélemény jogszabályban előírt kötelező tartalmi elemeit,
b) homályos,
c) önmagával, illetve a perbeli adatokkal ellentétes, vagy

d) egyébként a helyességéhez nyomatékos kétség fér.

(2) A magánszakértői vélemény aggályos, ha

a) az (1) bekezdés *a)–d)* pontjában meghatározott eset áll fenn,
b) a magánszakértő e törvény szerinti perbeli kötelezettségeit nem teljesítette,
c) annak kiegészítése az ellenfél kérdései vonatkozásában nem történt meg,
d) annak kiegészítése az ellenfél magánszakértői véleményével szemben a szakkérdés vonatkozásában fennálló ellentét indokai tekintetében, szóban nem történt meg, vagy
e) közte és az ellenfél magánszakértői véleménye között szakkérdésben ellentét áll fenn, és az *a)–d)* pontban foglalt okok egyik magánszakértői vélemény tekintetében sem állnak fenn.

(3) A kizárt vagy a kirendelés alól felmentett szakértő szakvéleménye, az aggályos, valamint a jelen fejezetben foglalt rendelkezések megsértésével beterjesztett magánszakértői vélemény vagy a kirendelt szakértő szakvéleménye a perben szakvéleményként nem vehető figyelembe.

317. § *[Pervezetés]*

(1) A bíróság felhívja a fél figyelmét, ha

a) szakértő alkalmazása szükséges,
b) jogszabály értelmében szakértő csak kirendelés útján alkalmazható,
c) a perben nem szolgáltatott, a szakvélemény elkészítéséhez adatok szükségesek, vagy
d) a magánszakértői vélemény vagy a kirendelt szakértő szakvéleménye aggályos.

(2) Ha a bíróság a szakértőt hivatalból rendelte ki, szükség szerint hivatalból jogosult elrendelni minden olyan perbeli cselekményt, amit a fél e fejezet szerint indítványozhat.

92. A szakértő díja és a kirendelt szakértő díjának a csökkentése

318. § *[Szakértői díj]*

(1) A fél a magánszakértőnek kifizetett díjat a perben felszámíthatja.

(2) A munkaterv elkészítésének a költségét a bizonyító fél köteles előlegezni. Ha a bizonyító fél a 308. § (4) bekezdése szerinti felhívásra határidőben nem nyilatkozik, vagy a kirendelésre irányuló indítványát visszavonja, vagy a munkatervben megjelölt szakértői díjat nem helyezi letétbe, a munkaterv elkészítésének a költségét nem számíthatja fel.

(3) A 307. § (1) bekezdés *b)* és *c)* pontja, valamint a 313. § (3) bekezdése esetén a szakértői díjat az indítványozó fél köteles előlegezni.

(4) A kirendelt szakértő díjáról rendelkező végzés ellen a szakértő és a felek külön fellebbezéssel élhetnek. A fellebbezésnek csak az azzal támadott összeg erejéig van halasztó hatálya.

319. § *[A kirendelt szakértő díjának a csökkentése]*

A bíróság a 272. § (1) bekezdésének *d)* pontjába foglalt kényszerítő eszköz alkalmazásakor a kirendelt szakértő munkadíját a határidő lejártát követő naptól kezdve naponta egy százalékkal csökkenti.

XXII. Fejezet

Okiratok

93. Bizonyítás okirattal

320. § *[Az okirat rendelkezésre bocsátása]*

(1) Ha a fél tényállításait okirattal kívánja bizonyítani, az okiratot beadványához kell csatolnia, vagy a tárgyaláson be kell mutatnia. Idegen nyelvű okirathoz csatolni kell annak legalább egyszerű magyar nyelvű fordítását is.

(2) A bíróság a bizonyító fél kérelmére az ellenérdekű felet kötelezheti a birtokában lévő olyan okirat rendelkezésre bocsátására, amelyet a polgári jog szabályai szerint egyébként is köteles kiadni vagy bemutatni. Ilyen kötelezettség az ellenérdekű felet különösen akkor terheli, ha az okiratot a bizonyító fél érdekében állították ki, vagy az rá vonatkozó jogviszonyt tanúsít, vagy ilyen jogviszonnyal kapcsolatos tárgyalásra vonatkozik.

(3) Ha az okirat olyan személy birtokában van, aki a perben nem vesz részt, a bíróság a szemlére vonatkozó szabályok alkalmazásával intézkedik az okirat beszerzése iránt.

(4) Ha az okiratnak a bíróság hivatalos helyiségében történő rendelkezésre bocsátása lehetetlen vagy aránytalanul nehéz, az okiratot a bíróság a szemle szabályainak megfelelő alkalmazásával a helyszínen szemléli meg.

(5) Olyan tényre vonatkozóan, amely okirattal bizonyítható, a bíróság az egyéb bizonyítást mellőzheti.

321. § *[Eredeti okirat, másolat, kivonat]*

(1) Az eredeti okirat helyett annak hiteles vagy egyszerű másolatban történő rendelkezésre bocsátása is elegendő, ha ezt az ellenérdekű fél nem kifogásolja, és az eredeti okirat rendelkezésre bocsátását a bíróság sem tartja szükségesnek.

(2) Ha a bizonyító fél által rendelkezésre bocsátott, az eredeti okiratról készített okirat (másolat, felvétel, adathordozó útján készített okirat) teljes bizonyító erejű magánokiratnak vagy közokiratnak minősül, a bíróság az ellenérdekű fél terhére értékeli, ha az ellenbizonyítás során a birtokában lévő eredeti okiratot nem bocsátja rendelkezésre.

(3) Ha könyvnek vagy egyéb nagyobb terjedelmű okiratnak csak egy része szolgál bizonyítékul, elegendő csupán ezt a részt mint kivonatot rendelkezésre bocsátani, kivéve, ha a

bíróság megítélése szerint bármely okból az okirat teljes terjedelmű rendelkezésre bocsátása szükséges.

(4) A bíróság elrendelheti, hogy az eredeti okiratot vagy az arról készített másolatot, kivonatot az iratokhoz csatolják; ha fontosabb eredeti okiratot kell az iratokhoz csatolni, a bíróság gondoskodik annak megőrzéséről.

(5) Az iratokhoz csatolt okiratok és egyéb mellékletek kiadásáról a bíróság – szükség esetén az érdekeltek meghallgatása után – dönt. Ha a bíróság szükségesnek tartja, az okirat vagy egyéb melléklet kiadását egyszerű vagy hiteles másolat csatolásától teheti függővé.

322. § *[Irat- és adatbeszerzés]*

(1) Bíróságnál, közjegyzőnél, más hatóságnál, közigazgatási szervnél vagy valamely szervezetnél lévő irat, illetve adat beszerzése iránt a fél bizonyítási indítványára a bíróság intézkedik, ha az irat, illetve adat kiadását a fél közvetlenül nem kérheti. Az eredeti okirat beszerzése mellőzhető, ha annak megtekintésére nincs szükség és a fél a tárgyaláson annak hiteles vagy egyszerű másolatát bemutatja. Az okirat megküldése csak akkor tagadható meg, ha az minősített adatot tartalmaz. A közreműködő eljárási kötelezettsége megszegése esetén csak a 272. § (1) bekezdés *b)* pontja szerinti kényszerítő eszköz alkalmazásának van helye.

(2) Ha a rendelkezésre bocsátott okirat az azt megküldő nyilatkozata szerint olyan minősített adatot, üzleti titkot, hivatásbeli titkot, vagy törvényben meghatározott más titkot tartalmaz, amelynek felhasználásához a minősítő vagy a titoktartás alóli felmentés megadására jogosult (a továbbiakban: titokgazda) nem járult hozzá, a bíróság megkeresi a minősítőt vagy a titokgazdát a minősített adat vagy titok megismerésének engedélyezése céljából, kivéve, ha az okirat tartalma törvény rendelkezése alapján nem minősül üzleti titoknak, vagy a per tárgya annak az eldöntése, hogy az okirat tartalma közérdekű adatnak minősül-e.

(3) Ha a titokgazda a megkeresés átvételétől számított nyolc napon belül nem nyilatkozik, megadottnak kell tekinteni az engedélyt; erre a titokgazdát figyelmeztetni kell. Egyebekben a tanúvallomás megtagadására vonatkozó szabályokat kell alkalmazni. Ha a titokgazda határidőn belül úgy nyilatkozik, hogy nem járul hozzá az üzleti, hivatásbeli vagy törvényben meghatározott más titok felek általi megismeréséhez, az okiratnak ez a része nem használható fel bizonyítékként.

(4) A bíróság az iratok beérkezéséről, valamint – a titokgazda esetleges nyilatkozatától függően – az iratok megismerhetőségéről, illetve perben történő felhasználhatóságáról a feleket tájékoztatja.

(5) A perben nem használható fel bizonyítékként az a minősített adatot tartalmazó okirat, illetve okirat rész, melynek a fél általi megismeréséhez a minősítő nem járult hozzá.

(6) Az (5) bekezdés nem alkalmazható, ha a pert a megismerési engedély megtagadása miatt indították, vagy a per tárgya annak eldöntése, hogy az okirat tartalma minősített adatnak minősül-e. Az ilyen perben a felperes, a felperes oldalán beavatkozó személy és ezek képviselője a minősített adatot az eljárás során nem ismerheti meg. A perben résztvevő egyéb személyek, valamint azok képviselői a minősített adatot csak akkor ismerhetik meg, ha a nemzetbiztonsági ellenőrzésüket elvégezték.

(7) A bíróság gondoskodik arról, hogy az e §-ban nem nevesített, törvény által védett egyéb adat ne kerüljön nyilvánosságra, ne juthasson illetéktelen személy tudomására, az adat törvényben meghatározott védelme a bíróság eljárásában is biztosított legyen.

(8) A bíróság az (1) bekezdésben foglaltak iránt az ellenkérelem előterjesztését követően a perfelvétel során is intézkedhet.

94. Az okiratok fajtái

323. § *[A közokirat]*

(1) A közokirat olyan papír alapú vagy elektronikus okirat, amelyet bíróság, közjegyző vagy más hatóság, illetve közigazgatási szerv ügykörén belül, a jogszabályi rendelkezéseknek megfelelő módon állított ki.

(2) A közokiratot az ellenkező bizonyításáig valódinak kell tekinteni, a bíróság azonban az okirat kiállítóját hivatalból is felhívhatja nyilatkozattételre az okirat valódisága tekintetében.

(3) A közokirat teljes bizonyító erővel bizonyítja

a) hogy a kiállító a benne foglalt intézkedést megtette vagy határozatot a benne foglalt tartalommal meghozta,
b) a közokirattal tanúsított adatok és tények valóságát,
c) a közokiratban foglalt nyilatkozat megtételét, annak idejét és módját.

(4) Elektronikus közokirat kiállításához az is szükséges, hogy a közokirat kiállítására jogosult az elektronikus okiraton – ha jogszabály eltérően nem rendelkezik – minősített vagy minősített tanúsítványon alapuló fokozott biztonságú elektronikus aláírást vagy bélyegzőt, és amennyiben jogszabály így rendelkezik időbélyegzőt helyezzen el.

(5) Jogszabály egyéb okiratot vagy – adathordozótól függetlenül – más dolgot közokirattá nyilváníthat.

(6) Közokirattal szemben is van helye ellenbizonyításnak, kivéve, ha azt törvény kizárja vagy korlátozza.

324. § *[A közokiratról készült másolat bizonyító ereje]*

(1) Az eredeti közokiratéval azonos bizonyító ereje van a közokiratról készített másolatnak – a másolat-készítés technológiájától és adathordozótól függetlenül –, ha a másolatot közokirat kiállítására jogosult vagy megőrzésére hivatott szerv, továbbá ha ezek ellenőrzése mellett más személy vagy szervezet készítette, valamint, ha azt az E-ügyintézési tv. szerinti hiteles másolatkészítés központi elektronikus ügyintézési szolgáltatás szabályai szerint készítették.

(2) Ha közokiratnak nem minősülő okiratról készül közokiratba foglalt másolat, a közokirat csupán azt bizonyítja, hogy annak tartalma a közokiratnak nem minősülő eredeti okiratéval megegyezik.

325. § *[A teljes bizonyító erejű magánokirat]*

(1) Teljes bizonyító erejű a magánokirat, ha

a) a kiállító az okiratot saját kezűleg írta és aláírta,

b) két tanú igazolja, hogy az okirat aláírója a részben vagy egészben nem általa írt okiratot előttük írta alá, vagy aláírását előttük saját kezű aláírásának ismerte el; az igazoláshoz az okiraton mindkét tanú elhelyezi az aláírását, továbbá saját kezűleg, olvashatóan feltünteti a nevét és lakóhelyét, ennek hiányában tartózkodási helyét,

c) az okirat aláírójának aláírását vagy kézjegyét az okiraton bíró vagy közjegyző hitelesíti,

d) az okiratot a jogi személy képviseletére jogosult személy a rá vonatkozó szabályok szerint megfelelően aláírja,

e) ügyvéd vagy jogtanácsos az általa készített okirat szabályszerű ellenjegyzésével bizonyítja, hogy az okirat aláírója a más által írt okiratot előtte írta alá, vagy aláírását előtte saját kezű aláírásának ismerte el,

f) az elektronikus okiraton az aláíró a minősített vagy minősített tanúsítványon alapuló fokozott biztonságú elektronikus aláírását vagy bélyegzőjét helyezte el, és – amennyiben jogszabály úgy rendelkezik – azon időbélyegzőt helyez el,

g) az elektronikus okiratot az aláíró a Kormány rendeletében meghatározott azonosításra visszavezetett dokumentumhitelesítés szolgáltatással hitelesíti, vagy

h) olyan, törvényben vagy kormányrendeletben meghatározott szolgáltatás keretében jött létre, ahol a szolgáltató az okiratot a kiállító azonosításán keresztül a kiállító személyéhez rendeli és a személyhez rendelést a kiállító saját kezű aláírására egyértelműen visszavezethető adatokkal együtt hitelesen igazolja; továbbá a szolgáltató az egyértelmű személyhez rendelésről kiállított igazolást elektronikus dokumentumba kapcsolt, elválaszthatatlan záradékba foglalja és azt az okirattal együtt legalább fokozott biztonságú elektronikus bélyegzővel és legalább fokozott biztonságú időbélyegzővel látja el.

(2) Ha az okirat aláírója nem tud olvasni, illetve nem érti azt a nyelvet, amelyen az okirat készült, csak akkor jön létre teljes bizonyító erejű magánokirat, ha magából az okiratból kitűnik, hogy annak tartalmát a tanúk egyike vagy a hitelesítő személy az okirat aláírójának megmagyarázta.

(3) A teljes bizonyító erejű magánokirat az ellenkező bizonyításáig teljes bizonyító erővel bizonyítja, hogy az okirat aláírója az abban foglalt nyilatkozatot megtette, illetve elfogadta vagy magára kötelezőnek ismerte el.

(4) A teljes bizonyító erejű magánokirat valódiságát csak akkor kell bizonyítani, ha azt az ellenfél kétségbe vonja, vagy a valódiság bizonyítását a bíróság szükségesnek találja.

(5) Ha a teljes bizonyító erejű magánokiraton szereplő aláírás valódisága nem vitás vagy bizonyított, illetve a legalább fokozott biztonságú elektronikus aláírás vagy bélyegző vagy zárt rendszerben alkalmazott bizalmi szolgáltatás keretében a kiállító saját kezű aláírására egyértelműen visszavezethető adatok ellenőrzésének eredményéből más nem következik, az aláírást vagy a bélyegzőt megelőző szöveget – elektronikus okirat esetén az aláírt vagy bélyegzővel ellátott adatokat – az ellenkező bizonyításáig meg nem hamisítottnak kell tekinteni, kivéve, ha az okiratnak olyan rendellenességei vagy hiányai vannak, amelyek e vélelmet megdöntik.

(6) A teljes bizonyító erejű magánokiraton szereplő aláírás valódiságát vagy a szöveg meg nem hamisított voltát – kétség esetén – más olyan írással való összehasonlítás útján is meg lehet állapítani, amelynek valódisága nem kétséges. A bíróság ennek érdekében íráspróbát is elrendelhet, és szükség esetén annak eredményét, illetve a vitatott okiratot, aláírást szakértővel is megvizsgáltathatja.

(7) Ha a legalább fokozott biztonságú elektronikus aláírással vagy bélyegzővel ellátott elektronikus okirat aláírójának vagy bélyegző létrehozójának azonossága, illetve az okirat hamisítatlansága kétséges, ezek megállapítása érdekében a bíróság elsősorban az elektronikus aláíráshoz vagy bélyegzőhöz tartozó tanúsítványt kibocsátó bizalmi szolgáltatót keresi meg. Az elektronikus okirathoz kapcsolt időbélyegző által igazolt adatokkal kapcsolatos kétség esetén a bíróság elsősorban az időbélyegzést végző bizalmi szolgáltatót keresi meg. Az olyan zárt rendszerben alkalmazott bizalmi szolgáltatás keretében kiállított elektronikus okirat esetén, ahol a szolgáltató az okiratot a kiállító személyéhez rendeli és a személyhez rendelést a kiállító saját kezű aláírására egyértelműen visszavezethető adatokkal együtt hitelesen igazolja, a bíróság elsősorban a zárt rendszer bizalmi szolgáltatóját keresi meg.

(8) A lenyomatképző algoritmusok biztonsági gyengülése ellen védett, minősített bizalmi szolgáltató vagy archiválási rendszerek megfelelőségének értékelésére feljogosított szervezet által értékelt az (1) bekezdés *h)* pontja szerinti szolgáltatás, jogszabályban meghatározott hosszú távú megőrzésre alkalmas archiváló rendszerében tárolt, legalább fokozott biztonságú elektronikus aláírással vagy bélyegzővel ellátott, vagy az (1) bekezdés *h)* pontja szerinti szolgáltatás keretében kiállított és a szolgáltató által a kiállító személyéhez rendelt elektronikus okirat valódiságát vélelmezni kell.

326. § *[Az egyszerű magánokirat]*

A magánokirathoz – ha azt nem a 325. § (1) bekezdése szerint állították ki – nem fűződik törvényi vélelem, és annak bizonyító erejét a bíróság a bizonyítás általános szabályai szerint a tárgyalás és a bizonyítás összes adatának figyelembevételével állapítja meg kivéve, ha jogszabály

a) adott magánokirat bizonyító erejét másként szabályozza, vagy
b) az okirati bizonyításhoz meghatározott alakban kiállított okiratot ír elő.

327. § *[A jogi személy által kiállított vagy őrzött okiratról készült másolat bizonyító ereje]*

A jogi személy által kiállított vagy őrzött okiratról készített papír alapú vagy elektronikus másolat teljes bizonyító erővel bizonyítja, hogy tartalma megegyezik az eredeti okiratéval feltéve, hogy a jogi személy, amely az okiratot kiállította vagy azt őrzi, ezt szabályszerűen igazolta a 325. § (1) bekezdés *d)* vagy *f)* pontjának megfelelő másolat kiállításával. A jogi személy által készített másolat bizonyító ereje az eredeti okiratéval azonos, kivéve, ha a másolat közokiratról készült.

XXIII. Fejezet

Szemle

95. A szemle elrendelése

328. § *[A szemle elrendelésének feltételei és idézés a szemlére]*

(1) Ha a perben jelentős tény megállapításához személy, tárgy, helyszín vagy esemény közvetlen megvizsgálása, illetve megfigyelése szükséges, a bíróság szemlét rendel el.

(2) Nem rendelhető el a szemle, ha az minősített adat védelmét sértené, diplomáciai sérthetetlenségbe, védelembe, mentességbe ütközne, továbbá mindazon okokból, amelyek miatt a szemletárgy birtokosát tanúként meghallgatni nem lehetne.

(3) Ha a szemletárgy birtokosa a peres felektől és a velük egy tekintet alá eső személyektől különbözik, a bíróság a szemlére őt is megidézi.

(4) A szemletárgy birtokosát a bíróság felhívja a szemle tárgyának bemutatására vagy a szemle foganatosításának lehetővé tételére, egyúttal tájékoztatja arról, hogy az emiatt felmerülő költségei és kára megtérítését igényelheti.

(5) Ha a szemle tárgya más bíróság vagy hatóság, avagy ezek megbízása alapján magánszemély őrizetében van, a bíróság ezeket keresi meg a szemletárgy megküldése vagy a szemle foganatosításának lehetővé tétele érdekében.

329. § *[Szemle lefolytatása elektronikus hírközlő hálózat útján]*

A bíróság a XLVII. Fejezetben foglaltak szerint elrendelheti a szemle elektronikus hírközlő hálózat útján történő lefolytatását.

330. § *[A szemle lefolytatásának megtagadása]*

(1) A szemletárgy birtokosa megtagadhatja a szemle tárgyának bemutatását vagy a szemle foganatosításának lehetővé tételét a 289. § (1) bekezdés *b)* pontjában meghatározott esetekben, továbbá, ha a tanúvallomás megtagadásának lenne helye. Egyéb esetekben a megtagadás alaposságáról a bíróság mérlegeléssel dönt.

(2) Ha a szemletárgy birtokosa megtagadja a szemletárgy felmutatását, illetve a szemle foganatosításának a lehetővé tételét, a bíróság végzéssel határoz a szemle foganatosíthatóságáról.

(3) Ha a bíróság a megtagadás ellenében kívánja foganatosítani a szemlét, a szemletárgy birtokosát ennek tűrésére kötelezi és figyelmezteti a szemle akadályozásának a jogkövetkezményeire; döntése előtt a feleket meghallgathatja vagy lehetővé teheti, hogy írásban nyilatkozzanak.

(4) A tűrésre kötelezett a végzés ellen külön fellebbezéssel élhet. A fellebbezés halasztó hatályú. A végzést a bíróság maga is megváltoztathatja.

96. A szemle foganatosításának szabályai

331. § *[A szemle foganatosítása]*

(1) A szemlét a bíróság a tárgyaláson vagy a helyszínen foganatosítja. A helyszíni szemle nem nyilvános, amennyiben magánterületen kell foganatosítani. Ha a szemletárgy birtokosa lehetővé teszi a szemle nyilvánosságát, azt a bíróság a nyilvánosság kizárásának eseteiben korlátozhatja.

(2) A bíróság a helyszínen is köteles gondoskodni a szemle szabályszerű foganatosításáról. Ennek érdekében alkalmazhatja a rendelkezésére álló kényszerítő eszközöket, szükség esetén a rendőrség közreműködését is igénybe veheti a végrehajtási kényszer alkalmazásának szabályai szerint. A rendőri intézkedés költségét az illetékes rendőri szerv felszólítására a szemlét akadályozó személy köteles megtéríteni.

(3) Ha a szemle foganatosításában érdekelt fél figyelmeztetés ellenére is akadályozza a szemle szabályszerű foganatosítását, a (2) bekezdésben foglalt kényszerítő eszközök alkalmazása helyett a bíróság a szemlét eredménytelennek nyilvánítja.

(4) Ha a szemle foganatosításában ellenérdekelt fél magatartására visszavezethető okból hiúsul meg a szemle, a bíróság a (2) bekezdésben foglalt kényszerítő eszközök alkalmazása helyett a bizonyítási szükséghelyzet szabályainak alkalmazásával jár el.

332. § *[A szemle eredményének rögzítése]*

(1) A helyszíni szemle foganatosításáról, az annak során elhangzott nyilatkozatokról és észrevételekről, valamint a bíróság által észlelt tényekről a bíróság jegyzőkönyvet készít.

(2) A vizsgálat tárgyáról a bíróság képfelvételt, hangfelvételt, illetve kép- és hangfelvételt, vázrajzot készíthet, a szemletárgy felett rendelkezni jogosult engedélyével mintát vehet, vagy más alkalmas módon gondoskodhat a ténymegállapításainak szemléltethetőségéről. A szemle foganatosítása során nyert tárgyi szemléltetőeszközök a jegyzőkönyv mellékletei.

(3) A szemletárgy birtokosa személyi adatainak zártan kezelésére a tanúra vonatkozó szabályok alkalmazandók.

333. § *[A szemle költségei]*

A szemletárgy birtokosának költség- és kártérítési igényéről a bíróság a tanúdíjra vonatkozó szabályok szerint határoz.

XXIV. Fejezet

Az előzetes bizonyítás

97. Az előzetes bizonyítás elrendelése

334. § *[Az előzetes bizonyítás elrendelésének feltételei]*

Előzetes bizonyításnak van helye az érdekelt fél kérelmére a per megindítása előtt vagy annak folyamatban léte alatt – már a perfelvétel során is –, ha

a) a bizonyítás a per folyamán, illetve annak későbbi szakaszában nem lenne sikeresen lefolytatható, vagy az jelentős nehézséggel járna,
b) a bizonyítás előzetes lefolytatása a per elkerülését, illetve ésszerű időn belül történő befejezését elősegíti, vagy
c) a bizonyítás előzetes lefolytatását jogszabály megengedi.

335. § *[Illetékesség]*

(1) Az előzetes bizonyítás lefolytatására illetékes

a) a kérelmező lakóhelye szerint illetékes járásbíróság, vagy
b) az a járásbíróság, amelynek a területén a bizonyítás a legcélszerűbben lefolytatható.

(2) Ha a per folyamatban van, a per bírósága az előzetes bizonyítás lefolytatására kizárólagosan illetékes.

336. § *[Az előzetes bizonyítás iránti kérelem]*

(1) Az előzetes bizonyítás elrendelésére irányuló kérelemben meg kell jelölni:

a) a felek nevét, lakóhelyét; ha az ellenérdekű fél ismeretlen, ennek okát,
b) a bizonyítani kívánt tényeket és az azokra vonatkozó bizonyítási eszközöket, bizonyítási módokat,
c) az előzetes bizonyítás lefolytatására irányuló határozott kérelmet,
d) az előzetes bizonyítás elrendelését a 334. § szerint megalapozó feltételt, és
e) azokat az adatokat, amelyekből a bíróság illetékessége megállapítható.

(2) Azt, hogy az ellenérdekű fél ismeretlen, továbbá, hogy az előzetes bizonyítás előfeltételei fennállnak, valószínűsíteni kell.

337. § *[A kérelem elbírálása]*

(1) A bíróság az előzetes bizonyítás elrendelése tárgyában az ellenérdekű fél szóbeli vagy írásbeli meghallgatása után határoz, kivéve, ha

a) az ellenérdekű fél ismeretlen, vagy
b) az előzetes bizonyítás elrendelése sürgős.

(2) A meghallgatás határnapjára szóló idézéssel vagy az írásbeli nyilatkozattételre történő felhívással együtt küldi meg a bíróság az előzetes bizonyítás elrendelése iránti kérelmet az ellenérdekű fél részére.

(3) Ha a bíróság a meghallgatást mellőzi, az előzetes bizonyítás elrendeléséről vagy elutasításáról szóló végzéssel együtt küldi meg az ellenérdekű fél részére az előzetes bizonyítás elrendelése iránti kérelmet.

(4) Az előzetes bizonyítást elutasító végzés ellen külön fellebbezésnek van helye.

98. Az előzetes bizonyítás lefolytatása

338. § *[Az előzetes bizonyítás felvétele]*

(1) Az előzetes bizonyításra a bizonyítás szabályait kell alkalmazni.

(2) A 334. § *a)* pontjában meghatározott esetben az előzetes bizonyítás során a bíróság soron kívül jár el.

(3) Az előzetes bizonyítás eredményét a perben bármelyik fél felhasználhatja.

339. § *[Az előzetes bizonyítás költségei]*

(1) Ha a per folyamatban van, az előzetes bizonyítással összefüggésben felmerült költségekre a költségekre vonatkozó általános szabályok az irányadók.

(2) Ha az előzetes bizonyításra a per megindítása előtt kerül sor, az előzetes bizonyítás költségeit a kérelmező előlegezi és viseli.

ÖTÖDIK RÉSZ

HATÁROZATOK

XXV. Fejezet

A határozatok fajtái, tartalma és közlése

99. A határozatok fajtái és tartalma

340. § *[A határozatok fajtái]*

A bíróság

a) e törvényben meghatározott esetben bírósági meghagyással,
b) a per érdemében ítélettel,
c) a per során felmerült minden más kérdésben végzéssel

határoz.

341. § *[Az ítélet teljessége és fajtái]*

(1) Az ítéletben foglalt döntésnek ki kell terjednie a perben érvényesített valamennyi kereseti kérelemre.

(2) A bíróság egyes kereseti kérelmek felől vagy a kereseti kérelemnek önállóan elbírálható egyes részei felől részítélettel is határozhat, ha a többi kérelem vagy kérelemrész, illetve a beszámítás eldöntése végett további tárgyalásra van szükség. A részítélet a később hozott ítélettel a beszámításra, illetve a viszontkeresetre vonatkozó tárgyalás eredményéhez képest hatályon kívül helyezhető, hatályában fenntartható vagy megfelelően megváltoztatható.

(3) A bíróság a látszólagos halmazatban álló kereset vagy keresetek elutasításáról részítélettel is határozhat, ha a halmazatban álló más kereset vonatkozásában további tárgyalására van szükség. A további kereset vonatkozásában a tárgyalás csak a részítélet jogerőre emelkedése után folytatható.

(4) Ha a keresettel vagy a viszontkeresettel érvényesített jog fennállása és az ezek alapján a felet megillető követelés összege vagy mennyisége tekintetében a vita elkülöníthető, a bíróság a jog fennállását közbenső ítélettel előzetesen is megállapíthatja. Ebben az esetben a tárgyalás a követelés összege vagy mennyisége vonatkozásában csak a közbenső ítélet jogerőre emelkedése után folytatható.

(5) A bíróság e törvényben meghatározott esetben kiegészítő ítéletet hoz.

342. § *[Az érdemi döntés korlátai]*

(1) Az érdemi döntés nem terjedhet túl a kereseti kérelmen, az ellenkérelmen és a beszámításon. Ez a szabály a főkövetelés járulékaira is irányadó.

(2) Ha a követelés a polgári jog szabályai szerint a fél vagyonának csupán valamely részéből hajtható be, a bíróságnak a határozatában ezt a részt is meg kell jelölnie.

(3) Az érdemi döntés nem terjedhet ki olyan jogra, amelyet a fél a perben nem érvényesített. Törvény eltérő rendelkezése hiányában a bíróság nem alapíthatja érdemi döntését olyan, az érvényesített jog fennállását egészen vagy részben kizáró, vagy annak érvényesíthetőségét egészen vagy részben megszüntető, gátló jogszabályi rendelkezésre, amelyre a fél az ellenkérelemben nem hivatkozott.

(4) A bíróság az egymással eshetőleges viszonyban álló keresetekről csak azok előterjesztett sorrendjében dönthet.

343. § *[Határozathozatal]*

(1) A bíróság a határozatát – ha tanácsban jár el – zárt tanácskozás után szavazással hozza meg. Egyhangúság hiányában szavazattöbbséggel dönt.

(2) A fiatalabb bíró az idősebbet megelőzően, az elnök utolsóként szavaz. A szavazásnál kisebbségben maradó bíró az írásba foglalt különvéleményét zárt borítékban a határozathoz csatolhatja. A különvéleményt csak a perorvoslat tárgyában eljáró bíróság, a fegyelmi eljárás kezdeményezésére jogosult személy, – fegyelmi eljárás során – a szolgálati bíróság, valamint a Kúria jogegységi eljárás kezdeményezésére jogosult, illetve a jogegységi eljárást lefolytató tanácsa tekintheti meg.

344. § *[Teljesítési határidő]*

(1) A bíróság a határozatban megállapított kötelezettség teljesítésére rendszerint tizenöt napos határidőt szab.

(2) Ha ez a felek méltányos érdekeinek mérlegelése alapján, a kötelezettség természete miatt, illetve a felek jó- vagy rosszhiszemű joggyakorlása alapján indokoltnak mutatkozik, a bíróság a határozatában tizenöt napnál rövidebb, vagy hosszabb teljesítési határidőt is megszabhat, vagy elrendelheti a kötelezettségnek részletekben történő teljesítését is.

(3) Kivételes esetben az elsőfokon eljárt bíróság a fél kérelmére a határozat jogerőre emelkedése után is engedélyezheti a részletekben történő teljesítést, illetve a részletekben történő teljesítés módosítását. A bíróság a határozatát tárgyaláson kívül hozza meg, de határozathozatal előtt az ellenfelet meghallgatja.

(4) A bíróság részletekben történő teljesítés engedélyezése esetén úgy rendelkezik, hogy bármely részlet megfizetésének elmulasztása esetén az egész hátralékos tartozás esedékessé válik.

(5) A bíróság birtokperben a felet a birtokállapot helyreállítására, illetve a birtoklás zavarásának megszüntetésére az ellenfél kérelmére azonnali hatállyal kötelezi.

(6) A bíróság az ingatlan kiürítését elrendelő határozatban a kötelezett kérelmére különös méltánylást érdemlő esetben legfeljebb hat hónapig terjedő teljesítési határidőt állapíthat meg, ha

a) az ingatlan a kötelezett lakóhelye, egyúttal az ő és közvetlen családtagjainak egyedüli lakóingatlana,
b) a kérelemben a kötelezett valószínűsítette, hogy a saját és családja elhelyezését ideiglenesen sem tudja biztosítani,
c) a per során nem sújtották pénzbírsággal, továbbá nem tanúsított rosszhiszemű magatartást, és
d) nem önkényesen elfoglalt lakást kell kiüríteni.

345. § *[A teljesítési határidő számítása]*

(1) A teljesítés határideje a határozat közlését követő napon kezdődik.

(2) Le nem járt szolgáltatásokra vonatkozó marasztalás esetén a teljesítés napja a lejárat napjával egyezik meg.

346. § *[Az ítélet tartalma]*

(1) Az írásba foglalt ítélet bevezető részre, rendelkező részre, perorvoslati részre, indokolásra és záró részre tagolódik.

(2) A bevezető rész

a) a bíróság megnevezését,
b) az ügy számát,
c) a képviselet fajtájára utalással a felet képviselő személy nevét és lakóhelyét, székhelyét, képviselet hiányában a személyes eljárásra utalást,
d) a fél nevét és lakóhelyét, székhelyét,
e) a fél perbeli állását, és
f) a per tárgyának a megnevezését

tartalmazza.

(3) A rendelkező rész tartalmazza a bíróság döntése szerinti rendelkezést. A perorvoslati rész tartalmazza, hogy az ítélet ellen van-e helye fellebbezésnek, azt hol és mennyi idő alatt lehet benyújtani, továbbá a fellebbezési tárgyalás tartására irányuló kérelem szabályairól történő tájékoztatást.

(4) Az indokolás a bíróság által megállapított tényeket, a feleknek a per tárgyára vonatkozó kérelmét, illetve nyilatkozatát és azok alapjának rövid ismertetését, az érdemi rendelkezés tartalmára történő utalást, továbbá a jogi indokolást tartalmazza.

(5) A jogi indokolás tartalmazza az ítélet alapjául szolgáló jogszabályokat és szükség esetén azok értelmezését, a megállapított tényekre vonatkozó bizonyítékokat azokkal a

körülményekkel együtt, amelyeket a bíróság a bizonyítékok mérlegelésénél irányadónak vett, a tények megállapításának egyéb körülményeit, továbbá azokat az okokat, amelyek miatt a bíróság valamely tényállítást nem talált bizonyítottnak, vagy amelyek miatt a felajánlott bizonyítást mellőzte.

(6) Az ítélet a jogi indokolást követően az eljárás folyamán hozott végzés indokolását akkor tartalmazza, ha e törvény szerint a végzés külön fellebbezéssel nem támadható, de a bíróság azt e törvény szerint köteles indokolni és arra az ítélet meghozataláig nem került sor.

(7) A záró rész tartalmazza az ítélethozatal helyének és idejének megfelelő keltezést, továbbá az egyesbírónak vagy a tanács elnökének és tagjainak nevét és aláírását. Ha valamelyikük az aláírásban akadályozva van, a záró rész ezt és az akadály megjelölését is tartalmazza.

347. § *[Rövidített indokolást tartalmazó ítélet]*

(1) Az ítélet rövidített indokolást tartalmaz, ha

a) az ítélet jogról való lemondáson, illetve a jog és a kérelem elismerésén alapul,
b) az ügy ténybeli és jogi megítélése egyszerű,
c) a fellebbezésre jogosultak e jogukról a határozat kihirdetését követően valamennyien lemondtak, vagy
d) ahhoz valamennyi fél hozzájárult.

(2) A rövidített indokolás kizárólag

a) a bíróság által megállapított tényeket,
b) a feleknek a per tárgyára vonatkozó kérelmét, illetve nyilatkozatát és azok alapjának rövid ismertetését,
c) az ítélet alapjául szolgáló jogszabályokat, és
d) a rövidített indoklás törvényi feltételére történő utalást

tartalmazza.

348. § *[A bírósági meghagyás tartalma]*

(1) A bírósági meghagyásra a (2)–(4) bekezdésben foglalt kivétellel a 346. §-ban foglaltakat kell alkalmazni.

(2) A perorvoslati részben a bíróság a feleket az ellentmondás benyújtásának lehetőségéről, határidejéről, a helyéről és arról tájékoztatja, hogy a jogerős bírósági meghagyásnak ugyanaz a hatálya, mint az ítéletnek.

(3) A bírósági meghagyás indokolása csak a mulasztás tényének a megállapítását tartalmazza.

(4) A tárgyaláson kibocsátott bírósági meghagyást a bíróság az írásbeli jegyzőkönyvbe foglalja. Ebben az esetben a bírósági meghagyás csak a rendelkező részt, a perorvoslati részt és az indokolást tartalmazza.

349. § *[A végzés tartalma]*

(1) A végzésre (2)–(4) bekezdésben foglalt kivétellel a 346. §-ban foglaltakat kell alkalmazni.

(2) A végzés a képviseletre vonatkozó adatokat és a felek lakóhelyét csak a szükséghez képest tartalmazza.

(3) Nem tartalmaz indokolást az egyezséget jóváhagyó végzés, továbbá az a végzés, amely ellen külön fellebbezésnek nincs helye, kivéve, ha e törvény eltérően rendelkezik.

(4) A tárgyaláson hozott végzést a bíróság jegyzőkönyvbe – folyamatos felvétel készítése esetén a jegyzőkönyv írásbeli kivonatába is – foglalja. Ebben az esetben a végzés csak a rendelkező részt, a perorvoslati részt és az indokolást tartalmazza.

100. A határozatok kihirdetése és közlése

350. § *[A határozatok kihirdetése]*

(1) A bíróság a tárgyaláson hozott határozatát a tárgyaláson, a tárgyalás berekesztése folytán hozott határozatát – a (4) bekezdésben foglalt kivétellel – a tárgyalás napján hirdeti ki.

(2) A tárgyaláson hozott határozat kihirdetése a rendelkező rész ismertetéséből, a határozat elleni fellebbezés lehetőségéről, annak benyújtásának a helyéről és a határidejéről történő tájékoztatásból és az indokok ismertetéséből áll.

(3) A tárgyalás berekesztése folytán hozott határozat rendelkező részét – a (4) bekezdésben foglalt kivétellel – a határozat kihirdetése előtt le kell írni és azt az egyesbírónak vagy a tanács elnökének és tagjainak alá kell írniuk. A határozat kihirdetése a rendelkező rész felolvasásából, a határozat elleni fellebbezés lehetőségéről, annak benyújtásának a helyéről és a határidejéről történő tájékoztatásból és az indokok rövid ismertetéséből áll.

(4) A bíróság a tárgyalás berekesztését követően az ítélet meghozatalát és kihirdetését – legfeljebb harminc napra – elhalaszthatja. Ebben az esetben a kihirdetés határnapját egyidejűleg kitűzi, a meghozott határozatot a kihirdetés napjáig írásba foglalja és a határozatot a kihirdetés határnapján a (3) bekezdésben meghatározott módon kihirdeti.

(5) A határozat kihirdetése során az indokok ismertetése elmarad, ha a határozatot e törvény szerint nem kell megindokolni.

(6) Ha az ítélet kihirdetésekor valamennyi fél jelen van és a (4) bekezdésben foglaltak alkalmazására nem került sor, a bíróság az ítélet kihirdetését követően valamennyi felet nyilatkoztatja arról, hogy hozzájárul-e ahhoz, hogy az írásba foglalt ítélet rövidített indokolást tartalmazzon. A bíróság ennek megtörténtét, valamint a nyilatkozatok tartalmát a jegyzőkönyvben – folyamatos felvétel készítése esetén a jegyzőkönyv írásbeli kivonatában is – feltünteti. A felek nyilatkozatára nincs szükség, ha valamennyi fél lemondott a fellebbezési jogáról.

351. § *[A határozatok közlése]*

(1) A bíróság a határozatát – a (2) bekezdésben foglalt kivétellel – a kihirdetéssel közli.

(2) A bíróság kézbesítés útján közli:

a) az ítéletet és a bírósági meghagyást a felekkel,
b) a tárgyaláson hozott végzést azzal a féllel, aki a tárgyalásra nem volt szabályszerűen megidézve,
c) a tárgyaláson hozott olyan végzést, amely új határnap kitűzésére vonatkozik, vagy amely ellen külön fellebbezésnek van helye, azzal a féllel, aki a tárgyalást elmulasztotta,
d) a tárgyaláson kívül hozott végzést az érdekelt féllel és
e) az eljárás során hozott minden határozatot azzal a személlyel, akinek érdekében ügyész, valamint perindításra feljogosított személy az eljárást megindította.

(3) A bíróság a határozatot – kivéve, ha az ítélet meghozatalát és kihirdetését elhalasztotta – annak meghozatalától számított legkésőbb harminc napon belül írásba foglalja és az írásba foglalást követő három napon belül elrendeli annak kézbesítését.

(4) Ha a bíróság az ítélet meghozatalát és kihirdetését elhalasztotta, az írásba foglalt ítéletet a kihirdetéskor jelen lévő feleknek nyomban kézbesíti, a meg nem jelent felek részére pedig három napon belül elrendeli a kézbesítését.

(5) A felek részére a határozatnak nemcsak a rendelkező részét, hanem indokolását is kézbesíteni kell, kivéve, ha a határozatot e törvény szerint nem kell megindokolni.

(6) E § rendelkezéseit kell alkalmazni akkor is, ha a határozatot nem a felekkel, hanem más érdekelttel kell közölni.

101. A határozatok kijavítása és kiegészítése

352. § *[A kijavítás]*

(1) Ha a határozat névcserét, hibás névírást, szám- vagy számítási hibát, illetve más hasonló elírást tartalmaz, a bíróság azt kérelemre vagy hivatalból bármikor kijavíthatja.

(2) A bíróság a feleket a kijavítás tárgyában szükség esetén meghallgatja. Ha fél a meghallgatásra kitűzött határnapot vagy megállapított határidőt elmulasztja, az a határozathozatalt nem gátolja és a mulasztás miatt igazolásnak nincs helye.

(3) A kijavító határozatot a kijavított határozatra és lehetőleg annak kiadmányaira is fel kell jegyezni. A kijavító határozattal egyidejűleg a kijavítást feltüntető határozatkiadmányt is kézbesíteni kell.

(4) A kijavítás tárgyában hozott határozat ellen külön fellebbezésnek van helye, ha a bíróság

a) az önálló fellebbezéssel támadható határozat rendelkező részét javítja ki, vagy
b) a határozat rendelkező részének kijavítása iránt előterjesztett kérelmet utasítja el.

(5) A kijavítás iránt előterjesztett kérelemnek nincs halasztó hatálya a határozat elleni fellebbezés előterjesztésére, illetve a határozat végrehajtására.

353. § *[Kijavítás a másodfokú bíróság által]*

A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság határozatát a fellebbezést érdemben elbíráló határozatában is kijavíthatja.

354. § *[A kiigazítás]*

(1) Ha az önálló fellebbezéssel, illetve felülvizsgálattal nem támadható érdemi határozat indokolása homályos vagy ellentmondásos, a bíróság azt a fél kérelmére kiigazítja. A kérelem az ítélet közlésétől számított tizenöt napon belül terjeszthető elő. A kiigazítás iránt határozott kérelmet kell előterjeszteni, és abban meg kell jelölni, hogy a kiigazításnak milyen okból és mennyiben van helye.

(2) A bíróság visszautasítja a kiigazítás iránti kérelmet, ha annak előterjesztését törvény kizárja vagy, ha az elkésett.

(3) A kiigazítás iránti kérelem tárgyában hozott határozat ellen külön fellebbezésnek van helye.

(4) A kiigazításra egyebekben a kijavítás szabályait kell alkalmazni.

355. § *[Az ítélet kiegészítése]*

(1) A bíróság az ítéletet kérelemre kiegészítheti, ha abban nem határozott valamennyi kereseti kérelemről vagy annak valamely része felől, továbbá – habár ezeknek helye lett volna – a perköltség viseléséről vagy az ítélet előzetes végrehajthatósága felől.

(2) Ha a bíróság az ítéletben nem rendelkezett olyan kérdésről, amelyről a rendelkezés jogszabály értelmében hivatalból kötelező, a mulasztást a hiányosság észlelését követően haladéktalanul pótolja. Az ítélet kiegészítésének hivatalból van helye akkor is, ha a 365. § (2) bekezdés *c)* és *d)* pontjában meghatározott végzés elleni fellebbezés elbírálása tárgyában hozott döntés következtében az szükséges.

(3) A kiegészítés iránti kérelem az ítélet közlésétől számított tizenöt nap alatt terjeszthető elő. A kiegészítés iránt határozott kérelmet kell előterjeszteni, és abban meg kell jelölni, hogy a kiegészítésnek milyen okból és mennyiben van helye. A kérelemnek az ítélet elleni fellebbezés beadására és az ítélet végrehajtására nincs halasztó hatálya, a bíróság azonban az ítélet végrehajtását a kiegészítési kérelem elintézéséig hivatalból is felfüggesztheti.

(4) A bíróság visszautasítja a kiegészítés iránti kérelmet, ha azt törvény kizárja vagy, ha az elkésett. A végzés ellen külön fellebbezésnek van helye.

(5) A bíróság az ítélet kiegészítéséről tárgyaláson határoz, kivéve, ha

a) a kiegészítés iránti kérelmet visszautasítja,
b) a tárgyaláson kívüli elbíráláshoz valamennyi fél hozzájárult,

c) a fél az ítélet kiegészítését nem a kereseti kérelem vagy annak valamely része vonatkozásában kéri, vagy

d) a bíróság a tárgyaláson kívül hozott ítéletet egészíti ki vagy a kérelem erre irányul.

(6) Ha az ítélet kiegészítésének van helye, a bíróság kiegészítő ítéletet hoz, a kérelmet ellenkező esetben végzéssel elutasítja. A kiegészítő ítéletet az eredeti ítéletre és lehetőleg annak kiadmányaira is fel kell jegyezni.

(7) Az ítélet jogerőre emelkedésétől számított öt év elteltével nincs helye kiegészítésnek.

356. § *[A végzés kiegészítése]*

A 355. § rendelkezései a végzés kiegészítésére is irányadók, azzal, hogy a bíróság kiegészítés esetén is végzéssel határoz, a felek meghallgatását pedig mellőzheti.

XXVI. Fejezet

A határozatok joghatásai

102. Kötőerő, jogerő

357. § *[Az egyszerű kötőerő]*

(1) E törvény eltérő rendelkezése hiányában a bíróság a saját határozatához abban a perben, amelyben azt hozta a határozat kihirdetésétől, ennek hiányában a közlésétől kezdve kötve van.

(2) A bíróság nincs kötve a pervezetésre vonatkozó, valamint az egyoldalú kérelmet visszautasító vagy elutasító végzéshez, az olyan végzést azonban, amely határidőhöz kötött perbeli cselekményt utasít el, csak annak jogerőre emelkedése előtt változtathat meg.

358. § *[A jogerő]*

(1) A határozat a jogerőre emelkedését követően nem támadható meg fellebbezéssel.

(2) Az a határozat, amely ellen nincs helye fellebbezésnek, a kihirdetésével emelkedik jogerőre. Azok a határidők azonban, amelyeket a határozat jogerőre emelkedésétől kell számítani, a határozatnak a féllel történt közlésétől kezdődnek.

(3) A fellebbezéssel megtámadható határozat a fellebbezési határidő leteltét követő naptól kezdve jogerős, ha az arra jogosultak egyike sem nyújtott be fellebbezést, vagy a benyújtott valamennyi fellebbezést a bíróság jogerősen visszautasította.

(4) A fellebbezésre jogosult a fellebbezési jogáról a határozat közlését követően lemondhat. A lemondó nyilatkozat nem vonható vissza. A lemondás csak akkor hatályos, ha azt valamennyi fellebbezésre jogosult bejelenti. Ha valamennyi arra jogosult a fellebbezési jogáról a határozat

kihirdetését követően lemond, a határozat a bejelentés napján, egyébként az utolsó bejelentésnek a bírósághoz érkezését követő naptól kezdve jogerős.

(5) A határozat jogerőre emelkedésére a határidőben benyújtott fellebbezésnek halasztó hatálya van. Az egyik pertárs fellebbezésének, csatlakozó fellebbezésének a hatálya a többi pertársra csak a 36. § és a 37. § *a)* pontja esetén terjed ki. Ha azonban a fellebbezésre jogosult a határozatnak csak valamely része vagy rendelkezése ellen él fellebbezéssel, a határozatnak a fellebbezéssel nem érintett része vagy rendelkezése jogerőre emelkedik. Jogerőre emelkedik a határozatnak az a része is, amely ellen nincs helye fellebbezésnek.

(6) A fellebbezés visszavonása esetén a határozat a fellebbezés visszavonására vonatkozó bejelentésnek a bírósághoz történő beérkezése napján jogerős, ha a fellebbezési határidő minden más fellebbezésre jogosulttal szemben már lejárt. Ha viszont a fellebbezési határidő a fellebbezésre jogosultakkal szemben még nem járt le, a határozat a fellebbezési határidő leteltét követő naptól kezdve jogerős.

359. § *[A jogerő tanúsítása]*

(1) Az elsőfokon eljárt tanács elnöke a jogerő időpontját a határozat eredeti példányára vezetett vagy külön határozatban tanúsítja.

(2) Ha az elsőfokon eljárt bíróság határozatának csak egyes személyekre vonatkozó vagy bizonyos tárgyú részei emelkedtek jogerőre, a bíróság a végzésben ezt is kifejezésre juttatja.

(3) A bíróság a határozat jogerőre emelkedéséről a felet, illetve az egyéb érdekeltet a jogerőre emelkedéstől számított tizenöt napon belül értesíti. Az értesítés a jogerőt tanúsító végzés, ha pedig a fél, illetve az egyéb érdekelt részére a határozatot még nem kézbesítették, a határozat jogerőt tanúsító végzést tartalmazó kiadmányának kézbesítésével történik.

(4) Ha a részjogerő valamely okból csak az iratoknak a másodfokú bírósághoz történő felterjesztése után állapítható meg, a (3) bekezdésben foglalt intézkedést a másodfokú bíróság teszi meg.

360. § *[Az anyagi jogerőhatás]*

(1) A keresettel és az ellenkövetelés fennállta tekintetében érdemben elbírált beszámítással érvényesített jog tárgyában hozott ítélet jogereje kizárja, hogy ugyanabból a tényalapból származó ugyanazon jog iránt ugyanazok a felek – ideértve azok jogutódait is – egymás ellen új keresetet indíthassanak, vagy az ítéletben már elbírált jogot egymással szemben egyébként vitássá tehessék.

(2) Az (1) bekezdés rendelkezéseit abban az esetben is alkalmazni kell, ha a perben nem a fél, hanem az érdekében eljáró ügyész vagy perindításra feljogosított személy keresete alapján hozott a bíróság ítéletet, feltéve, hogy a fél részére az ítéletet szabályszerűen kézbesítették, és az a 358. § értelmében vele szemben is jogerőre emelkedett.

361. § *[Az utóper]*

(1) Ha az ítélet az egyik felet olyan szolgáltatásra kötelezi, amely az ítélet meghozatala után jár le, az anyagi jogerőhatás nem gátolja, hogy a felek bármelyike keresetet indíthasson a

szolgáltatás mennyiségének vagy időtartamának megváltoztatása iránt, ha azok a tények, amelyekre a bíróság az ítéletét alapította, utóbb lényegesen megváltoztak.

(2) Az utóper folyamatban léte alatt a másik fél által indított ugyanilyen perre a folyamatban lévő per bírósága kizárólagosan illetékes.

(3) A bíróság az utóperben a korábbi ítélettel megállapított szolgáltatást legfeljebb a kereset megindítását megelőző hat hónaptól kezdődő időre változtathatja meg.

103. Előzetes végrehajthatóság

362. § *[A fellebbezésre tekintet nélkül végrehajthatóvá nyilvánítandó határozatok]*

(1) Fellebbezésre tekintet nélkül végrehajthatónak kell nyilvánítani:

a) a tartásdíjban, járadékban és más hasonló célú időszakos szolgáltatásban marasztaló ítéletet,

b) a birtokháborítás megszüntetésére kötelező ítéletet,

c) az alperes által elismert követelésben marasztaló ítéletet,

d) a közokiratban vagy teljes bizonyító erejű magánokiratban vállalt kötelezettségen alapuló pénzbeli marasztalást tartalmazó ítéletet, ha az annak alapjául szolgáló összes körülményt ilyen okirattal bizonyították, és

e) a nem pénzbeli marasztalást tartalmazó ítéletet, ha a felperesnek a végrehajtás elhalasztásából aránytalanul súlyos vagy nehezen megállapítható kára származnék, és ha a felperes megfelelő biztosítékot nyújt.

(2) Az előzetes végrehajthatóság a perköltségre nem terjed ki.

363. § *[Az előzetes végrehajthatóság mellőzhetősége]*

(1) A bíróság a 362. § (1) bekezdés *b)–e)* pontja esetén az előzetes végrehajthatóság kimondását mellőzheti, ha az az alperesre aránytalanul súlyosabb terhet jelent, mint az előzetes végrehajthatóság mellőzése a felperesre. Az alperesnek az erre irányuló kérelmét a tárgyalás berekesztése előtt kell előterjesztenie. A bíróság az ítéletet a körülményekhez képest részben is előzetesen végrehajthatónak nyilváníthatja.

(2) A bíróság – kivételesen indokolt esetben – mellőzheti az ítélet előzetesen végrehajthatónak nyilvánítását az ítélet meghozatala előtt már lejárt részletek tekintetében.

HATODIK RÉSZ

PERORVOSLATOK ÉS AZZAL ÖSSZEFÜGGŐ ELJÁRÁSOK

XXVII. Fejezet

Fellebbezés

104. Általános szabályok

364. § *[Az elsőfokú eljárás szabályainak alkalmazása]*

E fejezet eltérő rendelkezése hiányában a másodfokú eljárásban az elsőfokú eljárásra vonatkozó szabályokat kell alkalmazni azzal, hogy a másodfokú eljárás nem különül el perfelvételi és érdemi tárgyalási szakra.

365. § *[A másodfokú eljárás megindítása]*

(1) A másodfokú eljárást a fellebbezőnek az elsőfokú bíróságnál írásban benyújtott fellebbezéssel kell megindítania.

(2) Fellebbezésnek van helye

a) az elsőfokú bíróság ítélete ellen,
b) az elsőfokú bíróság végzése ellen, ha e törvény külön megengedi,
c) a másodfokú bíróság olyan végzése ellen, amellyel szemben az elsőfokú eljárás szabályai szerint külön fellebbezésnek lenne helye,
d) a másodfokú bíróság fellebbezést, csatlakozó fellebbezést visszautasító végzése ellen.

(3) Ha e törvény a külön nem fellebbezhető végzésre indokolási kötelezettséget ír elő, azt a fél az ítélet elleni fellebbezésben támadhatja.

(4) Az elnök határozata a fellebbezés szempontjából a bíróság határozatával egy tekintet alá esik.

(5) Fellebbezéssel élhet a fél, valamint az, akire a határozat rendelkezést tartalmaz, a rendelkezés rá vonatkozó része ellen.

(6) A fellebbezés határideje a határozat közlésétől számított tizenöt nap.

(7) A fellebbezésnek a határozat végrehajtására halasztó hatálya van, kivéve, ha törvény vagy törvény alapján a bíróság másként rendelkezik.

366. § *[Az elsőfokú bíróság fellebbezéssel kapcsolatos intézkedései]*

(1) Ha a fellebbezés elkésett, vagy olyan határozat ellen irányul, amely ellen a fellebbező nem élhet fellebbezéssel, az elsőfokú bíróság a fellebbezést visszautasítja; e végzés ellen külön fellebbezésnek van helye.

(2) Ha a fellebbezés hiányos, az elsőfokú bíróság rövid határidő tűzésével a felet hiánypótlásra hívja fel; a határidő meghosszabbításának nincs helye. Ha a fél a fellebbezés hiányait a kitűzött határidő alatt nem pótolja, azt a bíróság visszautasítja; e végzés ellen külön fellebbezésnek van helye.

(3) Ha a fellebbezési határidő valamennyi jogosulttal szemben lejárt, illetve ha a fellebbezést valamennyi jogosult hiánytalanul benyújtotta, az elsőfokú bíróság a fellebbezést – a (4) bekezdésben meghatározott esetet kivéve – a per összes irataival együtt nyolc napon belül felterjeszti a másodfokú bírósághoz. Ha a fellebbezés a határozatnak az előzetesen végrehajthatóvá nyilvánítása ellen is irányul, a fellebbezést haladéktalanul fel kell terjeszteni.

(4) Részítélet vagy végzés elleni fellebbezés esetén csak a szükséges periratokat kell felterjeszteni.

(5) Ha a fellebbezés mellett a fél a határozat meghozatalát megelőző tárgyalás vagy határidő elmulasztása miatt igazolással él, a fellebbezést csak az igazolási kérelem elutasítása esetén kell a másodfokú bírósághoz felterjeszteni.

367. § *[A másodfokú tanács elnökének intézkedései]*

(1) A másodfokú tanács elnöke az iratoknak a másodfokú bírósághoz történő beérkezése után a szükséghez képest intézkedik az esetleges hiányok pótlása iránt, ha pedig a fellebbezést már az elsőfokú bíróságnak vissza kellett volna utasítania, ennek megfelelően határoz.

(2) A másodfokú tanács elnöke határoz a végrehajtás felfüggesztése kérdésében, ha az elsőfokú bíróság a határozatot e törvény ellenére nyilvánította előzetesen végrehajthatónak.

(3) Ha az elsőfokú bíróság előtt a határozat kijavítása, illetve kiegészítése iránt előterjesztett kérelem vagy igazolási kérelem folytán eljárás van folyamatban, a másodfokú bíróság az előtte folyó eljárást a kijavítás, illetve a kiegészítés vagy az igazolás tárgyában hozott határozat jogerőre emelkedéséig, illetve az ellene bejelentett fellebbezés felterjesztéséig hivatalból is felfüggesztheti.

(4) A másodfokú tanács elnöke a másodfokú eljárás során végzéssel bármikor megállapíthatja, hogy a határozatnak fellebbezéssel meg nem támadott része jogerőre emelkedett.

368. § *[A fellebbezés visszavonása]*

(1) A fellebbező fél a fellebbezését a másodfokú határozat meghozatala előtt vagy – tárgyalás tartása esetén – a másodfokú tárgyalás berekesztéséig visszavonhatja. A visszavont fellebbezést újból előterjeszteni nem lehet.

(2) A fellebbezés visszavonása esetén az elnök az iratokat visszaküldi az elsőfokú bíróságnak. Ha az a fellebbezési eljárással kapcsolatban szükséges, az elnök a perköltség viseléséről és a meg nem fizetett illeték, illetve az állam által előlegezett költség megfizetéséről is határoz. E határozat ellen külön fellebbezésnek van helye.

105. Fellebbezés ítélet ellen

369. § *[A másodfokú bíróság felülbírálati jogköre]*

(1) A másodfokú bíróság felülbírálhatja az elsőfokú bíróság eljárásának szabályszerűségét.

(2) A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletével együtt felülbírálhatja az elsőfokú bíróságnak azt a végzését is, amelyet ítéletében indokolt, vagy amely az ítélettel szembeni fellebbezésben támadható.

(3) A másodfokú bíróság felülbírálhatja az elsőfokú bíróság ítélete anyagi jognak való megfelelőségét. Az anyagi jogi felülbírálat során

a) a bizonyítás eredményét okszerűtlennek minősítheti, és ennek alapján a tényállást módosíthatja, kiegészítheti,
b) a fél által az első- vagy másodfokú eljárásban hivatkozott tény megállapítására bizonyítást folytathat le, és annak alapján a tényállást módosíthatja, kiegészítheti,
c) a megállapított tényekből az elsőfokú bíróságtól eltérő jogi következtetést vonhat le, a megállapított tényeket másként minősítheti,
d) jogszabálysértés megállapítása nélkül is felülmérlegelheti az elsőfokú bíróságnak az anyagi jogszabályok szerinti mérlegelési jogkörben hozott döntését,
e) határozhat olyan kérdésben, amelyben az elsőfokú bíróság nem tárgyalt, illetve nem határozott.

(4) A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletének, illetve eljárásának az anyagi pervezetéssel összefüggő részét csak az anyagi jogi felülbírálat részeként vizsgálhatja és minősítheti, úgy, hogy egyúttal elvégzi a saját anyagi jogi álláspontja szerint helyes anyagi pervezetést. Ennek során

a) lehetőséget biztosíthat a feleknek perfelvételi, illetve a szakértői bizonyítással kapcsolatos nyilatkozat előterjesztésére, és ezekhez kapcsolódóan bizonyítást folytathat,
b) a felek tudomására hozza az általa hivatalból észlelt tényt, vagy a felektől és az elsőfokú bíróságtól is eltérő jogértelmezést, a kérelemtől jogszabály alapján való eltérés szükségességét, és lehetőséget biztosít e körben nyilatkozataik megtételére, továbbá bizonyítást folytathat.

370. § *[A másodfokú bíróság felülbírálati jogkörének korlátai]*

(1) A másodfokú bíróság felülbírálati jogkörét – a (2)–(4) bekezdésben foglalt eltéréssel – az erre irányuló fellebbezési kérelemre, csatlakozó fellebbezésre, ellenkérelemre, azok korlátai között gyakorolja.

(2) A másodfokú bíróság felülbírálati jogkörét erre irányuló fellebbezési kérelem, csatlakozó fellebbezés és fellebbezési ellenkérelem korlátaira tekintet nélkül, hivatalból gyakorolja az ítélet kötelező hatályon kívül helyezésére okot adó esetekben.

(3) Ha a másodfokú bíróság a fellebbezésben nem hivatkozott eljárási szabálysértést vagy az elsőfokú bíróság anyagi pervezetésével összefüggő körülményt észlel, azt – a következményekre vonatkozó figyelmeztetés mellett – a felek tudomására hozza és a fellebbező fél kérelmére veszi figyelembe.

(4) A másodfokú bíróság az anyagi pervezetésén alapuló felülbírálati jogkörét a fellebbezésben erre történő hivatkozás nélkül gyakorolja.

371. § *[A fellebbezés tartalma]*

(1) A fellebbezésben – a beadványra vonatkozó alaki kellékek mellett – fel kell tüntetni

a) a fellebbezéssel támadott ítélet számát, valamint az ítéletnek a fellebbezéssel támadott rendelkezését vagy részét,
b) határozott kérelmet arra, hogy az elsőfokú ítélet kifogásolt rendelkezését vagy részét a másodfokú bíróság mennyiben változtassa meg, vagy helyezze hatályon kívül,
c) a másodfokú bíróságtól gyakorolni kért felülbírálati jogkört, az alapul szolgáló indokok kifejtésével,
d) az anyagi vagy eljárási jogszabálysértést, jogszabályhely megjelölésével, kivéve, ha a felülbírálati jogkör gyakorlásának nem feltétele a jogszabálysértés.

(2) Az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezését a fél – az ítélet megváltoztatására irányuló kérelem nélkül – a 379–381. §-ban foglaltakra hivatkozva kérheti.

372. § *[Fellebbezési ellenkérelem és csatlakozó fellebbezés]*

(1) A fellebbező fél ellenfele a fellebbezésre vonatkozóan ellenkérelmet terjeszthet elő, ha pedig a fellebbezéssel megtámadott ítélet megváltoztatását maga is kívánja, csatlakozó fellebbezést nyújthat be; erre és a (2) bekezdésben foglaltakra a fellebbezés kézbesítésekor a felet figyelmeztetni kell. A csatlakozó fellebbezéssel az ítéletnek csak az a része támadható, amelyet a fellebbezés érint. Ha a fellebbezés kizárólag az ítélet hatályon kívül helyezésére irányul, a csatlakozó fellebbezésben az ítélet megváltoztatása nem kérhető.

(2) A fellebbezési ellenkérelmet és a csatlakozó fellebbezést írásban, a fellebbezés kézbesítésétől számított tizenöt napon belül a másodfokú bíróságnál kell előterjeszteni. A 371. §, 373. § és 374. § rendelkezései a fellebbezési ellenkérelemre, valamint a csatlakozó fellebbezésre is irányadóak.

(3) A kizárt vagy elkésett csatlakozó fellebbezést a másodfokú bíróság visszautasítja. A fellebbezés visszautasítása, visszavonása esetén a fellebbezéssel szemben előterjesztett fellebbezési ellenkérelem, illetve csatlakozó fellebbezés hatálytalanná válik.

373. § *[A kereset- és ellenkérelem-változtatás, utólagos bizonyítás]*

(1) A fellebbezésben és a másodfokú eljárás során – a (2) és (3) bekezdésben foglalt kivételekkel – a keresetet, a viszontkeresetet és a beszámítást (e §-ban a továbbiakban együtt:

kereset), illetve az ellenkérelmet megváltoztatni nem lehet, utólagos bizonyításnak nincs helye.

(2) A fél akkor változtathatja meg tényállítását, ha azt az elsőfokú ítélet meghozatalát megelőző tárgyalás berekesztését követően a fél tudomására jutott olyan tény indokolja, amelyről önhibáján kívül korábban nem tudott, feltéve, hogy az elbírálás esetén rá nézve kedvezőbb ítéletet eredményezett volna.

(3) A fél akkor terjeszthet elő új bizonyítási indítványt, illetve bocsáthat rendelkezésre további bizonyítékot, ha az a (2) bekezdés szerint megváltoztatott tényállítás bizonyítására, vagy a keresete, ellenkérelme alapjául korábban hivatkozott tény bizonyítására szolgál, feltéve, hogy az utóbb keletkezett, vagy arról önhibáján kívül utóbb szerzett tudomást.

(4) Ha az elsőfokú bíróság a felekkel előzetesen nem közölte az ítéletben hivatalból figyelembe vett tényt vagy jogi tényt vagy a felektől eltérő jogszabály értelmezését, illetve a kérelemtől jogszabály alapján való eltérési szándékát, a fél a fellebbezésben, a csatlakozó fellebbezésben vagy a fellebbezési ellenkérelemben ezzel összefüggő kereset-, illetve ellenkérelem-változtatással élhet, utólagos bizonyítást ajánlhat fel.

(5) Ha a másodfokú bíróság közöl a felekkel általa hivatalból észlelt tényt vagy a felektől és az elsőfokú bíróságtól is eltérő jogértelmezést, hivatalból észlelt jogi tényt, illetve a kérelemtől jogszabály alapján való eltérés szükségességét, a fél ezzel összefüggő kereset-, illetve ellenkérelem-változtatással élhet, utólagos bizonyítást ajánlhat fel.

374. § *[Beszámítás előterjesztése]*

A fellebbezésben és a másodfokú eljárás során – a másodfokú határozat meghozataláig, vagy tárgyalás tartása esetén a másodfokú tárgyalás berekesztéséig – beszámítás csak akkor terjeszthető elő, ha azt az ellenfél elismeri, vagy más perben hozott jogerős ítéleten alapul.

375. § *[A fellebbezés és a csatlakozó fellebbezés megváltoztatása]*

A fellebbezési és a csatlakozó fellebbezési kérelmet az elsőfokú ítéletnek fellebbezéssel, illetve csatlakozó fellebbezéssel nem érintett részére nem lehet kiterjeszteni. Egyébként a fellebbezést, illetve a csatlakozó fellebbezést – a 373. és 374. § keretei között – a másodfokú határozat meghozataláig, vagy tárgyalás tartása esetén a másodfokú tárgyalás berekesztéséig lehet megváltoztatni.

106. A fellebbezés elbírálása

376. § *[A fellebbezés tárgyaláson kívüli elbírálása]*

(1) A bíróság a fellebbezést tárgyaláson kívül bírálja el, kivéve, ha

a) a felek bármelyike tárgyalás tartását kéri,
b) a bíróság azt indokoltnak tartja, vagy
c) tárgyaláson foganatosítható bizonyítást kell lefolytatni.

(2) A fellebbező félnek a tárgyalás tartására irányuló kérelmét a fellebbezésében kell előterjesztenie. A fellebbező fél ellenfele a fellebbezés kézbesítésétől számított tizenöt napon belül tárgyalás tartását kérheti; erre a fellebbezés kézbesítésekor figyelmeztetni kell.

(3) A felek kérelme alapján sem kell tárgyalást tartani, ha

a) az elsőfokú bíróság ítéletét a 379. és 380. §-ban meghatározott okból kell hatályon kívül helyezni,

b) a fellebbezés csak a perköltség viselésére vagy összegére, illetve a meg nem fizetett illeték vagy az állam által előlegezett költség megfizetésére vonatkozik,

c) a fellebbezés csak a teljesítési határidővel vagy a részletfizetés engedélyezésével, illetve az előzetes végrehajthatósággal kapcsolatos,

d) a fellebbezés csak az ítélet indokolása ellen irányul.

(4) A fellebbezés tárgyaláson kívüli elbírálása esetén az elnök a fellebbezési ellenkérelmet, illetve a csatlakozó fellebbezést haladéktalanul közli az ellenféllel, aki arra tizenöt napon belül írásban teheti meg észrevételeit, illetve nyújthatja be ellenkérelmét.

377. § *[A fellebbezési tárgyalás kitűzése]*

(1) Ha a fellebbezés tárgyaláson kívül nem bírálható el, a másodfokú tanács elnöke a tárgyalásra határnapot tűz ki és arra idézi a feleket, továbbá azokat, akik a határozat ellen fellebbezéssel éltek. Az ellenérdekű félnek és a fellebbezéssel érintett pertársnak az idézéssel együtt – ha ez korábban még nem történt meg – meg kell küldeni a fellebbezést is. Ha az elsőfokú eljárásban az ügyész részt vett, a tárgyalásra az illetékes ügyészt meg kell idézni.

(2) Ha az ügy körülményei ezt nem zárják ki, a tárgyalást úgy kell kitűzni, hogy a tárgyalás az iratoknak, vagy az ellenfél tárgyalás tartását kérő nyilatkozatának a másodfokú bírósághoz történő beérkezését követő négy hónapon belül megtartható legyen. A tárgyalást úgy kell kitűzni, hogy a fellebbezésnek az ellenfél részére történő kézbesítése a tárgyalás napját legalább tizenöt nappal megelőzze.

(3) Az idézésben figyelmeztetni kell a feleket, hogy távolmaradásuk a fellebbezés elintézését nem gátolja.

(4) A bíróság pénzbírsággal sújthatja azt a felet, aki a tárgyalás tartását kérte, de a tárgyaláson nem jelenik meg.

378. § *[A fellebbezési tárgyalás]*

(1) A fellebbezési tárgyalás megnyitása és a megjelentek számbavétele után az elnök vagy az általa kijelölt bíró ismerteti az elsőfokú bíróság ítéletében foglaltakat, valamint a fellebbezést, csatlakozó fellebbezést és a fellebbezési ellenkérelmet.

(2) A bíróság a szükséges körben felhívja a feleket, illetve lehetőséget biztosít arra, hogy nyilatkozataikat előadják.

(3) Ha a másodfokú bíróság bizonyítást rendel el, azt közvetlenül vagy megkeresés útján foganatosítja. Az eljárásra a 282. § (2) bekezdése azzal az eltéréssel alkalmazandó, hogy az

ítélőtábla a bizonyítás lefolytatása végett az elsőfokon eljárt törvényszéket, ennek a székhelyén működő járásbíróságot is megkeresheti.

(4) Azokban az esetekben, amikor bizonyítást e törvény szerint az elsőfokú bíróság helyett az elnök is lefolytathat, a másodfokú bíróság a bizonyítás lefolytatásával a tanács bármely tagját megbízhatja.

(5) A fellebbezési tárgyalásra szabályszerűen megidézettnek vagy valamelyiküknek az elmaradása a tárgyalás megtartását és a fellebbezés elintézését nem gátolja. Ilyen esetben a tárgyalás elmulasztása miatt igazolásnak nincs helye.

107. A másodfokú eljárásban hozott határozatok

379. § *[Az ítélet kötelező hatályon kívül helyezése az eljárás megszüntetése miatt]*

A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét végzéssel – teljes egészében vagy abban a részében, amelyre a megszüntetés oka fennáll – hatályon kívül helyezi, és az eljárást megszünteti, ha a 240. § (1) bekezdése vagy a 241. § (1) bekezdése szerinti ok az elsőfokú vagy a másodfokú eljárásban fennáll. Ha az eljárás megszüntetésének alapjául szolgáló hiány pótolható vagy az eljárás jóváhagyásával orvosolható, a felet erre az eljárás megszüntetése előtt – megfelelő határidő tűzésével – fel kell hívni.

380. § *[Az ítélet kötelező hatályon kívül helyezése eljárási szabálysértés miatt]*

A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét végzéssel hatályon kívül helyezi, és az elsőfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasítja, ha

a) az elsőfokú bíróság nem volt szabályszerűen megalakítva,
b) az ítélet meghozatalában olyan bíró vett részt, akivel szemben törvény értelmében kizáró ok áll fenn, vagy
c) az elsőfokú ítélet nem orvosolható hiányosságai miatt az ítélet érdemi felülbírálatra alkalmatlan.

381. § *[Az ítélet mérlegelhető hatályon kívül helyezése eljárási szabálysértés miatt]*

A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét végzéssel hatályon kívül helyezheti, és az elsőfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasíthatja, ha szükséges az elsőfokú eljárás megismétlése vagy kiegészítése, mert az elsőfokú eljárás lényeges szabályainak megsértése az ügy érdemi eldöntésére kihatott, és annak orvoslása a másodfokú eljárásban nem lehetséges, vagy nem ésszerű.

382. § *[Az ítélet helybenhagyása a fellebbezés megalapozatlansága esetén]*

Ha a fél az ítélet megváltoztatására irányuló kérelem nélkül kizárólag az ítélet hatályon kívül helyezését kérte és fellebbezése megalapozatlan, a másodfokú bíróság ítéletével – az ügy érdemét nem érintve – az elsőfokú ítéletet helybenhagyja.

383. § *[Döntés az ügy érdemében]*

(1) A másodfokú bíróság – ha az ítélet hatályon kívül helyezésére e törvény szerint nincs szükség – az ügy érdemében dönt.

(2) Ha az elsőfokú bíróság ítélete érdemben helyes, a másodfokú bíróság ítéletével azt helybenhagyja, ellenkező esetben az elsőfokú bíróság ítéletét egészben vagy részben megváltoztatja.

(3) Ha a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatja, felülbírálati jogkörének korlátai között határozhat a perben érvényesített jog, illetve az azzal szemben felhozott védekezés alapjául szolgáló olyan kérelmekről is, amelyeket az elsőfokú bíróság nem tárgyalt, illetve amelyről nem határozott.

(4) A másodfokú bíróság részítélettel vagy közbenső ítélettel is rendelkezhet, ha ennek e törvényben meghatározott feltételei a másodfokú eljárásban fennállnak.

(5) A másodfokú bíróság az érdemben véglegesen elbírált kérelmekkel – ideértve a részítéletet is – összefüggő perköltség viseléséről dönt, ha a perköltség minden elemének viseléséről való döntés feltételei fennállnak. Ha a keresetet elutasító ítélet elleni fellebbezés folytán hozott közbenső ítélettel a kereset jogalapját megállapította, a másodfokú bíróság csupán a perköltség összegét határozza meg, annak viselése kérdésében egyebekben az elsőfokú bíróság dönt.

(6) A másodfokú bíróság a fellebbezési kérelem, csatlakozó fellebbezési kérelem és a fellebbezési ellenkérelem korlátaira tekintet nélkül, hivatalból határoz a le nem rótt illeték, valamint az állam által előlegezett és meg nem térült költség megfizetéséről.

384. § *[Döntés az anyagi pervezetéssel összefüggő felülbírálati jogkör keretében]*

(1) Az elsőfokú bíróság ítéletének hatályon kívül helyezésére önmagában nem szolgálhat alapul, hogy a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság anyagi pervezetésével nem ért egyet. Kizárólag ezen okból a felek sem kérhetik az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezését.

(2) A másodfokú bíróság a 369. § (4) bekezdésében meghatározott felülbírálati jogkörének gyakorlását követően

a) az ügy érdemében a rendelkezésre álló adatok alapján a 383. § szerint dönt, ha

aa) a fél nem nyilatkozik vagy a szükséges nyilatkozatot nem teszi meg, vagy

ab) a fél nyilatkozata és az elsőfokú eljárás szükség szerinti kiegészítése folytán az elsőfokú eljárásnak az ügy érdemi eldöntését befolyásoló hibája orvosolható,

b) az ítéletet hatályon kívül helyezi, ha az ügy érdemében az *a)* pont alapján dönteni nem lehet.

385. § *[Egyezség és szünetelés joghatásai]*

(1) Ha a másodfokú eljárásban megkötött egyezséget a bíróság végzéssel jóváhagyja, egyúttal megállapítja, hogy az elsőfokú bíróság ítélete abban a részében, amelyre az egyezség vonatkozik, hatályát veszti.

(2) Ha a per a másodfokú eljárásban szünetelés folytán megszűnik, a másodfokú bíróság végzéssel megállapítja, hogy a fellebbezéssel megtámadott elsőfokú ítélet, illetve annak a fellebbezéssel megtámadott részei hatályukat vesztik.

386. § *[Az eljárást befejező határozat tartalma]*

(1) A másodfokú bíróságnak a fellebbezés elbírálása tárgyában hozott határozatának tartalmára az ítélet tartalmára vonatkozó rendelkezéseket a (2)–(4) bekezdésben foglalt eltérésekkel kell alkalmazni.

(2) A hatályon kívül helyező végzésnek tartalmaznia kell

a) az elsőfokú bíróság megnevezését és ügyszámát,
b) az elsőfokú ítélet és a fellebbezés, csatlakozó fellebbezés, fellebbezési ellenkérelem ismertetését,
c) a hatályon kívül helyezés okait, jogszabálysértés esetén a megsértett anyagi vagy eljárási jogszabályhely megjelölését is,
d) a másodfokú bíróság állásfoglalását az ügy jogi megítéléséről,
e) utasítást arra vonatkozóan, hogy az elsőfokú bíróságnak a perfelvételi vagy az érdemi tárgyalási szaktól kell lefolytatnia az új eljárást, és, hogy melyek a szükséges eljárási cselekmények.

(3) A másodfokú bíróság a hatályon kívül helyező végzésében – a 379. §-ban foglalt eset kivételével – csak a perköltség és a meg nem fizetett illeték, illetve az állam által előlegezett költség összegét határozza meg, azok viselése, illetve megfizetése kérdésében egyebekben az elsőfokú bíróság dönt.

(4) A másodfokú bíróság ítéletének tartalmaznia kell az elsőfokú bíróság megnevezését és ügyszámát is. Ha a másodfokú bíróság az elsőfokú ítéletet indokai alapján hagyja helyben, a másodfokú ítélet indokolásában csupán erre a körülményre kell utalni.

387. § *[Intézkedések a másodfokú határozat meghozatala után]*

A másodfokú határozat írásba foglalása után az iratokat a bíróság nyolc napon belül megküldi az elsőfokú bíróságnak, amely az iratok hozzá érkezését követő tizenöt napon belül közli a felekkel a másodfokú eljárást befejező határozatot. Ha a másodfokú bíróság az ítélet kihirdetését elhalasztotta, a már írásba foglalt ítéletét a jelenlévő feleknek nyomban kézbesíti és ezt a jegyzőkönyvben is feltünteti.

108. A járásbírósági eljárásban hozott ítélet elleni fellebbezés jogi képviselő nélkül eljáró félre vonatkozó külön szabályai

388. § *[A fellebbezés előterjesztése és tartalma]*

Ha a fél jogi képviselő nélkül jár el, a fellebbezést az elsőfokú bíróságnál jegyzőkönyvbe is mondhatja és a fellebbezésben a fellebbezés alapjául szolgáló jogszabálysértés feltüntetése során mellőzhető a jogszabályhelyre hivatkozás.

109. A végzés elleni fellebbezés szabályai

389. § *[Az ítélet elleni fellebbezés szabályainak alkalmazása]*

A végzés elleni fellebbezésre az ítélet elleni fellebbezésre vonatkozó rendelkezéseket is megfelelően alkalmazni kell a jelen alcímben foglalt eltérésekkel.

390. § *[Eljárás a végzések elleni fellebbezés esetén]*

(1) Ha az elsőfokú bíróság a fellebbezéssel megtámadott végzéséhez nincs kötve, a fellebbezésnek maga is eleget tehet.

(2) A fellebbezést az elsőfokú bíróság az iratok felterjesztését megelőzően azzal a figyelmeztetéssel kézbesíti a fellebbező fél ellenfelének és az érintetteknek, hogy a fellebbezés átvételétől számított nyolc nap alatt az elsőfokú bíróságnál észrevételt terjeszthetnek elő. A határidő indokolt esetben lerövidíthető.

(3) Csatlakozó fellebbezés előterjesztésének nincs helye.

(4) Az elsőfokú bíróság legkésőbb az észrevételekre nyitva álló határidő letelte után az iratokat – a benyújtott észrevételekkel együtt – felterjeszti a másodfokú bírósághoz.

391. § *[A végzés elleni fellebbezés elbírálása]*

(1) A fellebbezés tárgyában a másodfokú bíróság tárgyaláson kívül határoz, azonban a feleket a szükséghez képest meghallgathatja.

(2) A megkeresett bíróság végzése elleni fellebbezést a megkereső bíróság másodfokú bírósága, ha pedig a megkeresés a másodfokú bíróságtól ered, maga a megkereső bíróság bírálja el.

XXVIII. Fejezet

Perújítás

110. A perújítási eljárásban alkalmazandó szabályok, a perújítás feltételei és a perújítási kérelem

392. § *[A perújítási eljárásban alkalmazandó szabályok]*

E fejezet eltérő rendelkezése hiányában a perújítási eljárás során a bíróság az alapperre vonatkozó szabályok szerint jár el.

393. § *[A perújítási okok]*

A jogerős ítélet és az ítélet hatályával rendelkező határozatok ellen perújításnak van helye, ha

a) a fél olyan tényre vagy bizonyítékra, illetve olyan jogerős bírói vagy más hatósági határozatra hivatkozik, amelyet a bíróság a perben nem bírált el, feltéve, hogy az, elbírálás esetén rá kedvezőbb határozatot eredményezhetett volna,

b) a fél az ítélet hozatalában részt vett bírónak, az ellenfélnek vagy másnak bűncselekménye miatt törvény ellenére lett pervesztes,

c) a fél az Emberi Jogok Európai Bíróságának az 1993.évi XXXI. törvénnyel kihirdetett, az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt Egyezményben vagy annak kiegészítő jegyzőkönyveiben meghatározott valamely jog megsértését megállapító ítéletére hivatkozik, feltéve, hogy az ügyében hozott jogerős ítélet ugyanezen a jogsértésen alapul, és az Emberi Jogok Európai Bíróságától elégtételt nem kapott, vagy a sérelem kártalanítással nem orvosolható,

d) a perben hozott ítéletet megelőzően ugyanarra a jogra nézve már korábban jogerős ítéletet hoztak,

e) a keresetlevelet vagy más iratot a fél részére a hirdetményi kézbesítés szabályainak megsértésével hirdetmény útján kézbesítették.

394. § *[A perújítás megengedhetősége]*

(1) A 393. § *a)* pontja alapján a perújítás csak akkor engedhető meg, ha a fél önhibáján kívül nem volt abban a helyzetben, hogy a perújítási kérelmében felhozott tényt, bizonyítékot vagy határozatot a korábbi eljárás során érvényesítse, így különösen, hogy azt ellentmondás, fellebbezés, vagy csatlakozó fellebbezés keretében előadja.

(2) A 393. § *b)* pontja alapján perújításnak csak akkor van helye, ha a perújítás okaként megjelölt bűncselekmény elkövetését jogerős bírói ítélet megállapította, vagy ilyen ítélet hozatalát nem a bizonyítékok hiánya, hanem más ok zárta ki.

(3) A 393. § *e)* pontja alapján csak az a fél élhet perújítással, akinek az iratot hirdetmény útján kézbesítették, és kizárólag akkor, ha a 144. § (2) bekezdésében meghatározott jogkövetkezményeket a bíróság az elsőfokú eljárásban vagy egyéb perorvoslatban a fél hibáján kívül álló okból nem mondhatta ki, és a fél a hirdetményi kézbesítést követő eljárást nem hagyta jóvá.

(4) A lakás kiürítése iránti kérelemnek helyt adó, a lakásbérlet felmondásának érvényességét megállapító ítélet ellen – a per főtárgya tekintetében – perújításnak helye nincs.

(5) Az ítélet elleni perújításra vonatkozó rendelkezések megfelelő alkalmazásával perújításnak a bíróság által jóváhagyott egyezség ellen is helye van, a 393. § *a)* pontja alapján azonban csak akkor, ha a perújító fél a perújítás alapjául szolgáló tényről vagy bizonyítékról, ítéletről, határozatról az egyezség megkötésekor nem tudott.

395. § *[A perújítási kérelem benyújtásának határideje]*

(1) A perújítási kérelem előterjesztésének határideje hat hónap; ezt a határidőt a megtámadott ítélet jogerőre emelkedésétől, ha pedig a perújítás okáról a fél csak később szerzett tudomást,

vagy csak később jutott abba a helyzetbe, hogy perújítással élhessen, ettől az időponttól kell számítani. A tudomásszerzés időpontját elegendő valószínűvé tenni.

(2) Az ügyész – ha az eljárásban nem vett részt – az alatt a határidő alatt terjeszthet elő perújítási kérelmet, amely a kérelem előterjesztésére a felek részére is rendelkezésre áll.

(3) Az ítélet jogerőre emelkedésétől számított öt év elteltével – a (4) bekezdésben meghatározott esetet kivéve – perújításnak helye nincs; e határidő elmulasztása miatt igazolással élni nem lehet.

(4) A 393. § *c)* pontja alapján a perújítási kérelmet az Emberi Jogok Európai Bírósága ítéletének átvételétől számított hatvan napon belül kell benyújtani.

396. § *[A perújítás sikeres alkotmányjogi panasz esetén]*

A jogerős ítélet ellen a Kúria határozata alapján a XXX. Fejezetben meghatározottak szerint perújításnak van helye.

397. § *[A perújítási kérelem]*

(1) A perújítási kérelmet a perben eljárt elsőfokú bíróságnál kell írásban benyújtani.

(2) A perújítási kérelemben meg kell jelölni azt az ítéletet, amely ellen a perújítás irányul, és azt, hogy a fél milyen tartalmú határozat meghozatalát kívánja. A kérelemben meg kell jelölni a perújítás alapjául szolgáló tényeket és azok bizonyítékait, az erre vonatkozó okiratokat csatolni kell. Ha a kérelmet a megtámadott ítélet jogerőre emelkedésétől számított hat hónap eltelte után terjesztik elő, ennek okait elő kell adni.

398. § *[Perújítás a jogerős fizetési meghagyás ellen]*

(1) A jogerős fizetési meghagyás ellen perújításnak van helye. A perújítási eljárás lefolytatására az a bíróság rendelkezik hatáskörrel és illetékességgel, amelyik – ellentmondás esetén – elsőfokú bíróságként a perré alakult eljárás lefolytatására hatáskörrel és illetékességgel rendelkezett volna.

(2) A 393. § *e)* pontját a jogerős fizetési meghagyással szemben előterjesztett perújítás esetén úgy kell alkalmazni, hogy perújításnak akkor van helye, ha törvény ellenére a kötelezettnek a meghagyást hirdetményi úton kézbesítették. A 394. § (3) bekezdése ebben az esetben is irányadó.

(3) Ha a bíróság a jogerős fizetési meghagyást hatályon kívül helyezte és új határozatot hozott, arról a határozat jogerőre emelkedését követően a határozat megküldésével értesíti az eljárt közjegyzőt.

111. A perújítás elbírálása

399. § *[Intézkedések a perújítási kérelem beérkezése után]*

(1) Ha a perújítási kérelmet a megtámadott ítélet jogerőre emelkedésétől számított öt év elteltével terjesztették elő, a bíróság azt tárgyalás kitűzése nélkül visszautasítja; e végzés ellen külön fellebbezésnek van helye.

(2) A bíróság – ha a hiánypótlás törvényi feltételei fennállnak – rövid határidő tűzésével elrendelheti a perújítási kérelem hiányainak pótlását.

(3) A bíróság a perújítási kérelmet, illetve a hiányok pótlása után ismételten benyújtott kérelmet haladéktalanul megküldi a feleknek és a megtámadott ítélet ellen fellebbezésre jogosult egyéb érdekelteknek azzal a felhívással, hogy arra a kézbesítéstől számított tizenöt napon belül írásban észrevételeket terjeszthetnek elő.

(4) Ha a perújítási kérelem előterjesztője a perújítási kérelem hiányait a bíróság felhívása ellenére a megszabott határidőn belül nem pótolja, a bíróság a perújítási kérelmet tárgyaláson kívül visszautasítja. A bíróság végzése ellen külön fellebbezésnek van helye.

400. § *[A perújítás feltételeinek vizsgálata]*

(1) A bíróság hivatalból vizsgálja, hogy a perújításnak a 393. §-ban meghatározott előfeltételei fennállnak-e. A megengedhetőség körében a 393. § *a)* pontjával kapcsolatban azt kell elbírálni, hogy a perújító fél által a perújítás alapjául felhozottak valóságuk bizonyítása esetén alkalmasak lehetnek-e arra, hogy a bíróság a perújító félre kedvezőbb határozatot hozzon.

(2) A 396. § alapján előterjesztett perújítási kérelem esetén a perújítás törvény erejénél fogva megengedett, arról a bíróságnak külön határozatot hoznia nem kell.

401. § *[Döntés a perújítás megengedhetőségéről tárgyaláson kívül]*

A bíróság a perújítás megengedhetőségéről tárgyaláson kívül is határozhat, amennyiben az ügy valamennyi körülményét mérlegelve a perújítási perfelvételi tárgyalás megtartását szükségtelennek tartja. A bíróságnak a megengedhetőség tárgyában hozott végzése ellen külön fellebbezésnek van helye. A bíróság az eljárást a végzés jogerőre emelkedése után folytatja.

402. § *[A perújítási perfelvételi tárgyalás]*

(1) Ha a bíróság tárgyaláson kívül nem döntött a perújítás megengedhetőségéről, perújítási perfelvételi tárgyalást tart.

(2) A perújítási perfelvételi tárgyaláson az alapperben eljáró peres felek, valamint a perújítást kérelmező – ha a perújítási kérelmet nem a peres felek terjesztették elő – megjelenése kötelező. Ha a perújítási kérelem előterjesztője a tárgyalást elmulasztja, a bíróság a perújítási kérelmet visszautasítja; e végzés ellen külön fellebbezésnek van helye.

(3) A perújítási perfelvételi tárgyaláson a bíróság először a perújítás megengedhetőségének kérdésében határoz. A bíróságnak a megengedhetőség tárgyában hozott végzése ellen külön fellebbezésnek van helye. A perújítási perfelvételi tárgyalás folytatni, illetve perújítási érdemi tárgyalást tartani csak a bíróság végzésének jogerőre emelkedése után lehet.

(4) Ha a bíróság megengedte a perújítást, folytatja a perújítási perfelvételi tárgyalást. Amennyiben az ügy körülményei megengedik, a perfelvételt lezáró végzés meghozatala után nyomban perújítási érdemi tárgyalás tarthat. Ha a bíróság nem tart azonnal perújítási érdemi tárgyalást, a perújítási perfelvétel lezárása után határnapot tűz ki a perújítási érdemi tárgyalásra.

(5) Ha a bíróság a perújítást megengedte és a perújítás sikere valószínűnek mutatkozik, a bíróság a megtámadott ítélet végrehajtását, közbenső ítélet elleni perújítás esetén pedig az alapper tárgyalását hivatalból is felfüggesztheti. A végrehatás felfüggesztése tárgyában hozott végzés ellen külön fellebbezésnek van helye. A feleket a felfüggesztés tárgyában meg kell hallgatnia. A bíróság a felfüggesztés tárgyában hozott végzését utóbb megváltoztathatja.

(6) A perújítási perfelvételi tárgyalásra egyebekben a perfelvételi tárgyalás szabályait kell alkalmazni.

403. § *[Eljárás a hirdetményi kézbesítés szabályainak megsértése esetén]*

A 393. § *e)* pontjára hivatkozással előterjesztett perújítási kérelmet az elsőfokú bíróság – ha azt hivatalból nem utasította vissza – az iratokkal együtt a perújítás megengedhetősége tárgyában való döntés végett felterjeszti a másodfokú vagy a felülvizsgálati bírósághoz, ha a hirdetményi kézbesítés szabályait a másodfokú vagy a felülvizsgálati eljárásban sértették meg. Ebben az esetben az eljárásnak csak az érvénytelenséggel érintett szakaszát kell megismételni. Egyebekben a másodfokú vagy a felülvizsgálati bíróság a perújításra vonatkozó rendelkezések megfelelő alkalmazásával jár el.

404. § *[A perújítási érdemi tárgyalás]*

(1) A perújítás megengedése esetén a pert a perújítási kérelem korlátai között a perújítási érdemi tárgyaláson újból kell tárgyalni. A keresetváltoztatásra a keresetváltoztatás másodfokú eljárásra vonatkozó rendelkezései az irányadóak.

(2) A bíróság a per újbóli tárgyalásának eredményéhez képest a perújítási kérelemmel megtámadott ítéletet hatályában fenntartja, illetve annak egészben vagy részben történő hatályon kívül helyezése mellett a jogszabályoknak megfelelő új határozatot hoz.

XXIX. Fejezet

Felülvizsgálat

112. A felülvizsgálat feltételei és a felülvizsgálati eljárás általános rendelkezései

405. § *[A felülvizsgálati eljárásban alkalmazandó szabályok]*

(1) Törvény eltérő rendelkezése hiányában a felülvizsgálati eljárás során a Kúria az e fejezetben foglalt eltérésekkel a fellebbezésre vonatkozó szabályok alkalmazásával jár.

(2) A felülvizsgálati eljárásban a Kúria az olyan végzést, amellyel szemben az elsőfokú eljárás szabályai szerint külön fellebbezésnek lenne helye, továbbá a felülvizsgálati kérelmet visszautasító végzést tanácsban hozza meg és köteles azt indokolni.

406. § *[A felülvizsgálat alapja és tárgyai]*

(1) A jogerős ítélet vagy az ügy érdemében hozott jogerős végzés (e fejezetben a továbbiakban együtt: ítélet) felülvizsgálatát a Kúriától – az ügy érdemére kiható jogszabálysértésre hivatkozással – a fél, valamint a rendelkezés rá vonatkozó része ellen az kérheti, akire az ítélet rendelkezést tartalmaz.

(2) Az (1) bekezdésben foglaltak megfelelő alkalmazásával van helye felülvizsgálati kérelem benyújtásának a keresetlevelet a 176. § (1) bekezdés *a)–i)* pontja és a 176. § (2) bekezdés *b)–c)* pontja alapján visszautasító és az eljárást a 240. § (1) bekezdés *a)–c)* és *f)* pontja alapján megszüntető jogerős végzések ellen.

407. § *[A felülvizsgálatból kizárt határozatok]*

(1) Nincs helye felülvizsgálatnak

a) az elsőfokon jogerőre emelkedett ítélet ellen, kivéve, ha azt törvény lehetővé teszi,
b) abban az esetben, ha a fél a fellebbezési jogával nem élt és a másik fél fellebbezése alapján a másodfokú bíróság az elsőfokú ítéletet helybenhagyta,
c) a jogerős ítéletnek csupán a kamatfizetésre, a perköltségre, a meg nem fizetett illeték vagy az állam által előlegezett költség megfizetésére, a teljesítési határidőre, a részletfizetésre vonatkozó rendelkezései ellen vagy a jogerős ítéletnek csupán az indokolása ellen,
d) a Kúria által hozott ítélet ellen,
e) abban az esetben, ha azt törvény kizárja.

(2) Nincs helye felülvizsgálatnak, ha az elsőfokú bíróság ítéletét a másodfokú bíróság helybenhagyta

a) a szomszédjogok megsértéséből eredő, valamint közvetlenül a bíróság előtt megindított birtokperben, továbbá a közös tulajdonban álló dolog birtoklásával és használatával kapcsolatos perben,

b) a XL. Fejezetben szabályozott végrehajtási perekben,

c) a szülői felügyelet gyakorlásának rendezése, megváltoztatása, a gyermek harmadik személynél történő elhelyezése, elhelyezésének megváltoztatása, továbbá a gyermekkel való kapcsolattartás szabályozása iránti perekben,

d) a társasház tulajdonostársi közösségének szervei által hozott határozatok megtámadása iránti perben.

408. § *[A felülvizsgálat kizártsága egyes vagyonjogi perekben]*

(1) Nincs helye felülvizsgálatnak olyan vagyonjogi perben, amelyben a felülvizsgálati kérelemben vitatott érték, illetve annak a 21. § (1)–(4) bekezdése alapján, továbbá a 21. § (5) bekezdésének az egyesített perekre történő megfelelő alkalmazásával megállapított értéke a harmincmillió forintot nem haladja meg. Ez az értékhatártól függő kizárás nem vonatkozik a közhatalom gyakorlásával kapcsolatos kártérítés, illetve sérelemdíj megfizetése iránt indított perekre, valamint a tartási vagy élelmezési követelés, egyéb járadék iránt indított perekre.

(2) Nincs helye felülvizsgálatnak vagyonjogi perben, ha az elsőfokú bíróság ítéletét a másodfokú bíróság azonos jogszabályi rendelkezésre és jogi indokolásra utalással hagyta helyben.

409. § *[A felülvizsgálat kivételes engedélyezésének feltételei]*

(1) Ha a felülvizsgálatnak a 408. § alapján nem lenne helye – ugyanakkor törvény a felülvizsgálatot más okból nem zárja ki – a felülvizsgálatot a Kúria kivételesen engedélyezheti.

(2) A Kúria a felülvizsgálatot akkor engedélyezi, ha az ügy érdemére kiható jogszabálysértés vizsgálata

a) a joggyakorlat egységének vagy továbbfejlesztésének biztosítása,

b) a felvetett jogkérdés különleges súlya, illetve társadalmi jelentősége,

c) – a másodfokú bíróság erről való döntése hiányában – az Európai Unió Bírósága előzetes döntéshozatali eljárásának szükségessége, vagy

d) a Kúria közzétett ítélkezési gyakorlatától eltérő ítéleti rendelkezés

folytán indokolt.

410. § *[Az engedélyezés iránti kérelem]*

(1) A felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelmet a fél az elsőfokú bíróságnál, az ítélet közlésétől számított negyvenöt napon belül terjesztheti elő.

(2) A felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelemben meg kell jelölni:

a) azt az ítéletet, amellyel szemben a fél a felülvizsgálat engedélyezését kéri,

b) az ügy érdemére kiható jogszabálysértést, a megsértett jogszabály pontos megjelölésével, és

c) az engedélyezést megalapozó

ca) okokat, amelyek a joggyakorlat egységének vagy továbbfejlesztésének biztosítása érdekében indokolják a felülvizsgálat befogadásának engedélyezését,

cb) jogkérdés megjelölését, amelynek különleges súlya vagy társadalmi jelentősége indokolja a befogadás engedélyezését,

cc) jogkérdés megjelölését, amely az Európai Unió Bírósága előzetes döntéshozatali eljárásának szükségességét indokolja, vagy

cd) ítéleti rendelkezést, amely a Kúria közzétett ítélkezési gyakorlatától eltér.

(3) Az engedélyezés iránti kérelemre a felülvizsgálati kérelem előzetes megvizsgálására és visszautasítására vonatkozó rendelkezések irányadók. Az engedélyezés iránti kérelmet az előterjesztő fél ellenfelének a kérelem elbírálását megelőzően nem kell megküldeni.

(4) A Kúria az engedélyezés iránti kérelmet visszautasítja, ha a kérelem a törvényi feltételeknek nem felel meg.

411. § *[Döntés a felülvizsgálat engedélyezéséről]*

(1) Ha a felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelem érdemi elbírálásra alkalmas, a Kúria háromtagú tanácsban, tárgyaláson kívül határoz a felülvizsgálat engedélyezéséről, vagy annak megtagadásáról.

(2) A felülvizsgálat megtagadásáról szóló végzést röviden indokolni kell.

(3) A felülvizsgálat engedélyezése tárgyában hozott végzést a Kúria kézbesíti az engedélyezési kérelmet előterjesztő félnek és – ha szükséges – felhívja, hogy a végzés kézbesítésétől számított tizenöt napon belül a bíróságnak benyújtott beadványon az illetéket a felülvizsgálati eljárás illetékére egészítse ki.

(4) Ha az engedélyezés iránti kérelmet előterjesztő fél a (3) bekezdésben meghatározott felhívásnak nem tesz eleget, a Kúria a felülvizsgálati eljárást megszünteti.

412. § *[A felülvizsgálati kérelem előterjesztése]*

(1) A felülvizsgálati kérelmet az elsőfokú határozatot hozó bíróságnál az ítélet közlésétől számított negyvenöt napon belül kell benyújtani.

(2) Ha a felülvizsgálat a 408. § rendelkezése szerint kizárt, a felülvizsgálati kérelemhez csatolni kell a felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelmet, amelyen az engedélyezés iránti kérelem illetékét kell leróni.

413. § *[A felülvizsgálati kérelem tartalma]*

(1) A felülvizsgálati kérelemnek a beadványokra vonatkozó általános szabályok mellett tartalmaznia kell:

a) a felülvizsgálni kívánt ítélet számát,

b) a jogszabálysértés pontos megnevezésével, a jogszabályhely megjelölésével azt az eljárási, illetve anyagi jogi szabálysértést, amely kihatott az ügy érdemi eldöntésére, valamint

annak indokait, hogy a fél az új határozat hozatalát vagy a határozat hatályon kívül helyezését milyen okból kívánja,

c) a Kúria döntésére vonatkozó határozott kérelmet, hogy a kérelmező milyen tartalmú döntés meghozatalát kívánja, és

d) a végrehajthatóság felfüggesztése iránti kérelmet tartalmazó felülvizsgálati kérelem esetén a végrehajtásra vonatkozó adatokat.

(2) A felülvizsgálati kérelemben nincs helye kereset- és ellenkérelem-változtatásnak, utólagos bizonyításnak és beszámítás előterjesztésének.

(3) A felülvizsgálati kérelmet nem lehet megváltoztatni; a kérelem mindaddig visszavonható, amíg a Kúria a határozatát meg nem hozta, illetve – tárgyalás tartása esetén – a határozathozatal céljából a tárgyalást be nem rekesztette. Ha a felülvizsgálati eljárással kapcsolatban szükséges, a Kúria a perköltség viseléséről és a meg nem fizetett illeték, illetve az állam által előlegezett költség viseléséről is határoz.

(4) A felülvizsgálati eljárásban hiánypótlás elrendelésének nincs helye.

414. § *[A felülvizsgálati kérelem felterjesztése]*

(1) Ha a felülvizsgálati kérelem benyújtására nyitva álló határidő valamennyi féllel szemben lejárt, vagy ha a felülvizsgálati kérelmet valamennyi fél benyújtotta, az elsőfokú határozatot hozó bíróság azt az ügy irataival együtt haladéktalanul felterjeszti a Kúriához, és értesíti az ellenérdekű felet, valamint – a felülvizsgálati kérelem megküldésével – a jogerős határozatot hozó bíróságot az eljárás megindításáról.

(2) A fél kérelmére a felülvizsgálati kérelem benyújtásáról az elsőfokú bíróság értesíti az ingatlanügyi hatóságot.

(3) Ha a végrehajtást már elrendelték, vagy a végrehajthatóság felfüggesztése iránti kérelmet terjesztettek elő, a felülvizsgálati kérelmet a beérkezését követően haladéktalanul fel kell terjeszteni.

415. § *[A felülvizsgálati kérelem visszautasítása]*

(1) A Kúria a felülvizsgálati kérelmet az eljárás bármely szakaszában visszautasítja, ha

a) azt nem az arra jogosult nyújtotta be,

b) az eljárási illetéket – kivéve a 411. § (3) bekezdésében foglaltakat – nem fizették meg,

c) a felülvizsgálati kérelem elkésett,

d) a felülvizsgálati kérelemnek nincs helye a 407. § alapján,

e) a felülvizsgálati kérelemnek nincs helye a 408. § alapján, és a felülvizsgálati kérelem előterjesztője a felülvizsgálati kérelemmel együtt nem nyújtott be engedélyezés iránti kérelmet,

f) a kérelem nem felel meg a törvény által meghatározott követelményeknek, és az ennek megfelelő kiegészítése a kérelem benyújtására biztosított törvényes határidőn belül nem történt meg, vagy

g) a kérelmet előterjesztő fél a megadott lakóhelyéről (székhelyéről) nem idézhető, illetve onnan ismeretlen helyre költözött.

(2) Ha a felülvizsgálati kérelemben tartalmilag helyesen történik hivatkozás a megsértett jogszabályi rendelkezésre, de a jogszabályhely megjelölése téves, ezen okból a felülvizsgálati kérelem nem utasítható vissza.

416. § *[Döntés a határozat végrehajthatóságáról]*

A felülvizsgálati kérelem benyújtásának a határozat végrehajtására nincs halasztó hatálya, de a határozat végrehajthatóságát a Kúria kérelemre kivételesen felfüggesztheti. A végrehajthatóság felfüggesztéséről szóló végzés meghozatala során a bíróságnak különösen arra kell figyelemmel lennie, hogy a végrehajtást követően az eredeti állapot helyreállítható-e, vagy, hogy a végrehajtás elmaradása nem okoz-e súlyosabb károsodást, mint amilyennel a végrehajthatóság felfüggesztésének elmaradása járna.

417. § *[Az eljárás felfüggesztése]*

(1) Ha a felülvizsgálati kérelem elbírálása során az eljáró tanács jogegységi eljárást kezdeményez, a felülvizsgálati eljárást a jogegységi eljárás befejezéséig a Kúria felfüggeszti.

(2) Közbenső ítélet elleni felülvizsgálati kérelem esetén – ha annak sikere valószínűnek mutatkozik – a Kúria az eljárás folytatását hivatalból is felfüggesztheti. A bíróság a felfüggesztés tárgyában hozott határozatát utóbb megváltoztathatja.

418. § *[Az Alkotmánybíróság értesítése]*

Ha a jogerős ítélet vagy a jogerős ítélet alapját képező jogszabály ellen alkotmányjogi panaszt terjesztettek elő, a Kúria – az elsőfokon eljárt bíróságnak az alkotmányjogi panasz előterjesztéséről szóló értesítését követően – haladéktalanul értesíti a felülvizsgálati eljárásról az Alkotmánybíróságot.

419. § *[Csatlakozó felülvizsgálati kérelem és felülvizsgálati ellenkérelem]*

(1) A csatlakozó felülvizsgálati kérelem és az ellenkérelem előterjesztésére a csatlakozó fellebbezésre és ellenkérelemre vonatkozó rendelkezéseket kell alkalmazni. Csatlakozó felülvizsgálati kérelmet a fél csak akkor terjeszthet elő, ha maga is jogosult lett volna felülvizsgálatot kérni.

(2) Ha a felülvizsgálatnak a Kúria engedélye alapján van helye, az eredményes engedélyezési kérelmet előterjesztő fél ellenfele a csatlakozó felülvizsgálati kérelmet a Kúria végzése által meghatározott jogértelmezési kérdéssel összefüggő, az ügy érdemi elbírálására kiható jogszabálysértésre hivatkozással terjesztheti elő.

113. Az érdemi elbírálás szabályai

420. § *[A felülvizsgálati kérelem érdemi elbírálása]*

Ha a felülvizsgálati kérelem elbírálása tárgyaláson történik, az elnök a tárgyalást úgy tűzi ki, hogy a felülvizsgálati kérelemnek a felek részére történő kézbesítése a tárgyalás napját

legalább tizenöt nappal megelőzze. Az idézésben figyelmeztetni kell a feleket, hogy távolmaradásuk a felülvizsgálati kérelem elbírálását nem akadályozza.

421. § *[A legfőbb ügyész részvétele a felülvizsgálati eljárásban]*

(1) Az elnök jogkérdésben az iratok megküldése mellett, határidő tűzésével a legfőbb ügyészt álláspontjának kifejtésére hívhatja fel.

(2) A legfőbb ügyész álláspontját a felekkel közölni kell, és arra az elnök által tűzött határidőn belül észrevételt tehetnek. Ezt a szabályt kell alkalmazni akkor is, ha a legfőbb ügyész nem az elnök kezdeményezésére fejti ki álláspontját.

(3) Abban az eljárásban, amelyben a legfőbb ügyész álláspontját kifejtette, részére a Kúria felülvizsgálati határozatát meg kell küldeni.

422. § *[A bizonyítás és a tényállás megállapításának sajátos szabályai]*

A felülvizsgálati eljárásban bizonyítás felvételének helye nincs, a Kúria a felülvizsgálati kérelem elbírálása során a jogerős ítélet meghozatalakor rendelkezésre álló iratok és bizonyítékok alapján dönt.

423. § *[A felülvizsgálati kérelem elbírálásának korlátai]*

(1) A Kúria a felülvizsgálat során a felülvizsgálati és csatlakozó felülvizsgálati kérelem korlátai között, az ott megjelölt jogszabályok tekintetében vizsgálja a jogerős ítélet jogszabálysértő voltát, kivéve, ha az eljárást hivatalból megszünteti, vagy ha a határozatot hozó bíróság nem volt szabályszerűen megalakítva, illetve a határozat meghozatalában olyan bíró vett részt, akivel szemben törvény értelmében kizáró ok áll fenn.

(2) A felülvizsgálat a jogerős ítélet meghozataláig bekövetkezett és a jogerős ítélettel elbírált tényekre terjedhet ki.

(3) A perújítási eljárásban hozott jogerős ítélet felülvizsgálata az alapperbeli ítéletre nem terjedhet ki.

424. § *[A felülvizsgálati eljárásban hozott határozatok]*

(1) Ha a felülvizsgálni kért határozat a jogszabályoknak megfelel, vagy olyan eljárási szabálysértés történt, amelynek az ügy érdemi elbírálására lényeges kihatása nem volt, a Kúria a megtámadott határozatot hatályában fenntartja.

(2) Ha a Kúria azt állapítja meg, hogy a jogerős határozat megfelel a jogszabályoknak és a Kúria közzétett ítélkezési gyakorlatának, a határozat indokolásának elegendő csak erre a körülményre utalnia, az alkalmazott jogszabályok feltüntetése mellett.

(3) Ha a határozat az ügy érdemére kiható módon jogszabálysértő, a Kúria a jogerős határozatot egészben vagy részben hatályon kívül helyezi, és a jogszabályoknak megfelelő új határozatot hoz, egyébként az ügyben eljárt első- vagy másodfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasítja.

(4) Ha a Kúria az első- vagy másodfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasítja, a hatályon kívül helyező végzésben az új eljárás lefolytatására vonatkozóan kötelező utasításokat ad. Ebben az esetben csak a felülvizsgálati eljárásban felmerült perköltség és a meg nem fizetett illeték, illetve az állam által előlegezett költség összegét állapítja meg, azok viselése, illetve megfizetése kérdésében az új határozatot hozó bíróság dönt.

(5) Ha a Kúria a másodfokú bíróságot utasítja új eljárásra, határozatát a másodfokú bíróság, egyébként pedig az elsőfokú bíróság közli a felekkel, és intézkedik – a határozathoz képest – a végrehajthatóság vagy a végrehajtás felfüggesztésének megszüntetése, illetve korlátozása iránt.

(6) Új eljárásra utasítás esetén a tárgyalás a Kúria határozatának ismertetésével, a Kúria határozatában meghatározott perszakaszban kezdődik; a bíróság a továbbiakban a rá nézve irányadó szabályok szerint folytatja le az eljárást.

XXX. Fejezet

Az alkotmányjogi panasz esetén követendő eljárás

114. Az elsőfokú bíróság eljárása

425. § *[Az alkotmányjogi panasz továbbítása]*

(1) Ha a fél az Alkotmánybíróságról szóló törvényben foglaltak szerint alkotmányjogi panaszt terjeszt elő, azt az elsőfokon eljárt bíróság haladéktalanul továbbítja az Alkotmánybírósághoz.

(2) Ha az alkotmányjogi panaszban támadott határozat ellen felülvizsgálati eljárás is indul, az elsőfokon eljárt bíróság az alkotmányjogi panasz előterjesztéséről – a panasz másolatának megküldése mellett – haladéktalanul értesíti a Kúriát.

426. § *[Az alkotmányjogi panaszban támadott határozat végrehajtásának felfüggesztése]*

(1) Az elsőfokon eljárt bíróság az alkotmányjogi panaszban támadott határozat végrehajtását az Alkotmánybíróság eljárásának befejezéséig felfüggesztheti, e határozat ellen külön fellebbezésnek van helye.

(2) Az elsőfokon eljárt bíróság az alkotmányjogi panaszban támadott határozat végrehajtását az Alkotmánybíróság eljárásának befejezéséig felfüggeszti, ha az Alkotmánybíróság erre hívja fel a bíróságot.

(3) A bíróság az alkotmányjogi panaszban támadott határozat végrehajtásának felfüggesztésről szóló végzést

a) az (1) bekezdés szerinti esetben annak jogerőre emelkedését,
b) a (2) bekezdés szerinti esetben annak meghozatalát

követően megküldi az Alkotmánybíróságnak.

115. A Kúria eljárása

427. § *[Az alkotmányjogi panasz orvoslása]*

(1) Ha az Alkotmánybíróság

a) alkotmányjogi panasz eljárásban a jogszabályt vagy jogszabályi rendelkezést megsemmisíti, és ezért az – az Alkotmánybíróság eltérő döntése hiányában – az Alkotmánybíróság eljárására okot adó ügyben nem alkalmazható, vagy

b) megállapítja a bírói döntés alaptörvény-ellenességét és a bírósági határozatot megsemmisíti,

az alkotmányjogi panasz orvoslásának eljárási eszközét – az Alkotmánybíróság határozata alapján és a vonatkozó eljárási szabályok megfelelő alkalmazásával – a Kúria állapítja meg.

(2) A Kúria az alkotmányjogi panasz orvoslása érdekében a következők szerint határoz:

a) ha az Alkotmánybíróság anyagi jogszabályt vagy rendelkezést semmisített meg, és az ügyben kizárólag per vagy nemperes eljárás volt folyamatban, értesíti a panasz indítványozóját, hogy harminc napon belül perújítási kérelmet terjeszthet elő a perben eljárt elsőfokú bíróságnál,

b) ha az Alkotmánybíróság eljárási jogszabályt vagy rendelkezést semmisített meg, megállapítja az Alkotmánybíróság határozatából következő eljárási jog gyakorolhatóságát a vonatkozó eljárási szabályok megfelelő alkalmazásával, és szükség esetén az eljárás azon szakaszának újbóli lefolytatását rendeli el – az azt befejező határozat egyidejű hatályon kívül helyezésével –, amelynek kimenetelére az alaptörvény-ellenes jogszabály alkalmazása hatással lehetett,

c) ha az Alkotmánybíróság a bíróság határozatát megsemmisítette, az Alkotmánybíróság határozatából következően – a *d)* pontban foglalt kivétellel – az első- vagy a másodfokon eljárt bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasítja, vagy a felülvizsgálati kérelem tárgyában új határozat hozatalát rendeli el,

d) ha az Alkotmánybíróság a bíróság határozatának megsemmisítése esetén a bírósági határozattal felülvizsgált más hatóság által hozott döntést is megsemmisítette, a megsemmisített döntést hozó hatóságot értesíti a szükséges intézkedések megtétele érdekében az Alkotmánybíróság határozatának egyidejű megküldése mellett, és erről a panasz indítványozóját is tájékoztatja.

428. § *[Eljárási szabályok]*

(1) Az eredményes alkotmányjogi panasz alapján indított eljárásokat soron kívül kell lefolytatni.

(2) Az eljárás a 427. § (2) bekezdés *a)* és *b)* pontjában meghatározott esetben az indítványozó – az Alkotmánybíróság határozatának részére történő kézbesítésétől számított harminc napon belül előterjeszthető – kérelmére, a 427. § (2) bekezdés *c)* és *d)* pontjában meghatározott esetben hivatalból indul. A 427. § (2) bekezdés *c)* és *d)* pontjában meghatározott esetben az

elsőfokú határozatot hozó bíróság az Alkotmánybíróság döntését az ügy irataival együtt haladéktalanul felterjeszti a Kúriához. A Kúria nemperes eljárásban határoz.

(3) A Kúria indokolt esetben az alkotmányjogi panasz indítványozóját, illetve az Alkotmánybíróság határozatában megjelölt ügyben lefolytatott eljárásban részt vevő ellenérdekű felet meghallgatja. A szabályszerűen megidézettek vagy valamelyikük elmaradása az ügy elintézését nem gátolja.

HETEDIK RÉSZ

KÜLÖNLEGES ELJÁRÁSOK

XXXI. Fejezet

Személyi állapotot érintő perek közös eljárási szabályai

116. A személyi állapotot érintő perek meghatározása

429. § *[Személyi állapotot érintő perek]*

Személyi állapotot érintő peren – e rész alkalmazásában – a gondnoksági pereket, a házassági pereket, a származási pereket, a szülői felügyelettel kapcsolatos pereket és az örökbefogadás felbontásával kapcsolatos pert kell érteni.

430. § *[Az általános szabályok alkalmazása]*

E törvény rendelkezéseit a személyi állapotot érintő perekben az e fejezetben és a XXXII–XXXVI. Fejezetben foglalt eltérésekkel kell alkalmazni.

117. Közös szabályok

431. § *[Perindítás]*

(1) A per tárgyalásáról a fél kérelmére a nyilvánosságot a 231. § (2) bekezdésében foglalt feltételek nélkül is ki lehet zárni. Erre a bíróság a feleket köteles figyelmeztetni.

(2) Az a korlátozottan cselekvőképes fél, akinek a személyi állapotát a per érinti, a perben teljes perbeli cselekvőképességgel rendelkezik.

(3) Ha a félnek nincs perbeli cselekvőképessége, és közte, valamint a törvényes képviselője között érdekellentét áll fenn, a bíróság – a származási perek körében meghatározott kivétellel – a fél képviseletére ügygondnokot rendel.

(4) A perben a nem ügyvéd vagy ügyvédi iroda részére adott meghatalmazáson a fél aláírását, illetve kézjegyét közjegyző által hitelesíttetni kell.

432. § *[Perfelvétel]*

(1) A perben

a) válaszirat és viszontválasz benyújtásának,
b) a keresethez való csatlakozásnak,
c) beavatkozásnak – ha e törvény kivételt nem tesz –,
d) bírósági meghagyás kibocsátásnak,
e) a perfelvételi tárgyalás 197. és 198. § szerinti mellőzésének

helye nincs.

(2) A perfelvételi tárgyaláson a fél személyes megjelenése kötelező. A bíróság a perben a feleket köteles személyesen meghallgatni, kivéve, ha a fél ismeretlen helyen tartózkodik, vagy ha a meghallgatása elháríthatatlan akadályba ütközik.

(3) Ha a felperes a perfelvételi tárgyaláson személyesen nem jelenik meg, a bíróság az eljárást hivatalból megszünteti. Ha az alperes személyesen nem jelenik meg, a perfelvételi tárgyalást a megjelent felperes kérelmére meg kell megtartani, ellenkező esetben a bíróság az eljárást hivatalból megszünteti.

433. § *[Keresettől elállás]*

A felperes a keresetétől az eljárás bármely szakaszában az alperes hozzájárulása nélkül is elállhat. Ha a felperes a keresetétől az elsőfokú eljárás befejezése után, de még az ítélet jogerőre emelkedése előtt áll el, az ítéletet az iratoknak a fellebbezés folytán történő felterjesztése előtt az elsőfokú, egyébként a másodfokú bíróság helyezi hatályon kívül.

434. § *[Bizonyítás]*

(1) A bíróság az általa szükségesnek talált bizonyítást hivatalból is elrendelheti.

(2) A tanúvallomást a tanú a 290. § (1) bekezdés *a)* pontja alapján, a tanúként meghallgatott orvos pedig a 290. § (1) bekezdés *c)* pontja alapján nem tagadhatja meg.

435. § *[Ideiglenes intézkedés]*

(1) A bíróság – szükség esetén – a felek erre irányuló kérelme hiányában is hozhat ideiglenes intézkedést.

(2) Ha az ismételten előterjesztett ideiglenes intézkedés iránti kérelem tárgya a korábban elbírált kérelemmel tartalmilag azonos, és a kérelmező nem valószínűsíti a kérelmet megalapozó új körülmény fennállását, az ideiglenes intézkedés iránti kérelmet elutasító végzés esetén a 105. § (1) bekezdésének a végzés elleni fellebbezésre vonatkozó rendelkezése nem alkalmazható.

XXXII. Fejezet

Gondnoksági perek

118. A gondnoksági per meghatározása

436. § *[A gondnoksági per]*

Gondoksági peren a gondnokság alá helyezés, a gondnokság alá helyezés módosítása, a gondnokság alá helyezés megszüntetése, a gondnokság alá helyezés felülvizsgálata és az előzetes jognyilatkozat felülvizsgálata iránt indított pert kell érteni.

119. Gondnokság alá helyezés iránt indított per

437. § *[Illetékesség]*

A perre az a bíróság is illetékes, amelynek területén az alperes huzamos időn át bentlakásos szociális intézményben vagy fekvőbeteg-gyógyintézetben tartózkodik, illetve amelynek területén az alperes huzamos időn át, életvitelszerűen tartózkodik.

438. § *[A felek jogállása és képviselete]*

(1) A perben az alperes teljes perbeli cselekvőképességgel rendelkezik.

(2) A perben az alperes részére a keresetlevél kézbesítésével egyidejűleg ügygondnokot kell kirendelni.

439. § *[Perindítás]*

(1) A keresetlevélnek – a 170. §-ban meghatározottakon túl – tartalmaznia kell

a) azokat az adatokat, amelyekből a keresetindításra való jogosultság megállapítható,
b) az alperes ingatlanvagyonára vonatkozó adatokat,
c) – ha arról a felperesnek tudomása van – az alperes előzetes jognyilatkozatára vonatkozó adatokat, és
d) – ha a kereset az alperes cselekvőképességét részlegesen korlátozó gondnokság alá helyezésre irányul – legalább egy olyan ügycsoport megjelölését, amelyre nézve a felperes a gondnokság alá helyezést kéri.

(2) Ha a felperes a gyámhatóság, a keresetlevélhez a 171. §-ban meghatározottakon túl csatolni kell

a) az alperes elmeállapotára vonatkozó szakorvosi véleményt, ennek hiányában a szakorvos nyilatkozatát arról, hogy az alperes a vizsgálaton nem jelent meg,
b) az alperes lakóhelyén készített környezettanulmány során felvett jegyzőkönyvet,

c) az alperes gyámhatósági meghallgatásáról készült jegyzőkönyvet, és

d) az ideiglenes gondnokrendelés, illetve zárlat elrendelése esetén az erre vonatkozó határozatot is.

(3) A gondnokság alá helyezés iránt indított kereset csak ugyanazon személy gondnokság alá helyezésére vagy szülői felügyeleti jogának megszüntetésére irányuló keresettel kapcsolható össze.

440. § *[Alperesi ellenkérelem]*

Az alperes ellenkérelmét szóban is előterjesztheti, legkésőbb a perfelvételi tárgyaláson.

441. § *[A perindítást megelőzően tett intézkedések felülvizsgálata]*

(1) Ha a gyámhatóság a felperes, és a perindítást megelőzően az alperes vagyonára zárlatot rendelt el vagy az alperes számára ideiglenes gondnokot rendelt, a bíróság a keresetlevél bírósághoz érkezésétől számított harminc napon belül megvizsgálja a gyámhatóság által hozott intézkedések fenntartásának szükségességét. Ennek során a 334. §-ban meghatározott előfeltételek hiányában is előzetes bizonyítást rendelhet el, így különösen az alperes igazságügyi pszichiátriai szakértővel történő megvizsgálását.

(2) Ha az előzetes bizonyítás az elrendelésétől számított harminc napon belül nem fejeződik be, a bíróság a zárlatot, illetve az ideiglenes gondnokrendelést legfeljebb harminc nappal meghosszabbíthatja.

(3) Az (1) bekezdés szerinti vizsgálat eredményeként a bíróság a zárlatot, illetve az ideiglenes gondnokrendelést a per jogerős befejezéséig hatályában fenntartja, vagy a gyámhatóság döntését megváltoztatva a zárlatot, illetve az ideiglenes gondnokrendelést megszünteti, és erről a feleket haladéktalanul értesíti.

442. § *[Ideiglenes intézkedés]*

(1) Ha a gondnokság alá helyezés szükségessége valószínű és az alperes érdekének védelme ezt a per folyamán indokolttá teszi, a bíróság a Ptk. 2:25. §-ában és 2:26. §-ában meghatározott zárlatot, illetve ideiglenes gondnokrendelést ideiglenes intézkedéssel elrendelheti, szükség esetén az előzetes bizonyításra vonatkozó rendelkezések megfelelő alkalmazásával.

(2) A zárlat, illetve az ideiglenes gondnokrendelés fenntartására, valamint elrendelésére vonatkozó végzés ellen külön fellebbezésnek van helye, de azt a bíróság előzetesen végrehajthatónak nyilváníthatja.

(3) A zárlatra, illetve az ideiglenes gondnokrendelésre vonatkozó végzését a bíróság a szükséges intézkedések megtétele, így az ideiglenes gondnok kirendelése érdekében megküldi a gyámhatóságnak.

(4) Az ideiglenes gondnokrendelés az alperes perbeli cselekvőképességét nem érinti.

443. § *[Tárgyalás]*

(1) A per tárgyalásáról a nyilvánosságot a felperes kérelmére is ki lehet zárni, ha az alperes személyiségi jogainak védelme érdekében ez indokolt.

(2) Ha a személyes megjelenésre idézett alperes az érdemi tárgyaláson nem jelent meg, a bíróság elrendelheti az elővezetését, egyéb kényszerítő eszköz alkalmazásának azonban nincs helye.

(3) Az alperes számára kézbesített idézésben a bíróság tájékoztatást ad az ügygondnok eljárásban betöltött szerepéről, jogairól, kötelezettségeiről.

(4) Az idézésnek és a per során az alperes számára kézbesített tájékoztatásnak a fél mentális állapotához kell igazodnia.

444. § *[Bizonyítás]*

(1) A bíróság az alperes elmeállapotának vizsgálatára és a választójogból való kizárás megítélése tárgyában igazságügyi pszichiátriai szakértőt rendel ki.

(2) Ha a szakértői vizsgálattal kapcsolatban az alperes hosszabb ideig tartó megfigyelése szükséges, vagy az alperes a szakértői vizsgálaton ismételt idézés ellenére sem jelenik meg, a bíróság – a szakértőnek az elővezetés helyére és időpontjára is kiterjedő javaslatát figyelembe véve – elrendelheti az alperesnek a szakértői vizsgálatra történő elővezetését, vagy az alperes megfelelő fekvőbeteg-gyógyintézetben történő, legfeljebb harminc nap időtartamú elhelyezését. A végzés ellen külön fellebbezésnek van helye.

445. § *[A gondnokság alá helyező ítélet]*

Ha a bíróság az alperest gondnokság alá helyezi, erre irányuló kereseti kérelem hiányában is határoznia kell:

a) az előzetes jognyilatkozat alkalmazása felől, ha az előzetes jognyilatkozat ítélettel érintett része alkalmazásának nincs törvényi akadálya,

b) arról, hogy a cselekvőképességében a jövedelemmel való szabad rendelkezés tekintetében részlegesen korlátozott személy jövedelme mekkora hányadával rendelkezhet a gondnoka hozzájárulása nélkül, és

c) a választójogból való kizárás tárgyában.

446. § *[A gondnokság alá helyezés hatálya]*

(1) A gondnokság alá helyezés, valamint a választójogból való kizárás hatálya a gondnokság alá helyezésről rendelkező ítélet jogerőre emelkedését követő napon kezdődik.

(2) Az alperes gondnokság alá helyezését elrendelő jogerős ítéletet az elsőfokú bíróság a gondnok kirendelése és az esetleg szükséges egyéb intézkedések megtétele végett közli a gyámhatósággal.

(3) Ha a bíróság az alperes cselekvőképességét teljesen vagy az ingatlannal való rendelkezés tekintetében részlegesen korlátozta, és az alperesnek ingatlana van vagy ingatlanon haszonélvezeti joga áll fenn, továbbá ingatlanra az alperest érintő egyéb jog vagy tény van bejegyezve, feljegyezve, az elsőfokú bíróság hivatalból intézkedik a gondnokság alá helyezésnek az ingatlan-nyilvántartásba történő feljegyzése iránt.

(4) A bíróság a gondnokság alá helyezettek – a gondnokoltak nyilvántartására vonatkozó törvényben meghatározott – adatairól számítógépes nyilvántartást vezet.

(5) A gondnokság alá helyezést és a választójogból való kizárást be kell vezetni a gondnokoltakról a bíróság által vezetett nyilvántartásba.

(6) Az előzetes jognyilatkozat teljes vagy részleges alkalmazását elrendelő, valamint az előzetes jognyilatkozatok nyilvántartásának adatait érintő egyéb jogerős határozatnak az előzetes jognyilatkozatok nyilvántartására vonatkozó törvényben meghatározott adatait, valamint azok változásait az elsőfokú bíróság bevezeti az előzetes jognyilatkozatok nyilvántartásába, illetve szükség esetén törli onnan.

120. Gondnokság alá helyezés módosítása, megszüntetése és felülvizsgálata iránt indított per

447. § *[Utaló szabály]*

A perre – a jelen alcímben foglalt eltérésekkel – a gondnokság alá helyezés iránt indított per szabályai irányadók.

448. § *[Felek a perben]*

(1) A gondnokság alá helyezés megszüntetése, a cselekvőképességet részlegesen korlátozó gondnokság cselekvőképességet teljesen korlátozó gondnokságra változtatása, a cselekvőképességet teljesen korlátozó gondnokság cselekvőképességet részlegesen korlátozó gondnokság alá helyezésre módosítása, a cselekvőképességet részlegesen korlátozó gondnokság esetén a gondnokolt által önállóan nem gyakorolható ügycsoportok módosítása, a választójogból való kizárás, valamint a választójogból való kizárás megszüntetése iránt a keresetet a gondnokolt és az ellen kell megindítani, akinek keresete folytán a bíróság a gondnokságot elrendelte. Ha a gondnokság megszüntetését vagy módosítását, a választójogból való kizárást vagy a választójogból való kizárás megszüntetését az kéri, akinek a keresete folytán a bíróság a gondnokságot elrendelte, a keresetet a gondnokolt ellen kell megindítani. Ha az, akinek keresete folytán a bíróság a gondnokságot elrendelte, meghalt vagy ismeretlen helyen, illetve külföldön tartózkodik, a keresetet a bíróság által kirendelt ügygondnok ellen kell megindítani.

(2) A gondnokság alá helyezés kötelező felülvizsgálata iránti pert a gyámhatóságnak hivatalból kell megindítania a gondnokolt ellen.

449. § *[Különös eljárási szabályok]*

(1) A gondnokság alá helyezés kötelező felülvizsgálata esetén a gyámhatóság keresete a 448. §-ban meghatározottakon kívül a gondnokság alá helyezés fenntartására is irányulhat.

(2) A gondnokság alá helyezés megszüntetésére vagy módosítására irányuló per megindításának a gondnokság alá helyezés kötelező felülvizsgálatának időpontját megelőzően is helye van.

(3) A gondnokság alá helyezett a perben teljes perbeli cselekvőképességgel rendelkezik.

(4) Ha a bíróság a gondnokság alá helyezést módosítja, megszünteti, a választójogból kizár, vagy a választójogból való kizárást megszünteti, a gondnokoltak nyilvántartásában az alperesre vonatkozó adatokat az ítéletnek megfelelően módosítani kell.

121. Az előzetes jognyilatkozat felülvizsgálata iránt indított per

450. § *[Utaló szabály]*

A perre – a jelen alcímben foglalt eltérésekkel – a gondnokság alá helyezés iránt indított per szabályai irányadók.

451. § *[Perindítás]*

(1) A pert a gondnoknak a gondnokolt ellen, míg a gondnokoltnak a gondnok ellen kell megindítania. Ha a gyámhatóság vagy az ügyész a felperes, a pert a gondnokolt és a gondok ellen kell megindítani.

(2) A gondnokolt részére a perben a keresetlevél kézbesítésével egyidejűleg ügygondnokot kell kirendelni. A gondnokolt a perben teljes perbeli cselekvőképességgel rendelkezik.

(3) Ha a pert nem a gyámhatóság indítja, a keresetlevél megküldésével a gyámhatóságot erről értesíteni kell.

452. § *[Ítélet]*

(1) Ha a bíróság megállapítja, hogy a Ptk. 2:41. §-ában foglaltak fennállnak, a gondnokság alá helyező ítélet előzetes jognyilatkozat alkalmazására vonatkozó rendelkezését teljes körűen vagy részlegesen mellőzni rendeli.

(2) A per során hozott jogerős ítéletet az elsőfokú bíróság a szükséges intézkedések megtétele végett közli a gyámhatósággal.

XXXIII. Fejezet

Házassági perek

122. A házassági perek különös szabályai

453. § *[A házassági per]*

(1) Házassági peren a házasság érvénytelenítése, továbbá érvényességének, létezésének vagy nemlétezésének megállapítása iránt indított pereket, valamint a házassági bontópert kell érteni.

(2) A házasság érvényességének, illetve létezésének vagy nemlétezésének megállapítása iránt indított perekben az érvénytelenítési perre vonatkozó szabályokat kell alkalmazni.

454. § *[Illetékesség]*

(1) A perre az a bíróság is illetékes, amelynek területén a házastársak utolsó közös lakóhelye volt.

(2) Ha házassági per van folyamatban, kizárólag annak bírósága előtt indítható az ugyanarra a házasságra vonatkozó újabb házassági per, vagy a házassági perhez a 455. § (1) bekezdése szerint kapcsolható kereset.

455. § *[Perindítás]*

(1) A házasság felbontása iránti keresettel ugyanarra a házasságra vonatkozó érvénytelenítési keresetet, továbbá a házastársak gyermekének származására, tartására és a gyermeket érintő szülői felügyelet gyakorlásának rendezésére, kapcsolattartásra, a gyermek harmadik személynél történő elhelyezésére, a házastársi tartásra, a házastársi közös lakás használatának rendezésére, valamint a házastárs névviseléstől való eltiltására vonatkozó keresetet lehet összekapcsolni.

(2) A keresetlevélnek – a 170. §-ban meghatározottakon túl – tartalmaznia kell

a) a házasság megkötésére és a házasságból származó, életben levő gyermekek születésére vonatkozó adatokat, és

b) azokat az adatokat is, amelyekből a keresetindításra való jogosultság megállapítható.

(3) A keresetlevélhez – a 171. §-ban meghatározottakon túl – csatolni kell a (2) bekezdés szerinti adatokat igazoló okiratokat.

(4) Az érvénytelenítési per megindításáról a keresetlevél megküldésével az ügyészt értesíteni kell.

456. § *[A perfelvételi tárgyalás különös szabályai házassági bontóperben]*

(1) A fél személyes meghallgatása nem kötelező akkor sem, ha cselekvőképességet teljesen korlátozó gondnokság alatt áll.

(2) A bíróság a per bármely szakaszában, különösen a perfelvételi tárgyaláson, megkísérli a felek békítését. Ha a békítés eredményre vezet, a bíróság az eljárást hivatalból megszünteti. Ebben az esetben a felek perköltség megtérítésére nem kötelesek.

(3) A bíróság köteles a felek figyelmét felhívni a közvetítői eljárás igénybevételének lehetőségére, és előnyeire.

(4) Ha a perfelvételi tárgyaláson a felek nem békülnek ki, és perfelvételi nyilatkozataikat megtették, továbbá a perfelvételi tárgyalás elhalasztásának nincs helye, a bíróság a perfelvételt lezárja, és kitűzi az érdemi tárgyalás határnapját.

(5) A perfelvételt lezáró végzés meghozatalát követően az érdemi tárgyalás azonnali megkezdésének – a (6) bekezdésben meghatározott kivétellel – helye nincs.

(6) A pert – ha az ügy körülményei egyébként lehetővé teszik – a perfelvételt lezáró végzés meghozatalát követően azonnal érdemben kell tárgyalni, ha a fél személyes meghallgatása nem kötelező vagy a feleknek nincs közös kiskorú gyermeke.

457. § *[Ideiglenes intézkedés]*

A bíróság a perben ideiglenes intézkedéssel határozhat különösen

a) a kiskorú gyermek tartása és tartózkodási helyének valamelyik szülőnél vagy harmadik személynél történő kijelölése,
b) a szülői felügyeleti jogok bővítése vagy korlátozása,
c) a szülő és gyermek közötti kapcsolattartás, és
d) a házastársak lakáshasználatának

kérdésében.

458. § *[A mulasztás és az eljárás szünetelése]*

(1) Ha a per érdemi tárgyalását a felperes mulasztja el, a bíróság az eljárást hivatalból megszünteti, ha azonban az ügyész a felperes, hivatalból új határnapot tűz ki.

(2) Az elmulasztott határnaptól, illetve az elmulasztott határidő utolsó napjától számított tizenöt nap elteltével igazolásnak nincs helye.

(3) Nincs helye az eljárás szünetelésének a 121. § (1) bekezdés *b)* pontja szerinti esetben.

(4) A házassági bontóperben az eljárás felek megegyezése alapján történő szünetelésére háromnál több alkalommal is sor kerülhet.

459. § *[Ítélet]*

(1) A bíróságnak a házasságot érvénytelenítő vagy felbontó ítéletében – szükség esetén erre irányuló kereseti kérelem hiányában is – határoznia kell a szülői felügyelet gyakorlásának rendezése, a gyermek harmadik személynél történő elhelyezése, valamint a közös kiskorú gyermek tartása felől.

(2) A bíróság a házasságot érvénytelenítő vagy felbontó ítéletében megállapítja a házassági életközösség időtartamát, ha azt a házassági vagyonjogi per bírósága korábban, az eljárást befejező érdemi határozatában vagy közbenső ítéletében nem állapította meg.

(3) A bíróság a házasság felbontása felől – ha a felek a házasság felbontását a Ptk. 4:21. § (2) és (3) bekezdése alapján egyező akaratnyilatkozattal kérték – azt követően dönthet, ha az ott meghatározott valamennyi kérdésben a felek között egyezség jött létre és azt a bíróság jogerős végzésével jóváhagyta. Ha a házassági perben a névviseléstől való eltiltás iránti kérelmet is előterjesztettek, arról a bíróság a házasság felbontásával vagy érvénytelenné nyilvánításával egyidejűleg dönt.

(4) A perben részítélet meghozatalának nincs helye.

(5) Az elsőfokú bíróságnak fellebbezéssel meg nem támadott ítélete csak a fellebbezési határidő utolsó napjától számított tizenötödik nap elteltével emelkedik jogerőre.

460. § *[Kapcsolódó intézkedések]*

(1) Ha valamelyik házastárs a házassági bontóper jogerős befejezése előtt meghal, a bíróság az eljárást hivatalból megszünteti és a perben esetleg meghozott ítéletet hatályon kívül helyezi.

(2) Az elsőfokú bíróságnak a házasság érvénytelenítése iránt indított perben hozott ítéletét az ügyésszel akkor is közölni kell, ha a perben nem vett részt, és az ügyész az ítélet ellen ilyenkor is fellebbezhet.

(3) Az elsőfokú bíróság a keresetnek helyt adó ítélet jogerőre emelkedése után a statisztikai jogszabályok szerinti népmozgalmi adatokat tartalmazó adatlapot közli az illetékes anyakönyvvezetővel.

461. § *[Perújítás és felülvizsgálat]*

A házasságot érvénytelenítő vagy felbontó ítélet ellen az érvénytelenítés vagy felbontás kérdésében perújításnak és felülvizsgálatnak helye nincs.

123. A házassági per kapcsolata a házassági vagyonjogi perrel

462. § *[A házassági per és a házassági vagyonjogi per összekapcsolásának tilalma]*

A házastársak vagyoni viszonyaival összefüggő kereset – a házastársi tartás és a házastársi közös lakás használatának rendezése iránti kereset kivételével – (a továbbiakban: házassági vagyonjogi per) a házassági perrel nem kapcsolható össze.

463. § *[Az életközösség fennállása időtartamának megállapítása]*

(1) Ha a házassági vagyonjogi perben eljáró elsőfokú bíróság ítéletének meghozatala időpontjában vagy azt megelőzően házassági per nincs folyamatban, a házassági életközösség fennállásának időtartamát – az eljárást befejező érdemi határozatában – a házassági vagyonjogi per bírósága állapítja meg. A házassági életközösség fennállása időtartamának megállapítása tekintetében közbenső ítélet hozható.

(2) Ha a felek között egyidejűleg házassági per és házassági vagyonjogi per is folyamatban van, a házassági életközösség fennállásának időtartamát a házassági per bírósága állapítja meg. Ha a házassági vagyonjogi perben a felek között az életközösség fennállásának időtartama vitás, a bíróság a házassági vagyonjogi per tárgyalását a folyamatban lévő házassági per jogerős elbírálásáig felfüggesztheti.

XXXIV. Fejezet

Származási perek

124. A származási perek meghatározása

464. § *[Származási perek]*

Származási peren az apaság megállapítása, az apaság vélelmének megdöntése, valamint az anyaság megállapítása iránt indított pert kell érteni.

125. A származási perek különös szabályai

465. § *[Illetékesség]*

A pert a kiskorú gyermek lakóhelye vagy tartózkodási helye szerint illetékes bíróság előtt is meg lehet indítani.

466. § *[A felek jogállása, képviselete, beavatkozás]*

(1) Az apaság megállapítása és az apaság vélelmének megdöntése iránti per megindításához a gyámhatóság a gyermek törvényes képviseletének ellátására eseti gyámot rendel ki, ha a perben gyermeke törvényes képviselőjeként az anya nem járhat el, vagy nem kíván eljárni.

(2) Az apaság megállapítása és az apaság vélelmének megdöntése iránti perben az anya – ha nem peres fél – beavatkozóként bármelyik félhez csatlakozhat. A perindításról a keresetlevél megküldésével az anyát akkor is értesíteni kell, ha nem peres fél; az értesítésben az anyát figyelmeztetni kell beavatkozási jogára.

(3) Ha a pert a bíróság által kirendelt ügygondnok ellen kell megindítani; az egyenesági rokon beavatkozóként bármelyik félhez csatlakozhat. Az ügygondnok kirendeléséről a bíróság értesíti a gyámhatóságot, és tájékoztatja a per adatai szerint ismert helyen lakó egyenesági rokonokat a beavatkozás lehetőségeiről.

(4) Ha az alperes a per folyamán meghal, a pert a bíróság által kirendelt ügygondnokkal szemben kell folytatni. Az egyenesági rokonokat a bíróság értesíti a beavatkozás lehetőségéről.

467. § *[Perindítás]*

(1) Perindításnak a gyermek születése előtt is helye van, ítélet azonban csak a gyermek megszületése után hozható.

(2) Az apaság megállapítására irányuló kereset – annak bírósága előtt – összekapcsolható a gyermek tartására irányuló keresettel is. Az apaság megállapítása iránt az elsőfokú bíróság előtt folyamatban lévő perben a gyermek tartására irányuló kereseti kérelem utóbb is előterjeszthető.

468. § *[Eljárás apai elismerés esetén]*

(1) Ha apaság megállapítása iránt indított perben helye lehet annak, hogy az alperes a gyermeket teljes hatályú nyilatkozattal a magáénak ismerje el, erre őt a perfelvételi tárgyaláson és a bizonyítás lefolytatása után is figyelmeztetni kell.

(2) Ha az apa a gyermeket a magáénak ismeri el, és azok az érdekeltek, akiknek hozzájárulására a nyilatkozat hatályához szükség van, a tárgyaláson jelen vannak, figyelmeztetni kell őket, hogy hozzájárulásukat a tárgyaláson szóban is megadhatják. Az apa elismerő nyilatkozatát az egyéb érdekeltek hozzájárulásával együtt külön írásbeli jegyzőkönyvbe kell foglalni és azt velük alá is kell íratni.

(3) Az (1) és (2) bekezdés szerinti figyelmeztetéssel együtt az apát és a többi érdekelteket is tájékoztatni kell a nyilatkozat, illetve a hozzájárulás jelentőségéről és következményeiről; ennek megtörténtét a jegyzőkönyvben fel kell tüntetni.

(4) A tárgyaláson jelen nem lévő érdekelteket megfelelő határidő tűzésével fel kell hívni, hogy hozzájáruló nyilatkozatukat a megszabott alakban mutassák be, vagy a bíróságon foglaltassák írásbeli jegyzőkönyvbe.

(5) Elismerés esetén az apát fel kell hívni a megkívánt törvényi korkülönbség igazolására. A gyámhatóság részéről szükséges hozzájárulás vagy megerősítés iránt a gyámhatóságot hivatalból kell megkeresni.

(6) Az elismerésről felvett írásbeli jegyzőkönyvet az (5) bekezdésben meghatározottak szerint beszerzett okiratokkal kiegészítve – a peres eljárás egyidejű felfüggesztése mellett – át kell tenni az illetékes anyakönyvvezetőhöz. Ha az apát az anyakönyvbe bejegyezték, az eljárást meg kell szüntetni. Ha az elismerő nyilatkozat alapján az apát az anyakönyvbe nem jegyzik be és az ennek okául szolgáló hiány nem pótolható, a bíróság az eljárás felfüggesztését megszünteti, és a tárgyalást folytatja.

469. § *[Tárgyalás]*

(1) Ha a személyes megjelenésre idézett fél a tárgyaláson nem jelenik meg, vagy a bíróság felhívására nem nyilatkozik, vele szemben a közreműködőkkel szembeni kényszerítő eszközöket kell alkalmazni.

(2) Az apaság megállapítása és az apaság vélelmének megdöntése iránti perben a gyermek anyját – ha a perben félként vagy beavatkozóként nem vesz részt – tanúként kell meghallgatni; meghallgatása csak akkor mellőzhető, ha cselekvőképtelen, vagy meghallgatásának más elháríthatatlan akadálya van.

(3) Ha a tárgyaláson a kiskorú felperesnek a gyámhatóság által kirendelt eseti gyámja nem jelenik meg, az eljárás megszüntetésének nincs helye. Ilyen esetben a bíróság felhívja a gyámhatóságot a szükséges intézkedések megtételére, illetve új eseti gyám kirendelésére.

470. § *[Bizonyítás]*

(1) Ha a bíróság a származás megállapításához szükséges orvosszakértői vizsgálatot rendel el, a vizsgálat tűrésére bármelyik felet kötelezheti.

(2) Ha az orvosszakértői vizsgálatra kötelezett fél a kijelölt szakértőnél vizsgálat, vérvétel vagy egyéb mintavétel céljából nem jelenik meg, illetve a vizsgálatot, a vérvételt vagy egyéb mintavételt nem engedi meg, a bíróság a közreműködőkkel szembeni kényszerítő eszközök közül az okozott költségek megtérítésére kötelezheti vagy pénzbírsággal sújthatja, de elővezetésnek helye nincs. Ugyanez a rendelkezés irányadó a kiskorú gyermek törvényes képviselőjével szemben is, ha a gyermeket vizsgálat, vérvétel vagy egyéb mintavétel végett nem állítja elő, vagy a vizsgálatot, a vérvételt, egyéb mintavételt ő nem engedi meg.

(3) Előzetes bizonyításnak a 334. §-ban meghatározott előfeltételek hiányában is helye van.

(4) Az apaság vélelmének megdöntése iránti perben az alperes – a származás megállapításához szükséges orvosszakértői vizsgálat költségei kivételével – nem köteles perköltség megtérítésére.

471. § *[Perújítás és felülvizsgálat]*

Az apaság vélelmét megdöntő ítélet ellen – az apaság vélelmét megdöntő részében – perújításnak, valamint felülvizsgálatnak nincs helye, ha az apaság vélelmének megdöntését

követően a gyermeket valamely személy teljes hatályú apai elismeréssel a magáénak ismerte el, vagy az apaságot jogerős bírói ítélet állapította meg.

XXXV. Fejezet

Szülői felügyelettel kapcsolatos perek

126. A szülői felügyelettel kapcsolatos perek közös szabályai

472. § *[A szülői felügyelettel kapcsolatos perek meghatározása]*

A szülői felügyelettel kapcsolatos peren a szülői felügyelet gyakorlásának rendezése, a gyermek harmadik személynél történő elhelyezése, valamint a szülői felügyelet megszüntetése és a visszaállítása iránt indított pert kell érteni.

473. § *[A kiskorú gyermek meghallgatása]*

(1) Ha a bíróság a perben a kiskorú gyermek mint érdekelt meghallgatásáról dönt, indokolt esetben egyidejűleg a kiskorú részére hivatalból ügygondnokot rendel. A bíróság a kiskorút a felek és a felek képviselői távollétében is meghallgathatja.

(2) A bíróság a tizennegyedik életévét be nem töltött kiskorút a törvényes képviselője útján idézi meg azzal a felhívással, hogy a megjelenéséről gondoskodjék. A tizennegyedik életévét betöltött kiskorú idézéséről akkor is külön értesíti a bíróság a törvényes képviselőt, ha őt is idézte a tárgyalásra.

(3) A kiskorú meghallgatásának megfelelő légkörben, a gyermek korára és érettségére figyelemmel, számára érthető módon kell megtörténnie. A meghallgatás kezdetén a kiskorútól meg kell kérdezni a nevét, születési helyét, idejét, anyja nevét, lakóhelyét, majd tájékoztatni kell arról, hogy a meghallgatás során a valóságnak megfelelő előadásokat kell tenni és arról, hogy a nyilatkozattételt, illetve az egyes kérdésekre a válaszadást megtagadhatja. Ha a bíróság a kiskorú részére ügygondnokot rendelt, a tájékoztatásnak az ügygondnok eljárásban betöltött szerepére, jogaira és kötelezettségeire is ki kell terjednie.

(4) A kiskorút az elnök hallgatja meg. A felek a meghallgatást megelőzően indítványozhatnak kérdéseket akkor is, ha a kiskorú meghallgatására a felek távollétében kerül sor. Az ügygondnok a kiskorú meghallgatása során kérdéseket indítványozhat. Az elnök engedélyezheti, hogy az ügygondnok a kiskorúhoz közvetlenül is intézhessen kérdést. Az indítványozott vagy a kiskorúhoz közvetlenül intézett kérdések megengedhetősége felől az elnök határoz.

(5) A meghallgatás végén, még a kiskorú jelenlétében az írásbeli jegyzőkönyvbe vett vallomást fel kell olvasni vagy, ha a jegyzőkönyv a jegyzőkönyvi tartalmat összefoglaló hangfelvétel útján készül, azt a kiskorú jelenlétében kell rögzíteni. Ennek megtörténtét vagy mellőzését a jegyzőkönyvben fel kell tüntetni. A felolvasáskor, illetve a rögzítéskor a kiskorú az általa elmondottakat kiigazíthatja vagy kiegészítheti. A jegyzőkönyv – az elnök engedélyével – az ügygondnok, vagy ha a meghallgatás a felek jelenlétében történik, a felek

észrevételei alapján is kiegészíthető és módosítható. Az ügygondnok, illetve a felek erre vonatkozó kérelmét – annak elutasítása esetén – a jegyzőkönyvben fel kell tüntetni.

(6) Ha a kiskorú meghallgatására a felek távollétében kerül sor, az elnök a felekkel ismerteti a meghallgatásról készült jegyzőkönyvet.

127. A szülői felügyelet gyakorlásának rendezése iránt indított per

474. § *[A szülői felügyelet gyakorlásának rendezése iránt indított per meghatározása]*

A szülői felügyelet gyakorlásának rendezése iránt indított peren a szülői felügyelet gyakorlásának rendezése, a felügyelet, továbbá egyes felügyeleti jogok gyakorlásának megváltoztatása, a különélő szülő feljogosítása egyes felügyeleti jogok gyakorlása és a közös szülői felügyeletet megszüntetése iránt indított pert kell érteni.

475. § *[Illetékesség]*

A pert a kiskorú gyermek lakóhelye vagy tartózkodási helye szerint illetékes bíróság előtt is meg lehet indítani.

476. § *[Perindítás]*

A keresettel a gyermek tartására és a kapcsolattartás rendezésére irányuló kereset kapcsolható össze.

477. § *[Határozatok]*

Ha a felek a szülői felügyelet gyakorlásának rendezése tárgyában egyezséget kötöttek, a bíróság azt végzéssel jóváhagyja. A bíróságnak az egyezség jóváhagyása során, illetve ítéletében a felek kiskorú gyermekének érdekét kell elsődlegesen figyelembe venni.

128. A gyermek harmadik személynél történő elhelyezése iránt indított per

478. § *[A gyermek harmadik személynél történő elhelyezése iránt indított per meghatározása]*

A gyermek harmadik személynél történő elhelyezése iránt indított peren a gyermek harmadik személynél történő elhelyezése és az elhelyezés megváltoztatása iránt indított pert kell érteni.

479. § *[Illetékesség]*

A pert a kiskorú gyermek lakóhelye vagy tartózkodási helye szerint illetékes bíróság előtt is meg lehet indítani.

480. § *[Perindítás]*

A kereset kizárólag ugyanazon szülő más gyermekének harmadik személynél történő elhelyezése, a szülői felügyeleti jog megszüntetése, valamint a gyermek tartása iránti keresettel kapcsolható össze.

481. § *[Tárgyalás]*

(1) Azt a személyt, aki a gyermek nála történő elhelyezését kéri, a perben tanúként kell meghallgatni.

(2) A perben hozott jogerős ítéletet a bíróság a szükséges intézkedések megtétele végett közli a gyámhatósággal.

129. A szülői felügyelet megszüntetése és visszaállítása iránt indított per

482. § *[Illetékesség]*

(1) A szülői felügyelet megszüntetése iránt indított pert a kiskorú gyermek lakóhelye vagy tartózkodási helye szerint illetékes bíróság előtt is meg lehet indítani.

(2) A szülői felügyelet visszaállítása iránt indított perre kizárólag az a bíróság illetékes, amely a szülői felügyeleti jogot megszüntető határozatot hozta.

483. § *[Perindítás]*

(1) A szülői felügyelet megszüntetésére irányuló kereset kizárólag az ugyanazon szülő más gyermeke feletti szülői felügyelet megszüntetésére irányuló keresettel, a gyermek tartására, a szülői felügyeleti jog gyakorlásának rendezésére, a gyermek harmadik személynél történő elhelyezésére irányuló keresettel, vagy a szülő gondnokság alá helyezésére irányuló keresettel kapcsolható össze.

(2) A szülői felügyeleti jog visszaállítása iránti kereset más keresettel nem kapcsolható össze.

484. § *[Felek és a beavatkozás]*

(1) A perben félként részt nem vevő szülő bármelyik félhez beavatkozóként csatlakozhat. Erről a keresetlevél megküldésével értesíteni kell, és egyben figyelmeztetni kell beavatkozási jogára.

(2) Ha a szülői felügyelet visszaállítása iránt nem az a szülő indít keresetet, akinek felügyeleti jogát megszüntették, ezt a szülőt a perben külön bejelentés nélkül is a felperes melletti beavatkozó jogállása illeti meg. A bíróság azonban akkor is köteles őt személyesen meghallgatni, ha beavatkozóként a perben nem kíván részt venni.

485. § *[Ideiglenes intézkedés]*

A bíróság ideiglenes intézkedéssel elrendelheti a szülői felügyeleti jog megszüntetését különösen a gyermek súlyos veszélyeztetése esetén.

XXXVI. Fejezet

Az örökbefogadás felbontása iránt indított per

130. Az örökbefogadás felbontása iránti indított per különös szabályai

486. § *[Illetékesség]*

A pert a kiskorú gyermek lakóhelye vagy tartózkodási helye szerint illetékes bíróság előtt is meg lehet indítani.

487. § *[Perindítás]*

Az örökbefogadás felbontása iránti kereset az örökbefogadással felvett családi név további viselése iránti keresettel kapcsolható össze.

XXXVII. Fejezet

A kiskorú gyermek tartása iránt indított per

131. A kiskorú gyermek tartása iránt indított per meghatározása

488. § *[A kiskorú gyermek tartása iránti indított per]*

Kiskorú gyermek tartása iránt indított peren a kiskorú gyermekkel szemben fennálló tartási kötelezettség megállapítása, megváltoztatása, valamint megszüntetése iránt indított pert kell érteni.

489. § *[Az általános szabályok alkalmazása]*

(1) E törvény rendelkezéseit a kiskorú gyermek tartása iránt indított perben az e fejezetben foglalt eltérésekkel kell alkalmazni.

(2) E fejezet alkalmazásában kiskorú gyermeken – legfeljebb a huszadik életévének betöltéséig – azt a tartásra jogosult nagykorú gyermeket is érteni kell, aki középiskolai tanulmányokat folytat.

132. A kiskorú gyermek tartása iránt indított per különös szabályai

490. § *[Illetékesség]*

A pert a kiskorú gyermek lakóhelye vagy tartózkodási helye szerint illetékes bíróság előtt is meg lehet indítani.

491. § *[Perindítás]*

(1) A pert a különélő szülők bármelyike megindíthatja a másik szülő ellen.

(2) A kiskorú gyermek tartására irányuló kereset kizárólag az ugyanazon szülők ugyanazon gyermeke feletti szülői felügyeleti jog gyakorlásának rendezése iránti keresettel kapcsolható össze.

(3) Ha a felek között házassági per van folyamatban, kizárólag annak bírósága előtt indítható a szülők közös kiskorú gyermekének tartása iránti per.

492. § *[Ideiglenes intézkedés és bizonyítás hivatalból]*

(1) A bíróság – szükség esetén – bármely fél erre irányuló kérelme hiányában is határozhat ideiglenes intézkedéssel tartás megállapításáról.

(2) A bíróság az általa szükségesnek talált bizonyítást hivatalból is elrendelheti.

XXXVIII. Fejezet

Egyes személyiségi jogok érvényesítése iránt indított perek

133. Közös szabályok

493. § *[Személyiségi jogok érvényesítése iránt indított perek e fejezet alkalmazásában]*

E fejezet alkalmazásában személyiségi jogok érvényesítése iránt indított peren a sajtó-helyreigazítás, a képmáshoz és a hangfelvételhez való jog érvényesítése és a közösséghez tartozással összefüggő személyiségi jog érvényesítése iránt indított pert kell érteni.

494. § *[Az általános szabályok alkalmazása]*

E törvény rendelkezéseit az e fejezetben szabályozott személyiségi jogok érvényesítése iránt indított perekben az e fejezetben meghatározott eltérésekkel kell alkalmazni.

134. Sajtó-helyreigazítás iránt indított per

495. § *[Sajtószerv előtti kötelező előzetes eljárás]*

(1) A sajtószabadságról és a médiatartalmak alapvető szabályairól szóló törvény szerinti helyreigazító közlemény közzétételét az érintett személy vagy szervezet az általa vitatott közlemény közzétételétől számított harminc napos jogvesztő határidőn belül írásban kérheti a médiaszolgáltatótól, a sajtótermék szerkesztőségétől vagy a hírügynökségtől (a továbbiakban együtt: sajtószerv). A kérelemben meg kell jelölni a sérelmezett közleményt, a valótlan, illetve hamis színben feltüntetett tényállításokat és – feltéve, hogy ezek közzétételét is igényli – a valós tényeket.

(2) A határidőn belül írásban megérkezett helyreigazítás közzétételét csak akkor lehet megtagadni, ha

a) a helyreigazítást nem az arra jogosult kérte,
b) a kérelem nem tartalmazza az (1) bekezdésben meghatározottakat, vagy
c) a kérelemben előadottak valósága nyomban megcáfolható.

496. § *[Perindítás]*

(1) Ha a helyreigazítás közzétételére irányuló kötelezettségét a sajtószerv határidőben nem vagy nem a helyreigazítási kérelemnek megfelelően teljesíti, a helyreigazítást igénylő ellene pert indíthat a helyreigazító közlemény közzététele iránt. Ha a perindítást nem előzte meg a sajtószerv előtti kötelező előzetes eljárás, a bíróság a keresetlevél visszautasításával egyidejűleg tájékoztatja a felperest az előzetes eljárás feltételeiről.

(2) A perben a sajtószerv félként jár el akkor is, ha egyébként nincs perbeli jogképessége. A perre annak a törvényszéknek van hatásköre és kizárólagos illetékessége, amelynek területén az alperes székhelye, illetve lakóhelye található.

(3) A keresetlevelet a közlési kötelezettség utolsó napjától számított tizenöt napon belül kell benyújtani; e határidő elmulasztása esetén igazolásnak van helye.

(4) A keresetlevélnek – a 170. §-ban meghatározottakon túl – tartalmaznia kell

a) az igényelt helyreigazító közlemény tartalmát, melyben meg kell jelölni a sérelmezett közleményt, a valótlan, illetve hamis színben feltüntetett tényállításokat és – feltéve, hogy a felperes ezek közzétételét is igényli – a valós tényeket, és
b) annak előadását, hogy a felperes a helyreigazítást törvényes határidőben igényelte az alperestől.

(5) A keresetlevélhez – a 171. §-ban meghatározottakon túl – csatolni kell

a) az arra vonatkozó igazolást, hogy a felperes a helyreigazítást törvényes határidőben igényelte az alperestől, és
b) a kifogásolt közleményt tartalmazó sajtóterméket, ha az rendelkezésre áll.

(6) A sajtó-helyreigazításra irányuló keresetet más keresettel összekapcsolni vagy egyesíteni nem lehet.

497. § *[Perfelvétel]*

(1) Ha a keresetlevél perfelvételre alkalmas a bíróság legkésőbb a keresetlevél előterjesztésétől számított tizenötödik napra kitűzi a perfelvételi tárgyalást, melyre a feleket idézi. Ha a keresetlevél csak a bíróság intézkedését követően válik tárgyalásra alkalmassá, a tárgyalás kitűzésére előírt határidő kezdő időpontját ettől az időponttól kell számítani. A tárgyalási időköz legalább három nap.

(2) A bíróság a perfelvételi tárgyalásra történő idézéssel egyidejűleg közli a keresetet az alperessel és felhívja a feleket, hogy az ügyre vonatkozó valamennyi okiratot és egyéb bizonyítási eszközt a tárgyalásra hozzák magukkal, az alperest pedig arra is, hogy a keresetre a tárgyaláson adja elő az írásbeli ellenkérelemnek megfelelő tartalmú nyilatkozatát.

(3) Az alperes legkésőbb a perfelvételi tárgyalás határnapját megelőző három nappal korábban írásbeli ellenkérelmet nyújthat be, feltéve, hogy azt egyidejűleg – ajánlott elsőbbségi postai küldeményként – a felperesnek is megküldi, és ennek tényét igazolja. Az e rendelkezések megsértésével teljesített perbeli cselekmények hatálytalanok.

(4) Ha a perfelvételi tárgyalást az alperes elmulasztotta és írásbeli védekezést sem terjesztett elő, a keresetet nem vitatottnak kell tekinteni és a bíróság a perfelvétel lezárását követően ítéletével marasztalja az alperest, kivéve, ha az eljárás megszüntetésének van helye. Ha a jelenlévő alperes korábban írásbeli ellenkérelmet nem terjesztett elő, azt legkésőbb a perfelvételi tárgyaláson szóban köteles előadni.

(5) A perfelvételi tárgyaláson a perfelvétel folytatása akkor rendelhető el, ha a perfelvétel lezárásának elháríthatatlan eljárásjogi vagy a bíróság, illetve a fél körülményeiben, működésében rejlő objektív akadálya van. A folytatólagos perfelvételi tárgyalás időpontját tizenöt napon belüli határnapra kell kitűzni.

498. § *[Érdemi tárgyalás]*

(1) A bíróság a perfelvételt lezáró végzés meghozatalát követően nyomban megtartja az érdemi tárgyalást. Bizonyítás felvételének csak olyan bizonyítékokra vonatkozóan van helye, amelyek a tárgyaláson rendelkezésre állnak, vagy amelyeket a felek legkésőbb a perfelvételt lezáró végzés meghozataláig felajánlottak. A perben utólagos bizonyításnak nincs helye.

(2) Az érdemi tárgyalást akkor lehet elhalasztani, ha

a) ezt valamely fél kéri és a már feltárt bizonyítékokkal vagy egyéb módon valószínűsíti, hogy az általa felajánlott bizonyítás alkalmas és eredményes lehet a keresetben, illetve védekezésben előadottak igazolására vagy cáfolatára, vagy

b) az elrendelt bizonyítás lefolytatásának a fél körülményein kívül eső akadálya van és a bizonyítást indítványozó fél a bizonyítás lefolytatását továbbra is kéri; a távollévő fél e nyilatkozatának beszerzése érdekében a tárgyalás elhalasztásának nincs helye.

(3) A (2) bekezdésben meghatározott feltételek hiányában a bíróság a bizonyítás elrendelését, illetve lefolytatását mellőzi.

(4) Az érdemi tárgyalás elhalasztása esetén a folytatólagos érdemi tárgyalást – ha ezt az ügy körülményei nem zárják ki – az elhalasztott tárgyalás határnapját követő tizenöt napon belüli határnapra kell kitűzni.

(5) Ha a folytatólagos érdemi tárgyalást valamennyi fél elmulasztja, vagy a tárgyalást el nem mulasztó fél a tárgyalás megtartását nem kéri, és a mulasztó fél egyik esetben sem kérte előzőleg a tárgyalás távollétében történő megtartását, az eljárás szünetelésének nincs helye, a bíróság az eljárást hivatalból megszünteti.

499. § *[Ítélet]*

(1) Ha a bíróság a keresetnek helyt ad, ítéletében az alperest – a közzététel módjának és határidejének meghatározása mellett – a bíróság által megállapított szövegű helyreigazító közlemény közlésére kötelezi. Ha a sajtószervnek nincs perbeli jogképessége, a perköltség megfizetésére a sajtótermékért szerkesztői felelősséget viselő természetes vagy jogi személyt kell kötelezni.

(2) A bíróság az ítéletét annak meghozatalától és kihirdetésétől számított tizenöt napon belül írásba foglalja, az ítélet meghozatalát és kihirdetését legfeljebb tizenöt napra halaszthatja el.

500. § *[Egyéb kizáró és korlátozó rendelkezések]*

(1) A bíróság a per minden szakaszában – ideértve a felülvizsgálati eljárást is – soron kívül jár el.

(2) A perben

a) igazolásnak – a 496. § (3) bekezdésben meghatározott esetet kivéve –,
b) viszontkeresetnek,
c) a felek megegyezésén alapuló szünetelésnek,
d) felfüggesztésnek,
e) bírósági meghagyás kibocsátásának,
f) keresetkiterjesztésnek
g) kereset- és ellenkérelem-változtatásnak, és
h) beavatkozásnak

nincs helye.

(3) A 121. § (1) bekezdés *c)–f)* pontjában meghatározott esetekben a szünetelés időtartama egy hónap.

501. § *[Perorvoslatok]*

(1) A másodfokú bíróság a fellebbezést legkésőbb az iratok beérkezésétől számított tizenöt napon belül köteles elbírálni. A fellebbező fél ellenfele a fellebbezés kézbesítésétől számított három napon belül kérheti tárgyalás tartását, és öt napon belül köteles előterjeszteni írásban a fellebbezési ellenkérelmet és az esetleges csatlakozó fellebbezést.

(2) A Kúria a felülvizsgálati kérelmet legkésőbb az iratok beérkezésétől számított hatvan napon belül köteles elbírálni.

(3) A sajtó-helyreigazítási perben hozott ítélet ellen perújításnak nincs helye.

135. A képmáshoz és a hangfelvételhez való jog érvényesítése iránt indított per

502. § *[A sérelem orvoslása iránti kötelező előzetes eljárás]*

(1) Akiről hozzájárulása nélkül képmás, illetve hangfelvétel készül, a készítésről történt tudomásszerzéstől, valamint akiről a hozzájárulásával vagy hozzájárulása nélkül készült képmás, illetve hangfelvétel a hozzájárulása nélkül kerül felhasználásra, a felhasználásról történt tudomásszerzéstől számított harminc napos jogvesztő határidőn belül írásban – napokban megadott határidővel – kérheti a készítőtől, illetve a felhasználótól

a) a jogsértés abbahagyását,
b) azt, hogy adjon megfelelő elégtételt, és ennek biztosítson saját költségén megfelelő nyilvánosságot,
c) a sérelmes helyzet megszüntetését, a jogsértést megelőző állapot helyreállítását és a jogsértéssel előállított dolog megsemmisítését vagy jogsértő mivoltától való megfosztását.

(2) A sérelem orvoslása iránti kérelemben meg kell jelölni a sérelmezett képmást, illetve hangfelvételt, felhasználás esetén a felhasználás idejét és módját, a tudomásszerzés időpontját, valamint a jogsértőtől követelt szankciót. A képmás, illetve hangfelvétel készítésének, illetve felhasználásának időpontjától számított három hónap eltelte után a sérelem orvoslása iránti kérelem előterjesztésének nincs helye.

(3) A határidőn belül írásban megérkezett sérelem orvoslása iránti kérelem teljesítését csak akkor lehet megtagadni, ha

a) azt nem az arra jogosult kérte,
b) a kérelem nem tartalmazza a (2) bekezdésben meghatározottakat, vagy
c) a kérelemben előadottak valósága nyomban megcáfolható.

503. § *[Perindítás]*

(1) Ha a képmás, illetve hangfelvétel készítője, illetve felhasználója a sérelem orvoslása iránti kérelemben foglaltakat – az arra biztosított határidőben – nem vagy nem a sérelem orvoslása iránti kérelemnek megfelelően teljesíti, a kérelmet előterjesztő ellene pert indíthat. Ha a perindítást nem előzte meg a sérelem orvoslása iránti kötelező előzetes eljárás, a bíróság a keresetlevél visszautasításával egyidejűleg tájékoztatja a felperest az előzetes eljárás feltételeiről.

(2) A perben a képmás, illetve hangfelvétel készítője, illetve felhasználója félként jár el akkor is, ha egyébként nincs perbeli jogképessége.

(3) A keresetlevelet a sérelem orvoslása iránti kérelemben megadott határidő utolsó napjától számított tizenöt napon belül kell benyújtani; e határidő elmulasztása esetén igazolásnak van

helye. Ez nem érinti a felperes azon jogát, hogy az általános szabályok alapján pert indítson személyiségi jogának védelme iránt.

(4) A keresetben a felperes csak a Ptk. 2:51. § (1) bekezdés *a)–d)* pontjában foglaltak alkalmazását kérheti. A személyiségi jogok megsértése egyéb szankcióinak alkalmazása iránt külön per indítható. A képmáshoz és a hangfelvételhez való jog érvényesítése iránti keresetet más keresettel összekapcsolni vagy egyesíteni nem lehet.

(5) A keresetlevélnek – a 170. §-ban meghatározottakon túl – tartalmaznia kell

a) annak határozott megjelölését, hogy a felperes a Ptk. 2:51. § *a)–d)* pontjában foglalt szankciók közül melynek az alkalmazását kéri,

b) a sérelmezett képnek, illetve hangfelvételnek, valamint – felhasználás esetén – a felhasználás idejének, módjának és a tudomásszerzés időpontjának a megjelölését,

c) annak előadását, hogy a felperes a sérelem orvoslása iránti kérelmet törvényes határidőben igényelte.

(6) A keresetlevélhez – a 171. §-ban meghatározottakon túl – csatolni kell

a) az arra vonatkozó igazolást, hogy a felperes a sérelem orvoslása iránti kérelmet törvényes határidőben igényelte,

b) a képmást, illetve a hangfelvételt, felhasználás esetén a megjelenési formától függő okirati vagy tárgyi bizonyítékot, ha az rendelkezésre áll.

504. § *[Utaló rendelkezés a sajtó-helyreigazítás iránti per szabályaira]*

(1) A képmáshoz és hangfelvételhez való jog érvényesítése iránt indított perben az ezen alcímben nem szabályozott kérdésekre – az illetékességre vonatkozó szabály kivételével és a (2) bekezdésben meghatározott kiegészítéssel – a sajtó-helyreigazítás iránt indított perre vonatkozó rendelkezéseket kell alkalmazni.

(2) Bizonyítás felvételének csak olyan bizonyítékokra vonatkozóan van helye, amelyek alkalmasak lehetnek arra, hogy azokkal a felperes bizonyítsa, hogy a képmás vagy a hangfelvétel elkészült, illetve azt felhasználták, illetve, hogy azokkal az alperes bizonyítsa, hogy a felperes az elkészítéséhez, illetve a felhasználásához hozzájárult, vagy a felperes hozzájárulására törvény alapján nincs szükség. Bizonyítás felvételének van helye továbbá, ha az az objektív jogkövetkezmények alkalmazása körében szükséges.

136. A közösséghez tartozással összefüggő személyiségi jog érvényesítése iránti per

505. § *[Perindítás]*

(1) A közösséget ért jogsérelemnek a Ptk. 2:54. § (5) bekezdésében szabályozott eseteiben a közösséghez tartozással összefüggő személyiségi jog érvényesítése iránti perre annak a törvényszéknek van hatásköre és kizárólagos illetékessége, amelynek területén az alperes belföldi lakóhelye, ennek hiányában belföldi tartózkodási helye, vagy – ha az alperes nem természetes személy – belföldi székhelye található. Ha az alperes ezekkel nem rendelkezik vagy az illetékes bíróság nem állapítható meg, a perre a Fővárosi Törvényszék illetékes.

(2) A keresetlevélnek – a 170. §-ban meghatározottakon túl – tartalmaznia kell

a) a jogsértés megtörténtének időpontját és módját,
b) a felperes nyilatkozatát arról, hogy a jogsérelemmel érintett közösséghez tartozik.

(3) A keresetben a felperes kizárólag a közösséget ért jogsérelemre alapított személyiségi jogsértés szankcióinak alkalmazását kérheti, kivéve a jogsértéssel elért vagyoni előny átengedését. A keresetet csak ugyanabból a ténybeli alapból származó közösséghez tartozással összefüggő személyiségi jog érvényesítésére vonatkozó keresettel lehet összekapcsolni.

506. § *[Egyesítés]*

(1) A bíróság elrendeli az előtte folyamatban lévő olyan perek egyesítését, amelyekben a kereseti igény ugyanabból a ténybeli alapból származó közösséghez tartozással összefüggő személyiségi jog érvényesítése. A különböző bíróságok előtt folyamatban lévő ilyen pereket is egyesíteni kell azon bíróság előtt folyó perhez, amelyhez a keresetlevél legkorábban érkezett. Ha az egyesített perek valamelyikében az egyesítésig a perfelvétel már lezárásra került, az érintett ügy tekintetében a bíróság a perfelvételt újra megnyitja.

(2) A felek a tudomásszerzést követően haladéktalanul kötelesek bejelenteni az (1) bekezdés alapján egyesítendő pereket; ennek elmulasztása esetén a bíróság a felet pénzbírsággal sújtja.

(3) Ha az (1) bekezdés alapján egyesített perben valamely felperes a közösséghez tartozással összefüggő személyiségi jogsértésből eredő kár megtérítése iránti követelést is érvényesít, a bíróság elrendeli annak önálló ügyként történő tárgyalását és azt a per jogerős elbírálásáig felfüggeszti. A bíróság a felfüggesztés megszüntetését követően a pert az általános szabályok szerint tárgyalja.

507. § *[Egyéb rendelkezések]*

(1) A felperes keresetlevélben foglalt nyilatkozata igazolja, hogy a jogsérelemmel érintett közösséghez tartozik; e tény megállapítása végett bizonyítás felvétele nem szükséges.

(2) A bíróság a személyiség lényeges vonásának minősülő, a közösséghez tartozással összefüggő személyiségjegy vonatkozásában azt vizsgálja, hogy a közösséget bántó jogsérelem alkalmas lehet-e arra, hogy általában véve a közösséghez tartozó személy személyiségi jogának a sérelmét is okozza.

(3) A perben nincs helye viszontkeresetnek és beavatkozásnak.

(4) A jogsértés körülményeire – különösen a jogsértés súlyára, ismétlődő jellegére, a felróhatóság mértékére, a jogsértés közösségre gyakorolt hatására – tekintettel megállapított sérelemdíjat egy összegben kell megítélni, ami a sérelemdíj iránti igényt érvényesítő felpereseket egyetemlegesen illeti meg.

XXXIX. Fejezet

Munkaügyi perek

137. A munkaügyi per meghatározása és az általános szabályok alkalmazása

508. § *[A munkaügyi per]*

(1) Munkaügyi peren e fejezet alkalmazásában

a) a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény (a továbbiakban: Mt.) alapján létesített,
b) a közalkalmazotti,
c) – törvényben foglalt kivételekkel – a szolgálati,
d) a közfoglalkoztatási,
e) a sporttörvény alapján kötött munkaszerződéses,
f) a szakképzés során kötött tanulószerződésből eredő,
g) a nemzeti felsőoktatási törvény szerinti hallgatói munkaszerződésből eredő
h) a szociális szövetkezettel és foglalkoztatási szövetkezettel létesített tagi munkavégzési

jogviszonyból (a továbbiakban együtt: munkaviszony) származó pert kell érteni.

(2) Az (1) bekezdésben foglaltakon túl e fejezet alkalmazásában munkaügyi per az Mt. 285. § (1) bekezdése szerinti további munkajogi igény érvényesítésével – beleértve a felszámolás elrendelésének közzétételét követően benyújtott munkajogi igény érvényesítését – kapcsolatos per.

(3) Ha a peres felek bármelyikének személye engedményezés, tartozás átvállalás, munkáltatói jogutódlás, illetve a munkáltató személyében bekövetkező változás alapján módosul, a per változatlanul munkaügyi pernek minősül.

(4) Törvény az (1) és (2) bekezdésben foglaltakon túl más ügyekre is előírhatja a munkaügyi perre vonatkozó szabályok alkalmazását.

(5) A munkaügyi per csak a munkavállaló és a munkáltató közötti, a munkaviszonnyal közvetlen kapcsolatban lévő, az e törvény hatálya alá tartozó ügyben előterjesztett keresettel kapcsolható össze.

(6) A fél a pénzkövetelés iránti igényét fizetési meghagyás útján is érvényesítheti, kivéve, ha a per tárgya a jogviszony keletkezése, módosítása, módosulása, megszűnése vagy a munkaviszonyból származó kötelezettségeknek a munkavállaló által történt vétkes megszegése, illetve fegyelmi vétség miatt alkalmazott jogkövetkezmény.

509. § *[Az általános szabályok alkalmazása]*

(1) E törvény rendelkezéseit a munkaügyi perekben az e fejezetben foglalt eltérésekkel kell alkalmazni.

(2) A perben a keresethez csatlakozásnak nincs helye.

138. A munkaügyi perek különös szabályai

510. § *[A munkaügyi perben eljáró bíróságok összetétele]*

Munkaügyi perben az elsőfokú bíróság – törvény eltérő rendelkezése hiányában – ülnökök közreműködésével jár el.

511. § *[A bírák kizárása]*

(1) A per elintézéséből – a 12. és 13. §-ban meghatározottakon túl – ki van zárva, és abban mint bíró nem vehet részt

a) az, aki a keresettel megtámadott intézkedést tette vagy a határozatot meghozta,
b) az *a)* pont alá eső személy hozzátartozója, és
c) az, aki a fegyelmi vagy egyeztetési eljárásban részt vett, ideértve a tanúként vagy szakértőként történő részvételét is.

(2) Az (1) bekezdés rendelkezéseit a jegyzőkönyvvezető kizárására is alkalmazni kell.

512. § *[A pertárgy értéke]*

(1) Ha a munkaügyi perben a munkaviszony létrejötte, fennállása, megszüntetése a vitás, úgy, hogy annak helyreállítását kérik, a keresettel érvényesített követelés vagy más jog értékeként – a ténylegesen megállapítható összegtől függetlenül – az egyévi távolléti díjat kell figyelembe venni.

(2) Ha a per tárgya pénzkövetelés, a pénzkövetelés összegét, bérkülönbözet követelése esetén legfeljebb annak egyévi összegét kell a keresettel érvényesített követelés vagy más jog értékeként figyelembe venni.

513. § *[Illetékesség]*

(1) Munkaügyi perben a munkavállaló felperes a pert az alperesre általánosan illetékes bíróság helyett belföldi lakóhelye, ennek hiányában belföldi tartózkodási helye szerint illetékes közigazgatási és munkaügyi bíróság előtt is megindíthatja.

(2) Munkaügyi perben a munkavállaló felperes a pert az alperesre általánosan illetékes bíróság helyett megindíthatja azon közigazgatási és munkaügyi bíróság előtt is, amelynek illetékességi területén huzamos ideig munkát végez, vagy végzett.

514. § *[Felek és képviselet]*

(1) A perben fél lehet az a szakszervezet, munkáltatói érdek-képviseleti szervezet vagy üzemi, közalkalmazotti tanács is, amelynek egyébként nincs perbeli jogképessége.

(2) Nem kötelező a jogi képviselet – törvény eltérő rendelkezése hiányában – a perben, ideértve a fellebbezési és perújítási eljárást is, valamint az ellenkérelmet előterjesztő fél számára a perrel összefüggő felülvizsgálati eljárásban.

(3) Saját tagjainak munkaügyi perében meghatalmazottként eljárhat a munkavállalói érdek-képviseleti szervezet.

515. § *[Intézkedések a keresetlevél alapján]*

(1) A bíróság a megtámadott határozat vagy jognyilatkozat végrehajtását kérelemre, indokolt esetben felfüggesztheti.

(2) A bíróság a megtámadott határozat vagy jognyilatkozat végrehajtását hivatalból is felfüggesztheti, ha a peres jogvitával összefüggésben valamely személy különös méltánylást érdemlő, jogvédelmet megalapozó érdeke ezt indokolja.

516. § *[Soronkívüli per]*

(1) A megszüntetett munkaviszony helyreállítására irányuló perben, valamint a felszámolás alatt álló munkáltatóval szembeni igény elbírálása esetén a bíróság soron kívül jár el.

(2) Soron kívüli eljárás esetén, a perfelvétel során

a) az ellenkérelem, illetve a viszontkereset előterjesztésére meghatározott határidő tizenöt nap,
b) a tárgyalási időközre meghatározott határidő nyolc nap,
c) a perfelvételi és a folytatólagos perfelvételi tárgyalás kitűzésére meghatározott határidő egy hónap.

(3) Az érdemi tárgyalás és a folytatólagos érdemi tárgyalás kitűzésére meghatározott határidő egy hónap.

517. § *[A bírósági székhelyen kívüli eljárása]*

A bíróság indokolt esetben a tárgyalást a székhelyén kívüli járásbíróság hivatalos helyiségébe is kitűzheti.

518. § *[A felperes keresettől való elállása]*

A felperes a keresetétől az eljárás bármely szakaszában az alperes hozzájárulása nélkül is elállhat. Ha a felperes a keresetétől az elsőfokú eljárás befejezése után, de még az ítélet jogerőre emelkedése előtt áll el, az ítéletet az iratoknak a fellebbezés folytán történő felterjesztése előtt az elsőfokú, egyébként a másodfokú bíróság helyezi hatályon kívül.

519. § *[Különös jogvédelmi igény]*

A munkabér megfizetése, továbbá a munkáltatói igazolás kiadása iránti kérelem a 103. § (1) bekezdés *d)* pontjának alkalmazásában különös méltánylást érdemlő oknak minősül.

520. § *[Egyeztetés a perfelvételi tárgyaláson]*

Ha a perfelvételi tárgyaláson a felek személyesen vagy képviselőik útján megjelentek, a tárgyalás a felek megegyezésére irányuló egyeztetéssel kezdődik. Ebből a célból az elnök a jogvita egészét a felekkel megtárgyalja.

521. § *[Keresetváltoztatás]*

Ha a felperes az igényét az Mt. 82. § (1) és (2) bekezdésére, illetve az Mt. 83. § (3) bekezdésére alapította, kereseti követelésének összegét a per bármely szakában megváltoztathatja.

522. § *[Bizonyítás]*

(1) Munkaügyi perben a munkáltatónak kell bizonyítania

a) a kollektív szerződés, az igény elbírálásához szükséges belső szabályzatok, utasítások és a jogvita eldöntéséhez szükséges, a munkáltató működési körében keletkezett okiratok tartalmát,
b) az igényelt juttatással összefüggő számítások helyességét, ha az vitatott és
c) – bérvita esetén – a juttatás megfizetését.

(2) Ha a munkajogi anyagi jogszabályok e törvény rendelkezéseitől eltérően határozzák meg a bizonyítási érdek tartalmát, az az anyagi jogszabályok szerint alakul.

523. § *[Felülvizsgálat]*

(1) Nincs helye felülvizsgálatnak, ha a felülvizsgálati kérelemben vitatott érték, illetve annak a 21. § (1)–(4) bekezdése alapján, továbbá a 21. § (5) bekezdésének az egyesített perekre történő megfelelő alkalmazásával megállapított értéke a teljes munkaidőre megállapított kötelező legkisebb havi munkabér (minimálbér) ötszörösét nem haladja meg.

(2) Ha a felülvizsgálatnak az (1) bekezdés alapján nem lenne helye – ugyanakkor törvény a felülvizsgálatot más okból nem zárja ki – a felülvizsgálati kérelem befogadását a Kúria kivételesen engedélyezheti a 409. § (2) bekezdésében foglalt okokra tekintettel.

524. § *[Perújítás]*

Ha a perújítási kérelem előterjesztésére hat hónapon túl kerül sor, a munkavállaló

a) nem követelheti munkaviszonyának helyreállítását és az eredeti munkakörben vagy munkahelyen történő továbbfoglalkoztatását, és
b) nem támaszthat munkabér-követelést a perújítási kérelem benyújtását megelőző hat hónapon túli időre.

525. § *[Munkavállalói költségkedvezmény]*

(1) Ha a munkaügyi per által érintett munkaviszonyból származó távolléti díj nem haladja meg a jogszabályban meghatározott mértéket, a perben félként részt vevő munkavállaló munkavállalói költségkedvezményre jogosult.

(2) A felet a munkavállalói költségkedvezmény alapján – jogszabály eltérő rendelkezése hiányában – a keresetlevél előterjesztésétől kezdve, a per egész tartamára, valamint a végrehajtási eljárásra is kiterjedően költségmentesség illeti meg. A munkavállalói költségkedvezményre vonatkozó adatokat a keresetlevélben fel kell tüntetni, illetve ahhoz csatolni kell a szükséges iratokat. A fél jogosultságát a bíróság a csatolt iratok alapján hivatalból vizsgálja.

(3) A fellebbezés, illetve a felülvizsgálat ügyében eljáró bíróság – a fellebbezés, illetve a felülvizsgálati kérelem korlátaira tekintet nélkül – hivatalból vizsgálja a munkavállalói költségkedvezményre jogosultság feltételeinek fennállását.

XL. Fejezet

Végrehajtási perek

139. Közös szabályok

526. § *[A végrehajtási perek meghatározása]*

Végrehajtási peren a végrehajtás megszüntetése és korlátozása iránt indított pert, a végrehajtási igénypert, a foglalás tűrése iránt indított pert, a követelés behajtása iránt indított pert és a végrehajtási eljárásba történő bekapcsolódás engedélyezése iránt indított pert kell érteni.

527. § *[Az általános szabályok alkalmazása]*

E törvény rendelkezéseit a végrehajtási perekben az e fejezetben meghatározott eltérésekkel kell alkalmazni.

140. Végrehajtás megszüntetése és korlátozása iránt indított per

528. § *[A per tárgya]*

(1) Az adós keresettel kérheti a végrehajtási lappal és a vele egy tekintet alá eső végrehajtható okirattal elrendelt végrehajtás megszüntetését vagy korlátozását, ha a perben közölni kívánt tény

a) akkor történt, amikor az már nem volt közölhető a végrehajtható okirat kiállításának alapjául szolgáló határozat meghozatalát megelőző eljárásban, vagy

b) a végrehajtható okirat kiállításának alapjául szolgáló egyezség megkötése után következett be.

(2) Az adós keresettel kérheti a végrehajtási záradékkal ellátott okirattal és a vele egy tekintet alá eső végrehajtható okirattal elrendelt végrehajtás megszüntetését vagy korlátozását, ha

a) a végrehajtani kívánt követelés, illetve a végrehajtási jog elévült,

b) a követelés vagy annak egy része megszűnt,

c) a végrehajtást kérő a teljesítésre halasztást adott, és az időtartama nem járt le, vagy

d) az adós a követeléssel szemben beszámítható követelést kíván érvényesíteni.

529. § *[Előzetes eljárás]*

A pert akkor lehet megindítani, ha a végrehajtás megszüntetésére vagy korlátozására a perben közölni kívánt okból a bírósági végrehajtásról szóló törvény szerint a bírósági végrehajtási eljárás keretében nincs lehetőség.

530. § *[Perindítás]*

(1) A pert a végrehajtást kérő ellen kell megindítani.

(2) A keresetlevélnek – a 170. §-ban meghatározottakon túl – tartalmaznia kell

a) a végrehajtható okiratot kiállító megnevezését és a végrehajtható okirat számát, valamint

b) a végrehajtást foganatosító végrehajtó nevét és székhelyét, továbbá a végrehajtási ügyszámot.

(3) A végrehajtás korlátozása iránti pert megindító keresetlevélnek – a 170. §-ban és a (2) bekezdésben meghatározottakon túl – tartalmaznia kell a végrehajtani kívánt követelés azon részét, amelyre a fél a végrehajtást korlátozni kívánja.

(4) A keresetlevélhez – a 171. §-ban meghatározottakon túl – csatolni kell azt a végrehajtási eljárásban keletkezett okiratot, amely a perindításnak az 529. § szerinti feltételét bizonyítja.

531. § *[Illetékesség]*

A perre kizárólag a végrehajtást elrendelő járásbíróság, ha pedig a végrehajtást nem járásbíróság rendelte el, az adós lakóhelye szerinti járásbíróság az illetékes.

532. § *[Az eljárás szünetelése]*

(1) A 121. § (1) bekezdés *a)* és *b)* pontjában meghatározott esetekben nincs helye szünetelésnek. A 121. § (1) bekezdés *b)* pontjában meghatározott esetben a bíróság az eljárást hivatalból megszünteti.

(2) A 121. § (1) bekezdés *c)–f)* pontjában meghatározott esetekben a szünetelés tartama egy hónap.

533. § *[Soronkívüliség]*

A bíróság a perben soron kívül jár el.

534. § *[A végrehajtás felfüggesztése]*

A perben eljáró bíróság a végrehajtást kérelemre a per jogerős befejezéséig felfüggesztheti. A felfüggesztés tárgyában hozott határozat ellen külön fellebbezésnek van helye. A végrehajtás felfüggesztésére a bírósági végrehajtásról szóló törvény erre vonatkozó szabályait kell alkalmazni.

535. § *[A kereset közlése és a perfelvételi szak]*

(1) A bíróság a keresetlevelet – annak az alperes részére történő kézbesítésével egyidejűleg – azzal küldi meg az ügyben eljárt végrehajtónak, hogy nyilatkozzon az általa lefolytatott eljárási cselekményéről és az eljárással kapcsolatban felmerült költségeiről, díjáról, valamint az azokat megalapozó körülményekről. A végrehajtót a tárgyalás határnapjáról értesíteni kell.

(2) Az ellenkérelem, illetve a viszontkereset előterjesztésére vonatkozó határidő tizenöt nap.

(3) A perfelvétel során további írásbeli perfelvétel elrendelésének nincs helye, és a tárgyalási időköz nyolc nap.

536. § *[A tárgyalás kitűzése]*

A tárgyalás kitűzésére vonatkozó határidő egy hónap.

537. § *[Döntés a végrehajtási költségekről]*

Ha a végrehajtó a nyilatkozatát a perben előterjesztette, a bíróság végrehajtást megszüntető ítéletében a végrehajtási költségek összegéről és megtérítéséről is dönt. A bíróság ítélete ellen a végrehajtási költségek tekintetében a végrehajtó is fellebbezhet.

141. Végrehajtási igényper

538. § *[A per tárgya]*

(1) Keresettel kérheti a lefoglalt vagyontárgy foglalás alóli feloldását az, aki a lefoglalt vagyontárgyra a tulajdonjoga vagy más olyan joga alapján tart igényt, amely akadálya a bírósági, közigazgatási- vagy adóvégrehajtás során történő értékesítésnek.

(2) Nem tarthat igényt a lefoglalt vagyontárgyra az, aki a végrehajtandó tartozásért az adóssal egysorban felel. Az a házastárs azonban, akinek a felelőssége csak a közös vagyonból rá eső vagyoni hányad erejéig áll fenn, igényt tarthat a lefoglalt különvagyon tárgyára.

(3) A haszonélvező a haszonélvezeti joggal terhelt ingatlan foglalás alóli feloldását nem kérheti.

(4) Közös tulajdonban lévő vagyontárgy foglalás alóli feloldását bármelyik tulajdonostárs önállóan is kérheti.

539. § *[Illetékesség]*

(1) A perre – a (2) bekezdésben foglalt kivétellel – kizárólag az a járásbíróság illetékes, amelynek területén a foglalás történt.

(2) Ingatlan-igényperre kizárólag az ingatlan fekvése szerinti járásbíróság illetékes.

540. § *[Perköltség viselése]*

A pernyertes felperes perköltségét a pervesztes alperes csak akkor téríti meg, ha a foglalásnál jelen volt, és rosszhiszemű magatartást tanúsított. A fellebbezési eljárásban felszámított perköltség tekintetében a perköltség viselésének általános szabályai az irányadók.

541. § *[A végrehajtás felfüggesztése]*

A perben eljáró bíróság a végrehajtást kérelemre – kizárólag az igényelt vagyontárgyra kiterjedően – a per jogerős befejezéséig felfüggesztheti. A felfüggesztés tárgyában hozott határozat ellen külön fellebbezésnek van helye. A végrehajtás felfüggesztésére a bírósági végrehajtásról szóló törvény erre vonatkozó szabályait kell alkalmazni.

542. § *[Perindítás]*

(1) A pert a végrehajtást kérő ellen kell megindítani. Ha a vagyontárgyat több végrehajtást kérő követelésének végrehajtása végett foglalták le, a pert valamennyi végrehajtást kérő ellen meg kell indítani.

(2) A bíróságnak vagy a bíróság gazdasági hivatalának a bírósági végrehajtásról szóló törvény szerinti értesítésébe foglalt bűnügyi követelés végrehajtása esetén – ideértve az ilyen követelés biztosítására elrendelt bűnügyi zárlatot is – az igénypert az állam nevében a követelés jogosultjaként eljárni jogosult ellen kell megindítani.

(3) Ha a bűnügyi zárlatot polgári jogi igény biztosítására rendelték el, az igénypert a sértett, illetve magánfél ellen kell megindítani.

(4) A perben fél lehet az a végrehajtást kérő is, amelynek egyébként nincs perbeli jogképessége.

(5) A keresetlevélnek – a 170. §-ban meghatározottakon túl – tartalmaznia kell a végrehajtást foganatosító végrehajtó nevét és székhelyét, továbbá a végrehajtási ügyszámot.

543. § *[A kereset közlése és a viszontkereset]*

(1) A bíróság a halasztó hatályú igényperben a keresetlevél vizsgálata és a kereset közlése során haladéktalanul jár el.

(2) A bíróság a keresetlevélnek az alperes részére történő kézbesítésével egyidejűleg a halasztó hatályú igényperről a végrehajtót, ingatlanigényperről pedig az ingatlanügyi hatóságot is haladéktalanul értesíti.

(3) A perben nincs helye viszontkeresetnek.

544. § *[A bíróság döntése]*

(1) Ha a bíróság az igénykeresetnek helyt ad, az igényelt vagyontárgyat feloldja a foglalás alól. Ha a vagyontárgyat már értékesítették, és a vételárnak megfelelő összeg a végrehajtó letéti számláján rendelkezésre áll, a bíróság ezen összeg kiutalását rendeli el.

(2) Ha a bíróság a haszonélvezeti joggal terhelt vagyontárgy iránt a haszonélvező által indított igénykeresetnek helyt ad, a vagyontárgyat kizárólag a haszonélvező vonatkozásában a foglalás alól feloldja azzal, hogy azt csak a haszonélvezeti jog megszűnése után lehet értékesíteni.

(3) Az igényperben hozott jogerős határozatot a végrehajtó részére, ingatlanigényper esetén pedig az ingatlanügyi hatóság részére is kézbesíteni kell.

545. § *[Perújítás]*

A perben hozott ítélet ellen – a per főtárgya tekintetében – perújításnak nincs helye.

546. § *[Házastársi vagyonközösségi igényper tárgya]*

Ha a házastársi vagyonközösséghez tartozó vagyontárgyat olyan tartozásért foglalták le, amely kizárólag az egyik házastársat terheli, a másik házastárs igényperben kérheti a vagyontárgy foglalás alóli feloldását a közös vagyonból rá eső hányad értékéig.

547. § *[Illetékesség a házastársi vagyonközösségi igényperben]*

Ha a végrehajtás során több, a házassági vagyonközösséghez tartozó vagyontárgyat foglaltak le, a felperes a pert az 539. § szerint illetékes bíróságok közül bármelyik előtt megindíthatja. A per folyamatban léte alatt ugyanazon házassági vagyonközösséghez tartozó vagyontárgyra vonatkozó házastársi vagyonközösségi igényperre a folyamatban lévő per bírósága kizárólagosan illetékes.

548.§ *[Házastársi vagyonközösségi igényper indítása]*

A házastársi vagyonközösségi igénypert az adós (az igénylő felperes házastársa) ellen is meg kell indítani.

549. § *[Érdemi döntés a házastársi vagyonközösségi igényperben]*

(1) A házastársi vagyonközösségi igényperben a bíróság a házastársi vagyonközösséghez tartozó valamennyi lefoglalt vagyontárgy figyelembevételével dönt.

(2) Ha a bíróság az igénykeresetnek helyt ad, az igénylő közös vagyonból rá eső hányadának megfelelő értékű meghatározott vagyontárgyakat feloldja a foglalás alól. Ha az igénylőt így

nem lehet teljesen kielégíteni, a bíróság meghatározott vagyontárgyat azzal a feltétellel old fel a foglalás alól, hogy az igénylő a közös vagyonból rá eső hányad értékét meghaladó értékkülönbözetet tizenöt napon belül megfizeti a végrehajtói letéti számlára. Ha ezt az igénylő a perben nem vállalja, a bíróság a meghatározott vagyontárgy értékesítését és az igénylő a közös vagyonból rá eső hányada értékének megfelelő vételárrész az igénylő részére történő kiutalását rendeli el.

(3) A foglalás alól feloldott vagyontárgyak az igénypert indító házastársnak, a fel nem oldott vagyontárgyak az adósnak a különvagyonába kerülnek.

550. § *[A közös tulajdonban lévő vagyontárggyal kapcsolatos igényper]*

Az 549. §-t a közös tulajdonban lévő bármely vagyontárggyal kapcsolatos igényperben alkalmazni kell.

142. Foglalás tűrése iránti per

551. § *[Viszontkereset]*

A végrehajtást kérő által az adós tulajdonában lévő ingóság lefoglalásának tűrése iránt harmadik személy ellen a bírósági végrehajtásról szóló törvény szerint megindított perben viszontkeresetnek nincs helye.

552. § *[Perköltség viselése]*

Ha a harmadik személy a végrehajtó felhívása ellenére az adós ingóságára vonatkozó nyilatkozatot elmulasztotta, a végrehajtást kérő perköltségét a per eredményére tekintet nélkül köteles megtéríteni.

143. Követelés behajtása iránti per

553. § *[Viszontkereset]*

A végrehajtást kérő által az adóst harmadik személlyel szemben megillető követelés behajtása iránt a harmadik személy ellen a bírósági végrehajtásról szóló törvény szerint megindított perben viszontkeresetnek nincs helye.

554. § *[Perköltség viselése]*

Ha a harmadik személy a végrehajtó felhívása ellenére az adós követelésére vonatkozó nyilatkozatot vagy a követelés összegének befizetését, illetve a követelés tárgyának letétbe helyezését elmulasztotta, a végrehajtást kérő perköltségét a per eredményére tekintet nélkül köteles megtéríteni.

144. A végrehajtási eljárásba történő bekapcsolódás engedélyezése iránti per

555. § *[Előzetes eljárás]*

A zálogjogosult a végrehajtási eljárásba történő bekapcsolódásának engedélyezése iránt akkor indíthat pert, ha a bíróság a kérelmét a végrehajtási eljárásban azért utasította el, mert az adós vagy a végrehajtást kérő a zálogjoggal biztosított követelés jogalapját és összegszerűségét – önálló zálogjog eseten a jogalapot és az összegszerűséget – vitatta, és állítását valószínűsítette.

556. § *[Illetékesség]*

A perre kizárólag az a bíróság illetékes, amely a zálogjogosult kérelmét a végrehajtási eljárásban elutasította.

557. § *[Perindítás]*

(1) A pert a jogalapot vagy összegszerűséget vitató adós, illetve végrehajtást kérő ellen kell megindítani.

(2) A keresetlevélnek – a 170. §-ban meghatározottakon túl – tartalmaznia kell a végrehajtást foganatosító végrehajtó nevét és székhelyét, továbbá a végrehajtási ügyszámot.

(3) A keresetlevélhez – a 171. §-ban meghatározottakon túl – csatolni kell azt a bírósági határozatot, amely a perindításnak az 555. §-ban foglalt feltételét bizonyítja.

558. § *[Soronkívüliség]*

A bíróság a perben soron kívül jár el.

559. § *[A végrehajtás felfüggesztése]*

A perben eljáró bíróság a végrehajtást a per jogerős befejezéséig felfüggesztheti. A felfüggesztés tárgyában hozott határozat ellen külön fellebbezésnek van helye. A végrehajtás felfüggesztésére a bírósági végrehajtásról szóló törvény erre vonatkozó szabályait kell alkalmazni.

560. § *[A kereset közlése, a perfelvétel és a tárgyalás kitűzése]*

(1) Az ellenkérelem előterjesztésére meghatározott határidő tizenöt nap.

(2) A perben viszontkeresetnek nincs helye.

(3) A perfelvétel során további írásbeli perfelvétel elrendelésének nincs helye és a tárgyalási időköz nyolc nap.

(4) A tárgyalás kitűzésére vonatkozó határidő egy hónap.

561. § *[Az érdemi döntés]*

A kereset elbírálására a bírósági végrehajtásról szóló törvénynek a kielégítési jog megnyílta megállapítására vonatkozó szabályait alkalmazni kell.

XLI. Fejezet

A jegyző birtokvédelmi ügyben hozott határozatának megváltoztatása iránt indított per

145. Az általános szabályok alkalmazása

562. § *[Az általános szabályok alkalmazása]*

E törvény rendelkezéseit a jegyző birtokvédelmi ügyben hozott határozatának (e fejezetben a továbbiakban: birtokvédelmi határozat) megváltoztatása iránt indított perben az e fejezetben foglalt eltérésekkel kell alkalmazni.

146. A jegyző birtokvédelmi ügyben hozott határozatának megváltoztatása iránt indított per különös szabályai

563. § *[A bíró kizárása]*

(1) A per elintézéséből – a 12. és 13. §-ban foglalt eseteken kívül – ki van zárva, és abban mint bíró nem vehet részt

a) az, aki mint ügyintéző a birtokvédelmi határozat meghozatalában részt vett,
b) az *a)* pont szerinti személynek a hozzátartozója,
c) a birtokvédelmi határozatot hozó jegyző által vezetett hivatal volt dolgozója, a munkaviszonya megszűnését követő két évig, és
d) az, akit a birtokvédelmi határozat meghozatala iránti eljárásban tanúként vagy szakértőként meghallgattak.

(2) Az (1) bekezdés rendelkezéseit a jegyzőkönyvvezető kizárására is alkalmazni kell.

564. § *[A szakértő kizárása]*

A perben szakértőként nem járhat el az a személy sem, akivel szemben az 563. § (1) bekezdés *a)–c)* pontjában foglalt kizáró ok áll fenn.

565. § *[Illetékesség]*

A perre a birtokvédelmi határozatot hozó jegyző székhelye szerinti bíróság kizárólagosan illetékes.

566. § *[Perindítás]*

(1) A keresetlevélnek – a 170. §-ban meghatározottakon túl – tartalmaznia kell

a) a megváltoztatni kért birtokvédelmi határozatot hozó jegyző által vezetett hivatal megnevezését és a birtokvédelmi határozat számát, és

b) az arra történő utalást, ha a birtokvédelmi határozat meghozatala iránti eljárásban a jogi képviselő olyan meghatalmazást csatolt, amely a per vitelére is vonatkozik.

(2) A keresetlevelet a birtokvédelmi határozatot hozó jegyzőhöz kell benyújtani. A jegyző a keresetlevelet az ügy irataival együtt nyolc napon belül a bírósághoz felterjeszti.

(3) Ha a fél a keresetlevél benyújtására megállapított határidőt elmulasztotta, igazolással élhet. Az igazolási kérelem tárgyában a bíróság határoz. A jegyző a hozzá elkésetten benyújtott keresetlevelet nem utasíthatja el, hanem azt a bírósághoz kell felterjesztenie, abban az esetben is, ha a fél igazolási kérelmet nem terjesztett elő.

(4) Ha a fél a keresetlevelet a perre hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bírósághoz nyújtja be és a birtokvédelmi eljárás azonosításához szükséges adatok rendelkezésre állnak, a bíróság a keresetlevél beérkezésétől számított nyolc napon belül megkeresi az ügyben eljárt jegyzőt az iratok felterjesztése iránt. A jegyző a bíróság megkeresésének nyolc napon belül köteles eleget tenni. A keresetlevelet határidőben benyújtottnak kell tekinteni, ha azt a Ptk.-ban meghatározott keresetindítási határidő alatt a bírósághoz benyújtották. Ha a fél a keresetlevelet nem a perre hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bírósághoz nyújtja be, a bíróság elrendeli a keresetlevélnek a perre hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bírósághoz történő áttételét.

567. § *[A birtokvédelmi határozat végrehajtásának felfüggesztése]*

(1) A birtokvédelmi határozat végrehajtásának felfüggesztése iránti kérelemről a bíróság soron kívül határoz, szükség esetén a feleket meghallgatja.

(2) A végrehajtás felfüggesztése tárgyában hozott végzés ellen külön fellebbezésnek van helye. A bíróságnak a végrehajtás felfüggesztését elrendelő végzése fellebbezésre tekintet nélkül végrehajtható.

(3) A bíróság a végrehajtás felfüggesztését elrendelő végzését haladéktalanul megküldi a jegyzőnek.

568. § *[Bírósági meghagyás kibocsátásának tilalma]*

A birtokvédelmi határozat megváltoztatása iránti perben bírósági meghagyás kibocsátásának nincs helye.

569. § *[Ítélet]*

(1) Ha a birtokvédelmi határozat érdemben helyes, a bíróság a keresetet elutasítja, ellenkező esetben a birtokvédelmi határozatot egészben vagy részben megváltoztatja.

(2) Ha a bíróság a birtokvédelmi határozatot megváltoztatja, a birtokvédelmi határozattal elbírált hasznok, károk és költségek tekintetében akkor is határoznia kell, ha az érdekelt fél csak a birtoklás kérdésében terjeszt elő keresetet.

(3) Az ítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

570. § *[Az elektronikus kapcsolattartás szabályai]*

(1) A XLVI. Fejezet rendelkezéseit a birtokvédelmi határozat megváltoztatása iránt indított perben az e §-ban foglalt eltérésekkel kell alkalmazni.

(2) Ha a fél a keresetlevelet a birtokvédelmi határozatot hozó jegyzőnél terjeszti elő, a birtokvédelmi határozatot hozó jegyző köteles gondoskodni

a) a határozat alapjául szolgáló ügy iratainak digitalizálásáról, ha a keresetlevél elektronikusan került előterjesztésre, és

b) a hozzá benyújtott keresetlevél és a mellékleteit képező papír alapú okiratok digitalizálásáról, valamint a papír alapú okiratok megőrzéséről, továbbá a határozat alapjául szolgáló ügy iratainak digitalizálásáról, ha a keresetlevél papír alapon került előterjesztésre.

(3) Ha a fél a keresetlevelet a perre hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bírósághoz nyújtja be, a bíróság az 566. § (4) bekezdésében foglaltak szerinti eljárása során hívja fel a birtokvédelmi határozatot hozó jegyzőt, hogy az iratokat digitalizált formában terjessze fel.

NYOLCADIK RÉSZ

KOLLEKTÍV IGÉNYÉRVÉNYESÍTÉSSEL KAPCSOLATOS PEREK

XLII. Fejezet

A közérdekből indított per

147. A közérdekből indított per szabályainak és az általános szabályoknak az alkalmazása

571. § *[A közérdekből indított per szabályainak alkalmazása]*

E fejezet rendelkezéseit akkor kell alkalmazni, ha a közérdek védelme érdekében perindításra felhatalmazást adó törvény úgy rendelkezik, hogy az ilyen közérdekből indított pert (a továbbiakban: közérdekű per) e fejezet rendelkezései alapján kell lefolytatni.

572. § *[Az általános szabályok alkalmazása]*

E törvény rendelkezéseit a közérdekű perben az e fejezetben foglalt eltérésekkel kell alkalmazni.

148. Különös szabályok

573. § *[A bíróság összetétele, felek, beavatkozás]*

(1) Ha a közérdekű per különös bonyolultsága indokolja, az egyesbíró a perfelvételt lezáró végzés meghozataláig kivételesen elrendelheti, hogy az ügyben három hivatásos bíróból álló tanács járjon el. A tanács elé utalt ügyben utóbb egyesbíró nem járhat el.

(2) Közérdekű perben nem minősülnek félnek azok a személyek, akik érdekében, illetve akik igénye érvényesítése iránt a közérdekű pert megindították (a továbbiakban: jogosultak).

(3) Közérdekű perben beavatkozásnak nincs helye.

574. § *[Perindítás]*

(1) A keresetlevélnek – a 170. §-ban meghatározottakon túl – tartalmaznia kell a közérdekű perrel érintett jogosultakat, és azt, hogy milyen módon kell igazolniuk az egyedi jogosultaknak az érintett jogosulti csoporthoz való tartozásukat ahhoz, hogy az ítélet alapján javukra teljesítés történhessen, illetve az ítélet rájuk alkalmazható legyen.

(2) Az érintett jogosultakat azoknak a tényeknek és körülményeknek az előadásával kell meghatározni, amelyek révén a jogosultak érintett csoportja behatárolható, illetve a jogosultak azonos módon való érintettsége megállapítható.

(3) A perben megállapítás iránti kereset akkor is előterjeszthető, ha az egységes marasztalás nem lehetséges, mert az érintett jogosultak vonatkozásában a marasztalás összege, illetve az ezt megalapozó tények nem azonosak, azonban a megállapítani kért jog tekintetében fennáll az azonosság.

575. § *[Az eljárás megszüntetése]*

Ha a jogosulti érintettség azonossága nem áll fenn, az eljárást hivatalból meg kell szüntetni. Az eljárást akkor is hivatalból meg kell szüntetni, ha az érintett jogosulti csoporthoz való tartozás igazolásának módja nem határozható meg egységesen, illetve nincs olyan egységes igazolási mód, amely a bíróság álláspontja szerint alkalmas az érintett jogosulti csoporthoz való tartozás bizonyítására.

576. § *[Egyesítés]*

Ha több felperes több olyan közérdekű pert indított, amelyek vonatkozásában a jogosulti kör, az érvényesített jog és az alperes személye azonos, a bíróság elrendelheti, illetve bármelyik fél kérelmére elrendeli e közérdekű perek egyesítését. Egyesítésnek akkor is helye van, ha a perek különböző, de azonos hatáskörű bíróság előtt vannak folyamatban. Ilyen esetben a kizárólagosan illetékes, ennek hiányában az alperes lakóhelye szerinti bíróság rendelheti el az egyesítést. Egyéb okból egyesítésnek nincs helye.

577. § *[Az ítélet tartalma]*

(1) Az ítéletben – az 574. § (1) bekezdésével összhangban – meg kell határozni az érintett jogosultakat, akikre az ítélet hatálya kiterjed, továbbá az érintett jogosulti körhöz való tartozásuk igazolásának módját.

(2) A felperes pernyertessége esetén az ítéletben az alperest az érintett jogosultak javára kell a teljesítésre kötelezni. A perköltség tekintetében felperest kell kötelezni pervesztesség, illetve jogosítani pernyertesség esetén.

578. § *[Anyagi jogerőhatás]*

(1) A közérdekű perben hozott ítélet anyagi jogerőhatással rendelkezik az érintett jogosultak közül azoknak a vonatkozásában, akik esetében a következő feltételek teljesülnek:

a) az alperes az adott érintett jogosultat harminc napon belül egyedileg, írásban értesíti a perben hozott jogerős ítéletről,

b) az alperes az értesítésben tájékoztatást ad arról is, hogy az ítélet anyagi jogerőhatása az adott érintett jogosultra is kiterjed, kivéve, ha hatvan napon belül írásban bejelenti az alperes számára, hogy az egyéni keresetindítás jogát fenn kívánja tartani, és

c) az adott érintett jogosult nem tette meg a *b)* pont szerinti bejelentést.

(2) Az érintett jogosultak közül azokat a jogosultakat, akiket az alperes személyesen nem értesített az (1) bekezdésben meghatározott módon, úgy kell tekinteni, mint aki az egyéni keresetindításhoz való jogát fenntartotta.

(3) Ha érintett jogosultnak minősülő személy által indított egyedi vagy társult per a közérdekű perben hozott ítélet jogerőre emelkedése előtt jogerősen nem fejeződött be, az (1) bekezdés szerinti értesítést az alperes e per keretében tett nyilatkozattal köteles teljesíteni, melyre a felperes harminc napon belül köteles nyilatkozni. A bíróság a felperesi nyilatkozat alapján határoz az eljárás további menetéről.

(4) Ha a felperes nyilatkozata alapján a közérdekű perben hozott ítélet anyagi jogerőhatása az egyedi vagy társult perre is kiterjed, a bíróság az eljárást hivatalból megszünteti. Ha a közérdekű perben az alperes pervesztes lett, az egyedi vagy társult per megszüntetésekor az alperest kell a perköltség megtérítésére kötelezni.

579. § *[A közérdekű per hatása az elévülésre]*

A közérdekű per megindítása az érintett jogosultak vonatkozásban a követelés érvényesítésének minősül a Ptk. 6:25. § (1) bekezdés *c)* pontja alkalmazásában. A kereset elutasítása esetén az elévülés a kereset megindításától az elutasítás időpontjáig nyugszik annak a jogosultnak a vonatkozásában, aki az egyéni keresetindításhoz való jogát az 578. §-ban meghatározott módon fenntartotta.

XLIII. Fejezet

Társult per

149. A társult per meghatározása és az általános szabályok alkalmazása

580. § *[A társult per meghatározása]*

Társult per az e fejezet szabályai szerint indított és lefolytatott per.

581. § *[Az általános szabályok alkalmazása]*

E törvény rendelkezéseit a társult perben az e fejezetben foglalt eltérésekkel kell alkalmazni.

150. Különös szabályok

582. § *[A bíróság összetétele, a felek képviselete]*

(1) Ha a törvényszék hatáskörébe tartozó társult per különös bonyolultsága vagy kiemelt társadalmi jelentősége indokolja, az egyesbíró a perfelvételt lezáró végzés meghozataláig kivételesen elrendelheti, hogy az ügyben három hivatásos bíróból álló tanács járjon el. A tanács elé utalt ügyben utóbb egyesbíró nem járhat el.

(2) A perben kötelező a jogi képviselet.

583. § *[A perindítás feltételei]*

(1) Legalább tíz felperes egy vagy több olyan jogát, amely tartalmában azonos valamennyi felperes vonatkozásában (a továbbiakban: reprezentatív jog), társult per formájában érvényesítheti, ha a reprezentatív jogot megalapozó tények érdemben valamennyi felperes vonatkozásában azonosak (a továbbiakban: reprezentatív tények), és a társult pert a bíróság engedélyezi.

(2) Társult per csak fogyasztói szerződésből eredő követelés érvényesítése céljából vagy a XXXIX. Fejezet szerinti munkaügyi perben indítható.

584. § *[Az engedélyezés iránti kérelem és a keresetlevél tartalma]*

(1) A társult per engedélyezése iránti kérelmet a keresetlevélben kell előterjeszteni. A kérelemnek tartalmaznia kell

a) a társult felpereseket és társulásuk tényét,

b) annak a felperesnek a megjelölését, aki a perben felperesként egyedül eljár a társult felperesek nevében (a továbbiakban: reprezentatív felperes), továbbá a helyettes reprezentatív felperest,

c) a jogi képviselőnek a reprezentatív felperes által adott, a per vitelére szóló meghatalmazásra utalást,

d) a reprezentatív jogot,

e) a reprezentatív tényeket,

f) annak az eszköznek, módszernek a meghatározását, amely alkalmas igazolni, hogy a felperesek mindegyike olyan személy, akinek vonatkozásában a reprezentatív tények fennállnak, és ennek alapján a reprezentatív jog őket megilleti (e fejezetben a továbbiakban: összekapcsolás), és

g) a társult perlési szerződésre utalást.

(2) A kérelemhez mellékelni kell az (1) bekezdés *c)* pontja szerinti meghatalmazást és az (1) bekezdés *g)* pontja szerinti társult perlési szerződést.

(3) A társult pert megindító keresetlevelet és az engedélyezés iránti kérelmet a reprezentatív felperes terjesztheti elő.

(4) Marasztalás iránti keresetben a felperesek követeléseit felperesenként kell megjelölni.

585. § *[Döntés az engedélyezésről]*

(1) A bíróság a társult per engedélyezése iránti kérelmet elutasítja, ha a perfelvétel során azt állapítja meg, hogy

a) a felperesek száma kevesebb, mint tíz,

b) az állított jog nem reprezentatív,

c) a jogállítást megalapozó tények nem reprezentatívak,

d) az összekapcsolás igazolására megjelölt eszköz, módszer erre a célra alkalmatlan,

e) a társult per engedélyezése nem célszerű, mivel a *b)–d)* pontok bármelyikében meghatározott kérdésben való döntés, vagy az összekapcsolás tényleges igazolásának idő-, illetve munkaigénye olyan jelentős lenne, melyre tekintettel a társult per hatékonysági előnyei feltehetően elenyésznének.

(2) Az (1) bekezdés alá nem tartozó esetekben az engedélyt meg kell adni.

(3) A társult per engedélyezéséről leghamarabb a keresetlevél benyújtásától számított hatvan napon belül lehet, legkésőbb pedig a perfelvételi szak lezárásával egyidejűleg kell határozni. A társult pert engedélyező végzésben rögzíteni kell az elbírálandó reprezentatív jogot, a reprezentatív tényeket, és az összekapcsolás igazolásának eszközét, valamint az összekapcsolás tényleges igazolására adott, legalább hatvan napos határidőt.

(4) Az engedély iránti kérelem elutasítása esetén az eljárást egyidejűleg meg kell szüntetni. A keresetlevél beadásának jogi hatályai fennmaradnak azoknak a felpereseknek a vonatkozásában, akik a végzés jogerőre emelkedésétől számított harminc nap alatt a keresetlevelüket akár egyénileg, akár a társult per szabályai szerint szabályszerűen benyújtják, vagy követelésüket egyéb úton szabályszerűen érvényesítik.

(5) Az engedély iránti kérelemről döntő, illetve az eljárást megszüntető végzés ellen külön fellebbezésnek van helye. A másodfokú bíróság a fellebbezést harminc napon belül bírálja el.

586. § *[A társult perlési szerződés]*

(1) A társult per megindítása előtt az igényüket ebben a formában érvényesíteni kívánó jogosultaknak írásban társult perlési szerződést kell kötniük. A társult perlési szerződésnek tartalmaznia kell

a) a társult per felpereseit (e §-ban a továbbiakban: felek),
b) a reprezentatív felperes kijelölését,
c) a reprezentatív felperes helyettesének kijelölését,
d) a társult per vitelére meghatalmazott jogi képviselőt,
e) a társult perlési szerződés megkötésével és a társult per előkészítésével kapcsolatos költségek, továbbá a társult per perköltsége előlegezésének, viselésének, megosztásának szabályait,
f) a feleknek a peranyag szolgáltatással kapcsolatos kötelezettségeit,
g) a reprezentatív felperes felelősségére vonatkozó szabályokat, különösen a szakszerűtlen pervitelből következő károkért való helytállás módját, eszközét,
h) annak szabályait, hogy a társult per megindítása után új felek csatlakozhatnak-e a társult perlési szerződéshez, illetve a szerződő felek felmondhatják-e egyedileg a társult perlési szerződést,
i) az egyezségkötés kifejezett tilalmát vagy az egyezségkötésre való kifejezett felhatalmazást azzal, hogy egyezségkötésre felhatalmazás esetén meg kell jelölni azt a minimum összeget és egyéb feltételt, amelynek az egyezségben szerepelnie kell; a felek azt is kiköthetik, hogy az egyezségkötéshez az egyezség-tervezet megküldésével hozzájárulásukat kell kérni,
j) az arra vonatkozó kikötést, hogy a reprezentatív felperes meghatározott perbeli nyilatkozatainak, perbeli cselekményeinek megtételéhez a felek előzetes jóváhagyása szükséges-e,
k) annak szabályait, hogy a reprezentatív felperes milyen módon tájékoztatja pervitelről a feleket, és hogyan biztosítja a felek tájékozódási lehetőségét, valamint a pervitel ellenőrzését,
l) azt, hogy a társult perben a felperesek számára megítélt, illetve jóváhagyott egyezség alapján a felpereseket megillető pénzösszeg, egyéb dolog vagy jog a felpereseket eredeti követelésük arányában illeti meg,
m) a társult perlési szerződés megszűnésének eseteit, feltételeit.

(2) A felek az (1) bekezdés *l)* pontjában foglaltakkal ellentétes felosztási tervben nem egyezhetnek meg.

(3) Ha a társult perlési szerződés az (1) bekezdésben előírtakat nem tartalmazza vagy a szerződés tartalmában ellentétes valamely kötelezően alkalmazandó kikötéssel, a bíróság a keresetlevelet visszautasítja. A visszautasítás előtt hiánypótlásra felhívásnak nincs helye. E végzés ellen külön fellebbezésnek van helye. A keresetlevél beadásának jogi hatályai fennmaradnak azoknak a felpereseknek a vonatkozásában, akik a végzés jogerőre emelkedésétől számított harminc nap alatt a keresetlevelüket akár egyénileg, akár a társult per szabályai szerint benyújtják, vagy követelésüket egyéb úton szabályszerűen érvényesítik.

(4) A bíróságnak nem feladata ellenőrizni, hogy a reprezentatív felperes a társult perlési szerződésnek megfelelően jár-e el a perben.

587. § *[Belépés a perbe, kilépés a perből]*

(1) A társult perbe új felperesként belépni, illetve a társult perből kilépni a keresetlevél benyújtásától számított hatvan napon belül lehet. Az esetleges perbelépéseket, illetve kilépéseket a reprezentatív felperes egy alkalommal, összesítetten köteles közölni a bírósággal. A belépés és kilépés igazolására a belépő felpereseknek a társult perlési szerződéshez való csatlakozó nyilatkozatát, kilépéshez pedig a kilépő felperesek felmondását kell csatolni.

(2) A reprezentatív felperes halála, jogutódlással vagy jogutód nélküli megszűnése esetén a keresetlevélben megjelölt helyettes járhat el a továbbiakban reprezentatív felperesként. E tényt a helyettes reprezentatív felperes köteles bejelenteni a bíróság számára.

588. § *[Az iratok megtekintése]*

A társult perlési szerződésbe alperes és beavatkozó nem tekinthet be, továbbá arról másolatot nem készíthet.

589. § *[A felpereseket megillető perbeli jogok egységessége]*

(1) A társult perben a felpereseket megillető jogokat – a (3) bekezdésben meghatározott kivétellel – kizárólagosan a reprezentatív felperes gyakorolhatja. A reprezentatív felperes e jogainak szerződéssel való bármely korlátozása a reprezentatív felperes nyilatkozatainak, perbeli cselekményeinek érvényességét és hatályosságát nem érinti.

(2) A felpereseket megillető perbeli jogok egységesek és csak egységesen gyakorolhatók.

(3) A felperesek jogosultak a tárgyaláson történő részvételre a nyilvánosság kizárása esetén is, továbbá az iratokba betekinthetnek.

590. § *[A per tárgya, az ítélet tartalma]*

(1) A bíróság a társult perben a felperesek keresetéről egységesen dönt, határozatát a reprezentatív jog tekintetében, a reprezentatív tények vonatkozásában megállapított tényállás alapján hozza meg.

(2) A bíróság az ítéletében azoknak a felpereseknek a javára marasztalja alperest, akik vonatkozásban az összekapcsolás tényleges igazolása az előírt határidőben megtörtént.

(3) A perköltség tekintetében a reprezentatív felperest kell kötelezni, illetve jogosítani.

591. § *[Azonos tárgyú perek egymáshoz való viszonya]*

(1) Ha több olyan társult per is folyamatban van, amelyek azonos jog- vagy ténykérdések elbírálását igénylik, e társult pereket egymásra tekintettel felfüggeszteni nem lehet.

(2) Közérdekű per és társult per tárgyazonossága esetén a bíróság a társult pert a reprezentatív felperes kérelmére a közérdekű perre tekintettel, annak jogerős befejezéséig felfüggesztheti. A közérdekű perben hozott határozat jogerőre emelkedése után az 578. § (3) bekezdését kell alkalmazni.

(3) Egy társult perben hozott ítélet anyagi jogerőhatással nem rendelkezik sem egy másik, azonos tárgyú társult perre, sem az azonos tárgyú, a társult felperesektől különböző személyek által indított, de azonos tárgyú egyedi perekre, sem az azonos tárgyú közérdekű perre nézve.

KILENCEDIK RÉSZ

NEMZETKÖZI POLGÁRI ELJÁRÁSJOGI SZABÁLYOK

XLIV. Fejezet

Külföldi elem esetén alkalmazandó általános rendelkezések

151. Bevezető rendelkezések

592. § *[Hatály]*

E fejezet rendelkezéseit akkor kell alkalmazni, ha nemzetközi szerződés vagy az Európai Unió kötelező jogi aktusa eltérően nem rendelkezik.

152. Külföldön kiállított okiratok bizonyító ereje belföldi eljárásban

593. § *[Külföldön kiállított közokirat]*

A 323. § rendelkezéseit a külföldi közokiratra is alkalmazni kell, feltéve, hogy azt a kiállítás helye szerint illetékes magyar külképviseleti hatóság felülhitelesítette, hacsak a kiállítás helye szerinti állammal hatályos nemzetközi szerződés eltérő követelményt nem ír elő.

594. § *[Külföldön kiállított magánokirat]*

A 325. § rendelkezéseit a külföldön kiállított magánokiratokra is alkalmazni kell azzal, hogy

a) a jogügylet bizonyítása céljából kiállított okirat a kiállítási hely joga szerint fennálló bizonyító erejét akkor is megtartja, ha a 325. § rendelkezéseinek nem felel meg,

b) a meghatalmazásnak, valamint a peres eljárás céljára kiállított nyilatkozatoknak és az igazságügyért felelős miniszter rendeletében a szükséghez képest megjelölt egyéb magánokiratoknak csak akkor van a 325. §-ban meghatározott bizonyító ereje, ha azokat a kiállítás helye szerint illetékes magyar külképviseleti hatóság hitelesítette vagy

felülhitelesítette, hacsak a kiállítás helye szerinti állammal hatályos nemzetközi szerződés eltérő követelményt nem ír elő.

153. A perköltség-biztosíték és a személyes költségkedvezmények

595. § *[Perköltség-biztosíték]*

(1) Az a felperes, akinek lakóhelye, székhelye vagy szokásos tartózkodási helye nem az Európai Unió tagállamában, az Európai Gazdasági Térségről szóló megállapodásban részes államban, valamint nemzetközi szerződés alapján velük egy tekintet alá eső államban van, az alperes kérelmére, az alperes perköltsége fedezése céljából biztosítékot köteles adni, kivéve, ha

a) a magyar állam által kötött nemzetközi megállapodás másként rendelkezik,
b) a felperes személyes költségmentességben részesült, vagy
c) a felperesnek az alperes által elismert követelése, vagy a belföldi ingatlan- vagy egyéb közhitelű nyilvántartásba bejegyzett vagyona megfelelő biztosítékul szolgál.

(2) Ha az alperes viszontkeresettel élt, a perköltség fedezése céljából nem köteles biztosítékot adni.

(3) Az alperes a biztosíték adása iránti kérelmet az írásbeli ellenkérelmében terjesztheti elő, ezt követően csak akkor, ha a biztosítékadási kötelezettség feltételeiről önhibáján kívül csak később szerzett tudomást.

(4) A megfelelő biztosítékul szolgáló vagyon értékét a felperesnek kell megjelölnie és valószínűsítenie.

(5) Ha a bíróság a kérelemnek helyt ad, megállapítja a biztosíték összegét és megfelelő határidő tűzésével arra hívja fel a felperest, hogy a megállapított összeget a bíróságnál helyezze letétbe. A bíróság a biztosíték összegét az alperes perköltségének valószínű összege, az alperes által elismert követelés összege, illetve az (1) bekezdés *c)* pontjában megnevezett vagyon értéke figyelembevételével állapítja meg.

(6) Ha az (5) bekezdésben meghatározott körülmények utóbb lényegesen módosulnak, a bíróság bármelyik fél kérelmére – az ellenfél meghallgatása után – a biztosíték összegét módosítja. Ennek során az (5) bekezdésben foglaltaknak megfelelően jár el vagy elrendeli a letétbe helyezett összeg megállapított részének visszafizetését. A visszafizetést elrendelő végzés ellen külön fellebbezésnek van helye.

(7) Ha a biztosíték adásának oka a per folyamán megszűnik, a bíróság a felperes kérelmére – az alperes meghallgatása után – elrendeli a letétbe helyezett teljes összeg visszafizetését. E végzés ellen külön fellebbezésnek van helye.

596. § *[Perköltség-biztosíték a másodfokú eljárásban]*

(1) További biztosíték adására a fellebbezési eljárásban csak a fellebbező felperest lehet kötelezni akkor, ha azt az alperes kéri, és egyúttal valószínűsíti, hogy a követelés megítélt része elegendő biztosítékul nem szolgál.

(2) Ha a felperes az (1) bekezdés alapján hozott végzés ellenére biztosítékot nem nyújt, a másodfokon eljáró tanács elnöke az alperesnek a további biztosítékadás iránti kérelemben előterjesztett kérelmére a felperes fellebbezését visszautasítja.

597. § *[Személyes költségmentesség és személyes költségfeljegyzési jog]*

Az Európai Unió tagállamának állampolgára és az Európai Unión kívüli államnak az Európai Unió tagállamában jogszerűen tartózkodó állampolgára a magyar állampolgárokra irányadó feltételek szerint, egyéb külföldi fél pedig nemzetközi szerződés alapján jogosult személyes költségmentességre és személyes költségfeljegyzési jogra.

XLV. Fejezet

Külföldi elem esetén alkalmazandó különleges rendelkezések

154. A kis értékű követelések európai eljárása

598. § *[Általános szabályok alkalmazása]*

Az Európai Parlament és a Tanács kis értékű követelések európai eljárásának bevezetéséről szóló 861/2007/EK rendeletében **(**ezen alcímben a továbbiakban: rendelet) nem szabályozott kérdésekre e törvény rendelkezéseit a jelen alcímben foglalt eltérésekkel kell alkalmazni.

599. § *[Hatáskör, illetékesség]*

Az eljárás a törvényszék székhelyén működő járásbíróság, Budapesten a Budai Központi Kerületi Bíróság hatáskörébe és kizárólagos illetékességébe tartozik.

600. § *[Perindítás]*

(1) A felperes a keresetet a perre illetékes járásbíróságon szóban is előterjesztheti, amelyet a bíróság az erre rendszeresített formanyomtatványon rögzít.

(2) Ha a keresettel érvényesített követelés nem tartozik a rendelet tárgyi hatálya alá, a bíróság a jelen rész szabályainak alkalmazása nélkül, az általános szabályok szerint jár el.

(3) Ha a viszontkereset tárgyának az értéke a viszontkereset bírósághoz történő benyújtásának az időpontjában e törvénynek a pertárgyérték meghatározására vonatkozó szabályai szerint meghaladja a rendelet 2. cikk (1) bekezdésében megállapított értékhatárt, a bíróság a keresetet és a viszontkeresetet az általános szabályok szerint bírálja el.

(4) A keresetlevél tartalmára a rendelet rendelkezései az irányadók. Az ott nem szabályozott kérdésekre e törvénynek a keresetlevélre vonatkozó rendelkezéseit kell alkalmazni.

(5) A fél által becsatolt okirat hiteles fordítására a bíróság csak akkor kötelezheti a felet, ha a tényállás más módon nem állapítható meg.

601. § *[Fellebbezés]*

Az ítélet ellen fellebbezésnek van helye, amelynek elbírálására az általános szabályok az irányadók.

602. § *[Felülvizsgálat]*

(1) A rendelet 18. cikk (1) bekezdésének *a)* és *b)* pontjában meghatározott felülvizsgálatra e törvénynek a mulasztás igazolására vonatkozó rendelkezéseit kell alkalmazni.

(2) A felülvizsgálati kérelem benyújtására nyitva álló határidő elmulasztása miatt igazolásnak helye nincs.

(3) A felülvizsgálati kérelmet hivatalból elutasító végzés ellen fellebbezésnek helye nincs.

155. Az európai fizetési meghagyásos eljárás

603. § *[Különös eljárási szabályok]*

(1) Az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak az európai fizetési meghagyásos eljárás létrehozásáról szóló 1896/2006/EK rendeletében (ezen alcímben a továbbiakban: rendelet) meghatározott európai fizetési meghagyásos eljárásból perré alakult eljárás során e törvény rendelkezéseit az ezen alcímben foglalt eltérésekkel kell alkalmazni.

(2) A kérelemnek a rendelet 11. cikke szerint történő elutasítása esetén a jogosult a bíróságnál keresetet indíthat. Ebben az esetben az európai fizetési meghagyás kibocsátása iránti kérelem beadásának joghatásai fennmaradnak, ha a keresetlevelet az elutasító végzés kézbesítésétől számított harminc napon belül a jogosult a bírósághoz benyújtja. E határidő elmulasztása ellen nincs helye igazolásnak. Az európai fizetési meghagyás kibocsátása iránti kérlelem előterjesztésének, illetve kézbesítésének ugyanaz a hatálya, mint a keresetlevél beadásának, illetve kézbesítésének.

(3) Az ellentmondás folytán perré alakult európai fizetési meghagyásos eljárásban a felperest a bíróság felhívja arra, hogy harminc napon belül az eljárási illetéket egészítse ki a peres eljárás illetékére, valamint keresetét a keresetlevél szerkezetére és tartalmi elemeire, mellékleteire vonatkozó rendelkezéseknek megfelelő keresetet tartalmazó iratban terjessze elő. A bíróság a felhívást azzal a figyelmeztetéssel látja el, hogy az abban foglaltak elmulasztása esetén az eljárást hivatalból megszünteti. Ha a felperes jogosultként az európai fizetési meghagyás kibocsátása iránti kérelmében a 285. § alkalmazásával jelölt meg tanút, a bíróság arra is felhívja a felperest, hogy a tanú nevét és idézhető címét – ha az szükséges, egyéb személyi adatait – az ott meghatározott módon jelentse be.

(4) Ha a rendelet szabályaiból más nem következik, a rendelet 20. cikkének (2) bekezdésében meghatározott felülvizsgálatra a perújítás megengedhetőségének vizsgálatára vonatkozó rendelkezéseket kell alkalmazni.

TIZEDIK RÉSZ

AZ ELEKTRONIKUS TECHNOLÓGIÁK ÉS ESZKÖZÖK ALKALMAZÁSA

XLVI. Fejezet

Az elektronikus kapcsolattartás

156. A törvény rendelkezéseinek alkalmazása elektronikus kapcsolattartás esetén, valamint az elektronikus kapcsolattartás igénybevétele

604. § *[Utaló szabály]*

E törvény rendelkezéseit az elektronikus kapcsolattartás során az e fejezetben foglalt eltérésekkel kell alkalmazni.

605. § *[Választható elektronikus kapcsolattartás]*

(1) A perben az elektronikus kapcsolattartásra nem köteles fél vagy a jogi képviselőnek nem minősülő képviselője – az (5) bekezdésben foglalt kivétellel – a keresetlevelet, továbbá minden egyéb beadványt és ezek mellékletét, valamint okiratot (e fejezetben a továbbiakban együtt: beadvány) választása szerint, jogszabályban meghatározott módon, elektronikus úton is benyújthatja.

(2) Az elektronikus úton történő kapcsolattartásra vonatkozó bejelentést a fél vagy a képviselő az eljárás bármely szakaszában megteheti az eljáró bíróságnál. A beadvány elektronikus úton történő benyújtását az (1) bekezdés szerinti elektronikus út vállalásának kell tekinteni.

(3) Az (1) bekezdés szerinti elektronikus út választása esetén az eljárás folyamán – ideértve az eljárás minden szakaszát és a rendkívüli perorvoslatot is – a fél, illetve képviselője köteles a bírósággal a kapcsolatot elektronikus úton tartani és a bíróság is valamennyi bírósági iratot elektronikusan kézbesít a részére.

(4) Ha a fél, illetve a nem jogi képviselőnek minősülő képviselője nem vállalja az elektronikus kézbesítést, de az elektronikus kézbesítés a másik fél számára kötelező vagy azt vállalta, a bíróság a papír alapú okiratot benyújtó fél, illetve képviselő beadványait digitalizálja és elektronikusan kézbesíti a másik fél számára.

(5) A bíróság a fél részére papír alapon kézbesíti a bírósági iratot, ha a fél az eljárásban jogi képviselője vagy elektronikus kapcsolattartást vállaló egyéb képviselője útján jár el és az iratot nem a képviselő, hanem a fél részére kell kézbesíteni, vagy a képviselő részére nem

lehet kézbesíteni. A bíróság a felet tájékoztatja arról, hogy a bírósággal a kapcsolatot elektronikus úton is tarthatja.

606. § *[Áttérés papír alapú kapcsolattartásra]*

(1) Ha jogi képviselő nélkül eljáró fél vagy jogi képviselőnek nem minősülő képviselője vállalta, hogy a bírósággal a kapcsolatot elektronikus úton tartja, utóbb, a beadvány papír alapú benyújtásával egyidejűleg kérheti a bíróságtól a papír alapú eljárásra történő áttérés engedélyezését. A kérelemben valószínűsíteni kell, hogy a fél, illetve a jogi képviselőnek nem minősülő képviselő körülményeiben olyan változás következett be, amely miatt az elektronikus úton történő eljárás a továbbiakban számára aránytalan megterhelést jelentene.

(2) A papír alapú kapcsolattartásra történő áttérés engedélyezése esetén erről külön végzést hozni nem kell. Az áttérés iránti kérelem elutasításáról a bíróság végzéssel határoz, az áttérés iránti kérelem elutasítását a féllel, illetve a jogi képviselőnek nem minősülő képviselővel papír alapon közli. A végzés ellen papír alapon is előterjeszthető fellebbezésnek van helye. A papír alapon benyújtott, az (1) bekezdés szerinti beadványt az áttérés iránti kérelem elutasítása esetén is szabályszerűen benyújtott beadványnak kell tekinteni, azt – az ismételten alaptalan áttérés iránti kérelem előterjesztésének esetét kivéve – elektronikus úton nem kell benyújtani.

(3) A papír alapú kapcsolattartásra történő áttérés iránti kérelem elutasítása esetén azonos okból ismételten áttérés iránti kérelmet nem lehet benyújtani, az ennek ellenére benyújtott áttérés iránti kérelmet a bíróság visszautasítja. Ha a jogi képviselő nélkül eljáró fél nyilvánvalóan alaptalanul terjeszt elő áttérés iránti kérelmet, az azt elutasító végzésben pénzbírsággal sújtható.

607. § *[Jogutódlás az elektronikus kapcsolattatásban]*

A jogi képviselő nélkül eljáró jogutód félre nem vonatkozik az, hogy a jogelőd az elektronikus kapcsolattartást vállalta, vagy a jogelőd tekintetében a papír alapú kézbesítésre történő áttérés megtörtént.

608. § *[Kötelező elektronikus kapcsolattartás]*

(1) Az E-ügyintézési tv. alapján elektronikus úton történő kapcsolattartásra kötelezett minden beadványt kizárólag elektronikusan – jogszabályban meghatározott módon – nyújthat be a bírósághoz, és a bíróság is elektronikusan kézbesít a részére.

(2) E fejezet alkalmazása szempontjából jogi képviselőnek kell tekinteni a 75. § (1) bekezdésében meghatározott személyeket.

157. Elektronikus kapcsolattartás a szakértővel, a bírósággal, a közigazgatási szervvel és más hatósággal

609. § *[Elektronikus kapcsolattartás a szakértővel]*

(1) Az E-ügyintézési tv. alapján elektronikus úton történő kapcsolattartásra nem kötelezett szakértő az igazságügyi szakértői névjegyzékbe történő bejelentéssel, az igazságügyi

szakértői névjegyzékben nem szereplő – az E-ügyintézési tv. alapján elektronikus úton történő kapcsolattartásra nem kötelezett – szakértői tevékenységre jogszabályban feljogosított állami szerv, intézmény vagy szervezet (e fejezetben a továbbiakban együtt: szakértői tevékenységet végző szerv) az Országos Bírósági Hivatal részére történő bejelentéssel vállalhatja az elektronikus kapcsolattartást.

(2) Ha a szakértő és a szakértői tevékenységet végző szerv az E-ügyintézési tv. alapján elektronikus úton történő kapcsolattartásra köteles vagy azt az (1) bekezdés szerint vállalja – a (3) és (4) bekezdésben foglaltak kivételével – a szakvéleményét és egyéb beadványait jogszabályban meghatározott módon, elektronikusan kézbesíti a bíróságnak és a bíróság is valamennyi bírósági iratot elektronikusan kézbesít a részére.

(3) A bíróság a szakértő, illetve a szakértői tevékenységet végző szerv indokolt kérelmére – a 613. § (3) bekezdésében meghatározott okból, kivételesen – elektronikus kapcsolattartás esetén is engedélyt adhat a szakvélemény vagy annak egy részének papír alapú benyújtására.

(4) A bíróság papír alapon vagy adathordozón bocsátja rendelkezésre a szakértő, illetve a szakértői tevékenységet végző szerv részére a bírósági irat mellékletét, ha annak nagy mennyisége miatt vagy az adathordozó jellegéből adódóan a digitalizálás aránytalan nehézséggel járna vagy lehetetlen, valamint ha a papír alapú okirat valódisága vitás. Ha a bíróság által elektronikus úton megküldött bírósági irathoz e bekezdés szerinti melléklet kapcsolódik, a határidőt a melléklet átvételétől kell számítani.

(5) A bíróság felhívhatja a papír alapú kapcsolattartással eljáró szakértőt, illetve szakértői tevékenységet végző szervet, hogy a szakvéleményt adathordozón is nyújtsa be, ha azt elektronikus kapcsolattartással eljáró fél részére kell kézbesítenie. A szakértő, illetve a szakértői tevékenységet végző szerv felel azért, hogy a papír alapú szakvélemény tartalma megegyező legyen az adathordozón benyújtott dokumentum tartalmával.

610. § *[A bíróságok egymás közötti és más szervekkel történő elektronikus kapcsolattartása]*

(1) A bíróság – a (2) bekezdésben foglalt kivétellel – másik bírósággal, valamint törvény alapján elektronikus ügyintézést biztosító szervvel, továbbá a Kormány által kijelölt közfeladatot ellátó szervvel a kapcsolatot elektronikus úton tartja.

(2) Az elektronikus kapcsolattartás alóli kivételt jelenti, ha a kézbesíttetni rendelt okirat papír alapú bemutatása, megtekintése szükséges; erre különösen akkor kerülhet sor, ha az eredetileg papír alapú bizonyítékok nagy mennyisége, illetve sajátos alakja miatt azok digitalizálása aránytalan nehézséggel járna, vagy ha a papír alapú okirat valódisága vitás.

158. Az elektronikus kapcsolattartás eltérő szabályai

611. § *[A képviseletre vonatkozó szabályok elektronikus kapcsolattartás esetén]*

(1) A képviselő elektronikus kapcsolattartás esetén a keresetlevél vagy az első, a bírósághoz benyújtott beadvány mellékleteként csatolja az elektronikus okiratként rendelkezésre álló vagy az általa digitalizált meghatalmazást, kivéve, ha a képviselő meghatalmazása a rendelkezési nyilvántartásban a 67. § (3) bekezdésében foglaltaknak megfelelően szerepel. A

bíróság – ha e tekintetben alapos kétsége merül fel – digitalizált meghatalmazás esetén az eredeti meghatalmazás bemutatására hívja fel a képviselőt az egyezőség megállapítása érdekében.

(2) A jogi képviselővel eljáró, de saját személyében elektronikus útra nem köteles fél a jogi képviselet visszavonására irányuló nyilatkozatát papír alapon is benyújthatja. A jogi képviselet visszavonásával egyidejűleg a fél nyilatkozik arról, hogy a nyilatkozat benyújtását követően jogi képviselő igénybevételével vagy jogi képviselő nélkül jár el.

(3) Ha a fél a jogi képviselet visszavonását követően jogi képviselővel jár el, a jogi képviselet visszavonásával egyidejűleg csatolja a nyilatkozat benyújtását követően eljáró új jogi képviselő meghatalmazását.

612. § *[A beadványokra vonatkozó előírások elektronikus kapcsolattartás esetén]*

Ha a perben a kapcsolattartás elektronikus úton történik, a határidő elmulasztásának következményeit – a napokban, munkanapokban, hónapokban vagy években megállapított határidő esetén – nem lehet alkalmazni, ha a bírósághoz intézett beadványt legkésőbb a határidő utolsó napján elektronikus úton az informatikai követelményeknek megfelelően előterjesztették.

613. § *[Papír alapú okiratok elektronikus kapcsolattartás esetén]*

(1) Az elektronikus úton történő kapcsolattartásra kötelezett és az elektronikus kapcsolattartást választó fél, illetve képviselő (a továbbiakban együtt: elektronikus úton kapcsolatot tartó) – ha a beadvány mellékletét képező okirat nem elektronikus okiratként áll rendelkezésre – köteles gondoskodni a beadvány mellékletét képező papír alapú okirat digitalizálásáról és a papír alapú okirat megőrzéséről.

(2) A papír alapú okirat – jogszabályban meghatározott módon történő – digitalizálására a bíróságnak öt munkanap áll rendelkezésére. Az irat digitalizálásához szükséges időt – legfeljebb azonban öt munkanapot – a határidő számítása szempontjából figyelmen kívül kell hagyni.

(3) Ha a fél az elektronikus úton történő kapcsolattartást választotta vagy elektronikus útra kötelezett, az elektronikus benyújtás alóli kivételt jelenti, ha az eljárásban az okirat papír alapú bemutatása, megtekintése szükséges; erre különösen akkor kerülhet sor, ha az eredetileg papír alapú bizonyítékok nagy mennyisége, illetve sajátos alakja miatt azok digitalizálása aránytalan nehézséggel járna, vagy ha a papír alapú okirat valódisága vitás. A papír alapú benyújtást a bíróság hivatalból és a fél indítványára is elrendelheti.

(4) A bíróság az elektronikus úton benyújtott keresetlevél jogszabályban meghatározott módon készített papír alapú másolatát kézbesíti az alperes részére, ha az alperes elektronikus kapcsolattartásra nem köteles vagy az elektronikus kapcsolattartásra köteles alperes elektronikus kapcsolattartásra szolgáló elérhetősége nem ismert. A bíróság az alperest tájékoztatja arról, hogy ellenkérelmét, viszontkeresetét vagy egyéb beadványát elektronikus úton is benyújthatja vagy – ha arra köteles – elektronikus úton köteles benyújtani.

614. § *[Kézbesítés elektronikus kapcsolattartás esetén]*

(1) Ha a beadványt elektronikus úton nyújtják be, és az illetéket jogszabályban foglaltak szerint olyan módon kell megfizetni, amely alapján a bíróság az illeték megfizetéséről a keresetlevél benyújtásával egyidejűleg nem szerez tudomást, a 115. § (2) bekezdésében, valamint a 176. § (1) bekezdés *k)* pontjában foglaltak alkalmazásának a beadvány érkeztetését követő három munkanapon belül helye nincs.

(2) Ha az irat azért nem kézbesíthető, mert az elektronikus úton kapcsolatot tartó a kézbesítési rendszer azon szolgáltatása tekintetében nem kötött szolgáltatási szerződést vagy azt megszüntette, melyen keresztül részére a bírósági iratokat kézbesíthetik, az elektronikus úton kapcsolatot tartót a bíróság pénzbírsággal sújtja és a bírósági iratot papír alapon kézbesíti.

(3) A beadvány elektronikus levélcímről történő benyújtása nem minősül elektronikus úton történő benyújtásnak, továbbá a bíróság csak e törvényben meghatározott esetben továbbíthat iratot a fél elektronikus levélcímére.

615. § *[Felhatalmazás adatkezelésre]*

Az Országos Bírósági Hivatal és a bíróság jogosult az elektronikus úton kapcsolatot tartóknak az elektronikus kapcsolattartás biztosítása céljából hozzá érkezett adatainak kezelésére.

616. § *[Elektronikus bírósági irat]*

A bíróság az általa elektronikusan megküldött bírósági iratot a belső piacon történő elektronikus tranzakciókhoz kapcsolódó elektronikus azonosításról és bizalmi szolgáltatásokról, valamint az 1999/93/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló 2014. július 23-i 910/2014/EU rendelet szerinti, törvényben vagy kormányrendeletben meghatározott feltételeknek megfelelő elektronikus bélyegzővel látja el. A bíróság által készített, törvényben vagy kormányrendeletben meghatározott feltételeknek megfelelő elektronikus bélyegzővel ellátott irat közokirat.

617. § *[A határidő számítása üzemzavar, üzemszünet esetén]*

A törvényi, illetve a bíróság által meghatározott határidőbe nem számít bele az a nap, amely során legalább négy órán át jogszabályban meghatározottak szerinti üzemzavar vagy üzemszünet állt fenn.

618. § *[Az elektronikus kapcsolattartásra vonatkozó szabályok megszegésének következményei]*

(1) Ha az elektronikus úton kapcsolatot tartó beadványát

a) nem elektronikus úton, vagy
b) elektronikus úton, de nem jogszabályban meghatározott módon

terjeszti elő – ha e törvény másként nem rendelkezik –, a bíróság a keresetlevelet, a fellebbezést, a felülvizsgálati kérelmet és a perújítási kérelmet visszautasítja, az egyéb beadványban foglalt nyilatkozat pedig hatálytalan.

(2) Ha fizetési meghagyásos eljárás jogosultja e törvény alapján elektronikus úton kapcsolatot tartónak minősül és az ellentmondás előterjesztését követően a keresetet tartalmazó iratot a bíróság részére nem elektronikus úton terjeszti elő, a bíróság az eljárást hivatalból megszünteti.

(3) Az (1) bekezdés szerinti visszautasító végzés és a (2) bekezdés szerinti megszüntető végzés ellen külön fellebbezésnek van helye.

619. § *[Az elektronikus formátumban rendelkezésre álló irat továbbítása]*

(1) Az 50. alcímben foglalt jogosultságok gyakorlása érdekében a fél, az ügyész és a perben részt vevő egyéb személy, valamint azok képviselője írásban vagy a tárgyaláson kérheti, hogy a részére kiadható iratot elektronikus formában az általa megjelölt elektronikus levélcímre továbbítsa a bíróság, ha az irat

a) elektronikus formában,
b) elektronikus okiratként vagy
c) a papíralapú okirat elektronikus másolataként

a bíróságnál rendelkezésre áll.

(2) Az (1) bekezdésben meghatározott esetben az irat továbbításáért nem kell illetéket fizetni. Az irat akkor áll elektronikus formában rendelkezésre, ha a bíróság a papír alapú iratot informatikai eszköz alkalmazásával szerkesztette meg; az elektronikus formában rendelkezésre álló irat nem hiteles kiadmány, az bizonyítékként nem használható fel.

620. § *[Iratbetekintés elektronikus hozzáférés biztosítása útján]*

Az 50. alcímben foglalt jogosultságok gyakorlása érdekében a bíróság az iratbetekintésre jogosultak számára a per irataihoz történő elektronikus hozzáférés lehetőségét jogszabály rendelkezései alapján biztosítja.

621. § *[A hangkapcsolatot biztosító elektronikus úton megtett nyilatkozat joghatása]*

Kizárólag hangkapcsolatot biztosító elektronikus úton nyilatkozat nem tehető; az ilyen módon tett nyilatkozat hatálytalan.

XLVII. Fejezet

Az elektronikus hírközlő hálózat igénybevétele

159. Az elektronikus hírközlő hálózat igénybevételének elrendelése és az elektronikus hírközlő hálózat útján történő meghallgatás helye

622. § *[Az elektronikus hírközlő hálózat útján történő meghallgatás elrendelése]*

(1) A bíróság a fél indítványára vagy hivatalból végzéssel elrendelheti, hogy a fél és más perbeli személy, a tanú, valamint a szakértő meghallgatására, továbbá – ha az ellen a szemletárgy birtokosa nem tiltakozik – a szemle lefolytatására elektronikus hírközlő hálózat útján kerüljön sor, ha

a) az célszerűnek látszik, különösen, ha az az eljárás lefolytatását meggyorsítja,
b) a meghallgatás a tárgyalás, illetve a személyes meghallgatás kitűzött helyszínén jelentős nehézséggel vagy aránytalanul nagy költségtöbblettel járna, vagy
c) ezt a tanú személyes védelme indokolja.

(2) Az elektronikus hírközlő hálózat útján történő meghallgatást elrendelő végzést a bíróság a tárgyalásra, a személyes meghallgatásra vagy a szemlére szóló idézéssel együtt kézbesíti a megidézetteknek. Az elektronikus hírközlő hálózat útján történő meghallgatást elrendelő végzést a bíróság haladéktalanul megküldi az elektronikus hírközlő hálózat útján történő meghallgatáshoz elkülönített helyiséget biztosító bíróságnak, illetve egyéb szervnek.

623. § *[Az elektronikus hírközlő hálózat útján történő meghallgatás helye]*

(1) Az elektronikus hírközlő hálózat útján történő meghallgatás során a tárgyalás, a személyes meghallgatás vagy a szemle kitűzött helyszíne és az elektronikus hírközlő hálózat útján történő meghallgatás vagy szemle (a továbbiakban együtt: elektronikus hírközlő hálózat útján történő meghallgatás) helyszíne között az összeköttetés közvetlenségét a mozgóképet és a hangot egyidejűleg továbbító eszköz biztosítja.

(2) Az elektronikus hírközlő hálózat útján történő meghallgatásra sor kerülhet a tárgyalás, a személyes meghallgatás vagy a szemle kitűzött helyszíne és több egyéb elektronikus hírközlő hálózat útján történő meghallgatási helyszín igénybevételével is, ha azok közvetlen összeköttetése biztosítható.

(3) Az elektronikus hírközlő hálózat útján történő meghallgatáshoz a helyiséget bíróság vagy egyéb – az elektronikus hírközlő hálózat működésének és a meghallgatás lefolytatása egyéb körülményeinek biztosításához szükséges feltételekkel rendelkező – szerv bocsátja rendelkezésre.

160. Az elektronikus hírközlő hálózat útján történő meghallgatás lefolytatása

624. § *[Jelenlét és azonosítás a meghallgatáson]*

(1) Az elektronikus hírközlő hálózat útján meghallgatásra kerülő személynek és a szemletárgy birtokosának (a továbbiakban együtt: elektronikus hírközlő hálózat útján meghallgatásra kerülő személy) – a bíróság vagy az egyéb szerv épületében – az erre a célra kialakított helyiségben kell megjelennie és a meghallgatás ideje alatt jelen lennie.

(2) Az elektronikus hírközlő hálózat útján történő meghallgatás esetén a tárgyalás nyilvánosságára vonatkozó rendelkezéseket kell alkalmazni azzal, hogy a nyilvánosságot a tárgyalás kitűzött helyszínén kell biztosítani. Az elektronikus hírközlő hálózat útján történő meghallgatásra kialakított helyiségben

a) az elektronikus hírközlő hálózat útján meghallgatásra kerülő személy,
b) az, akinek a jelenlétét az elektronikus hírközlő hálózat útján meghallgatásra kerülő személyéhez kapcsolódóan a tárgyaláson vagy a személyes meghallgatáson, illetve a szemlén törvény lehetővé, illetve kötelezővé teszi,
c) az elektronikus hírközlő hálózat útján történő meghallgatáshoz szükséges technikai eszközök működését biztosító, kezelő személy

lehet jelen.

(3) Az elektronikus hírközlő hálózat útján meghallgatásra kerülő személy személyazonosságát a tárgyalást vezető elnök, illetve a személyes meghallgatást lefolytató elnök – ha a személyes meghallgatást, illetve a szemlét bírósági titkár folytatja le, úgy a bírósági titkár – állapítja meg. Az elnök, illetve a bírósági titkár állapítja meg azt is, hogy az elektronikus hírközlő hálózat útján történő meghallgatásra kialakított helyiségben csak olyan személyek tartózkodnak, akiknek a jelenlétét törvény lehetővé teszi, továbbá, hogy a meghallgatott személy nincs korlátozva eljárási jogainak gyakorlásában.

(4) Az elektronikus hírközlő hálózat útján meghallgatásra kerülő személy személyazonosságának igazolása

a) az általa a személyazonosságának és lakcímének igazolása érdekében rendelkezésre bocsátott adatai alapján és
b) a személyazonosságának igazolására alkalmas hatósági igazolványának vagy tartózkodásra jogosító okmányának jogszabályban meghatározott technikai eszközök közvetítésével történő bemutatásával

történik.

(5) Ha a bíróság a tanú adatainak zártan kezelését rendelte el, a tanú személyazonosságának igazolására alkalmas hatósági igazolványának vagy tartózkodásra jogosító okmányának jogszabályban meghatározott technikai eszközök közvetítésével történő bemutatása során biztosítani kell, hogy azt csak a tárgyalást vezető elnök – ha a meghallgatást, illetve a szemlét bírósági titkár folytatja le, úgy a bírósági titkár – tekinthesse meg.

(6) A bíróság az elektronikus hírközlő hálózat útján meghallgatásra kerülő személy

a) személyazonosságának és lakcímének igazolása érdekében rendelkezésre bocsátott adatai nyilvántartási adatokkal való egyezőségéről, és

b) személyazonosságának igazolására alkalmas, bemutatott hatósági igazolványa és tartózkodásra jogosító okmánya nyilvántartási adatokkal való egyezőségéről és érvényességéről

elektronikus úton, vagy az adatbázisok közvetlen elérésével is meggyőződik.

625. § *[A meghallgatás módja]*

(1) A meghallgatás megkezdésekor az elnök, illetve ha a személyes meghallgatást vagy a szemlét bírósági titkár folytatja le, a bírósági titkár tájékoztatja az elektronikus hírközlő hálózat útján meghallgatott személyt, hogy a meghallgatására elektronikus hírközlő hálózat útján kerül sor.

(2) Az elektronikus hírközlő hálózat útján történő meghallgatás során biztosítani kell, hogy a tárgyalás vagy a személyes meghallgatás, illetve a szemle kitűzött helyszínén jelen lévő résztvevők láthassák az elektronikus hírközlő hálózat útján történő meghallgatásra kialakított helyiségben a meghallgatott személyt, valamint a meghallgatott személlyel egyidejűleg ott-tartózkodó valamennyi személyt. Biztosítani kell továbbá, hogy az elektronikus hírközlő hálózat útján történő meghallgatásra kialakított helyiségnek minden pontja látható legyen a tárgyalás, a személyes meghallgatás, illetve a szemle kitűzött helyszínén jelenlévő elnök, illetve bírósági titkár számára.

(3) Az elektronikus hírközlő hálózat útján történő meghallgatásra kialakított helyiségben tartózkodó meghallgatott személy részére is biztosítani kell, hogy követhesse a tárgyalás menetét.

626. § *[Titkos meghallgatás]*

(1) A bíróság elrendelheti az elektronikus hírközlő hálózat útján történő meghallgatásnak olyan módját, amelyből a tanú személye, tartózkodási helye nem állapítható meg (a továbbiakban: titkos meghallgatás).

(2) A titkos meghallgatás során a tanú személyének azonosítása során a 624. § (5) bekezdésében foglaltak szerint kell eljárni, továbbá a tanú személyazonosságának megállapítására alkalmas egyedi tulajdonságait a közvetítés során technikai úton el kell torzítani. A titkos meghallgatás során az elnök megtiltja az olyan kérdés feltételét, illetve az olyan kérdés megválaszolását, amely a közreműködő személyének és tartózkodási helyének azonosítását eredményezheti.

627. § *[Jegyzőkönyv]*

Az elektronikus hírközlő hálózat útján történő meghallgatás esetén a tárgyalásról, személyes meghallgatásról, illetve a szemléről készült jegyzőkönyvnek ki kell terjednie az elektronikus hírközlő hálózat útján történő meghallgatás lefolytatása körülményeinek, valamint az elektronikus hírközlő hálózat útján történő meghallgatásra kialakított helyiségben jelen lévők személyének rögzítésére is.

TIZENEGYEDIK RÉSZ

ZÁRÓ RENDELKEZÉSEK

628. § *[Felhatalmazó rendelkezések]*

(1) Felhatalmazást kap a Kormány, hogy a bírósági ügyintéző által peres és nemperes eljárásban ellátható feladatokat rendeletben állapítsa meg.

(2) Felhatalmazást kap az igazságügyért felelős miniszter, hogy

a) – az Országos Bírósági Hivatal elnöke véleményének kikérésével – a bírósági ügyvitel rendjére,

b) – az államháztartásért felelős miniszterrel egyetértésben – az ügygondnok részére járó díjazásra,

c) a bírósági letétkezelésre,

d) a tanú által a peres és nemperes eljárásban felszámítható költségekre,

e) az elővezetés végrehajtásával felmerült költség mértékére, megtérítésére,

f) – az informatikáért felelős miniszterrel egyetértésben, az Országos Bírósági Hivatal elnöke véleményének kikérésével –a tárgyalás (meghallgatás) elektronikus hírközlő hálózat útján történő megtartására,

g) a polgári peres eljárásban használt elektronikus beadványok űrlapjának tartalmi és formai kellékeire, az űrlaphoz csatolható mellékletekre, valamint az űrlapok közzétételének módjára,

h) a bíróságokkal történő elektronikus kapcsolattartásra és az elektronikus bírósági iratkezelésre,

i) – az állami vagyon felügyeletéért felelős miniszterrel egyetértésben – az ügyész, valamint a perindításra feljogosított személy, továbbá az ügygondnok polgári eljárásbeli részvételével kapcsolatos költség előlegezésére és viselésére,

j) a költségjegyzék tartalmára, vezetésére és benyújtására,

k) a feljegyzett illeték és az állam által előlegezett, továbbá a bírósági szervezet érdekkörében felmerült költség vagy bevételkiesés megfizetésére,

l) – az adópolitikáért felelős miniszterrel egyetértésben – az ítéletről és az ítélettel szembeni perorvoslat során hozott, az alsóbb fokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasító végzésről adott anonimizált másolat bíróságnak fizetendő díjára,

m) – a foglalkoztatáspolitikáért felelős miniszterrel egyetértésben – a munkavállalói költségkedvezmény vonatkozásában az 525. §-ban meghatározott mértékre, valamint a költségkedvezmény érvényesítésének eljárási szabályaira,

n) az eljárás anyagát rögzítő felvétel hitelesítésére, megtekintésére, illetve meghallgatására, az arról történő másolat készítésére és kiadására, valamint a felvétel tárolására, őrzésére és törlésére

vonatkozó részletes szabályokat rendeletben állapítsa meg.

629. § *[Hatályba léptető rendelkezés]*

Ez a törvény 2018. január 1. napján lép hatályba.

630. § *[Átmeneti rendelkezés]*

(1) E törvény rendelkezéseit a 2018. január 1-jén és az azt követően indult perekben kell alkalmazni.

(2) A 2018. január 1-jét megelőzően keletkezett okiratra a keletkezésekor hatályos rendelkezéseket kell alkalmazni.

(3) Ha a címzett ellen a jogerős határozat alapján a bírósági végrehajtást megelőzően a pénzforgalmi szolgáltatás nyújtásáról szóló 2009. évi LXXXV. törvény 66. §-a alapján pénzforgalmi úton történő behajtást kezdeményeztek, és arról tudomást szerzett, a 140. § szerinti kifogást a pénzforgalmi úton történő behajtásról történő tudomásszerzésétől számított tizenöt napon belül terjesztheti elő.

631. § *[Európai uniós követelményekre utaló rendelkezések]*

(1) E törvény 603. §-a összeegyeztethető szabályozást tartalmaz az Európai Parlament és a Tanács a kereskedelmi ügyletekhez kapcsolódó késedelmes fizetések elleni fellépésről szóló 2011/7/EU irányelvének 10. cikkével.

(2) E törvény

a) 603. §-a az európai fizetési meghagyásos eljárás létrehozásáról szóló 2006. december 12-i 1896/2006/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet,

b) 598–602. §-a a kis értékű követelések európai eljárásának bevezetéséről szóló, 2007. július 11-i 861/2007/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet

végrehajtását szolgálja.

632. § *[Mentesség]*

E törvény nem érinti a diplomáciai és egyéb mentesség hatályát, valamint a diplomáciai és egyéb mentességgel kapcsolatban fennálló különös eljárási szabályokat.

633. § *[Hatályon kívül helyező rendelkezés]*

Hatályát veszti a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény.

ÁLTALÁNOS INDOKOLÁS

I.

Az új szabályozás szükségessége

A polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) évente 200-230 ezer polgári per szabályozásának kereteit adja, és évi több mint egymillió nemperes eljárás háttérjogszabályául szolgál; a jogrendszer vezető jogforrása.
A hatályos Pp., melyet hatálybalépésekor az 50-es évek egyszerű magánjogi jogvitáira modelleztek, melyek mögöttes szabályait egy kodifikálatlan magyar magánjog adta, mára, a gyökeresen megváltozott társadalmi, gazdasági viszonyok között nem képes kellő hatékonysággal rendezni azokat a bonyolult jogvitákat, melyek hátterében egy rendkívül differenciált, és magas színvonalon kodifikált magánjogi szabályozás áll, melynek bázisa a 2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről (a továbbiakban: Ptk.).
Ahhoz, hogy az eljárásjogi szabályok megfelelő szabályozási kereteket tudjanak biztosítani a XXI. századi differenciált jogviták eldöntéséhez, új polgári perrendtartási törvény megalkotása vált szükségessé, erről döntött a Kormány az 1267/2013. (V. 17.) Korm. határozatában (a továbbiakban: kormányhatározat).
A kormányhatározat szerint a felülvizsgálat célja egy korszerű, a nemzetközi gyakorlatnak és elvárásoknak is megfelelő polgári perjogi törvénykönyv megalkotása, amely biztosítja az anyagi jogok hatékony érvényesítését, és amely a jogtudomány és a joggyakorlat eredményeire támaszkodva áttekinthetően, koherensen, a technika vívmányaira is figyelemmel szabályozza a perjogi viszonyokat, megkönnyítve ezzel a jogkereső állampolgárok és a szakmai közönség helyzetét.
A kormányhatározat alapján elkészült új polgári perrendtartás koncepcióját (a továbbiakban: Koncepció) a Kormány 2015. január 14-án fogadta el.

A Koncepció az új polgári perrendtartásról szóló törvényjavaslat (a továbbiakban: Javaslat) főbb szabályozási céljaiként határozta meg a perhatékonyság rendszerszintű megvalósítását, a perelterelést, a felek közötti egyeztetést előmozdító eljárási szabályok kiépítését, az osztott perszerkezet bevezetését, a perkoncentrációt biztosító eljárási szabályok megteremtését, a törvényszéken induló perekben a professzionális pervitel garanciájaként a kötelező jogi képviselet előírását, a csoportper hazai szabályainak megalkotását és az ésszerű elektronizáció szerepének erősítését. Ezekre a szabályozási pillérekre épül fel a Javaslat.

II.

Az új törvényi szabályozást meghatározó főbb szempontok

1. Az új polgári perjogi szabályozás alapját és kereteit az Alaptörvény vonatkozó rendelkezései szabják meg.
A Javaslatban kifejezésre kell juttatni az Alaptörvénynek az igazságszolgáltatással, a magánjogi jogviták rendezésével összefüggésben megfogalmazott tételeit. A Javaslatnak biztosítania kell különösen a polgári igazságszolgáltatás időszerűségét, a jogviták ésszerű időn belül történő elbírálását, a tisztességes eljárás követelményét, a bírósági út igénybevételének hatékony biztosítását, a négyszintű bírósági szervezetnek megfelelő szabályozás kialakítását, a társasbíráskodás követelményét, a jogorvoslathoz való jog hatékony érvényre juttatását, valamint a bírósági igényérvényesítés terén a felek felelősségére építő szabályozás kialakítását.

Az Alaptörvénynek a polgári per jellegére kiható rendelkezései így különösen a következők:
„Mindenki felelős önmagáért (…).” [O) cikk]
„A törvény előtt mindenki egyenlő.” [XV. cikk (1) bekezdés]
„Mindenkinek joga van ahhoz, hogy (…) valamely perben a jogait és kötelességeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.” [XXVIII. cikk (1) bekezdés]
„Mindenkinek joga van ahhoz, hogy jogorvoslattal éljen az olyan bírósági (…) döntés ellen, amely jogát vagy jogos érdekét sérti.” [XXVIII. cikk (7) bekezdés]
„A bíróságok igazságszolgáltatási tevékenységet látnak el (…).” [25. cikk (1) bekezdés]
„A bíróság dönt a) büntetőügyben, magánjogi jogvitában, törvényben meghatározott egyéb ügyben (…).” [25. cikk (2) bekezdés]
„A bírósági szervezet többszintű. Az ügyek meghatározott csoportjaira külön bíróságok létesíthetők.” [25. cikk (4) bekezdés]
„A bíróság – ha törvény másképpen nem rendelkezik – tanácsban ítélkezik. Törvény által meghatározott ügyekben és módon nem hivatásos bírák is részt vesznek az ítélkezésben.” [27. cikk (1)-(2) bek.]

2. A Javaslat szabályozási megoldásai az ítélkezés kiszámíthatóságának előmozdítása révén a polgári igazságszolgáltatás iránti közbizalom erősítését is célul tűzi ki. A Javaslat alapelvi szinten is megfogalmazza, hogy fokozott elvárásokat támaszt a felekkel szemben, és aktív közreműködési kötelezettséget telepít a bíróságra.
A Javaslat szabályozási megoldásai olyan eljárási rend kialakítására törekednek, ahol a felek számára a hatályos szabályozásnál előreláthatóbb lesz az eljárás menetének alakulása, mert az osztott perszerkezet világossá teszi az egyes eljárási szakok funkcióját, időtartamát, mellyel egyértelmű kereteket teremt egyes perbeli cselekmények megtételéhez, illetve azok korlátozására, kizárására, ami a perhatékonyság mellett a kiszámíthatóságot is előmozdítja.

3. A Javaslat szabályozási megoldásait tekintve egyaránt épít a mintaadónak tekinthető tradicionális európai perjogi kódexek, így különösen az 1877. évi német polgári perrendtartás (Zivilprozessordnung, ZPO), az 1895. évi osztrák polgári perrendtartás (öZPO) szabályozási megoldásaira, továbbá a 2008-ban kodifikált és 2011. január 1-jén hatályba lépett svájci szövetségi polgári perrendtartás (schZPO) rendelkezéseire.
Emellett a Javaslat figyelembe veszi az elmúlt évtizedekben újrakodifikált közép-kelet európai államok perjogi kódexeinek megoldásait, így pl. a szlovén polgári perrendtartás (Zakon o pravdnem postopku, ZPP 1999), a litván polgári perrendtartás (Civilinio proceso kodeksas, 2002), a horvát polgári perrendtartás (Zakon o parničnom postupku, 1991) szabályozási módját.

4. Új magánjogi kódex, a Ptk. lépett hatályba; a differenciált anyagi jogi szabályozás egy differenciáltabb eljárásjogi megközelítést igényel.
A kormányhatározat preambulumában meghatározott kiemelt célok között szerepel a Ptk. által újraszabályozott polgári anyagi jogviszonyok és anyagi jogi normák érvényesülésének biztosítása, mely az új perrendtartásra hárul.
A Javaslatnak koncepcionális szinten is meg kell felelnie ennek a jogpolitikai elvárásnak, és meg kell teremteni az összhangot az új Ptk. társadalmi modellje és az új perjogi szabályozás elvei között, ami a hatályos perjogi szabályozástól sok tekintetben eltérő szemléletet kíván meg, mind a perstruktúra, mind felek és a bíróság közötti felelősség-megosztás terén.

5. A Koncepcióban megfogalmazott elvárás volt a magyar perjogi hagyományokra épülő szabályozás kialakítása. A Javaslat a magyar perjogi hagyományokat megőrizve

továbbfejleszti. Megjelenik a Javaslatban az 1911. évi I. törvénycikkben (a továbbiakban: Plósz-féle Pp.) bevezetett osztott tárgyalási rendszer, az általános hatáskörű bíróságként a törvényszék meghatározása, a törvényszékre modellezett egységes perrend, és a jogi képviselet kötelező kiterjesztése a törvényszéki ügyekre.

III.

Az új törvényi szabályozás legfontosabb újításai

1. A Javaslat számos újítással, a magyar perjogban hagyományokkal rendelkező jogintézmények felélesztésével, és, szükség esetén a kor követelményeihez igazításával kívánja megteremteni a Javaslat kiemelt jogalkotói célkitűzését: a perhatékonyság rendszerszintű biztosítását.
E cél megvalósítása rendszerszinten igényel változtatásokat, mélyreható reformokat, vagy egyenesen szakítást a jelenlegi perjogi megoldásokkal. Ezek elsődlegesen az első- és másodfokú eljárás szabályai körében, és az újonnan bevezetett jogintézmények, így pl. a társult perlés esetében jelentkeznek.
A Javaslat úgy alakította ki mind az elsőfokú, mind a perorvoslati és a különleges perek szabályait, hogy azok minden jogkereső számára, akár jogi képviselővel, akár anélkül jár el, egyaránt biztosítsák a hatékony és koncentrált per feltételeit.

2. A Javaslat a perhatékonyság rendszerszintű biztosítása érdekében új alapelveket fogalmaz meg. Az alapelveket tartalmazó fejezet kizárólag azokat az elveket rögzíti, amelyek a per teljes életciklusa alatt érvényesülnek, amelyeknek az egész perrendtartáson átsugárzó hatásuk van. Az itt megfogalmazott elveknek a törvény rendelkezéseinek alkalmazása során érvényesülniük kell, áthatják a részletszabályokat.

A Javaslat szándékoltan csökkenti a kódex elején megjelenített alapelvek számát, és azokat – a hatályos polgári perrendtartás alapelveitől eltérően – tömören, koncentráltan, tételszerűen fogalmazza meg, ami az alapelvek minél magasabb absztrakciós szintjét hivatott biztosítani.

A Javaslat alapelveinek meghatározása a külföldi polgári perrendtartási törvények alapelveire is figyelemmel történt. Az utóbbi évtizedekben újrakodifikált európai külföldi perrendtartási törvények jelentős része tartalmaz külön alapelvi fejezetet. E külföldi modellek, pl. a szlovén polgári perrendtartás (Zakon o pravdnem postopku, ZPP 1999), a litván polgári perrendtartás (Civilinio proceso kodeksas, 2002), a horvát polgári perrendtartás (Zakon o parničnom postupku, 1991) terjedelmes, önálló szerkezeti egységben megjelenített tíz-tizenhét részletező alapelvet tartalmaznak. A mintaadónak tekinthető, a XIX. században kodifikált német (1877) és osztrák (1895) polgári perrendtartás külön fejezetben alapelveket nem rögzít, így a korabeli német és osztrák szabályozást alapul vevő Plósz-féle Pp. sem tartalmazott önálló alapelvi fejezetet.
A Javaslat e két megoldástól eltérően azt a kodifikációs módszert követi, amely pl. a 2011. január 1-jén hatályba lépett svájci szövetségi polgári perrendtartás (Zivilprozessordnung, ZPO, vom 19. Dezember 2008.) önálló alapelvi fejezetét (52-58. cikkek) is jellemzi: a törvénykönyv egészére vonatkozó alapelvek jelennek meg a lehető legtömörebb megfogalmazásban.

A Javaslatban nem jelennek meg azok az igazságszolgáltatási alapelvek, amelyeket rögzítenek nemzetközi jogi dokumentumok, különösen az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt Egyezmény, az Emberi Jogok Európai

Egyezménye (a továbbiakban: EJEE), az Alaptörvény, a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.) vagy a bírák jogállásáról és javadalmazásáról szóló 2011. évi CLXII. törvény (a továbbiakban: Bjt.), mert azok megismétlése az új polgári perrendtartásban szükségtelen.

3. A Javaslat bevezeti az osztott perszerkezetet, ami tervezhetőbb, kiszámíthatóbb permenetet tesz lehetővé.

A Javaslat az elsőfokú eljárást mind funkciójában, mind időben egymástól elkülönülő, két szakra osztja, ezzel áttér az osztott tárgyalási rendszer ún. főtárgyalási modelljére. Ez a konstrukció sikeresen működik a mintaadónak tekinthető külföldi perrendekben, így pl. a német, svájci, francia eljárásjogban, és az újonnan kodifikált európai kódexek is előszeretettel alkalmazzák, így pl. a szlovén, a horvát és a cseh perjog.

A Javaslat szerint az eljárás két szakasza a perfelvételi szak és érdemi tárgyalási szak. Ebben a modellben a perfelvételi szakra nagy hangsúly helyeződik. E szak szabályainak kialakításához mindenekelőtt azonosítani kellett az eljárást hátráltató főbb problémákat, és olyan szabályokat kellett kialakítani, amelyek ezeket kiküszöbölik.
Az osztott perszerkezet lehetőséget ad arra, hogy a perfelvételi szakra koncentrálódjon a jogvita tartalmának, kereteinek meghatározását, amelyhez a Javaslat pontos menetrendet ad, melyben mind az írásbeliség, mind a szóbeliség szerepet kap.
A perfelvételi szak ugyanakkor nem nélkülözi a rugalmasságot: annak egyes lépései felől a bíróság dönt, ami lehetővé teszi, hogy a bíróság a konkrét ügy sajátosságaihoz igazodóan határozzon az előkészítés módjáról és menetéről.

A Javaslat széles körben alkalmazza a preklúziókat, mely szerint a perfelvételi szak lezárását követően főszabály szerint nincs lehetőség a kereset- és az ellenkérelem megváltoztatására, további bizonyítékok és indítványok előterjesztése kizárásra kerül.
A korlátozás célja egyrészt az, hogy egy bizonyos ponton a bíróság és az ellenérdekű fél is véglegesen rögzültnek tekinthesse a jogvita keretét és tartalmát, ezt követően a rögzült állítások alapján már csak a bizonyítási eljárás és az érdemi döntés meghozatala történjen. A korlátozás másik indoka, hogy megakadályozza a per elhúzódását.
A perfelvételi szak lezárásával beálló változtatási tilalom alól olyan feltételek teljesülése esetén lehet kivételt engedni, amelyek e célokat a lehető legkisebb mértékben veszélyeztetik. A keresetváltoztatás a percezúrát követően kizárólag akkor lehet megengedett, ha az a fél önhibáján kívüli okhoz kapcsolódik.
Az érdemi tárgyalási szak szerepe is változik: célja, hogy a perfelvételi szakban azonosított jogvita vonatkozásában a bizonyítás lefolytatásra kerüljön, ami az előkészítés következtében sokkal célirányosabbá válik, és a per érdemében emiatt korábban születhet döntés.

4. A Javaslatban a legfontosabb beadványok, pl. a keresetlevél, és a kötelezően írásban előterjesztendő ellenkérelem részletesen kimunkált tartalma egyszerre szolgálják a per megfelelő, célirányos előkészítését, és a beadványok formanyomtatvánnyá történő átalakítását, ami segíti a jogi képviselő nélkül eljáró felet és megkönnyíti az elektronikus kapcsolattartást is.

5. A Javaslat a négyszintű bírósági szervezethez igazítja a hatásköri szabályozást, és számos európai megoldáshoz igazodva általános hatáskörrel a törvényszéket ruházza fel. Ez azt jelenti, hogy a törvényszék hatáskörébe tartoznak mindazok a perek, amelyek elbírálását törvény nem utalja a járásbíróság hatáskörébe.

Az általános hatáskörű bírósághoz képest a másik bemeneti szint (járásbíróság) hatáskörébe tartozó ügyeket a Javaslat úgy határozza meg, amellyel elkerülhető az egyes ügytípusok tételes felsorolása, ami átfogó, keretjellegű fogalmak alkalmazásával érhető el, így pl. a vagyonjogi perek mint gyűjtőkategória újraértelmezésével.

6. A Javaslat továbbra is fenntartja a két elsőfokú bemeneti szintet, de az egységes eljárási szabályokat az általános hatáskörrel felruházott törvényszékre modellezi, ahol mindkét fél számára kötelező a jogi képviselet, ez biztosítja a bonyolult, speciális szakértelmet igénylő perekben a professzionális pervitelt. A felek percselekményeinek szakszerűsége nagymértékben elősegítheti mind a hatékony igényérvényesítést, illetve jogvédelmet, mind az azzal szembeni védekezést, továbbá a perek ésszerű időn belüli befejezését.
Járásbírósági szinten – ha a fél nem rendelkezik jogi képviselővel – számos, a jogérvényesítését segítő szabály kerül bevezetésre, pl. formanyomtatványok alkalmazása, a beadványokkal szemben támasztott alacsonyabb elvárások, és a felet szélesebb körű bírói anyagi pervezetés is segíti.
A Javaslat áttekinthetően, külön fejezetben foglalja össze a járásbíróságon alkalmazandó eltéréseket. Ez rugalmas megoldási alternatívát jelent az egyszerűbb megítélésű, illetve a gyengébb fél jelenlétét feltételező ügyekben.

7. A bizonyítással kapcsolatos szabályok a Javaslatban átstrukturáltan kerülnek rögzítésre, megszüntetve az elmúlt időszak jogszabály-módosításai által okozott széttöredezettséget és kiküszöbölve a dogmatikai ellentmondásokat. A szabad bizonyítás elvét felváltja a tényállás szabad megállapításának elve, a bizonyítási kötelezettség fogalmát a bizonyítási érdek. A Javaslatban foglalt szabályok kialakítása során az egyszerűsítés, a kapcsolódó joggyakorlat eredményeinek normaszintre emelése is szerepet kap.

A Javaslat új jogintézményként szabályozza a bizonyítási szükséghelyzetet, a jogsértő bizonyítási eszközök perbeli felhasználhatóságát, a más eljárásokban keletkezett bizonyítékok bizonyító erejét a polgári perben.
A bizonyítási szükséghelyzetet azokra a kirívóan információ-aszimmetrikus helyzetekre ad szabályozási megoldást, amikor a bizonyító fél ellenfele rendelkezik a releváns bizonyítékok felett, és ezáltal képes a bizonyítás eredményességét megnehezíteni, esetleg ellehetetleníteni.
A bizonyítási szükséghelyzet Javaslat szerinti jogkövetkezménye: a tény fennállásának megállapítása, ha a bíróban kétely e tekintetben nem merül fel.
A Javaslat rendezi a jogsértő módon keletkezett bizonyítási eszközök perbeli felhasználásának kereteit, de ezzel kapcsolatban nem állít fel abszolút tilalmat.
A Javaslat rendezi a más eljárásban keletkezett bizonyítékok felhasználhatóságát, a bizonyító erőt, illetve a felhasználhatóságot meghatározott garanciális jellegű követelményekhez köti.

A bizonyítással kapcsolatos szabályozás leglényegesebb újítása a szakértői bizonyítás koncepcionális megújítása. A Javaslat a szakértőt továbbra is bizonyítási eszköznek tekinti, és a peranyag szolgáltatásának felet terhelő kötelezettségét kiterjeszti a szakértői bizonyításra is, és úgy alakítja ki a szabályozást, amellyel a magánszakértői véleményt is megfelelően a rendszerbe illeszti.
A Javaslat szerint a fél három úton szolgáltathatja a szakvéleményt: a megbízott magánszakértője, más eljárásban kirendelt szakértő, vagy a perben kirendelt szakértő útján. A három út egyszerre nem vehető igénybe, azok között a bizonyító félnek kell választania. Választását saját anyagi körülményei, a pervitelben való jártassága, vagy az adott szakkérdés jellege illetve az ügy körülményei befolyásolhatják. A magánszakértői bizonyítás intézményesítése megszünteti azt a hatályos, perelhúzó gyakorlatot, amely szerint a

magánszakvéleményt nem a főbizonyításra, hanem a kirendelt szakértő szakmai hozzáértésének a megingatására, cáfolatára alkalmazzák. Megbízott szakértő csakis olyan személy lehet, akit a bíróság egyébként kirendelhet.
A szakértőkre irányadó, a pártatlanságot és a magas szakmai színvonalat biztosítani hivatott (alkalmassági, képzési, fegyelmi vagy éppen büntetőjogi) szabályok ugyanúgy vonatkoznak a megbízott, mint a kirendelt szakértőre.

8. A Javaslat hatékonyabbá kívánja tenni a perorvoslatok szabályait is. E tekintetben a Javaslat kettős célt kíván megvalósítani: megfelelően érvényesüljön a jogorvoslathoz való jog, ugyanakkor a szabályozás – követve a feszes menetrendű és a felek fokozott aktivitását feltételező elsőfokú eljárás szabályait – ne adjon lehetőséget a perelhúzásra a perorvoslati eljárásokban sem.
Ennek érdekében a Javaslat meghatározza a másodfokú bíróság felülbírálati jogkörének terjedelmét, ehhez képest határozza meg a fellebbezés kötelező tartalmát, és rögzíti, hogy a másodfokú bíróság főszabály szerint tárgyaláson kívül bírálja el a fellebbezést.
A Javaslat a perek elhúzódását előidéző hatályon kívül helyezésre okot adó körülményeket is újraszabályozza. Ennek lényege, hogy a kötelező hatályon kívül helyezési okok körén kívül eső eljárási szabálysértéseket a másodfokú bíróság csak a fellebbező fél kérelmére veszi figyelembe, hivatalból nem.
A Javaslat lehetővé teszi, hogy a fellebbező fél az ítélet megváltoztatásra irányuló kérelem nélkül kizárólag hatályon kívül helyezést kérjen, normaszintre emelve ezzel az utóbbi évek joggyakorlatában foglalt megállapításokat.

A felülvizsgálat mint rendkívüli perorvoslat szabályai körében ún. vegyes rendszer kerül bevezetésre, amelyben objektív, kizáró feltételek keretei között megmarad a felülvizsgálathoz való jog, de egyes, kizáró feltételekkel érintett határozatok esetében a Kúria jogegységi szempontokat is figyelembe véve engedélyezheti a felülvizsgálatot.
A Javaslatban meghatározott vagyonjogi ügyek esetében a Kúria kivételesen engedélyezheti a felülvizsgálatot, jogegységi szempontokra figyelemmel, illetve akkor, ha a felvetett jogkérdés különleges súlya, illetve társadalmi jelentősége azt indokolja.
A Javaslat a perújítás korábbi formáját és a főbb szabályokat nagyrészt érintetlenül hagyva rendezi az Emberi Jogok Európai Bírósága ítéleteinek hatását.

9. A Javaslat két kollektív igényérvényesítési forma szabályozására tesz javaslatot: a közérdekből indított perekre és a társult perlésre.
A társult per szabályai szélesebb körben engedik meg az egyedi igények összevont, kollektív érvényesítését, akkor, amikor a közérdek nem indokolja a közhatalom (pl. ügyész, hatóságok) beavatkozását, viszont az igények nagy száma és hasonlósága miatt a kollektív elbírálás hatékonysági előnyöket nyújt.
A Javaslat sem teszi azonban lehetővé bármely érvényesített jog tekintetében a társult perlést, csak a fogyasztói szerződésekkel kapcsolatos jogvitákban, illetve a munkaügyi perekben. E szűkítés indoka az, hogy jellemzően a fogyasztói és a munkaügyi jogviták azok, melyekben a kollektív jogérvényesítés által biztosított hatékonysági előnyök nélkül a jogvédelem meghiúsulhatna, mivel egyéni perindításra valószínűleg nem kerülne sor.
A Javaslat olyan kollektív igényérvényesítési eljárásra tesz javaslatot, melyben a jogosultak döntése és kifejezett nyilatkozata képezi annak alapját, hogy az igények együttesen, egyetlen perben legyenek elbírálhatók. A társult per így az ún. opt-in modellt valósítja meg. Ebben a modellben a felperesek személyükben ismertek, azonosítottak.
Míg a Javaslat a közérdekű pert törvényszéki határkörbe emelte, addig a társult per pertárgyérték alapján, vagy a per tárgya alapján egyaránt tartozhat járásbíróság, törvényszék,

vagy közigazgatási és munkaügyi bíróság hatáskörébe, ha az igényérvényesítés a munkaügyi bíráskodás körébe tartozik.
A Javaslat az Alaptörvényben rögzített társasbíráskodás elvét elsőfokon bővítendő, lehetővé teszi, hogy a kollektív igényérvényesítést biztosító eljárásokban az egyesbíró a per különös bonyolultsága (társult perben kiemelt társadalmi jelentősége) esetén kivételesen az ügyet háromtagú tanács elé utalja.

10. A Javaslatban nagyobb teret kap az elektronikus kapcsolattartás, illeszkedve az elektronikus ügyintézés és a bizalmi szolgáltatások általános szabályairól szóló 2015. évi CCXXII. törvény (E-ügyintézési tv.) rendelkezéseihez azzal, hogy a Javaslat a polgári per sajátosságaira tekintettel szükséges szabályokat tartalmazza. Ez mind az elektronikus kapcsolattartásra, mind a modern információs technológia polgári perbeli felhasználására vonatkozik.
A modern információs technológiák használatának fontosságát jelzi, hogy a jogalkotó a Koncepcióban megjelölt cél megvalósítását megkezdte már a Javaslat előkészítésének időszakában, a hatályos Pp. módosításával.

RÉSZLETES INDOKOLÁS

Az 1. §-hoz

A Javaslat, összhangban a szabályozási hagyományainkkal, nem határozza meg, hogy polgári pert ki és milyen esetben indíthat jogai érvényesítése érdekében.
A bíróság előtti igényérvényesítési jogosultság nem a perjog szabályaiból következik, hanem egyrészt alkotmányos megalapozottságú, másrészt az anyagi jog rendelkezésein alapul: a bírósághoz fordulás joga alkotmányos alapjog [Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bek.], a polgári jog területén pedig a Ptk. 1:6. § biztosítja általános érvénnyel a bírói utat.
Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében garantált tisztességes eljárás elvét az Alkotmánybíróság több határozatában is részletesen elemezte. Ennek értelmezésével nevesíthetők a tisztességes eljáráshoz való jog tartalmát kitöltő ún. részjogosítványok, amelyek közül a hatékony bírói jogvédelem követelménye megjelenítésre kerül a törvény alapelvei között. Önmagában a bírói út igénybevételének formális biztosítása nem elegendő az eljárási garanciák teljesedéséhez, hiszen az alkotmányos szabályban előírt garanciák éppen azt a célt szolgálják, hogy azok megtartásával a bíróság a véglegesség igényével hozhasson érdemi döntést. A tisztességes eljárás követelménye tehát magában foglalja a hatékony bírói jogvédelem igényét is. [7/2013. (III. 1.) AB határozat].
A Javaslat törvény hatályára vonatkozó rendelkezésének jelentősége, hogy a bírói út megnyitása esetében általánosan, főszabály szerint a polgári perrendtartást teszi a magyar bíróságok eljárására irányadó eljárásjoggá. Ez azonban nem zárja ki azt, hogy a törvényalkotó egyes speciális esetekre külön eljárási szabályokat alkosson (pl. közigazgatási jogvitákra). Ha azonban nincs ilyen eltérő szabály, akkor a bíróságnak a polgári perrendtartást kell alkalmaznia, ha a törvényalkotó biztosította a bíróság előtti igényérvényesítés jogát.
A Javaslatnak a törvény hatályára vonatkozó rendelkezése terminológiájában tudatosan a Ptk.-hoz, illetve az alkotmányjogi fogalom-használathoz igazodik.
Ez a megoldás révén elkerülhető a bírói útra tartozó igények tartalmi körülírása (ilyen lehet pl. a személyi és vagyoni viszonyokra, illetve különböző típusú jogvitákra utalás), ami azért célravezető, mert egyrészt megkíméli a bíróságot attól a kettős értékeléstől, hogy az anyagi jogi jogosultság fennállása előtt, vagy mellett azt is vizsgálja, hogy az érvényesített jog személyi vagy vagyoni jellegű-e, vagy, hogy a jogvita családjogi vagy munkaügyi jogvitának minősül-e, másrészt kizárja annak a jogszabályütközésnek a lehetőségét, amely akkor állna elő, ha az anyagi jogi vagy az alaptörvényi szabályból levezethető lenne a bírói út valamely jog érvényesítésére, viszont a perrendtartás által alkalmazott tartalmi körülírás nem fedné le az adott jogtípust.

A 2. §-hoz

A magánautonómiából következő önrendelkezési jognak messzemenően érvényesülnie kell a magánjogi jogviták bíróság elé vitele, és bíróság előtti érvényesítése során, ami a rendelkezési elvben fejeződik ki.
A rendelkezési elv a polgári per legfontosabb rendező elve. Az Alkotmánybíróság az ügyészi perindítással kapcsolatos 1/1994. (I. 7.) AB határozatában kifejtette, hogy a feleket megillető rendelkezési jog azt jelenti, hogy a fél anyagi és eljárási jogaival szabadon rendelkezik, így mindenkinek szabadságában áll anyagi jogainak eljárási érvényesítése, a bíróság igénybevétele, peres vagy nemperes eljárás kezdeményezése is. Az eljárásjogi értelemben vett fél rendelkezési joga az alkotmányos önrendelkezési jog egyik aspektusa, eljárásjogi vonatkozása, amely az egyén autonómiáját érinti, illetőleg azzal kapcsolatos. A jogvitában

érdekelt félnek alkotmányos joga van arra, hogy ügyét bíróság elé vigye. Ez a jog - hasonlóan a többi szabadságjoghoz - magában foglalja annak szabadságát is, hogy e jogával ne éljen.
A rendszerváltást követően nyerte el a hatályos polgári perrendtartás I. Fejezetében a rendelkezési elv azt a tartalmát, amelyben kifejezésre jut a kérelemre történő eljárás elve, a kérelemhez kötöttség elve, továbbá a bizonyítás feletti rendelkezési jogot kifejező tárgyalási elv.

A Javaslat a hatályos polgári perrendtartásban foglaltakhoz képest elvontabb módon definiálja a rendelkezési elvet, amelyben a felek magánjogi cselekvési autonómiájának perbeli kifejeződése nyer alapelvi megfogalmazást.
Ez egyfelől jelenti az anyagi jogok feletti szabad rendelkezést, amelynek egyik megnyilvánulása az, hogy a fél dönthet arról, hogy igényét bíróság előtt érvényesíti-e, vagy attól tartózkodik, másfelől kifejezi azt, hogy a perben a bíróság egyes perbeli cselekményeket is kizárólag a felek rendelkezése alapján végezhet.
Mivel maga a perindítási jog is az anyagi jogra vezethető vissza, a perrendtartásnak a rendelkezési elvnek ezt az aspektusát nem kell külön deklarálnia. Ugyanakkor azt célszerű elvi éllel kimondani, hogy a per megindítása, az anyagi jogi jogosultság peresítése semmilyen értelemben nem korlátozza a fél szabad rendelkezését az anyagi jogi jogai felett. Sem a jogok per alatt állása, sem esetleges megítélése/elutasítása nem változtat az anyagi jogi jogosultság minőségén, jellegén, az éppúgy magánjogi színezetű marad, mint a perindítás előtt, ezen a magánjogi típusú jognak a közjogi érvényesítési rezsim alá vetése („perbevitele") sem változtat.

Az anyagi jogi hátterű rendelkezési elvből ugyanakkor nem következik az, hogy a per alakítása, lefolytatása, illetve a perbeli jogok gyakorlása terén is teljes szabadság illetné meg a feleket. Az anyagi jogi szabad rendelkezés tehát nem transzformálódik automatikusan eljárási (eljárásjogi) szabad rendelkezéssé. Ennek oka az, hogy a per közjogi jogviszonyt hoz létre, abban a közhatalom képviselőjeként a bíróság is részt vesz, ami a felek rendelkezési jogának korlátozását olykor szükségessé tevő közérdekű szempontok érvényesítését is magával hozza. Másfelől az ellenérdekű felek teljes rendelkezési szabadságát egyszerre nem is lehetne érvényesíteni, ezek között (ismét csak korlátozásokkal járó) egyensúlyt kell teremteni. Ezen okokból például nem a felek határozzák meg az eljárás szabályait, az eljárási cselekményeik formáját, határidejét, tartalmát nem alakíthatják szabadon saját belátásuk szerint. A felek konkuráló érdekeinek együttes mérlegelése alapján alapvető eljárási lépések tekintetében is korlátozódik a fél szabad rendelkezése, pl. a felperes bizonyos idő után már csak alperesi hozzájárulással állhat el keresetétől. Bizonyos eljárásjogi jogokat tehát a Javaslat egyáltalán nem, vagy csak korlátokkal, feltételekkel ad meg a feleknek.
Ugyanakkor a felek rendelkezési joga maradéktalanuk érvényesül az eljárás vonatkozásában is abban az értelemben, hogy magunk döntik el, élnek-e a törvényben biztosított jogaikkal (pl. senki nem köteles védekezni vagy fellebbezni). Ha azonban az eljárási jogaik gyakorlása mellett döntenek, akkor a jogok gyakorlásának módja ismét korlátozás alá esik (jóhiszemű joggyakorlás, eljárás-támogatás).

A 3. §-hoz

A perkoncentráció a Javaslat egyik kiemelt jogalkotói célkitűzése. Azt célozza, hogy a felek közötti jogvita mibenléte minél korábban tisztázódjon, és a bíróság számára az ítélet meghozatalához szükséges valamennyi tény és bizonyíték a lehető legkorábban rendelkezésre álljon, azaz a jogvita anyagi jogi és eljárásjogi keretei minél korábban rögzüljenek.

A perkoncentrációnak, ahhoz, hogy érvényesülni tudjon, a polgári per egészét át kell hatnia, a per szerkezetében, a részletszabályokban és a bírói attitűdben is egyaránt meg kell jelennie. A perkoncentráció lényegében az eljárás rendezőelvének tekinthető.
Ez a követelmény mind a bíróságtól, mind a felektől az eddigiektől részben eltérő szerepfelfogást kíván meg, és bár a Javaslat mind alapelvi szinten, mind a Javaslat szerkezete és tételesjogi szabályai körében is kifejezésre juttatja ezeket az elvárásokat, a perkoncentráció elvét annak újdonsága miatt indokolt önálló alapelvként megjeleníteni.

A perkoncentráció azt célozza, hogy a jogvitát egy, jól előkészített ún. főtárgyaláson elbírálhassa a bíróság. Ezt fejezi ki az Európa Tanács igazságszolgáltatás hatékonysága biztosításáért felállított bizottságának (CEPEJ, Europen Commission for the Efficiency of Justice) 2006. évi ajánlása, (Strasbourg, 8 December 2006 CEPEJ (2006) 13, Compendium of „best practices" on time management of judicial proceedings) mely szerint az eljárásoknak (tárgyalásoknak) a lehető legkoncentráltabbnak kell lenniük, ahhoz, hogy hatékonyak legyenek. Egy tipikus eljárást nem több mint két tárgyaláson be kellene fejezni, melyből az első egy előkészítő tárgyalás kifejezetten előkészítő jelleggel, míg a második a bizonyítás lefolytatását szolgálja, és ha lehetséges, az érdemi döntés meghozatalát.
Azokban a külföldi perrendtartási kódexekben, ahol nevesítik a perkoncentráció elvét, szintén az egy érdemi tárgyaláson történő elbírálás fejezi ki annak lényegét, így pl. a litván polgári perrendtartás 7. §-ában, vagy a német polgári perrendtartás 272. § (1) bekezdésében.
Az egy tárgyaláson való érdemi befejezés kívánalma megjelent a Plósz-féle Pp. 224. §-ában, és következik a hatályos Pp. 141. § (1) bekezdéséből is.

A perkoncentráció követelményének címzettje tehát egyfelől a bíróság, másfelől a felek, azaz az ő irányukban fogalmaznak meg további elvárásokat a perkoncentráció elvét megjelenítő európai eljárási kódexek is.
A bíróságot e tekintetben terhelő kötelezettség, hogy biztosítsa a per tisztességes tárgyalását és ésszerű időn belül történő befejezését, és szükség esetén tevőlegesen mozdítsa elő a felek eljárás-támogatási kötelezettségét. Ezek, a bíróság irányában megfogalmazott kötelezettségek megjelennek nemzetközi dokumentumokban és az Alaptörvényben, illetve alapelvi szinten a törvényben a közrehatási tevékenység rögzítésével.
A felek irányában a perkoncentráció biztosítása érdekében megfogalmazott követelményeket a Javaslat részben az eljárás-támogatási kötelezettség keretei között írja elő, ezért függ össze szorosan a perkoncentráció, a felek eljárás-támogatása, és a bíróság közrehatása, ami a Javaslat kiemelt jogalkotói célkitűzésének: a perhatékonyság rendszerszintű biztosításának három tartópillére.

A perkoncentráció elve látszólag csak az idődimenziót hangsúlyozza, azonban ebben értelemszerűen egy hatékonysági elem is benne van, hiszen az elbírálás felgyorsításának egyik eszköze a ráfordítások mérséklése (pl. a bíróság logikai sorrendbe rendezi az eldöntendő kérdéseket, és ennek mentén haladva nem enged idejekorán felesleges vitát és előadásokat a csak később sorra kerülő részletkérdésekben). Továbbá azt is érdemes kiemelni, hogy a „szükséges" jelző a félelőadások tartalmi követelményeire utal, tehát a perkoncentrációt az szolgálja, ha a bíróság nem csak a gyorsaságot tartja szem előtt, hanem azt is, hogy a nyilatkozatok adekvátak legyenek és csak az eldöntendő kérdések szempontjából releváns tényeket és érveket tartalmazzanak.
A Javaslat alapelvei körében tudatosan vannak átfedések az egyes alapelvek tartalmi elemeiben, mert több alapelv keretei között indokolt kifejezni, hogy milyen magatartást követel meg a koncentrált per a bíróságtól, a felektől és a per más résztvevőitől.

A 4. §-hoz

A fél eljárás-támogatási kötelezettségének alapelvi szintű hangsúlyozása a magánautonómiából eredő rendelkezési elv egyenes következménye. Ha a fél a jogvitát a bíróság elé viszi, akkor annak előre vitele érdekében eljárási kötelezettségei keletkeznek, ha ezeknek nem tesz eleget, annak eljárási következményei (preklúzió, bizonyítatlanság stb.) a felet terhelik. Az elv valamennyi eljárási cselekményre vonatkozik, így a nyilatkozatok, indítványok, bizonyítékok előterjesztésére és a tárgyaláson történő megjelenésre is.
Az eljárás-támogatási kötelezettség ugyanakkor hangsúlyosan jeleníti meg a jogérvényesítési út közjogi jellegének félre háruló következményeit is.

A Javaslat a fél eljárás-támogatási kötelezettségének alapelvi szintű rögzítésével kívánja kifejezésre juttatni a fél fokozott eljárásjogi felelősségét a bíróság elé vitt jogvita előre vitelével kapcsolatban.

Az eljárás-támogatás elve tevőlegességet, aktivitást kíván meg a felektől. A támogatás nem csak az időszerűség javításához szükséges, de a hatékonyság érdekében is. A hatékonyság a ráfordítás és eredményesség viszonyát leíró fogalom, így a hatékonyság javítása a lehető legkisebb ráfordítást, illetve azonos ráfordítás mellett a lehető legjobb eredmény elérését jelenti. Az eljárásjog nyelvén ez lefordítható a célirányos, adekvát, lényegre törő nyilatkozatok kívánalmára, illetve a költségtakarékosságra.
Fontos kihangsúlyozni, hogy a fél eljárás-támogatási kötelezettsége nemcsak akkortól áll be, amikortól a per hárompólusúvá válik, azaz a keresetlevél alperes részére történő kézbesítésétől, hanem már a per megindításával, ezért támaszt a Javaslat fokozott elvárásokat a pert kezdeményező fél keresetével szemben is.

A hatályos Pp. is tartalmaz a feleket terhelő kötelezettséget a per előre vitele érdekében, így a Pp. 141. § (2) bekezdése alatt, amikor előírja, hogy a fél tényállításait, nyilatkozatait, bizonyítékait a per állása szerint a „gondos és az eljárást elősegítő" pervitelnek megfelelő időben köteles előadni. Ezt emeli alapelvi szintre a Javaslat.
A Javaslat az eljárás-támogatási kötelezettséggel együtt, azzal összefüggésben nevesíti a felek peranyag-szolgáltatási kötelezettségét, hasonlóan az osztrák polgári perrendtartás 178. § (1) bekezdésével.

A Javaslat a fél eljárás-támogatási kötelezettsége körében helyezi el a felet terhelő igazmondási kötelezettséget is, ami a peranyag szolgáltatásához is szorosan kapcsolódik.
A perbeli hazugság tilalma és annak jogkövetkezményei a Plósz-féle Pp. hatálybalépése óta szabályozást nyernek perjogunkban. A törvénycikk 222. §-a a hatályos Pp. 8. § (3) bekezdéséhez hasonlóan határozta meg azt, hogy milyen cselekményekkel valósul meg a perbeli hazugság.
A hatályos Pp. 8. §-a a felet és a képviselőt terhelő igazmondási kötelezettséget a jóhiszemű pervitel egyik elemeként szabályozza, emellett nevesítve a jóhiszemű joggyakorlás körébe tartozó, de az igazmondási kötelezettségen túlmutató elemeket is, így a perelhúzás és minden olyan cselekmény megtételének tilalmát, amivel a fél felesleges költségeket okoz.
A Javaslat a hatályos Pp.-től eltérő szemlélettel, a felek eljárás-támogatási kötelezettségével köti össze, annak elemeként nevesíti az igazmondási kötelezettséget.
Ennek egyik indoka, hogy a hatályos Pp. 8. §-ában foglalt egyes rendelkezések címzetti köre eltérő. Míg a 8. § (1) bekezdés alatt rögzített „rendeltetésszerű joggyakorlás" követelményének címzettjei a felek és a per más résztvevői, hasonlóan a 8. § (4) bekezdése

alatt nevesített perelhúzás tilalmához, addig a 8. § (3) bekezdés alatt előírt igazmondási kötelezettség (perbeli hazugság tilalmának) címzettjei kizárólag a felek, illetve képviselőik.
A dogmatikai tisztaság is megköveteli a hatályos szabályozás felülvizsgálatát.
Emellett a polgári per társadalmi költségei is szükségessé teszik a fél felelősségének hangsúlyozását a tényállítások, és az általa megtett nyilatkozatok valóságtartalma tekintetében.

A Javaslat által előírt igazmondási kötelezettség alapján a felek a valóság feltárására csak annyiban kötelezhetők, amennyiben nyilatkozatot kívánnak tenni. Olyan tények, körülmények feltárására, amely a bíróság elé vitt jogaik érvényesítésével, perbeli érdekeikkel ellentétesek, nem kötelezhetők, vagyis nem ír elő abszolút igazmondási kötelezettséget a törvény. A felek igazmondási kötelezettsége az aktív és a passzív tényállításokra terjed ki (állítás-tagadás).
Az igazmondási kötelezettség irányadó a képviselőre és a beavatkozóra is, amennyiben tényállítást vagy nyilatkozatot tesz. Mivel az eljárás egyéb résztvevői, különösen a bizonyítási eszköznek tekintett tanú, szakértő dogmatikai szempontból a félétől eltérő megítélés alá eső tényállításokat tesznek, ezért az ő tekintetükben, a rájuk vonatkozó speciális szabályok (hamis tanúzás, hamis véleményadás stb.) és jogkövetkezmények irányadók.
Az elmúlt évtizedekben újrakodifikált több európai kódexben is nevesítik az igazmondási kötelezettséget, így pl. a szlovén polgári perrendtartás 9. §-ában, de a mintaadónak tekintendő német és osztrák polgári perrendtartás is tartalmazza azt.
A német polgári perrendtartás (ZPO) 138. § (1) bekezdése szerint „a felek ténybeli nyilatkozataikat teljes körűen és a valóságnak megfelelően kötelesek előadni.” Az osztrák polgári perrendtartás 178. § (1) és (2) bekezdése a Javaslat jelen §-ához hasonlóan együtt szabályozza a fél eljárás-támogatási, peranyag-szolgáltatási és igazmondási kötelezettségét. A Javaslat az igazmondási kötelezettség megsértésének jogkövetkezményeiről is rendelkezik.

Az 5. §-hoz

A Javaslatban nevesített jóhiszeműség elvének személyi és tárgyi hatálya tágabb a feleket (és képviselőiket) terhelő igazmondási kötelezettségnél, ez indokolja az alapelv külön megjelenítését, tartalmának kiterjesztését és leválasztását az igazmondási kötelezettségtől.
A jóhiszemű eljárás követelménye – hasonlóan a hatályos Pp. 8. § (1) bekezdésében foglaltakhoz – a feleken kívül az eljárás egyéb résztvevőire, azaz más perbeli személyekre is vonatkozik: képviselőre, beavatkozóra, tanúra, szakértőre, tolmácsra; tágan értelmezve mindenkire, aki részt vehet a peres eljárásban. Tárgyi hatályát tekintve is túlmutat az igazmondási kötelezettségen, mert általános módon fogalmazza meg a jóhiszemű joggyakorlás követelményét: ebbe beletartozik a per elhúzásától, a felesleges többletköltség okozásától, valamint mindazon magatartásoktól való tartózkodás is, amelyek az eljárást egyéb módon elnehezítik vagy egyébként az eljárási jogok visszaélésszerű gyakorlását valósítják meg.

A jóhiszeműség (principle of good faith) a magánjogban olyan objektív követelmény, mely az eljárási jogok gyakorlása és a perbeli kötelezettségek teljesítése tekintetében is objektív zsinórmértéket jelent.
Az objektivitás alatt azt értjük, hogy a jóhiszemű eljárással ellentétes magatartások, cselekmények megállapíthatósága független a jogalany szubjektív tudatától, annak megítélése körében a magatartás szubjektív oldalának nincs relevanciája. (Gáspárdy László: Alapvető elvek, in: Polgári eljárásjog – Kommentár a gyakorlat számára (szerk: Petrik Ferenc), HVG-ORAC Kiadó, 1994. 21. o.)

A jóhiszeműség a felek és az egyéb perbeli személyek magatartására, cselekményeire általánosan, az eljárás teljes időtartama alatt irányadó, és amelynek alapján a visszaélésszerű, rendeltetésellenes, a polgári per, illetve az alkalmazandó konkrét eljárási szabály céljával ellentétes perbeli magatartás, eljárási cselekmény megítélhető, illetőleg megakadályozható, elhárítható.
A Javaslat a jóhiszeműség elvét megsértő magatartást tanúsító féllel vagy más perbeli személlyel szemben alkalmazható jogkövetkezményekről is rendelkezik. A Javaslat nem nevesíti, hogy milyen magatartások tanúsításával valósíthatja meg a fél, vagy más perbeli személy a jóhiszemű eljárással ellentétes cselekményeket, azok megítélését, és a szükségesnek ítélt jogkövetkezmények alkalmazását a bíróság mérlegelési jogkörébe helyezi. A gyakorlatban ugyanis számos olyan helyzet adódik, amely nem hozható egyértelmű összefüggésbe például az eljárás szándékos elhúzásával, mégis alkalmas annak elnehezítésére. Olyan keretjellegű megfogalmazás alkalmazása indokolt, amely magában foglalhatja a bíróság megítélése szerint a jóhiszeműség követelményével ellentétes valamennyi magatartást, azokat egyedileg nem nevesítve.

A 6. §-hoz

A Javaslat egyik jellegadó sajátossága a bíróság szerepének erősítése a jogvita tárgyi kereteinek tisztázásában, amelyet az anyagi pervezetés foglal össze. Valamennyi újrakodifikált európai perrendben megfigyelhető a bírói aktivitás fokozódása, csak annak intenzitásában, kiterjedtségében vannak eltérések.

Az aktív bírói attitűd előírása egyben a koncentrált per nemzetközi követelményének is hivatott eleget tenni, amit több nemzetközi dokumentum is kiemel, köztük az Európa Tanács igazságszolgáltatás hatékonysága biztosításáért felállított bizottságának (CEPEJ) korábban hivatkozott 2006. évi ajánlása, mely szerint a bírónak kifejezetten aktív, ügyet menedzselő szerepet kell játszania a polgári perekben. A bírói „inaktivitás” az Emberi Jogok Európai Bíróságának gyakorlatában is szigorú megítélés alá esik.

A Javaslat egyik fő célkitűzése a perkoncentráció biztosítása, amely a felek oldaláról a fokozott eljárási felelősség előírásában ölt testet, melynek előmozdításához szükséges eszközöket ugyanakkor a bíróság számára is biztosítani kell az anyagi pervezetés formájában.
Az anyagi pervezetés jogintézményével aktív közreműködési kötelezettséget telepít a bíróságra, amely elősegíti a felek jogérvényesítését és közrehat a peranyag mihamarabbi és koncentrált rendelkezésre állásában.
A bíróság közrehatási tevékenységének a feleket megillető rendelkezési jog érvényesülését kell hatékonyan elősegítenie. A bírói közrehatás eszközei a kérdezés, a nyilatkozattételre felhívás, a tájékoztatás, mind a perkoncentrációt biztosítja. A bíró, mintegy katalizátorként aktívan előmozdítja, hogy a felek a percselekményeiket a szándékaiknak megfelelően teljesíthessék, ugyanakkor nem vehet át a felektől olyan feladatokat, amelyek elvégzésére képesek, és nem avatkozhat olyan kérdésekbe, amelyek a felek magánautonómiája alá tartoznak.
Az anyagi pervezetés a bíró részére hatékony eszközt ad arra, hogy időt, költséget, energiát takarítson meg és a per elhúzódását megakadályozza. Alkalmazása által az eljárás hatékonyabb, következetesebb és átláthatóbb, a jogilag releváns körülményekre koncentrálódik, ezáltal a jogbiztonságot kellő időben helyreállítja, így a pergazdaságosságot szolgálja.
A Javaslat további szerkezeti egységei pontosan meghatározzák, hogy a bíróság a per előkészítő szakában, illetve a bizonyítási szakban milyen eszközökkel rendelkezik a

tényállítások, jogállítások körében a felek előadásának tisztázására, de jelentőségénél fogva a bíróság közrehatási tevékenységét mint az anyagi pervezetés alapelvi szintű megfogalmazását meg kell jeleníteni az alapelvek között.

A 7. §-hoz

A Javaslat tételesen meghatározza azokat az azonosító adatokat, amelyek természetes és nem természetes személy esetén a peres felek személyének kétséget kizáró azonosításához, a végrehajtáshoz szükségesek, illetve egyébként eljárásjogi szempontból lényegesek.

Az újításként bevezetett és szabályozott ellenkérelem-változtatás jogintézményének egységes értelmezése és alkalmazása érdekében a Javaslat új fogalomként definiálja az ellenkérelem-változtatást. Az ellenkérelem megváltoztatásának minősül – a bizonyítási eszközökkel kapcsolatos nyilatkozatokon kívül – az érdemi védekezés bármely tartalmi elemének módosítása vagy kiegészítése, azaz a tényállítás, a jogállítás és az elismerő, illetve nem vitató nyilatkozat megváltoztatása. A fogalom-meghatározás a viszontkeresettel, beszámítással szembeni ellenkérelem tekintetében is irányadó.

A Javaslat fenntartja a gazdálkodó szervezet fogalmát. Az összetett személyi kör miatt az absztrakt fogalomalkotásra a Javaslat nem tesz kísérletet, ugyanakkor fenntartja a Ptk. megalkotásával összefüggésben aktualizált, gyakorlati szempontból jól alkalmazható, tételes felsorolást adó fogalmat, amelyre számtalan ágazati norma utal. A személyi kör ugyanakkor kiegészül a külföldi székhelyű vállalat magyarországi fióktelepével, valamint a jogszabály alapján a költségvetési szervek gazdálkodására vonatkozó szabályokat alkalmazó egyéb jogi személlyel. Ez utóbbi kiegészítés az államháztartásról szóló 2011. évi CXCV. törvény rendelkezéseinek való megfelelést szolgálja.

A fogyasztó és vállalkozás fogalmat a Ptk. definiálja. Az illetékességi szabályok között indokolt használni e fogalmakat, azok anyagi jog által meghatározott tartalmának megfelelően, ezért a Javaslat az értelmező rendelkezések között elhelyezett utaló szabállyal írja elő a Ptk. definícióinak alkalmazását. A Javaslat a hozzátartozó fogalmát is a Ptk. definíciójára utalva határozza meg, az egységes fogalomhasználat érdekében.

A jogalap fogalmának meghatározása a jogi képviselővel eljáró fél jogállításával szembeni elvárás egységes értelmezését és alkalmazását szolgálja. A jogalap a keresettel, viszontkeresettel, beszámítással érvényesített igénynek, vagy az ezekkel szembeni ellenkérelemben perbe vitt anyagi jogi kifogásnak az anyagi jog valamely konkrét rendelkezésén nyugvó jogi alapja.
Jogalapnak az anyagi jog azon rendelkezése tekintendő, amely közvetlenül meghatározza azokat a törvényi tényállási elemeket, amelyek fennállása az érvényesített anyagi jogi jogosultságot, illetve joghatást keletkezteti és az igény támasztására feljogosít.

A jogi személyek alapításával és törvényes működésével kapcsolatos perek meghatározása a vonatkozó hatásköri szabály megfelelő értelmezése érdekében szükséges.

A keresetkiterjesztés fogalma a Javaslat szerint azokra az esetekre fog kiterjedni, amikor a kereset a – jogutódlás esetét kivéve – további felperes perbelépése, vagy további alperes perbevonása miatt egészül ki.

A keresettel érvényesített jog kifejezést a hatályos Pp. is használja, azt azonban nem definiálta. A keresettel érvényesített jog a kereset tárgya, vagyis azt az anyagi jog rendelkezései által biztosított alanyi jogosultságot jelenti, hogy valamely személynek valamilyen igény támasztására joga van.

A keresetváltoztatás fogalmát – annak definiálása nélkül – a hatályos Pp. is alkalmazza, de a jogalkalmazásban, jogirodalomban eltérő értelmezések mutatkoztak. E jogintézményt a Javaslat lényegesen megújítja, és tartalmilag egyértelműen kiterjeszti a kereset mindhárom lényeges elemére.
A Javaslat keresetváltoztatásnak minősíti a keresettel érvényesített jog, illetve jogállítás megváltoztatásán kívül a kereset alapjául szolgáló tények, valamint a kereseti kérelem megváltoztatását is. A megváltoztatás kifejezés egyaránt jelenti a korábban előadottak a módosítását, illetve a kiegészítését. A keresetváltoztatás fogalmát a viszontkereset és a beszámítás megváltoztatása tekintetében is alkalmazni kell.

A médiaszolgáltató és médiatartalom-szolgáltató fogalmára vonatkozó utaló szabályt a Javaslat a hatályos szabályozással egyezően fenntartja.

A hatályos Pp. egyaránt alkalmazza a jogi személy és a jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet kifejezéseket, ugyanakkor a szabályozás egyszerűsítése és egységesítése érdekében a Javaslat bevezeti a nem természetes személy megjelölést, amely mindazon személyek gyűjtőfogalmaként funkcionál, amelyek nem minősülnek természetes személynek, ugyanakkor jogszabályi rendelkezés alapján perbeli jog- és cselekvőképességgel rendelkeznek.

A Javaslat meghatározza a személyi állapot eljárásjogi szabályozás szempontból irányadónak tekintendő fogalmát, mely a Javaslatban szabályozott perek tekintetében húzza meg annak határait, hogy a Javaslat mit tekint személyi állapot (státusz) körébe tartozó jogviszonyok alatt. Erre azért van szükség, mert a személyi állapotnak nincs általánosan elfogadott, pontosan definiált fogalma. Az 1950-es, 70- évek perjogi irodalma több helyen meghatározta a személyi állapot fogalmát. Beck Salamon meghatározását alapul véve személyi állapot (státusz) alatt azoknak a jogilag jelentős körülményeknek az összességét értjük, amelyek az embernek a személyi minőségét és személyi jellegű kapcsolatait határozzák meg, szemben vagyonjogi helyzetével (Beck Salamon: Magyar polgári eljárási jog, ELTE-ÁJK Felsőoktatási Jegyzetellátó Vállalat, 1957. 510. o.). Bacsó Ferenc és Szilbereky Jenő munkásságára építve Kengyel Miklós az alábbiak szerint határozta meg a személyi állapot fogalmát: az ember személyi minőségét és családi kapcsolatait meghatározó jogilag releváns tényezők összességét személyi állapotnak, vagy státusznak nevezzük (Kengyel Miklós: Polgári eljárásjog III. kötet, Pécs, 1993. 109. o.). A személyi állapot elkülönül az ember vagyonjogi helyzetétől, és az ember személyére, személyi minőségére, családi kapcsolataira vonatkozó elemeket, ezek összességét jelöli.
Nemzetközi normák, a Brüsszel IIa. rendelet (A Tanács 2201/2003/EK rendelete a házassági ügyekben és a szülői felelősségre vonatkozó eljárásokban a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, illetve az 1347/2000/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről) a Javaslatban foglaltaknál tágabban húzza meg a hatálya alá tartozó személyi állapottal kapcsolatos jogviszonyok körét (pl. szülői felelősség, melynek csak egyik eleme a szülői felügyelet).
A nemzetközi gyakorlatra általában is jellemző a személyi állapottal kapcsolatos jogviszonyok körének kifejezetten kiterjesztő, és nem szűkítő értelmezése, ezért mind a jogirodalmi, mind a nemzetközi joggyakorlat eredményeire tekintettel a Javaslat a személyi

állapot kiterjesztő értelmezését fogadja el, amelybe beletartoznak azok a jogviszony, amelyek az ember személyi minőségét és családi kapcsolatait határozzák meg.

Meghatározásra kerül a vagyonjogi per fogalma a hatásköri szabályok megfelelő értelmezése érdekében. A Javaslat szerint vagyonjogi per az a per, amelyben az érvényesített igény a fél vagyoni jogain alapul vagy értéke pénzösszegben kifejezhető. A polgári jog ugyanis a felek személyi állapotát, személyiségi jogait és vagyoni viszonyait szabályozza. A vagyoni jogviszonyok tárgyában indított perek a vagyonjogi perek, amelyek hatására a felek vagyonában változás következhet be. A tisztán pénzkövetelés iránt indított perek mellett ide tartoznak azok a nem meghatározható pertárgyértékű kötelmi, dologi és öröklési jogi perek is, amelyek a felek vagyoni jogosultságait érintik.

A Ptk. kifejezetten különválasztja a törvényes és szervezeti képviselő fogalmát, erre tekintettel a perrendtartásban is kifejezetten rendelkezni szükséges a szervezeti képviselő képviseleti jogosultságáról. Perjogi szempontból ugyanakkor a két képviselői minőség között érdemben nem indokolt különbséget tenni, így annak érdekében, hogy ez a polgári per terminológiájában ne okozzon felesleges megkettőződést, a Javaslat az értelmező rendelkezések között a rövid megjelölés technikájának alkalmazásával úgy rendelkezik, hogy a törvényes képviselőre vonatkozó rendelkezéseket a szervezeti képviselőre is alkalmazni kell, azaz e törvény alkalmazásában törvényes képviselőnek minősül a szervezeti képviselő is.

A Javaslat értelmező rendelkezései között nem szerepel, de indokolt kitérni arra, hogy a Javaslat a szak fogalma alatt az osztott szerkezetű elsőfokú eljárás két elkülönülő fázisát, a perfelvételi szakot és érdemi tárgyalási szakot érti, míg a szakasz megjelölést a Javaslat a polgári per első-és másodfokú eljárási, illetve rendkívüli perorvoslati szakaszára alkalmazza.

A 8–11. §-hoz

A Javaslat a Bszi. 16. §-a szerinti négyszintű bírósági szervezetet alapul véve határozza meg – a hatályos Pp.-vel lényegében egyezően – az első- és másodfokon eljáró bíróságokat, a bíróság összetételét, a bíróság tagjainak jogait és kötelezettségeit. A Javaslat a bírósági titkár és ügyintéző eljárására vonatkozó korábbi szabályozáson sem változtat érdemben.

A 12. §-hoz

A bíró kizárására vonatkozó szabályozás a bíróság iránti bizalom megőrzését garantáló pártatlanság érvényesülését szolgálja. A kizárási okok (mind az abszolút, mind a relatív) tekintetében a Javaslat lényegében a hatályos Pp. szabályait tartja fenn. A volt házastársi kapcsolat már nem kizárási ok, figyelemmel arra, hogy e rokoni kapcsolat – konkrét ügyben – az elfogultság miatti kizárást alapozhatja meg. A perben tanúként meghallgatott személyek esetében a Javaslat a korábbi kettős szabályozást elhagyja, tekintettel arra, hogy a tanú meghallgatását értelemszerűen a meghallgatás elrendelése kell, hogy megelőzze. A szakértő ugyanakkor nem csak kirendelés alapján lehet érintett a perben. Ha magánszakértő szakvéleménye kerül felhasználásra, akkor indokolt e személy bíróként történő részvételét is kizárni az eljárásban. Új elemként jelenik meg a felsorolásban, hogy a per elintézéséből kizárt az a bíró is, aki a felek között közvetítőként járt el. Fontos, hogy bíróként, illetve bírósági titkárként az ügyben ne járhasson el olyan személy, aki a felek között korábban közvetítőként eljárt, hiszen a közvetítői eljárásban a közvetítő olyan információkhoz juthat, amelyeket a felek a perben nem kívánnak felhasználni, kizárólag a közvetítői eljárásra tekintettel osztanak meg egymással, illetve a közvetítővel. A közvetítői eljárást jellemző titoktartási alapelv

sérülne e kizárási szabály hiányában. Fontos ugyanakkor megjegyezni, hogy e kizárási szabály a hatályos szabályozásban már létezik, azt a közvetítői tevékenységről szóló 2002. évi LV. törvény (a továbbiakban: Kztv.) 38/B. § (5) bekezdése rendezi. A bírósági közvetítés szerepének erősödése miatt ugyanakkor indokolt e szabályt a Pp.-ben megjeleníteni. A hozzátartozó fogalmát a Javaslat az anyagi jogra (Ptk.) utaló szabállyal határozza meg az értelmező rendelkezések között, ezért a továbbiakban a hozzátartozó fogalmába már a Pp. alkalmazásában sem fog beletartozni a jegyes, tekintettel arra, hogy ezt a hozzátartozói viszonyt sem a hatályos Ptk., sem más jogszabály nem határozza meg.

A 13. §-hoz

A rendes és rendkívüli perorvoslati eljárásokból – a korábbi szabályozástól eltérően, mely a jogorvoslat szintjéhez kötötten indokolatlan különbséget tett az eljárásban való részvétel és a határozat meghozatalában való részvétel között – mindazon bírák kizártak, akik a támadott határozat meghozatalát megelőző eljárásban részt vettek. A Javaslat nem tekinti kizárási oknak az eljárás elhúzódása miatti kifogás elbírálásában való részvételt. E kifogás elbírálása az ügy érdemét nem érintő intézkedés, ezért annak elbírálásában való részvétel a jogorvoslati eljárásban a pártatlanság sérelmével nem jár, figyelemmel arra is, hogy a kifogást elbíráló bíróság az elsőfokú bíróságot meghatározott eljárási cselekményre nem utasíthatja.

A 14. §-hoz

A gyakorlatban problémát okozott a bíróság kizárásának a kezelése azokban a perekben, melyekben a bíróság félként vett részt. Ilyenkor a bíróság kizárására egyes esetekben a hatályos Pp. 13. § *a)* pontja szerinti abszolút, más esetekben a 13. § (1) bekezdés *e)* pontja szerinti relatív ok miatt történt. A törvény e bizonytalanság kiküszöbölése érdekében – a bíróra vonatkozó kizárási okkal egyezően – abszolút kizárási okká teszi a bíróság perbeli jogviszonyban való érintettségét. A bíróság elnökével, illetve elnökhelyettesével szemben fennálló abszolút kizárási okok esetén a törvény fenntartja a bíróság kizárására vonatkozó korábbi szabályozást. Amennyiben az itt meghatározott kizárási okok a törvényszékkel vagy annak elnökével szemben állnak fenn, az nem csak a törvényszék, hanem értelemszerűen a törvényszék illetékességi területéhez tartozó, jogi személyiséggel nem rendelkező, járásbíróságok, közigazgatási és munkaügyi bíróság kizárását is eredményezi, mivel e bíróságok a törvényszék szervezeti egységei.

A 15. §-hoz

A bíró a kizárási okot értelemszerűen az ok pontos megjelölésével köteles bejelenteni. A törvény a relatív kizárási ok bejelentése esetén indokolási kötelezettséget ír elő a bíró számára, mivel a kizárás iránti bejelentés elintézése során a kizárási ok alaposságát minden esetben vizsgálni kell, függetlenül a bejelentő személyétől. Az elfogultságot megalapozó konkrét körülmények megjelölése a kizárás és kijelölés kérdésében döntő bíróságnak is nagyobb teret enged a döntés meghozatalának mérlegelésében, adott esetben megfelelő okot szolgáltathat a kizárási kérelem elutasításához, amely az ügy érdemi elbírálásának megkezdését vagy mielőbbi folytatását segítheti elő. A bírónak a saját kizárására irányuló alaptalan bejelentése a szolgálati viszonnyal kapcsolatos kötelezettségszegés, mely a fegyelmi felelősség megállapításához vezethet. Ugyanakkor a Javaslat a bejelentés elmulasztása miatti felelősség kimondását elhagyja, mivel a mulasztás ugyancsak a szolgálati jogviszonyból eredő kötelezettség megszegése, melyért való fegyelmi és kártérítési felelősséget a Bjt. állapítja meg. A Javaslat egyértelművé teszi, hogy a fél a kizárási okot kizárólag az adott (első- vagy

másodfokú) eljárási szakasz folyamatban léte alatt jelentheti be, míg a relatív kizárási ok bejelentésére vonatkozó további korlátozásokat változatlanul fenntartja.

A 16–19. §-hoz

A Javaslat a bíró számára – a korábbi szabályozástól eltérően – nem teszi lehetővé a kizárásához (mellőzéséhez) való hozzájárulást, ha a fél által bejelentett kizárási ok valóságát tagadja (leggyakrabban: „nem vagyok elfogult, de a mellőzésemhez hozzájárulok"). Ezért a kizárás iránti kérelem csak abban az esetben bírálható el igazgatási ügykörben, ha a bíró a kizárási okot maga jelentette be, vagy a fél által bejelentett kizárási ok fennálltát elismeri.

A kizárási kérelem határozattal történő elbírálásának, valamint a kizárási kérelemmel érintett bíró eljárásban való részvételének további szabályai tartalmuk lényegét tekintve változatlanok. A szabályozás ugyanakkor annyiban pontosításra kerül, hogy ha a kizárás kérdését igazgatási ügykörben nem intézik el, a kizárás tárgyában egyesbíró vonatkozásában ugyanannak a bíróságnak ugyanazon a fokon eljáró másik egyesbírája, a tanács elnöke vagy tagja esetén másik tanácsa határoz. A Javaslat az alaptalan bejelentések visszaszorítása érdekében a bíróság számára nem ad mérlegelési lehetőséget, a pénzbírság kiszabását kötelezővé teszi a nyilvánvalóan alaptalan vagy ismételten alaptalanul bejelentett kizárási kérelem esetén, mert az alaptalan bejelentések adott esetben hozzájárulnak az eljárás szükségtelen elhúzódásához.

A 20. §-hoz

A Javaslat Kormány által elfogadott koncepciója az egységes peres eljárási rend megalkotását tűzte ki célul. Az egységes perrendet professzionális eljárási szabályrendszerként modellezi, és ehhez képest határozza meg azokat a törvényi szituációkat, amikor egyszerűbb, engedőbb eljárást lehetővé tevő eltérésre van mód. A Javaslat ilyen elvi-dogmatikai alapokból kiindulva határozza meg az általános hatáskörű elsőfokú bíróságként a törvényszéket. Az általános hatáskör törvényszékre telepítése adja ugyanis az alapfeltételét egy egységes, professzionális törvényszéki perrend megalkotásának, és egy az eltérésekre csak konkrétan szabályozott körben lehetőséget adó járásbírósági eljárási rend kialakításának. Alapvető ellentmondás keletkezne ugyanis abból, ha az új polgári perrendtartás az eljárási jogintézményeket a törvényszéki eljárásra modellezné, ugyanakkor – ezzel szemben – az általános hatáskör telepítésénél a törvényszéknek biztosítana kivételes hatáskört, míg az általános hatáskörű bíróság a kivételekre épülő szabályok alapján eljáró járásbíróság lenne.

Az a szempont is e változtatás mellett szól, hogy a törvényszék szakmai súlya adott megyén belül meghatározó. A törvényszékek mellett működnek a kollégiumok, amelyek a joggyakorlat szakmai koordináló fórumai. A szűkebb szakmai feladatokon kívül az igazgatási funkciók sem azért vannak a törvényszékhez telepítve, mert a törvényszék a jogi személy, hanem fordítva: azért a törvényszék a jogi személy, mert a megyén belül centrális szerepet tölt be az ítélkezésben és az igazgatásban egyaránt.

A polgári eljárásjogi kodifikáció a négyszintű bírósági szervezetből indul ki. A kodifikáció feladata a négyszintű bírósági szervezeten belül az ügycsoportok optimális felosztása, az egyes bírósági szintek funkciójának megfelelő tartalmi munkamegosztás, a hatásköri és illetékességi szabályozás eszközeivel. Az egységes peres eljárás és az általános hatáskör törvényszékre modellezése elvi tisztasággal fejezi ki a négyszintű bírósági szervezet lényegét:

a tiszta fellebbezési bírósági funkciót betöltő ítélőtáblákhoz általános hatáskörű elsőfokú bíróságként a törvényszékek illenek.
Azokban az európai országokban, ahol két bírósági bemeneti szint áll nyitva a magánjogi jogviták tekintetében, az általános hatáskör magasabb (második) bírósági szervezeti szintre telepítése a külföldi megoldásokat tekintve is gyakorinak tekinthető, és jól működő rendszer. Európában, pl. Németországban, Ausztriában, Görögországban, Luxemburgban, Franciaországban, Olaszországban a magasabb szervezeti szinten álló bíróság rendelkezik általános hatáskörrel.
Az általános hatáskör törvényszékre telepítése a magyar eljárásjogtól sem idegen, megfelel az eljárásjogi tradícióknak. A négyszintű bírósági rendszernek ugyanis Magyarországon komoly hagyományai vannak, amelyeket a második világháborút követő történelmi események szakítottak meg. Az eljárásjogi kodifikáció aktuális feladata, hogy a négyszintű bírósági rendszert korszerű módon töltse meg tartalommal és biztosítsa megfelelő és hatékony működtetését.

Az általános hatáskörű bírósághoz képest a másik bemeneti szint hatáskörébe tartozó ügytípusok tételes felsorolással határozhatók meg. A hatályos Pp. logikája szerint az általános hatáskörű elsőfokú bíróságok a járásbíróságok, ezért a hatályos Pp. 23. § (1) bekezdése a törvényszék hatáskörébe tartozó ügyeket *a)–o)* pontok között sorolja fel, és ezen belül is további altípusok szerepelnek, összesen 20 ügytípus. A hatásköri felsorolás nem tartalmazza azokat a speciális ügyeket, amelyeket külön törvények sorolnak a törvényszék hatáskörébe.
A Javaslat a hatásköri megosztást fordított logikai rendben szabályozza úgy, hogy a törvényszék az általános hatáskörű elsőfokú bíróság. Ebből következik, hogy a törvényszék hatáskörébe tartoznak mindazok a perek, amelyek elbírálását törvény nem utalja a járásbíróság hatáskörébe.

A járásbíróság hatáskörébe tartoznak azok a vagyonjogi perek, amelyek tárgyának értéke nem meghatározható vagy a harmincmillió forintot nem haladja meg. E főszabály alól a konkrét kivételek taxatíve meghatározásra kerülnek. Abban a kérdésben, hogy mely perek sorolandók a „vagyonjogi per" hatálya alá, az értelmező rendelkezések között elhelyezett meghatározás nyújt támpontot.
Ez alapján vagyonjogi per az a per, amelyben az érvényesített igény a fél vagyoni jogain alapul vagy értéke pénzösszegben kifejezhető. A polgári jog a felek személyi állapotát, személyiségi jogait és vagyoni viszonyait szabályozza. A vagyoni jogviszonyok tárgyában indított perek a vagyonjogi perek, amelyek hatására a felek vagyonában változás következhet be. A tisztán pénzkövetelés iránt indított perek mellett tehát ide tartoznak azok a nem meghatározható pertárgyértékű kötelmi, dologi és öröklési jogi perek is, amelyek a felek vagyoni jogosultságait érintik.

A Javaslat szerint a vagyonjogi perek tárgyának értékhatára a hatályos Pp.-vel egyező összeghatár szerint kerül meghatározásra; a beszerzett ügyforgalmi adatok szerint e tekintetben változtatás a jelen helyzetben nem indokolt. Érdemes ugyanakkor utalni arra, hogy az értékhatár változtatása – mint a megfelelő finomhangolás eszköze – a jövőben is alkalmas lehet a törvényszék és a járásbíróság közötti, érkező ügymennyiségtől függő munkamegosztás alakítására. Az értékhatár meghatározása során elsősorban nem az ügyek bonyolultsága az eligazító szempont, ugyanis az ügy jogi megítélésének nehézségi foka és a pertárgy értékének nagysága között nincs közvetlen összefüggés, azaz a magasabb perértékű ügy nem szükségképpen bonyolultabb. Másfelől viszont figyelembe kell venni azt is, hogy a peres felek szempontjából a magasabb perértékű ügy akkor is nagyobb téttel bír, ha szakmai szempontból egyébként az ügy jogi megítélése egyszerűbb.

Célszerű a törvényszéki hatáskör változatlan fenntartása azokban a személyiségi jog megsértése miatt indult perekben, amelyekben felróhatóságtól független (objektív), nem vagyonjogi szankciók alkalmazását kérik (például jogsértés megtörténtének bírósági megállapítása, jogsértő eltiltása további jogsértéstől). Az önállóan érvényesített sérelemdíj és a személyiségi jog megsértéséből eredő kizárólag vagyonjogi (például kártérítés) igény iránt előterjesztett keresetek elbírálását azonban indokolt a járásbíróság hatáskörébe utalni. A személyiségi jogi perek vonatkozásában törvényszéki hatáskört indokoló specialitás ugyanis elsősorban a személyiségi jog megsértésének objektív, nem vagyonjogi szankcióival összefüggésben nyilvánul meg. Az objektív szankciók jellemzően [a vagyoni előny átengedésének kivételével (Ptk. 2:51. § (1) bekezdés *e)* pont)] nem vagyonjogi igény érvényesítését szolgálják, e pereknek számos olyan eljárásjogi sajátossága van, amely speciális szakértelmet igényelhet. Ehhez képest a kizárólag fizetési kötelezettséget eredményező szankció alkalmazása iránti igény jellemzően klasszikus vagyonjogi per keretei között vizsgálható, eljárásjogi sajátosságok nélkül.

A személyiségi jogok megsértése miatt indult perekre vonatkozó – a hatályos Pp.-ben rögzített – hatásköri szabály bírósági jogértelmezéssel is alakított lényeges tartalmán tehát nem célszerű változtatni, mert a változtatás egyrészt a korábban kifejtett indokokra tekintettel nem célszerű, másrészt az ügyek különböző szintű bíróságok közötti eloszlásában is jelentős átrendeződést indítana meg, ami aránytalan hangsúlyeltolódást eredményezne az egyes bírósági szintekhez igazodó ügyérkezés, valamint az ehhez kapcsolódó munkateher szempontjából is.

A Javaslat hatásköri szabályozása ennek megfelelően külön nem nevesíti a személyiségi jogok érvényesítése iránt indított pereket. A főszabály ugyanis az, hogy a törvényszék hatáskörébe tartoznak mindazok a perek, amelyek elbírálását törvény nem utalja a járásbíróság hatáskörébe. E főszabályból következően a személyiségi jog megsértése miatt indított nem vagyonjogi perek a törvényszék hatáskörébe tartoznak, míg a kizárólag vagyonjogi igény (pénzkövetelés) érvényesítése iránt indított perek a pertárgyértéktől függően tartoznak a járásbíróság, illetve a törvényszék hatáskörébe, tekintettel arra, hogy a járásbíróság bírálja el a hatásköri szabályozás alapján azokat a tisztán vagyonjogi pereket, amelyek tárgyának értéke a harmincmillió forintot nem haladja meg. Ha pedig a perben egyszerre érvényesítenek nem vagyonjogi és harmincmillió forint alatti vagyonjogi igényt, úgy a per a törvényszék hatáskörébe tartozik, tekintettel arra, hogy ha valamelyik kereseti kérelem elbírálására a törvényszéknek van hatásköre, a per a törvényszék hatáskörébe tartozik.

A tisztességtelen szerződési feltételek érvénytelensége tárgyában indított pereket indokolatlan kiemelni az érvénytelenségi perek közül. A tisztességtelen kikötésen kívül számos más érvénytelenségi okot ismer a Ptk., amelyek adott esetben súlyosabb megítélés alá is eshetnek (jogszabályba, nyilvánvalóan jóerkölcsbe ütköző szerződés), ezen túlmenően az érvénytelenségi jogkövetkezmények levonása tekintetében sincs lényeges minőségi eltérés az érvénytelenségi okok között. A felek a tapasztalatok szerint gyakran hivatkoznak az érvénytelenség jogkövetkezményeinek levonása érdekében több érvénytelenségi okra, ezek közül egynek – a tisztességtelen kikötésnek – a törvényszék, míg a többi érvénytelenségi oknak a járásbíróság hatáskörébe utalása a hatásköri ütközések folytán számos esetben eljárásjogi problémát okozott. A tisztességtelen kikötés miatti kifogást a hatályos Pp. szerint a járásbíróság bírálhatja el, viszontkeresetként ugyanakkor csak a törvényszék. A Javaslat a felemás helyzetet megszünteti, az érvénytelenségi perek – ideértve a tisztességtelen szerződési

kikötéseket is – értékhatártól függően tartoznak a járásbíróság, illetve a törvényszék hatáskörébe. A közérdekű kereset elbírálására ugyanakkor – a tisztességtelen általános szerződési feltétellel kapcsolatban is (Ptk. 6:105. §) – a törvényszék rendelkezik általános hatáskörrel.

A Javaslat indokolatlannak tartja a törvényszék hatáskörének fenntartását a nemzetközi árufuvarozásai vagy szállítmányozási szerződéssel kapcsolatos perekben, arra is figyelemmel, hogy a belföldi fuvarozási és szállítmányozási perek a járásbíróság hatáskörébe tartoznak. Az egységesség elvéből következik, hogy a nemzetközi árufuvarozással és szállítmányozással kapcsolatos perek ne legyenek elválasztva a belföldi̇től, és a pertárgy értékétől függően tartozzanak járásbírósági vagy törvényszéki hatáskörbe.

Nem hozhatók fel anyagi jogi szakmai érvek amellett sem, hogy az értékpapírból származó jogviszonnyal kapcsolatos perek – a pertárgy értékétől függetlenül – a törvényszék hatáskörébe tartozzanak. Az értékpapírból származó jogviszonnyal kapcsolatos perek túlnyomórészt a Ptk.-nak a szerződésekre, így az adásvételi, megbízási, bizományi szerződésre vonatkozó szabályainak az alkalmazását kívánják meg, amely speciális ismereteket nem igényel. Az értékpapírokra vonatkozó alapvető rendelkezéseket egyebekben a Ptk. tartalmazza, az e jogviszonnyal kapcsolatos perek elbírálására a járásbíróság a megfelelő szakismeretekkel rendelkezik.
A szellemi alkotásokkal kapcsolatos szerzői jogi, szomszédos jogi és iparjogvédelmi perek speciális, különös szakmai felkészültséget igénylő anyagi jogi szabályozás alá esnek, ezért változatlanul indokolt – a pertárgy értékétől függetlenül – a törvényszéki hatáskör fenntartása. A szerzői jogi perek közül a közös jogkezelés körébe tartozó jogok és díjigények érvényesítése iránt indított perek ugyan rendszerint egyszerű tényállású és megítélésű perek, az egységesség elvéből adódóan azonban a szerzői jogi perek megbontása és külön hatásköri felosztása indokolatlan. Megjegyzendő, hogy a szomszédos jogi perek a szerzői jogi perek tág kategóriájába tartoznak.

A Ptk. a szerződésen kívüli kártérítési felelősség egyes esetei között a közhatalom gyakorlásával okozott kárért való felelősséget is szabályozza, idetartozik – a közigazgatási jogkörben okozott kárfelelősség mellett – a bírósági jogkörben okozott kárért való felelősség is. A közhatalom gyakorlásával okozott kárért való felelősség vitathatatlanul magánjogi jogviszony, amelyet ennek megfelelően a Ptk. szabályoz. A közhatalmi jogkörben okozott károk megtérítése, illetve az e tárgykörrel szorosan összefüggő sérelemdíj megfizetése iránt indított perek törvényszéki hatáskörbe utalása ezért a pertárgy értékétől függetlenül, változatlanul indokolt.

A személyi állapotot érintő perek változatlanul a pertárgy értékétől függetlenül a járásbíróság hatáskörébe tartoznak, mint ahogy a végrehajtási perek is speciális, külön szabályozás hatálya alá tartoznak.

Ágazati törvények meghatározott ügyekben számos esetben előírják a törvényszék hatáskörét, mint például a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló 1991. évi XLIX. törvény, vagy a tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. törvény. Az új polgári perrendtartásban mindezekre kitérni a törvényszék általános elsőfokú hatásköre folytán nem szükséges. Ugyanezen okból szükségtelen a cégperek nevesítése. Indokolt ugyanakkor a jogi személyek és tagjaik, valamint a tagok egymás közötti tagsági jogviszonyon alapuló vagyonjogi pereinek; illetve a jogi személyek alapításával és törvényes működésével kapcsolatos vagyonjogi pereknek a járásbírósági hatáskör alóli kivételként

történő nevesítése, mert ezek a perek tárgyuknál fogva – értékhatártól függetlenül –, a többi cégperrel együtt továbbra is a törvényszék általános hatáskörébe tartoznak. A jogi személyek alapításával és törvényes működésével kapcsolatos perek felsorolása – a hatásköri szabály megfelelő alkalmazása érdekében – az értelmező rendelkezések között került elhelyezésre.
A Javaslat szabályozási rendszerére tekintettel az ágazati törvénynek adott esetben majd azt kell kimondania, hogy a per a járásbíróság – és nem a törvényszék – hatáskörébe tartozik. A törvényszék általános hatáskörének a rögzítését az újabb jogszabályalkotással megjelenő, illetve atipikus keresetek is indokolják, amelyek rendszerint új jogalkalmazási problémákat és jogértelmezési kérdéseket vetnek fel. Ezek az új rendszer alapján automatikusan törvényszéki hatáskörbe kerülnek, hacsak a jogalkotó azokat nem utalja kifejezetten a járásbíróság hatáskörébe. Ezáltal valósítható meg hatékonyabban az egységes jogértelmezés is.

A hatályos Pp. 23. § (2) bekezdésével összefüggésben, a joggyakorlatban számos jogértelmezési bizonytalanság merült fel. A Kúria 1/2013. (VI. 17.) PK vélemény 2. pontjához fűzött indokolás ezzel kapcsolatosan a következőket tartalmazza: „A Pp. 23. § (2) bekezdése úgy rendelkezik, hogy ha valamelyik pertársra a törvényszéknek van hatásköre, a per a törvényszék hatáskörébe tartozik. Ugyanakkor a tárgyi keresethalmazat esetében ilyen törvényi rendelkezés nincs. A bírói gyakorlat analógiaként a tárgyi keresethalmazat esetén is alkalmazta az említett szabályt, de ezzel ellentétes álláspont is kialakult a gyakorlatban, amely azon alapult, hogy ha az elsődleges kereseti kérelem a járásbíróság hatáskörébe tartozik, úgy azt a járásbíróságnak kell letárgyalnia, figyelemmel arra, hogy az eshetőlegesen előterjesztett további kereseti kérelem tárgyalására esetleg nem is fog sor kerülni. Az érvénytelenségi perekben felmerülő eljárásjogi kérdésekről szóló 2/2010. (VI. 28.) PK vélemény 3. b. pontja szerint vagylagos vagy eshetőleges kereseti (viszontkereseti) kérelem esetében a bíróságnak a hatásköri és illetékességi szabályokat az adott, vizsgált kérelem vonatkozásában kell alkalmaznia. A PK véleményben foglaltak ellenére a bírói gyakorlat egységessége nem állt helyre, mert a PK véleményben kifejtett jogi álláspontot – különböző érvek alapján – sokan vitatták és az ott további jogalkalmazási kérdéseket is felvetett. A Javaslat a joggyakorlati bizonytalanság megszüntetése érdekében rendelkezik úgy, ha valamelyik pertársra vagy kereseti kérelem elbírálására a törvényszéknek van hatásköre, a per egységesen a törvényszék hatáskörébe tartozik, feltéve, hogy a pertársaság vagy a keresethalmazat a – Javaslatban szereplő – speciális törvényi rendelkezések alapján megengedett.

A 21. §-hoz

A pertárgy értékének számos eljárási jogintézmény (illeték, ügyvédi munkadíj, pénzbírság) szempontjából meghatározó jelentősége van. A perrendben szabályozott jogintézmények közül elsőként és alapvetően a hatáskörre van kihatása, ezért a Javaslat a pertárgyérték számítására és meghatározására vonatkozó rendelkezéseket a Pp.-vel egyezően a hatáskörre vonatkozó szabályok közt helyezi el.

A Javaslat az (1) bekezdésben a számítás általános szabályát rögzíti. Lényegében nem változtat a Pp. rendelkezésén, amely valamennyi kereseti kérelem fajta esetében alkalmazható és kifejezi, hogy a számításnál alapvetően az igény tényleges értéke az irányadó, de csak az érvényesített mértékig.

A (2) bekezdés a számítás különös szabályait tartalmazza. A Javaslat az (1) bekezdésben rögzítetteket törvényi úton értelmezi, mivel a felsorolt esetekben a per tárgyának a sajátossága okán – pl. pénzkövetelés hiányában – nem feltétlenül lehet egy kétséget kizáró, egyértelmű értéket meghatározni.

Az a) és b) pontokban az egyes megállapítási és jogalakítási kereseti kérelmek esetére a bírói gyakorlatban kimunkált elvet ülteti át a jogszabályba. A szabály megfogalmazásából következően nem az a) pontot, hanem a perérték számítás általános szabályát kell alkalmazni akkor, ha a kereseti kérelem nem megállapításra, hanem – a szerződés érvénytelenségének vagy éppen hatálytalanságának a jogkövetkezményeként – marasztalásra irányul.
A dologi jogi perek jellemző sajátossága a pénzben kifejezhető értékű követelések érvényesítésének a hiánya, így a számítási segítségre szükség van. A Javaslat ezért változatlan tartalommal fenntartja a vonatkozó hatályos szabályt.
A Javaslat – szövegezésbeli egyszerűsítés mellett – ugyancsak átveszi a követelés biztosítása iránti perekre vonatkozó hatályos rendelkezést és a bírói gyakorlatot átemelve, egyező szabályozási logika mentén két pertípus, a fedezetelvonó szerződés hatálytalanságára alapított per, és a végrehajtási igényper szabályait külön is rögzíti. Ezeknél a szabályozást indokoló probléma ugyanaz: a per tárgyának az értékeként két érték is szóba jöhetne. Ezek közül mindig a kisebb a számítás alapja, mivel az érvényesített igényt megalapító anyagi jogi szabályokból következően az igény tényleges értékének ez felel meg.
A végrehajtás megszüntetése iránti per esetében is több értéket lehetne alapul venni: annak a követelésnek az értékét, amelyre vonatkozóan a végrehajtást elrendelték, vagy annak a követelésnek az értékét, amely behajtására a végrehajtás folyik. A Javaslat a Pp.-nek megfelelően ez utóbbit tekinti a számítás alapjának, hiszen e perben már nemcsak a követelés, hanem a végrehajtás léte is vitás. A végrehajtás korlátozása iránti perekre mindezek irányadóak azzal, hogy a keresetben érvényesített igény csak a végrehajtás egy részét érinti, így a pertárgyérték számítás kiindulópontja is csak a végrehajtási összeg vitatott része lehet.
A Javaslat a számadási perekre irányadó hatályos szabályokat nem veszi át, mivel a megállapításra irányuló kereseti kérelem szabályaiból is elhagyja a számadási perekre vonatkozó sajátos rendelkezéseket. A számadási perek tárgyának az értékét az általános számítási szabály alapján kell megállapítani.

Az új szabályozás a (3) bekezdésben egyrészt szintén a számítási nehézségek, másrészt a hatáskör befolyásolása miatt a ténylegesen megállapítható értéktől független, fiktív értéket rögzít, méghozzá egy időtartam meghatározásával. Az a) és b) pontokban megjelölt pertípusok esetében közös jellemző ugyanis, hogy a kereset tárgyául szolgáló jogviszonyban a szolgáltatási kötelezettség nem egyszer, hanem időközönként visszatérően és előre meg nem határozható ideig áll fenn. A külön szabály létét az a) pont értelmében ez esetben is csak az indokolja, ha le nem járt szolgáltatást követelnek. Lejárt követelés esetén ugyanis az érték kiszámítható, tehát ilyenkor a számítás általános szabálya az irányadó. Ugyanígy, ha a perben jövőben lejáró, de egy meghatározott ideig járó szolgáltatást követelnek, úgy a perértéknek az általános szabályok alapján a jövőben még teljesítendő szolgáltatások összértéke minősül.
A Javaslat szabálya a megfogalmazásából következően alkalmazandó akkor is, ha a per tárgya szolgáltatás felemelése vagy leszállítása. Ilyenkor az egy évi értéket csak az eredeti és a felemelni, illetve leszállítani kívánt szolgáltatás különbözete, tehát csak azon rész alapján kell megállapítani, amely iránt pert indítottak.
A b) pont azt az esetet szabályozza, amikor a kereseti kérelem nem a szolgáltatás követelésére vagy éppen felemelésére, leszállítására irányul, hanem magára a jogviszonyra. A kikötött szolgáltatásért járó ellenszolgáltatás értéke ilyenkor is csak egy időtartam hozzárendelésével számítható ki.

A Javaslat a kamat– és egyéb járulékkövetelések a perértékbe történő beszámíthatósága tekintetében fenntartja a hatályos rendelkezéseket. A kamat vagy más járulék tehát a pertárgyérték számítás szempontjából csak akkor bír értékkel, ha a maga a kamat vagy egyéb járulék minősül a per fő tárgyának.

A pertárgyérték a hatáskörre gyakorolt hatását alapul véve lényegében a jelenlegi szabályoknak, illetve a kialakult bírói gyakorlatnak megfelelően rendezi a pertárgyérték számítást akkor, ha a perben a valódi, illetve látszólagos tárgyi keresethalmazatot terjesztenek elő. Valódi tárgyi keresethalmazat esetén valamennyi érvényesített követelés vagy jog értékét össze kell adni, látszólagos tárgyi keresethalmazat esetén viszont csak a legnagyobb értékű kereset minősül a számítás alapjának. A Pp. a 25. § (1) bekezdésében indokolatlanul biztosít a pertárgyérték szabályai között a félnek vagylagos felhatalmazottságot, ezért a Javaslat a rendelkezést nem tartja fenn.

A 22. §-hoz

A Javaslat átveszi a pertárgyérték meghatározásának hatályos szabályait. Új, a meghatározást segítő rendelkezésként, a hatásköri és a keresetlevél tartalmi elemeit meghatározó szabályokkal összhangban előírja, hogy a pertárgyértéket az igényérvényesítés időpontja szerinti értéken kell megjelölni. Rendelkezik arról is, hogy az értéket Magyarország hivatalos pénznemében, tehát forintban kell megjelölni figyelemmel arra, hogy a forint azon jogintézmények szabályozási alapja is, amelyekre a per tárgyának az értéke hatással van.

A 23. és 24. §-hoz

A bíróság hatáskörének megállapításánál a per tárgyának értékére továbbra is a keresetlevél beadásának időpontja irányadó.

A Javaslat szerint, ha a hatáskör a per tárgyának értékétől függ, az írásbeli ellenkérelem előterjesztését követően nem vehető figyelembe a hatáskör hiánya.

Az önálló közigazgatási perrendtartás megalkotására tekintettel rendezni kell a közigazgatási és az új Pp. hatálya alá tartozó ügyekben eljáró bíróságok döntéseinek egymáshoz való viszonyát. Erre tekintettel kerül rögzítésre, hogy ha a közigazgatási ügyben eljáró bíróság saját hatáskörét állapítja meg, e döntése a „polgári" ügyben eljáró bíróságot köti. E rendelkezésből következik, hogy ha a közigazgatási ügyben eljáró bíróság előtt az ügy folyamatban van és a közigazgatási ügyben eljáró bíróság saját hatáskörének hiányát meg nem állapítva eljár, akkor függetlenül attól, hogy ugyanabban az ügyben a „polgári" ügyben eljáró bíróság előtt mikor indult meg az eljárás – a közigazgatási peres eljárás megindítását megelőzően, vagy azt követően – a polgári peres eljárást hivatalból meg kell szüntetni. Az erre vonatkozó rendelkezés az eljárás hivatalból történő megszüntetésével kapcsolatos okok között kerül meghatározásra. Itt indokolt ugyanakkor utalni arra is, hogy ha a közigazgatási peres eljárás nincs folyamatban, de a polgári ügyben eljáró bíróság úgy ítéli meg, hogy az előtte folyamatban lévő ügy a közigazgatási ügyben eljáró bíróság hatáskörébe tartozik, akkor az eljárás megszüntetésével egyidejűleg az ügy iratainak a közigazgatási ügyben eljáró bírósághoz történő áttételéről is rendelkezik. Összefoglalóan tehát megállapítható, hogy párhuzamosan folyamatban lévő eljárások esetén a polgári eljárás – áttétel mellőzésével történő – megszüntetésének van helye, míg közigazgatási eljárás hiányában az ügy áttételének is. Ez utóbbi esetben hatásköri összeütközés esetén, vagyis akkor, ha a közigazgatási ügyben eljáró bíróság is hatáskörének hiányát állapítaná meg, az eljáró bíróság kijelölésére kerülhet sor a Kúria előtti eljárásban, amelyre a közigazgatási perrendtartás speciális rendelkezései vonatkoznak.

Itt kerül rögzítésre az a speciális rendelkezés is, hogy a közigazgatási jogkörben okozott kár megtérítése iránti igény érvényesíthetőségének feltétele, hogy a közigazgatási ügyben eljáró

bíróság a jogsértést jogerősen megállapítsa, feltéve, hogy a közigazgatási bírói út biztosított. A közhatalom gyakorlásával okozott kárigény elbírálása tehát ezekben az esetekben – közigazgatási jogkörben okozott kár – is a polgári ügyben eljáró bíróság hatáskörébe tartozik, ugyanakkor a polgári ügyben eljáró bíróságot nem csupán köti a közigazgatási ügyben eljáró bíróság döntése, hanem a közigazgatási ügyben eljáró bíróság közigazgatási tevékenység jogszerűségének kérdésében hozott döntése előfeltétele a kárigény érvényesíthetőségének. Ennek hiányában nem az eljárás felfüggesztésének, hanem a keresetlevél visszautasításának van helye. Fontos ugyanakkor hangsúlyozni, hogy a közigazgatási ügyben eljáró bíróság keresetet elutasító ítélete önmagában nem akadálya a kárigény érvényesítésének. Előfordulhat ugyanis, hogy a közigazgatási ügyben eljáró bíróság megállapítja a jogsértést, de elutasítja a keresetet, ha a megállapított jogsértés nem hatott ki az ügy érdemére. Az ítéletben ilyen módon megállapított jogsértés is megalapozhat kártérítési igényt.

A 25. §-hoz

A hagyományos perjogi gyakorlathoz igazodva, továbbra is főszabály az illetékesség alperes lakóhelyéhez (székhelyéhez, stb.) kötése azzal, hogy a felperesnek azokban a jogvitákban, ahol a jogalkotó valamilyen elismert érdek folytán az igénye érvényesítését vagylagos illetékességi szabályokkal segíti elő, választási lehetőséget kell biztosítani. A kisegítő illetékességi szabályok fenntartása is indokolt.

Az alperes továbbra is kérheti, hogy a pert – ha az a lakóhely szerinti bíróságtól eltér – a munkahelye szerinti bíróság folytassa le, ugyanakkor elvárható az alperestől, hogy ezt az igényét még az írásbeli előkészítés folyamán, a tárgyalás kitűzését megelőzően, írásbeli ellenkérelmében terjessze elő. Jellemzően az alperes akkor kéri, ha a perrel összefüggő bizonyítás is egyszerűbben folytatható a munkahely bírósága előtt.

A Javaslat fenntartja a hatályos Pp. 30. § (1) bekezdésének szabályát azzal a pontosítással, hogy a nem természetes személyek elleni perekben az általános illetékességet a nem természetes személy székhelye és az a hely is megalapozza, ahol a jogvitában érintett ügyben eljáró, képviseletére hivatott szerv, szervezeti egység a működését kifejti. Ez esetben ugyanis nem állandó képviseleti megbízásról van szó, hanem arról, hogy a nem természetes személyek egyes szervezeti egységei, illetve azok vezetői a szervezeti egység működése körében a nem természetes személy képviselőjeként járhatnak el, és ez esetben az illetékességet megalapozza az ilyen szervezeti egység működési helye (a szervezeti egységeknek általában nincs székhelyük), ha ezek a szervezeti egységek jártak el a tényállás szerinti ügyben. Ez a szabály a pereknek az ország egész területén való egyenletesebb elosztását segíti, ezért kisegítő szabályként alkalmazása indokolt. A jogvitában érintett ügyre utalás megfelel a bírói gyakorlatnak, mivel nyilvánvalóan nem alapozhatja meg az illetékességet önmagában az, ha az alperesi nem természetes személynek egy adott helyen van egy irodája; szükséges, hogy az kötődjön a per tárgyává tett jogviszonyhoz.

Nem szükséges a hatályos Pp. 29. § (4) bekezdésének fenntartása. Egyrészt ritkán kerül alkalmazásra, másrészt amennyiben az alperes ismeretlen helyen tartózkodik és utóbb a címe ismertté válik, akkor a szabályszerű kézbesítés mellett ennek az oka általában az alperes érdekkörében jelentkező körülmény, amelyre hivatkozva nem támogatható – a perhatékonyság érvényesülésével szemben – akár a per későbbi szakaszában történő áttétel.

A hatályos Pp. 30/A. §-ának fenntartása nem indokolt, a fogyasztókra vonatkozó speciális illetékességi szabályok hivatottak biztosítani a megfelelő fogyasztói igényérvényesítést.

A 26. §-hoz

A vállalkozás által fogyasztóval szemben, szerződéses jogviszonyból származó igény érvényesítése iránt indított perre az alperes belföldi lakóhelye szerinti bíróság kizárólagosan illetékes. Ez a speciális illetékességi szabály kettős célt szolgál. Egyrészt a gyengébb félnek tekintett fogyasztó érdekeit szolgálja azáltal, hogy a vele szemben indított per lefolytatására a lakóhelye szerint illetékes bíróságon kerüljön sor. Másrészt arra is alkalmas, hogy a Budapestre és környékére koncentrálódó ügyterhet (ami a felperesi kör székhelyéhez igazodó illetékességi kikötésekből adódik) jobban szétterítse, gyorsítva egyúttal e perek elintézésének időtartamát is. A kevesebb ügyet tárgyaló bíróságok gyorsabban tudják elintézni ezeket az ügyeket, például sűrűbben tudják a folytatólagos tárgyalásokat kitűzni. Nem elegendő ugyanakkor a lakóhelyhez kötni a kizárólagos illetékességet, kisegítő szabályok alkalmazása is szükséges annak esetére, ha az alperesnek nincs lakóhelye, tartózkodási helye. A lakóhely megléte tehát esetleges, szemben azzal, ha konkrét bíróság van megjelölve kizárólagosan illetékes bíróságként. A Javaslatban használt vállalkozás és fogyasztó fogalom a Ptk. fogalomhasználatához igazodik, az ezzel kapcsolatos utaló szabályok az értelmező rendelkezések között kerültek elhelyezésre.

Kizárólagos illetékességi szabály vonatkozik azokra az esetekre is, amikor a károsult közvetlenül a károkozó biztosítójával szemben érvényesíti igényét felelősségbiztosítási szerződéssel összefüggő törvényi rendelkezés alapján. Ennek tipikus esete, amikor a gépjárműkárral, vagy gépjárműhasználattal összefüggő balesettel kapcsolatos igények kerülnek a biztosítóval szemben érvényesítésre. A hatályos szabályozás alapján ilyenkor az illetékességet főszabály szerint a biztosító székhelye határozza meg. Mivel a biztosító társaságok nagy részének a székhelye a központi régióban (Budapest és Pest Megye) található, ezeket a pereket szinte kizárólag a központi régió bíróságai tárgyalják le a vidéki károsultak vonatkozásában. Ez a helyzet egyrészt indokolatlanul növeli az ügyterhet az amúgy is leterhelt régióban, de egyéb indokolatlan problémákat is szül, amelyeknek orvoslása mindenképpen indokolt. A károsultnak Budapestre kell utaznia a tárgyalásra, ami egyrészt utazási költséget keletkeztet, másrészt személyi sérülés esetén további nehézségekkel jár (személyi sérülést okozó balesettel kapcsolatos kártérítési igények). A károkozásra jellemzően a károsult lakóhelyének régiójában kerül sor, így a káresemény tanúi is jellemzően vidéken élnek, így nekik is, akár többször Budapestre kell utazniuk (utazási költség, kiesett munkaidő stb.). Gépjárműkár esetén a sérült gépjármű is vidéken van, sok esetben ezért a felek vidéki szakértő kirendelését kérik, aki helyben meg tudja vizsgálni a gépjárművet és nem kell odautaznia, ami további költséggel járna. Ha azonban szükség van a szakértő meghallgatására is, akkor a szakértőnek is meg kell jelennie a tárgyaláson, Budapestre kell utaznia. A fent jelzett esetekben elvileg a bíróságnak megkeresett bíróság útján kell eljárnia, aki kihallgatja a tanút, kirendeli a szakértőt az eljáró bíróság instrukciói alapján, de ilyenkor az eljáró bíróság nem tud közvetlenül kérdéseket intézni a tanúkhoz, a szakértőhöz, sérül a közvetlenség elve, bonyolult és nem hatékony az eljárás. A javasolt rendelkezés ezeket a problémákat kívánja orvosolni. A rendelkezés azért a „károkozótól eltérő harmadik személy" kifejezést használja, mert a kötelező gépjármű-felelősségbiztosításról szóló 2009. évi LXII. törvény 28. § (1) bekezdése alapján a károsult a törvényen alapuló kártérítési igényét nem kizárólag az üzembentartó biztosítójával szemben, hanem meghatározott esetekben a Kártalanítási Számla kezelőjével szemben jogosult érvényesíteni, ha pedig a jogalkotó a jövőben újabb, vagy a korábbiaktól eltérő perlési lehetőségeket határozna meg, a szabály módosítása akkor sem válik szükségessé.

A 27. §-hoz

A felek által kikötött illetékesség szabályainak lényeges változtatása nem indokolt, az harmonizál a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló 1215/2012/EU rendelet 25. cikkével is. A vállalkozás által fogyasztóval szemben, szerződéses jogviszonyból származó igény érvényesítése iránt indított perre meghatározott kizárólagos illetékességi szabály bevezetése által megvalósuló jogvédelem következtében szükségtelen annak az előírásnak a fenntartása, amely szerint, ha az illetékességi kikötés az általános szerződési feltételek között szerepel, a kikötött bíróság az alperesnek legkésőbb az első tárgyaláson előterjesztett kérelmére a pert az alperes által megjelölt bírósághoz teszi át.

A Javaslat ugyanakkor a megfelelő ügyteher-eloszlás biztosítása érdekében továbbra is fenntartja a hatályos Pp. 41. § (6) bekezdésébe foglalt kikötési tilalmat a Fővárosi Törvényszék, a Budapest Környéki Törvényszék, valamint a Pesti Központi Kerületi Bíróság vonatkozásában.

A 28. §-hoz

A vagylagos illetékességi szabályok lényeges megváltoztatása nem indokolt, ugyanakkor a szabályozás pontosítása, kiegészítése szükséges.

A tartásra, járadékra és más hasonló célú időszakos szolgáltatásra kötelezés iránti per esetében csak a törvényen alapuló tartásra jogosultnál célszerű elismerni a saját lakóhelye szerinti bíróság előtti perléshez való jogosultságot. A további időszakos szolgáltatások tekintetében ennek biztosítása nem indokolt, mert adott esetben elégséges a fizetendő összeg járadékként meghatározása ahhoz, hogy az általános illetékességi szabályoktól el lehessen térni. Hangsúlyozni kell ugyanakkor, hogy a fogyasztónak fennáll az a lehetősége, hogy a vállalkozással szemben fennálló szerződéses jogviszonyból származó járadék igényt a saját lakóhelye előtti bíróságon érvényesítse, amely megfelelő védelemnek minősül.

A hatályos Pp. személyállapotot érintő perekkel összefüggő vagylagos illetékességi szabályai az érintett különleges eljárás szabályai között kerülnek elhelyezésre.

Az ingatlanra vonatkozó jogviszonyból eredő perek tekintetében az ingatlan fekvése szerint illetékes bíróság választásának biztosítása nem indokolt, ha a jogvita egyébként nem függ össze az ingatlan tulajdonával, birtokával vagy az ingatlant terhelő joggal. Erre tekintettel a Javaslat ezt a lehetőséget elhagyja.

Az ügyletkötés, vagy a teljesítés helyéhez kapcsolódó vagylagos illetékesség lehetőségének kiterjesztése indokolt valamennyi szerződéses jogviszonyból származó igényre. A Ptk. magánszemélyek vonatkozásában érvényesülő kereskedelmi jogi szemlélete megalapozza, hogy ne csak a gazdálkodó szervezet által tevékenységi körében kötött ügyletre vonatkozzon ez a különös illetékességi ok. A fogyasztónak a vállalkozással szemben fennálló, szerződéses jogviszonyból származó igénye érvényesítése iránti per tekintetében nem kizárólagos, hanem vagylagos illetékességi ok kerül bevezetésre, mert a fogyasztónak az érdekeit az veszi figyelembe, ha fennmarad a választási lehetősége a saját vagy az alperes lakóhelye, székhelye szerinti illetékesség tekintetében.

A 29. és a 30. §-hoz

Az illetékesség pertársasággal összefüggő szabályai lényegében a hatályos Pp. szabályaival megegyeznek.

A Pp. hatásköri és illetékességei szabályai olyan közjogi természetű, kógens szabályok, amelyek nem tartoznak a fél rendelkezési joga alá. Ezért a Javaslat szerint továbbra is úgy kell az illetékesség vizsgálatát szabályozni, hogy annak hiányát a bíróságnak hivatalból kell figyelembe vennie, vagyis a fél ilyen irányú kérelme hiányában vagy akár kérelme ellenére is észlelnie kell az illetékesség szempontjából jelentős tényeket, és le kell vonni annak a jogkövetkezményeit. Ugyanakkor időbeli korlát fenntartása a perhatékonyság megvalósítása érdekében szükséges. A Javaslat alapján a kizárólagos illetékességen kívül az írásbeli ellenkérelem előterjesztése után az illetékesség hiányát figyelembe venni már nem lehet.

A 31. és 32. §-hoz

A kijelölés szabályainak lényegi megváltoztatására nem került sor arra tekintettel, hogy azok a gyakorlatban megfelelően működnek.

Ha azonban a hatásköri összeütközés a polgári ügyben eljáró és a közigazgatási ügyben eljáró bíróság között merül fel, akkor a közigazgatási perrendtartás eljáró bíróság kijelölésére vonatkozó speciális rendelkezéseit kell alkalmazni.

Indokolt azt is megengedni, hogy a kijelölés kérdésében határozó bíróság a határozat meghozatala előtt beszerezhesse a kijelölni tervezett bíróság bíráinak – a felmerült kizárási okkal összefüggő – nyilatkozatait. E rendelkezés azt a célt szolgálja, hogy a kijelölő bíróság a határozat meghozatala előtt tájékozódhasson a tekintetben, hogy a kijelölni tervezett bíróság kijelölése nem ütközik-e akadályba. Akadály bejelentése esetén ugyanis a kijelölés mellőzhető, másik bíróság kijelölése rendelhető el, ami gyorsíthatja a kijelölés folyamatát, a kijelöléssel érintett ügy érdemi intézését.

A 33–35. §-hoz

A Javaslat a perbeli jogképesség vonatkozásában megőrzi a hatályos Pp.-ben követett szabályozási megoldást. A perbeli jogképesség ugyanis alapvetően a polgári jog szerinti jogképességhez igazodik, így a perbeli jogképesség megilleti mindazokat a jogalanyokat, amelyeket a Ptk. vagy más anyagi jogi jogszabály szerint jogok illethetnek, és kötelezettségek terhelhetnek. A Javaslat a hatályos Pp. perbeli cselekvőképességre vonatkozó rendelkezését is fenntartja, tekintettel arra, hogy a normaszövegnek a Ptk.-val való összhangját a jogalkotó már megteremtette, további módosítására nincs szükség.

A törvényes képviselet tekintetében – különösen annak anyagi jogi összefüggéseire tekintettel – nem indokolt koncepcionális átalakítás. A hatályos Pp. 49. § (2) bekezdésének szerkezeti átalakítása a jobb áttekinthetőséget szolgálja. A Javaslat a lehető legrugalmasabb fogalmakat használja annak érdekében, hogy az anyagi jogi szabályokkal való összefüggés miatt csak a lehető legszükségesebb esetben merülhessen fel a szabályok változtatásának igénye.
A hatályos Pp. 49. § (3) bekezdésének fenntartása nem indokolt, tekintettel arra, hogy az nem rendelkezik normatív tartalommal. A törvényes képviseletre és képviselőre vonatkozó anyagi

jogi szabályokat a peres eljárással összefüggésben – utaló szabály megalkotása nélkül is – alkalmazni kell.

Itt indokolt rámutatni, hogy a felek perbeli jog- és cselekvőképességét, valamint a törvényes képviselőnek és a támogatónak ezt a minőségét, ha ezek iránt kétség merül fel, a bíróság az eljárás bármely szakában hivatalból vizsgálja. A fél feladata, hogy saját – eljárni jogosult – törvényes képviselőjét megjelölje. Ha a bíróságban kétség merül fel a megjelölt törvényes képviselő ebbéli minősége tekintetében, akkor hiánypótlás keretében kell felhívnia a felet a mellőzött törvényes képviselő pótlására, ellenkező esetben a keresetlevél visszautasításának, vagy az eljárás megszüntetésének van helye.

A 36. és 37. §-hoz

Szerkezeti tagolásában a Javaslat részben eltér a hatályos Pp.-től. A Javaslat e körben rendező elvnek a pertársaság keletkezését tekinti, így – szemben a hatályos Pp. 51. § *a)* pontjával – elkülönítve, külön szakaszban szabályozza a kényszerű és a nem kényszerű, ám mégis egységes pertársaságot, ennek következtében ugyanakkor egy szakaszba kerül a célszerűségi pertársaság valamennyi esete.

Kényszerű pertársaságról akkor beszélünk, ha a felmerülő jogvita csupán úgy rendezhető, ha valamennyi releváns személy a perben félként részt vesz és a felperesi, illetve az alperesi oldalon ez többalanyúságot eredményez. Ilyenkor e személyek részvétele a perben egyfajta szükségszerűség a döntéshozatal szempontjából. Nem lehet például a közös tulajdont megszüntetni polgári perben, ha nem áll valamennyi fél perben, csak a tulajdonostársak egy része, hiszen így a perben nem álló személyek tulajdoni illetősége – maga a közös tulajdon is – fennmaradna. Más esetekben ugyanakkor a keresetről való döntéshez nem szükséges valamennyi érintett perbeli részvétele. Ezt az esetkört a Javaslat a célszerűségi pertársaság kategóriájával rendezi továbbra is, melynek első esete ugyanakkor egységes pertársasági formát ír le.

A pertársak közötti viszonyrendszer szempontjából annak van jelentősége, hogy a perben hozott döntés (határozat) anyagi jogerőhatása kiterjed-e a felekre, vagy sem. Az utóbbi eset nyilván úgy adódhat, hogy a felek csak az ügyeik valamilyen összefüggése miatt vesznek részt ugyanabban a perben, valójában azonban más-más kereset felperesei, illetve alperesei. Amennyiben az anyagi jogerőhatás kiterjed a felekre, egységes pertársaságról beszélünk. Amennyiben ez hiányzik, csak egyszerű pertársaság áll fenn. A Javaslat e fogalompár kapcsán a hatályos Pp. rendszerét viszi tovább.

Az egységes–egyszerű pertársaságon alapuló felosztással szemben ugyanakkor a választott megoldást az indokolja, hogy az egyéb perjogi intézmények kapcsán a pertársaság egyes esetei közötti különbség inkább a kényszerű–célszerű fogalompár mentén adódik. A korábbi felfogás továbbélését segíti elő ugyanakkor a pertársaság egyes eseteinek a hatályos szabályozással közel azonos megfogalmazása.

A hatályos Pp. 130. § (1) bekezdés *g)* pontjában, azaz a keresetlevél idézés kibocsátása nélküli elutasításának a szabályai között szerepel az a rendelkezés, amely a bíróság számára intézkedési kötelezettséget teremtett ebben a szituációban. A bírósági felhívás elmulasztásának következményeit továbbra is a keresetlevél visszautasítása, illetve a permegszüntetés esetei között szabályozza a Javaslat.

A Javaslat külön §-ban rendezi a célszerűségi pertársaság valamennyi esetét, megszövegezésében tudatosan követi a hatályos Pp. 51. § *a)* pontjának második fordulatát, illetve *b)* és *c)* pontját. A Javaslat csupán e szakasz *a)* pontját pontosítja. Értelemszerűen nem a döntés (ami főszabály szerint a határozat rendelkező része) „terjed ki" azokra a felekre, akikre az perbenállásuk nélkül is szükségszerűen kiterjedne. A pontosítás értelmében csak az „ítélet" terjedhet ki egyéb személyekre, mégpedig az ítélethez társuló anyagi jogerőhatás által. A célszerűségi pertársaság szabályozásának az az alapelve, hogy amennyiben nem kényszerű a pertársaság, milyen körben illeti meg a felperest az őt érintő ügyek egy perben való elbírálásnak lehetősége különböző alperesek vonatkozásában. A Javaslat tehát meghatározza azokat a kritériumokat, amelyek teljesülése esetén egy ilyen ügyegybefoglalás megengedhető. Az alperesek főszabály szerint kötelesek az elé a fórum elé járulni, amelyet a felperes kiválasztott, hiszen az ügyek közötti kapcsolat erőssége legitimálja ezt. Azonban amennyiben a perbeli követelések csupán hasonló ténybeli és jogi alapból erednek, megkövetelendő, hogy fennálljon ugyanannak a bíróságnak az illetékessége valamennyi alperessel szemben a kisegítő, pertársasági illetékességi szabály nélkül is, az ilyen laza kapcsolat ugyanis nem egyenlíti ki a potenciális alperesi érdeksérelmet. Így tehát a *c)* pont szerinti esetben az alperesek tulajdonképpen csak akkor perelhetőek együtt, ha őket külön-külön perelve is eljárhatna ugyanaz a bíróság, azaz ha az együttperléssel nem szenvednek sérelmet.

A 38. és 39. §-hoz

A Javaslat a pertársak jogállását tekintve nem kíván koncepcionálisan eltérni a hatályos Pp. 52–53. §-ának rendelkezéseitől. Ennek megfelelően az egységes pertársak viszonyát a függőség elve határozza meg, egyszerű pertársak esetében pedig a függetlenség elve érvényesül. A pertársak viszonyát elemezve megállapítható, hogy a perrendtartásnak elsősorban azokat a helyzeteket kell kezelnie, amikor is a pertársak perbeli cselekményei (vagy éppen a mulasztásban megnyilvánuló akarata) egymással ellentétesek. Egyértelmű továbbá az is, hogy ez a szabályozási igény csak az egységes pertársaság kapcsán merül fel, az egyszerű pertársaság esetében – mivel a pertársak egymástól függetlenül végzik perbeli cselekményeiket, illetve követik el mulasztásaikat – azonban nem.

A pertársak függőségének elve alól ugyanakkor hagyományosan kivételt kell tenni az ún. anyagi rendelkező cselekmények (egyezségkötés, elismerés, jogról való lemondás) esetében azok személyhez kötöttsége miatt.

A polgári jog szabályai szerint valamely személy kifogásait egyes esetekben más személyek is érvényesíthetik. Erre példaként szolgálhat többek között a Ptk. 5:36. § (3) bekezdése [a tulajdonjog védelme], 6:29. § (3) bekezdése [egyetemleges kötelezettség]. Ezekre a kifogást érvényesítő személyekre a perben hozott határozat anyagi jogerőhatása jellemzően nem terjed ki, illetve a kapcsolódó jogvita nem indokol kötelező perbenállást. E személyek általában csak egyszerű pertársaságot alkotnak azzal a személlyel, akinek a kifogását érvényesítik. Ahol a fél ugyanazokat az anyagi jogi kifogásokat érvényesíti, mint a pertársa, felmerül a közös pervitel szükségessége. Az anyagi jogi szabályok alapján egyértelműnek tűnik ugyanis, hogy a kifogások érvényesítésének a megengedése teljes körű, azaz a kifogások kapcsán gyakorlatilag közös jog keletkezik. Ez a jogközösség azonban a függőségi elv alkalmazását indokolja e körben. A pertársak függősége ugyanakkor nem érvényesülhet minden perbeli cselekményre, hiszen az erre okot adó körülmények – a kifejtettek szerint – csak a közös kifogásokkal összefüggésben állnak fenn. Ahol ez nem adott, ott az egyszerű pertársaság szabályát kell követni.

Egyszerű pertársaság esetén a függetlenség elve érvényesül, azaz a pertársak cselekményei egymásra nem hatnak ki. Egyszerű pertársaság esetén valójában a különböző ügyeknek csupán technikai értelemben vett együttes tárgyalása történik, amelyre nem perjogi szükségszerűség, hanem a felperes(ek) magánérdeke, perhatékonysági megfontolások adnak okot. Az együttes tárgyalás koncepciója a részletszabályok szintjén is megjelenik, amely szerint a bíróságnak lehetősége van – belátása szerint – arról dönteni, hogy az ily módon egyazon per keretébe tartozó ügyeket elkülönítve tárgyalja, amely tárgyalásra az adott ügyben közvetlenül nem érdekelt pertárs idézése mellőzhető.

A 40. §-hoz

Kötelező perbenállás esetén a jogvita eldöntéséhez fűződő érdekviszonyok nem mindig tükröződnek vissza a keresetlevéllel kialakított felperesi – alperesi felállásban. Ennek megfelelően kötelező perbenállás esetében nem feltétlenül az válik felperessé, illetve felperesi pertárssá, aki egyetért a keresettel (amely keresetet adott esetben ráadásul saját maga is megindíthatta volna), hanem az, aki elsőként cselekszik, illetve akik képesek a keresetindítás kapcsán együtt cselekedni. Ilyen esetben előfordulhat, hogy olyan személy válik alperessé, aki egyébként, ha tehette volna, leginkább a felpereshez, illetve a felperesi pertársasághoz csatlakozott volna, azaz a keresettel magával egyetért, azt ő maga is érvényesíthetné. A Javaslat erre kínál megoldást azáltal, hogy két területen (bizonyítás, költségviselés) a keresethez csatlakozó (azt elfogadó) alperest egy-egy fikcióval felperesi pozícióba helyezi. A jogvita eldöntéséhez fűződő érdek ugyanis nagymértékben befolyásolja a fél pervitelét, sokkal jobban, mint az, hogy alperesi vagy felperesi pozícióban van-e. Ez a korlátozott „pozícióváltás” ugyanakkor csak az alperes kérelmére következhet be, amelynek megtételét indokolt a perfelvételt lezáró végzés meghozataláig megkövetelni, hiszen a percezúra időpontjában e részben módosult szerepeknek is rögzülniük kell, később meg nem változtatható módon.

Általában igaz az a felosztás, hogy a felperes bizonyítása kapcsán a többi felperes azonos érdekű, az alperesek pedig ellenérdekűek. Ha azonban egy alperes valójában a felperes nézeteit osztja, a bizonyítás során is a felperes mellett áll, szemben a többi alperessel.

Az ilyen jellegű „pozícióváltás” ugyanakkor visszaélésre is alkalmat adhat. Ennek a Javaslat elejét kívánja venni. Ezért ha a bíróság az eset összes körülményének mérlegelésével úgy ítéli meg, hogy a keresethez csatlakozó nyilatkozat megtétele a jóhiszemű joggyakorlás követelményével ellentétes, a keresethez csatlakozás iránti kérelmet elutasítja. Ha a keresethez csatlakozás engedélyezése már megtörtént, de a keresethez csatlakozó alperes e jogát utóbb rosszhiszeműen gyakorolja, a bíróság az érintett perbeli cselekményeket (például indítványokat, nyilatkozatokat) mellőzi, illetve a per egyéb adatait is figyelembe véve bírálja el. A keresethez csatlakozás engedélyezése, illetve a kérelem elutasítása tárgyában hozott határozatokkal szemben külön fellebbezésnek nincs helye, az azzal kapcsolatos jogorvoslati eljárás lefolytatása az eljárás szükségtelen elhúzódását eredményezné. A bíróságnak ugyanakkor a keresethez csatlakozással összefüggő döntéseit legkésőbb az ítéletében meg kell indokolnia.

Hasonló megfontolások alapján indokolt módosítani a perköltség viselésének általános szabályait is a keresethez csatlakozó alperes javára, azzal, hogy a keresethez csatlakozó alperes pervesztesség esetén a perköltségnek kizárólag azt a részét köteles megtéríteni, amely a saját perbeli cselekményeivel összefüggésben merült fel.

A 41–44. §-hoz

A hatályos szabályozás a beavatkozás két fajtáját különíti el: a jelenlegi Pp. 54. § (1) bekezdésében szabályozott önkéntes beavatkozást, illetve a jelenlegi Pp. 58. §-ában megjelenő perbehívásos beavatkozást.

A hatályos Pp. egységesen kezeli a beavatkozás jogintézményét és a bírósági valamint a jogalkalmazási gyakorlat nem ismer olyan problémát, amely a változtatást – ezen a téren – indokolttá tenné. A beavatkozás jogintézményének kodifikációja kapcsán a Javaslat kizárólag a ténylegesen indokolt módosításokat jeleníti meg.

Indokolt előre bocsátani, hogy egyes különleges perekben – például személyállapotot érintő perek – a beavatkozás lehetőségének kizárása, vagy speciális szabályainak meghatározása a mögöttes anyagi szabályokra és a speciális perrendi tartalmakra tekintettel szükséges, indokolt azonban ezeket az általánostól eltérő, különleges szabályokat az adott különleges perre vonatkozó normaszövegnél megjeleníteni.

A gyakorlatban a beavatkozói szándék késedelmes bejelentése, a beavatkozó rosszhiszemű eljárása, avagy a kifejezetten irat-betekintési vagy perelhúzási céllal történő beavatkozások olyan, a peres eljárás gyorsítása, hatékonysága ellen ható jelenségek, amelyek meggátolása indokolt. A beavatkozóként a perben részt venni kívánó harmadik személynek, a bíróságnak és a feleknek is érdeke, hogy a beavatkozó mielőbb bekapcsolódhasson az eljárásba. Jogpolitikai cél ugyanis, hogy a perek alanyi köre minél előbb tisztázott legyen. Perhatékonysági és pertaktikai szempontból sem támogatható a beavatkozó indokolatlanul késedelmes nyilatkozattétele, mivel ez perelhúzást eredményezhet, tekintettel arra, hogy a bíróságnak döntenie kell a kérelemről, előtte pedig a feleket – a gyakorlatban szinte kivétel nélkül – meghallgatja.

Mindezekre tekintettel főszabály szerint – igazodva az osztott perszerkezet eljárási sajátosságaihoz is – beavatkozásnak a perfelvételt lezáró végzés meghozataláig van helye. E határidőt követően tett nyilatkozat hatálytalan, azt a bíróság figyelmen kívül hagyja. A határidőt követően tett nyilatkozat hatálytalanságnak jogkövetkezménye a per elhúzódásának megakadályozását szolgálja. A bíróságnak nem kell az ilyen nyilatkozatot tartalmazó beadványt formális végzésben elutasítania, nincs helye jogorvoslatnak sem, a nyilatkozatra úgy kell tekinteni, mintha elő sem terjesztették volna. A felek és a beavatkozni szándékozó érdekkörébe tartozik, hogy amennyiben bármelyikük szükségesnek látja a beavatkozás megtörténtét, ennek megvalósulását még a perfelvételi szakban előmozdítsa, ennek elmaradása esetén az érdemi tárgyalási szakban beavatkozásnak – a jogszabályban meghatározott kivételtől eltekintve – helye nincs. A perfelvételi szakban ugyanis rögzülnek a per kereteit meghatározó kérelmek, nyilatkozatok, a beavatkozásnak a per későbbi szakaszában történő engedélyezése rontaná a percezúra eljárás gyorsítását célzó hatását, vagyis azt, hogy a perfelvételt lezáró végzés meghozatalát követően – a szükséges bizonyítás hatékony lefolytatása érdekében – főszabály szerint a kérelmek nem változtathatóak meg.

Önálló beavatkozóról beszélünk, ha a perben hozott ítélet anyagi jogerőhatása a beavatkozónak az ellenféllel szemben fennálló jogviszonyára is kiterjed. Az anyagi jogerőhatás miatt önálló beavatkozás esetében indokolt megengedni, hogy ha a beavatkozni szándékozó a fél pernyertességéhez fűződő jogi érdekéről önhibáján kívül a perfelvételt lezáró végzés meghozatalát követően szerez tudomást, akkor a tudomásszerzés időpontjának valószínűsítése mellett, a tudomásszerzést követő 30 napon belül a perbe beavatkozhasson.

Ebben az esetben beavatkozásnak legfeljebb az elsőfokú ítélet meghozatalát megelőző tárgyalás berekesztéséig van helye.

A hatályos Pp. nem rendelkezik arról, hogy a beavatkozást megalapozó jogi érdek megszűnése esetén mi a teendő, ezért a Javaslat kiegészíti a szabályozást azzal, hogy, ha a beavatkozást megalapozó jogi érdek bármely okból megszűnik a bíróság a beavatkozót - a felek és a beavatkozó meghallgatása után - a perből kizárja. A Javaslat ugyanakkor egyértelműsíti, hogy a perből kizáró határozat jogerős elintézéséig a beavatkozó a perbeli jogosultságait gyakorolhatja.

A beavatkozás bejelentésére főszabály szerint a perfelvételt lezáró végzés meghozataláig kerülhet sor és a beavatkozónak lehetőséget kell biztosítani arra, hogy a perfelvételi szakban a per tárgyával kapcsolatos tény- és jogállításait megtehesse. Ezért a perfelvételt a bíróság mindaddig nem zárhatja le, amíg a beavatkozás tárgyában jogerős határozatot nem hoz. E szabály alól csak az önálló beavatkozóval összefüggésben enged a Javaslat kivételt, az önálló beavatkozó – a korábban már részletezett feltételek megvalósulása esetén – a perfelvételt lezáró végzés meghozatalát követően, vagyis az érdemi tárgyalási szakban is beavatkozhat. Hangsúlyozni szükséges ugyanakkor, hogy az érdemi tárgyalási szakban történt beavatkozás esetében a perfelvétel kiegészítésére már nem kerülhet sor, a beavatkozó tény és jogállításokat az üggyel kapcsolatban már joghatályosan nem tehet, kizárólag a beavatkozást megengedő határozat közlésétől számított 15 napon belül bizonyítási indítványt terjeszthet elő, vagy bizonyítékot bocsáthat rendelkezésre. Az önálló beavatkozó a beavatkozás iránti kérelmet elutasító, illetve beavatkozót a perből kizáró határozat ellen külön fellebbezéssel élhet, ugyanakkor a fellebbezés elbírálása az eljárás érdemi folytatását adott esetben megakasztja. Ha a beavatkozás bejelentésére a perfelvételi szakban kerül sor, akkor a perfelvétel nem zárható le időlegesen, vagy ha a bejelentésére az érdemi tárgyalási szakban kerül sor, akkor az elsőfokú érdemi határozat nem hozható meg mindaddig, amíg a beavatkozás tárgyában jogerős határozat nem születik. Mindezekre tekintettel a Javaslat fenntartja a fellebbezés felterjesztésére és a másodfokú határozat meghozatalára vonatkozó szigorúbb eljárási határidőket – melyeket a hatályos Pp. a végzés elleni fellebbezésre vonatkozó rendelkezések között szabályozott – az eljárás időszerűségének biztosítása érdekében.
A Javaslat azt is rögzíti, hogy a beavatkozó perbeli jogosultságait a beavatkozást megengedő határozat meghozatalát követően gyakorolhatja.

Mivel a beavatkozó nem fél, ha meghallgatására van szükség, a bírósági gyakorlat szerint tanúként kell megidézni [Legfelsőbb Bíróság M. törv. I. 10095/1988. – BH 1989.1142.]. A gyakorlatban felmerült az az igény, hogy a beavatkozót a bíróság félként hallgassa meg, ugyanis a tanú a határozatokat, iratokat nem kaphatja meg, a kihallgatását megelőzően a tárgyaláson nem lehet jelen, olyan széles jogkörrel, mint a beavatkozó nincs felruházva. Mindezen érvek alapján indokoltnak tűnik a bírósági gyakorlat megváltoztatása, ezért a Javaslat kimondja, hogy a beavatkozót a bíróság a fél személyes meghallgatására vonatkozó szabályok szerint hallgatja meg.

Főszabály szerint a beavatkozó – az egyezséget, az elismerést és a jogról való lemondást kivéve – minden cselekményre jogosult, amelyet az általa támogatott fél megtehet (például kifogásolási jog az eljárás szabálytalansága esetén, vagy az Alkotmánybíróság eljárásának kezdeményezése), cselekményeinek azonban csak annyiban van hatálya, amennyiben a fél a cselekményt elmulasztja, illetve amennyiben a beavatkozó cselekményei a fél cselekményeivel nem állnak ellentétben. Erre tekintettel mindazon esetekben, amikor a Javaslat a félnek valamilyen cselekvési jogosultságot biztosít, az értelemszerűen a

beavatkozóra is vonatkozik. E cselekmények hatálya ugyanakkor a beavatkozó jogállására vonatkozó szabályok megfelelő értelmezésével ítélhető meg.

A Javaslat ugyanakkor az egyértelműség érdekében kimondja, hogy ha a peres eljárás során a jogi képviselet kötelező, akkor a törvény kötelező jogi képviseletre vonatkozó szabályait értelemszerűen a beavatkozó vonatkozásában is alkalmazni kell.

A 45. és 46. §-hoz

A hatályos Pp. perbehívásra vonatkozó – 2012. évi CCVIII. törvénnyel módosított – szabályainak lényegi megváltoztatása nem indokolt. E szabályozás a perbehívás lehetőségét szűk időkeretek közé szorítja. Mentesíti a bíróságot perbehívás közlésével kapcsolatos intézkedések megtétele alól és lehetővé teszi, hogy az érdemi tárgyalásra mihamarabb sor kerülhessen. Meggátolja, hogy az eljárást a későn előterjesztett perbehívó nyilatkozat hátráltassa. Tekintettel ugyanakkor arra, hogy a hatályos szabályozás egyes rendelkezései nem kellően egyértelműek, valamint indokolt azokat a koncepcionálisan megújuló elsőfokú eljárás szabályaihoz igazítani, a Javaslat a szükséges módosításokat tartalmazza.

A perbehívás bíróság részére történő bejelentésének az alperes részéről a kereset közlésétől számított negyvenöt napon, vagy a bíróság által az ellenkérelem előterjesztésére meghosszabbított határidőn belül, a felperes részéről az írásbeli ellenkérelem kézbesítésétől számított harminc, a perindítás joghatásainak beállását követően a perbe belépett személy részéről a perbelépésétől számított harminc napon belül van helye. A megújuló szabályozás a felperes vonatkozásában a harminc napos határidőt a keresettel szembeni „írásbeli" ellenkérelem vele való közlésétől számítja, tekintettel arra, hogy a tárgyalást megelőző írásbeli előkészítés az érdemi ellenkérelem vonatkozásában főszabállyá válik. A Javaslat ugyanakkor objektív határidőt is szab a perbehívás bejelentésére, a perfelvételt lezáró végzés meghozatalát követően perbehívás bejelentésének – főszabály szerint – helye nincs.

Ha a perfelvételi szakban kereset- vagy ellenkérelem-változtatás miatt merül fel a perbehívás szükségessége, akkor a szabályozás alapvetően nem zárja ki a perbehívás lehetőségét, ugyanakkor az eljárás hatékony és időszerű lefolytatása érdekében a perbehívást szűk keretek között teszi lehetővé. Ilyen esetekben a perbehívás bejelentésére nyitva álló harminc napos határidő a kérelemváltoztatás közlésétől számít. A harminc napos határidő biztosítására alapvetően azért van szükség, mert a perbehívás bejelentésekor a perbehívónak azt is igazolnia kell, hogy a perbehívást a perbehívottal közölte, valamint ezzel egyidejűleg okirattal kell igazolnia a közlés kézhezvételét és annak időpontját. Ha a tárgyaláson merül fel – például keresetváltoztatás miatt – a perbehívás szükségessége, nyilvánvaló, hogy a fél nem tudja azonnal igazolni a perbehívás perbehívottal történő közlését, a szükséges intézkedések megtételére (perbehívott megkeresése) meghatározott időre van szüksége. A harminc napos határidőnek ugyanakkor csak abban az esetben van tényleges jelentősége, ha a perfelvétel lezárásáig több mint harminc nap áll rendelkezésre. Ebben az esetben a félnek elegendő idő áll rendelkezésére ahhoz, hogy a perbehívás bejelentéséhez szükséges cselekményeket elvégezze. Ha azonban a perfelvétel hamarabb lezárul és a perfelvételt lezáró végzés meghozataláig a perbehívás szabályszerű bejelentésére nem kerül sor, a perbehívás később hatályosan nem teljesíthető. E következetes szabályozásra azért van szükség, hogy a perfelvételi szak lezárását ne lehessen indokolatlanul akadályozni – adott esetben alaptalan – perbehívó nyilatkozatok megtételével, amelyek a perfelvételi tárgyalás és a perfelvétel lezárásának elhalasztására adnának okot. A szabályozás abban a tekintetben ugyanakkor rugalmas, hogy nem zárja ki annak lehetőségét, hogy amennyiben a fél – adott esetben a

perfelvételi tárgyaláson bekövetkezett keresetváltoztatás miatt –a perbehívás bejelentésére határidőt kér, a bíróság annak indokoltságát, szükségszerűségét mérlegelve határidőt adjon a bejelentés teljesítésére, adott esetben elhalasztva a perfelvétel lezárását. Természetesen a kérelemváltoztatástól számítandó harmincnapos törvényi határidő ilyen esetben sem léphető túl, tehát annál hosszabb határidőt a bíróság értelemszerűen nem adhat. Annak sincs akadálya, hogy a perbehívó fél értesítse a perben nem álló harmadik személyt a perről, akinek lehetősége van azonnali, önkéntes beavatkozásra. Ebben az esetben a perbehívással kapcsolatos szigorú követelmények teljesítése okafogyottá válik. Önálló beavatkozó esetében pedig – a törvényben meghatározott feltételek fennállása esetén – az érdemi tárgyalási szakban is lehetőség van a beavatkozásra. A szabályozás tehát rugalmas, de maradéktalanul illeszkedik az osztott perszerkezet sajátosságaihoz, a perhatékonyság biztosítása érdekében.

A Javaslatban meghatározott határidőn túl megtett perbehívást bejelentő nyilatkozat tehát hatálytalan, azt a bíróság – egyezően a beavatkozásnál is megjelenő szabályozással – figyelmen kívül hagyja.

A perbehívott a perbehívás közlésétől számított harminc napon belül nyilatkozhat a bíróságnak arról, hogy perbe kíván lépni. Ha tehát a perfelvételt lezáró végzés meghozatala előtt a fél hatályos, perbehívást bejelentő nyilatkozatot tesz, a bíróság a perfelvételt mindaddig nem zárhatja le, amíg a perbehívott a perbelépés elfogadásáról – a részére biztosított határidőben – nem nyilatkozik. Ezt az is indokolja, hogy a perbehívás elfogadása esetén a perbehívott a perbehívóhoz beavatkozóként csatlakozik, ezért lehetőséget kell számára biztosítani, hogy a perfelvételi szakban előadható tény és jogállításokat megtehesse.

A 47. és 48. §-hoz

A Javaslat a perbeli jogutódlás szabályai körében továbbra is biztosítani kívánja valamennyi anyagi jogi jogutódlás, vagyis mind a természetes személyek halálán, jogi személyek megszűnésén, vagy más jogszabályi rendelkezésen alapuló, mind a létező jogalanyok közötti egyes jogügyleteken alapuló alanyváltozás tekintetében a jogutód félként történő perbeli részvételi lehetőségét. Egyértelművé teszi, hogy az eljárásjogi jogutódlásra vonatkozó szabályok alkalmazásának már a keresetlevél beadását követően helye van.

A Javaslat ugyanakkor a perbehívás jelentéstartalmán változtat, annak következetes alkalmazását irányozza elő. A perbehívás fogalma ugyanis a hatályos szabályozásban egyszerre jelöli a félként [hatályos Pp. 63. § és 64. § (1) bekezdése] és a beavatkozóként [hatályos Pp. 58. § (1) bekezdése] történő perbelépést. A perbehívás – akár peres fél, akár beavatkozó jogállását célozza – csupán kezdeményező perjogi aktusnak tekinthető, önmagában nem képes a kívánt perjogi pozíciót beállítani, a per addigi résztvevőinek körét megváltoztatni. A perbehívással elérni kívánt eredményhez – peres pozíciótól függetlenül – szükséges a perbehívott személy elfogadó nyilatkozata, a perbehívott perbelépése.
A Javaslat szerint a „perbehívás” kifejezés a továbbiakban kizárólag a beavatkozóként történő perbeli részvétel kezdeményezését, míg a félként történő perbelépés indítványozását a „perbeállítás kezdeményezése” kifejezés fogja jelölni.

A Javaslat tovább viszi a jelenlegi Pp. azon szabályát, ami élők közti jogügyleten alapuló jogutódlás esetén nem teszi lehetővé a felperesi jogutód perbevonását, és az anyagi jogutódlás valamennyi esetére – nem csak az élők közti jogügylet, hanem a halál és megszűnés esetére is – kizárja a felperes jogutódjának kényszerű perbeállítását (perbevonását). A felperest a kereseti igény felett megillető rendelkezési jog természetével összhangban, nem vonható

perbe a felperes jogutódja, sem a jogelőd, sem az ellenérdekű fél által. Egyedül a felperesi jogutód önkéntes perbelépése esetén indokolt lehetővé tenni a perbe vitt és immár a jogutódot illető igény érdemi tárgyalását és elbírálását, a felperes keresete alapján.

A Javaslat fenntartja a hatályos Pp. szabályait a hozzájáruló nyilatkozatok körében, azokat azzal egészíti ki, hogy abban az esetben sincs szükség hozzájárulásra, ha a perbeli jogutódlás jogszabályi rendelkezésen alapul.

A Javaslat a jogutódlással kapcsolatos határozathozatal során a normaszövegben nevesített nyilatkozatok (perbelépés, illetve perbevonás iránti kérelem, hozzájárulás) formai vizsgálatára szűkíti le a bíróság feladatát és a bíróság döntését arra korlátozza, hogy e nyilatkozatok birtokában a perbelépés, perbevonás – polgári perrendtartás rendelkezéseinek – megfelelő gyakorlását megállapítva engedélyezze a perbelépést/perbevonást, rögzítve az eljárásban résztvevő felek megváltozott személyét. A Javaslat e megoldással egyértelművé teszi azt is, hogy a perbelépés, illetve perbevonás elbírálása során nem a jogelőd és jogutód között fennálló anyagi jogviszonyt, hanem a fél személyében bekövetkezett változás eljárásjogi feltételeinek fennállását kell vizsgálnia a bíróságnak, azaz azt, hogy a perbevonás, perbelépés szabályszerűen került-e bejelentésre, a perbelépéshez, illetve perbevonáshoz szükséges hozzájárulások rendelkezésre állnak-e. A jogutódlás anyagi jogi megítélése az ügy érdemére tartozik, ítélettel igényel elbírálást. Ez a rendelkezés arra szolgál, hogy a peres eljárásban egyszerre – ítélettel – kerüljön sor a perbeli legitimáció vizsgálatára; annak eldöntésére, hogy a keresettel érvényesített jog megilleti-e a felperest az alperessel szemben. A perbelépés, illetve perbevonás bíróság általi engedélyezése eredményeként válik peres féllé a jogutód, akivel szemben ettől kezdve hatályosak a korábbi perbeli cselekmények, illetve bírói határozatok.

A 49. és 50. §-hoz

A Javaslat a korábban kifejtettek szerint kiiktatja a „perbehívás” szóhasználat alkalmazását a per tárgyának harmadik személy általi igénylése esetén, valamint abban az esetben is, ha az alperes ellen olyan jog iránt indítanak pert, amelyet ő harmadik személy nevében gyakorol (elődmegnevezés). Ezekben az esetekben tehát a Javaslat a „perbeállítás kezdeményezése” kifejezést használja. A perbeállítás kezdeményezésére mindkét esetben – az elsőfokú eljárást meghatározó osztott perszerkezetre tekintettel – a perfelvételt lezáró végzés meghozataláig kerülhet sor. E határidőt követően tett nyilatkozat hatálytalan, azt a bíróság figyelmen kívül hagyja.

A Javaslat a pertárgy igénylésére vonatkozó rendelkezések között pontosan meghatározza a perbeállítás kezdeményezésével kapcsolatos eljárási szabályokat a beavatkozás és perbehívás eljárási szabályainak mintájára, amelyeket az elődmegnevezés esetén is alkalmazni kell, az eljárási szabályok alkalmazását az utóbbi esetben utaló szabály írja elő.

A pertárgy igénylővel kapcsolatos szabályok között a Javaslat kifejezetten kimondja, hogy a per tárgyát teljesítési letétként kell letétbe helyezni. Itt indokolt megjegyezni, hogy ebben az esetben a bíróságon kezelt letétekről szóló 27/2003. (VII. 2.) IM rendelet szabályai alapján a peres eljárással párhuzamosan egy további bírósági nemperes – a letéti – eljárás is lefolytatásra kerül, a letét majdani kiutalásáról a hivatkozott letéti nemperes eljárás keretei között dönt a bíróság a vonatkozó jogszabályi rendelkezések alapján.

Az 51. §-hoz

A Javaslat fenntartja, de az osztott perszerkezet sajátosságaira tekintettel csak a perfelvételt lezáró végzés meghozataláig engedi, hogy ha a felperes a pert nem az ellen indította meg, akivel szemben az igény érvényesíthető, akkor lehetősége legyen az általa megjelölt másik személyt alperesként perbe vonni.

Az 52. és 53. §-hoz

A felperesi pertársként történő perbelépés szabályozásán a Javaslat az osztott perszerkezet sajátosságaira tekintettel ugyancsak változtat. A célszerűségi pertársaság azon eseteiben, amikor a perben hozott érdemi határozat anyagi jogerőhatása a pertársakra a perben való részvétel nélkül is kiterjedne, vagy amikor a perbeli követelések ugyanabból a jogviszonyból erednek, illetve abban az esetben is, amikor a perindítási jogosultság külön jogszabályon alapul, a perindításra jogosult személy a perfelvételt lezáró végzés meghozataláig léphet a felperes pertársaként perbe. Kényszerű pertársaság esetén – tekintettel arra, hogy a kényszerű pertársaság esetében a pertárs nélkül döntés nem hozható – szükségszerű lehetőséget biztosítani az elsőfokú ítélet meghozatalát megelőző tárgyalás berekesztéséig a perbelépésre.

A Javaslat értelmező rendelkezései között meghatározásra kerül a keresetkiterjesztés fogalma. E szerint a Javaslat alkalmazásában keresetkiterjesztésnek minősül a felperes más által indított perbe történő belépése vagy további alperes perbevonása, ide nem értve, ha a perbelépés vagy perbevonás jogutódlás miatt következik be. Alapvetően tehát keresetkiterjesztés alatt a személyváltozással összefüggő keresetmódosulás értendő. Mindezekre tekintettel a Javaslat a pertársként történő felperesi perbelépés eseteit követően, a további alperesek perbevonására vonatkozó rendelkezéseket is a felek személyében bekövetkező változásokat tárgyaló szerkezeti egységben helyezi el.

A célszerűségi pertársaság azon eseteiben, amikor a perben hozott ítélet anyagi jogerőhatása a pertársakra a perben való részvétel nélkül is kiterjedne, vagy a perbeli követelések ugyanabból a jogviszonyból erednek – a pertársként történő felperesi perbelépés szabályozásával egyezően – a felperes további alperest a perfelvételt lezáró végzés meghozataláig vonhat perbe. Kényszerű pertársaság esetén az elsőfokú ítélet meghozatalát megelőző tárgyalás berekesztéséig van helye további alperes perbevonásának.

Az 54. §-hoz

A Javaslat tételesen meghatározza azokat az eseteket is, amikor a bíróságnak vissza kell utasítania a perbelépés, illetve a perbevonás iránti kérelmet keresetkiterjesztés esetén. Erre kerül sor, ha a személyváltozás törvény által meg nem engedett pertársaságot eredményezne, ha a személyváltozás bejelentése elkésett, vagy ha a személyváltozást kezdeményező személy a bíróság felhívása ellenére nem terjeszt elő a személyváltozással összefüggő szabályszerű keresetet.

Az 55. §-hoz

A Javaslat szigorú – a perhatékonyság és a perkoncentráció elveivel összhangban álló – elvárásokat juttat kifejezésre a pénzbírság kiszabásának kötelező előírásával. Ha a perbelépésre, illetve perbevonásra kényszerű pertársaság fennállása miatt a perfelvételt lezáró végzés meghozatalát követően kerül sor, a perbe lépő, illetve a perbevonást kezdeményező

személynek valószínűsítenie kell, hogy a perbelépés-perbevonás szükségességéről, illetve a perről csak a perfelvételi szakot lezáró végzés meghozatalát követően értesült, ellenkező esetben a bíróság pénzbírsággal sújtja. De nem csak a per befejezését, hanem a perfelvételi szak lezárását késleltető – perelhúzó, indokolatlanul késedelmes – nyilatkozatok is szankcionálandóak.

Az 56. §-hoz

A Javaslat a pertárgy igénylése, az elődmegnevezés, valamint a téves perlés eseteiben a perbelépés, valamint a perből való elbocsátás tárgyában hozott határozat ellen továbbra is külön fellebbezési jogot biztosít. A per alapjául szolgáló jogviszonyban bekövetkezett jogutódlás esetköreiben a fellebbezési jog úgy alakul, hogy amíg a perbelépés, perbevonás iránti kérelmet elutasító és a perből való elbocsátás iránti kérelmet elutasító határozatot továbbra is külön fellebbezéssel lehet támadni, addig a perbelépést és perbevonást engedélyező határozat értelemszerűen csak az ügyet befejező érdemi határozat elleni fellebbezésben támadható. A rendelkezés célja kettős. Egyrészt a per indokolatlan elhúzódásának megakadályozása. Másrészt annak lehetővé tétele, hogy a perjogi és anyagi jogutódlás érdemi felülvizsgálatára együttesen kerülhessen sor, és az ítélet elleni fellebbezéssel érintett másodfokú eljárásban is teljes körűen vizsgálható legyen a fél perbeli legitimációja. A keresetkiterjesztéssel összefüggő perbelépést, illetve perbevonást visszautasító határozatokkal szemben is külön fellebbezést biztosít értelemszerűen a Javaslat.

Az 57. §-hoz

A Javaslat érdemben fenntartja a hatályos Pp. szabályait a támogató perbeli részvételét illetően, amely a Ptk. hatályba lépésével (2014. március 15.) egyidejűleg, a jogintézmény anyagi jogi szabályainak eljárásjogi vetületeként vált a perrendtartás részévé. A Javaslat ugyanakkor az egységes jogértelmezés érdekében a hivatásos támogató személyét is megjeleníti a normaszövegben, a támogatott döntéshozatalról szóló 2013. évi CLV. törvény szabályozását figyelembe véve.

Az 58–60. §-hoz

Az ügyész perbeli részvételére vonatkozó szabályozás elején rögzítésre kerül az – a hatályos Pp.-ben is szereplő – rendelkezés, mely szerint a bíróság előtt az ügyészségről szóló törvény rendelkezéseire figyelemmel eljárni jogosult illetékes ügyész jár el. Ez biztosítja, hogy az egyes perbeli eljárási szakaszokban az ügyészség hierarchiájához és szervezeti sajátosságaihoz igazodó ügyészi részvétel megvalósulhasson.

Az ügyész perindítási, fellépési, jogorvoslati jogának reformjára alapot adó 1/1994. (I. 07.) AB határozat kihirdetését követően az ügyészi perindításnak alapvetően két esete különíthető el:
1) az első esetben a perindításra való általános felhatalmazást maga a Pp. tartalmazza, ezt nevezzük az ügyész ún. általános perindítási jogának, mely az idézett AB határozat óta jelentősen szűkült. E perindításnak két pozitív és egy negatív előfeltétele van. Eszerint: a jogosult a jogai védelmére bármely okból nem képes (jogvédelmi képtelenség), másrészt: a felek rendelkezési jogát messzemenő tiszteletben tartása, harmadrészt: nem indíthat az ügyész keresetet olyan jog iránt, amelyet csak jogszabályban meghatározott személy vagy szervezet érvényesíthet (pl: házassági bontóper).

2) Az ügyész perindítás másik esete, amikor a Pp. általános felhatalmazó rendelkezéséhez képest külön jogszabály biztosítja az önálló ügyészi perindítást. Ez a törvényi felhatalmazás tovább differenciálható, aszerint, hogy az ügyész közérdeket, vagy más szerv, vagy személy által nem védett magánjogi érdeket érvényesít, többnyire személyi állapotot érintő ügyekben. Elvi, dogmatikai alapon ez utóbbi perindítás is minősíthető „közérdekűnek" abból a szempontból, hogy az ügyészi perindítást éppen az egyéb érdekvédelem akadálya vagy nehézsége teszi szükségessé. Erre tekintettel állapítja meg az ügyészségről szóló 2011. évi CLXIII. törvény (a továbbiakban: Ütv.) 27. § (5) bekezdése, hogy ahol a törvény az ügyészt perindításra jogosítja, ott az eljárás közérdekűségét vélelmezni kell.
Az önálló féli pozíció körébe sorolhatók a Pp. különös részének azon rendelkezései is, amikor személyi állapotot érintő pert az ügyész ellen kell megindítani. Ilyenre kerülhet sor pl. gondnokság alá helyezés megszüntetése, módosítása iránti perben, ha a gondnokság alá helyezés iránti pert az ügyész kezdeményezte.

A Javaslat szabályai tehát egyértelművé kívánják tenni, hogy mennyiben különbözik az ügyész perbeli helyzete, nyilatkozattételi jogosultságának terjedelme, a félhez való viszonya attól függően, hogy külön jogszabály jogosítja fel perindításra: annak körében magánjogi érdeket vagy közérdeket érvényesít, vagy e törvény általános felhatalmazó rendelkezései szerint indít pert, vagy lép fel.
A Javaslat az általános rendelkezések részben, a felek és más perbeli személyek fejezetben szabályozza általános perindítás és a külön törvényi felhatalmazás alapján történő perindítás esetén az ügyész perbeli pozícióját és eljárásának jellemzőit, míg a közérdekű perindítás szabályait, melyet az ügyész is kezdeményezhet, ha azt külön jogszabály lehetővé teszi, a Javaslat VIII. része.

Abban az esetben, ha a keresetindítás a jogai védelmére nem képes fél érdekében történik (jogvédelmi képtelenség), úgy önálló ügyészi keresetindítási jogról nem beszélhetünk. Ugyanis kizárólag a jogai védelmére nem képes fél rendelkezési jogára tekintettel történik az ügyész perindítása vagy fellépése a polgári eljárásban, aki ekkor korlátozott féli jogosultságokkal rendelkezik.
A Javaslat a hatályos Pp.-hez hasonlóan lehetővé teszi, hogy amennyiben az ügyészi perindításra az általános perindítási (fellépési) jog keretében kerül sor, akkor az a személy, akinek igénye érvényesítése céljából az ügyész pert indított, a perben félként részt vehessen.

Amennyiben az ügyész keresetindítási jogosultsága külön törvény alapján önálló, úgy az eljárásban félként – felperesként, vagy alperesként – vesz részt.
Ebben az esetben nincs jogi lehetőség arra, hogy az, akinek az érdekében az ügyészt pert indít (még akkor sem, ha e személy egyértelműen beazonosítható), az ügyészhez csatlakozzon a perbe.
Erre akkor sincs lehetőség, ha egyedi ügyben jogosult pert indítani az ügyész, pl. személyi állapotot érintő perekben, de akkor sem, ha közérdekből indít pert.
Arra azonban lehetőség van, hogy az ügyész a más által indított perbe – amennyiben a per megindítására külön jogszabály alapján jogosult lett volna – a felperes pertársaként perbe lépjen. Ennek lehetőségéről az ügyész elsősorban a fél kérelme, illetve a bíróság értesítése alapján szerez tudomást. Az ügyész a mások között folyamatban lévő perbe a fél pernyertességének előmozdítása érdekében önállóan be is avatkozhat, vagy perbehívottként beavatkozóként csatlakozhat, ha annak jogszabályi feltételei fennállnak. [az ügyészség közérdekvédelmi feladatairól szóló 3/2012. (I. 6.) LÜ ut. 43. § (1) bek.]

A Javaslat a hatályos Pp. szabályaihoz hasonlóan rendezi a kötelező fellépés esetét is. A Pp.-t és a Be.-t módosító 2013. évi CLXXXVI. törvény az ún. lakásmaffia ügyek sértettjei jogainak hatékonyabb érvényesítése érdekében meghonosít egy sajátos együttműködési formát a büntető és polgári bíróságok között. A Pp. 2014. január 1-jével történt módosítása értelmében a Be. 54. § új (2a) bekezdésében meghatározott feltételek fennállása esetén a nyomozási bíró vagy a büntető ügyben eljáró bíró már a polgári jogi igény és az ideiglenes intézkedés iránti kérelmet tartalmazó indítvány előterjesztését követően megküldi a polgári jogi igényt a Pp. szerint hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bíróságnak további eljárás céljából. A Be. alapján így megküldött polgári jogi igényt keresetlevélként kell elbírálni és úgy kell tekintetni, mintha azt már eredetileg is annál a bíróságnál terjesztették volna elő, amelyhez azt a büntető ügyben eljáró bíróság megküldte. Ezekben a perekben, a törvény az ügyész kötelező fellépését írja elő a felperes (magánfél) jogainak védelme, a büntető- és a polgári eljárás összehangolása, a bizonyítási eszközök rendelkezésre bocsátása érdekében.

Az ügyészre vonatkozó iratbetekintési, költségmentességi, jogorvoslati jog stb. gyakorlására vonatkozó szabályokat a Javaslat adott jogintézményt szabályozó rendelkezései tartalmazzák.

A 61. §-hoz

A Javaslatban rögzített nyelvhasználathoz való jog érvényesülése érdekében a bíróság tolmácsot, jelnyelvi tolmácsot, illetve fordítót alkalmaz, akik vonatkozásában főszabály szerint a Javaslat szakértőkre vonatkozó rendelkezéseit kell megfelelően alkalmazni.

A 62. §-hoz

Az egységes jogalkalmazás biztosítása érdekében szükséges rendelkezni arról, hogy főszabályként egyszerű fordítás alkalmazásának van helye a polgári eljárásban, kivéve, ha jogszabály, uniós jogszabály vagy nemzetközi egyezmény másként nem rendelkezik, vagy a felek a fordítás hitelességét vitássá nem teszik. Mindebből az következik, hogy a jogalkotónak konkrétan meg kell határoznia azokat az eseteket, ahol feltétlenül szükségesnek tartja hiteles fordítás alkalmazását, egyéb esetekben ugyanakkor érvényesülhet ez az eljárást egyszerűsítő főszabály. A meghatározó bírósági gyakorlat jelenleg is e rendelkezésnek megfelelően alakul.

A 63. §-hoz

A Ptk. a korábbi Ptk.-tól (1959. évi IV. törvény) eltérő módon szabályozza a képviselet szabályait, amelynek következtében a polgári peres és nemperes eljárásokban problémát okozhat, ha az ellenérdekű feleknek ugyanaz a személy a törvényes vagy meghatalmazott képviselője.

A korábbi Ptk. az ellenérdekű felek ugyanazon személy általi képviseletét – szűk kivételt engedve – kizárta, azzal, hogy a 221. § (3) bekezdésben kimondta, a képviselő nem járhat el, ha a szemben álló vagy ellentétesen érdekelt fél ő maga vagy olyan személy, akit ugyancsak ő képvisel.

A Ptk. ugyanakkor ezt a szabályt már nem tartalmazza, csupán megtámadhatóvá teszi a képviselt részéről a képviselő által tett jognyilatkozatot érdekellentét esetén, ami akár ahhoz is vezethet, hogy egy adott polgári eljárásban, az ellenérdekű pozíciókban ugyanaz a személy lépjen fel az egyik oldalon képviselőként és a másik oldalon félként. Ez a körülmény

összességében komoly problémák okozója lehet, például ha utóbb egy jogerős döntést azzal támadnának meg, hogy a képviselő nyilatkozata nem volt hatályos.

Az (1) bekezdés lényegében a korábbi Ptk. főszabályát tartalmazza. A (2) bekezdés azt az esetet tartalmazza, amikor például a jogi személy és annak törvényes képviselője pereskedik. Ilyen esetben a törvényes képviselő gyakorlatilag jogosult a jogi személy önálló képviseletére. El kell kerülni azt a lehetőséget, hogy az ellenérdekű törvényes képviselő hatalmazzon meg a vele szemben történő pereskedésre képviselőt, ezért ilyenkor az ügygondnok rendelés biztosíthatja a legeredményesebben a jogi személy elfogulatlan képviseletét. A szabályozás engedi, hogy az ágazati törvények, vagy különleges eljárások speciális rendelkezései ettől eltérő szabályt állapítsanak meg. Az ügygondnok díját a felperes előlegezi, tekintettel arra, hogy perindító félként alapvetően neki áll érdekében a peres eljárás lefolytatása. Ha az ügygondnok díját a fél – bírósági felhívás ellenére – nem előlegezi, az eljárás a bíróság felhívásában megadott határidő eredménytelen elteltét követő naptól szünetel. A szünetelési ok az eljárás szünetelésére vonatkozó szabályok között került elhelyezésre.

A 64. §-hoz

A hatályos Pp.-hez képest nincs változás abban, hogy a félnek főszabály szerint nem szükséges személyesen eljárnia a perében. A meghatalmazottak számát a Javaslat továbbra sem korlátozza, mivel sok olyan eset van, amikor a képviselet hatékonyabban látható el (például több területet érintő bonyolult szakkérdések esetén), ha többen állnak a meghatalmazotti oldalon. Mivel a Javaslat az osztott perszerkezettel abba az irányba mozdul el, hogy a felek már az eljárás elején határozott és egyértelmű nyilatkozatokat tegyenek kérelmeik vonatkozásában az eljáró bíróság előtt, a több meghatalmazottal eljáró fél kockázati körébe esik, ha az egyes meghatalmazottak esetleg egymásnak ellentmondó nyilatkozatokat tesznek.

A 65. §-hoz

A hatályos Pp. meghatalmazottként eljárni jogosult személyek körére vonatkozó szabályozása indokolatlanul terjedelmes és bonyolult. Mindez szükségessé teszi a Javaslatban a személyi kör csökkentését, mivel a hatályos szabályozás túl tágan értelmezte a meghatalmazottként eljáró személyi kört.

A rokonok meghatalmazottként történő eljárását a Javaslat a Ptk. szerinti hozzátartozók körére szorítja. Indokolt lett volna a hozzátartozók meghatalmazottként történő eljárásának a járásbírósági szintre korlátozása is, tekintettel azonban arra, hogy a Javaslat szerint a törvényszék előtti eljárásban a jogi képviselet általánosan kötelezővé válik, ez gyakorlatilag teljesül.

Közigazgatási szerv vezetőjének meghatalmazására vonatkozó törvényi felhatalmazás indokolatlan, mivel a közigazgatási szerv törvényes képviseletét a közigazgatási szerv vezetője látja el, ő tehát e minőségében és nem meghatalmazottként látja el a közigazgatási szerv képviseletét. Ugyanez igaz az önkormányzat esetében a polgármesterre, főpolgármesterre, megyei közgyűlés elnökére.

A Javaslat generális jelleggel szabályozza, hogy a közjogi jogalanyok, így az egymással egyébként átfedést mutató közigazgatási szervek, költségvetési szervek, valamint a gazdálkodó szervezetek, egyéb nem természetes személyek esetében meghatalmazottként

azok alkalmazottja eljárhat. Tekintettel arra, hogy a a jogi előadó jogi tevékenységét alkalmazottként fejti ki, ez a szabály az alkalmazott jogi előadók vonatkozásában is értelemszerűen alkalmazandó. A jogtanácsos sajátos jogállására tekintettel külön pontban kerül kiemelésre.

Az önkormányzatok perei tekintetében a Javaslat egyszerűsítést valósít meg. Az önkormányzati szerv alkalmazottja munkáltatója tevékenységével kapcsolatos pereiben meghatalmazottként természetesen eljárhat. Ezen felül a korábbi bonyolult szabályozás helyett a Javaslat lehetővé teszi, hogy az önkormányzat belső szabályzatban (szervezeti és működési szabályzat) határozhassa meg a meghatalmazottként eljárni jogosult tisztségviselők körét. A tisztségviselő kategóriájába beletartoznak azok a személyek, akiket a hatályos szabályozás eljárni jogosultként megjelöl (polgármester, jegyző, a képviselőtestület és a közgyűlés tagja…), de a meghatározás nem teszi korlátlanul lehetővé a képviselő állítást, akár az önkormányzati szervhez nem kötődő személyek vonatkozásában. A szabályzatban tehát az önkormányzat meghatározhatja azt a tisztségviselői kört, akik meghatalmazottként eljárhatnak, az adott tisztségviselői típushoz pedig hozzárendelheti azt az ügykört, amelyek vonatkozásában a tisztségviselői típushoz tartozó személy eljárhat. Ezt követően a konkrét ügyben a kijelölt tisztségviselő kaphat meghatalmazást az eljárásra.

A képviseletre jogosultak köréből kikerült a szakszervezet, érdekképviseleti szervezet, szövetkezet alkalmazottja. A szakszervezet képviseleti jogosultsága kizárólag munkaügyi és társadalombiztosítási perekben lehet indokolt, az erre vonatkozó szabályokat a különleges eljárások szabályai között indokolt elhelyezni. Ez ugyanakkor nem akadálya annak, hogy a szakszervezet szolgáltatásként a jogi képviseletet vagy annak a finanszírozását valamilyen formában más tárgykörben indult perekben is biztosítsa. Az érdekképviseleti szerv eljárásának biztosítása nem szolgálhat az ügyvédi garanciák (pl. felelősségbiztosítás) és az ügyvédekkel szemben támasztott követelmények (például szakvizsga, megfelelő iroda) megkerülésére, így az egyedi esetekben történő képviseletet indokolt kizárni a továbbiakban, ugyanakkor megmarad az érdekképviseleti szervezetek – Ptk.-ban szabályozott – közérdekű keresetindítási joga. A szövetkezet gazdálkodó szervezetnek minősül, akinek alkalmazottja a Javaslat alapján meghatalmazottként eljárhat munkáltatójának tevékenységével kapcsolatos pereiben.

A 66. §-hoz

A meghatalmazottak köréből kizárt személyi kör szűkítése vagy bővítése alapvetően nem indokolt, a joggyakorlatban sem merült fel ilyen igény. A Ptk. 2:19. §-ának szabályozásával összhangban azonban annyi pontosítást tartalmaz a Javaslat, hogy a gondnokság alá helyezés nem minden esetben, hanem csak azokban az esetekben jár azzal a következménnyel, hogy az érintett nem lehet meghatalmazott, ha a bíróság ilyen hatállyal helyezte gondnokság alá. Ez lehetővé teszi azt, hogy azokban az esetekben, amikor a bíróság a perbeli eljárást, illetve a per tárgyát érintő jognyilatkozatok megtétele körében nem korlátozta a természetes személy cselekvőképességét, a perben meghatalmazottként eljárhasson.

A 67. §-hoz

A Javaslat kialakítása során elvi éllel merült fel, hogy a meghatalmazás, mint címzett egyoldalú jognyilatkozat esetében nyújt-e a minősített okirati forma többlet biztonságot az egyszerű okirati vagy formakényszer nélküli jognyilatkozathoz képest. A Javaslat szerinti szabályozás főszabályként fenntartja, hogy a meghatalmazást közokiratba vagy teljes

bizonyító erejű magánokiratba kell foglalni, de ez alól kivételeket enged, igazodva elsősorban az elektronikus ügyintézés és a bizalmi szolgáltatások általános szabályairól szóló 2015. évi CCXXII. törvény rendelkezési nyilvántartásra vonatkozó szabályaihoz. Ha a hivatkozott törvény szerinti rendelkezési nyilvántartásban kerül rögzítésre a meghatalmazás, akkor az a minősített okirati forma hiányában is érvényesnek tekintendő, ugyanakkor ennek feltétele, hogy a meghatalmazást elfogadó nyilatkozat is rögzítésre kerüljön a nyilvántartásban. Ha azonban a per megindítását követően kerül sor a meghatalmazás rendelkezési nyilvántartásba vételére, vagy a rendelkezési nyilvántartásba vett meghatalmazás módosítására, e jognyilatkozatok a bírósággal szemben csak a bíróságnak való bejelentéstől, az ellenféllel szemben pedig csak a vele való közléstől hatályosak. Az eljárás megindulásakor elvárható ugyanis a bírósággal szemben, hogy adott esetben a nyilvántartás adatait ellenőrizze, különösen, ha a fél hivatkozik a meghatalmazás e módjára. Ha azonban az eljárás folyamán következik be változás az adatokban, akkor viszont az érintett személytől várható el, hogy az adatváltozás tényét bejelentse az eljárásban. A Javaslat utal továbbá arra is, hogy az ügyvéd és a jogtanácsos meghatalmazásának igazolásáról jogszabály eltérően rendelkezhet.
Nem szükséges fenntartani azt a rendelkezést, hogy az ügyvédnek adott meghatalmazáshoz, ha azt a fél saját kezűleg írta alá, tanúk alkalmazása nem szükséges. Az ügyvédekről szóló 1998. évi XI. törvény 26. §-a tartalmazza az ügyvédi meghatalmazásra vonatkozó szabályokat, annak részleges megismétlése a Pp.-ben nem indokolt. Egységesen kell megjeleníteni ugyanis az erre vonatkozó szabályokat az ágazati törvényben.

A 68–70. §-hoz

A meghatalmazásnak egyediesítetten kell tartalmaznia, hogy mely ügyre vonatkozik. Ez történhet a feleknek és a per tárgyának a meghatározásával, ügyszámra hivatkozással vagy más módon. Fontos hangsúlyozni, hogy a per vitelére szóló meghatalmazás – külön kikötés hiányában – kiterjed a végrehajtási eljárásra, valamint az annak során, azzal összefüggésben indított perre, a perorvoslati eljárásokra, valamint a peres pénznek vagy dolognak és az eljárási költségeknek az átvételére is. Az ügyvéd helyettesítését – mivel bizalmi viszonyról van szó – a felek a szerződésben kizárhatják, viszont a Javaslat – a meghatalmazás eltérő rendelkezése hiányában – azt fogadja el kiinduló helyzetnek, hogy akadályoztatása esetén az ügyvéd élhet a helyettes megbízásának lehetőségével.

A meghatalmazás megszűnésnek szabályait az anyagi jogi szabályok, így a Ptk. tartalmazza, annak hatályosulását kell csak a perrendtartásban szabályozni. Új rendelkezés, hogy ha a per megindítását követően kerül sor a meghatalmazás rendelkezési nyilvántartásba vételére, vagy a rendelkezési nyilvántartásba vett meghatalmazás módosítására, e jognyilatkozatok a bírósággal szemben ugyancsak a bíróságnak való bejelentéstől, az ellenféllel szemben pedig a vele való közléstől hatályosak.

A meghatalmazott képviseleti jogosultságát a bíróság továbbra is az eljárás bármely szakaszában hivatalból vizsgálja.

A 71. §-hoz

Alapvetően fenntartja a Javaslat az általános meghatalmazás jogintézményével kapcsolatos szabályokat is. A Ptk. alapján általános meghatalmazást legfeljebb öt évre lehet adni. Az ötéves határidő a Ptk. szerint számítandó; de lejárat esetén megújítható.

Azonban az általános meghatalmazások nyilvántartásával kapcsolatos rendelkezések kiegészülnek az általános meghatalmazások országosan egységes és közhiteles – interneten elérhető – nyilvántartásának létrehozásával. Indokolt, hogy a bírósági eljárásokra vonatkozó adatok, jogok a bírósági szervezetrendszer keretei között kerüljenek nyilvántartásra, ezért a közhiteles nyilvántartást a Javaslat alapján az Országos Bírósági Hivatal elnöke működteti. Ezt célszerűségi, költséghatékonysági és adatvédelmi indokok egyaránt alátámasztják.

A 72. §-hoz

A Javaslat – a jelenlegi szabályozástól eltérően – főszabállyá kívánja tenni a perben a fél számára a kötelező jogi képviseletet. Ennek indoka, hogy a tapasztalatok szerint az utóbbi évtizedekben a polgári jogviták a korábbiakhoz képest lényegesen bonyolultabbá váltak, így a felperes részéről a megalapozott igényérvényesítés, alperesi oldalon pedig az eredményes védekezés többnyire olyan jogi szaktudást igényel, ami nélkülözhetetlenné teszi a fél jogi szakember közreműködésével történő eljárását. A felek percselekményeinek szakszerűsége nagymértékben elősegítheti mind a hatékony igényérvényesítést illetve jogvédelmet, mind az azzal szembeni védekezést, továbbá a perek ésszerű időn belüli befejezését. Ugyanakkor a kötelező jogi képviselet általánossá tétele a joghoz való hozzájutásban tényleges akadályt nem jelent. Egyrészt ugyanis a tapasztalatok azt mutatják, hogy a perek túlnyomó részében a felek akkor is jogi képviselőt hatalmaznak meg perbeli képviseletük ellátására, ha a törvény ezt nem írja elő számukra kötelező jelleggel, másrészt a pártfogó ügyvéd intézménye azok számára is elérhetővé teszi jogi képviselő igénybevételét, akik anyagi lehetőségeik folytán nem, vagy csak aránytalan nehézségek árán tudnának jogi képviselő részére meghatalmazást adni.

Miután a Javaslat a szabályozást a törvényszékre, mint az általános elsőfokú hatáskörű bíróságra modellezi, a szabályozási metodikát a jelenlegihez képest megfordítja. Nem azokat az eseteket sorolja fel, amelyekben kötelező a jogi képviselet, hanem főszabályként rögzíti, hogy a perben a jogi képviselet kötelező, és ezt követően szabályozza a főszabály alóli kivételeket.

A perek járásbíróság és törvényszék közötti elsőfokú hatásköri megosztása során az alapvető elhatárolási szempont az ügyek nehézségi foka. A szabályozás célja, hogy a nagyobb szakértelmet és gyakorlatot igénylő, bonyolultabb, ritkábban előforduló ügyek kerüljenek a törvényszék esőfokú hatáskörébe. Ezek az ügyek azonban nemcsak a bíróság, hanem a fél részéről is megkívánják a nagyobb szakértelmet, ezért – a hatályos szabályozástól eltérően – indokolatlan a törvényszék elsőfokú hatáskörébe tartozó ügyek egy részében mentesíteni a feleket a kötelező jogi képviselet biztosítása alól.

Ugyanakkor a járásbíróság elsőfokú hatáskörébe tartozó személyállapoti, illetve családjogi tárgyú perek, birtokviták, kisebb perértékű vagyonjogi ügyek jogi megítélése általában kevésbé bonyolult, ezért ezekben az ügyekben a célszerű és hatékony pervitel többnyire nem teszi feltétlenül szükségessé a fél számára jogi szakember közreműködését, annak kötelezővé tétele adott esetben indokolatlan és szükségtelen terhet róna a félre. Erre figyelemmel a Javaslat a kötelező jogi képviselet főszabálya alól a járásbírósági elsőfokú hatáskörbe tartozó ügyekben kivételt tesz, a fellebbezési és perújítási eljárásra is kiterjedően, valamint a felülvizsgálati eljárásban az ellenkérelmet előterjesztő fél tekintetében is.

A Javaslat ugyanakkor lehetővé teszi, hogy a jogalkotó törvényi rendelkezéssel további kivételeket is meghatározzon a kötelező jogi képviselet főszabálya alól, illetve arra is

lehetőséget biztosít, hogy a járásbíróság hatáskörébe tartozó egyes perek vonatkozásában is – szükség esetén – elő lehessen írni kötelező jogi képviseletet, azaz a Javaslat a rugalmas szabályozás érdekében megteremti az alkivétel lehetőségét a főszabály alóli kivétel alól.

A 73. és 74. §-hoz

A kötelező jogi képviselet szükségességéről a pártfogó ügyvédi képviselet engedélyezésének lehetőségéről, valamint a jogi képviselő közreműködése nélkül való eljárás jogkövetkezményeiről az eljárás kezdetén, az eljárást megindító beadvánnyal összefüggésben (keresetlevél visszautasítása, kereset közlése az ellenérdekű féllel), illetve a perorvoslati eljárást megalapozó határozatban (jellemzően ítélet) indokolt a bíróságnak tájékoztatást nyújtani. Itt szükséges megjegyezni, hogy ha a felperes jogi képviselő nélkül nyújtja be a keresetlevelet olyan ügyben, amelyben jogi képviselő közreműködése kötelező, a bíróság a keresetlevelet visszautasítja. Ez az eset a hiánypótlási felhívás kiadása nélküli visszautasítási okok között szerepel. Az eljárás megindításakor ugyanis elvárható a felperestől, hogy jogi képviselő közreműködésével nyújtsa be a keresetlevelet. Ehhez igazodó szabály kerül megfogalmazásra arra az esetre is, ha a perorvoslati kérelmet előterjesztő fél nem rendelkezik jogi képviselővel. Ilyen esetben a bíróság a perorvoslati kérelmet visszautasítja.

Ha a fél az eljárás folyamán lép perbe, akkor első jelentkezése alkalmával, ha pedig a felet az eljárás folyamán vonják perbe, vagy az eljárás folyamán kezdeményezik a perbeállítását, akkor a perbevonás, perbeállítás kezdeményezésének közlésével egyidejűleg kell tájékoztatni a jogi képviselet szükségességéről. Ezt követően a félnek magának kell gondoskodnia arról, hogy az eljárás során folyamatosan fennálljon a jogi képviselete, ellenkező esetben nyilatkozata, cselekményei hatálytalanok.

A bíróság ugyanakkor az eljárás folyamán perbe lépő félnek megfelelő határidőt biztosít a jogi képviselet pótlására, ha később nem pótolható perbeli cselekmény elvégzésére, illetve nyilatkozat megtételére lenne szükség (például a perfelvétel lezárása előtt perbelépő fél, a perfelvétel lezárását követően nem tudná tény és jogállításait megtenni). A bíróság akkor is megfelelő határidőt biztosít a jogi képviselet pótlására, ha az ügyben áttétel, vagy kijelölés folytán jár el és a keresetlevelet eredetileg olyan bírósághoz nyújtották be, amelynek eljárásában a jogi képviselet nem kötelező.

Ha a félnek önhibáján kívül álló okból úgy szűnik meg a jogi képviselete, hogy valamely perbeli cselekményt, nyilatkozatot a jogi képviselet megszűnése miatt nem tud határidőben teljesíteni, a fél igazolási kérelemmel is élhet.

A Javaslat a kötelező jogi képviseletre vonatkozó hatályos szabályozást egyszerűsíti. Továbbra is főszabályként érvényesül, hogy a jogi képviselő közreműködése nélkül eljáró fél perbeli cselekménye és nyilatkozata hatálytalan, a Javaslat ugyanakkor egyértelműsíti, hogy e cselekményeket és nyilatkozatokat nem kell tekintetbe venni, úgy kell tekinteni rájuk, mint ha a fél perbeli cselekményt, nyilatkozatot egyáltalán nem tett volna. E szabály alóli kivételként kerül meghatározásra – vagyis a jogi képviselő közreműködése nélkül eljáró fél perbeli cselekménye és nyilatkozata nem hatálytalan –, ha a törvény az adott perbeli cselekményre nézve a meghatalmazott útján történő eljárást kizárja.

Mint ahogy arra már korábban is történt utalás, ha a perorvoslati kérelmet előterjesztő fél nem rendelkezik jogi képviselővel – annak ellenére, hogy a jogi képviselő meghatalmazásának

szükségességéről a bíróság a perorvoslattal megtámadható határozatban tájékoztatta –, a bíróság a perorvoslati kérelmet visszautasítja.

Ha a felperes a megszűnt jogi képviseletének pótlásáról felhívás ellenére nem gondoskodik, a bíróság a pert – a hatályos szabályokkal egyezően – megszünteti, ugyanez történik akkor is, ha a viszontkeresetet előterjesztő alperes nem pótolja megszűnt jogi képviseletét. Utóbbi esetben a bíróság az eljárást részlegesen, a viszontkereset tekintetében szünteti meg.

A Javaslat azt is kimondja ugyanakkor, hogy a fél jogi képviseletének hiánya nem akadálya a határozat kihirdetésének és kézbesítésének. Ebben az esetben a határozatot közvetlenül a féllel kell közölni.

A 75. §-hoz

A kötelező jogi képviselet törvényszéki szinten történő általánossá tétele mellett szűkíteni indokolt az ilyen ügyekben jogi képviselőként eljárásra jogosult személyi kört is, mert a valódi ügyvédkényszerhez közelítő szabályozás tudja garantálni a törvényszéken indult eljárásokban a kötelező jogi képviselet miatt elvárt megfelelő szakértelmet. Ha azonban törvény valamely oknál fogva úgy rendelkezik, hogy a járásbíróság hatáskörébe tartozó ügyben a jogi képviselet kötelező, vagy például a jogi képviselővel eljáró fél vonatkozásában a kötelező jogi képviselet szabályai irányadók, ezekben az esetekben indokolt lehetővé tenni a jogi végzettséggel rendelkező ügyvédjelölt, illetve jogi előadó, mint jogi képviselő korlátozás nélküli eljárási jogosultságát.

Az ügyvédek és jogtanácsosok mellett indokolt lehetővé tenni, hogy a jogi személy bíróságot az annak képviseletére jogosult bíró, illetve a Legfőbb Ügyészséget az annak képviseletére jogosult ügyész képviselhesse, ha azok a perben adott esetben félként vesznek részt és a peres eljárás során a jogi képviselet kötelező. A bírák, illetve ügyészek valamennyien jogvégzett, jogi szakvizsgával, jogi szaktudással rendelkező személyek, akik a megfelelő joggyakorlat birtokában képesek megfelelően ellátni a professzionális pervitelt igénylő perbeli képviseletet az adott bíróság, illetve a Legfőbb Ügyészség vonatkozásában.

Indokolt lehetővé tenni a speciális szakértelmet megkövetelő ügyekben az ilyen szakértelemmel rendelkező professzionális képviselők (pl. szabadalmi ügyvivő) részvételét is, külön törvényi rendelkezés felhatalmazása alapján.

Kötelező jogi képviselet előírása esetén is eljárhat jogi képviselő nélkül saját ügyében a jogi szakvizsgával rendelkező személy, valamint a törvény alapján eljárni jogosult ügyész. Ügyvédjelölt és jogi előadó ugyanakkor a járásbírósági hatáskörbe tartozó ügyek kivételével kizárólag az iratbetekintés és másolatkészítés esetköreiben járhat el kötelező jogi képviselet előírása esetén.

A 76. és 77. §-hoz

Az ügygondnok kirendelését főszabályként – a hatályos Pp. főszabályával összhangban – továbbra is az ellenfél kérelmére teszi lehetővé. Törvényben meghatározott esetekben ugyanakkor indokolt fenntartani a hivatalból történő ügygondnok-rendelés lehetőségét, így különösen egyes különleges eljárásokban (személyállapoti perek), illetve például olyan esetekben, ha a félbeszakadás a törvényes képviselő nélkül maradt fél méltányos érdekeit sértené, vagy a fél és törvényes képviselője közötti érdekellentét esetén.

A Javaslat a szabályozás egységessége és áttekinthetősége érdekében változtat a szabályozás struktúráján. Pontokba szedve kerülnek felsorolásra az ügygondnok-rendelés esetei. Az *a)–c)* pontokban írt esetek – kisebb pontosítások átvezetése mellett – megfelelnek a hatályos szabályozásban is megjelenő alapeseteknek, míg a *d)* pont arra utal, hogy az ügygondnok-rendelés egyes speciális esetei – a szoros összefüggés miatt – kizárólag az adott jogintézmény vagy különleges eljárás szabályai között kerülnek szabályozásra.

Azt is indokolt konkrétan meghatározni, hogy mely személyi kör járhat el ügygondnokként. Az ügyvédekről szóló 1998. évi XI. törvény (a továbbiakban: Ügyvédi törvény) 31. § (1) bekezdése csupán arról rendelkezik, hogy az ügyvéd kirendelés esetén – többek között – ügygondnokként jár el. A gyakorlatban már jelenleg is ügyvédek kirendelésére kerül sor, amikor ügygondnokra van szükség, a Javaslat ezt már tételesen is előírja, számos jogalkalmazási kérdést megválaszolva, és a képviselet szakszerűségét, professzionalitását garantálva. Az ügyvédi törvény kirendelésre vonatkozó szabályanyaga így az ügygondnoki képviselet szabályanyagává válik, szükségtelenné téve azt, hogy e körben a Pp.-nek kelljen a képviselet járulékos kérdéseiről rendelkeznie (pl. képviselet korlátai, felmentés a kirendelés alól, szakmai felelősség, felhatalmazás az ügygondnoki díjazás szabályozására, kirendelhető ügyvédek köre).

A képviselet terjedelme tekintetében a hatályos szabály fenntartása javasolt, mely – a megfogalmazott kivételekkel – a per vitelére meghatalmazott jogállását biztosítja az ügygondnoknak.

A Javaslat azt is megjeleníti, hogy ha az ügygondnok kirendelésére okot adó körülmény az eljárás folyamán megszűnik, a bíróság az ügygondnokot a kirendelés alól felmenti. Az Ügyvédi törvény tartalmaz további felmentési okokat a kirendelt ügyvéd vonatkozásában, azok megismétlése, vagy az azokra való utalás a normaszövegben nem szükséges, azokat az ágazati norma rendezi.

A 78. és 79. §-hoz

A Javaslat a költségek előlegezése alcím alatt azoknak a költségeknek a megfizetését szabályozza, amelyek a feleken kívüli harmadik személyek a perrel kapcsolatos közreműködése miatt merülnek fel. Azt, hogy e költségek véglegesen kit terhelnek, a hatályos szabályozással egyezően a perköltség és az állam által előlegezett költség viselésének a szabályai között rendezi. A Javaslat egyrészt a bíróságnak a felek előlegezésével kapcsolatos feladatát határozza meg, másrészt megnevezi az egyes költségek előlegezésére kötelezetteket.

A bíróság az előlegezés vonatkozásában alapvetően akkor határoz, ha egyúttal a harmadik személy igényéről is dönt, azaz az előlegezendő költség pontos összege is megállapításra kerül. A bíróság a felet vagy egy végrehajtható határozatban kötelezi a költségigénnyel fellépő harmadik személy javára a költség megfizetésére, vagy bírósági letétbe helyezési kötelezettséget ír elő. Ez utóbbi választását indokolhatja a közreműködő személy követelése megtérüléséhez fűződő jog fokozott védelme.
A Javaslat lényegében ugyanezen, de egyúttal más, célszerűségi (pl. tanú útiköltségének előzetes biztosítása) szempontok miatt is fenntartja a hatályos szabályozás szerinti előzetes letétbe helyeztetés intézményét is. A Javaslat külön szabállyal rendezi a bíróság kötelezettségét arra az esetre, ha a letétbe helyezett összeg és a bíróság által megállapított költség összege eltérő.

A kirendelt szakértő – és a Javaslat utaló szabálya folytán a fordító és tolmács – díja és a külföldi kézbesítésnek az uniós és a nemzetközi jog szerinti költsége tekintetében kizárja a bírói mérlegelés lehetőségét és előírja az előzetes letétbe helyezés elrendelését.
A Javaslat elhagyja a hatályos perrendnek az ügygondnok készkiadása és díja előlegeztetésének az idejére vonatkozó rendelkezéseit, azok ugyanis a Javaslat szabályaiból megfelelően következnek.

A Javaslat a bizonyítással járó költségek esetében az előlegezési kötelezettséget a perköltségviselés folyamatának egyszerűsítése és a mulasztás a bizonyítási érdek mentén történő szankcionálhatósága végett a bizonyító féllel szemben fogalmazza meg. Nem tartja fenn viszont a bírói méltányosság-gyakorlás egyébként is ritkán használt, a Pp. 76. § (1) bekezdésében szabályozott intézményét. A Javaslat azonban lehetővé teszi a bizonyító fél ellenfelének előlegezésre kötelezését akkor, amikor a bizonyító fél ellenfele bármely okból, de magára vállalja az előlegezést. Azért, hogy a szabállyal ne lehessen visszaélni, a Javaslat szerint az ellenfél kötelezésére nincs lehetőség akkor, ha az ellenfél jogszabály vagy költségkedvezmény folytán egyébként mentes a per során felmerülő költségek előlegezése alól. Kizárt tehát, hogy a szabály alkalmazásának az eredménye az legyen, hogy a költséget az állam előlegezi.
A Javaslat új tartalmú szabállyal rendezi a tolmácsolás, a fordítás és a külföldi kézbesítés miatt felmerülő költségeknek az előlegezését. A Javaslat kifejezésre juttatja, hogy önmagában a magyartól eltérő nyelv használatának jogához nem párosul automatikusan a tolmács díjára vonatkozó előlegezési mentesség, csak akkor, ha ezt nemzetközi egyezmény előírja. Ennek hiányában amennyiben a tolmácsolás a bizonyításhoz kapcsolódik, úgy a tolmácsdíjat a bizonyító félnek kell előzetesen megfizetnie, amennyiben nem, úgy pedig annak, akinek a személye miatt vált szükségessé a tolmács alkalmazása. A Javaslat a fordítási költségek esetében is különbséget tesz aszerint, hogy az a bizonyítási eljárásban merült fel vagy sem. Az előbbi esetben a kötelezettség alanya a főszabályt követve a bizonyító fél, az utóbbi esetben pedig a pert megindító felperes. Ugyanezek irányadóak a külföldi kézbesítés azon költségének az előlegezése kapcsán is, amelyet uniós jogi norma vagy nemzetközi egyezmény alapján a kézbesítésben közreműködő külföldi személy vagy szerv igényel.
A Javaslat az ügygondnok díja és készkiadása tekintetében a hatályos Pp.-vel egyezően azzal a féllel szemben fogalmazza meg az előlegezési kötelezettséget, aki az ügygondnok kirendelését kérte, illetőleg – a hivatalbóli kirendelés esetében – akinek a perbeli cselekménye folytán a kirendelés szükségessé vált.
A Javaslat a garanciális szempontok miatt fenntartja a Pp. 76. § (3) bekezdésében foglalt szabályt.
Az ügyész és a per megindítására, illetve az abban való fellépésre feljogosított személy a perben nem saját érdeket képviselnek, így a költséget helyettük az állam kell, hogy előlegezze. Ugyanez igaz az alperes részére kirendelt és azon ügygondnok esetében, aki ellen külön jogszabály szerint kell a pert megindítani.
A költségkedvezmények szabályainál a Javaslat csak azt rögzíti, hogy adott esetben a fél mentes az előlegezés alól, e helyen pedig megmondja, hogy mentesség esetén az előlegezés alanya az állam. Végül a Javaslat általánosan ugyanilyen előírást tartalmaz azon költségek esetében is, amelyek tekintetében jogszabály, uniós jogi norma vagy nemzetközi szerződés költségkedvezmény nélkül is előlegezési mentességet ad a félnek.

A 80. §-hoz

A Javaslat a hatályos Pp.-vel egyezően a költség és a perköltség fogalma alatt nem ugyanazt érti. A perköltséget egyrészt gyűjtőfogalomként határozza meg, másrészt csak meghatározott

költségeket sorol a fogalom hatálya alá. Ennek oka, hogy a perköltség-definíció szabályozási jelentőségét az abba sorolható költségek végleges viselése adja. A perköltség viselésének alapja pedig a hatályos Pp.-ben is megjelenő kiegyenlítési elv. Ennek megfelelően nem mindegyik fél a saját költségét viseli, hanem főszabály szerint a pernyertes fél igényt tarthat arra, hogy a per miatti költségét az ellenfél kifizesse. A perköltség fogalmával tehát a Javaslat azt határozza meg, hogy melyek azok a költségek, amelyek megtérítését a fél törvényben meghatározott esetben a másik féltől alappal igényelheti. Az elhatárolás elve az, hogy a pervesztes, tehát az alaptalanul perlekedő, vagy éppen az önkéntes jogkövetést mellőző fél a költségek tekintetében olyan – tehát sem nem rosszabb, sem nem jobb – helyzetbe kell, hogy hozza ellenfelét, mint ha a perre nem került volna sor.
Ennek megfelelően a perköltség-fogalom egyik ismérve, hogy csak a félnél felmerült költségek sorolhatók bele, így nem része a perköltségnek például a tanú által kifizetett az az útiköltség, aminek a megtérítésére a tanú nem tartott igényt. Nem a félnél, hanem más, a perben részt vevő harmadik személynél jelentkező költség tehát csak akkor válik perköltséggé, ha a fél ezen személy részére a kiadásait megtérítette. Ezen felül a perköltség körébe csak a perrel okozati összefüggésben és ahhoz szükségesen felmerült költségek tartoznak bele. Az okozatosság és a szükségesség fogalmai mentén esetről esetre eldönthető, hogy egy adott költségfajta vagy annak igényelt mértéke perköltségként figyelembe vehető vagy sem (pl.: a többes ügyvédi képviselet költsége egy adott ügyben lehet szükséges egy másik ügyben azonban szükségtelen kiadás). A Javaslat így sem példálózva, sem kiemelve nem jelenít meg egyes perköltségfajtákat. A hatályos Pp.-vel egyezően nem csak a perben, hanem azt megelőzően keletkezett költségek is a perköltség részévé válhatnak. A Javaslat a költség alatt a köznapi jelentése szerinti kiadást érti, az ezen kívüli vagyoni hátrányok közül a perköltség fogalmába kizárólag csak a fél a bíróság előtt történő megjelenéssel szükségképpen felmerült keresetkiesést vonja be.

A 81. §-hoz

A fél a perköltség-megtérítési igényét a bírósághoz intézett kifejezett nyilatkozattal, a felszámítással érvényesítheti: ennek keretében kérheti tehát a perköltség körébe tartozó kiadásainak és a keresetkiesésének az ellenfél általi kifizetését. A Javaslat lényegében a hatályos szabályokkal egyezően rögzíti a felszámítás határidejét, meghatározza a felszámítás tartalmi követelményeit, és előírja az igények igazolását, ami a perhatékonyság miatt kizárólag okirattal történhet. A járulékos perköltségigény érvényesítése nem képezheti akadályát a per befejezésének, ezért a Javaslat azt is kimondja, hogy kizárólag a felszámítás vagy annak igazolása miatt a tárgyalás csak akkor halasztható el, ha azokkal kapcsolatos mulasztás nem a fél hibájára vezethető vissza.
A rendelkezési elvnek megfelelően a fél a felszámítását visszavonhatja, azaz bizonyos költségek vagy az akár az összes költség vonatkozásában lemondhat a megtérítéshez való jogáról. A döntése a bíróságot köti, azt utóbb azonban már nem lehet megmásítani.
A Javaslat a professzionális pervitel követelményének megfelelően, a jogi képviselővel eljáró fél esetében, a költségjegyzék benyújtásának az előírásával egy formalizáltabb felszámítási módot ír elő. A felmerült költségek rendezett formában történő megjelenítése az ellenfél számára átláthatóvá teszi a vele szemben támasztott igényeket és megkönnyíti a perköltség viseléséről történő bíró döntést is. A Javaslat a költségjegyzék vezetésének és benyújtásának részletes szabályozását külön jogszabályra utalja.

A 82. §-hoz

A bíróság a kiegyenlítési elv alkalmazása miatt a perköltség viseléséről történő döntését az eljárást befejező határozatban hozza meg. A döntés keretében egyrészt meghatározza, hogy a fél által felszámított költségek közül melyek és mekkora összegben minősülnek perköltségnek. A bíróság csak azt a költséget veheti figyelembe, amit a fél felszámított és a döntésnél a megjelölt összegen sem terjeszkedhet túl. Az összeg meghatározásánál figyelemmel kell lennie a csatolt okiratok adataira, a per egyéb adataira és értelemszerűen alkalmaznia kell a perköltségre irányadó egyéb perrendi és azon kívüli szabályokat (pl. az ügyvédi munkadíjat szabályozó jogszabályt) is. A bíróság másrészt megállapítja, hogy a perköltségviselés törvényi esetei közül melyek állnak fenn, és ha ezek szerint valamelyik fél perköltség megtérítésére köteles, úgy fizetésre kötelező határozatot hoz. A Javaslat a felek érdekeinek a figyelembe vétele és egyébként a rendelkezés egyszerűsítése miatt felhatalmazást ad a bíróságnak arra, hogy a fél javára járó perköltség összegébe az ellenfélnek járó perköltség összegét beszámítsa. A perköltség megfizetésének követelésére jogosult fél felszámítása hiányában vagy, ha a törvény értelmében egyik fél sem köteles perköltség megtérítésére, a bíróság a perköltség megfizetéséről nem rendelkezik.

A 83. §-hoz

A Javaslat fenntartja a hatályos Pp. perköltség-viselési főszabályát: a pervesztes fél egyrészt meg kell, hogy térítse az ellenfele perköltségét, másrészt a saját perköltsége a terhén marad. Részleges pernyertesség esetére a Javaslat a hatályoshoz képest szövegezésében más, de eredményében ugyanolyan szabályt rögzít. Ilyenkor a megtérítési kötelezettség a felet és az ellenfelet is terheli, mindegyiket a másik fél perköltsége tekintetében, de csak a pervesztesség arányában.
A szükségtelen kölcsönös perköltségfizetés elkerülése érdekében a Javaslat átveszi a Pp. 81. § (1) bekezdésének a második fordulatát, és a perköltség-viselési főszabályból eredő méltánytalanság kiküszöbölése érdekében a Pp. 81.§ (2) bekezdését is.
Újításként, az egyértelműség kedvéért rendezi azt az esetet, ha az ítélet szerint a megváltoztatott kereset részben vagy egészben alapos úgy, hogy a fél az önállóan elbírálható kereseti követelése összegét leszállította. Ebben az esetben a felet a leszállított rész tekintetében főszabály szerint pervesztesnek kell tekinteni. Az új rendelkezés arra készteti a felet, hogy a keresete összegszerűségét a tényleges követelése alapján határozza meg, de kivételek megteremtésével méltányolja azokat az eseteket – például az alperes utólagos teljesítése – amikor erre nem volt lehetősége.

A 84. §-hoz

A bíróság által jóváhagyott egyezség esetén a per ítélet hatályú határozattal zárul. A perköltségviselést tehát csak úgy, mint az ítélet esetében a pernyertesség-pervesztesség kérdése határozza meg. A Javaslat azonban azért, hogy a perköltség kérdése ne képezze szükségtelen akadályát az egyezség megkötésének, egy rugalmasságot biztosító szabállyal elsődlegesen megadja a lehetőséget a feleknek, hogy maguk döntsék el a térítésre kötelezett fél személyét. A perköltség-viselés általános szabályai tehát csak megállapodás hiányában érvényesülnek. A megállapodás szerint perköltség viselésére köteles fél ellenfele megteheti azt is, hogy a felszámítása egy részét visszavonja. A felek nincsenek elzárva attól sem, hogy az egyezséget jóváhagyó végzés meghozatala előtt mindannyian visszavonják felszámításaikat, így nem kérve döntést a perköltség körében. Ha a jóváhagyott egyezség

alapján a pernyertesség aránya nem állapítható meg, akkor a Javaslat értelmében mindegyik fél csak a saját perköltségét viseli.

A 85. §-hoz

A Javaslat a gyakorlat által jelzett hiányokat pótolva, kifejezett speciális szabályokkal rendezi a perköltség viselését arra az estre, ha az eljárás megszüntetésre kerül. Az eljárás megszüntetése esetén – érdemi döntés hiányában – nem alkalmazható a pernyertesség-pervesztességre épülő szabály. Az abban megmutatkozó szabályozási logikát alapul véve azonban a Javaslat a perköltség viselésének a kötelezettségét általánosságban a pert kezdeményező felperesre terheli, hiszen a megszüntetés következtében a jogvédelem sikertelennek minősül. Az eljárás megszüntetését előidéző egyes esetekben azonban a szabály alkalmazása a perköltségviselés céljától eltérő eredményre vezetne, ezért a Javaslat kivételszabályokat is rögzít.
Így, ha az elállás oka az alperes utólagos teljesítése, a felperes perköltségét az alperes köteles megtéríteni, ha pedig az eljárás megszüntetésének az oka a fél halála vagy megszűnése, akkor pedig egyik fél sem köteles a másik fél perköltségének a megtérítésére. Ezekhez hasonlóan az eljárás közös kérelem miatti megszüntetés esetén sem jelenthető ki feltétlenül, hogy a szükségtelenné vált jogvita okozója a felperes. A többlépcsős szabályozás szerint a felek elsőként maguk dönthetik el közösen, hogy ki fizesse ki a másik fél perköltségét. Annak hiányában a felperesnek kell perköltséget fizetnie, kivéve, ha per az alperes miatt indult és vált végül feleslegessé, azaz a követelést utóbb teljesítette vagy a jogot elismerte. A felek e szabály alkalmazását közösen el is kerülhetik úgy, hogy a felszámításaikat teljes mértékben visszavonják.

A 86. §-hoz

A Javaslat szövegezésbeli változtatásokkal, de fenntartja a hatályos Pp. 80. § (1) bekezdésében található kivételszabályt, hiszen az abban foglalt feltételek fennállása esetén a perköltség-viselési főszabály alkalmazása nem felelne meg a perköltségviselés rendező elvének. A változtatások a per osztott szerkezetéhez és a perfelvétel azon sajátosságához igazodnak, amely szerint az érvényesített jog a perfelvételi szakban akár a bíróság közrehatása következtében – bizonyos törvényi korlátok mellett de – szabadon megváltoztatható. A szabály értelmében a fél akkor már nem jogosult a perköltsége megtérítését követelni, ha a vele szemben érvényesített jogot és kérelmet a védekezést tartalmazó ellenkérelem előterjesztése után ismeri el.
A perköltség, mint gyűjtőfogalom létjogosultságát az adja, hogy a megtérítési szabályok miatt a per miatti vagyoncsökkenéseket általában egységes egészként kell kezelni. A perköltség-viselési főszabály alkalmazása azonban nem felelne meg az annak alapjául szolgáló elvnek azon perköltségrész esetében sem, amelyet a fél az ellenfelének a jóhiszemű eljárás elvének megsértésével, az eljárás-támogatási kötelezettség megszegésével, azaz feleslegesen okozott. A Javaslat ezért előírja ezen költségek elkülönített kezelését és azok megtérítésének a kötelezettségét a per eredményétől függetlenül a feleslegesen költséget okozó félhez telepíti. A Javaslat e körben lényegében fenntartja a hatályos perrend 80. § (2) bekezdésében megfogalmazott szabályát. A szövegezés annyiban változik, hogy lehetővé válik a perbe vitt joghoz kapcsolódó, de a per előtti felesleges költségokozás figyelembe vétele is. Ezen kívül a Javaslat elhagyja a költségmegtérítés igénylésének a tilalmát, mivel a Javaslat szerinti perköltségfogalom alapján a fél saját szükségtelen cselekménye miatti költsége nem tartozik a perköltségbe, azt a fél így alappal egyébként sem számíthatja fel.

A Javaslat a közvetítés kiemelt jelentősége miatt – az új perköltség-fogalomból következő szükségszerű tartalmi szűkítésekkel – átveszi a hatályos Pp. 80. § (3)-(5) bekezdéseibe foglalt, a közvetítői és a békéltetőtestületi eljárás vonatkozásában szükségtelen cselekményekkel okozott perköltség viseléséről szóló szabályokat.

A 87–92. §-hoz

A Javaslat a pertársak perköltség-viselési kötelezettségét szabályozási szükséglet hiányában tartalmilag a hatályos szabályoknak megfelelően rendezi, egy kivételtől eltekintve: a perköltség-viselési elvek minél teljesebb körű érvényesülése érdekében a 37. § b) és c) pontja szerinti pertársak esetében elsődlegesen a perköltség az érdekeltség arányában történő megtérítést írja elő, az egyenlő arányú megtérítést csak akkor, ha a per tárgyához fűződő érdekeltségek között nincs jelentős eltérés.

A Javaslat az ügyész és a perlésre feljogosított más személy perköltségviselése kapcsán nem foglalja szabályba a hatályos Pp. 82. § (3) bekezdésének első mondatát, mert az következik a felszámítás és a perköltségviselés általános szabályából, egyebekben a vonatkozó szabályokat tartalmilag átveszi. A perköltség megtérítése szempontjából a perindításra feljogosított ügyész jogállásával bír az az ügygondnok is, aki ellen a keresetet jogszabály értelmében kell a fél helyett megindítani. A Javaslat ennek megfelelően kimondja, hogy az ügygondnok helyett a perköltséget külön jogszabályban meghatározott módon az állam téríti meg.

A Javaslat a beavatkozás és a sikertelen perbehívás, perbeállítás esetére irányadó perköltség-viselési hatályos szabályokat is átveszi. Részben új tartalmú szabályt alkot azonban a felek személyében bekövetkező változások esetére. Nem írja elő ugyanis a perből elbocsátott jogelőd perköltség-térítési kötelezettségét, összhangban a Javaslat a jogutódlás szabályainál rögzített rendelkezéssel, amely szerint az elbocsátásig végzett cselekmények és bírói határozatok a jogutóddal szemben is hatályosak. A Javaslat szabálya értelmében a perköltség megfizetésére kizárólag a jogutód kötelezhető. Elbocsátás hiányában a jogelőd a perben a jogutód pertársaként vesz részt. A Javaslat egyértelmű szabállyal határozza meg, hogy ebben az esetben egyetemlegesen kell, hogy perköltséget fizessenek. E szabályokat kell alkalmazni a felek személyében bekövetkező változások további eseteiben is, és a Javaslat lényegében változatlan tartalommal, de a perköltség szabályai között rendezi a megtérítési kötelezettséget az alperes kicserélésének az esetére is.

A 93. §-hoz

A Javaslat a perköltség-viselési rendszer átláthatósága miatt külön szakaszban, együtt tartalmazza a félnél felmerült azon költségek viselésének egyes szabályait, amelyeket a perköltségbe tartozó többi költségtől azok sajátos jellege miatt elkülönítetten kell kezelni.
Ide tartoznak a már említett szükségtelen percselekményekkel okozott költségek, továbbá azok a költségek, amelyeket nem a másik fél, hanem a perrend kifejezett külön rendelkezése értelmében perben nem álló harmadik személy (pl.: tanú) vagy éppen a bírósági szervezet okozott.
A költségeket a félnek a perköltség minden más eleméhez hasonlóan fel kell számítania, de azok megfizetéséről a bíróság már az eljárás során is rendelkezhet, hiszen ezek megtérítése nem függ a per kimenetelétől.
A bírósági szervezet érdekkörében felmerült ok miatti költségek megtérítésének a szabályozását a Javaslat külön jogszabályra utalja.

A 94–100. §-hoz

A Javaslat a költségkedvezményi rendszer áttekinthetősége érdekében egy szakaszban összefoglalja a per során felmerülő költségek előlegezéséhez, illetve megfizetéséhez kapcsolódó – egyébként a perrenden kívül egyéb jogszabályokban is szabályozott – kedvezményeket. Alapvetően a hatályos szabályozás szerinti kedvezményfajtákat rögzíti, újdonságként megszünteti azonban a személyes illetékfeljegyzési jogot és egyúttal elsődlegesen és általánosan igénybe vehető rászorultsági alapú kedvezményként bevezeti a személyes költségfeljegyzési jogot. A felsorolásban megjeleníti továbbá a jogi segítségnyújtás keretében külön törvény szerint biztosított pártfogó ügyvédi képviselet díjával kapcsolatos kedvezményeket is.

A Javaslat meghatározza az egyes kedvezményeknek az igénybevétel szempontjából fontos alapvető jellemzőit is, és lényegében a hatályos szabályozással egyezően feltünteti azok tartalmát. Eltérésként a hatályos rendelkezések által is ismert részleges személyes kedvezményi formát csak a személyes költségfeljegyzési jog esetében biztosítja, és kimondja, hogy a költségmentesség és a költségfeljegyzési jog az ügygondnoki díjra nem terjed ki. A Pp. 86. § (3) bekezdésének első mondatát külön nem foglalja szabályba, mert a kedvezmények tartalmát meghatározó rendelkezések alapján egyértelmű, hogy a költségkedvezmény nem érinti az ellenfélnek járó perköltség megtérítésének a kötelezettségét. Az állam a költségkedvezmények biztosításával a tényleges jogérvényesítés lehetőségét kívánja megteremteni azon személyek számára, akiknél ez a lehetőség kedvezmények hiányában a jövedelmi- vagyoni viszonyaik miatt nem állna fenn. Az állam így nem nyújt segítséget ahhoz a pervitelhez, amely szemben áll a jóhiszemű eljárás elvével, amely az eljárás-támogatási kötelezettség megszegését jelenti, azaz nem a jogérvényesítést szolgálja. A Javaslat új rendelkezésben rögzíti ezért azt, hogy a költségmentesség a felet nem mentesíti a szükségtelen percselekményekből eredő, az állam által előlegezett költségek megfizetése alól.

A Javaslat a kedvezmények időbeli hatálya tekintetében is lényegében fenntartja a jelenlegi szabályokat, így a félnek a költségkedvezmény engedélyezését nem szükséges eljárási fokonként újra kérni. A Javaslat a személyes kedvezmények esetében kifejezett szabállyal egyértelműsíti, hogy az a jogosult fél halálával megszűnik.
A Javaslat nem változtatva a hatályos rendelkezésen kimondja, hogy a személyes költségmentesség és a személyes költségfeljegyzési jog engedélyezéséről és megvonásáról történő döntés a bíróság feladatkörébe tartozik.

A tárgyi költségkedvezmény az eljárás tárgyánál fogva, az eljárásban részt vevő valamennyi felet megilleti, külön kérelem nélkül. A tárgyi kedvezmények léte azonban sok esetben a felek számára nem egyértelmű, vagy vitás. A Javaslat ezért a bíróság számára előírja, hogy fellebbezhető végzésben hivatalból rögzítse a tárgyi kedvezmény fenn nem állását akkor, ha a fél a kedvezmény fennállására alaptalanul hivatkozik.

A Javaslat az átláthatóság kedvéért, továbbá informatív jelleggel egy jogszabályhely alatt gyűjti egy csokorba a költségkedvezmény tárgyköréhez tartozó azon intézményeket, amelyeket nem a perrend szabályoz.

A 101. és 102. §-hoz

A Javaslat a feljegyzett illetékre és az állam által előlegezett költségre vonatkozó hatályos – rendeletben rögzített – szabályok közül lényegében változatlan tartalommal átveszi azokat,

amelyek a fél vagy a bíróság jelentős kötelezettsége miatt törvényi szintű megjelenést igényelnek. Ezek egyrészt a bíróság döntésére vonatkozó azokat a rendelkezéseket jelentik, amelyek azt mutatják meg, hogy az illetéket és a költséget végső soron ki viseli. A felek rendelkezési jogának a hatálya értelemszerűen nem terjed ki az államnak járó illeték és költség viselésére, arról a bíróságnak hivatalból és akkor is döntenie kell, ha a félnek járó perköltségről éppen nem. A meg nem fizetett illeték és az állam által előlegezett költség a viselés szempontjából alapvetően a félnek járó perköltség jogi sorsát osztja. A bíróság ezért azokról főszabály szerint az eljárást befejező határozatban dönt és a fizetési kötelezettség azt a felet terheli, aki egyébként perköltség megtérítésére is köteles, és azzal egyező arányban illetve részben. A Javaslat azonban kivételszabályokat is rögzít, ugyanis van olyan eset (szünetelés), amikor az eljárást nem határozat fejezi be és a felet megillető perköltségről nem kell rendelkezni, vagy a meg nem fizetett illeték, illetve az állam által előlegezett költség megfizetéséről nem az eljárás befejezésekor kell határozni (személyes költségkedvezmény megvonása). A Javaslat a jelenlegi szabályoknak megfelelően meghatározza azokat a személyeket is, akik a perben betöltött szerepükből következően nem kötelezhetőek fizetésre, és kimondja azt is, hogy ilyenkor, továbbá a felet fizetés alóli mentességet biztosító költségkedvezmény vagy hazai, uniós vagy nemzetközi norma előírása esetén a költség illetve az illeték az állam terhén marad.

Az állam által előlegezett pártfogú ügyvédi díj megfizetéséről a jogi segítségnyújtó szolgálat határoz, határozatának az alapja azonban a bíróság a perköltség viseléséről történő döntése. A Javaslat ezért előírja a bíróság számára a jogi segítségnyújtó szolgálat tájékoztatását, és annak tartalmi követelményeként meghatározza azokat az adatokat, amelyek a díjmegállapítás szempontjából relevánsak.

A 103. §-hoz

A Javaslat egyértelművé teszi, hogy az ideiglenes intézkedés célja a felek helyzetének átmeneti rendezése, ideiglenes, függő joghatások kiváltása, melyre a kérelmező méltányolható és azonnali jogvédelmi igénye adhat alapot.
A Javaslat nem kíván alapjaiban változtatni az ideiglenes intézkedés elrendelésének feltételein, de a hatályos Pp. 156. § (1) bekezdésében foglaltaktól általánosabban fogalmazza meg azokat a körülményeket, amelyek fennállása esetén kérelmezhető ideiglenes intézkedés.
A Javaslat egyértelművé teszi, hogy sem a bizonyítás megkönnyítése, sem a követelés kielégítésének biztosítása nem lehet az ideiglenes intézkedés elrendelésének alapja. Ezekre más jogintézmények állnak rendelkezésre, úgy, mint az előzetes bizonyítás vagy a biztosítási intézkedés.
A Javaslat ezzel a szabályozási megoldással hozzáköti az intézkedést az adott jogvitához: csak olyan állapotfenntartás, jogfenntartás, hátrány lehet releváns, mely az érvényesített jogból levezethető, pl. szerződésszegés esetén az ezzel okozott kár lehet a hátrány.
A Javaslat az ideiglenes intézkedés elrendelésére okot adó feltételek közé bevezeti a „hátrány” fogalmát a „kár”, illetve „nem vagyoni sérelem” [Ptk. 2:52. § (2) bekezdés] helyett, mert ezzel fejezi ki, hogy az intézkedés kérelmezésekor nem állapítható meg kár, illetve nem vagyoni sérelem. A megállapíthatóság több okból is hiányzik: egyrészt a bekövetkezés még csak közvetlenül fenyeget (ha már megtörtént volna a károkozás, akkor nincs mit megakadályozni, elhárítani); másrészt az ideiglenes intézkedés elrendelhetőségéhez nem szükséges a bizonyítottság, elég a valószínűsítés; harmadrészt a kár, illetve nem vagyoni sérelem fogalmi elemét képező jogellenesség kérdése sem került elbírálásra.
Összességében tehát egy a jövőben valószínűleg bekövetkező, de nem bizonyított, és eshetőlegesen jogellenesnek minősülő következmény képezi az elrendelhetőség feltételét,

mely körülményekre tekintettel indokolt az új fogalom bevezetése. Továbbá, az új fogalom kifejezi azt is, hogy az ideiglenes intézkedés elrendelése nem kizárólag vagyoni kárral fenyegető helyzetekben indokolt, hanem nem vagyoni sérelem fenyegetése esetén is. E két következményt együttesen fedi le a hátrány fogalom.

Az ideiglenes intézkedés sajátossága, hogy az elrendelés feltételei lényegében meghatározzák, hogy a fél mit kérhet, ugyanis ideiglenes intézkedésként a kérelmező nem bármely érvényesített joga előrehozott teljesítését kérheti, hanem csak a Javaslat által konstituált feltételek teljesüléséhez szükséges intézkedés elrendelését.
Az egyik ilyen speciális feltétel a fent tárgyalt hátrány bekövetkezésének elhárítása. Ugyanakkor ez a speciális jog is kötődik az anyagi jogi szabályokhoz, illetve a kérelmező által a keresettel érvényesített joghoz. Egyrészt a hátrány fogalma alá csak a kár és a nem vagyoni sérelem tartozik, másrészt a kérelmezőnek a keresetében olyan jogot kell érvényesítenie, melyek megsértéséhez a polgári jog a kártérítés és/vagy sérelemdíj jogkövetkezményét rendeli. Az elhárítás kifejezésből következik, hogy vagyoni előny elmaradásának fenyegetése nem tartozik e körbe. Tehát tulajdonjogi igény érvényesítése esetében nem kérhető ideiglenes intézkedésként bármely behatás megszüntetése, csak annak a behatásnak, mely hátránnyal (pl. kárral) fenyeget.
A másik speciális feltétel a későbbi joggyakorlás meghiúsulásának megakadályozása. Az anyagi jogi kötődés itt is kettős: egyrészt a későbbi joggyakorlás adott formájának is az anyagi jogon kell alapulnia, másrészt a keresettel érvényesített jogból kell következnie a későbbi joggyakorlás lehetőségének is. Így pl. egy bitorolt védjegy reputációjának silány termékekkel való lerombolása a későbbi, védjegyen alapuló jogok gyakorlását hiúsíthatja meg.
A harmadik nevesített feltétel az állapot-konzerválás. Ez látszólag későbbi bizonyítási érdeket óv, de valójában e speciális joggal a Javaslat könnyebbséget ad az előző két esethez képest: nem szükséges sem a későbbi hátrány, sem a joggyakorlás meghiúsulásának a valószínűsítése, a fennálló állapot fenntartása, bármely változás megakadályozása önmagában méltánylandó érdek, akkor, ha annak elmaradása visszafordíthatatlan állapothoz vezetne.
Az anyagi jogi megalapozás azonban itt is szükséges. Így pl. egy tulajdonjogi vitában az állapot fenntartása anélkül kérhető, hogy a kérelmezőnek bizonyítania kellene, hogy az épület átalakítása neki kárt okozna. Viszont ez az állapot konzerválás az érvényesített anyagi jogából következik, arra visszavezethető követelés, mert a tulajdonjog szabályai alapján egyébként bármely átalakítás megakadályozása jogában állna, ugyanis az jogellenes behatásnak minősül, melynek megszüntetését követelheti.
A Javaslat szándékosan használja a kérelmező és a kérelmező ellenfele kifejezéseket, a felperes és alperes helyett, tekintettel arra, hogy az ideiglenes intézkedés kérelmezése nem feltétlenül köthető kizárólag a felperesi perbeli pozícióhoz, akkor sem, ha az ilyen kérelmek döntő részét a felperesek terjesztik elő; nem kizárható az alperesi kérelem sem. A szóhasználat következetes alkalmazásának másik indoka, hogy a Javaslat lehetővé teszi a – igaz csak szűk körben, és rendkívüli sürgősség fennállása esetén – a kérelem perindítást megelőző előterjesztését, ezért sem indokolt a féli megnevezés használata.

A Javaslat egyértelművé teszi, hogy az ideiglenes intézkedés iránti kérelem főszabály szerint a keresetlevél előterjesztése előtt nem nyújtható be, tekintettel arra, hogy a jogintézmény a peres eljárás folyamatban léte alatt kívánja biztosítani valamelyik fél ideiglenes jogvédelmét egy sürgős jogvédelmet igénylő helyzetben az időmúlás miatt utóbb bekövetkezhető károk megelőzése érdekében.

A Javaslat pontosítja az ideiglenes intézkedés iránti kérelem tartalmát. A gyakorlatban sokszor hiányzik az ideiglenes intézkedés iránti kérelemből az intézkedés elrendelésére alapot adó valamely eljárási feltétel megjelölése, erre tekintettel írja elő a Javaslat, hogy azt a kérelmezőnek meg kell jelölnie, és az elrendelésre alapot adó feltételt alátámasztó tényállításokat is elő kell adnia.
A Javaslat egyértelművé kívánja tenni, hogy a kért ideiglenes intézkedés tartalma ugyan eltérhet a kereseti kérelemtől, de annak mindig a vitás jogviszonnyal összefüggésben kell állnia.
A Javaslat egyértelművé kívánja tenni, hogy az intézkedésnek mindig az érvényesített igény által szabott határok között kell maradnia, de maga a kérelem eltérhet a kereseti kérelemtől. Olyan intézkedés, amelyre a kérelmezőnek a sikeres perbeli igényérvényesítés után sem lenne joga, ideiglenes intézkedésként sem rendelhető el.
Ezt a Javaslat oly módon határolja be, hogy az ideiglenes intézkedés olyan magatartásra kötelezést tartalmazhat, mely magatartás követelésére a kérelmező jogosult lenne a perben érvényesített jog alapján.

A 104. és 105. §-hoz

A Javaslat előírja a bíróság számára – tekintettel az ideiglenes intézkedés elrendelésének céljára –, hogy a kérelmet, abban az esetben, ha a keresetlevél perfelvételre alkalmas, a bíróság az intézkedéseit haladéktalanul, de legkésőbb nyolc napon belül teszi meg.

A keresetlevél perfelvételre alkalmassága új fogalom, amelynek bevezetése az elsőfokú eljárás két részre tagolásával függ össze, és azzal összefüggésben értelmezhető. E feltétel teljesülése akkor következik be, vagyis a keresetlevél akkor alkalmas a perfelvételi szak megindítására, a keresetlevél alperes részére történő kikézbesítésére, ha nincs helye visszautasításnak, hiánypótlásra történő felhívásnak, – amennyiben arra a törvény egyáltalán lehetőséget biztosít – vagy a fél hiánypótlási kötelezettségének eleget tett, és nincs helye áttétel alkalmazásának sem.
A bíróság az ideiglenes intézkedéssel kapcsolatos intézkedéseit értelemszerűen csak akkor teszi meg, ha a fenti cselekmények alkalmazására nincs szükség. E feltétel teljesülésének törvénybe iktatásával a Javaslat a joggyakorlatban gyakran előforduló bizonytalanságokat kívánja eloszlatni, ami pl. akkor áll elő, ha a fél a keresetlevélben ideiglenes intézkedés iránti kérelmet is előterjeszt, de a bíróságnak a hiányosan benyújtott keresetlevél hiányainak pótlására a felperest fel kell hívnia.

A Javaslat a hatályos szabályoktól eltérően nem az ideiglenes intézkedés feltételei között szabályozza azt a negatív kikötést, mely szerint az ideiglenes intézkedés elrendelésének feltétele, hogy az intézkedéssel okozott hátrány ne haladja meg az intézkedéssel elérhető előnyöket. A Javaslat ezt az érdekmérlegelési szempontot az ideiglenes intézkedés tárgyában való döntés körében helyezi el, a nélkül azonban, hogy azt az elrendelés feltételeül szabná. Az intézkedéssel esetlegesen okozott hátrány ellensúlyozására a biztosítékadás elrendelése megfelelően fedezetet biztosít.
Ki kell azonban emelni, hogy ez az előny/hátrány mérlegelés elsősorban az állapot-fenntartást célzó ideiglenes intézkedés esetében releváns; ilyen intézkedés iránti igény az anyagi jogból közvetlenül nem vezethető le, különösen szerződéses ügyekben. Ha a bíróság érdekmérlegelése eredményeként arra a megállapításra jut, hogy az intézkedéssel elérhető előnyöket jelentősen meghaladó hátrány várható az ellenfél oldalán, a kérelmet elutasítja.

A Javaslat rögzíti, hogy az ideiglenes intézkedés iránti kérelmet megalapozó tényeket valószínűsíteni kell. A kérelmező valószínűsítési kötelezettsége kétirányú: egyrészt valószínűsítenie kell az ideiglenes intézkedés alapját képező tényeket (pl. a szabadalombitorlás tényét, vagy a kötelezett tartási kötelezettségének elmulasztását), másrészt, hogy emiatt fennáll az intézkedés elrendelésének feltételeként meghatározott azonnali jogvédelmet megalapozó helyzet.
A valószínűsítés a bizonyításnál kevesebbet jelent, de mindenképpen „hihetővé" kell tennie a bíróság számára az ideiglenes intézkedés elrendeléséhez szükséges körülmények fennállását, hogy arról a bíróság kellő bizonyossággal meggyőződhessen.
Fontos összefüggés van a valószínűsítés foka és a biztosítékadás között. Bár a hatályos eljárási szabályok szerint nincs helye az ideiglenes intézkedés meghozatalának, ha az alapjául szolgáló tények nincsenek valószínűsítve, feltételezhető, hogy minél magasabb a valószínűsítés foka annál kisebb az esélye a biztosítékadás elrendelésének és fordítva. A német ZPO 921. § (2) bekezdése ugyanakkor lehetővé teszi az ideiglenes intézkedés elrendelését akkor is, ha az igényt nem valószínűsítették, feltéve, hogy a kérelmező az ellenérdekű felet emiatt fenyegető hátrányt biztosítékkal fedezi.
A Javaslat az elektronikus kapcsolattartás széleskörű és jogi képviselővel eljáró felek számára kötelező alkalmazásából kifolyólag a bíróság belátásra bízza, hogy a kérelem tárgyában való döntés során a felek nyilatkozatait milyen módon szerzi be, különös tekintettel arra, hogy az ideiglenes intézkedés éppen az a jogintézmény, ahol a felek szóbeli meghallgatásával, idézésével együtt járó késedelem kifejezetten kerülendő.

A 106. és 107. §-hoz

A Javaslat a hatályos szabályokhoz képest gyökeresen átalakítja a biztosítékadásra vonatkozó szabályozást, elsősorban arra figyelemmel, mert kulcsfontosságúnak tekinti az ideiglenes intézkedés elrendelése szempontjából a jogintézmény megfelelő szabályainak kialakítását, mellyel előmozdítható az ideiglenes intézkedés jogintézményének jelenleginél szélesebb körű alkalmazása.

A Javaslat szerinti biztosíték a javasolt megoldással egyfajta kompenzációnak tekintendő a kérelmező ellenfelét valószínűsíthetően érő hátrány kiegyenlítése érdekében, és mint ilyen, indokolt, hogy elsődlegesen kárátalányként funkcionáljon.
A Javaslat ennek ellenére nem zárja (nem zárhatja) el a kérelmezettet a későbbi perindítástól, abban az esetben, ha utóbb bizonyítani tudja, hogy a tényleges kára magasabb, mint a biztosítékként letett összeg.
A kérelmező (aki a biztosítékot letette) ugyanakkor nem indíthat pert, annak bizonyítására, hogy a kérelmezett kára ténylegesen alacsonyabb lett, mint a biztosítéki összeg, mert azzal, hogy letette a biztosítékot, elfogadta a károsszeget.

A Javaslat szerint a biztosíték elrendelésének alapja, hogy a kért intézkedés vélhetően károsítja a kérelmező ellenfelét. A biztosíték tehát akkor indokolt, ha valószínűsíthető ilyen kár, de ennek mértéke a biztosítékadás tárgyában való döntést megelőző mérlegelés körében már közömbös. Legfeljebb a csekély mértékű kár zárhatja ki a biztosítékadást. Ezt a joggyakorlat pl. a várható perviteli költségekhez is kötheti, így pl. csekély mértékűnek minősülne az a hátrány, mely nem haladja meg jelentősen a kérelmező ellenfele oldalán a per vitelével várhatóan felmerülő költségeket.

A Javaslat a biztosíték szabályainak kialakítása során – igazodva a Javaslat egészét átható, a felek rendelkezési jogán felépülő szabályozáshoz – alapvetően a felek kérelmétől és

döntésétől teszi függővé, hogy az ideiglenes intézkedés elrendelését biztosítékadáshoz kösse-e a bíróság.
A bíróság akkor köti biztosítékadáshoz az ideiglenes intézkedés elrendelését, ha a kérelmező ellenfele megfelelően valószínűsíti, hogy őt az intézkedés elrendelése miatt hátrány éri, vagy azt a kérelmező ajánlja fel az intézkedés elrendelése érdekében, és azt az ellenfél elfogadja. Ha e valószínűsítés sikertelen, akkor nincs biztosíték. A kérelmezett valószínűsítését szükségtelenné teheti, ha a kérelmező elfogadja az adott biztosíték mértéket.
A Javaslat szerint a bíróság hivatalból nem kötheti biztosítékadáshoz a kért ideiglenes intézkedés elrendelését, és annak összegét is a felek valószínűsített jövőbeni kárigénye, vagy a kérelmező által biztosítékként felajánlott összeg alapján kell meghatároznia.

Ha a bíróság biztosítékadáshoz köti az ideiglenes intézkedés elrendelését, akkor csak annak teljesítését követően válik végrehajthatóvá az intézkedés. A Javaslatban szabályozott modell arra épül, hogy a bíróság egy feltételes hatályú végzéssel rendeli el ilyenkor az intézkedést.

A Javaslat a biztosíték kompenzáció jellegéből következően előírja, hogy a bíróságnak a pert érdemben befejező határozatában rendelkeznie kell a biztosíték ki– vagy visszafizetéséről.
A Javaslat korábbi szabályaiból egyenesen következik, hogy az eljárás megszüntetéséről hozott, vagy az eljárás szünetelés folytán történő megszűnését megállapító végzésben a bíróságnak a biztosíték sorsáról rendelkeznie kell.
A biztosítékként letehető pénzhelyettesítő eszköz alatt a bíróságon kezelt letétekről szóló 27/2003. (VII. 2.) IM rendelet 2. § b) pontja szerint hitelkártya, csekk-kártya, kereskedelmi kártya, váltó, utalvány és elnevezésétől függetlenül minden más, azonos gazdasági rendeltetésű okmány, betétről kiállított okirat értendő.

A 108. és 109. §-hoz

A Javaslat három ok miatt nyitja meg az utat az ideiglenes intézkedés perindítás előtti, kivételes kezdeményezése előtt.
1) Előfordulhatnak olyan, azonnali jogvédelmet igénylő helyzetek, amikor nem várható be a keresetlevél előterjesztése, arra is tekintettel, hogy a Javaslat fokozott elvárásokat támaszt a per kezdőiratával szemben, annak tartalmát a professzionális pervitel követelményeihez igazítja, melynek előterjesztéséhez kötelezően jogi képviselőt rendel igénybe venni.
A perindítás ebben az esetben a kérelmező számára olyan időveszteséggel járhat, ami a perrel megvédendő joga elenyészéséhez vezethet, erre figyelemmel teszi lehetővé a Javaslat kivételesen indokolt esetben az ideiglenes intézkedés perindítás előtti kezdeményezését.
Ennél az esetnél azonban hangsúlyozni szükséges, hogy kérelmező nem késlekedhet igénye érvényesítésével, azaz az intézkedés elrendelését követően rövid határidőn belül perindítási kötelezettsége keletkezik, ha annak nem tesz eleget, a bíróság által elrendelt ideiglenes intézkedés ipso iure hatályát veszti. Ez a konstrukció biztosítja, hogy a kérelmező csak akkor kérjen a perindítást megelőzően ideiglenes intézkedést, ha rövid időn belül teljesíteni tudja a sikeres perindítás követelményét.
2) A megfelelő szabályozás kialakítását az is sürgetővé teszi, hogy a magyar jog is lehetőséget biztosít számos különleges eljárás során az ideiglenes intézkedés perindítás előtti kezdeményezésére és elrendelésére, így különösen a szellemi tulajdonvédelem területén (iparjogvédelmi eljárások, szerzői jog érvényesítésével összhangban) úgy, hogy az ideiglenes intézkedés hatályos, Pp. 156. § alatti általános szabályai (kivételt nem engedve) arra nem adnak lehetőséget. Ezekben az eljárásokban az Európai Unióhoz való csatlakozással összefüggő jogharmonizációs kötelezettségeink, és egyéb nemzetközi kötelezettségvállalásaink tették szükségessé a jogintézmény perindítás előtti

kezdeményezésnek lehetővé tételét. Így különösen az Európai Parlament és a Tanács 2004/48/EK irányelve (2004. április 29.) a szellemi tulajdonjogok érvényesítéséről és az 1994-ben kötött TRIPS egyezmény (Trade Related Aspects of Intellectual Property Rights).
3) A választottbíráskodásról szóló 1994. évi LXXI. törvény (Vbt.) 37. § (1) bekezdése szerint „A félnek a választottbírósági eljárás előtt vagy alatt a bírósághoz benyújtott, ideiglenes intézkedések megtételére irányuló kérelme és a bíróság e kérelemnek helytadó intézkedése nem összeegyeztethetetlen a választottbírósági eljárással". A Vbt. lehetővé teszi az állami bíróság által nyújtott jogsegély formájában ideiglenes intézkedés elrendelését oly módon, hogy a per tekintetében a felek kiszerződnek az állami bírósági szervezetrendszerből. Ez a hatályos Pp. 156. § (2) bekezdésével ellentétben áll, így a választottbírósági eljárás szabályozásával való összhang megteremtése is megkívánja az ideiglenes intézkedés perindításhoz nem kötött elrendelésének megteremtését.

A perindítást megelőző ideiglenes intézkedés kezdeményezése esetén a kérelmezőnek röviden elő kell adnia a későbbi perindítás szempontjából releváns körülményeket is, amelynek egyfelől abból a szempontból van jelentősége, hogy így a perre hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bíróság meghatározható, amely a kérelem tárgyában dönteni jogosult.
Másfelől abból a szempontból is, hogy a Javaslat az ideiglenes intézkedés általános szabályai között rögzíti, hogy a bíróság által elrendelt ideiglenes intézkedés olyan magatartásra kötelezést tartalmazhat, mely magatartás követelésére a kérelmező jogosult lenne a perben érvényesített jog alapján, annak megítélése esetében.
Minthogy ez a keret-feltétel köti a bíróságot a pert megelőző elrendelés esetén is, a bíróságnak látnia kell, hogy a kérelmező milyen igényt kíván a perben érvényesíteni. Ennek elmaradása, a kérelem elutasítását vonja maga után.

A Javaslatban rögzített illetékességi szabályt a célszerűség indokolja, tekintve, hogy a Javaslat kötelező perindítást ír elő, amennyiben a bíróság helyt ad a kérelmező ideiglenes intézkedés iránti kérelmének, így az eljárás szükségképpen peres eljárásként folytatódik.
A soron kívüli elbírálás a pert megelőző eljárásban is követelmény, itt azonban a határidő meghosszabbítására nincs lehetőség.

A Javaslat a kötelezően előírt perindítás megtörténtének követhetősége érdekében kötelezővé teszi, hogy a kérelmező igazolja a bíróságnál, a keresetlevél érkeztetett példányának bemutatásával a keresetlevél beadását, melynek elmaradása az elrendelt ideiglenes intézkedés hatályának megszűnését eredményezi.
Fontos kihangsúlyozni, hogy az alapelvi szinten rögzített, a féltől elvárt eljárás-támogatási kötelezettségből is következik, hogy a fél a per megindítását igazolja, melynek elmaradása azzal a következménnyel jár, hogy a pert megelőzően elrendelt ideiglenes intézkedés akkor is hatályát veszti a perindításra nyitva álló határidő leteltét követő napon, ha a fél a pert egyébként megindította. Ezért a kérelmező elemi érdeke, hogy amennyiben a per során is fenn kívánja tartani az ideiglenes intézkedés hatályát, akkor a kötelező perindítás megtörténtét igazolja.
A perindítást megelőzően elrendelt ideiglenes intézkedés hatályára egyébiránt az ideiglenes intézkedés hatályára vonatkozó általános szabályok az irányadók.

A Javaslat egyebekben az ideiglenes intézkedés szabályait rendeli alkalmazni a perindítást megelőzően elrendelt intézkedésekre.
A perindítást megelőzően kérelmezett ideiglenes intézkedések körében – a külföldi és a nemzetközi joggyakorlat eredményeire is figyelemmel – fokozott jelentőséghez juthat az

intézkedés elrendelésének biztosítékadáshoz kötése, figyelemmel a perindítás esetleges elmaradására.

A 110–112. §-hoz

A Javaslat az általános rendelkezések között határozza meg az általános intézkedési kötelezettség határidejét. Ez azt jelenti, hogy mindazokban az esetekben, amikor a Javaslat konkrét határidőt nem állapít meg, a bíróságnak a beadvány bírósághoz érkezésétől, a beadvány benyújtására nyitva álló határidő lejártától, vagy az intézkedésre okot adó egyéb körülmény bekövetkezésétől számított legkésőbb harminc napon belül intézkednie kell.

A harminc napos határidő alapvetően elegendő, azonban számítani kell arra, hogy az osztott perszerkezet és annak következményei folytán a keresetlevél és a perfelvételi szak további iratai nagyobb terjedelműek és részletesebbek lesznek, és ezáltal a tárgyaláson kívüli előkészítés és az azzal járó érdemi és adminisztrációs bírói munka meg fog növekedni. Erre tekintettel a hatályos Pp. szerinti harminc napos határidő megtartása mindenképpen indokolt.

Az általános intézkedési határidő meghatározása biztosítja, hogy a Javaslatban ne kelljen minden egyes intézkedés vonatkozásában külön nevesíteni az adott intézkedéssel kapcsolatos intézkedési határidőt, csak azokban az esetekben, amikor a határidő eltér az általános intézkedési határidőtől. Amennyiben a Javaslat valamely fél beadványával kapcsolatban intézkedési kötelezettséget ír elő, de nem határozza meg ennek határidejét, azt a bíróságnak legkésőbb harminc napon belül kell teljesítenie. Ha a fél a bíróság felhívásának határidőben nem tesz eleget, ennek következményeit a bíróságnak legkésőbb a határidő lejártától számított harminc napon belül le kell vonnia. Ha a másodfokú bíróság elsőfokú ítéletet hatályon kívül helyező végzése megérkezik az elsőfokú bírósághoz, ez olyan az intézkedésre okot adó esemény, amely nem a fél beadványához, vagy a bíróság által a fél vonatkozásában megállapított határidőhöz köthető, ugyanakkor intézkedési kötelezettséget feltételez, amelyre konkrét rendelkezés hiányában az általános intézkedési határidő az irányadó.

Itt nyer megfogalmazást a fegyverek egyenlősége biztosításának követelménye is, mint a tisztességes eljárás részjogosítványa, azaz a bíróságnak kell biztosítania, hogy a felek minden, az eljárás során előterjesztett kérelmet, a bírósághoz benyújtott okiratot, bizonyítékot megismerhessenek, és azokra nyilatkozhassanak. Az Alkotmánybíróság több határozatában is kiemelte, hogy az Európai Emberi Jogi Bíróságának következetes gyakorlatából is kitűnően a fegyverek egyenlősége elvének a polgári perekben is érvényesülnie kell. (…) A peres eljárás során minden, a per tárgyát érintő releváns iratot a peres felek mindegyike ugyanolyan mélységben és teljességben, továbbá azonos módon ismerhesse meg. Ez biztosítja a jogvitában álló peres felek között a „fegyverek egyenlőségét”, ezáltal a tisztességes eljárás alkotmányi értelemben vett minőségét. (15/2002 (III. 29.) AB hat.)

A szoros tartalmi összefüggésre tekintettel az általános intézkedési kötelezettség részeként itt kerül elhelyezésre a hatályos Pp. 3. § (2) bekezdésében meghatározott azon rendelkezés is, mely szerint a bíróság a fél által előadott kérelmeket, nyilatkozatokat nem alakszerű megjelölésük, hanem tartalmuk szerint veszi figyelembe.

A Javaslat a bíróság általános tájékoztatási kötelezettségét az általános intézkedési kötelezettséggel együtt jeleníti meg, azaz a bíróság köteles a jogi képviselő nélkül eljáró felet perbeli eljárási jogairól és kötelezettségeiről, indokolt esetben a támogató perben való

részvételéről, valamint a pártfogó ügyvédi képviselet engedélyezésének lehetőségéről a szükséges tájékoztatással ellátni.

Új rendelkezés, hogy a bíróság a fél azonosításához szükséges adatok kivételével, nem kérheti a féltől olyan adat igazolását, amelyet az érintett szerv az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló törvényben előírt kötelezettsége alapján közzétett, vagy amelyet jogszabállyal rendszeresített közhiteles nyilvántartásnak kell tartalmaznia. Ha például a törvényes képviselőre vonatkozó adatokat a bíróság számára elektronikus úton hozzáférhető közhiteles nyilvántartás tartalmazza, az adat igazolására a felet kötelezni nem lehet. Az ilyen nyilvántartás adatai alapján a bíróság meggyőződhet a képviseleti jog fennállásáról, nem indokolt ebben az esetben a felet kötelezni az adat igazolására. Ez természetesen nem jelenti, hogy a bíróságnak hivatalból kellene kutatnia azt, hogy az érintett személy milyen minőségében lép fel a perben, de ha a törvényes képviselő e minőségére hivatkozik, annak igazolására már a bíróság nem kötelezheti.

A 113. §-hoz

A nyelvhasználathoz való joggal összefüggő szabályanyagon a Javaslat változtat. Egyértelműen kimondásra kerül, hogy törvény, uniós jogi norma, vagy nemzetközi egyezmény erre vonatkozó rendelkezése hiányában a félnek a bírósághoz címzett beadványait magyar nyelven kell előterjesztenie, mint ahogy a bíróság is – főszabály szerint – a határozatait a feleknek magyar nyelven küldi meg. A bírósági eljárásban, szóban mindenki jogosult anyanyelvét vagy nemzetközi egyezményben meghatározott körben regionális vagy nemzetiségi nyelvét használni. Ennek biztosítása érdekében – ha szükséges – a bíróság tolmácsot alkalmaz. Ha pedig uniós jogi norma, nemzetközi egyezmény, vagy törvényi előírás alapján fordítás szükségessége merül fel az anyanyelvhasználat biztosítása érdekében a bíróság részéről, akkor a bíróság fordítót alkalmaz. A tolmácsra és fordítóra vonatkozó részletszabályok a felek és más perbeli személyek című fejezetben kerülnek elhelyezésre. Az is meghatározásra kerül, hogy a hallássérült személyek jogosultak az eljárásban jelnyelvet, vagy az általuk ismert más, törvényben meghatározott speciális kommunikációs rendszert használni.

A 114. §-hoz

A Pp. az általános szabályok között rögzíti a valamennyi beadványra alkalmazandó rendelkezéseket, az egyes speciális beadványokra vonatkozóan pedig az adott percselekményeknél többletelőírásokat is meghatároz.

A Javaslat olyan adatok megjelölését és alakiságok megtartását kívánja meg, amelyekből kitűnik a beadvány rendeltetése és hitelessége. A beadványon fel kell tüntetni a bíróság nevét, ahova azt a fél benyújtja. A beadványon fel kell tüntetni a felek és jogi, illetve törvényes képviselőik teljes nevét, lakóhelyét (székhelyét), valamint perbeli állásukat. A név és lakóhely megjelölésénél fontos, hogy abból a fél azonossága megállapítható legyen. Az idézésre alkalmasság célját szolgálja nem természetes személyek esetében a törvényes képviselő nevének és lakóhelyének megjelölése is, tekintettel arra, hogy szabályszerű kézbesítés hiánya számos esetben képezi akadályát a perek ésszerű időn belül történő befejezésének. A jogi képviselő nevének és székhelyének kötelező feltüntetése a beadványokon lehetővé teszi a bíróságok számára a felekkel való kommunikáció gördülékenységét és folytonosságát esetleges jogi képviselő változás esetén is.

A felek, valamint a jogi és törvényes képviselők ismert elektronikus levélcímének (e-mail címének) megjelölése – a megváltozott technikai feltételekkel összhangban – elősegíti a bíróság és a felek, valamint a felek egymás közötti kapcsolattartását és rövid úton való elérését.

A tartózkodási, valamint az egyéb idézhető cím (például jogerős szabadságvesztés büntetése esetén a büntetés-végrehajtási intézet) rögzítése lehetővé teszi a felek és képviselőik fellelhetőségét, olyan esetekben is, amikor a címzett lakóhelyéről (székhelyéről) szabályszerűen egyébként nem idézhető. A beadványon – jogi képviselő nélkül eljáró fél esetében is – törekedni kell a per tárgyának minél pontosabb és szakszerűbb megjelölésére, azonban ennek hiánya nem akadálya annak, hogy a bíróság a beadványt tartalma szerint bírálja el. Az eljárás megfelelő követhetősége és beazonosíthatósága szempontjából lényeges követelmény a már folyamatban lévő ügyek esetében a bírósági ügyszám feltüntetése. Elképzelhető olyan eset, amikor a beadvány tartalmából nem állapítható meg, hogy az melyik ügyre vonatkozik, például a tanú bejelenti, hogy orvosi kezelése miatt nem tud a tárgyaláson megjelenni, de a felek nevét és az ügyszámot nem jelöli meg, ilyenkor indokolt a beadvány visszaküldése azzal, hogy a tanú tüntesse fel beadványában az ügy számát.

A hagyományos módon előterjesztett beadványt továbbra is eggyel több példányban kell a bírósághoz benyújtani, mint ahány fél a perben érdekelt, a beadvány mellékleteinek egy-egy másolatát csatolni kell a beadvány többi példányához is.

A példányszám fenntartott szabályozása ellenére a hatályos jogszabály alkalmazásából fakadhatnak problémák, amelyek azonban jogértelmezési úton megfelelően kezelhetők. Így a „perben érdekelt" fordulat, amely érezhetően tágabb a felek fogalmi körénél, nem minden esetben nyújt teljesen konkrét eligazítást a bíróság és a benyújtó számára az elvárt példányszámról. A keresetlevélben alperesként feltüntetett személy még nem biztos, hogy félnek tekinthető, és végképp nem biztos, hogy érdekelt. Ilyen esetben pl. a megfelelő alperes perbeállítása céljából helyesbített tartalmú, megfelelő példányszámú keresetlevél csatolása válhat indokolttá. Praktikus problémát okozhat ezen kívül az a beadvány, ami kifejezetten a perben álló felek számának a megváltoztatására irányul (perbehívás, perbevonás) – a gyakorlatnak az a megoldása, amely ilyen esetekben a jelenleg perben álló illetve oda várt személyeket is „érdekeltnek" tekinti, jogértelmezés útján megfelelően oldja fel ezt a problémát. Hasonló esetekre célszerű értelmezési maximaként azt kitűzni, hogy a bírósági iratokból – a fegyverek egyenlőségének biztosítása végett is, de figyelembe véve a feleknek az adataikhoz fűződő önrendelkezési jogát is – minden olyan személy számára egy példányt biztosítson a beadványozó, aki a fél vagy vele esik egy tekintet alá (mint pl. a beavatkozó) és akire a konkrét perbeli cselekmény közvetlenül kihathat.

A beadványok másolatát az ügyben részt vevőkkel közölni kell, ugyanakkor a Pp. – kivételektől eltekintve, mint például a keresetlevél vagy a fellebbezés esetében – erre nem ír elő határidőt. A beadványok tartalmától függ, hogy azokat szükséges-e haladéktalanul a felek (érdekeltek) tudomására hozni, vagy elegendő más iratokkal együtt megküldeni, illetve a legközelebbi tárgyaláson közölni.
A beadványok nagyobb fokú hitelességének biztosítása érdekében továbbra is indokolt fenntartani a beadványok első példányára vonatkozó teljes bizonyítóerejű magánokirati formát. A megfelelő okirati forma hiánya esetén a bíróságnak hiánypótlás keretében fel kell hívnia a jogi képviselő által nem képviselt felet a beadványa szabályszerű előterjesztésére. A beadványok többi példánya esetében elegendő az egyszerű okirati forma megtartása. Ügyvédi

képviselet esetén az ügyvédnek a beadvány első példányát eredeti aláírásával kell ellátnia, a többi példányt elegendő másolatban csatolni.

A 115. és 116. §-hoz

Figyelembe véve a jelenlegi másolási technikákat, valamint azt, hogy a felek a beadványokat szinte kizárólag számítógépen szerkesztik meg, indokolt annak a Javaslatban történő rögzítése, hogy – a bírói gyakorlathoz igazodva – a hiánypótlásra felhívó végzéssel együtt az eredeti beadványt nem kötelező minden esetben visszaadni a hiánypótlásra felhívott félnek. Ha az eljáró bíró, vagy a tanács elnökének mérlegelése alapján a hiány a beadvány visszaadása nélkül is pótolható, elegendő kizárólag a hiánypótlásra felhívó végzést kézbesíteni a félnek. Elvárható ugyanis a peres felektől, hogy a saját maguk készítette beadványokat ismerjék, továbbá a számítástechnika lehetővé teszi azok megőrzését, pontos visszahívását. A fél – ha az előző módokon nem tud megbizonyosodni saját beadványa tartalmáról – attól sincsen elzárva, hogy iratbetekintés során győződjön meg korábbi beadványai tartalmáról. Ha azonban az eljáró bíró vagy a tanács elnöke úgy látja, hogy az eljárás időszerű lefolytatását segíti, dönthet a beadvány visszaküldéséről. Célszerű a beadvány visszaküldésének a lehetőségét is fenntartani olyan esetekre, amikor a hiány pótlása magán a beadványon is eszközölhető, így például adatok, aláírást hitelesítő tanúk pótlása esetén. Ezekben az esetekben nem indokolt kizárni annak lehetőségét, hogy a fél a visszaadott beadvány helyett egy új tartalmú beadványt nyújtson be. A bíró mérlegelési jogkörében hozott e döntése pervezető végzés, a hiánypótló végzés részét képezi.

Tekintettel arra, hogy amennyiben a félnek a per vitelére meghatalmazott jogi képviselője van, az egyes perbeli cselekményeket a fél helyett és képviseletében a meghatalmazott végzi, a Javaslatban – a bírói gyakorlattal összhangban – rögzítésre kerül, hogy a bíróság hiánypótlás végett kizárólag a személyesen eljáró felet idézheti maga elé.

A normavilágosság követelményének az érvényesítése érdekében indokolt továbbá pontosítani, illetve egyértelművé tenni a hiánypótlási kötelezettség elmulasztásának jogkövetkezményeit. A hatályos Pp. a hiánypótlási kötelezettség elmulasztása esetére valódi elutasítási jogcímet nem tartalmaz. A Pp. 95. § (2) és (3) bekezdése szó szerint csak a hiánypótlási felhívás jogkövetkezményekre történő figyelmeztetésének szövegét határozza meg, ugyanakkor a Pp. egy-két kivételtől eltekintve sehol nem mondja ki, hogy a hiánypótlási kötelezettség elmulasztása esetén a beadványt el kell utasítni. Ezt a joghézagot a bírói gyakorlat az elbírálhatatlan beadványt elutasító végzésekben jobb híján a Pp. 95. §-ának hivatkozott rendelkezéseire utalással oldja fel. A szabályozás átláthatóságának növelése érdekében önálló normában szükséges meghatározni a hiánypótlási kötelezettség elmulasztásának két következményét: a beadvány hivatalból való visszautasítását, illetve a hiányos tartalommal történő elintézését (Varga István, Szécsényi-Nagy Kristóf: A perrend egyéb általános szabályai, in: (Németh János, Varga István szerk.): Egy új polgári perrendtartás alapjai, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó, Budapest, 2014., 306.). Figyelembe véve, hogy a hatályos Pp.-ben szereplő „elutasítás" kifejezés inkább érdemi, anyagi jogi jellegű fogalom, a Javaslat a „visszautasítás" terminológiáját használja a hiánypótlási kötelezettség elmulasztásának jogkövetkezményeként, amely jobban tükrözi a döntés eljárási, alaki jellegét.

A hiányos beadványt visszautasító határozattal szemben külön fellebbezésnek akkor van helye, ha a törvény azt külön nevesítve lehetővé teszi (például keresetlevél, viszontkeresetlevél, fellebbezés visszautasítása), vagy ha a visszautasítás az illetékfizetési kötelezettség

teljes vagy részleges elmulasztásával függ össze. Nincs helye ugyanakkor külön fellebbezésnek például abban az esetben, ha a bíróság a perfelvételi szakban a hiányos keresetváltoztatást tartalmazó nyilatkozatot utasítja vissza. A keresetváltoztatásokkal kapcsolatos – adott esetben rendszeres – fellebbezések elbírálása ugyanis az eljárás széttöredezéséhez és ezzel összefüggésben nem kívánt elhúzódásához vezetne, aminek elkerülése jogpolitikai cél. Annak ugyanakkor természetesen nincs akadálya, hogy a fél a visszautasított keresetváltoztatást tartalmazó nyilatkozatot a hiányok pótlását követően újból szabályszerűen előterjessze a perfelvétel lezárásáig.

Új rendelkezés, hogy a beadvány hiánypótlására vonatkozó rendelkezéseket kell alkalmazni abban az esetben is, ha a tárgyaláson szóban előterjesztett nyilatkozat nem felel meg a törvény rendelkezéseinek, vagy más okból kiegészítésre vagy kijavításra szorul. Ez a rendelkezés lehetőséget ad arra, hogy ha a perfelvételi tárgyaláson, szóban előadott keresetváltoztatás (például újabb kérelem) nem felel meg a törvény rendelkezéseinek és a hiányok pótlására felhívott fél a hiányokat a megjelölt határidőben nem pótolja, a kereseti kérelem keresetváltoztatással érintett részének visszautasítása megtörténhessen.

A 117. §-hoz

Az elkülönítésre vonatkozó rendelkezés nem változik, ugyanakkor a Javaslat az egyesítésre vonatkozó hatályos szabályokat módosítja. Az osztott perszerkezetre tekintettel a továbbiakban csak olyan perek egyesítése lehetséges, amelyek egyikében sem került sor a perfelvételt lezáró végzés meghozatalára. Ha ugyanis lehetőség lenne az érdemi tárgyalási szakban tartó perhez egy perfelvételi szak stádiumában álló pert egyesíteni, úgy ez az eljárás szükségtelen elhúzódását eredményezhetné. Az osztott perszerkezet lényege ugyanis az, hogy a felek tény és jogállításaikat a perfelvételi szakban terjesszék elő, a pernek ebben a szakaszában rögzüljenek lehetőleg a végleges kérelmek, a kérelmek változása ne lassítsa, vagy akadályozza a szükséges bizonyítás ésszerű időn belül történő lefolytatását. Eltérő szakaszban tartó perek egyesítése esetén a perfelvételi szak kiegészítése természetszerűleg lassítaná az eljárást, ennek lehetőségét csak feltétlenül szükséges, kivételes esetekben célszerű megengedni, ellenkező esetben a percezúra jogintézménye kiüresedne.

A Javaslat az egy törvényszék illetékességi területén működő járásbíróságok előtt folyamatban lévő perek egyesítését is lehetővé teszi a felek közös kérelmére, ami a pergazdaságosság hatékonyabb érvényesülését szolgálja. Előfordulhat ugyanis, hogy az adott törvényszék területén az adott felek között több jogviszonyból származó több igény elbírálása során különböző járásbíróságoknak kell eljárnia, ugyanakkor azok egy perben történő elbírálása a felek érdekét szolgálná. Tekintettel arra, hogy az egy törvényszék területén működő járásbíróságokra vonatkozik a rendelkezés az is biztosított, hogy a félnek ne kelljen a feltételezett lakóhelyétől távol pereskednie, ugyanakkor hangsúlyozandó, hogy a perek egyesítése csak a felek közös kérelme alapján valósulhat meg.

A 118. §-hoz

A házassági perek különös szabályai szerint a házassági perben előterjesztett kereset összekapcsolható a házastársi tartásra vonatkozó keresettel. A házassági perekre vonatkozó szabályok között az is rögzítésre kerül, hogy ha házassági per van folyamatban, kizárólag annak bírósága előtt indíthatóak a házassági perhez kapcsolható meghatározott keresetek, ilyen többek között a házastársi tartásra vonatkozó kereset is. E házassági perekre vonatkozó szabályokhoz igazodik az egyesítés jogintézményénél elhelyezett, a különélő házastárs tartása

iránt indított perekre vonatkozó speciális szabály. E szerint, ha a házastársi tartással összefüggésben indított per már folyamatban van és időközben a felek között akár egy másik bíróság előtt házassági per indul meg, akkor bármelyik fél indítványára a házassági tartással összefüggő pert egyesíteni kell a házassági perhez. Ennek az a célszerűségi indoka, hogy az összefüggő tárgyú perek egyesítése és ezáltal együttes tárgyalása biztosítható legyen. Természetesen ehhez az is szükséges, hogy az egyesítés feltételei fennálljanak, azaz egyik per se tartson még az érdemi tárgyalási szakban, illetve a házassági per bíróságának legyen hatásköre a házastársi tartás tárgyában indított per lefolytatására.

A 119. és 120. §-hoz

Az eljárás félbeszakadására akkor kerül sor, ha a felek valamilyen eljáráson kívüli ok folytán nem tudják a perbeli jogaikat gyakorolni és a kötelezettségeiket teljesíteni, illetőleg ha a bíróság gátolva van abban, hogy a jogvita eldöntéséhez szükséges tényeket kellően felderítse. Az eljárás félbeszakadásához vezető okokat a Javaslat taxatíve sorolja fel, hasonlóan a hatályos megoldáshoz. A félbeszakadás okai feloszthatóak a fél (vagy annak képviselője) személyét érintő körülményekre, illetőleg külső körülményekre visszavezethető félbeszakadási okokra. Az eljárás félbeszakadásának rendelkezései az eljárás bármely szakaszában alkalmazhatók. A normaszöveg hangsúlyt helyez arra, hogy a félbeszakadás kezdő és megszűnési időpontjai világosan kivehetőek legyenek.

Indokolt fenntartani azt a rendelkezést, mely szerint a bíróság az eljárást megszünteti, ha a jogviszony természete kizárja a jogutódlást, ekként házassági bontóperben a fél halála nem a félbeszakadást, hanem a per megszüntetését vonja maga után.

A félbeszakadás, vagy annak túlságosan hosszú tartama (elhúzódó peresített hagyatéki eljárások, felszámolási eljárások) sértheti a fél vagy adott esetben a kirendelt szakértő méltányos érdekeit. Ennek megfelelően a Javaslat a hatályos Pp. félbeszakadással összefüggő ügygondnok-rendelésre vonatkozó szabályait fenntartja. Azt annyiban egészíti ki, hogy a szakértő kérelmére történő ügygondnok-rendelés lehetőségét kiterjeszti a félbeszakadásnak a fél halálával, illetve megszűnésével összefüggő esetére is, mert a félbeszakadás túlságosan hosszú tartama indokolatlanul sérti – a félbeszakadás alapesetében is – a kirendelt szakértő díjmegállapításhoz fűződő méltányos érdekét. Az ügygondnok kirendelésével az eljárás félbeszakadása megszűnik.

A Javaslat a félbeszakadás kezdő időpontját és a megszűnésének időpontját az esetkörre visszautaló szabállyal szabályozza. Figyelemmel a félbeszakadás jogkövetkezményeire, indokolt a félbeszakadás kezdő és annak megszűnésének időpontját is tartalmazó végzésben rendelkeznie róla a bíróságnak. A bíróság tehát minden esetben végzésben állapítja meg a félbeszakadás fennállását, annak kezdő és befejező időpontját. A félbeszakadás kezdő időpontját megállapító határozat tekintetében külön fellebbezésnek van helye. A bíróság azonban nincs kötve a határozatához, azt maga is megváltoztathatja. Ki kell hangsúlyozni, hogy a félbeszakadás az esemény bekövetkezésekor objektíve, a törvény erejénél fogva megtörténik, a bíróság végzésében csak megállapítja annak bekövetkeztét és kezdő időpontját.

Az eljárás félbeszakadásának a legfontosabb jogkövetkezménye a határidők (beleértve valamennyi törvényi és bírósági határidőt) megszakadása. A félbeszakadás megszűnésével a határidők újra kezdődnek. Indokolt rendezni, hogy az eljárás folytatódásának jogkövetkezményei a felekkel szemben a félbeszakadás megszűnésének felekkel történő közlésével állnak be. A felek vonatkozásában az a méltányos és ésszerű, ha a határidők az

eljárás folytatódásának velük való közléstől kezdődnek újra és nem a félbeszakadás megszűnésének konkrét időpontjától, amiről adott esetben nem tudnak. A félbeszakadás tartama alatt tett minden eljárási cselekmény – a per érdemére nem vonatkozó bírói rendelkezéseket kivéve hatálytalan. A bíróságnak ugyanis a félbeszakadás időtartama alatt is lehetnek adminisztratív kötelezettségei az adott bírósági irattal kapcsolatban, ezekre az intézkedésekre nyilvánvalóan nem vonatkozik a hatálytalanság. Az eljárási cselekmények hatálytalansága nem terjed ki magával a félbeszakadással, illetőleg az annak megszüntetésével kapcsolatos eljárási cselekményekre.

A Javaslat bevezeti a részleges félbeszakadás jogintézményét, az osztott perszerkezet sajátosságaira tekintettel ugyanakkor erre kizárólag a perfelvétel lezárását követően kerülhet sor, amikorra a perrel kapcsolatos tény és jogállítások már valamennyi pertárs vonatkozásában rögzültek. A részleges félbeszakadás tehát pertársaság esetén kerülhet alkalmazásra, amennyiben a félbeszakadásra okot adó körülmény kizárólag a pertársak egyikére nézve áll be, de a többi pertárs vonatkozásában az eljárás a félbeszakadás jogintézményének alkalmazása nélkül is folytatható, és tekintetükben részítélet hozható. Ilyen esetek leginkább a célszerű pertársaság körében fordulhatnak elő, amikor a pertársak közötti kapcsolat lazább. Ilyen esetben a félbeszakadást a bíróság csak az érintett pertárs vonatkozásában alkalmazza. A kényszerű pertársaság esetén viszont nem hozható a meghalt fél jogutódja nélkül ítélet, így a részleges félbeszakadás sem lesz alkalmazható.

A 121. §-hoz

A szünetelés bekövetkezésének okai mindig a fél vagy a felek perbeli magatartásában, mulasztásában keresendőek.
A felek rendelkezési jogából fakadóan nem indokolt az elsőfokú eljárásra korlátozni annak lehetőségét, hogy a felek közösen az eljárás szünetelése mellett döntsenek. A hatályos Pp. jelenlegi 255. § (1) bekezdése szerint egyértelmű, hogy a felek megegyezése alapján a másodfokú eljárásban is helye lehet szünetelésnek. Ennek megfelelően a hatályos Pp. 137. § (1) bekezdés *a)* pontjába foglalt szünetelési okból az elsőfokú eljárásra hivatkozás elhagyásra került. A „kölcsönös" szó használata dogmatikailag felesleges megegyezés esetén, mivel a megegyezés mindig kölcsönösséget takar, így a törvényszövegből ez a kifejezés is elhagyásra került. Mindez nem változtat azon, hogy az *a)* pont alapján szünetelésnek valamennyi fél erre irányuló közös (kölcsönös) kérelme alapján lehet helye. Értelemszerű, hogy ebben az esetben az eljárás szünetelésének kezdő időpontja, amikor a felek erre vonatkozó megegyezésüket a bírósággal közlik. Ez történhet a tárgyaláson szóban illetve a tárgyalások között vagy azt megelőzően írásbeli beadvány formájában, amely utóbbi esetben értelemszerűen a beadvány bírósághoz történő érkezése a szünetelés kezdő időpontja.

A Javaslat a felek megegyezésén alapuló szünetelés számát a perek elhúzódásának megakadályozása érdekében korlátozza, arra az eljárás jogerős befejezéséig három alkalommal kerülhet sor ugyanazon felek között. A szünetelés célja ilyen esetekben rendszerint az, hogy a felek peren kívüli megállapodása megszülethessen, ami egyben elősegíti az eljárás befejeződését is. A jogvita megegyezéssel történő lezárását kétségkívül szolgálja az eljárás szünetelése, ha azonban három alkalommal történő szünetelés nem elegendő a jogvita önkéntes rendezéséhez, akkor további szüneteléstől sem várható feltétlenül számottevő eredmény. A peres eljárásban ugyanis nem kizárólag a jogvita megegyezéssel történő lezárása a cél, hanem a per ésszerű időn belül történő befejezése is. Annak, hogy a szünetelésnek ugyanazon felek között van három alkalommal helye azért van jelentősége, mert a Javaslat az érdemi tárgyalási szakban lehetőséget biztosít részleges szünetelésre is.

Részleges szünetelés esetén a szünetelés nem vonatkozik valamennyi félre, ugyanakkor a szünetelésben érintett felek vonatkozásában a részleges szünetelés is beleszámít a felhasználható három alkalomba.

A Javaslat változtat a hatályos Pp. 137. § (1) bekezdés *b)* pontjába foglalt szünetelési ok tartalmán, kizárólag az érdemi tárgyalás elmulasztása eredményezheti az eljárás szünetelését. A perfelvételi tárgyalás elmulasztásának következményei az elsőfokú eljárásra vonatkozó szabályok között kerülnek kifejtésre, itt elegendő arra utalni, hogy a perfelvételi tárgyalás elmulasztása nem vezethet az eljárás szüneteléséhez.
A Javaslat a felperesen kívül az alperesnek is biztosítja, hogy kérje az érdemi tárgyalás távollétében történő megtartását. Ez következik a fegyveregyenlőség követelményéből és gyakorlati szempontból is megkönnyíti a bíróságok munkáját. Az alperesek és a beavatkozók legelső beadványukban vagy első bírósági megjelenésük alkalmával már jelenleg is kérik általánosságban a folytatólagos tárgyalások távollétükben történő megtartását. Ebben az esetkörben a nyilatkozattétel elmulasztása, mint lehetséges szünetelési ok elhagyása indokolt. A szünetelés beállása tekintetében a megjelent félnek annyit kell eldöntenie, hogy az ügy tárgyalását kívánja-e. Nyilvánvaló, hogy ebben az esetben a szünetelés kezdő időpontja a tárgyalás napja.

A hatályos Pp. 137. § (1) bekezdés *c)* pontjában meghatározott esetkör ugyancsak módosul. Az idézhetőség hiánya, mint szünetelési ok nem tartható fenn a megváltozott eljárási szabályokra tekintettel. Az írásbeli perfelvétel során az elérhetetlenség anélkül következhet be, hogy a fél idézésére sor kerülne. A Javaslat nem kizárólag a felperes, hanem valamennyi fél tekintetében lehetőséget enged a szünetelésre a hivatkozott ok bekövetkezése esetén, azaz akkor, ha a fél a megadott címen nem elérhető. Ennek oka, hogy az „ügy ura a felperes”, így az ő döntési kompetenciája miszerint az alperes elérhetőségének hiányában az ügy tárgyalását, vagy inkább az eljárás szünetelését kívánja. Az elérhetőség hiánya ugyanakkor kellően általános kifejezés ahhoz, hogy kifejezze: a kapcsolat az adott féllel nem teremthető meg. Amennyiben a fél a megadott címen nem elérhető, a másik félnek lehetősége van arra, hogy a bíróság felhívására másik elérhetőségi címet jelöljön meg – ez új rendelkezés – vagy az ügy tárgyalására irányuló szándékát fejezze ki. Ezekben az esetekben az eljárás az általános szabályok szerint folytatódik, ellenkező esetben szünetel. A másik elérhetőségi cím megjelölésére vonatkozó lehetőségre azért van szükség, mert a félnek adott esetben ez az információ birtokában van, és így az eljárás nem húzódik el indokolatlanul a szünetelés bekövetkezésével. A fél rendelkezési jogából fakadóan ugyanis ekkor lehetősége van arra, hogy az elérhetőségi cím megjelölése mellett az eljárás folytatódjon, azonban amennyiben ez nem áll érdekében, a fél hallgatásával az eljárás szünetelése is bekövetkezhet. Ebben az esetben a szünetelés kezdő időpontja – hasonlóan az *a)* ponthoz – a bejelentés bírósággal történő közlésétől, illetve a bírósági felhívásban szereplő határidőt követő naptól kezdődik.

A Javaslat beiktat két új szünetelési okot is. A képviselet szabályai között meghatározott összeférhetetlenségi ok következtében a törvényes képviselő a perben félként nem járhat el, ha az ellenérdekű fél az a nem természetes személy, akinek ő a törvényes képviselője. Ebben az esetben a bíróság a nem természetes személy fél részére ügygondnokot rendel ki, az ügygondnok díját a felperesnek kell előlegeznie. Ha a felperes – bírósági felhívás ellenére – az ügygondnok díját nem előlegezi, az eljárás szünetel. Ugyancsak szünetel az eljárás, ha a felperes a bizonyítással nem összefüggő fordítás, illetve külföldi kézbesítés költségét a bíróság felhívása ellenére nem előlegezi. Ha ugyanis a bizonyítással összefüggő költségek előlegezésére kötelezett fél – felhívás ellenére – előlegezési kötelezettségét nem teljesíti, a bíróság a bizonyítás elrendelését mellőzi.

A hatályos Pp. 137. § (1) bekezdés *d)* pontja szerinti esetkör módosítására a végrehajtói kézbesítés Pp.-ben rögzített eseteinek bevezetése miatt van szükség. Ha a postai szolgáltató útján kézbesíteni megkísérelt keresetlevél, illetve eljárást befejező érdemi határozat kézbesíthetetlen – ide nem értve a kézbesítési fikció eseteit, valamint azokat az eseteket, amikor a kézbesíthetetlenség oka a címzett halála, vagy megszűnése – és a kézbesíthetetlenség nem a bíróság érdekkörében felmerült elhárítható ok miatt következett be, a kézbesítés teljesülésében érdekelt fél kérhet végrehajtói kézbesítést. Ha ezt nem teszi és hirdetményi kézbesítés feltételeinek fennállása esetén hirdetményi kézbesítést sem kér, az eljárás szünetel. A Javaslat hivatkozott rendelkezése ugyanakkor többféle esetre is alkalmazható. A „hirdetményi, illetve e törvény alapján végrehajtói kézbesítésnek volna helye, és azt a fél nem kéri" mondatrész arra utal, hogy szünetel az eljárás, ha hirdetményi kézbesítésnek lenne helye és a fél nem kér sem hirdetményi, sem végrehajtói kézbesítést, de akkor is szünetel, ha a hirdetményi kézbesítés feltételei nem állnak fenn, de a végrehajtói kézbesítés feltételei igen és a fél nem kéri azt. Ilyenkor sem áll ugyanis rendelkezésre kézbesítésre alkalmas cím, kézbesítésre alkalmas cím bejelentése hiányában viszont valamilyen jogkövetkezmény alkalmazása feltétlenül szükséges, jelen esetben ez a szünetelés. Az „illetve" kötőszó tehát egyszerre fejezi ki az „és" és a „vagy" kötőszót.

Az eljárás szünetelése a folytatás iránti kérelemnek a bírósághoz történő benyújtásáig tart. Mivel kizárt, hogy a szünetelés időtartama alatt tárgyalásra kerüljön sor, a fél erre vonatkozó kérelmét beadvány formájában vagy jegyzőkönyvbe mondással terjesztheti elő.
Az eljárás szünetelésének egyik legfontosabb következménye, hogy meghatározott idő elteltével az eljárás megszűnik. Ezen nem indokolt változtatni, ugyanakkor dogmatikai szempontból szükséges hangsúlyozni, hogy nem a per, hanem az eljárás szűnik meg. A perek ésszerű időn belül történő befejezése és a perhatékonyság miatt célszerű azonban a jelenlegi 6 hónapos határidőt 4 hónapra csökkenteni. A 4 hónapos határidő elmulasztása esetén az igazolás kizártsága fennmarad.

Új szabály ugyanakkor, hogy a szünetelés Javaslat szerinti *c)–f)* pontjai esetében az eljárás folytatásának a mulasztó fél kérelmére kizárólag akkor van helye, ha e kérelmével egyidejűleg pótolja az általa elmulasztott – szünetelésre okot adó – cselekményt is, ellenkező esetben a bíróság a folytatás iránti kérelmet elutasítja és a szünetelés megszakítás nélkül folytatódik. A szünetelésre okot adó mulasztó félnek tehát a bíróság korábbi felhívásának megfelelően, folytatás iránti kérelmével egyidejűleg be kell jelentenie a fél elérhetőségi címét, vagy letétbe kell helyeznie a szükséges díj- vagy költségelőleget, vagy kérnie kell a hirdetményi, illetve végrehajtói kézbesítést a szükséges díj előlegezésével egyidejűleg. E szabályozás indoka, hogy az eljárás ne húzódjon szükségtelenül azáltal, ha a fél az eljárás folytatását kéri, de a szükséges cselekményeket nem teljesíti, ami adott esetben újbóli szünetelésre adhat okot.
A Javaslat azt is egyértelműen kimondja, hogy ha az elsőfokú ítélet meghozatalát követően, annak jogerőre emelkedése előtt, az eljárás szünetelés folytán megszűnik, az elsőfokú ítélet hatályát veszti.

A jelenleg hatályos szabályok értelmében a szünetelés tekintetében alakszerű határozat meghozatala nem szükséges, annak tényét elegendő az iratokra rávezetni. A jelenlegi szabályok mentén kialakult bírósági gyakorlat szerint a per megszűnését szintén nem kell határozatban megállapítani, a benyújtott fellebbezést tehát hivatalból el kell utasítani.
Ennek ellenére a gyakorlatban az látható, hogy a bíróságok végzés formájában – indokolás nélkül – megállapítják az eljárás szünetelését, és ugyanilyen módon rendelkeznek az eljárás folytatásáról, avagy a per megszűnéséről. A Javaslat ezt a meglévő bírósági gyakorlatot emeli

törvényi szintre, mivel az eljárás szünetelésének kezdő és befejező időpontja, vagy az eljárás megszűnésének tényszerű megállapítása alapvetően érintik a felek perbeli jogosultságait. A szünetelés kezdő időpontja az okot adó tény bekövetkezése, így azt csupán deklaratív végzés formájában rögzíti a bíróság. A szünetelés befejező időpontja pedig egyértelműen az eljárás folytatása iránti kérelemhez vagy az eljárás megszűnéséhez kötődik.
Ugyanakkor a Javaslat kizárólag az eljárás folytatása iránti kérelmet elutasító végzéssel szemben teremti meg a jogorvoslat lehetőségét. Ennek megfelelően az eljárás szünetelésének kezdő időpontját megállapító végzés tekintetében nincsen helye fellebbezésnek, azt a felek az eljárás folytatása iránti kérelem benyújtásával negligálhatják. Hasonlóan a másik két jogintézmény tekintetében kialakított szabályozáshoz a bíróság végzései tekintetében az egyszerű kötőerő feloldásra kerül, így az ilyen típusú határozatait a bíróság maga is megváltoztathatja.

A 122. §-hoz

Az eljárás szüneteléseinek jogkövetkezményei tekintetében a jogintézmény volt a kivétel a nyugvási tényállások közül, mivel a szünetelés a határidők folyását nem érintette és a perbeli cselekmények hatályosságára sem hatott ki. A Javaslat ezen változtat annak rögzítésével, hogy a szünetelés a határidőket megszakítja és a – per érdemére vonatkozó - bírói rendelkezések, valamint a felek által teljesített eljárási cselekmények hatályosságát elveti. Indokolatlan ugyanis, hogy például a felek közös kérelmére történő szünetelés esetén, a feleknek a szakértői véleményre történő nyilatkozattételre előírt határidőn belül reagálni kelljen a bíróság felé, esetleg annak tudatában, hogy közöttük peren kívül megegyezés születik. A szünetelés hatásának kioltására ugyanakkor a felek rendelkezésére áll az eljárás folytatása iránti kérelem, amellyel az eljárás folytatódik, a határidők újrakezdődnek és az eljárási cselekmények már nem lesznek hatálytalanok. Az eljárási cselekmények hatálytalansága tekintetében okszerű kivétel a szüneteléssel, az eljárás folytatásával, illetve az eljárás megszűnésének megállapításával kapcsolatos bírói rendelkezések és eljárási cselekmények. Az egységesség jegyében ugyanakkor itt is kimondásra kerül, hogy az eljárás folytatódásának jogkövetkezményei a felekkel szemben a szünetelés megszűnésének felekkel történő közlésével állnak be. A felek vonatkozásában ugyanis az a méltányos és ésszerű, ha a határidők az eljárás folytatódásának velük való közléstől kezdődnek újra és nem a szünetelés megszűnésének konkrét időpontjától, amiről adott esetben nem tudnak.

A gyakorlatban felmerülő igény a szünetelés részleges bekövetkezésének törvényi szintű szabályozása, amely akkor merül fel, amikor pertársaság esetén a szünetelésre okot adó körülmény kizárólag valamely pertárs tekintetében áll be. Ebben az esetben a perhatékonyság és a perek mielőbbi befejezése miatt célszerű ugyanakkor a többi pertárs vonatkozásában az eljárás folytatása, értelemszerűen kizárólag abban az esetben, ha tekintetükben az eljárás folytatható és részítélet hozható (konjunktív feltételek). Az osztott perszerkezet sajátosságaira tekintettel ugyanakkor – egyezően a félbeszakadás szabályozásával – ennek lehetővé tétele is csak a perfelvétel lezárását követően indokolt. Az eljárás megszűnése esetén a per korábbi szakaszában hozott részítélet és közbenső ítélet hatályának negligálása nem indokolt, mivel az eljárás megszűnése nem jelenti az ügy érdemi eldöntését, ezért ezt a szabályt változatlan formában tartalmazza a Javaslat.

A 123. §-hoz

A polgári eljárás nyugvásának egyik formája az eljárás felfüggesztése. Az eljárás felfüggesztése az eljárás folytatásának akadályát képezi. A felfüggesztés leginkább abban

különbözik az eljárás nyugvásának másik két formájától, a szüneteléstől és a félbeszakadástól, hogy ennek beálltához és befejezéséhez is a bíróság döntése szükséges, nincs szó tehát automatikusan bekövetkező állapotról. Az eljárás felfüggesztése tehát a bíróság döntését, aktivitását igényli. A hatályos Pp.-től eltérően a Javaslatban nem a „tárgyalás", hanem az „eljárás" felfüggesztésének az intézménye szerepel. Ennek oka, hogy már a tárgyalás megnyitása előtt felmerülhet a felfüggesztés iránti igény, illetve döntés hozható a felfüggesztésről. Az eljárás felfüggesztésének rendelkezései általános jellegű szabályok, meghatározott esetekben a perindítás joghatásainak beállását követően, egyéb esetben az eljárás bármely szakaszában alkalmazhatók.

A bíróság az eljárást a perindítás joghatásainak beállását követően felfüggesztheti, ha a per eldöntése olyan kérdés előzetes elbírálásától függ, amelynek tárgyában az eljárás polgári bíróság, az új közigazgatási perrendtartásra tekintettel közigazgatási bíróság, valamint büntetőbíróság vagy közigazgatási hatóság hatáskörébe tartozik.

Büntetőbírósági vagy közigazgatási hatósági eljárás esetében akkor is sor kerülhet az eljárás felfüggesztésére, ha az előkérdés tárgyát képező eljárás még nincs folyamatban. A Javaslat a hatályos Pp. rendelkezéseitől eltérően azonban nem teszi kötelezővé a polgári ügyben eljáró bíróságnak, hogy maga kezdeményezze a büntetőeljárás megindítását abban az esetben sem, ha hivatalból üldözendő bűncselekményről van szó. A polgári eljárás urai a felek, a felek rendelkezési joguk keretében a megadott határidőn belül jogosultak eljárást kezdeményezni, amely a felfüggesztés okául szolgálhat. Kiemelendő, hogy a Javaslat törvényi határidőt ad az előkérdés tárgyát képező eljárás megindítására: a felhívástól számított harminc napos határidő egyfelől objektív, mindenkire egyformán irányadó, másfelől a gyakorlat szerint elegendő egy büntetőeljárás vagy más hatósági eljárás kezdeményezéséhez.

Közigazgatási és polgári per, valamint más a bíróság hatáskörébe tartozó polgári, illetve közigazgatási eljárás csak akkor szolgálhat előkérdésként felfüggesztés okául, ha az eljárás már folyamatban van. Kifejezetten a felek rendelkezési jogából fakad ugyanis a polgári vagy közigazgatási peres vagy egyéb bírósági eljárások megindítása. Hangsúlyos, hogy peres eljárás, mint előkérdés esetén a felfüggesztés okául szolgáló eljárás már a „per" szakaszában (perindítás joghatásainak beállása) kell, hogy legyen: vagyis csak olyan eljárások okán van helye az eljárás felfüggesztésének, ahol az alperes már tudomást szerzett a keresetről, már kontradiktórius eljárásról beszélhetünk. Nem elegendő tehát a felfüggesztés iránti kérelemhez egy adott esetben az előző nap benyújtott keresetlevél másolatát csatolni, hiszen a keresetlevél megvizsgálásakor a bíróság dönthet úgy, hogy azt nem tartja érdemi vizsgálatra alkalmasnak.

A 124. §-hoz

A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény 4:172. § alapján a szülői felügyelet gyakorlásának rendezése iránti perben a bíróság indokolt esetben kötelezheti a szülőket, hogy a szülői felügyelet megfelelő gyakorlása és az ehhez szükséges együttműködésük biztosítása érdekében – ideértve a különélő szülő és a gyermek közötti kapcsolattartást – közvetítői eljárást vegyenek igénybe. A közvetítői eljárás szabályait a közvetítői tevékenységről szóló 2002. évi LV. törvény (Kztv.) tartalmazza. A Javaslat szövege annyiban pontosít a jelenleg hatályos szabályokon, hogy a Kztv.-val való megfelelő összhangot teremti meg. A bíróság az eljárást felfüggeszti, ha törvény felhatalmazása alapján a bíróság közvetítői eljárás kötelező igénybevételét rendeli el. Arról tehát, hogy sor kerüljön-e közvetítői eljárásra nem a felek, hanem a bíróság dönt. A felfüggesztés ebben az esetben imperatív jellegű: a bíróság a közvetítői eljárásra kötelezés kérdésében mérlegelhet, a tárgyalás felfüggesztésének

kérdésében azonban nem. Az eljárás elhúzódásának megakadályozását célzó rendelkezések jegyében a Javaslat szerint a közvetítői eljárás igénybevételére kötelező határozat közlésétől számított maximum kettő hónap elteltével az eljárást folytatni kell: ennyi időn belül ki kell, derüljön ugyanis, hogy a feleknek valóban szándékában áll a közvetítői eljárás keretében történő megegyezés. Ha a közvetítői eljárás érdemi lezárása a kettő hónapos határidőn belül nem várható, ezt a felek úgy hozhatják a bíróság tudomására, hogy ennek tényét a kettő hónap letelte előtt nyolc nappal közösen bejelentik a bíróságnak; ebben az esetben az eljárás a közvetítői eljárás lezárásáig nem folytatható.

A 125. §-hoz

A bíróság az eljárást felfüggeszti, ha a per eldöntése házasság létezésétől vagy érvényességétől, illetve gyermek családi jogállásának bírósági megállapításától függ. Ha az előkérdés házasság létezése vagy gyermek családi jogállásának bírósági megállapítása, az eljárás kizárólag abban az esetben függeszthető fel, ha a polgári per, illetve más polgári eljárás már folyamatban van. Ha a per eldöntése házasság érvényességétől függ, a bíróság az eljárás megindítására harminc napos határidőt tűz, amennyiben az eljárás megindítására a felek valamelyike jogosult. A harminc nap az az időtartam, amely nem nyújtja el túlságosan az eljárást, azonban elegendő idő is arra, hogy az arra jogosult eljárást kezdeményezzen. Ha a határidő eredménytelenül telik el, az eljárást folytatni kell.

A 126. §-hoz

A bíróság az eljárást felfüggeszti, ha
– az Európai Unió Bírósága előzetes döntéshozatali eljárásának,
– az Alkotmánybíróságnak a jogszabály, jogszabályi rendelkezés, közjogi szervezetszabályozó eszköz vagy jogegységi határozat alaptörvény-ellenességének megállapítására, továbbá nemzetközi szerződésbe ütközésének megállapítására irányuló eljárásának,
– a Kúriának az önkormányzati rendelet jogszabályba ütközésének vizsgálatára irányuló eljárásának
kezdeményezéséről határoz.

A bíróság az eljárást továbbá a perindítás joghatásainak beállását követően felfüggesztheti, ha a peres eljárásban olyan jogkérdés merül fel, amelynek tárgyában folyamatban lévő közigazgatási perben, más polgári perben, vagy a bíróság hatáskörébe tartozó más közigazgatási vagy polgári eljárásban – azonos tényekre alapítva – az előző bekezdés szerinti valamely eljárást (előzetes döntéshozatali, alkotmánybírósági, kúriai) már kezdeményezték. Ezekben az esetekben a felfüggesztés e másik ügyben kezdeményezett eljárás befejezéséig tart. E rendelkezéssel összefüggésben indokolt utalni arra, hogy már nem sokkal hazánk uniós csatlakozását követően felmerült a kérdés, hogy ha uniós jogot – tipikusan az alkalmazandó magyar jogszabály uniós jognak való megfelelését – érintő kérdés több, magyar bíróság előtt folyamatban lévő ügyben felmerül, van-e lehetőség arra, hogy amennyiben egy bíróság már előzetes döntéshozatalt kezdeményezett, úgy a többi – hasonló jogkérdésben érintett – bíróság ezt mellőzze és az előtte folyamatban lévő eljárást a megindított előzetes döntéshozatali eljárásra tekintettel felfüggessze (az Európai Unió Bírósága ítéletének meghozataláig).

A Legfelsőbb Bíróság 3/2005. (XI. 14.) PK-KK közös véleménye a Pp. értelmezésével lehetővé tette, hogy ne kelljen minden olyan ügyben előzetes döntéshozatali eljárást kezdeményezni, ahol más perben azonos tényekre alapítottan már feltették azt a kérdést, amit

az adott ügyben az érintett bíró is fel akarna tenni. Az eljárás ilyen esetben történő felfüggesztésének is azonban értelemszerűen feltétele, hogy azonos tényekre alapítottan, azonos jogkérdés elbírálása legyen szükséges, vagyis hogy a bíró győződjön meg arról, hogy ugyanolyan jogi probléma megoldásához ugyanazt a kérdést kívánja-e feltenni, amelyre vonatkozó eljárás már az Európai Unió Bírósága előtt folyamatban van. A Kúria 2/2015. számú BKMPJE határozatában kifejezetten fenntartotta a 3/2005. (XI. 14.) PK-KK közös vélemény 1. pontját. A Javaslat e vélemény alapján kialakított jogalkalmazási gyakorlatnak teremti meg a jogszabályi hátterét, valamennyi hivatkozott eljárás vonatkozásában.

A 127. §-hoz

A bíróság a részítélettel el nem bírált kereseti kérelem, illetve keresetrész tárgyalását, vagy közbenső ítélet meghozatala esetén a per tárgyalását a követelés összegére (mennyiségére) vonatkozóan felfüggesztheti, ha a fél e határozatokkal összefüggésben alkotmányjogi panaszt terjesztett elő.

A 128. §-hoz

A Javaslat a tárgyalt felfüggesztési okokat egységesen az eljárás felfüggesztésére vonatkozó szabályok között helyezi el a hatályos Pp. megoldásától eltérően, amely a megjelölt eljárásokkal kapcsolatos rendelkezések között szabályozza a peres eljárás felfüggesztésének szükségességét.

A Javaslat pontosan meghatározza a felfüggesztés kezdő és befejező időpontját. A felfüggesztést elrendelő végzés – a kötelező közvetítői eljárás elrendeléséhez kapcsolódó, valamint a peres eljárást az Európai Bíróság, az Alkotmánybíróság, illetve a Kúria eljárásának kezdeményezésére tekintettel felfüggesztő végzés kivételével – fellebbezhető végzés, így a felfüggesztés hatálya minden esetben a végzés jogerőre emelkedésével kezdődik.
A felfüggesztés befejezéséről, azaz a peres eljárás folytatásának elrendeléséről szintén köteles rendelkezni a bíróság. A Javaslat meghatározza, hogy a bíróság mely körülmény bekövetkezésétől számított tizenöt napon belül köteles meghozni az eljárás folytatásáról szóló végzést. Az előkérdések jogerős elbírálásáról a bíróság akár a felektől, akár hivatalból tudomást szerezhet. Tudomásszerzésnek csak a jogerős befejezés igazolása minősülhet, vagyis ha a fél meg is küldi a bíróságnak a jogerős befejezést igazoló határozatot, nem elegendő azt csupán bejelenteni. Egyszerű bejelentés esetén a bíróságnak fel kell hívnia a feleket az előkérdés tárgyát képező ügy jogerős befejezésének igazolására. A kötelező közvetítői eljárás esetén a közvetítői eljárás igénybevételére kötelező határozat közlésétől számított két hónap elteltét, illetve amennyiben a felek közösen kérték, hogy a bíróság ne folytassa az eljárást a két hónap elteltével, a közvetítői eljárás befejezéséről történő tudomásszerzést követő tizenöt napon belül köteles meghozni a bíróság az eljárás folytatásáról szóló végzést. Az Európai Bíróság az előzetes döntéshozatali eljárás eredményéről, míg az Alkotmánybíróság a jogszabály, jogszabályi rendelkezés, közjogi szervezetszabályozó eszköz vagy jogegységi határozat alaptörvény-ellenességének megállapítására, továbbá nemzetközi szerződésbe ütközésének megállapítására irányuló eljárás eredményéről közvetlenül értesíti a bíróságot, mivel ezekben az esetekben maga a bíróság a kezdeményezője annak az eljárásnak, amelyre tekintettel a felfüggesztés megtörténik. Így a Javaslat szerint a bíróság e határozat vele való közlésétől számított tizenöt napon belül hozza meg az eljárás folytatásáról szóló végzést.

A felfüggesztést elrendelő végzéssel szemben – a Javaslatban meghatározott kivételekkel – külön fellebbezésnek van helye. Erre azért van szükség, mert az eljárás felfüggesztése nem automatikusan, hanem a bíróság rendelkezése folytán áll be, így a bíróság mérlegeli azokat a körülményeket, amelyek a felfüggesztés alapjául szolgálhatnak. A mérlegeléshez kapcsolódó döntések esetén indokolt a jogorvoslati jog érvényre juttatása, jelen esetben különös tekintettel arra is, hogy az eljárás folytatása is bírósági rendelkezésre történik, a felek cselekményei vagy a körülmények változása – ahogy a szünetelés vagy a félbeszakadás esetén – nem vezetnek automatikusan az eljárás folytatásához. Az eljárás folytatásáról rendelkező végzés ellen nincs helye külön fellebbezésnek.

A hatályos Pp. szabályozásával összhangban az eljárás felfüggesztése minden határidőt megszakít. Az eljárás folytatásával a határidők újra kezdődnek. Új elem azonban a Javaslat szerint, hogy az eljárás folytatásának jogkövetkezményei a felekkel szemben az eljárás folytatásáról hozott végzés felekkel történő közlésével áll be. Ennek az az indoka, hogy az eljárás felfüggesztésével megszakadt, ám annak befejeződésével folytatódó határidők (például beadványok előterjesztésére nyitva álló határidők) csak akkor teljenek, ha a feleknek erről már tudomása lehet.

A felfüggesztésnél is indokolt a részleges felfüggesztés lehetővé tétele az érdemi tárgyalási szakban. Erre akkor kerülhet sor, ha az eljárás felfüggesztésére okot adó körülmény kizárólag valamely kereseti kérelemmel vagy kereseti kérelem elkülöníthető részével kapcsolatos, de az eljárás a többi kereseti kérelem vagy a kereseti kérelem elkülöníthető része vonatkozásában folytatható, és azokban részítélet hozható.

A 129. §-hoz

Generális szabályként kerül megfogalmazásra, hogy ha végrehajtás van folyamatban, és a végrehajtás tárgyául szolgáló követelés, vagy az annak alapjául szolgáló jogviszony (például szerződés érvénytelensége) a per tárgya, akkor a bíróság a végrehajtást a per jogerős befejezéséig felfüggesztheti, az e tárgyban hozott határozat ellen külön fellebbezésnek van helye.

A 130–132. §-hoz

Mindhárom eljárással (az Európai Unió Bírósága, az Alkotmánybíróság és a Kúria eljárásának kezdeményezése) összefüggésben a Javaslat lényegében fenntartja a hatályos Pp. szerinti szabályozást, ugyanakkor azokat egységesíti.

Az eljárást kezdeményező végzés ellen külön fellebbezésnek nincs helye. Az eljárás kezdeményezésére irányuló kérelmet elutasító végzés ellen sincs helye fellebbezésnek, mert a bíróság mérlegelési körébe tartozik, hogy kezdeményez-e eljárást, s a másodfokú bíróság érdemben a kezdeményezés mellőzésének indokoltságát leginkább az ügy érdemében hozott döntés elleni jogorvoslat keretében tudja megvizsgálni. Az önálló fellebbezés az eljárás kezdeményezését megtagadó döntés ellen ezért indokolatlan, ugyanakkor arról a bíróságnak végzéssel kell határoznia és döntése indokait legkésőbb az ítéletében köteles megindokolni. A szabályozás ilyen formában megfelel a 26/2015. (VII.21.) AB határozat által támasztott követelményeknek is. Az előzetes döntéshozatali eljárással összefüggésben ugyanakkor feltétlenül indokolt felhívni a figyelmet az Európai Unió Bíróságának az „Ajánlások a nemzeti bíróságok figyelmébe az előzetes döntéshozatal iránti kérelmek előterjesztésére vonatkozóan” című tájékoztatójára [HL 2012, C 388., 1. o.].

A 133. és 134. §-hoz

Az idézés a polgári per egyik fontos bírósági eljárási cselekménye, amely arra hivatott, hogy a feleket és az eljárás más szereplőit tájékoztassa a tárgyalás megtartásának tényéről, annak helyéről és idejéről, valamint hogy felhívja őket az azon való megjelenésre. A hatályos szabályokhoz képest eltérő szövegezés annyiban indokolt, hogy a rövid úton történő idézés eseteit (távbeszélő, fax, elektronikus levél, külön kézbesítő) a Javaslat nem sorolja fel, figyelemmel arra, hogy időről időre új technológiák jelentkeznek. Új elem továbbá a szabályozásban, hogy a bíróság gondnokság alá helyezés iránti perekben is elrendelheti az ismeretlen helyen lévő alperes tartózkodási helyének felkutatását. Ennek indokát az adja, hogy a gondnokság alá helyezési perben az alperes távollétében csak igen korlátozott esetekben hozható határozat, az eljárást ellehetetlenítheti, ha az alperes nem tesz eleget a bíróság megjelenésre való felhívásának. Így szükség esetén módot kell adni arra a bíróságnak, hogy kérelemre vagy hivatalból maga is elrendelhesse kifejezetten csak a gondnoksági per alperesének a rendőrségi úton történő felkutatását és szükség szerint a tárgyalásra való előállítását, ezzel biztosítva, hogy a gondnoksági per a törvényes keretek között lefolytatható legyen. A Javaslat pontosítja a szabályozást annyiban, hogy az alperes, az anya, illetve a gyermek felkutatásának elrendeléséről hozott végzést – amely kizárólag a tartózkodási hely megállapítását kezdeményezi és nem a körözési eljárást rendeli el – a bíróság a körözési eljárás lefolytatására illetékes rendőrkapitányságnak küldi meg. Jelenleg a körözési nyilvántartási rendszer egyes nyilvántartásai részére történő adatközlésről és a körözési eljárás lefolytatásának részletes szabályairól, valamint egyes miniszteri rendeletek módosításáról szóló 63/2013. (XI.28.) BM rendelet 6. §-a tartalmazza a hivatkozott rendelkezéssel összefüggő illetékességi szabályokat.

A 135. és 136. §-hoz

A kézbesítés a bíróság okirati formát öltött eljárási cselekményeinek a felek és más érdekeltek (címzettek) részére való dokumentált átadása, illetve szűk körben az átadás dokumentált elmaradása. A kézbesítés jelentősége abban rejlik, hogy a tájékoztatáson felül joghatások kiváltására is alkalmas, így ha a kézbesítés például valamely elsőfokú ítélet közléseként történik, úgy a fellebbezési határidő megnyílását eredményezheti a joghatályos kézbesítés. A másik oldalról, a bírósági iratok kézbesítésének elmaradása nagyban hátráltathatja az eljárás időszerű lebonyolítását. A bíróság és a felek közötti kommunikáció gyorsítása egyik tere annak a feltétlen jogalkotói elvárásnak, hogy a polgári perek gyorsan, ésszerű időben lezárhatók legyenek. A kézbesítés hagyományos módjaival szemben ma már új, gyorsabb, elektronikus módjai is vannak a közlésnek, s még ezek a területek is folyamatosan fejlődnek. Mindazonáltal belátható időn belül a perek egy jelentős részében – és a nemperes eljárásokban is, amelyeknek a Pp. háttérjogszabálya lesz – még mindig hagyományos, nem elektronikus módon is szükség lesz a küldemények kézbesítésére, ezért a Javaslat részletesen kidolgozza annak szabályait. A kézbesítés szabályai a címzett részére történő kézbesítés főszabályával kezdődnek.

A kézbesítés nem szabályszerű, ha a kézbesítés a címzett helyett az átvételre jogosult más személy részére történt meg és az átvételre jogosult az ellenérdekű fél, vagy annak képviselője. A „helyettes átvevő” kifejezés nem megfelelő, mivel a kézbesítés során helyettes átvevő – hivatalos iratok esetében – csak a címzett 14. életévét betöltött hozzátartozója lehet, de a szabályozásnak ki kell zárnia azt is, ha a postai meghatalmazott vagy a közvetett kézbesítő az ellenérdekű fél. Az ellenérdekű fél perbeli képviselője esetén ugyanazon indokok

szólnak a kézbesítés szabályszerűtlensége mellett, mintha az ellenérdekű fél venné át a bírósági iratot.

Ha a természetes személy fél nevében és helyett törvényes képviselője vagy más törvényben meghatározott személy jogosult eljárni, és a félnek a per vitelére meghatalmazottja nincs, a bírósági iratokat e személy részére kell kézbesíteni. Természetesen ez nem vonatkozik az olyan idézésre, amelyben a felet a bíróság személyes megjelenésre kötelezi.

A perhatékonyság érvényesülése szempontjából kifejezetten indokolt annak a bevezetése, hogy székhely hiányában a bírósági iratokat a törvényes képviselőnek kell kézbesíteni. Amennyiben ugyanis valamely személy a közhiteles nyilvántartásban az adott szervezet törvényes képviselőjeként van nyilvántartva, elvárható tőle, hogy e minőségében akár a lakóhelyén is átvegye a bírósági iratokat, mivel a képviseletre teljes hatállyal jogosult, ezért a személyesen részére történt kézbesítés okkal tudható be a szervezet részére történt kézbesítésnek is. A visszaélések elkerülése érdekében a törvényes képviselő részére történő kézbesítést a Javaslat csak másodlagosan, a székhelyre történt kézbesítési kísérlet sikertelensége esetére írja elő. Ha a kézbesítés mind a székhelyre, mind a törvényes képviselő részére sikertelen a Javaslat előírja a nem természetes személy felet nyilvántartó hatóság kötelező értesítését is. A cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról szóló 2006. évi V. törvény 89–90. §-a az ismeretlen székhelyű cég megszüntetésére szolgáló eljárást kínálja fel abban az esetben, ha a cég a székhelyén nem érhető el és erről a Cégbíróság tudomást szerez. A Javaslat szerinti értesítési kötelezettség tartalommal töltené meg ezt az intézményt, és általánosságban is hozzájárulna ahhoz, hogy a cégek (nem természetes személy szervezetek) a jogszabályoknak megfelelően működjenek.

A 137. §-hoz

A jelenleg hatályos rendelkezések az átvétel megtagadásához, valamint annak sikertelenségéhez a „kézbesítési vélelem beállásának” jogkövetkezményét fűzik. Ezzel szemben, ahogy a jogirodalom is rámutatott, ebben az esetben egy meg nem történt kézbesítést kell úgy tekinteni, mintha az megtörtént volna – dogmatikailag helyesebb tehát ezt a helyzetet kézbesítési fikcióként kezelni, és nem vélelemként. A Javaslat ennek megfelelően a kézbesítési vélelem fogalmát kézbesítési fikcióra módosítja. Indokolt ugyanakkor hangsúlyozni, hogy a Javaslat a kézbesítési fikciót – az elektronikus kommunikáció perjogba való bevezetésére tekintettel – nem csak a postai kézbesítésre nézve kívánja szabályozni, hanem valamennyi törvényes kézbesítési mód – így az elektronikus kézbesítés – esetére is. A „nem kereste” jelzéssel visszaérkezett küldemény ugyan postai kézbesítésre utal, ha azonban a kézbesítési fikció jogszabályi feltételei más kézbesítési mód tekintetében is fennállnak, a kézbesítési kifogás jogintézményének kézbesítési fikció esetére vonatkozó szabályai akkor is alkalmazandóak.

A pert megindító, valamint az azt lezáró határozat közlése különös helyet foglal el a kézbesítendő iratok között, mivel törvény erejénél fogva ahhoz számos joghatás fűződik, amelyek alól a mentesülés nehézkes, egy idő után akár lehetetlenné is válhat. Ezért – bár a kézbesítés joghatályosan megtörtént akkor is, ha a kézbesítési fikció beállt – a postaládában ténylegesen egyszerű postai küldeményként elhelyezett értesítés és az annak mellékletét képező kézbesítendő bírósági irat alkalmat adhat arra, hogy a fél az iratról és annak tartalmáról ténylegesen tudomást szerezzen és ez által eljárási jogait gyakorolhassa. A kézbesítési fikció beálltáról szóló értesítésben tájékoztatni kell a felet a perindítás hatályainak beállásáról, valamint a kézbesítési fikcióval szembeni kifogás rendjéről. Az értesítést meg kell

küldeni a címzett ismert elektronikus levélcímére (e-mail címére) is, ha azt bejelentették a bíróságnak. Ezt a bíróság akkor is köteles e-mailen megküldeni, ha a felek és a bíróság között egyébként nem a kötelező vagy választható elektronikus kommunikáció szabályai szerint zajlik az iratváltás. Ugyanakkor ez önmagában nem pótolja az egyszerű küldeményként való postai tájékoztatást.

A 138–140. §-hoz

A hatályos Pp. alapján a gyakorlatban vita tárgyát képezi, hogy ha a címzett a bírósági irat kézbesítésének szabályszerűtlenségét kifogásolja, anélkül, hogy kézbesítési vélelem (fikció) alkalmazására került volna sor, akkor a kérelem elintézése során a kézbesítési vélelem (fikció) megdöntésével kapcsolatos szabályanyagot, vagy az eljárás szabálytalansága miatt benyújtandó kifogásra vonatkozó szabályokat kell-e alkalmazni. A hatályos Pp. nem rendezi ezt a kérdést. Ugyanakkor ezeknek a kérelmeknek az eljárás szabálytalanságára alapított – határidő nélküli – kifogásként történő elbírálása sértené a jogbiztonságot. Indokolt ezért e kézbesítéssel kapcsolatos kifogások elintézésére is a hatályos Pp. kézbesítési vélelem megdöntésére vonatkozó szabályanyagának alkalmazását előírni, azaz a helyes bírósági gyakorlat átültetésével egységes szabályozást kialakítani a kézbesítés kifogásolására. A Javaslat ezért egységesen rendezi a kézbesítési kifogás jogintézményét, melynek szabályanyaga egyaránt vonatkozik a kézbesítési fikció alapján kézbesített irat, illetve a kézbesítési fikció alkalmazása nélkül kézbesített iratra, a szükségszerű eltérések egyidejű meghatározásával.

Indokolt, hogy a kézbesítési kifogás előterjesztésének határideje megegyezzen az igazolási kérelem előterjesztésének szubjektív és objektív határidejével. A hatályos Pp. 99/A. § (1) bekezdése és 107. § (1) bekezdése jelenleg eltérő szabályozást (hat hónap, illetve három hónap) tartalmaz. A kézbesítési kifogás elsődleges – tizenöt napos – határideje tisztán szubjektív, így a kifogást tevőnek minden esetben igazolnia kell, hogy mikor szerzett a fikció beálltáról, illetve – fikció alkalmazása nélküli kézbesítettség esetén – a kézbesítésről tudomást. A kézbesítési kifogás objektív határidejének 3 hónapra történő csökkentése az eljárások időszerűségét szolgálja, hogy ne legyen függő helyzet valamely irat közlése tekintetében. Mind az igazolási kérelem, mind pedig a – végrehajtói kézbesítés esetén releváns – végrehajtási kifogás objektív határideje 3 hónap, semmi nem indokolja, hogy a postai kézbesítés esetén a kézbesítési fikcióval szembeni kifogás előterjesztésére hosszabb objektív határidőt biztosítson a Javaslat.
Ha azonban a kézbesítési fikció beállta vagy a kézbesítés az eljárást megindító irathoz kapcsolódik és az eljárás még folyamatban van, a (2) bekezdésben meghatározott szigorú, három hónapos objektív határidőtől eltérően a kifogás az eljárás folyamatban léte alatt a kézbesítési fikció beálltáról, illetve a kézbesítettségről való tudomásszerzéstől számított 15 napon belül előterjeszthető, a tudomásszerzés egyidejű igazolásával. A kézbesítési hiba ugyanis nem vezethet olyan eredményre, amely által a fél (címzett) eljárásban történő részvétele – az eljárás folyamatban léte alatt – annak ellenére lehetetlenülne el, hogy a hibáról a fél (címzett) tudomást szerzett.

A kézbesítési kifogás a hatályos szabályozáshoz hasonlóan két esetkörre tagozódik a Javaslatban, amely közül az első – a kézbesítés szabályszerűtlenségének alátámasztása – esetén irreleváns, hogy a címzett tanúsított-e önhibát a kézbesítés során. A második esetben a feltételek között van előírva az önhiba hiánya, mint a kifogást alátámasztó ok. Így a szabályozás egyértelműbb a tekintetben, hogy a *b)* pontra hivatkozó kifogásban valószínűsíteni kell az önhiba hiányát.

Nem természetes személyek esetében ugyanakkor indokolt szigorúbb követelményeket támasztani kézbesítési fikció alkalmazása esetén. A Ptk. 3:1. § (5) bekezdés szerint a jogi személynek saját névvel, székhellyel, tagjaitól, illetve alapítójától elkülönített vagyonnal, valamint az ügyvezetését és képviseletét ellátó szervezettel kell rendelkeznie. A jogi személyek tehát székhellyel, az ügyvezetést és a képviseletet ellátó szervezettel rendelkeznek, tevékenységükkel kapcsolatban elvárható a nekik kézbesített küldemények átvételének biztosítása. A Javaslat ezért – kézbesítési fikció alkalmazása esetén – kizárólag természetes személy fél vagy érdekelt esetében teszi lehetővé a *b)* pontra hivatkozó kifogást. A hatályos Pp. 99/A. § (4) bekezdése jelenleg is differenciál, ugyanakkor a természetes személyek mellett lehetőséget biztosít *b)* pontra hivatkozó kifogás előterjesztésére a közkereseti társaság (kkt.), betéti társaság (bt.), illetve az egyéni cég számára is. A Ptk. hatályba lépésével ugyanakkor a kkt. és a bt. is jogi személlyé vált, illetve a hivatkozott szervezetektől tevékenységükkel összefüggésben elvárható a kézbesítéssel kapcsolatos rendelkezésre állás. Ezért a továbbiakban nem indokolt a differenciálás fenntartása, különös tekintettel arra, hogy e szervezeti formákat napjainkban már nem csak kisvállalkozások, hanem akár jelentős vagyonnal és szervezeti háttérrel rendelkező vállalkozások is választják, ami a más formában működő hasonló szervezetekkel szemben méltánytalan különbségtételt eredményez. Mindezekre tekintettel indokolt a szabályozás egységesítése.

A Javaslat az igazolási kérelemre vonatkozó szabályozás mintájára beépíti az egyéb önhibán kívüli okra alapított kifogás körébe a méltányos elbírálás elvét, továbbá azt a követelményt, hogy a címzett a kérelem előterjesztésével együtt pótolja az addig elmulasztottnak tekintett cselekményt. Az addig elmulasztottnak tekintett cselekmény pótlása azért írható elő, mert ebben az esetben szabályos volt a kézbesítő és a bíróság eljárása, a félnél merült fel menthető ok. Ezt alátámasztja az a körülmény is, hogy a címzettnek valahonnan értesülnie kellett az eljárásról, az irat tartalmáról, így lehetséges az elmulasztottnak tekintett cselekmény pótlása. Ugyanakkor ez a kötelezettség nem írható elő annak a címzettnek, akinek szabálytalanul kézbesítették az iratot, vagy a pótlás más ok miatt nem lehetséges.

Az igazolási kérelemre utaló szabályt a Javaslat felszámolja. Nem indokolt az eredményes kifogás jogkövetkezményeinek megkülönböztetése annak két esetköre – szabályszerűtlen kézbesítés, illetve az önhibán kívüli tudomásszerzés elmaradása – szerint. Az utóbbi okozta sérelmeket – az itt meghatározott esetekben – nem igazolási kérelemmel, hanem kézbesítési kifogással lehet elhárítatni, a szabályozás akkor következetes, ha egységes jogkövetkezmények kerülnek előírásra.

A Javaslat alapján – a perújításhoz hasonlóan – az eljárásnak vagy a határozat végrehajtásának a felfüggesztésére hivatalból is sor kerülhet, arra tekintettel, hogy ha az előadottak alapján a kifogás sikere valószínűnek látszik, azonban a fél formálisan nem terjeszt elő felfüggesztés iránti kérelmet, a felfüggesztésnek ne legyen akadálya.

Ha a kézbesítettnek tekintendő határozat jogerőre emelkedett a címzett – a Javaslatban meghatározott okok fennállása esetén – a végrehajtási eljárás alatt, a határozat végrehajtására irányuló eljárásról való tudomásszerzésétől számított tizenöt napon belül kifogást nyújthat be az elsőfokú határozatot hozó bíróságnál. A hatályos Pp. 99/B. § (3) bekezdése okán szükséges rendelkezés a Javaslat záró rendelkezései között, átmeneti szabályként kerül meghatározásra.

A 141. §-hoz

A bírósági irat végrehajtói kézbesítését jelenleg a bírósági végrehajtásról szóló1994. évi LIII. törvény (a továbbiakban: Vht.) 31/D. §-a szabályozza, de a fizetési meghagyásról szóló 2009. évi L. törvény (a továbbiakban: Fmhtv.) 16. § (3) bekezdése is lehetővé teszi ennek alkalmazását kérelemre a fizetési meghagyás kézbesítésével összefüggésben.

A végrehajtói kézbesítés nemperes eljárás, a kézbesítésről közokirat és nem magánokirat kerül kiállításra, a nemperes eljárás keretén belül lehet jogorvoslattal élni (végrehajtási kifogás). A gyakorlati tapasztalatok szerint nagyobb arányban valósul meg általa a kézbesítés tényleges megtörténte, mert a végrehajtó – a számára biztosított jogosultságok miatt – jobban képes megtalálni a címzettet.

Ellenérvként hozható fel a jogintézménnyel szemben, hogy lassíthatja a bírósági eljárást, de csak meghatározott iratok kézbesítésével összefüggésben (keresetlevél, eljárást befejező érdemi határozat) alkalmazva – ahogy a Javaslat is tartalmazza – alkalmas lehet a hirdetményi kézbesítés és az ügygondnok rendelés kiküszöbölésére, a kézbesítés tényleges teljesülésének biztosítására.

Fentiekre tekintettel indokolt, hogy a postai kézbesítés sikertelensége esetén – konkrétan meghatározott esetekben – a végrehajtói kézbesítésre szélesebb körben is lehetőség nyíljon.

A végrehajtói kézbesítésre csak belföldi címzett vonatkozásában kerülhet sor, mivel a végrehajtó csak belföldön járhat el. A végrehajtói kézbesítés külön díjára tekintettel pedig minden esetben a fél erre irányuló kérelmére lehet helye. A végrehajtó eljárását a Vht., valamint a végrehajtói kézbesítés részletes eljárási szabályairól szóló 250/2004. (VIII. 27.) Korm. rendelet szabályozza, így a polgári perrendtartásnak a végrehajtó eljárását nem kell szabályoznia, csak a külön jogszabály alkalmazására elegendő utalnia.

Tekintettel ugyanakkor arra, hogy a végrehajtói kézbesítésnek külön jogszabályban meghatározott díja van – melynek előlegezése a perköltségre vonatkozó szabályozás alapján a kérelmezőt terheli, és amivel kapcsolatban a Vht. 31/D. § (2) bekezdése alapján külön törvény szerinti költségkedvezmény nem vehető igénybe – nem indokolt elsődleges kézbesítési módként meghatározni, hanem a kézbesítésben érdekelt fél kérelmére, fakultatív lehetőségként indokolt alkalmazását biztosítani.

A Javaslat szerint, ha a postai szolgáltató útján kézbesíteni megkísérelt keresetlevél, illetve eljárást befejező érdemi határozat kézbesíthetetlen – ide nem értve a kézbesítési fikció eseteit, valamint azokat az eseteket, amikor a kézbesíthetetlenség oka a címzett halála, vagy megszűnése – végrehajtói kézbesítés kérhető. Tekintettel arra, hogy a kézbesíthetetlenségi okokat külön jogszabály határozza meg, amelyek köre változhat, a későbbi jogszabály-módosítások elkerülése érdekében indokoltabb általános jelleggel meghatározni a kézbesíthetetlenséget és csak azokat nevesíteni kivételként, amelyek esetében végrehajtói kézbesítés nem kérhető. A kézbesíthetetlenségi okokat jelenleg a 335/2012. Korm. rendelet (a továbbiakban: Postavhr.) 25. §-a tartalmazza.

A Postavhr. 25. §-ában meghatározott, korábban már hivatkozott három esetben a végrehajtói kézbesítés igénybevételének biztosítása a Pp. szabályozásában nem indokolt. Átvétel megtagadása, vagy „nem kereste” jelzéssel visszaérkezett küldemény esetében beáll a kézbesítési vélelem/fikció, ilyen esetekben a kézbesítés szabályszerűnek minősül,

rendelkezésre áll ismert lakcím, nincs szükség ügygondnok kirendelésére, nem kell hirdetményi kézbesítést elrendelni, vagyis ezekben az esetekben a keresetlevél kézbesítése esetén a végrehajtói kézbesítés szükségtelenül lassítaná az eljárást. Ha az érdemi határozat (amely végrehajtás alapjául szolgálhat) érkezik vissza „nem kereste" jelzéssel, annak végrehajtói kézbesítése a Vht. 31/D. §-a alapján van lehetőség. Ha meghalt, vagy megszűnt jelzéssel érkezik vissza a küldemény, akkor az eljárás félbeszakadására, vagy az eljárás megszüntetésére kerül sor a körülmény hitelt érdemlő igazolása esetén.

A további kézbesíthetetlenségi okok esetén ugyanakkor végrehajtói kézbesítésnek lehet helye.

Ezek a következők:
– „cím nem azonosítható",
– „címzett ismeretlen",
– „elköltözött", vagy
– „kézbesítés akadályozott".

Indokolt ugyanakkor rámutatni arra, hogy ha az irat kézbesíthetetlen, de ez adott esetben arra vezethető vissza, hogy a bíróság a címet a borítékon elírta, vagy tévesen tüntette fel, tehát a kézbesítés sikertelenségét a bíróság érdekkörében felmerült anomália okozta, akkor nem végrehajtói kézbesítésnek, hanem az irat kézbesítésének ismételt megkísérlésére kell, hogy sor kerüljön.

Ha a fél az (1) bekezdés szerinti esetekben nem kéri a végrehajtói kézbesítést és ezzel egyidejűleg a hirdetményi kézbesítés feltételeinek fennállása esetén hirdetményi kézbesítést sem kér, akkor az eljárás szünetel. A Javaslat a szünetelés *d)* pontos esetét (hirdetményi kézbesítés) egészíti ki ennek megfelelően.

A végrehajtó kézbesítése esetén is felmerülhet olyan ok, ami miatt a bíróságnak megkeresést kell intéznie a végrehajtóhoz, akárcsak jelenleg a postai szolgáltatóhoz. Ennek hatékony érvényesülése érdekében indokolt a pénzbírság alkalmazását lehetővé tenni a bíróság számára.

A 142. és 143. §-hoz

A hatályos Pp. kézbesítési megbízottra vonatkozó szabályanyagát a Javaslat alapvetően fenntartja, azt csupán részlegesen módosítja a következetlenségek kiküszöbölése, a koncepcionálisan megújuló elsőfokú eljárás szabályainak való megfelelés, valamint az uniós jognak való megfelelés érdekében.

Módosítani szükséges a hatályos Pp. 100/A. §-ának (3) bekezdésébe foglalt rendelkezést, mely szerint, ha a külföldi felperes elmulasztja a keresetlevél beadásával egyidejűleg megjelölni a kézbesítési megbízott nevét és címét, akkor erre a bíróság az első tárgyalásra szóló idézésben ismét felhívja. Ez a szabály azért nem tarható fenn, mert a megújuló elsőfokú eljárás szabályai lehetővé teszik az akár többfordulós írásbeli perfelvételt is az első tárgyalás kitűzése előtt, ezért célszerű biztosítani annak lehetőségét, hogy a felhívást a bíróság már az írásbeli előkészítő szakasz folyamán megtehesse.

A szabályozás eddigi következetlensége miatt indokolt meghatározni a hirdetményi kézbesítés általánostól eltérő szabályait, e szabályanyag alkalmazása során. Hirdetményi kézbesítés esetén a hirdetményt meg kell küldeni a fél utolsó ismert lakóhelye szerinti polgármesteri hivatalnak, a hirdetőtáblára való kifüggesztés érdekében. Ez a szabály nem alkalmazható

külföldön, mert nem biztos, hogy illeszkedik a külföldi hatóságok gyakorlatához, az ottani szokásokhoz (például hirdetőtábla alkalmazása). A bíróságnak az adott külföldi hatósággal való közvetlen kommunikációja sem minden esetben megoldott, ezért ennek a szabálynak az alkalmazását a bírósági gyakorlat értelemszerűen eddig is mellőzte. Nincs is rá feltétlenül szükség, mert a hatályos Pp. 102. § (2) bekezdés második mondata szerint, ha a fél olyan államban lakik, amellyel a postai forgalom fennáll, a hirdetményt ajánlott levélként a fél ottani címére is meg kell küldeni. Tekintettel arra, hogy a fél külföldi címmel rendelkezik, a hirdetményben azt kell megjelölni, belföldi cím megjelölésére nyilvánvalóan nem kerülhet sor.

A Javaslat a cégjegyzékben szereplő külföldi félre vonatkozó szabályt annak érdekében pontosítja, hogy az tartalmában jobban megfeleljen a cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról szóló 2006. évi V. törvény (a továbbiakban: Ctv.) vonatkozó rendelkezéseinek [31. § (2) és (3) bekezdés]. A hivatkozott rendelkezések alapján ugyanis, ha a bejegyzési kérelemben külföldi jogi személy, jogi személyiség nélküli gazdasági társaság szerepel, vagy a bejegyzési kérelemben feltüntetett külföldi természetes személy nem rendelkezik magyarországi lakóhellyel, kézbesítési megbízottat kell jelölni. A kézbesítési megbízott feladata, hogy a bíróságnak, illetve más hatóságnak a cég működésével összefüggésben keletkezett, a külföldi személy részére kézbesítendő iratokat átvegye, és azokat a megbízó részére továbbítsa.

A kézbesítési megbízott – hatályos szabályok szerinti – jogintézménye nincs összhangban az uniós joggal. Az 1393/2007/EK rendelet szabályozza a bírósági iratok tagállamok közötti kézbesítésének szabályait. Kézbesítési megbízott alkalmazása esetén nem valósul meg ténylegesen az EK rendelet szerinti külföldre (másik tagállamba) történő kézbesítés az egész eljárás folyamán, mivel a kézbesítési megbízott részére belföldre történik meg a kézbesítés a címzett fél helyett, vagy kézbesítési megbízott hiányában hirdetményi kézbesítés valósul meg annak ellenére, hogy az EK rendelet szerinti kézbesítési módok alkalmazásának nincs akadálya. Az Európai Unió – EK rendelet hatálya alá tartozó – területén lakóhellyel, tartózkodási hellyel rendelkező felek esetében az eljárási jogok hatékony érvényesülése úgy biztosítható, ha a kézbesítés a fél ismert uniós címére történik meg az EK rendelet által biztosított kézbesítési módok valamelyikének igénybe vételével. Mindezekre tekintettel az Európai Unió EK rendeletet alkalmazó (Dániára az EK rendelet hatálya jelenleg nem terjed ki) tagállamai vonatkozásában nem tartható fenn a kézbesítési megbízottra vonatkozó jelenlegi szabályozás. A harmadik – Európai Unión kívüli – államokba történő kézbesítésre ugyanakkor fenntartandó a kézbesítési megbízottra vonatkozó szabályozás (ha nemzetközi szerződésből más nem következik), mivel ebben a körben az uniós rendeletek hatálya nem érvényesül. Ez számít ugyanis a leghatékonyabb és leginkább költségkímélő kézbesítési módnak, másrészről ez a jogintézmény eredményesen szolgálja a külföldi fél részvételével zajló perek időszerű befejezését, az ilyen elemet hordozó eljárások elhúzódásának megakadályozását is. Más európai államokban is találunk hasonló jogintézményt, így Lengyelországban, Németországban, Ausztriában és Svájcban. Az EK rendeletet alkalmazó valamely tagállamában lakóhellyel vagy székhellyel rendelkező félre ugyanakkor nem lehet a hirdetményi kézbesítés szankcióját alkalmazni abban az esetben, ha nem jelöl meg kézbesítési megbízottat, de egyébként a kézbesítési címe ismert, a kézbesítés postai úton nem akadályozott. Tekintettel a közelmúltban lezajlott, az uniós tagsággal kapcsolatos brit népszavazás eredményére is, a Javaslat szövege oly módon lett meghatározva, hogy kézbesítési megbízottra vonatkozó rendelkezések nem alkalmazhatóak olyan állammal összefüggésben, amely állam vonatkozásában nemzetközi szerződés vagy az Európai Unió

kötelező jogi aktusa e rendelkezésektől eltérő, meghatározott kézbesítési módokat tesz csak lehetővé.

A 144. és 145. §-hoz

A hirdetményi kézbesítés esetkörei közül a Javaslat elhagyja a „kézbesítés megkísérlése már előre is eredménytelennek mutatkozik" fordulatot. Ezt a fordulatot a gyakorlatban nem alkalmazzák, illetve a kézbesítés egyéb elháríthatatlan akadályba ütközésének esetköre ezt az esetkört is magában foglalja. A többi esetkör fenntartása indokolt A Javaslat az esetköröket átláthatóbb szerkezetben jeleníti meg. Nem indokolt itt megjeleníteni a kézbesítési megbízott jogintézményével összefüggő hirdetményi kézbesítés esetét, illetve a Javaslatnak azt az új esetkörét sem, amikor a hirdetményi kézbesítésnek a keresetlevelet visszautasító végzés kézbesítésére vonatkozó szabályok alapján van helye. Ha ugyanis a visszautasító végzést a felperes részére hirdetményi kézbesítés alapjául szolgáló ok miatt nem lehet kézbesíteni, a bíróság – a főszabálytól eltérően – hivatalból elrendeli a végzés hirdetményi kézbesítését. Ezek az esetek a hirdetményi kézbesítés hivatalbóli elrendelésének főszabály alóli kivételes esetei, továbbá azt sem lehet kizárni, hogy más jogszabályok állapítsanak meg további speciális eseteket, ezért ezek vonatkozásában indokoltabb utaló szabály alkalmazása. Indokolt továbbá helyenként a szövegezés egyszerűsítése, egységesítése.

Koncepcionális újítás a Javaslatban, hogy a hirdetményi kézbesítés esetén a kézbesítettség a hirdetmény honlapon történő közzétételéhez és nem a bíróságon történő kifüggesztéséhez kötődik, mert életszerűbb, hogy a címzett a hirdetményt a honlapon, vagy másodlagosan a lakóhelyén kifüggesztett hirdetőtáblán veszi észre és nem elsősorban a bíróság hirdetőtábláján. A hagyatéki eljárásról szóló 2010. évi XXXVIII. törvény 59. §-ának (3) bekezdése alapján már a hagyatéki eljárásban is az interneten közzétett hirdetményhez fűződnek a hirdetményi kézbesítés joghatásai.

A félreértések elkerülése végett a polgármesteri hivatal hirdetőtábláján történő elhelyezésnél az utolsó ismert „belföldi" lakóhely megjelölése indokolt, valamint ha a fél elektronikus levélcímét (e-mail címét) a bíróságnak bejelentették, akkor a hirdetményt a bíróságnak a fél e-mail címére is meg kell küldenie.

Indokolt egyértelmű rendelkezésként megjeleníteni a hatályos Pp. 74. §-ával való összhang megteremtése érdekében, hogy ha a kereset kézbesítését követően válik ismeretlenné az alperes kézbesítési címe, akkor nincs szükség ügygondnok kirendelésére, tekintettel arra, hogy az alperesnek az eljárásról tudomása van, elvárható tőle, hogy abban megfelelő képviseletéről mindvégig gondoskodjon. Ez a szabály igazodik a felek eljárás-támogatási kötelezettségéhez és a bírósági gyakorlatnak is megfelel.

A Javaslat elhagyja a hatályos Pp. 102. § (6) és (7) bekezdéseit, amelyek ügyviteli jellegű szabályok, így a törvény szövegét indokolatlanul terhelik. Ez a szabályozási tartalom – szükség esetén – elhelyezhető a Büsz. rendelkezései között is.

A 146. és 147. §-hoz

A határidőre és annak számítására vonatkozó rendelkezések koncepcionális megváltoztatására nincs szükség. Az egyes nemperes eljárásokat szabályozó jogszabályokra is tekintettel indokolt a törvényi rendelkezések között a napok, hónapok és évek mellett a munkanapokban, illetve az órákban megállapított határidőkre is kitérni. A Pp. jelenleg nem ismeri az órákban

megállapított határidőt, de egyes nemperes eljárások (így például a pszichiátriai beteg gyógykezelésének elrendelésével kapcsolatos eljárás) ismernek ilyen határidőt. Az elektronizáció folyamatos terjedése miatt várható, hogy a rendes eljárásokban is megjelenik, elterjed a határidők órákban való számítása, hiszen az elektronikus kommunikációs eszközök használata minimálisra redukálja a közlés időtartamát, így szűkebb határidők írhatók elő egyes cselekményekre.

Az órákban megállapított határidő – csakúgy, mint a napokban, hónapokban számolt határidő – az okot adó cselekmény megtörténtekor kezdődik. Az órákban számított határidőt egész órákban kell számítani, a határidőbe a kezdőóra nem számít bele éppen úgy, mint ahogy a napokban számított határidőbe sem számít bele a kezdőnap. A számítási mód szempontjából a leginkább lényeges annak biztossága. Ez a számítási mód szavatolja, hogy mindig biztosan megállapítható legyen – bár fikcióval – a határidő kezdőpontja, s ehhez igazodjon ugyanilyen bizonyossággal a határidő lejárta is. Az órákban megállapított határidő az utolsó óra leteltével jár le, ha azonban az utolsó óra munkaszüneti napon, vagy a bírósághoz intézett beadvány előterjesztésére, illetve a bíróság előtt teljesítendő cselekményre megállapított határidő a hivatali idő végét követően telne le, a határidő a következő munkanapon, a hivatali idő kezdetét követő első óra leteltével jár le.
A bírósági gyakorlat által kimunkált elvek szerint mind a szombatot, mind a vasárnapot – amikor a bíróságon a munka szünetel –munkaszüneti napnak kell tekinteni (Legfelsőbb Bíróság MK 69. sz. állásfoglalás). Minden évben továbbá figyelembe kell venni a munkaszüneti napok körüli munkarendről szóló rendeletben foglaltakat, amely alapján meghatározott munkanapok munkaszüneti napnak, míg meghatározott munkaszüneti napok munkanapnak minősülnek.

Az ingadozó bírói gyakorlatra figyelemmel szükséges rögzíteni, hogy a bíróság által napokban meghosszabbított határidő tartamát a korábbi határidő lejártának időpontjához kell hozzászámítani.

A 148. §-hoz

A Javaslat a törvénykezési szünet elnevezést ítélkezési szünetre változtatja. A terminológia megváltoztatása azt a külön rendelkezéssel is meghatározott követelményt hangsúlyozza, hogy az ítélkezési szünet időszakára tárgyalást kitűzni – meghatározott kivételektől eltekintve – nem lehet.

Indokolt továbbá az ítélkezési szünet időtartamának módosítása akként, hogy az – a bíróságokon ténylegesen megvalósuló ítélkezési szünetre tekintettel – a karácsony és újév közötti időszakra is terjedjen ki. Ezzel a változtatással összefüggésben ugyanazok az érvek hozhatók fel, mint amelyekre tekintettel a törvénykezési szünet jogintézményének hatályos szabályai bevezetésre kerültek a perjogba (Varga István, Szécsényi-Nagy Kristóf: A perrend egyéb általános szabályai, in: (Németh János, Varga István szerk.): Egy új polgári perrendtartás alapjai, HVG Orac Lap- és Könyvkiadó, Budapest 2014., 311.).

A hatályos Pp. is rendelkezik arról, hogy a törvénykezési (ítélkezési) szünet szabályait mely peres eljárásokban nem lehet alkalmazni. Ezen nem kíván a Javaslat változtatni, mert annak indoka nem merült fel.

A 149. §-hoz

A mulasztás szabályozása tekintetében koncepcionális változtatás nem indokolt, mert a hatályos Pp. alapján egyértelmű és határozott bírósági gyakorlat alakult ki. A Javaslat több jogintézménnyel összefüggésben külön is nevesíti a nyilatkozat hatálytalanságát, mint jogkövetkezményt (például kötelező jogi képviselet, beavatkozás, perbehívás). Ezeket a határidőn túl előterjesztett nyilatkozatokat a bíróság a Javaslat szabályozása alapján hatálytalannak tekinti, vagyis azokat a bíróságnak figyelmen kívül kell hagynia, ami alapvetően a mulasztás – továbbra is fenntartott – főszabályából következik. Mindez azt is jelenti, hogy az elkésetten teljesített perbeli cselekmény visszautasítása vagy elutasítása tárgyában – törvény eltérő rendelkezése hiányában (pl. elkésett fellebbezés, perbevonás iránti kérelem elutasítása) nem kell alakszerű határozatot hozni. A Javaslat ugyanakkor előírja, hogy a bíróságnak a felet az elkésetten teljesített perbeli cselekmény hatálytalanságának tényéről értesítenie kell, ha a törvény nem írja elő a formális visszautasítást vagy elutasítást, annak érdekében, hogy a fél számára nyilvánvalóvá váljon, cselekménye joghatást nem váltott ki és nem is fog kiváltani.
Az utolsó kisegítő szabályt, az utolsó napon ajánlott küldeményként postára adott írásbeli cselekmény kivételes helyzetét is szabályozza a Javaslat, e körben azonban figyelemmel kell lenni az eljárásokban egyre inkább terjedő elektronikus kommunikációra is. A szabály változatlanul alkalmazandó lesz a hagyományos eljárásokban; mindazon esetekben azonban ahol a fél számára kötelező, vagy vállalta az elektronikus kommunikációt, csak a határidő utolsó napján elektronikusan ténylegesen benyújtott beadványt lehet határidőben benyújtottnak tekinteni.

A 150–154. §-hoz

A Javaslatban a mulasztás igazolásának szabályozása tekintetében – a mulasztáshoz hasonlóan – koncepcionális változtatás nem indokolt, a korábbi normaszöveg alapján ugyanis következetes és egyértelmű bírói gyakorlat alakult ki.

A Javaslat az igazolási kérelem előfeltételeinek fennállására vonatkozóan normaszöveg szintjén meg kívánja tartani azt a rendelkezést, mely szerint annak előfeltételei fennállását méltányosan kell elbírálni [ld. Legfelsőbb Bíróság M.törv.I.10.108/1977. – BH 1977. évi 12/569.]. A bírói mérlegelés során ugyanakkor vizsgálat tárgyává kell tenni azt a szempontot, hogy az elmulasztott perbeli cselekmény nem minősül(het)-e egyidejűleg a mulasztó fél perelhúzó magatartásának.

Az igazolási kérelem előterjesztésének határidejére nézve felmerülhet problémaként, hogy mi a helyes eljárásrend abban az esetben, ha a fél előzetesen próbálja kimenteni magát, még mielőtt a tényleges mulasztás bekövetkezne (a képviselő a határnap előtt jelzi, hogy azon nem tud majd megjelenni). Ilyenkor az igazolási kérelem előterjesztése fogalmilag kizárt, mert a mulasztás még nem következett be. A mulasztás igazolása elbírálásának idején a mulasztásnak fenn kell állnia, mert csak ténylegesen bekövetkezett mulasztás tekintetében tudja a bíróság megvizsgálni az igazolás alapjául szolgáló vétlenség körülményeit. Például egy előzetes bejelentésben hivatkozott ok, ami miatt a tárgyaláson a fél nem jelenik meg, könnyen lehet, hogy megváltozik a tárgyalás tényleges idejére (mert pl. az ütköző tárgyalást elhalasztják). Ebből az következik, hogy a mulasztás tényleges bekövetkezése előtt előterjesztett, az előzetes kimentésre irányuló kérelmek csak a fél egyoldalú állításai egy

bizonytalan jövőbeli eseményről és az önhibán kívüliség ahhoz kapcsolódó állásáról, amelyek azonban még valószínűsítéssel sem igazolhatóak – hiszen jövőbeli eseményre vonatkoznak.

A 155. §-hoz

A jogintézmény azt a célt szolgálja, hogy az eljáró bíróságnak a tárgyaláson kívül is lehetősége legyen a felektől információt, felvilágosítást vagy nyilatkozatot kérni, azaz ne csak az írásbeli előkészítés keretei között élhessen ezzel a lehetőséggel. A rendelkezés továbbra is megtartja a szóbeli utat, így a bíróságnak lehetőséget biztosít arra, hogy a felet maga elé idézze szóbeli (személyes) meghallgatás lefolytatása érdekében. A Javaslat a korábbi rendelkezésektől eltérően ezt a lehetőséget csak a jogi képviselő nélkül eljáró fél esetén hagyja nyitva, mivel a jogi képviselővel eljáró féltől elvárható, hogy nyilatkozatait írásban nyújtsa be. Az egyéb képviseleti módok tekintetében ez a szűkítés nem valósul meg, ugyanakkor minden esetben személyes megjelenési kötelezettségről van szó, ami a képviselő megjelenése útján nem teljesíthető, mivel a jogintézmény ekként tudja csak jogpolitikai célját megvalósítani. Az átrendeződő perszerkezetre tekintettel a személyes meghallgatásra vonatkozó szabály fenntartása csak járásbírósági szinten indokolt, mivel törvényszéki vagy magasabb szinten a jogi képviselővel történő eljárás válik főszabállyá.

A 156. §-hoz

A Javaslat a hatályos Pp. rendelkezéseihez képest nem csak perbeli cselekményekre, hanem eljárási cselekményekre teszi lehetővé a kifogás benyújtását, ezzel a kifogás benyújtásának esetköre a keresetlevél alperes részére való kézbesítését megelőző időszakra is kiterjed, így adott esetben az eljárásnak ebben a szakaszában is orvosolhatóvá válnak az eljárási szabálysértések.

A kifogás jelen §-ban szabályozott esete az eljárás szabálytalanságára irányuló kifogás benyújtásának, és elbírálásának kérdésével foglalkozik. A fél a bíróság által elkövetett eljárási szabálytalanság kijavítását az eljárás folyamán kérheti, ha azonban a kifogás előterjesztésével indokolatlanul késedelmeskedik, ami a per szükségtelen elhúzódását eredményezi, a bíróság a jóhiszeműség követelményét sértő magatartást pénzbírsággal szankcionálhatja.

Az alapos kifogást a bíróság általában figyelembe veszi, és annak helyt ad, ezáltal az adott fokú eljárásban minden eljárási szabálysértés kijavítható. Ha a bíróság a kifogást nem találja alaposnak, azt elutasítja.

A hatályos Pp. 114. §-tól eltérően a kifogás elbírálását a Javaslat nem a figyelmen kívül hagyás, és helyt adás fogalom párossal, hanem az elutasítás és helyt adás fogalom párossal nevesíti, utalva ezzel arra, hogy a kifogás benyújtásának garanciális, és eljárási szabálysértést orvosló szerepe van, amelyet el kell bírálnia a bíróságnak.

A Javaslat pontosítja a kifogás tekintetében a határozathozatal szabályait. A korábbi bírói gyakorlat (Legfelsőbb Bíróság Gf.V.30379/1995- BH 1996 1/55) nem tette kötelezővé a kifogás tárgyában az alakszerű végzés meghozatalát. A Javaslat ezzel ellentétben kimondja, hogy a kifogás elutasítása tekintetében a bíróság mindenképpen alakszerű végzéssel határoz. A végzés indokolása tekintetében a bíróságnak annyi mozgástere van, hogy azt magában az elutasító végzésben is, illetőleg – ennek elmaradása esetén – legkésőbb az ítéletében is megteheti.

A 157. és 158. §-hoz

E kifogás jogintézményének fenntartásával az a jogalkotó célja, hogy az eljárások folyamatában – és nem csak azok lezárása után – ráhatást biztosítson az eljárások elhúzódásmentes folytatására. Az eljárás elhúzódása miatti kifogás létjogosultsága az, hogy eszköz legyen az érintettek kezében az eljárás előbbre viteléhez.

A Javaslat a kifogás előterjesztését meghatározott feltételek esetén teszi lehetővé. E feltételek között szabályozza egyrészt a személyi kört, a kifogás előterjesztésére jogosultak felsorolásával, másrészt a tárgyi kört, a kifogást megalapozó mulasztások definiálásával. A személyi kört illetően a Javaslat rendelkezése szerint a fél, valamint az eljárásban résztvevő ügyész nyújthat be kifogást.

A tárgyi kört illetően a Javaslat rögzíti, hogy a kifogás alapja az ügyben eljárt bíróság meghatározott mulasztása lehet. Az (1) bekezdés *a), b)* és *c)* pontjai tartalmazzák a bíróság részéről megvalósítható azon mulasztásokat, amelyek a kifogás előterjesztését megalapozhatják. A korábbi szabályozásból eredő egységes bírói gyakorlat akként fogalmazódott meg, hogy az új jogintézmény nem a mulasztás vagy késedelem megállapítását, hanem orvoslását célozza, ezért a kifogás érdemi elbírálása csak akkor lehetséges, ha az előterjesztésre okot adó sérelmezett – a másodfokú bíróság beavatkozását igénylő – helyzet még fennáll. Ezen a gyakorlaton a Javaslat nem kíván változtatni. A jogintézmény célja az eljárás előbbre vitele, nem a mulasztás esetleges deklaratív megállapítása, ami felesleges bírói kapacitásokat kötne le. Az eljárás esetleges elhúzódásával kapcsolatos igényét a fél külön eljárásban érvényesítheti, amelyben hivatkozhat az általa benyújtott kifogásra, függetlenül attól, hogy a kifogás érdemi elbírálásra megtörtént-e az adott eljárásban, vagy sem.

A Javaslat nem tartja fenn azt a hatályos Pp. szerinti rendelkezést, mely kizárja a kifogás előterjesztését bizonyítási cselekmény elrendelése, valamint olyan határozat ellen, amellyel szemben külön jogorvoslatnak van helye. A bizonyítás – akár szükségtelen – elrendelésével az (1) bekezdés *a)–c)* pontjaiban felsorolt mulasztások nem valósíthatók meg, ezért ennek az esetkörnek a kizárása szükségtelen. A másik esettel kapcsolatban pedig hangsúlyozandó, hogy az eljárás elhúzódása miatti kifogás esetében a védett jogi tárgy az eljárás ésszerű időn belül történő lefolytatásához fűződő jogi érdek. Ennek sérelme független attól, hogy a határozat ellen van-e helye jogorvoslatnak, vagy sem. A határozattal szembeni jogorvoslat az eljárás elhúzódásának megakadályozásával összefüggésben nem vezetne eredményre, nem tudná elérni azt a célt, hogy a határidő be nem tartása szankcionálást nyerjen.

A Javaslat a korábbi szabályozáshoz képest a benyújtási okokat szabályozza elsőként, majd ezt követően rendezi a kifogás előterjesztésének szabályait. A benyújtók köre változatlan, így a fél, az ügyész és a beavatkozó az ügyben eljáró bíróságnál írásban nyújthat be kifogást, a járásbíróság eljárása esetén a törvényszéktől, a törvényszék előtt folyamatban lévő ügyben az ítélőtáblától, míg az ítélőtábla esetén a Kúriától kérve a mulasztás tényének megállapítását, valamint a mulasztó bíróságnak megfelelő határidő tűzésével az elmulasztott eljárási cselekmény elvégzésére vagy az elmulasztott határozat meghozatalára történő utasítását.

Tekintettel arra, hogy a jogintézmény célja az eljárás előbbre vitele, a Javaslat – a korábbi szabályozással egyezően – rövid határidőket, és rugalmas eljárást ír elő a bíróság számára a kifogás elintézésére.

A 159. §-hoz

A jegyzőkönyv funkciója polgári peres eljárásban foganatosított eljárási cselekmények, nyilatkozatok és közlések hiteles írásba foglalása, valamint az eljárás, így különösen a bizonyítási eljárás menetének dokumentálása. Ügyviteli értelemben a jegyzőkönyv bírósági irat. A polgári peres eljárásban a jegyzőkönyv kettős szerepének akkor tud megfelelni, ha az e célokat mind formai, mind tartalmi értelemben képes szolgálni. Formai szempontból ennek az adja elsődlegesen a garanciáját, hogy a jegyzőkönyv elkészítésére közokirati formában kerül sor. Azon tények tekintetében, amelyeket a bíróság tapasztal az eljárás, így különösen a bizonyítási eljárás során – például szemletárgy szemle során tapasztalt külső tulajdonságai tekintetében – a jegyzőkönyv tanúsító közokiratnak minősül.

A jegyzőkönyv dokumentációs funkciója különös jelentőséget nyer a jogorvoslati eljárásokban, melyekben a perorvoslatot elbíráló bíróság jellemzően iratokból dolgozik. Ha a jogorvoslati eljárás során az annak elbírálására jogosult bíróság megállapítja, hogy lényeges – azaz az ügy érdemi elbírálására kihatással lévő – eljárási cselekmények, körülmények vagy nyilatkozatok jegyzőkönyvezésére nem vagy nem a valóságnak megfelelően került sor, adott esetben az ítélet vagy a peres eljárást befejező más végzés hatályon kívül helyezését is eredményezheti.

A kommunikációs technikák alkalmazása a jegyzőkönyvezés kapcsán jelenleg is széles körben elterjedt. Az írásbeli jegyzőkönyv elkészítésének elősegítése érdekében mára általánosnak mondható a hangfelvétel alkalmazása. A fent vázolt indokok alapján ugyanakkor egyre nagyobb az igény arra, hogy a bírósági tárgyaláson és más eljárási cselekményeknél elhangzottak, történtek utólag reprodukálható módon kerüljenek rögzítésre.

A Javaslat fenntartja a hatályos Pp. szabályaival egyezően az írásbeli jegyzőkönyv készítésének főszabályát.

A perfelvételi szakban kizárólag írásbeli jegyzőkönyv készíthető, amelynek tartalmát az eljáró bíró választása szerint jegyzőkönyvvezető alkalmazásával, vagy fakultatív lehetőségként továbbra is jegyzőkönyvvezető mellőzésével, hangfelvétel útján rögzítheti. Később a jegyzőkönyv e felvétel hanganyagának leírásával készül el. E bíróság által szerkesztett hangfelvétel továbbra is csak az eljárás lényegi tartalmát foglalja össze az írásbeli jegyzőkönyv elkészítése érdekében.

Az írásbeli jegyzőkönyvezés perfelvételi szakban történő kizárólagos fenntartását az indokolja, hogy az új Pp. bevezeti az osztott perszerkezetet, amelynek lényege, hogy az eljárás kezdeti, perfelvételi szakában rögzülnek a felek – a perbeli jogvita eldöntése szempontjából jelentős – tény- és jogállításai, nyilatkozatai. Ezek a nyilatkozatok a perfelvétel lezárásáig változhatnak, a perfelvétel akár több tárgyalás megtartását is szükségessé teheti. E releváns nyilatkozatok a jegyzőkönyvből rekonstruálhatók, egy-egy elejtett nyilatkozatnak is perdöntő jelentősége lehet. Ezek rendszerbe foglalása, a felek és a bíróság általi áttekinthetősége a per hatékony lefolyásának a kulcsa, amit a hang, vagy a hang- és képfelvételek visszanézésnek módszere – szemben az összegzett, írásba foglalt jegyzőkönyvvel – jelentősen elnehezítene.

Az érdemi tárgyalási szakban is az írásbeli jegyzőkönyvezés a főszabály, ugyanakkor bármelyik fél kérelmére, vagy a bíróság rendelkezése alapján az eljárási cselekményről – ha a

technikai feltételek rendelkezésre állnak – képet és hangot egyidejűleg rögzítő folyamatos felvételt kell készíteni.

Folyamatos kép- és hangfelvétel készítése tehát az érdemi tárgyalási szakban kötelező bármelyik fél kérelmére, vagy ha azt a bíróság hivatalból elrendeli, de csak abban az esetben, ha a technikai feltételek rendelkezésre állnak. A folyamatos kép- és hangfelvétel alkalmazásának akadályát képezheti tehát, ha az adott bíróságon a technikai feltételek nem adottak a kép- és hangfelvétel rögzítéséhez, de az is, ha egyes tárgyalók fel vannak szerelve az ehhez szükséges technikával, ugyanakkor e tárgyalók kihasználtsága maximális, további tárgyalások megtartása e termekben nem lehetséges.

Fontos hangsúlyozni, hogy a Javaslat törekszik elkerülni az írásbeli jegyzőkönyv és a folyamatos felvétel párhuzamosságát, azaz perfelvételi szakban csak írásbeli jegyzőkönyv készül, az érdemi tárgyalási szakban pedig felvételkészítés esetén alapvetően nincs jegyzőkönyvezés, a jogszabályban meghatározott módon hitelesített folyamatos felvétel maga minősül jegyzőkönyvnek, e jegyzőkönyv írásbeli kivonata lényegében csak technikai jellegű adatokat (például a megjelentek adatait, a tárgyalás helyét és időpontját), valamint az eljárás folyamán hozott végzéseket rögzíti. Garanciális jelentősége van ugyanis annak, hogy a tárgyaláson hozott határozatok írásban is rendelkezésre álljanak.

Újdonság, hogy a jegyzőkönyv írásbeli kivonatában meg kell jelölni a meghallgatások (fél, tanú, szakértő) kezdő időpontját. E technika (az ún. „markerezés”) intézményesítése segítheti mind a felek, mind a bíróságok (különösen a jogorvoslatot elbíráló bíróságok) munkáját, mert a felvételen belül megkönnyíti az eljárás szempontjából releváns nyilatkozatok keresését, segíti azok fellelését. A folyamatos felvétel ugyanis nem csak a lényegi, hanem a tárgyaláson történt valamennyi (adott esetben lényegtelen) körülményeket is rögzíti. A „markerezés” ugyanakkor segítséget nyújt a tájékozódásban.

A felvételkészítés előnye ugyanakkor, hogy azon a megtett nyilatkozatok a maguk teljességében rendelkezésre állnak, aminek különös jelentősége van az akár perdöntő nyilatkozatokat tevő tanúk, szakértők vonatkozásában. Ezért teremti meg a Javaslat az érdemi tárgyalási – bizonyítási – szakban a felvételkészítés alternatív lehetőségét, mert itt kerül sor a hosszabb lélegzetű személyes meghallgatásokra, tanú és szakértő meghallgatásokra, aminek jegyzőkönyvezése egyrészt hosszabb időt vesz igénybe, másrészt a felek szempontjából is jelentős érdek lehet, hogy azok pontos tartalmára megfelelő módon hivatkozhassanak adott esetben a jogorvoslati eljárásban.

A folyamatos felvétel az adott eljárási cselekmény során történteket megszakítás nélkül rögzíti, de e főszabály alól vannak kivételek. A bíróság érdemi határozatának meghozatala idejére (jellemzően ítéleti döntés meghozatala) a folyamatos felvételt megszakítja, egyéb határozatának meghozatala idejére megszakíthatja. Ha pedig a bíróság fontos okból az eljárási cselekményt rövid időre megszakítja, ennek tartamára a folyamatos felvétel is megszakítható. Lehetőség van tehát arra, hogy ha a bíróság szünetet rendel el, például rosszullét miatt, akkor a felvétel is megszakítható legyen.

A Javaslat a folyamatos felvételre az iratok megtekintésére és az azokról történő másolat készítésére vonatkozó szabályokat rendeli alkalmazni, így értelemszerűen érvényesülnek vonatkozásában a szükséges adatkezelési, titokvédelmi szabályok.

Az eljárás anyagát rögzítő felvétel hitelesítésére, megtekintésére, illetve meghallgatására, az arról történő másolat készítésére és kiadására, valamint a felvétel tárolására, őrzésére és esetleges törlésére vonatkozó részletes szabályok végrehajtási rendeletben kerülnek meghatározásra.

A 160. és 161. §-hoz

A Javaslat a jegyzőkönyv tartalmi elemei tekintetében érdemi tartalmi változtatást nem tartalmaz, a hatályos szabályokat rendszerezi, különvéve az alaki, technikai, formai kötelező elemeket, valamint az eljárási cselekmény során történt lényeges eseményeket. Az alaki követelmények külön rögzítését indokolja a jegyzőkönyv közokirati jellege. A közokirati formához fűződő vélelmek ugyanis csak olyan okirathoz, jegyzőkönyvhöz fűződhetnek, amelyek a törvényben meghatározott alakiságoknak megfelelően, az arra jogosult közjogi jogalany (jelen esetben az eljáró bíróság) állított ki. Az eljárási cselekmény során történt lényeges eseménynek minősül minden, aminek a bíróság vagy a felek álláspontja szerint a per érdemére vagy szabályszerű lebonyolítására kihatása van. A Javaslat összhangban a hatályos szabályozással példálózó felsorolást ad azon lényeges eseményekről, melyeket mindenképpen jegyzőkönyvezni kell. Minden más, az eljárási cselekmény során történt eseményt, perbeli cselekményt akkor kell az írásbeli jegyzőkönyvben rögzíteni, ha azt a bíróság hivatalból, vagy a felek nyilatkozata alapján lényegesnek tartja. Ennek elbírálása során a fentieknek megfelelően azt kell a bíróságnak vizsgálnia, hogy a körülmény alkalmas-e arra, hogy kihatással legyen a perben meghozandó döntésekre, így különösen az ítéletre.

Az eljárás gyorsabb, hatékonyabb lefolytatása érdekében nem indokolt a per anyagává tett iratok felolvasása, ismertetése esetén ezen események, nyilatkozatok szó szerinti rögzítése a jegyzőkönyvben, ha kizárólag írásbeli jegyzőkönyv készül. A jegyzőkönyv közokirati jellege biztosítja, hogy az érintett iratokban foglaltak tárgyaláson vagy más eljárási cselekménynél történő elhangzását utólag ne lehessen ezzel ellenkező bizonyíték előterjesztése nélkül megkérdőjelezni.

A felek rendelkezési jogából ered, hogy a bíróság – főszabály szerint – nem tagadhatja meg a felek által jegyzőkönyvezni kért nyilatkozat vagy körülmény rögzítését, ha kizárólag írásbeli jegyzőkönyv készül. Folyamatos felvétel készítése esetén a nyilatkozat a teljes terjedelmében rendelkezésre áll.

A Javaslat az írásbeli jegyzőkönyv, valamint folyamatos felvétel készítése esetén a jegyzőkönyv írásbeli kivonata elkészítésének a határidejére nem állapít meg a hatályostól eltérő szabályokat. A nyolc munkanapos határidő hangfelvétel útján rögzített írásbeli jegyzőkönyv, vagy a jegyzőkönyv írásbeli kivonata esetén elegendő arra, hogy annak végleges írásba foglalt szövege elkészüljön. Az, hogy ez a gyakorlatban sok esetben nem valósul meg, elsősorban munkaszervezési probléma, és nem abból fakad, hogy nyolc nap a jellemzően hangfelvételre rögzített jegyzőkönyv leírására és ellenőrzésére ne lenne elegendő.
Az eljárási cselekményen jelen lévő felek – ha a jegyzőkönyv részükre kézbesítésre kerül – a kézbesítéstől számított nyolc, kézbesítés hiányában az eljárási cselekménytől számított tizenöt napon belül kérhetik az írásbeli jegyzőkönyv kijavítását, illetve kiegészítését.

Folyamatos felvétel készítése esetén, ha a jegyzőkönyv írásbeli kivonata a folyamatos felvétel alapján kerül leírásra, a bíróság a jegyzőkönyv írásbeli kivonatának kijavításáról, illetve kiegészítéséről a folyamatos felvétel tartalmának figyelembe vételével határoz. A folyamatos felvételt a bíróság elektronikus bélyegzővel látja el.

A 162. és 163. §-hoz

A nyilvánosság elvének teljes körű érvényesülése érdekében a tárgyalás nyilvánossága mellett lehetőséget kell biztosítani a perek iratainak megtekintésére. Ezt a lehetőséget azok számára mindenképpen biztosítani kell, akik akár eljárási szereplőkként, akár jogi érdekük okán érdekeltek a perben. Az elmúlt évek tapasztalatai alapján azonban a joggyakorlat és a jogtudomány részéről egyaránt igény mutatkozott a per iratainak megtekintésére jogosultak körének alaposabb meghatározására, ezért a Javaslat az iratbetekintés kapcsán differenciál az egyes perbeli szereplők vonatkozásában, illetve átstrukturálásra került a hatályos Pp. 119. §-a.

A felek, azok képviselői, a szakértő és az ügyész továbbra is szinte teljes iratbetekintési és másolatkészítési joggal bírnak, mely magában foglalja a per irataihoz való elektronikus hozzáférés lehetőségét is. A per iratainak kiadására, illetve korlátozás nélküli megismerhetőségére vonatkozó jogszabályhely alkotmányosságát a 879/E/2004. AB határozat is megerősítette.

A beavatkozó és más perbeli személyek esetében korlátozottabb a per irataiba való betekintés. A beavatkozók (és azok képviselői) – a jogosulatlan gazdasági információszerzés elkerülése érdekében – a per iratainak megtekintésére, valamint azokról másolat készítésére a beavatkozást engedélyező határozat meghozatalát követően jogosultak. Más perbeli személyek esetében az iratbetekintés és másolatkészítés jogát célszerű csak a reájuk vonatkozó részekre korlátozni.

Bíróság, ügyészség, közjegyző, bírósági végrehajtó, nyomozó hatóság vagy közigazgatási hatóság megkeresése esetében továbbra is a szükséges mértékben lehetőséget kell biztosítani a per irataiba való betekintésre, illetőleg az azokról való másolat készítésére, amennyiben ez szükséges a feladataik ellátásához.

Fennmarad ugyanakkor a hatályos Pp. azon rendelkezése, mely szerint az eljárásról a perbeli személyeken kívül – az eljáró bíróság elnökének engedélye alapján – annak adható felvilágosítás, illetve annak engedélyezhető iratbetekintés, akinek az eljárás lefolytatásához, illetve annak eredményéhez jogi érdeke fűződik. Ily módon biztosított, hogy akár a beavatkozni szándékozó is információhoz juthasson a beavatkozás megengedése előtt, a szükséges mértékben.

Az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvény 5. § (1) bekezdése szerint személyes adat akkor kezelhető, ha ahhoz az érintett hozzájárul, vagy azt törvény vagy - törvény felhatalmazása alapján, az abban meghatározott körben - helyi önkormányzat rendelete közérdeken alapuló célból elrendeli (a továbbiakban: kötelező adatkezelés). A polgári peres eljárás vonatkozásában a közérdeken alapuló cél magából az Alaptörvényből vezethető le. Magyarország Alaptörvényének XXVIII. cikk (1) bekezdése szerint mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el. A Javaslat ezért lehetővé teszi, hogy a bíróság a perben érvényesített jog elbírálása céljából, azzal összefüggésben megismert személyes adatokat kezelje. A bíróság ugyanakkor e személyes adatokat eljárásának jogerős befejezését követően kizárólag a jogerős döntés végrehajtása, a jogerős döntésben foglaltak ellenőrzése, a jogerős döntésével összefüggő jogorvoslat, vagy

törvényben meghatározott egyéb feladat végrehajtása céljából kezelheti, és kizárólag e személyes adatok kezelésére jogosult más szerv vagy személy részére továbbíthatja.

Az új szabályozás átvette a titokvédelemre vonatkozó korábbi szabályokat, így minősített adatok, az üzleti titkok, hivatásbeli titkok, illetve a külön törvényben meghatározott titkok védelme érdekében további korlátozás érvényesül, mely minden eljárási szereplő, így a felek és a bírósági apparátus esetében is fennáll.

A 164. §-hoz

Az anonimizált iratmásolat kiadására vonatkozó szabályok külön alcím alatt kerülnek szabályozásra. A Javaslat kiküszöböli a Bszi. és a Pp. szabályai között eddig tapasztalható koherenciazavart, vagyis a továbbiakban a közzétett határozatokról minden esetben adható másolat is, tekintettel arra, hogy a közzétett határozatok már nyilvánosságra lettek hozva, ezek egy részének vonatkozásában a másolatadás kizártságának fenntartása nem indokolt, azokról a közzétett tartalommal egyező másolat kiadása lehetséges.

A Javaslat ugyanakkor fenntartja a nem közzétett határozatokkal kapcsolatban kialakított – adatvédelmi szempontból – szigorúbb szabályozást. A bírói gyakorlatot széles körben megismerhetővé csak a határozatok internetes közzététele teheti. Mivel a Kúria és az ítélőtáblák joggyakorlata kiemelt jelentőségű a Bszi. elsősorban e bíróságok esetében rendeli el az ügy érdemében hozott határozatok közzétételét. A nagyobb jelentőségűnek ítélt közzétett határozatokkal összefüggésben tehát a szélesebb körű nyilvánosság az egységesebb jogalkalmazás, a társadalmi érdek tetten érhetősége miatt indokoltabb. A kevésbé jelentős, közzé nem tett határozatok esetében ugyanakkor a személyiségvédelmi szempont fokozottabb érvényesítése indokolt, különös tekintettel arra, hogy a Pp. egyedi ügyeket szabályoz, így a másolat kiadása iránti kérelem is konkrét ügyekhez kapcsolódóan kerülhet előterjesztésre, a kérelmező számára adott esetben jobban beazonosítható az ügy, ami nagyobb adatvédelmi kockázatot hordoz.

Új rendelkezés ugyanakkor, hogy ha a per tárgyát az adat minősítésének, illetve titkosítása jogszerűségének eldöntése képezi és a bíróság azt állapítja meg, hogy az adatot titokvédelem nem illeti meg, azaz az érintett adatot jogellenesen minősítették vagy titkosították, a határozatról iratmásolat kiadható. A másolat adásának tilalmát ezekben az esetekben indokolatlan fenntartani.

A 165. §-hoz

A polgári peres eljárás során csakúgy, mint az eljárásjogokban általában, rendkívül nagy jelentőségük van az eljárás során keletkezett iratoknak. A Pp-ben foglalt szabályok nagyrészt ügyviteli jellegűek (Ld. így: Szabó Imre in: Szabó Imre (szerk.): A polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény magyarázata, Budapest 2011, Magyar Hivatalos Közlönykiadó, 460. o.), azonban a rendelkezések garanciális jellegéből fakadóan a szabályozás Büsz.-be történő áthelyezése nem indokolt.

A szabályozás lényegi megváltoztatása nem indokolt. A pótlás lehetséges alternatívái csupán példálózó jelleggel kerülnek felsorolásra. A felsorolás új taggal bővült, tekintettel arra, hogy a tárgyalások anyaga már teljes körűen rögzítésre kerülhet folyamatos felvétel útján is, így – amennyiben ez a felvétel rendelkezésre áll – nyilvánvalóan egyszerűsíti akár a felek tárgyaláson ismertettet beadványainak reprodukálását is.

A 166. §-hoz

A jelenlegi szabályok 2012. év június hó 29. napjával léptek hatályba, azonban ez a legutolsó módosítás kizárólag arra vonatkozott, hogy privilegizáltan differenciálta a kiskorúk esetében kiszabható pénzbírság összegét. A hatályos Pp. a rendfenntartással kapcsolatos rendelkezések között szabályozta, hogy a 14. életévét be nem töltött kiskorúval szemben pénzbírság nem szabható ki. Ezt a szabályt a Javaslat a pénzbírságra vonatkozó keretszabályok közé helyezi át, a szabályozás jobb átláthatósága érdekében. A pénzbírság legmagasabb összegét 500.000,- Ft-ban maximáló szabályozás 2000. év január hó 1. napja óta alkalmazandó, így a kodifikáció során alappal volt elvárható az, hogy az elmúlt 15 év társadalmi – gazdasági változásaira tekintettel a maximált összeg is magasabb értékben kerüljön megállapításra.

A pénzbírságra vonatkozó rendelkezések perrendi reformja így kifejezetten a pénzbírság összegszerűségére vonatkozik. Nem érinti a módosítás azt a főszabályt, melynek értelmében a pénzbírság maximált összege a pertárgy értékéhez igazodik, azt nem haladhatja meg. A Javaslat azonban kivételt enged a főszabály alól. Amennyiben a pertárgyérték nem több mint 50.000,- Ft, úgy a maximált összegű pénzbírság ennek a kétszeres összegét is elérheti. Csak így biztosítható, hogy a pénzbírság kiszabása valóban érdemi hatást válthasson ki. A pénzbírság ugyanis a bíróság kezében eszköz arra, hogy a peres eljárás során az abban részt vevők rendeltetésszerű joggyakorlását, az eljárás ésszerű időn belül való befejezését elősegítse, és megakadályozzon minden olyan tevékenységet, ami ezek ellen hathat.

Fontos azt rögzíteni, hogy a pertárgy értékéhez vagy a fentiekben meghatározott értékhez kötött maximum csak az egy alkalommal kiszabható maximumot határozza meg, tehát elvileg az eljáró bíróság nincs attól elzárva, hogy többször is a maximum értéknek megfelelő összegű bírságot szabjon ki.

A beszedett pénzbírság felhasználására vonatkozó szabályok érdemben nem változtak, azokat a jogszabályokat kell alkalmazni, amelyek a bíróságok által büntetőügyben kiszabott pénzbüntetésekre irányadók [Vö.: BH 2011. 171 és 9/2002. (IV. 9.) IM rendelet].

A 167. és 168. §-hoz

A Javaslat az egyezségi kísérletre idézés jogintézményét nemperes jellege ellenére a Pp.-ben rendeli szabályozni a jogvita perindítás nélkül történő elintézési lehetőségének hangsúlyozása és a felek közötti egyeztetés előmozdítása érdekében.

A hatályos Pp. 121/A. §-a szerinti peren kívüli elintézés kötelező megkísérlésére vonatkozó szabályozást a Javaslat elhagyja, mivel a gyakorlatban nem váltotta be a hozzá fűzött pozitív várakozásokat. A peren kívüli elintézés és perelterelés érdekében a Javaslat olyan megoldást alkalmaz, amely az egyeztetés lefolytatásában nem hagyja magára a vitában álló feleket, hanem intézményesített és professzionális kereteket kínál az alternatív vitarendezésre, emellett az esetleges megállapodás végrehajthatóságát is biztosítja. A Javaslat megteremti a piaci, illetve bírósági közvetítői jogintézmény és a hatályos Pp. 127. § (2) bekezdése szerinti egyezségi kísérletre idézés jogintézményének összekapcsolását. A Javaslat az egyezségi kísérletre idézést nem csak a járásbíróságon, hanem törvényszéken is lehetővé teszi.

A Javaslat az illetékesség, a kötelező jogi képviselet és a határidők szempontjából előnyben részesíti az eredményes közvetítői eljáráshoz kapcsolódó egyezségi kísérletet és megteremti a lehetőségét, hogy a közvetítői eljárásban létrejött megállapodás végrehajthatóvá váljon.
Előzetes eredményes közvetítői eljárás hiánya esetére a Javaslat a perelterelés lehetséges módjaként fenntartja az egyezségi kísérletre idézés jogintézményét.. Lényeges újítás, hogy a Javaslat az alternatív vitarendezés e formáját is összekapcsolja a (piaci) közvetítés és immár a bírósági közvetítés jogintézményével, mivel lehetővé teszi az eljárás szünetelését a közvetítői eljárás igénybe vétele érdekében, és annak eredményessége esetén az egyezség jóváhagyása, végrehajthatóvá válása céljából az egyezségi kísérlet keretébe való visszatérést. A vitarendezés e módja megnyitja az utat a (piaci) közvetítői eljárás mellett a bírósági közvetítés irányába is, mivel az egyezségi kísérletre idézéssel indult nemperes eljáráshoz kapcsolódóan a felek számára már a bírósági közvetítés igénybe vétele is lehetővé válik. Ily módon olyan felek számára is hozzáférhetővé válik a közvetítés, akik vagyoni viszonyaik vagy egyéb körülmények folytán a piaci közvetítéstől elesnének.

A *169. §-hoz*

A Javaslat fenntartja, hogy főszabály szerint a pert keresetlevél benyújtásával kell megindítani, valamint meghatározza a peres eljárás alanyait.

A büntető bíróság főszabály szerint érdemben elbírálja a büntető eljárás keretében érvényesített polgári jogi igényt vagy meghatározott feltételek esetén azt egyéb törvényes útra utasítja. Egyes bűncselekményekhez kapcsolódó polgári jogi igényeket azonban a büntető bíróság nem bírál el érdemben, hanem megküldi a polgári bíróságnak. Ehhez kapcsolódóan tisztázza a Javaslat, hogy ezt keresetlevélként kell kezelni a polgári bíróságnak, mintha a fél eredetileg is annál a bíróságnál terjesztette volna elő, amelyhez a büntető bíróság megküldte, azaz kvázi az áttétel szabályait rendeli alkalmazni

A 170. §-hoz

A gyors és hatékony eljárás érdekében az eljárásnak a lehető legkoncentráltabbnak kell lenni ahhoz, hogy a jogvita tartalma minél hamarabb tisztázódjon. Erre is tekintettel a Javaslat az eljárást megindító keresetlevél alapvető kellékeit illetően a hatályos Pp.-hez képest pontosabb és fokozott elvárást tartalmaz. A szabályozás a törvényszékre mint általános hatáskörű bíróságra és a fél jogi képviseletére építő, professzionális pervitel követelményéhez igazodik. A járásbíróságon jogi képviselő nélkül eljáró fél esetében szükséges eltéréseket a Javaslat külön fejezetben tartalmazza.

A Javaslat a keresetlevél tartalmi követelményeit úgy határozza meg, hogy a bíróság és az alperes számára valamennyi anyagi– és eljárásjogi adat a kereset tárgyalhatóságához azonnal rendelkezésre álljon, így szükségtelen legyen minden – jelentős idő- és költségvonzattal járó – hiánypótlási és egyéb tevékenység. Ez egyben az alperes részére lehetővé és elvárhatóvá teszi a teljes körű ellenkérelem előterjesztését.

A keresetlevél bevezető részében a felek személyével kapcsolatos adatok a per alanyainak kétséget kizáró meghatározásához és eljárásjogi vagy anyagi jogi szempontból lényeges egyéb körülmények (pl. a fél jog- és cselekvőképessége) vizsgálatához szükségesek. Az elvárt azonosító adatokat a Javaslat a természetes személyre és nem természetes személyre szabottan az Értelmező rendelkezések között tartalmazza.

A kereseti kérelemben (petitum) kétséget kizáró, további értelmezést nem igénylő módon meg kell határozni, hogy a felperes az alperessel szemben milyen tartalmú jogvédelmet – ideértve a megállapítást, marasztalást vagy jogalakítást is – kér és ennek érdekében milyen tartalmú ítéleti rendelkezést, döntést kíván a bíróságtól. A kereseti kérelmet úgy kell a felperesnek előterjeszteni, hogy a kereset alapossága esetén azzal egyező tartalmú ítéleti rendelkező rész vagy bírósági meghagyás legyen hozható. A kereseti kérelem határozottsága tehát magában foglalja annak egyértelműségét és adott esetben végrehajthatóságát is. A kereseti kérelem határozottsága kiterjed a járulékos követelésekre, azok kezdő- és befejező időpontjára, konkrét mértékére is. A kereseti kérelemből egyértelműen ki kell derülni, hogy a felperesnek több egymás mellett álló kereseti igénye van-e, vagy ezek látszólagos halmazatban álló keresetek; látszólagos keresethalmazat esetén a keresetek vagylagos avagy eshetőleges viszonyban állnak, utóbbi esetben milyen sorrendben.

A keresettel érvényesíteni kívánt jog (jogállítás) vonatkozásában a hatályos Pp. elegendőnek tartja, ha a keresetlevélben előadott tényekből és bizonyítékokból megállapítható („kiolvasható") a felperes által érvényesített jog, így azt lényegében jogi következtetéssel kell a bíróságnak és az alperesnek meghatározni. Ez viszont azzal a veszéllyel jár, hogy más-más jogot tekint a kereset tárgyának a felperes, az alperes és a bíróság, így három különböző dimenzióban mozognak. A hatályos Pp. e szabályozási megközelítése jelentősen hozzájárul az utóbbi évtizedekben egyre több vitára és kifogásra okot adó „jogcímhez kötöttség" és „meglepetés-ítéletek" problematikához. A Javaslat a fél rendelkezési jogára hangsúlyosan építő koncepció szellemével összhangban kötelezővé teszi az érvényesíteni kívánt jognak, az igény anyagi jogi jogalapjának az egyértelmű nevesítését, ami azt jelenti, hogy a keresetlevélben meg kell jelölni, hogy melyik felperes, melyik alperessel szemben milyen jogalapon, milyen jogot kíván érvényesíteni. A Javaslat ezzel is azt juttatja kifejezésre, hogy a felperesnek kell a bíróság felé egyértelműen kijelölnie azon jogvédelmet, amelyet a bíróságtól kér, és amitől a bíróság – a fél rendelkezési joga folytán – nem térhet el. A keresetlevélben egyértelműen és kifejezetten megjelölt jogállítás azonos kiindulási alapot ad a bíróság és az alperes számára is, valamint kiszámíthatóvá teszi a pert. Konkrét jogszabályi rendelkezésre való hivatkozást csak az érvényesített alanyi jogot közvetlenül megalapozó (keletkeztető) tárgyi jogi rendelkezésre vonatkozóan követel a Javaslat, az egyéb jogalapi feltételekre vonatkozó jogszabályi rendelkezések megjelölése nem kötelező. A jogalkalmazási és jogirodalmi területen tapasztalható többféle értelmezés és vita miatt a Javaslat az Értelmező rendelkezések közt definiálja a jogállítással kapcsolatban használt két alapfogalmat: a keresettel érvényesített jogot és a jogalapot. A jogállítás történhet a jog alapjául szolgáló konkrét jogszabályhely megjelölésével (pl. Ptk. 6:154. § (1) bekezdés; Ptk. 6:535. § (1) bekezdés) vagy annak a jogszabályi rendelkezési tartalomnak az egyértelműen azonosítható módon való visszaadásával, ami az érvényesített jogot adja (pl. a kötelezett késedelme folytán beállott érdekmúlás miatti szerződéstől való elállási jog; veszélyes üzemi felelősségből eredő kár megtérítése iránti jog).

A keresetlevélben feltüntetendő tények (tényállítás) vonatkozásában a Javaslat fenntartja a hatályos Pp. azon követelményét, hogy a felperesnek elő kell adnia az érvényesíteni kívánt jogot megalapozó összes jogilag lényeges (releváns) konkrét tényt. A Javaslat megköveteli továbbá a kereseti kérelem (petitum) meghatározásának alapjául szolgáló konkrét tények előadását is, amiből megállapítható, hogy az mit tartalmaz, miből tevődik össze, hogyan és milyen adatok alapulvételével került meghatározásra. Az összegszerűen (mennyiségileg) határozottan megjelölt kereseti kérelem nem elegendő, mint ahogyan a keresetlevél mellékleteként csatolt iratok sem tekinthetők kereseti tényelőadásnak.

A Javaslat újítása a keresetlevélben feltüntetendő jogi érvelés. Eszerint a jogállítás nem csak a jog megjelöléséből áll, hanem a keresetlevélnek jogi érvelést is tartalmaznia kell a szükséghez képest. Itt kell a megjelölt jogalap törvényi tényállási feltételeire és az alkalmazandónak tartott anyagi jog rendelkezéseire tekintettel a jogi levezetéseket, a jog értelmezését ismertetni. A jogi érvelés körében elvárás, hogy a felperes az állított joghoz feleltesse meg (adaptálja) az állított tényállást, azaz mutasson rá, hogy a megjelölt jog anyagi jogi törvényi feltételeit állítása szerint az előadott mely konkrét tények és miként valósítják meg.

A bizonyítást illetően a Javaslat a hatályos Pp. rendelkezéseit pontosítja és kibővíti. Az előadott tényeket alátámasztó bizonyítékok megjelölése és az okirati bizonyítékok mellékletként való csatolásán túl előírja a Javaslat, hogy a rendelkezésre álló egyéb, a jogvita tárgyától függően számtalan fajta, jogszabályi szinten nem nevesíthető bizonyítékot (pl. kép- illetve hangfelvétel) is meg kell jelölni és csatolni kell, valamint elő kell terjeszteni a bizonyítási indítványokat. A bizonyítás szükségessége, a felajánlott bizonyítás alkalmassága, a bizonyító erőt növelő/csökkentő körülmények gyakori vitatéma a perekben, ezért az alperes már ellenkérelmében tud ezekre nyilatkozni, ellenbizonyítást felajánlani és a bizonyítás témakörének felek közti megvitatása azonnal elindulhat.

A Javaslatnak a keresetlevél záró részére vonatkozó rendelkezései a felperes számára előírják a bíróság által az eljárás megindításakor hivatalból vizsgálandó tényekhez szükséges pontos adatszolgáltatást.
A hatályos Pp. alapján eddig is a felperes kötelessége volt a pertárgyérték megjelölése, de ezt a normaszöveg nem a keresetlevélnél szabályozza. A Javaslat a keresetlevél kötelező kellékévé teszi a pertárgyértékre és annak meghatározására vonatkozó felperesi nyilatkozatokat, mivel a pertárgy értékének több eljárásjogi kérdés szempontjából jelentősége van.

A hatáskör, illetékesség és bizonyos esetekben a joghatóság meglétét vagy hiányát a bíróság hivatalból köteles vizsgálni és jogkövetkezményeit levonni, ezért nem elegendő a hatályos Pp. azon elvárása, hogy a keresetlevélből az ehhez szükséges adatok megállapíthatók legyenek. A pertárgyértéken és a lakóhelyen/székhelyen alapuló hatásköri (joghatósági) és illetékességi okon kívüli egyéb okok többnyire speciális ténybeli vagy jogi körülményen alapulnak, ezért ezek egyértelmű megjelölése szükséges.

A bíróság által hivatalból vizsgálandó, hogy a felperes eleget tett-e az eljárási illeték megfizetésére vonatkozó kötelezettségének az eljárás megindításakor. Az illeték megfizetése vagy az alóla való mentesülés tisztázása a keresetlevél befogadásának feltétele. Erre tekintettel követeli meg a Javaslat a keresetlevélben a megfizetett illeték összegére és megfizetésének módjára vonatkozó nyilatkozatot, vagy költségkedvezmény iránti kérelmet, illetve az illetékfizetés alól jogszabály alapján való mentesülés esetén az ezt megalapozó hivatkozások előterjesztését. Az eljárási illeték jellege folytán nem tekinthető a keresetlevél tartalmi elemének vagy mellékletének, azonban a Javaslat a keresetlevél kötelező kellékeként kezeli azzal, hogy az illetékfizetési kötelezettség teljesítésének vagy a költségkedvezmény iránti kérelemnek a hiányát a keresetlevél visszautasítására vezető okként határozza meg.

A nem természetes személy fél perbeli jogképességét, a fél törvényes képviselőjének képviseleti jogát, a meghatalmazással vagy egyéb alapon fellépő perbeli meghatalmazott képviseletre való jogosultságát a bíróságnak az eljárás megindulásakor hivatalból vizsgálni kell. Mind a bíróság által a fél irányába, mind a fél által a bíróság irányába teljesítendő

bármilyen perbeli cselekmény, nyilatkozat tekintetében előkérdés, hogy az a fél képviseletére jogosult számára vagy részéről történt-e.

A keresethalmazatok esetében különösen fontos, ezért a Javaslat külön kimondja, hogy az érdemi részre tartozó tartalmi elemek feltüntetése kötelező minden keresetre.

A Javaslat által új jogintézményként szabályozott állítási és bizonyítási szükséghelyzethez kapcsolódóan a felperes már a keresetlevélben közvetlenül felhívást intézhet az alpereshez. Ehhez párosul, hogy a Javaslat az ellenkérelemre vonatkozó szabályozásban az alperes számára a felhívás teljesítésére vagy megtagadása esetén indokolási kötelezettséget ír elő.

A 171. §-hoz

A Javaslat előírja a bíróság által hivatalból vizsgálandó tényekre vonatkozó iratok mellékletként való csatolásának követelményét és a keresetlevél e kötelező kellékeinek körét nevesíti is a gyakorlat számára. Az idegen nyelvű iratok vonatkozásában alapvető követelményként írja elő a Javaslat azok egyszerű magyar nyelvű fordításának mellékelését, mivel az eljárás nyelve továbbra is a magyar, az eljárás gyorsítását szolgálja ezért, ha nem külön bírósági felhíváshoz köti a fordítás csatolását.

A 172. §-hoz

A Javaslat meghatározza az előterjeszthető kereseti kérelmek fajtáit és előterjeszthetőségük feltételeit, amely a keresetlevélben feltüntetendő egyértelmű és határozott kereseti kérelem és jogállítás követelményéhez is kapcsolódik.
A Javaslat a hatályos Pp. hiányosságát pótolva szabályozza a jogalakítási keresetet is. A megállapítási és a jogalakítási keresetekre vonatkozó rendelkezések a jogirodalom és jogalkalmazás által kidolgozott pontosításokkal kerültek kialakításra.
A Javaslat kimondja a bírói gyakorlat által alkalmazott azon elvet, hogy a megállapítási kereset előterjeszthetőségének eljárásjogi feltételeit a bíróság hivatalból vizsgálja. Ez természetesen nem érinti a törvény által megengedett (ún. sui generis) megállapítási kereset előterjeszthetőségét (pl. személyiségi jogsértés tényének megállapítása).

A 173. §-hoz

A keresethalmazatok létezését perökonómiai szempontok indokolják, mivel a jogvita általában és összességében gyorsabban, kevesebb költség mellett dönthető el egy perben, mint több perben. A keresethalmazatok egyre szélesebb körben való elterjedése, az ezekkel összefüggésben – részben a szabályozatlanság miatt – felmerült jogalkalmazási problémák azonban azt mutatják, hogy a keresethalmozás korlátlansága már az egyes per perhatékonyságát jelentősen rontja, ezért ésszerű korlátok felállítása szükséges.
A Javaslat erre tekintettel eljárásjogi feltételekkel korlátozza a keresettöbbségi esetek közül a valódi és a látszólagos tárgyi keresethalmazatot. A valódi alanyi keresethalmazat korlátait az Általános rendelkezéseknek a pertársaságra vonatkozó szabályai tartalmazzák.

Valódi tárgyi keresethalmazat esetén a felperesnek több keresete van (akár egy, akár több alperessel szemben), ahol a keresetek létezése egymástól nem függ, mivel a felperes valamennyi keresete elbírálását és azokról ítéleti rendelkezést kér.
A Javaslat a keresettöbbség e fajtáját csak két szempontból korlátozza: egyrészt a jogviszony, másrészt az eljáró bíróság jellege szerint. Az elbírálandó jogviszony szempontjából csak a

peres felek között fennálló ugyanazon, vagy ténybelileg és jogilag összefüggő jogviszonyból eredő több igény terjeszthető elő együtt. Az eljáró bíróság szempontjából a Javaslat kizárja, hogy a felperes olyan keresettöbbséget érvényesítsen, amelyeknél egyes keresetek a polgári ügyben, mások a közigazgatási ügyben eljáró bíróság hatáskörébe tartoznak.

A látszólagos tárgyi keresethalmazat egyik fajtája, az eshetőleges kereset esetén a felperesnek több keresete van, de a keresetek létezése egymástól függ, mert a felperes feltételesen, az elsődlegesen kért keresetének alaptalansága esetére terjeszt elő másik (másodlagos) vagy további (harmadlagos stb.) kereseteket. Ebben az esetben a felperes csak a sorrendben előbb megjelölt keresetének elutasítása esetén kéri a további keresete(i) elbírálását és az előterjesztett keresetei közül csak egyiknek megfelelő ítéleti rendelkezést kér. Ha a sorrendben előrébb álló kereset alaposnak bizonyul, a további keresetek elbírálása és arról ítéleti rendelkezés nem szükséges.
A látszólagos tárgyi keresethalmazat másik fajtája, a vagylagos kereset esetén a felperesnek több, egymást kölcsönösen kizáró keresete van akként, hogy kereseteinek elbírálási sorrendjét nem határozza meg, az előterjesztett keresetei bármelyikének megfelelő ítéleti rendelkezést kér.
A jogirodalom által ismert és a bírói gyakorlat által pergazdaságossági, jogérvényesítési szempontokra tekintettel befogadott látszólagos tárgyi keresethalmazatokat a hatályos Pp. nem szabályozza. A gyakorlati tapasztalatok szerint a korlátlan keresethalmozás az egyik jelentős oka a perek elhúzódásának, mivel egyre több a – főként az eshetőleges – keresethalmazatban való igényérvényesítés.
A Javaslat a keresethalmazatok e fajtájának megengedését pergazdaságossági szempontokra tekintettel indokoltnak tartja, feltéve, hogy az olyan keresetek összekapcsolását jelenti, ahol feltételezhető, hogy a bíróság a felek közötti jogvitát egy perben gyorsabban és kevesebb költség mellett döntheti el.
A Javaslat pótolja több eljárási kérdésben a szabályozás hiányát és eljárásjogi eszközökkel ésszerű korlátot állít a látszólagos keresethalmozás előterjeszthetőségét illetően.
A szabályozatlansága folytán a jogalkalmazásban felmerülő hatásköri probléma tekintetében a Javaslat figyelemmel volt a Kúria 1/2013 (VI. 17.) PK véleményére, mely szerint jogszabályi rendezést igényel annak eldöntése, ha az egyes eshetőleges vagy vagylagos keresetek más-más bíróság hatáskörébe, vagy illetékessége alá tartoznak.
A Javaslat nem teszi lehetővé, hogy a hatásköri és kizárólagos illetékességi szabályok által a bírósági szervezetben az ügytípusokra és munkamegosztás szempontjából kialakított rendet a felperes keresethalmozása felboríthassa, ezért a látszólagos halmazat feltétele, hogy egyetlen kereset se tartozzék más bíróság hatáskörébe vagy kizárólagos illetékességébe. További korlátként került előírásra, hogy valamennyi keresetnek ugyanabból a jogviszonyból kell eredni és valamennyi keresetnek ugyanazon peres felek között kell fennállnia.

A Javaslat az uralkodó bírói gyakorlatnak megfelelően rendezi a látszólagos személyi keresethalmazatok kérdését, amikor kizárja a személyi látszólagos keresethalmazatban való igényérvényesítést. Nem terjeszthető elő tehát olyan kereset, amelyben a felperes az alperesek valamelyikét vagy elsődlegesen az I. r. alperest, másodlagosan a II. r. alperest (stb.) kéri kötelezni. Ugyancsak kizárt a felperesi oldalon a látszólagos személyi keresethalmazat, amelyben az alperest a felperesek valamelyikének vagy elsődlegesen az I. r. felperes, másodlagosan a II. r. felperes (stb.) javára kérik kötelezni.
Több alperes együttes perlése vagy több felperes együttes perlése csak valódi személyi keresethalmazatban, a pertársaság szabályai szerint lehetséges. Az eshetőleges vagy vagylagos személyi keresethalmazat ugyanis nem tekinthető határozott keresetnek valamennyi alperes, illetve felperes vonatkozásában, a sorrendben előbb álló vagy valamelyik

alperes, illetve felperes tekintetében alaposnak bizonyuló kereset esetén a többi perben álló peres fél tekintetében nem hozható semmilyen ítéleti rendelkezés, a jogvita nem kerül érdemben elbírálásra, valamint nem egyeztethető össze az osztott perszerkezet céljával és eljárásrendjével. Ez nem érinti, ha törvény által megengedett a feltételhez kötött együttes perlés (pl. adós és sortartó kezes, betéti társaság és beltag).

A 174. és 175. §-hoz

A Javaslat a keresetlevél áttételét a bírói jogalkalmazás által követett szűkítéssel úgy szabályozza, hogy az eljárást megindító irat áttételének lehetőségét mellőzi, ha a keresetlevéllel kezdeményezett peres eljárás helyett más hatóság (pl. közjegyző, adóhatóság, rendőrség, választottbíróság) hatáskörébe tartozó, illetve nemperes eljárás (pl. felszámolási eljárás, cégbírósági eljárás, végrehajtási eljárás) megindításának van helye. Ezeket az eseteket a Javaslat a keresetlevél visszautasításának esetkörébe sorolja.

A Javaslat rendezi a hatáskör vagy illetékesség nélkül eljárt bíróság és a felek által teljesített perbeli cselekmények hatálytalanságát illetően a jogalkalmazásban mutatkozó bizonytalanságot. A hatáskörrel és illetékességgel nem rendelkező bíróság előtt folyt eljárás hatálytalanságát azonban pergazdaságossági szempontokra tekintettel orvosolhatóvá teszi, ha azt a felek egységesen jóváhagyják, illetve a hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bíróság hatályában fenntartja.

A 176. §-hoz

A Javaslat változtat a hatályos Pp. azon menetrendjén, hogy a tárgyalásra alkalmas keresetlevél alapján a kereset közlésével egyidejűleg kitűzi az első tárgyalást és idézi arra a feleket. A tárgyalásra alkalmatlan keresetlevél vonatkozásában a Pp. 130. § szerinti „keresetlevél idézés kibocsátása nélkül való elutasítása” terminológiát megváltoztatva elhagyja az „idézés kibocsátása nélkül” fordulatot és az érdemi, anyagi jogi jellegű „elutasítás” helyett keresetlevél befogadhatóságának hiányát jobban kifejező „visszautasítás” kifejezésre tér át.
A Javaslat egyértelműsíti, hogy hiánypótlásnak mely visszautasítási okoknál van helye. A visszautasítási ok fennálltát a bíróság a keresetlevél és mellékletei vizsgálatával és a hivatalból rendelkezésre álló vagy vizsgálandó körülmények alapján állapítja meg és hivatalból veszi figyelembe.

A hiánypótlás nélküli visszautasítási okoknál a joghatóság hiányával kapcsolatos visszautasítási ok a hazai és nemzetközi illetve uniós normákra tekintettel kiegészült az egyéb jogforrásokkal és a külföldi bíróság kizárólagos joghatóságába tartozó perekkel.
A hatáskörrel, illetékességgel kapcsolatos visszautasítási ok kiegészült és átalakításra került az áttétel szabályainak módosítása folytán szükséges rendelkezésekkel. Ennek megfelelően a más hatóság hatáskörébe tartozó igény érvényesítésére, vagy bírósági hatáskörbe, de nem polgári peres útra tartozó igény érvényesítésére irányuló keresetlevél sem kerül befogadásra.
Az előzetes eljárás lefolytatásnak hiányával kapcsolatos visszautasítási ok kiegészült a hatósági eljárás mellett a törvényben a perindításhoz előírt egyéb előzetes eljárás feltüntetésével. Ha törvény a perindítás feltételeül nem előzetes hatósági eljárás lefolytatását szabja, hanem más kötelezően lefolytatandó eljárást ír elő (pl. sajtó-helyreigazítási per megindítása előtt a sajtószerv előtti előzetes eljárást), az ennek mellőzésével kezdeményezett keresetlevél befogadásának sincs helye. Ezeken túlmenően a Javaslat a közigazgatási ügyben eljáró bíróság és a polgári ügyben eljáró bíróság közötti hatásköri elosztás, valamint a

határozatok hatálya tekintetében az Általános rendelkezések szabályaihoz kapcsolódóan került kiegészítésre egy új visszautasítási okkal. Ezek értelmében a közigazgatási ügyben eljáró bíróság hatáskörébe tartozik – feltéve, hogy a közigazgatási bírói út biztosított – a közigazgatási tevékenység jogszerűségének megítélése, amelynek tárgyában hozott döntéshez a polgári ügyben eljáró bíróság kötve van. A közigazgatási jogkörben okozott kár megtérítése iránti igénynek a polgári ügyben eljáró bíróság által történő elbírálása során a bíróság így – hatáskör hiányában – nem vizsgálhatja a közigazgatási tevékenység jogszerűségét. Erre tekintettel az e tárgyú polgári jogi igény érvényesítésének feltétele, hogy előzetesen a közigazgatási tevékenység jogszerűtlenségét a közigazgatási ügyben eljáró bíróság megállapította.
A Javaslat a hatályos Pp. rendelkezéseit fenntartva visszautasítási oknak kezeli az ítélt dolog, perfüggőség tényét, a jogképesség hiányát, valamint a bírói út hiányát, de elhagyja a visszautasítási okok közül az igény időelőttiségét, mivel ez a kereset érdemére tartozó anyagi jogi kérdés.
A kifejezett jogszabályon alapuló felperesi és alperesi perbeli legitimációval, kötelező perben állás hiányával és a munkáltatói helytállási kötelezettséggel kapcsolatos visszautasítási ok külön bontva három alpontba került elsősorban a hiánypótlási felhívás szükségessége szempontjából. Abban az esetben, ha a pert nem a jogszabályban erre feljogosított személy indítja, nincs racionális indok és eljárásjogi lehetőség arra, hogy a perindításra nem jogosult felperes felhívásra kerüljön a perindításra jogosult személy perbe vonására, és arra sincs szükség, hogy a perindításra nem jogosult felperes perben maradjon. A jogszabályban meghatározott személy ellen indítandó per és a kötelező perben állás a hatályos szabályokkal egyezően a hiánypótlási felhívással együtt fenntartásra került. Innen leválasztásra és külön alpontba került az alperesi legitimáció hiányának speciális esete, amely a Ptk. 2:51. § (2) és (3) bekezdés szabályozásának megfelelően pontosításra került. A törvény által meghatározottan a munkáltató ellen indítható meg a per, vele szemben kell érvényesíteni a személyiségi jogsértés miatt igényt a közigazgatási, bírósági vagy ügyészségi jogkörben eljáró személy esetében. A közigazgatási, bírósági, ügyészségi jogkörében eljáró személy ellen benyújtott keresetlevél esetében a Ptk. szabályaival és szellemével összhangban hiánypótlási felhívást nem ír elő a Javaslat, mert nem kívánatos a perbe állítandó munkáltató mellett az eljáró hivatalos személy perben maradása.

A Javaslat a törvényszéki általános hatáskörre és kötelező jogi képviseletre épülő szabályozással összhangban a törvényben előírt kötelező tartalmi elemeket, mellékleteket nélkülöző keresetlevél esetén a jogi képviselővel eljáró fél keresetlevelét nem tartja befogadhatónak. A kötelező tartalmi kellékeket sem tartalmazó keresetlevéllel azonos módon kezeli a beadványokra vonatkozó alaki kellékeket nélkülöző (pl. aláírás) keresetlevelet és az eljárási illetékfizetési kötelezettséggel kapcsolatos mulasztást. A hatályos Pp. szabályozását megtartva és azt a Javaslat szerinti valamennyi új kötelező tartalmi elemre és mellékletre kiterjesztve hiánypótlási felhívás kiadását mellőzi, mivel a jogi képviselőtől elvárható valamennyi törvényben előírt kötelező kelléket tartalmazó keresetlevél elkészítése. A járásbíróságon nem jogi képviselővel eljáró fél esetében azonban a Javaslat erre vonatkozó fejezete a visszautasítást továbbra is az eredménytelen hiánypótlási felhíváshoz köti.

A Javaslat a visszautasítási okok közé beemeli az általánosan kötelezővé tett jogi képviselet ellenére jogi képviselő nélkül benyújtott keresetleveleket – az áttétel esetének kivételével – hiánypótlási felhívás mellőzésével. Egyrészt ezzel vissza kívánja szorítani a jogi képviselő által készített, de ennek tényét fel nem tüntető keresetlevelek benyújtásának a visszaélésszerű gyakorlatát, másrészt elvárható, hogy a jogi képviselővel nem rendelkező fél a

keresetlevelének a törvényszékre való benyújtása iránti választásakor arról is tájékozódjon, hogy jogi képviselő igénybe vétele szükséges-e.

Az eredménytelen hiánypótlási felhívást követő visszautasítási okokhoz a fél törvényes képviselőjének felhívás ellenére történő mellőzése is felvételre került, mivel a fél perbeli cselekvőképességét, törvényes képviselőjének ezt a minőségét, a törvényes képviselőnek az adott per vitelére kiterjedő képviseleti jogát a bíróságnak az eljárás bármely szakában hivatalból vizsgálnia kell, de a hatályos szabályozás csak a megszüntetési okok között nevesítette.
A jogalkalmazás számára a meg nem engedett keresethalmazatot vagy pertársaságot tartalmazó keresetlevelek kezelésére vonatkozó hatályos szabályozás hiányát pótolja a Javaslat a visszautasítási okként való meghatározásával. Ebben az esetben azonban a felperest tájékoztatni kell és lehetőséget biztosítani, hogy keresetét a megengedett keresethalmazat vagy pertársaság szabályainak megfelelően kijavíthassa.

A Javaslat fenntartja a keresetlevél hiánypótlási lehetőségét a jogi képviselővel eljáró fél esetén is, ha a keresetlevél tartalmazza a kötelező tartalmi elemeket, mellékleteket, de az kiegészítésre, kijavításra szorul, bíróság által hivatalból vizsgálandó körülmény folytán szükséges vagy az eljárási illetéket nem rótták le maradéktalanul.

A Javaslat szabályozza azt az esetet is, ha a visszautasítási ok a keresetlevélnek csak valamely részét érinti és a bírói gyakorlattal egyezően nem teszi lehetővé a keresetlevél részleges visszautasítását. Ezzel el kívánja kerülni, hogy a részben tárgyalásra bocsátott keresetlevéllel megindult eljárás a visszautasított rész újbóli szabályszerű benyújtása vagy a részleges visszautasító határozat hatályon kívül helyezése folytán a perfelvételi szak menete felboruljon, széttöredezzen.

A 177. §-hoz

A keresetlevelet visszautasító végzés kézbesítésével, jogerőre emelkedésével kapcsolatos gyakorlati problémák kezelése és egyszerűsítése érdekében a Javaslat a visszautasító végzést csak az eljárást megindító felperes számára rendeli kézbesíteni és teszi fellebbezhetővé, míg az alperes részére csak értesítési kötelezettséget ír elő. Ugyancsak a szabályszerű kézbesítés egyszerűsítését és gyorsítását szolgálja, hogy a Javaslat a jogképességgel nem rendelkező vagy törvényes képviselő mellőzésével eljáró fél esetében a keresetlevélben szereplő személynek és címre rendeli a végzést kézbesíteni, valamint a felperes tekintetében a hirdetményi kézbesítés hivatalból való elrendelését lehetővé teszi.

A 178. §-hoz

A Javaslat fenntartja a keresetlevél anyagi-és eljárási joghatásai fennmaradásának lehetőségére vonatkozó hatályos Pp. szerinti szabályozást azzal, hogy a bíróság működésének elősegítése és a párhuzamos eljárások kizárása érdekében szükségessé teszi az ügy előzményére való utalást és csak a visszautasító rendelkezésre nézve jogerős végzés esetében teszi lehetővé a keresetlevél újbóli benyújtását a joghatások fenntartásával.

A 179. §-hoz

A kereset alperessel történő közlésére csak akkor kerül sor, ha a keresetlevél perfelvételre alkalmas. A keresetlevél perfelvételre alkalmassága új fogalom, amelynek bevezetése az

elsőfokú eljárás két részre tagolásával függ össze, és azzal összefüggésben értelmezhető. E feltétel teljesülése akkor következik be, vagyis a keresetlevél akkor alkalmas a perfelvételi szak megindítására, a keresetlevél alperes részére történő kikézbesítésére, ha nincs helye visszautasításnak, hiánypótlásra történő felhívásnak, – amennyiben arra a törvény egyáltalán lehetőséget biztosít – vagy a fél a hiánypótlási kötelezettségének eleget tett, és nincs helye áttétel alkalmazásának sem.

A kereset közlésével kapcsolatban a Javaslat egyik lényeges újítása, hogy az alperes ellenkérelmét nem szóban az első tárgyaláson terjeszti elő, hanem a keresetlevél kézbesítésével egyidejűleg annak írásbeli előterjesztésére hívja fel a bíróság az alperest. A másik lényeges változtatás, hogy a keresetlevél kézbesítésével egyidejűleg a bíróság nem tűzi ki a perfelvételi (első) tárgyalást, hanem arra legkorábban az írásbeli ellenkérelem (esetleges ellenkövetelések) benyújtását követően kerül sor.

A változtatás célja, hogy a perfelvételi (első) tárgyalás írásban előkészítésre kerüljön, így az ne a kereset, ellenkérelem, esetleges ellenkövetelés (viszontkereset, beszámítás) előadásával teljen, valamint az ellenfélnek és a bíróságnak ezeket ne ott kelljen megismerni, értékelni. A változtatás folytán a perfelvételi tárgyalásra a felperesnek és a bíróságnak legalább az ellenkérelem – és esetleges viszontkereset, beszámítás esetén az is – az írásbeli előkészítés eredményeként ismert lesz. Ez biztosítja, hogy a perfelvételi tárgyalás a jogvita tartalmának és kereteinek tisztázására és véglegesítésére szolgáljon, valamint a megfelelő felkészülés és értékelés érdekében a tárgyalás elhalasztására lehetőleg nem legyen szükség.

További előnye az írásbeli ellenkérelemnek, hogy a mulasztás következménye – a Javaslat újítása szerint – tárgyaláson kívül is és korábban levonható, nem szükséges a tárgyalásig várni a bírósági meghagyás kibocsátásával. Emellett tárgyalás kitűzése és tartása nélkül kiderülhet, ha a kézbesítés akadályba ütközik, és megtehetők a keresetlevél kézbesíthetősége és tárgyalás megtarthatósága érdekében szükséges intézkedések, valamint fény derülhet hatásköri vagy illetékességi (joghatósági) akadályra, amelynek következményei (áttétel, megszüntetés) jóval hamarabb és tárgyaláson kívül levonhatók. Az ellenkérelem írásbeli beszerzése azért is szükséges, hogy a bíróság felmérhesse az ügy és a felek sajátosságait, így a perfelvétel célszerű menetét és módját meghatározhassa.

A Javaslat az ellenkérelem írásbeli benyújtására vonatkozó határidő tekintetében abból indul ki, hogy a bíróság nem feltétlenül tudja megállapítani, hogy az alperes számára az adott esetben mennyi a reális és szükséges időtartam, mivel ez önmagában a keresetlevélből nem biztos, hogy megállapítható. Előfordul, hogy egy bonyolultnak tűnő per az ellenkérelem tükrében leegyszerűsödik, vagy egy egyszerűnek tűnő per bonyolultabbá válik az ellenkérelem alapján, vagy beszámítás, viszontkereset folytán.

A Javaslat a reális határidő meghatározásához figyelembe veszi, hogy az alperesnek e határidőn belül kell ellenkövetelését is (viszontkereset, beszámítás) előterjesztenie. E határidő szolgál arra, hogy az alperes eldöntse akar-e és mivel védekezni, akar-e és mire ellenkövetelést érvényesíteni. E határidő áll rendelkezésre, hogy kiválassza és megállapodjon a jogi képviselővel, vagy jogi tanácsot szerezzen be, a jogi képviselő megismerje a keresetet és az alperes álláspontját, iratait, esetleges perben érvényesíthető ellenköveteléseit, mindezeket feldolgozza, majd a teljes körű alperesi írásbeli ellenkérelmet, egyidejűleg esetleges ellenkövetelésére viszontkeresetet, beszámítást tartalmazó iratot elkészítse. Ugyanakkor a merev törvényi határidők elkerülése és az ügyek egyedi körülményeinek

értékelhetősége érdekében a Javaslat lehetőséget biztosít a bíróság számára, hogy az alperes indokolt és határidőben érkezett kérelme alapján a törvényi határidő meghosszabbíthassa.

A 180. §-hoz

A Javaslat a perindítás joghatásainak beállását változatlanul a keresetlevél alperessel történő közléséhez köti. A jogalkalmazás számára egyértelműsíti a Javaslat, hogy a keresetlevél beadásának és a perindításnak a joghatásai a kereset tárgyában hozott jogerős érdemi határozat hiányában elenyésznek. A Javaslat tisztázza azt is, hogy látszólagos tárgyi keresethalmazat esetén a kereset közlésével valamennyi halmazatban álló keresetre beáll a perindítás joghatása, viszont a per vagy valamely kereset jogerős érdemi elbírálása hiányában e joghatások elenyésznek.

A 181. §-hoz

A Javaslat az elmulasztott ellenkérelem jogkövetkezményeként fenntartja a bírósági meghagyás kibocsátásának jogintézményét. Jelentős változás azonban, hogy erre hivatalból és perfelvételi tárgyalás nélkül, így időben is korábban kerül sor.
A Javaslat kizárja az ún. általános (formális) védekezést. A Javaslat fokozza az ellenkérelemmel szembeni követelményeket, amelyben teljes körű perfelvételi nyilatkozat megtételét várja annak érdekében, hogy a jogvita tartalma minél hamarabb tisztázódjon. Ezen céllal, de a fél eljárás-támogatási kötelezettségével, a jóhiszeműség elvével is ellentétes az, a gyakorlatban nem ritkán előforduló eset, amikor az alperes továbblépésre alkalmatlan, a keresetet csupán általánosságban vitató, formális ellenkérelmet terjeszt elő. (pl. „Vitatom a kereset jogalapját, összegszerűségét.” vagy „Vitatom a követelés fennállását.” esetleg „Nem tartozom.”) Ebben az esetben az ellenkérelem a keresetet vitató nyilatkozat ellenére nem tartalmaz sem az eljárás megszüntetése iránti konkrét alaki védekezést, sem érdemi védekezést, azaz a kereset vitatásának konkrét oka nem állapítható meg.

A 182. §-hoz

Lényeges változtatása a Javaslatnak, hogy nem elegendő a bírósági meghagyással szemben csupán ellentmondással élni az alperesnek, hanem egyidejűleg az írásbeli ellenkérelmet (vagy beszámítást) is elő kell terjesztenie. A Javaslat célja ugyanis, hogy a perfelvételi tárgyalás írásban, legalább az ellenkérelem erejéig előkészítésre kerüljön. A puszta ellentmondás a pert nem viszi előbbre, az eljárás folytatására akkor kerülhet sor, ha valóban van jogvita a felek közt és az alperes a védekezését előadja. Értelemszerűen itt sem fogadható el az ún. általános (formális) védekezés, az ellentmondáshoz is tényleges ellenkérelem előterjesztése szükséges.

A Javaslat szerinti új szabályozás folytán a puszta ellentmondás alapján tárgyalás nem kerülhet kitűzésre, így elhagyásra került az újabb tárgyalás és írásbeli védekezés elmulasztása esetén a meghagyás hatályban tartásával kapcsolatos rendelkezés. A Javaslat ugyanakkor tisztázza az ellentmondás joghatását és kimondja, hogy a szabályszerű ellentmondás folytán a kibocsátott bírósági meghagyás hatályát veszti, az eljárás az ellentmondással együtt benyújtott ellenkérelem alapján a perfelvétel szabályai szerint folytatódik.

A 183. §-hoz

A perfelvételi szakban a perfelvétel körében a jogvita tartalmának és kereteinek meghatározása a cél. Az eljárás e meghatározott szakaszában az a feladat, hogy a bíróság

irányítása és szükség szerinti közrehatása mellett a felek valamennyi tény- és jogállítást, az ellenfél által felhozott tények beismerésére vagy vitatásra vonatkozó nyilatkozatokat, kérelmet és ellenkérelmet, bizonyítékot és bizonyítási indítványt, valamint ezek értékelésére vonatkozó nyilatkozatokat (perfelvételi nyilatkozatok) kölcsönösen előadjanak, és ezeket megvitatassák.
A Javaslat kimondja a látszólagos keresethalmazat esetében mutatkozó jogalkalmazási problémák elkerülése érdekében, hogy a perfelvételi szakban a feleknek valamennyi keresetre meg kell tenniük perfelvételi nyilatkozataikat.
Az osztott tárgyalási rend folytán az eljárás második fázisa szolgál a – perfelvételi szakban azonosított jogvita körében releváns – bizonyítás lefolytatására és a per érdemében való döntés meghozatalára.
A Javaslat a perfelvételi és bizonyítási cselekmények elválasztása folytán a perfelvételi szakban alapvetően kizárja a bizonyítás lefolytatását. A perfelvétel körében, azaz az ügy érdemében bizonyítás csak a Javaslat által lehetővé tett esetben megengedett (pl. a fél indítványa alapján a perfelvételhez szükséges irat- és adatbeszerzés). A nem a per érdemére vonatkozó bizonyítás azonban nem kizárt (pl. perakadály).

A Javaslat olyan permenetrendet és követelményeket alakít ki, hogy minden egyes lépéssel, perbeli cselekmény teljesítésével az eljárás ténylegesen és a lehető legnagyobb mértékben haladjon előre a perfelvétel lezárhatóságához. A per e szakaszában lehetősége van a feleknek a törvényi keretek közt viszonylag szabadon és az ellenfél hozzájárulása nélkül, de az eljárás-támogatási és igazmondási kötelezettség, jóhiszeműség elvével összeegyeztethető módon perfelvételi nyilatkozataikat változtatni, kiegészíteni. Az a fél, aki a megfelelő gondosságot elmulasztva, az igazmondás és jóhiszeműség elvével ellentétesen úgy teszi meg vagy változtatja meg perfelvételi nyilatkozatát, hogy erre korábban is lehetősége lett volna, az nem az elvárható perbeli magatartást tanúsítja. Ennek megakadályozása érdekében a Javaslat a pénzbírság szankcióját alkalmazza.

A 184. §-hoz

Újításként vezeti be a Javaslat egyes külföldi eljárásjogokban alkalmazott állítási szükséghelyzet szabályát. Ez azon a belátáson alapul, hogy bizonyos információ-aszimmetrikus helyzetekben a fél önhibáján kívül nem rendelkezik az érvényesíteni kívánt alanyi jogát megalapozó valamennyi konkrét tény ismeretével, azért azokra vonatkozóan konkrét tényállítást tenni sem tud, miközben az ellenfele birtokában van ezeknek az információknak, csak nem áll érdekében azok perbeli feltárása. A Javaslat az állítási szükséghelyzet szabályait a perfelvétel körében helyezi el, mert rendszertanilag és logikailag is a keresetlevél tartalmához és a perfelvételhez kapcsolódik, míg a bizonyítási szükséghelyzet szabályait a bizonyítási részben.
Hangsúlyozandó, hogy ez csak ún. másodlagos állítási kötelezettség. Egyrészt másodlagos abban az értelemben, hogy a tényállítást a jogérvényesítő félnek kell megtenni, amelyre a féllel szemben érdekelt felet terheli mintegy másodlagosan a tényállításhoz szükséges információk állítása. Másrészt másodlagos abban is, hogy az ún. másodlagos tényekre vonatkozóan állhat csak fenn. Az ugyanis bármely jogérvényesítő féltől elvárható, hogy állítsa mindazon tények fennállását, amelyeknek a jogvédelmi igényét megalapozó jogszabály szerint be kell következniük az igény alaposságához. Mindazokat a tényeket állítania kell tehát, amelyek az érvényesíteni kívánt alanyi jogát megkülönböztetik más alanyi jogoktól (a kereset ún. individualizálása) és csak ezeknek a jogszabályban absztrakt módon meghatározott törvényi tényállási elemnek a konkrét történeti megvalósulása (a kereset ún. szubsztanciálása) tekintetében hiányozhatnak a fél pontos információi. Ha tehát például a

felperes a közvetítői szerződés alapján az alperesnek közvetített szerződésből származó utánrendelések összege szerint járó jutalékot érvényesíti, a keresetlevélben állítania kell az általa közvetített szerződés létrejöttét, az utánrendelések megtörténtét, az utánrendelés összege alapján őt megillető jutalék mértékére vonatkozó tényeket. Ha azonban kizárólag az alperes rendelkezik azzal az információval, hogy az alperes a felperes által közvetített vevőktől konkrétan hányszor, mikor, milyen összegben kapott utóbb rendeléseket, azokat konkrétan mikor teljesítette, így konkrétan mikor és milyen mértékű jutalékra vált jogosulttá a felperes, lehetetlen számára erre vonatkozóan a konkrét tényeknek az előadása.

Az állítási szükséghelyzet bevezetésének a lényege, hogy ilyen esetben a szükséghelyzetben lévő fél és a bíróság felmentést kap az eset – szükséghelyzettel érintett – konkrét körülményeinek a feltárása alól, és azok hiányában is tényként megállapíthatóvá válik a vonatkozó törvényi tényállási elem fennállása. A Javaslat azonban e jogkövetkezmény alkalmazására – alapos kétely esetén – nem kötelezi a bíróságot, hasonlóan a felek által egyezően előadott, beismert, felhívás ellenére kétségbe nem vont tényállítások valóként történő elfogadhatóságához. A bizonyítás nélkül megállapítani kívánt releváns tényt illetően indokolt bírói kétely ugyanis fennállhat a szükséghelyzet valószínűsítése mellett is.

Az állítási szükséghelyzet beállásának feltétele, hogy az állításhoz szükséges információval kizárólag a per kimenetelében ellenérdekelt személy(ek) rendelkezzen(ek). Nem állapítható meg akkor, ha az állításban érdekelt fél nem bír ugyan a szükséges információval, a vele szemben érdekelt fél pedig igen, de rajta kívül a perben nem érdekelt harmadik személy is.
Az állítási szükséghelyzet fennállásnak megállapíthatóságához nem elég az arra való puszta hivatkozás, de nem is várható el annak bizonyítása. A Javaslat részben valószínűsítésre, részben igazolásra kötelezi a felet a részéről kívánt eljárási joghatás beállásához.

A 185. §-hoz

A Javaslat a keresetváltoztatás és ellenkérelem-változtatás jogintézményének egyértelmű szabályozása, a korlátozás érvényesülési tartományának pontos kijelölése érdekében az Értelmező rendelkezések között meghatározza a keresetváltoztatás és az ellenkérelem-változtatás fogalmát, amely a Javaslat terminológiájában egyaránt vonatkozik a viszontkereset és a beszámítás megváltoztatására, illetve az ezekkel szembeni ellenkérelemre.
A hatályos Pp. a keresetváltoztatásra definíciót nem tartalmaz és mind a jogtudományban, mind a jogalkalmazásban vitás, hogy mi minősül keresetváltoztatásnak. Erre tekintettel sem tartja fenn a Javaslat a hatályos Pp. jelenlegi negatív meghatározási módját: „nem keresetváltoztatás az, ha…”.
A változatás fogalmát a Javaslat – a hangsúlyt elsősorban nem a dogmatikai, hanem a gyakorlati megközelítésre fektetve – a kereset érdemi elbírálásához szükséges három alapvető elemre, vagyis a kereset kötelező kellékeire terjeszti ki. Ennek megfelelően a kereseti kérelem, a jogállítás, és ezek ténybeli alapja, azaz a tényállítás megváltoztatása minősül keresetváltoztatásnak.
A Javaslat az ellenkérelmet a kereset ellenpárjának tekinti, így az érdemi védekezés megváltoztatásának fogalmát a keresettel lényegében azonos tartalmi elemekre határozza meg. Ennek megfelelően a védekezés alapjául szolgáló tényállítás, a védekezésben anyagi jogi kifogás formájában felhozott jogállítás és az elismerés megváltoztatása minősül ellenkérelem-változtatásnak.

A perfelvétel során a keresetváltoztatásnak lényegében egyetlen érdemi korlátja van. Azt a Javaslat a hatályos szabályozáshoz hasonlóan ahhoz a feltételhez köti, hogy a megváltoztatott

kereset ugyanabból vagy legalább ténybelileg és jogilag összefüggő jogviszonyból eredjen, mint az eredeti kereset. Ennek hiányában a bíróság a keresetváltoztatást tartalmazó nyilatkozatot elutasítja.

A Javaslat előírja, hogy a keresetváltoztatást tartalmazó nyilatkozatot – akár szóban, akár írásban – olyan tartalommal kell megtenni, amely megfelel a keresettel szemben támasztott tartalmi követelményeknek, azaz a változtatással előálló kereset tárgyalásra alkalmas. Ugyanezen követelmény az ellenkérelem változtatására is vonatkozik.

A Javaslat kezeli a gyakorlatban sok nehézséget okozó és az eljárást hátráltató azon problémát, amikor a tárgyalásra alkalmasként befogadott kereset utóbb valamely beadványban vagy szóban hiányosan vagy hibásan kerül változtatásra. A Javaslat a változtatási nyilatkozatra megteremtett új és speciális visszautasítási szabállyal kizárja az olyan keresetváltoztatást, ha az annak folytán előálló kereset vonatkozásában a keresetlevél visszautasításának lenne helye. A keresetváltoztatással kapcsolatos nyilatkozat esetében a hiánypótlási felhívás kiadásának szükségességét illetően a Javaslat külön szabályozást nem ad, hanem keresetlevél visszautasítására vonatkozó szabályokat rendeli megfelelően alkalmazni. Az ellenkérelem-változtatás esetleges hibáira, hiányosságaira a Javaslatnak az Általános rendelkezések Hiánypótlás címe alatt található szabályai alkalmazandók.

A keresetváltoztatást elutasító vagy visszautasító végzés ellen a Javaslat a gondos pervitelre való ösztönzés és az eljárás szükségtelen elhúzódásának megakadályozás érdekében nem enged külön fellebbezést, mivel a perfelvétel lezárásáig a félnek lehetősége van a keresetváltoztatást újra szabályszerűen előterjeszteni. A Javaslat azonban a végzésre a nem fellebbezhetősége ellenére indokolási kötelezettséget ír elő annak érdekében, hogy a fél – ha lehetséges – nyilatkozata hibáit korrigálhassa, illetve az ítélet elleni fellebbezésében támadhassa,

A 186. §-hoz

E rendelkezés egyértelműsíti, hogy a fejezet a perfelvétel körébe tartozó szabályokat tartalmazza, de emellett a perfelvétel körén kívül eső egyéb perbeli cselekmények is történhetnek, amelyre a törvény egyéb rendelkezéseit is alkalmazni kell.

A 187. §-hoz

A Javaslat alapvetően nem tesz különbséget a törvényszéki és járásbírósági perekben zajló perfelvételt illetően (egységes perrend) abból kiindulva, hogy – mennyiségét tekintve ugyan eltérő arányban – mindként bírósági szinten vannak ténybelileg és jogilag egyszerű és bonyolult ügyek, illetve jogi képviselővel eljáró felek, valamint az ügy egyszerűsége vagy bonyolultsága nem feltétlen áll arányban a pertárgyértékkel.
Az ügyek különbözőségének megfelelő kezelése érdekében a Javaslat a perfelvétel egyes lépéseire, módjára épít be rugalmas szabályokat és az írásbeli ellenkérelem (esetleges viszontkereset, beszámítás) beérkezésétől három lehetséges útvonalat ad a perfelvétel lezárásának eléréséhez: a bíróság elrendelhet további írásbeli perfelvételt, vagy kitűzheti a perfelvételi tárgyalást, vagy pedig a perfelvételt lezárhatja további írásbeli előkészítés nélkül a perfelvételi tárgyalás mellőzésével. A bíróság így az ügy konkrét sajátosságaihoz igazodóan határozhat az előkészítés megfelelő módjáról (szóbeli vagy írásbeli) és menetéről.

A 188. és 189. §-hoz

A Javaslat lényeges újítása, hogy az írásbeli ellenkérelem (esetleges viszontkereset, beszámítás) előterjesztését követően a két alapirat (kereset, ellenkérelem) alapján a bíróság az ügy körülményeinek, sajátosságainak megfelelően újabb iratváltást rendelhet el. Itt két felperesi és két alperesi iratra (keresetlevél – ellenkérelem – válaszirat – viszontválasz) korlátozza a perfelvételi tárgyalás előtti írásbeli előkészítést.

A Javaslat által megteremtett további írásbeli előkészítés (válaszirat, viszontválasz) egy bonyolultabb, a kereset és a védekezés tartalma alapján ténybelileg vagy jogilag szerteágazóbb jellegű ügy esetén lehetőséget biztosít arra, hogy a felek – a bíróság közrehatása mellett – megfelelően előkészítsék a perfelvételi tárgyalást. Ebben az esetben a bíróság az írásbeli ellenkérelem (esetleges viszontkereset, beszámítás) beérkezését követően a perfelvételi tárgyalás kitűzését még mellőzi és a felperest felhívja, hogy a kézbesített írásbeli ellenkérelemre válasziratot terjesszen elő. A válaszirat beérkezését vagy a megadott határidő lejártát követően a bíróság köteles kitűzni a perfelvételi tárgyalást. A további perfelvételi iratra, azaz az alperesnek a viszontválasz benyújtására történő felhívása az idézéssel és a válaszirat kézbesítésével együtt történik.
Abban az esetben, ha a bíróság további írásbeli perfelvételt nem rendel el és perfelvételi tárgyalás mellőzése sem indokolt, a bíróság az írásbeli ellenkérelem beérkezését követően kitűzi a perfelvételi tárgyalás és az idézéssel együtt kézbesíti az ellenkérelmet a felperesnek.

A Javaslat nem állapít meg törvényi határidőt a további perfelvételi iratok benyújtásával kapcsolatban, mivel ahol lehet, kerüli a rugalmatlan törvényi határidők meghatározását. A bíróság a periratok, a per tárgya, a felek körülményei alapján – e törvény keretei közt – megfelelő határidőt határozhat meg a fél számára.
Javaslat előírja, hogy a tárgyalási határnapot úgy kell kitűzni, hogy az ügy körülményeire tekintettel megfelelő határidőt biztosíthasson a bíróság a feleknek és a kitűzött tárgyalási határnap előtt az iratok lehetőleg megérkezhessenek és kézbesíthetők legyenek.

A Javaslat a perfelvételi tárgyalás hatékony lebonyolításához feltétlenül szükségesnek tartja, hogy a fél egyrészt a perfelvételi tárgyaláson megjelenjen, másrészt olyan személy legyen jelen, aki kompetens, megfelelően felkészült ténybeli és bizonyítási kérdésekben. Ellenkező esetben a perfelvételi tárgyalás nem tudja megfelelően betölteni a szerepét, kiüresedhet és további tárgyalások tartását indukálhatja. Erre tekintettel a Javaslat elvárja a féltől, hogy vagy egy megfelelően informált jogi képviselőt állítson ki vagy pedig személyesen, illetve egyéb az ügyben megfelelő ismeretekkel rendelkező kompetens meghatalmazott útján jelen legyen a tárgyaláson. Ennek érdekében a kötelező jogi képviselet ellenében is megengedi, hogy a jogi képviselő közreműködése mellett maga a fél vagy egyéb meghatalmazottja is hatályosan nyilatkozhat a perfelvételi tárgyaláson. A megfelelően felkészült fél vagy képviselő jelenlétét pedig azzal kívánja a Javaslat biztosítani, hogy nem engedi a tárgyalás elhalasztását olyan okból, ami az elvárható gondossággal felkészült fél vagy képviselő esetében nem lenne szükséges. Az idézésben külön figyelmeztetni kell a felet erre is.

A 190. §-hoz

A felek megjelenési fegyelme, vagy annak hiánya jelentős mértékben tudja gyorsítani, vagy hátráltatni az eljárást. Bármelyik vagy mindkét fél távolmaradása az esetek nagy részében a hatályos Pp. alapján szükségszerűen az eljárás elhúzódásához és a tárgyalás halasztáshoz vezet. Erre is tekintettel a Javaslat a perfelvételi tárgyalásra valamennyi fél számára

megjelenési kötelezettséget teremt azáltal, hogy szigorúan szankcionálja a tárgyalás elmulasztását, mivel a valamennyi fél által elmulasztott perfelvételi tárgyalást az eljárás hivatalból való megszüntetésével szankcionálja. Abban az esetben, ha a perfelvételi tárgyaláson a felek valamelyike megjelenik, akkor perbeli pozíciójától függetlenül megilleti a jog arról dönteni, hogy a maga részéről kívánja-e az eljárás folytatását. Ilyen kérelem hiányában azonban ebben az esetben is a megszüntetés a jogkövetkezmény.

A Javaslat újítása, hogy a felperes számára nem biztosítja a tárgyalás távollétében való megtartása kérelmezésének jogát, mivel az egyrészt nem egyeztethető össze a felek eljárás-támogatási kötelezettségével a perfelvételi szak legfontosabb eljárási cselekményén, a perfelvételi tárgyaláson, ami, akár az egyik fél távollétében sem tudná megfelelően betölteni a funkcióját.

Ha a jelenlévő fél kérelmére a tárgyalás megtartásra kerül, akkor a mulasztó féllel szemben a Javaslat szigorú szankciókat alkalmaz. A Javaslat előírja, hogy a tárgyalást lényegében úgy kell megtartani, mintha azon a mulasztó is jelen volna, mivel mulasztásával saját felelősségére önmagát zárta el attól, hogy a tárgyaláson a többi fél perbeli cselekményeit, nyilatkozatait megismerje, arra reagálhasson. A mulasztó fél ugyancsak saját felelősségére esik el a bíróság által a tárgyaláson teljesíthető perbeli cselekményektől (pl. tárgyaláson kézbesíthető iratok, a mulasztó fél felé irányuló anyagi pervezetési tevékenység). A fél mulasztása főszabály szerint nem tolerálható azzal, hogy a törvény a felet olyan helyzetbe hozza, mintha mulasztása meg sem történt volna. Az eljárási szabályoknak ösztönöznie kell a feleket a megfelelő eljárási gondosság tanúsítására és a saját ügyük viteléért a felelősség vállalásra.

A 191. §-hoz

A perfelvételi tárgyalás tartalmát illetően a Javaslat arra épít, hogy az írásbeli előkészítés alapján és a bíróság közrehatása eredményeként ideális esetben az első tárgyalásra a jogvita előkészítésre kerül minden perbeli szereplő számára. A perfelvételi tárgyalás így már nem azzal telik, hogy ott előadásra és a bíróság által jegyzőkönyvezésre kerüljenek mindkét oldal jog- és tényállításai, a tagadások, kérelmek, az okiratok, a bizonyítékok, vagyis nem a kereset és azzal szembeni védekezés előadása történik.
A perfelvételi tárgyalás célja, hogy mindezeknek minden perbeli szereplő általi ismeretében a pert megalapítsa, azaz a perbe vitt és előkészített jogvita ténybeli és jogi alapja véglegeződjön, valamint a tárgyalás érdemi (bizonyítási) részének iránya és tartalma ugyancsak véglegesen kialakításra és rögzítésre kerüljön.
A perfelvételi tárgyalás tehát már azzal kezdődik, hogy a bíróság összegzi az írásbeli perfelvétel eredménye alapján a jogvita szempontjából lényeges perfelvételi nyilatkozatokat. Ez az anyagi pervezetés egyik lényeges megnyilvánulási formája, mivel a felek ebből megismerhetik, hogy a bíróság miként és miben látja jogvitájukat. A félreértések, félreértelmezések lehetősége kizárható, a bíróság meggyőződhet arról, hogy helyesen értelmezi a felek nyilatkozatait, jogérvényesítési szándékát. Ezt szolgálja a felek észrevételezési lehetősége is.

Ha a bíróság a válaszirat, illetve a viszontválasz benyújtását korábban mellőzte, vagy az idő hiányában a tárgyaláson került kézbesítésre, illetve a korábban kézbesített iratra vonatkozó észrevételezési határidő még nem telt le, a felek a tárgyaláson teszik meg az ezekre vonatkozó előírásoknak megfelelő tartalmú perfelvételi nyilatkozataikat. Az írásbeli perfelvétel eredményéhez képest a tárgyaláson további perfelvételi nyilatkozatok is tehetők.

Minden peres félnek az előkészített tárgyaláson való egyidejű jelenléte hatékony módja a bíróság anyagi pervezetéssel kapcsolatos feladatai ellátásának, az perfelvételi iratokból kitűnő jogvita végleges kereteinek bírói közreműködéssel való tisztázásának, a szükséges bizonyítás megvitatásának. A bíróság szükség esetén a jogvita ténybeli és jogi, valamint bizonyítási kereteinek a meghatározása és ezekre vonatkozó végleges nyilatkozatok megtétele érdekében az anyagi pervezetés eszközei mellett lehetőséget biztosít az ügynek a felekkel való megvitatására.

A perfelvételi tárgyalás fentiek szerinti programjának hatékony megvalósulása érdekében a Javaslat feltétlenül szükségesnek tartja, hogy valamennyi peres fél megfelelően felkészült legyen és a tárgyaláson az ellenfél által vagy a bíróság által az anyagi pervezetés körében felhozottakra akár ténybeli, akár bizonyítási vagy jogi kérdésről van szó, lehetőleg azonnal tudjon nyilatkozni.
A Javaslat célja, hogy lehetőleg ne legyen szükség egy további perfelvételi tárgyalásra, vagy további írásbeli előkészítésre. A fél képviselője, különösen jogi képviselője alapvetően a fél szócsöve abban az értelemben, hogy a fél igényeit közvetíti, mégis maga a fél az igény anyagi jogi jogosultja (vagy kötelezettje), a fél részéről ismert tényanyag teljes körű birtokában is ő van, a bizonyítási lehetőségeit is ő ismeri. A bíróság anyagi pervezetésének címzettje is a fél, a kérdésekre, felhívásokra, tájékoztatásokra is sok esetben csak a fél tud reagálni. Mindezekre tekintettel a Javaslat a kötelező jogi képviselet ellenében is megengedi, hogy a jogi képviselő közreműködése mellett maga a fél vagy egyéb meghatalmazottja is hatályosan nyilatkozzon a perfelvételi tárgyaláson.

A 192. §-hoz

A Javaslat szerinti permenetrend alapján az ügyek jelentős részében egyetlen perfelvételi tárgyalás elegendő lehet a per választóvonalának meghúzására (percezúra) és akár azonnal a perfelvételi tárgyaláson vagy legkésőbb a következő tárgyaláson már áttérhet a bíróság az érdemi tárgyalási szakra és érdemi bizonyítást folyhat. Az ügyek egyedi sajátosságai, az eljárás menet közbeni alakulása folytán adódhatnak olyan helyzetek, amikor a perfelvételi tárgyaláson nem zárható le a perfelvételi szak, ezért a Javaslat nem ragaszkodik mereven a kitűzött ideális célhoz, a perfelvétel egyetlen tárgyaláson való lezárásához.
A Javaslat azonban az indokolatlan halasztások megakadályozása érdekében a perfelvétel folytatásnak elrendelését kivételessé teszi és feltételekhez köti. A perfelvételi tárgyalás elhalaszthatóságának esetei szűkre szabottak.
A tárgyalást elmulasztó fél érdekében kizárólag olyan okból lehet halasztani, ha a jelenlévő fél olyan lényeges változtatást tesz a keresetben vagy ellenkérelemben, hogy a másik féllel való közlésének elmaradása már garanciális aggályokat vetne fel. A tárgyaláson jelenlévő felek érdekében való halasztásra olyan okokat határoz meg a Javaslat, amikor a perfelvételi tárgyaláson a felek önhibáján kívüli körülmények folytán a perbe vitt valamennyi igény ténybeli, jogi és bizonyítási kereteinek tisztázása és véglegesítése részben vagy egészben nem lehetséges.
A Javaslat ezzel kizárja a tárgyalás halaszthatóságát olyan ok miatt, ami az elvárható gondossággal felkészült fél vagy képviselő esetében nem lenne szükséges. Szűk kivételtől eltekintve önmagában a tárgyalás anyagának a mulasztó féllel való közlése érdekében sem lehetséges a halasztás, valamint kizárt a tárgyalás elhalasztása amiatt is, mert a fél nem gondoskodott megfelelően informált képviselőről és maga sem jelent meg.

A 193. §-hoz

A folytatólagos perfelvételi tárgyalásra a Javaslat a perfelvételi tárgyalás szabályait rendeli alkalmazni.

A 194. §-hoz

A perfelvétel lezárására akkor kerül sor, ha a felek megtették végleges perfelvételi nyilatkozataikat, de legalábbis erre a lehetőségük megvolt. A perfelvétel lezárásához kapcsolódó joghatások folytán a bíróság a berekesztéshez hasonlóan figyelmezteti a feleket arra, hogy a perfelvételt le kívánja zárni. A perfelvételt lezárása a bíróság alakszerű végzésével történik, amely nem fellebbezhető és a perfelvételi szak lezárásának tényét tartalmazza. A perfelvételt lezáró végzés tekintetében a Javaslat kimondja, hogy pervezető jellege ellenére ahhoz a bíróság kötve van, azt nem változtathatja meg. Az eljárás későbbi menetében a perfelvételi szakra tartozó percselekmények csak a Javaslat által megengedett esetekben és feltételekkel tehetők.

A 195. §-hoz

A perfelvételi iratokból és a tárgyaláson történtekből ekkor válik teljes körűen kialakulttá a jogvita a feleknek és a bíróságnak, de még az érdemi bizonyítás nem kezdődött meg, így ez a legalkalmasabb időpont és helyzet arra, hogy a bíróság megkísérelje a felek közt egyezség létrehozását, vagy közvetítő igénybevétele felé próbálja őket terelni. Egyezség hiányában, de megállapodási szándék és hajlandóság esetében a szünetelés mellett a folyamatban lévő peres eljáráshoz kapcsolódóan a felek a bírósági közvetítés intézményét vagy a közvetítést is igénybe vehetik. Egyezség létrejötte esetén pedig annak bírósági jóváhagyását kérhetik a perben, így akár piaci, akár bírósági közvetítőhöz fordultak, a megállapodás kikényszeríthetősége is megteremtésre került.

A 196. §-hoz

Egyezség vagy közvetítőhöz fordulás érdekében történő szünetelés hiányában a Javaslat lehetővé teszi, hogy a tárgyalás akár az első perfelvételi tárgyalás napján átforduljon érdemi tárgyalásba és az is megtartható legyen. Amennyiben bizonyításra nincs szükség vagy a bizonyítási eszközök rendelkezésre állnak és a szükséges bizonyítás is lefolytatható, az ítélet meghozatalának is helye van.

A 197. és 198. §-hoz

A Javaslat az ügyek különbözősége, az eljárás menet közbeni alakulása folytán nem kívánja mereven, eltérést nem engedő módon megszabni a perfelvételi szak egyes lépéseit. Előfordulhatnak olyan ügyek, ahol egyáltalán nincs szükség a perfelvételi tárgyalásra, vagy további írásbeli perfelvételre, mivel a jogvita kifejezetten egyszerű (pl. a kereset teljesen alátámasztott, a védekezés pedig alkalmatlan) vagy egyértelműen megfelelően előkészítésre került írásban (pl. a felek a perindítás előtt a jogkérdésben fennálló álláspontjukat részletesen megvitatták, ezeket a keresetben és ellenkérelemben előadták), de ez az útvonal követhető akkor is, ha az alperes a keresetet elismerte. Erre az esetre viszont szabályozza a Javaslat a perfelvétel programjának tárgyaláson kívüli lebonyolítását, melyet előzetes figyelmeztetéshez köt és lehetővé teszi a felek számára tárgyalás tartásának kérését.

A perfelvételi tárgyalás mellőzével történő perfelvétel esetén a bíróság tárgyalás tartása nélkül és tárgyaláson kívül hozza meg a perfelvételt lezáró végzést, amely tartalmában és joghatásában nem különbözik a tárgyaláson hozott végzéstől. A bíróság köteles a végzés meghozatalával egyidejűleg kitűzni az érdemi tárgyalás határnapját.

A 199. és 200. §-hoz

A Javaslat újítása a perfelvételi tárgyalás írásbeli előkészítése azzal, hogy az írásbeli előkészítés mértékéről a bíróság az ügy konkrét sajátosságaihoz igazodóan határozhat. A Javaslat a perfelvétel koncentrált menete érdekében meghatározza az írásbeli előkészítés keretében kötelezően benyújtandó, illetve a bíróság felhívására benyújtható perfelvételi iratok tartalmát.
A hatályos Pp.-nek az ellenkérelemre vonatkozó 139. §-a az ellenkérelem előterjesztésére alakilag a szóbeliséget írja elő, határidejét az első tárgyalásban határozza meg, tartalmi követelményeit pedig csak nagyvonalakban szabályozza. A Javaslat lényeges újítása, hogy minden ügyben kötelezővé teszi az ellenkérelem előzetes írásbeli előterjesztését és konkrétan és részletesen meghatározza a tartalmi elemeit.

Az ellenkérelem tartalmát illetően a jogvita elbírálásához nemcsak az alapvető fontosságú, hogy mely felperesi tény- vagy jogállításokat vitat az alperes, hanem az is, hogy milyen okból vitatja azokat és melyek az ezzel szembeni alperesi tény- és jogállítások. Gyakori, hogy a jogvita tulajdonképpen nem a felperes állításait illetően áll fenn, hanem az alperes védekezéséről szól (pl. az alperes állítja a szerződés érvénytelenségét a szerződés nem vitatott teljesítésére irányuló követeléssel szemben), ahol az alperesnek van tény- és jogállítási kötelezettsége. A Javaslat e szempontokra is tekintettel, de különösen a perfelvétel hatékony és koncentrált menetének biztosítása érdekében az ellenkérelmet, mint a keresetlevél ellenpárját kezeli és a keresetlevélhez hasonló, annak tartalmához és tagolásához igazodó követelményeket ír elő az ellenkérelemre.

Az ellenkérelem bevezető részében az alperes köteles feltüntetni a felperes által nem ismert és fel nem tüntetett saját azonosító adatait.

Az ellenkérelem érdemi részében az alperes védekezése kétirányú is lehet. A Javaslat fenntartja, hogy ellenkérelemnek tekintendő az eljárás megszüntetésére irányuló alaki védekezés és a keresettel szembeni érdemi védekezés, ugyanakkor külön kezeli az ellenkövetelés érvényesítésének mindkét formáját (viszontkereset, beszámítás).

A Javaslat az ellenkérelem alaki védekezésre irányuló része tekintetében meghatározza az előterjesztendő ténybeli és jogi hivatkozások, illetve bizonyítékok körét.
Az érdemi védekezés vonatkozásában az ellenkérelem jellegéből fakadó eltérésekkel a keresetlevél tartalmi tagolásához igazodva határozza meg a Javaslat a tartalmi követelményeket azzal, hogy itt is kötelező keresethalmazat esetén valamennyi keresetre a nyilatkozatokat előterjeszteni. A félnek egyértelmű nyilatkozatot kell tenni a vele szemben támasztott igény vagy valamely részének vitatása, valamint az ellenfél által felhozott valamennyi tény vitatása tárgyában. Meg kell jelölnie, hogy ezeket milyen okból vitatja, és elő kell adnia az ellenfél tényállításait cáfoló, módosító vagy kiegészítő saját tényállításait. A Javaslat az ellenkérelem vonatkozásában is előírja a szükséges jogi indokolást, azaz a támasztott igény ténybeli vagy jogi szempontból való alaptalanságának levezetésére szolgáló jogi érvelést. A Javaslat az ellenfél által felajánlott bizonyítás értékelésére vonatkozó

nyilatkozatokat is az ellenkérelem részévé teszi. A fél már itt felhozhatja a jogellenes bizonyíték felhasználásával vagy állítási, illetve bizonyítási szükséghelyzet fennállásával kapcsolatos hivatkozásait.
A Javaslat lényeges újítása, hogy az ellenkérelemmel kapcsolatban elvárás az érvényesíteni kívánt joggal szembeni anyagi jogi kifogás előterjesztése. Az érvényesített jog fennállását kizáró, érvényesíthetőségét megszüntető vagy gátló anyagi jogi kifogás (semmisségen vagy megtámadáson alapuló érvénytelenségi kifogás, szavatossági kifogás, elévülési kifogás, kivéve a beszámítási kifogás) olyan, a fél által perbe vitt anyagi jogi hivatkozás, amely jellege folytán a keresetlevélhez hasonló módon megköveteli annak anyagi jogi jogalapjának és ténybeli alapjának előadását ahhoz, hogy az érdemben elbírálható legyen. A Javaslat azért emeli ki külön az érdemi védekezésnek ezt a formáját, és határozza meg alapvető kellékeit, mivel a gyakorlati tapasztalatok szerint az anyagi jogi kifogás indokolatlan késedelmes, illetve hiányos előterjesztése egyrészt gyakran visszaélésszerű, másrészt ezek megvitatása és elbírálása többnyire nagyobb terjedelmű peranyaggal jár, és a per elhúzódására vezethet. Kiemelendő, hogy a Javaslat az anyagi jogi kifogások közül a beszámítási kifogást külön és önállóan kezeli.
A Javaslat az ellenkérelemmel szemben is megköveteli, hogy ahhoz a hivatkozott tények bizonyítékai megjelölésre, a bizonyítási indítványok a szükséges adatokkal együtt előterjesztésre kerüljenek.

Az ellenkérelem záró részére vonatkozó előírások közül kiemelendő, hogy törvényi kötelezettséget teremt az ellenfél által az állítási, illetve bizonyítási szükséghelyzettel kapcsolatos felhívásnak megfelelő információ, bizonyíték szolgáltatására, vagy ezek hiányában megtagadásának indokolására. Egyben az ellenkérelmet előterjesztő fél számára is lehetővé teszi hasonló tartalmú felhívás intézését a közvetlen kommunikáció érdekében.

Az ellenkérelem mellékleteinek előterjesztését illetően a keresetlevélre irányadó szabályozást alkalmaz a Javaslat.

A 201. §-hoz

A Javaslatban nevesített új típusú perfelvételi iratok (válaszirat, viszontválasz) egy-egy új eljárásjogi lépést jelentenek perfelvételi tárgyalás előtti további írásbeli előkészítés elrendelése esetén. Ezeknek új funkciója van, ezért kaptak ezt kifejező önálló elnevezést is és határozza meg a Javaslat az adott eljárásjogi szakaszban a bíróságtól és a féltől elvárt tartalmi elemeit. Ez egyben hozzájárul a perfelvételi szak lefolytatásának átláthatóságához és kiszámíthatóságához.
A Javaslat újítása a további írásbeli előkészítés következő lépésének szánt válaszirat és az azt követő viszontválasz, melyek a kifejezésből is kitűnően kettős célt szolgálnak. Egyrészt a Javaslat a két alapirat (keresetlevél – ellenkérelem) után sem engedi szabadjára az eljárás folyását és irányát, hanem a perkoncentráció elvének érvényesülése érdekében meghatározza a felektől és bíróságtól elvárt perbeli cselekmények további sorát és azok tartalmát. Másrészt ezzel segíti és egyértelművé teszi a felek és a bíróság számára, hogy milyen kötelezettség terheli őket a jogvita ténybeli, jogi és bizonyítási keretei tisztázása körében.
A két nevesített perfelvételi irattal, azok tartalmára vonatkozó szabályozással a Javaslat az eljárás e fázisában azt kívánja elérni, hogy az ne rekedjen meg a két alapiratból megismert álláspontok kölcsönös ismétlésénél, illetve az azokkal szembeni ellenvetések és további ellenvetések ne az eljárás során széthúzódva, rendszertelenül, összhang nélkül, egymás iratait kerülve jelenjenek meg. Ehelyett az eljárást arra irányítja, hogy abban lehetőleg egy helyre koncentrálódjon az ellenvetések előadása és megvitatása. A cél, hogy a felek a két alapirat

alapján körvonalazódott ellentétekre reagáljanak, azaz az alperesi ellenkérelemben felhozott összes ellenvetésre adjon feleletet (választ) a felperes, majd pedig ezekre feleljen meg az alperes (viszontválasz).

A válasziratra való felhívással a bíróság az anyagi pervezetés eszközeivel irányítja a perfelvételi nyilatkozatok megfelelő és teljes körű előterjesztését. Az ellenkérelemre a felperes által benyújtandó válaszirat tartalmát tekintve a keresettel szembeni védekezésben felhozottakról való tételes nyilatkozatokat, valamint mindezekhez képest a kereset változatlan fenntartásáról vagy módosításáról, kiegészítéséről szóló nyilatkozatot, illetve az annak megalapozására vonatkozó esetleges további hivatkozások előterjesztését tartalmazza.

A Javaslat külön kiemeli, hogy ha a fél az ellenkérelemre tekintettel keresetet (viszontkeresetet, beszámítást) kíván változtatni, azt válasziratában köteles feltüntetni.

Mindezek mellett a fél külön felhívás nélkül is tehet egyéb perfelvételi nyilatkozatot, valamint ismét felhívást intézhet a másik félhez. A fél eljárás-támogatási kötelezettségéből következik, hogy maga a fél is köteles előmozdítani az eljárás hatékony és koncentrált előre menetelét, ezért felhozhatja mindazon perfelvételi nyilatkozatát, amelyre a bíróság külön nem hívta fel.

A viszontválasz a további (második iratváltásos) írásbeli előkészítés elrendelése esetén a kereset vonatkozásában kérhető az alperestől. A keresettel kapcsolatban az alperes által benyújtandó viszontválasz tartalmát tekintve az alperesi védekezéssel szemben a felperes válasziratában felhozott ellenvetésekre való tételes nyilatkozatait, valamint az alperesi védekezés változatlan fenntartásáról vagy esetleges módosításáról, kiegészítéséről szóló nyilatkozatot, illetve annak megalapozására vonatkozó esetleges további hivatkozások előterjesztését tartalmazza. A Javaslat utaló szabálya folytán a viszontválaszra is vonatkozik az ellenkérelem változtatás feltüntetésére vonatkozó kötelezettség és a külön felhívás nélkül előterjeszthető egyéb perfelvételi nyilatkozatokra, másik félhez intézett közvetlen felhívásra vonatkozó rendelkezések.

A 202. §-hoz

A Javaslat a bírósággal szemben is fokozott elvárást támaszt a jogvita tárgyának tisztázásában való aktív közreműködés útján. Ennek egyik eszközeként szabályozza a bíróság anyagi pervezetési feladatait és jogosultságait. Erre is tekintettel a per menetének a bíróság által való irányítása, a hatékony perszervezés érdekében a perfelvételi nyilatkozatok, azaz a kereset és ellenkérelem érdemi része vonatkozásában lehetővé teszi a perfelvételi szak során (pl. a perfelvételi tárgyalás elhalasztása esetén) a szükségesnek tartott körben további írásbeli előkészítő irat benyújtására való felhívást, a felek számára pedig kötelezővé teszi ennek teljesítését.

A 203. §-hoz

A Javaslat a perfelvételi szak során tárgyaláson vagy tárgyaláson kívül a felek számára perfelvételi irat, azaz a kereset és ellenkérelem érdemére vonatkozó beadvány csatolását alapvetően csak a bíróság felhívására teszi lehetővé. Ez meggátolja, hogy a felek tetszőleges időpontban és mennyiségben, tárgyaláson, közvetlenül tárgyalás előtt benyújtott irataikkal a perfelvételt menetét felborítsák, széttöredezzék, az aktuális lépést meghiúsítsák, a bíróság perszervezését és irányítását, az eljárás kiszámíthatóságát mind az ellenfél, mind a bíróság irányában akadályozzák. Egyben rászorításra kerülnek ezzel a felek arra is, hogy megfelelő

időben és tartalommal, kellő gondossággal nyújtsák be perfelvételi nyilatkozataikat tartalmazó irataikat, a per hatékony és koncentrált előrehaladása érdekében valamennyi lehetséges perbeli nyilatkozatot az adott lépésnél tegyenek meg. Ez azzal is jár, hogy jelentősen csökkenhet – különösen a korábbi nyilatkozatokat csupán ismételgető, új elemet nem vagy alig tartalmazó, illetve visszaélésszerű „iratbombázások" folytán előálló – periratok mennyisége, ami mind az ellenfél, mind a bíróság számára idő- és költséghatékonyságot növelő körülmény.

Ugyancsak az átláthatóbb és a bíróság irányításával zajló permenetet szolgálja a Javaslat azon előírása, hogy az eljárás egy adott lépésénél a különböző tárgyú, fajtájú perfelvételi iratokat egyidejűleg, de külön-külön beadványban rendeli előterjeszteni. Az alperes tehát például külön beadványban terjeszti elő, de egyidejűleg az írásbeli ellenkérelmét, a viszontkereset-levelét és beszámítást tartalmazó iratát. A perben ugyanis alapvetően többnyire ugyan párhuzamosan, de általában külön szálon fut a beszámítás, viszontkereset tárgyalása.

A 204. és 205. §-hoz

A Javaslat a hatályos Pp. hiányosságait pótolva az alperes viszontkeresetét önálló eljárásjogi jogintézményként kezeli, melynek érdekében bevezeti a viszontkereset-levél fogalmát. A Javaslat a viszontkereset előterjesztésére és tárgyalására a keresetlevéllel és a kereset tárgyalásával lényegében azonos szabályozást tartalmaz, mivel úgy tekinti, hogy a viszontkeresetet tartalmazó viszontkereset-levéllel az alperes „viszont-pert" indít. Ennek megfelelően a Javaslat lényeges változtatása, hogy viszontkeresetet az alperes nem szóban az első tárgyaláson adja elő, hanem a keresettel egyezően csak írásban (viszontkereset-levélben) lehet előterjeszteni és időbeli korlátként az ellenkérelemre nyitva álló határidő került meghatározásra. A viszontkereset előterjesztésre szolgáló perfelvételi irat tartalmi követelményeire a keresetlevélre vonatkozó szabályokat rendeli alkalmazni a Javaslat.

A viszontkeresetnek a per elején az ellenkérelemmel való egyidejű előterjesztésére vonatkozó előírás azért indokolt, mivel a viszontkereset későbbi időpontban (pl. szóban, perfelvételi tárgyaláson) való előterjesztésének megengedése a Javaslat szerinti feszes menetrendbe foglalt perfelvételi szakot felborítaná, szükségtelenül elnyújthatja, ezáltal a perkoncentráció elvének érvényesülését gátolná. A viszontkereset tárgyának a keresettel azonos vagy attól függő jogviszonyra való korlátozása a felperes által saját jogai védelmében indított pernek ésszerű időn belül történő befejezését szolgálja.
A Javaslat kizárja – a vagyonjogi perek kivételével – a járásbírósági hatáskörbe vagy más bíróság kizárólagos illetékességébe tartozó viszontkereset előterjesztését a bíróságok közötti ügy- és munkateher elosztás felborulásának megakadályozás érdekében.
A beszámításhoz sajátos eljárásjogi jellege folytán perindítási joghatások nem fűződnek, ezért a gyakorlat nem tekinti akadálynak olyan tárgyban viszontkereset előterjesztését, amelyet az alperes más perben a felperes követelésével szemben beszámításként már előterjesztett. A Javaslat a perelhúzási célzatú igényérvényesítés megakadályozása érdekében, valamint az ugyanazon tárgyban több bíróság előtt folyó párhuzamos eljárások elkerülése érdekében ezt kizárja.

A 206. §-hoz

A Javaslat önállóan szabályozza a viszontkereset-levél visszautasítását, amelynek három esetkörbe tartozó okát határozza meg. Visszautasítási oknak nevesíti a hatályos Pp.-ből hiányzó azon esetet, ha az nem felel meg az előterjeszthetőségre vonatkozó feltételeknek (pl.

keresettel össze nem függő jogviszonyból ered) vagy azt törvény kizárja. Emellett a keresetlevéllel azonos módon kezeli, amikor a keresetlevél általános visszautasítási okai valamelyikének – köztük a kötelező tartalmi elemek hiánya – folytán nem fogadható be a viszontkereset. A Javaslat a végzéssel szemben külön fellebbezést biztosít, a keresetlevéltől eltérően azonban a keresetlevél beadási joghatások fenntartására biztosított határidőt rövidebben állapítja meg a per elhúzódásának minél kisebb teret engedve.

A 207. és 208. §-hoz

A Javaslat újítása, hogy a viszontkeresettel szemben is kötelezővé teszi ellenkérelem előterjesztését és a keresethez hasonlóan a viszontkeresettel szembeni ellenkérelem elmulasztása esetén is lehetővé teszi hivatalból bírósági meghagyás kibocsátását.

A 209. §-hoz

A beszámítás a polgári anyagi jogban szabályozott jogintézmény, ami a kötelezettség megszüntetésével, a teljesítéssel azonos joghatással bír. Ezen anyagi jogi joghatás kiváltásához egyrészt a kötelezett részéről a jogosulthoz címzett egyoldalú anyagi jogi jognyilatkozat megtételére és hatályosulására van szükség, másrészt tartalmilag egy a kötelezettnek (alperes) a jogosulttal (felperes) szemben az anyagi jog szabályai szerint fennálló (ellen)követelése szükséges. Az előbbi feltétel, azaz a beszámításra irányuló egyoldalú jognyilatkozat vonatkozásában a régi Ptk. (296. §) külön nevesítette a jogosulthoz címzett (peren kívüli, anyagi jogi) jognyilatkozat mellett a bírósági eljárásban tett nyilatkozattal (perbeli) való beszámítást. A Ptk. (6:49 §) ez utóbbit már nem nevesíti, mivel az anyagi jogi joghatás szempontjából alapvetően csupán technikai kérdés, hogy a kötelezett jognyilatkozata peren kívül vagy perben a bíróság útján jut el a felpereshez. A beszámítás elbírálása és elbírálhatósága azonban lényegét tekintve semmiben nem különbözik a keresettel vagy viszontkeresettel érvényesített anyagi jogi igénytől, hiszen ahhoz ugyanúgy kell ténybeli és jogi alap, határozott kérelem, bizonyítékok. A beszámításra irányuló alperesi jognyilatkozat anyagi jogi joghatása a kereseti követelés megszüntetése, vagyis a teljesítés követelhetőségének kizárása. Erre tekintettel minősül anyagi jogi szempontból anyagi jogi kifogásnak, azaz a kereseti követelés megalapozatlanságát eredményező hivatkozásnak.
Lényeges különbség azonban az érdemi védekezésként felhozható egyéb anyagi jogi kifogásokhoz (pl. érvénytelenségi kifogás, szavatossági kifogás, elévülési kifogás) képest, hogy ezek érvényesítésekor az alperes a vele szemben támasztott igény teljesítésének követelhetőségét magának a követelésnek a fennállását, érvényesíthetőségét megalapozatlanná tevő anyagi jogi rendelkezésre hivatkozik, anélkül hogy annak alapján saját maga számára igényt érvényesítene. A beszámítás esetében azonban az alperes egy, a vele szemben érvényesített kereseti követeléshez képest önálló, saját (esetleg mástól engedményezéssel szerzett) anyagi jogi igényt érvényesít a perben, amely anyagi jogi igényének perbevitelét bejelentő nyilatkozata eljárásjogilag a kereseti vagy viszontkereseti igény perbevitelét bejelentő nyilatkozathoz hasonlatos.
A hatályos Pp. azonban az alperes által perbe vitt és elbírálandó anyagi jogi igény (ellenkövetelés) tekintetében következetlen és nem helyezi el az eljárásjogi jogintézmények között, noha a beszámítás egy „kétarcú jogintézmény”: egyrészt anyagi jogi, másrészt eljárásjogi. A beszámítással érvényesített ellenkövetelés eljárásjogi kezelésével kapcsolatos tartalmi, alaki szabályokat a hatályos Pp. alig tartalmaz, pedig gyakran perelhúzási célzatú.

A Javaslat mindezek miatt a beszámítást tudatosan egyrészt külön, nem csupán ellenkérelemként és annak részét képező anyagi jogi kifogásként kezeli, másrészt a

keresethez, viszontkeresethez hasonlóan önálló eljárásjogi jogintézményként szabályozza, ideértve az alaki, tartalmi követelményeket, korlátokat és szankciókat is. Nem változat azonban a Javaslat azon, hogy a beszámítás a kereset eljárásjogi sorsát osztja.

A Javaslat – a keresethez és viszontkeresethez hasonlóan – a beszámítást főszabályként írásban (beszámítást tartalmazó irat) és az ellenkérelemmel egyidejűleg rendeli előterjeszteni. A beszámítás előterjesztésének határidejét a hatályos Pp. a kötelező jogi képviselettel zajló perek egy részében, illetve a kisértékű perekben korlátozza és azt – főszabály szerint – az első tárgyalást követő 30 napon belül, illetve az első tárgyaláson teszi lehetővé. E szabályozás összefügg a Pp. azon alap-koncepciójával, hogy a kereset és az ellenkérelem az első tárgyaláson kerül előterjesztésre, ugyanakkor indokolatlan megkülönböztetést tesz a különböző ügyek között.

A Javaslat a beszámítást a perben az alapul szolgáló jogviszony szempontjából nem korlátozza, így az alperes alapvetően a keresettől teljesen független más jogviszonyból eredő követelését is érvényesítheti a perben. A Javaslat a beszámítás előterjeszthetőségének feltételeit csak eljárásjogi szempontból korlátozza. A más bíróság kizárólagos joghatósága alá, vagy – a vagyonjogi pereket kivéve – más bíróság hatáskörbe vagy kizárólagos illetékességébe tartozó igények érvényesítését nem teszi lehetővé a bíróságok közötti ügy- és munkateher elosztás felborulásának megakadályozás érdekében. A beszámításhoz sajátos eljárásjogi jellege folytán perindítási joghatások nem fűződnek, ezért a gyakorlat nem tekinti akadálynak olyan tárgyban beszámítás előterjesztését, amelyet az alperes más perben a felperessel szemben már keresettel vagy viszontkeresettel érvényesít. A hatályos szabályozás alapján jogerőhatás csak az ítéletben beszámított követeléshez fűződik, így annak sincs akadálya, hogy más perben már érdemben elbírált és alaptalannak talált vagy előterjesztett ellenkövetelést az alperes ismét előhozzon. A Javaslat a perelhúzási célzatú igényérvényesítés megakadályozása érdekében, valamint az ugyanazon tárgyban több bíróság előtt folyó párhuzamos eljárások elkerülése érdekében ezt kizárja.
A gyakorlatban vitás, hogy az alperes által előterjesztett beszámítással szemben a felperes élhet-e beszámítással (ellen-beszámítás) vagy csak keresetfelemeléssel. Az egymással szembeni beszámítások végtelen sora egyértelműen a perhatékonyság ellen hat, ezért a Javaslat a felperes számára csak olyan követelés ellen-beszámítását engedi, amelyet már az alperesi beszámítás előterjesztését megelőzően vele közölt.

A Javaslat az előterjesztés alaki követelménye és határideje alól csak szűk körben – a jelenlegi szabályozás alapján a másodfokú eljárásban is előterjeszthető esetekben, az ellen-beszámítás esetében – enged kivételt, valamint követelés előterjesztését is határidőhöz köti. Az utóbb előterjeszthető beszámítás körét a Javaslat kiegészíti azzal az esettel, ha az alperesnek más perben a felperessel szemben jogerősen megítélt követelése keletkezik, mivel ez az eljárás későbbi szakaszában való előterjesztés esetén sem jelenthet különösebb perelhúzódást.

A 210. §-hoz

A Javaslat a keresetlevél tartalmára és mellékleteire vonatkozó szabályokra utalással meghatározza a beszámítás előterjesztésének tartalmi követelményeit is. A beszámítás anyagi jogi vetületéhez igazodóan azonban a beszámítással érvényesített ellenkövetelés „petitum” részét illetően nem a bíróság ítéleti rendelkezésére irányuló határozott kérelem, hanem a beszámított ellenkövetelés határozott összegének vagy mennyiségének megjelölése szükséges. További követelmény – mivel túlnyomó részt olyan pénzkövetelések állnak

egymással szemben, melyekhez kölcsönösen járulék (kamat) követelés is kapcsolódik –, hogy a szemben álló tőke- és kamatkövetelések elszámolását is elő kell terjeszteni a beszámítás időpontjára vonatkoztatva és a Ptk. 6:46. § szerinti elszámolási sorrend alapulvételével levezetve.

A 211. §-hoz

A beszámítás külön eljárásjogi jogintézményként való szabályozására tekintettel, valamint a beszámítás előterjesztésének hibái, hiányosságai kezelése terén a gyakorlatban jelentkező problémák megszüntetése érdekében a Javaslat szabályozza a beszámítás visszautasítását is akként, hogy a viszontkeresetre vonatkozó szabályok megfelelő alkalmazását írja elő.

A 212. §-hoz

A Javaslat újítása, hogy kötelezővé teszi a beszámítással szemben is ellenkérelem előterjesztését, melynek tartalmi követelményeit illetően a keresettel szembeni ellenkérelemre vonatkozó szabályokat rendeli alkalmazni.

A 213. §-hoz

A Javaslat a perfelvétel menetét arra az alapesetre vonatkoztatva szabályozza, amikor a per tárgyát csak a kereset és ellenkérelem képezi. A per menetét bonyolítja, ha a perben az alperes által – akár viszontkereset, akár beszámítás útján – ellenkövetelés kerül érvényesítésre a felperessel szemben, mivel a perelőkészítés folyamatában ezek a keresethez képest szükségképpen legalább egy fázissal hátrébb tartanak. A Javaslat erre figyelemmel meghatározza azokat a további szabályokat, amelyek az általános permenetrend mellett haladva a viszontkereset és a beszámítás kezeléséhez szükségesek.
A Javaslat a keresettel szembeni írásbeli ellenkérelemmel együtt előterjesztendő viszontkereset és beszámítás esetén azoknak az ellenkérelemmel való egyidejű kézbesítését írja elő, valamint kötelezővé teszi az azokkal szembeni ellenkérelem írásbeli előterjesztésére való felhívást. Attól függően, hogy a bíróság a perfelvétel menetének melyik útját választja, ezzel egyidejűleg kitűzi a perfelvételi tárgyalást is, vagy ha további írásbeli perfelvételt rendelt el, akkor a viszontkeresettel, illetve beszámítással szembeni ellenkérelem beérkezését követően tűzi ki a perfelvételi tárgyalást és felhívhatja ezen ellenkérelmek vonatkozásában válaszirat benyújtására az alperest. Viszontkereset vagy beszámítás előterjesztése esetén azonban a perfelvételnek tárgyalás mellőzésével történő lezárása kizárt.

A Javaslat nem engedi a perfelvétel megakadását akkor sem, ha az előterjesztett viszontkereset vagy beszámítás a perfelvétel megkezdésére még nem alkalmas (pl. hiánypótlás szükséges). Ebben az esetben a kereset vonatkozásában folyik a perfelvétel. A Javaslat az utóbb perfelvételre alkalmassá vált viszontkereset és beszámítás vonatkozásában rugalmas szabályozást alkalmazva a bíróságra bízza, hogy a kereset vonatkozásában folyó perfelvétel állásához képest azt hogyan csatornázza be az eljárás menetébe, vagyis azt hogyan közli és az azokra vonatkozó ellenkérelmet mikor és hogyan kell előterjeszteni. Ezáltal a bíróságnak lehetősége van a perfelvételi vagy folytatólagos perfelvételi tárgyalásig kézbesíteni és a tárgyaláson szóbeli ellenkérelem előadását kérni, vagy a tárgyaláson kézbesíteni és ott szóbeli vagy írásbeli ellenkérelem előterjesztését elrendelni.

A 214. §-hoz

Az érdemi tárgyalási szakra tartozó eljárási cselekmény a perfelvétel során tisztázott jogvita eldöntéséhez szükséges bizonyítás lefolytatása, illetve az érdemi döntés meghozatala.

Az eljárás e szakaszában perfelvételi nyilatkozatok előterjesztése akár írásban, akár tárgyaláson – főszabály szerint – nem megengedett, a perfelvétel lezárásával rögzült perfelvételi nyilatkozatok csak törvényben meghatározott esetben és feltételekkel változtathatók. A jogalkalmazás gyakorlati tapasztalatai alapján ugyanis a perek elhúzódásának egyik gyakori és jelentős oka a hatályos Pp. azon hiányossága, hogy a keresetváltoztatást nem vagy csak részben korlátozza, az alperes a védekezést az elsőfokú eljárás során lényegében korlátlanul megváltoztathatja, valamint a felek bizonyítékaikat és indítványaikat szinte bármikor előterjeszthetik.

A Javaslat a keresetváltoztatás korlátozását a perkoncentráció biztosítása iránti érdektől vezérelve egyrészt arra alapozza, hogy az alperes és a bíróság alappal várhatja el, hogy a felperes a keresetét megfelelően készítse elő, és egy bizonyos ponton túl a jogvita kereteit lezártnak tekinthesse, ne kelljen a felperes új tényelőadásait, jogállításait, érveit, kérelmeit követnie. Ugyanezen elvárás az ellenkövetelést (viszontkereset vagy beszámítás formájában) érvényesítő alperes vonatkozásában a felperes részéről éppoly jogos, bármilyen különbségtételnek dogmatikai indoka nincs, ezért a Javaslat kimondja a korlátozást a viszontkeresetre és beszámításra is. Emellett a korlátozást az is indokolja, hogy az eljárás ily módon való elhúz(ód)ása megakadályozható, a per ésszerű időn belül befejezhető legyen.

A Javaslat újítása az is, hogy e korlátozást – a fegyveregyenlőség követelményére is figyelemmel – nem egyoldalúan kezeli és nem csak az igényt érvényesítő féllel szemben támaszt korlátot, mert méltánytalan és tisztességtelen eredményekre vezet, ha az egyik félre beállt korlát ellenére az ellenérdekű fél számára még nyitva állna az ellenkérelem, a védekezés tartalmának, irányának megváltoztatási joga. Erre tekintettel a Javaslat bevezeti az ellenkérelem-változtatás fogalmát és azt is korlátozza.
A Javaslat korlátozza a perfelvételi nyilatkozatok közül a bizonyítási indítványok és bizonyítékok előterjesztését is, így a perfelvétel lezárásával alapvetően a bizonyítás keretei is rögzülnek.

A 215. és 216. §-hoz

A keresetváltoztatás és ellenkérelem-változtatás fogalmát a Javaslat az Értelmező rendelkezések közt tartalmazza. A perfelvételi illetve érdemi tárgyalási szakban történő változtatás fogalma és tartalma közt lényegében nincs különbség, csak a viszonyítási pont tér el. A perfelvételi szakban a keresetben, ellenkérelemben előadottakhoz képest eltérő vagy további perfelvételi nyilatkozat, míg az érdemi tárgyalási szakban a perfelvétel lezárásával rögzült végleges nyilatkozathoz képest eltérő vagy további nyilatkozat minősül változtatásnak.

A Javaslat a hatályos Pp. kaotikus rendelkezéseit elhagyva a változtatási tilalom időbeli és tartalmi szabályozásában és a tilalom alóli kivételes esetek meghatározásában egységesen kezeli a törvényszéken és járásbíróságon zajló pereket, és nem tesz különbséget az ügyek közt a pertárgyérték vagy jogi képviselet szerint. A perfelvételi szak – szükség szerinti bírói anyagi pervezetés mellett – teret ad a feleknek a kereset (viszontkereset, beszámítás) és ellenkérelem

minden elemére kiterjedő előadásának és megvitatásának, valamint a megfelelően gondos és felkészült felek számára lehetőséget biztosít a kereset (viszontkereset, beszámítás) és az ellenkérelem elemeivel, illetve a bizonyítással kapcsolatos módosításokra. A perfelvételi szak az írásbeli és tárgyaláson való szóbeli előkészítés eszközeivel, az ügy és ügyfelek sajátosságaihoz igazítható feszes, de rugalmas szabályozással, az előkészítő szak lezárására történő előzetes bírói figyelmeztetéssel eljárásjogi garanciákat nyújt az igények érvényesítésére. Mindezzel a Javaslat eljárásjogilag megteremti a fél saját ügyéért való felelősségvállalásnak és viselésének a tisztességes és reális hátterét.

A Javaslat a perfelvétel lezárásával beálló változtatási tilalom alól olyan feltételek teljesülése esetén enged kivételt, amely a korlátozással elérni kívánt célokat a lehető legkisebb mértékben veszélyezteti és a célokhoz képest vagy ellenére is ésszerűnek, méltányolandónak tekinthető.

A Javaslat a keresetváltoztatás mindhárom fajtáját – azaz tényállítás, jogállítás, kérelem megváltoztatása – olyan esetekben engedi meg, amikor azt a fél önhibáján kívüli ok indokolja. A preklúzió feloldásának e megközelítése egyben biztosítja azt is, hogy ne szolgálhasson egy későbbi esetleges perújítás alapjául olyan ok, amelyet a fél a perfelvétel lezárása miatt már nem tudott felhozni az eljárásban. A tényállítás megváltoztatása, azaz a perfelvétel lezárásáig előadott tényekhez képest módosított vagy új tények előadása tehát akkor megengedett, ha azt olyan tény indokolja, amelyről a fél nem tudott és megfelelő gondossággal eljárva nem is tudhatott. Ennek megfelelően a fél a perfelvétel lezárását követően új tényt akkor vihet perbe, ha azt korábban nem tudta vagy korábban is tudta, de azt a tényt nem ismerte, amelynek folytán indokolt lett volna arra hivatkozni. A megengedett körbe tartoznak azok a tények is, amelyek az előkészítő szak lezárását követően következtek be, hiszen az anyagi jog által szabályozott életviszonyok az eljárás perfelvételi szakaszának lezárásával nem állnak meg, előfordulhat, hogy később keletkeznek a fél jogérvényesítési lehetőségeire kihatással lévő tények. A jogállítás és a kérelem megváltoztatását a Javaslat önmagában nem engedi, hanem a megengedett tényállítás változtatáshoz köti, azaz feltétele új tény állítása és annak megengedettsége, továbbá oksági kapcsolat az új tény és az új jogállítás vagy kereseti kérelem között. Végül a változtatás megengedése indokolt abban az esetben, ha azt a bíróságnak a perfelvétel lezárását követően gyakorolt anyagi pervezetési tevékenysége teszi szükségessé.

A Javaslat a keresetváltoztatás fenti feltételei mellett további szűrőt is beépít. Így a keresetváltoztatás általános feltétele, hogy a megváltoztatott kereset ugyanabból a jogviszonyból eredjen, és arra is fennálljon a bíróság hatásköre és illetékessége. A hatáskör tekintetében azonban a Javaslat a per tárgyának értékétől függő vagyonjogi perek esetében kivételt teremt, mivel ezeknél a bírósági szintek közt a differenciáló tényező elsősorban a munkateher elosztásának szempontja. A perhatékonyságot szem előtt tartva ezért célszerű a keresetfelemelést megengedni és a hatáskör megszűnést figyelmen kívül hagyva a pert ugyanannál a bíróságnál folytatni.

A Javaslat az ellenkérelem változtathatóságát – a jogintézmény jellegének megfelelő alkalmazással – azonos feltételek teljesüléséhez köti, mint a keresetváltoztatást.

A 217. §-hoz

A Javaslat újítása, hogy az eljárás gyorsítása érdekében határidőhöz köti a változtatás előterjesztését, így azt a fél a perfelvétel lezárása után a változtatásra okot adó tényről való tudomásszerzést követően – a hatályos Pp.-től eltérően – nem bármikor, hanem rövid

határidőn belül terjesztheti elő. Ezen túlmenően alaki feltételeket támaszt a keresetváltoztatás, ellenkérelem-változtatás előterjesztésére, mert az érdemi tárgyalási szakban a hiányosan előterjesztett változtatások hátráltatják az eljárást és a megengedhetőség kérdésében való döntést. Erre tekintettel a Javaslat meghatározza a változtatás iránti kérelem kötelező tartalmi elemeit, amelyek alapvetően a megengedhetőség kérdésben való döntéshez szükséges adatokat, valamint a kereset illetve az ellenkérelem érdemi részének kötelező tartalmi elemeit foglalják magukban. A Javaslat összhangban a kereset és az ellenkérelem írásbeli előterjesztésének követelményével – főszabály szerint – a változtatási kérelemre írásbeli előterjesztését ír elő. Ez azért célszerű, mert meggátolja, hogy az érdemi tárgyalási szakban a bizonyításra tervezett tárgyalási idő a változtatás szóbeli előadásával teljen vagy rövidüljön, továbbá az ellenérdekű fél számára egyébként is többnyire felkészülési idő biztosítása szükséges.

A 218. §-hoz

A Javaslat külön választja a változtatási kérelem alaki feltételeinek és a változtatás megengedhetőségének a vizsgálatát és szabályozza az alaki vizsgálat körében a változtatási kérelem hiányosságainak kezelését és jogkövetkezményeit. A változtatás iránti kérelem visszautasításra kerül, ha nem tartalmazza a kérelem előterjesztésére vonatkozó kötelező tartalmi elemeket vagy a kérelem elkésett, továbbá, ha a változtatással előálló kereset (viszontkereset, beszámítás) hivatalból való visszautasításának lenne helye az általános visszautasítási okok alapján. A végzést a bíróság nem fellebbezhetősége ellenére indokolni köteles, mivel a fél – a korábbi kérelem jogi hatályainak fenntartásával – rövid határidőn belül azt szabályszerűen újra előterjesztheti. Erre is tekintettel a Javaslat az eljárás gyorsítása, valamint a felek gondos és jóhiszemű pervitelének ösztönzése érdekében a hiánypótlási felhívást kizárja, az ismételten hiányos kérelmet előterjesztő felet pedig pénzbírsággal sújthatóvá teszi.

A 219. §-hoz

A Javaslat további újítása, hogy a kereset és ellenkérelem-változtatás megengedhetőségének kérdésében alakszerű határozatot ír elő a megengedés esetében is, valamint a jóhiszeműség elvével ellentétes változtatási kérelmeket pénzbírsággal sújthatóvá teszi.

A 220. §-hoz

A perfelvétel lezárásának egyik lényeges joghatása, hogy a felek által ott előterjesztett bizonyítékok és bizonyítási indítványok is rögzülnek, azaz nem változtathatók és nem terjeszthetők elő újabbak. A Javaslat azonban elismeri, hogy a kereset- és ellenkérelem-változtatáshoz hasonló esetekben és feltételek mellett a bizonyítás vonatkozásában is indokolt kivételeket engedni.

A 221. §-hoz

A Javaslat fogalom-rendszerében a kereset, ellenkérelem és bizonyítási indítvány korábbitól való bármilyen eltérése változtatásnak minősül, ami az érdemi tárgyalási szakban csak meghatározott feltételek esetén érvényesíthető. A kereset- és ellenkérelem-változtatás, illetve utólagos bizonyítás feltételekhez kötött korlátozására azonban nincs szükség, ha az a peranyag, illetve bizonyítási anyag csökkenésével, egyszerűsödésével jár. Erre tekintettel a

Javaslat a fél ilyen jellegű nyilatkozatait erre irányuló változtatási kérelem és feltételek nélkül lehetővé teszi.

A perfelvételi nyilatkozatok közül azonban a Javaslat a kereset leszállítását a hatályos Pp.-hez képest részben eltérően kezeli. A Javaslat újítása, hogy nem minősíti kereset leszállításnak a kereset bármilyen vagy bármely részének elhagyását, csökkentését, hanem az érdemi tárgyalási szakban már csak valamely teljesen elhatárolható kereseti követelés összegszerűségének csökkentését tekinti leszállításnak, és egyben feltétel nélkül megengedett keresetváltoztatásnak. A Javaslat újraértelmezni az elállás és leszállítás fogalmát akként, hogy nem leszállításnak, hanem részleges elállásnak kezeli – ezáltal részleges eljárás megszüntetésnek van helye –, ha a fél a valódi vagy látszólagos keresethalmazatban álló, egymástól teljesen elhatárolható valamelyik keresetét nem tartja fenn. A leszállítás ugyanis a hatályos Pp. és a Javaslat szerint az ellenfél hozzájárulása nélkül gyakorolható, így a felperesnek lehetősége van több, egymástól elhatárolható kereseti kérelmei valamelyikétől, eshetőleges kérelmektől, jogállításoktól akár az azokra lefolytatott bizonyítás után lényegében elállni, míg az alperesnek nincs lehetősége a hozzájárulás megtagadásával az igény jogerős elbírálását elérni.

A 222. §-hoz

A Javaslat az új osztott perszerkezet folytán a keresetváltoztatás, ellenkérelem-változtatás megengedése esetére a szükséges nyilatkozatok beszerzése, megvitatása érdekében szabályozza a perfelvétel kiegészítését. A perfelvétel kiegészítésnek van helye keresetkiterjesztés, valamint beszámítás előterjesztése esetén is.
A perfelvétel kiegészítése azonban hangsúlyozottan csak a változtatással érintett részre terjed ki, vagyis nem nyílik meg a teljes korábbi perfelvételi szak. A Javaslat nem tartalmaz konkrét törvényi szabályozást sem a határidőkről, sem az perfelvétel kiegészítésének szóbeli vagy írásbeli módjáról, illetve egyes lépéseiről. Az ügy sajátosságai, a változtatás jellege, mértéke és jelentősége alapján a bíróságra bízza a perfelvétel kiegészítésére adott esetben legmegfelelőbb eljárás meghatározását. A kiegészítő perfelvételre azonban ugyanazok a követelmények és szankciók irányadók és mihelyt lehet, ismét lezárásra kerül.

Az osztott perszerkezet folytán az a sajátos helyzet áll elő, hogy a törvény által időben és tartalmában is kifejezetten elkülönített perfelvételi szak és érdemi tárgyalási szak egyidejűleg és párhuzamosan egymás mellé kerül. Erre tekintettel a Javaslat tisztázza, hogy ilyen esetben az érdemi tárgyalási szak egybe eshet a perfelvétel kiegészítésével és az eset körülményeitől függően a bíróságra bízza, hogy adott esetben folytatható-e illetve miként az érdemi bizonyítás.

A 223. §-hoz

A perfelvétel eredményeként az érdemi tárgyalási szakban a célirányos, sok esetben előre tervezhető bizonyítási cselekmények lefolytatása szükséges, ezért a Javaslat kimondja, hogy az érdemi tárgyalást több, akár egymást követő határnapokra is kitűzheti a bíróság.

A felek jelenléte az eljárás érdemi tárgyalási szakában már nem elengedhetetlen, így a Javaslat – változtatva a hatályos Pp.-nek egyoldalúan a felperesre kedvező szabályozásán – lehetővé teszi, hogy bármelyik fél, így az alperes is kérelmezhesse az érdemi tárgyalás távollétében való megtartását.

Az érdemi tárgyalás elmulasztásának következménye a szünetelés, ha egyik fél sem kérte az érdemi tárgyalást a távollétében megtartani, és egyik fél sem jelent meg, vagy a megjelent fél a tárgyalás megtartását nem kívánja.
Ha azonban a perfelvételi tárgyalás fordul át nyomban érdemi tárgyalásba, az érdemi tárgyalás megtartásának nem feltétele a tárgyalás megtartásának kérelmezése, ezért a Javaslat ilyen esetre kizárja az eljárás szünetelését.

A tárgyalást elmulasztó fél, az elmulasztott tárgyaláson történt bizonyításban részt nem vett fél vonatkozásában a perfelvételi tárgyalást elmulasztó félre irányadó rendelkezéseket rendeli alkalmazni a Javaslat, ami az eljárásnak a mulasztó fél miatti elhúzódásának meggátolását szolgálja.

A 224. §-hoz

A Javaslat a tárgyalás berekesztésével kapcsolatos szabályokat lényegében változatlanul fenntartja.

A 225. §-hoz

A Javaslat a hatályos Pp.-nek az eljáró bírák személyében történő változásával kapcsolatos iratismertetési szabályát a jogalkalmazás számára akként egyértelműsíti, hogy a peranyag ismertetésére a tanácsban eljáró bíróság esetén van szükség a tanács új tagja számára. Tisztázza továbbá, hogy a lefolytatott bizonyítási cselekményeket kell ismertetni, nem pedig a bizonyítás eredményét, mivel utóbbit a teljes körű bizonyítás lefolytatását és mérlegelését követően a bíróság az ítéletben ismerteti. A tárgyalás gyorsítása érdekében a Javaslat a folyamatos felvétellel készült jegyzőkönyv esetén elegendőnek tartja a jegyzőkönyv írásbeli kivonatának ismertetését.
A Javaslat egyebekben a tárgyalás gyorsítása érdekében mellőzi a hatályos Pp. azon szabályát, hogy folytatólagos tárgyaláson a bíróságnak ismertetni kell az előző tárgyalás óta érkezett beadványokat. Ezek korábbi kézbesítésük folytán rendszerint a felek számára is ismertek, így elegendő a feleket tájékoztatni az érkezett iratokról és csak azokat ismertetni, melyek a felek számára korábban nem vagy tárgyaláson kerülnek kézbesítésre, illetve ha azt a felek kérik.

A 226. §-hoz

A Javaslat a tárgyalás kitűzésével kapcsolatos hatályos szabályokon alapvetően nem változtat, a különleges tárgyú perekben alkalmazandó speciális szabályokat azonban az ezekre vonatkozó jogszabályi rendelkezéseknél helyezi el. A Javaslat az ügy körülményei alapján ügyfélbarát módon lehetővé teszi, hogy a bíróság az illetékességi területén kívüli helyre is kitűzhesse a tárgyalást.

A 227. és 228. §-hoz

A Javaslat a tárgyalás megnyitását az első kitűzött határnapra módosítja, mivel a perfelvételi tárgyalás mellőzése esetén a tárgyalás megnyitására az érdemi tárgyalási határnapon is sor kerülhet.

A Javaslat a kötelező jogi képviseletre modellezett és professzionális pervitelre épülő szabályozással összhangban egyértelműsíti, hogy az igazolt jogi képviselő tárgyaláson való

megjelenése hiányában a fél vagy egyéb képviselőjének megjelenése hatálytalan percselekmény, így a tárgyalást elmulasztottnak kell tekinteni.
A Javaslat emellett szigorít a jogi képviselővel eljáró fél esetében a képviseleti jog vagy igazolásának hiányával kapcsolatos szabályozáson, és csak akkor tesz lehetővé hiánypótlási felhívást a jogi képviselő vagy egyéb képviselő vonatkozásában, ha az képviselőként eljárhat, képviseleti jogára igazolást előterjesztett, de a képviseleti jog igazolása valamely okból nem szabályszerű.
A Javaslat rendezi a képviseleti jog utólagos szabályszerű igazolásának elmaradása esetére a megtartott tárgyaláson képviseleti jog hiányában tett perbeli nyilatkozatok és percselekmények hatályának kérdését azzal, hogy egyértelműen kimondja ezek hatálytalanságát.

A Javaslat az idézésre vonatkozó tértivevény visszaérkezésének hiánya esetére rendezi a tárgyalás megtarthatóságának kérdését, valamint tisztázza az idézésnek utóbb megállapítható szabályszerűsége, illetve a tárgyalás megtartása függvényében alkalmazandó szabályokat

A 229. §-hoz

A Javaslat a hatályos Pp.-nek a tárgyalás felek közös kérelmére történő elhalasztásával kapcsolatos szabályait a feleknek kedvezően módosítja. Mellőzésre kerültek a tárgyaláson egyoldalúan előterjesztett kérelemre történő halasztás szabályai, mivel a Javaslat által kialakított perrend mellett ezek részben okafogyottá váltak, részben pedig a perfelvételi tárgyalás elhalasztásának eseteinél kerültek elhelyezésre. A Javaslat mellőzi a megjelent tanú vagy szakértő meghallgatásával kapcsolatos előírást is, mivel a Javaslat szerinti osztott perszerkezet folytán ezek idézésére csak az érdemi tárgyalási szakban kerül sor, ahol alapvetően csak bizonyítás folyhat a tárgyaláson. Ebből következően a feleknek a tárgyalás megtartása ellen szóló közös akaratával szemben lényegében megtartásra kerülne a tárgyalás, ha a bíróság a tanú vagy szakértő meghallgatásával a bizonyítást mégis lefolytatja.

A 230. §-hoz

A Javaslat a hatályos Pp. hiányosságait pótolva meghatározza a fél személyes meghallgatásának és személyazonosításának szabályait. Egyértelművé teszi, hogy a természetes– és nem természetes személy törvényes képviselőjének meghallgatása nem tanúkénti meghallgatásnak, hanem a fél személyes meghallgatásának minősül és azt a bíróság hivatalból is elrendelheti. Egyértelmű felhatalmazást ad a bíróságnak a személyazonosítás módjára és a személyazonosság ellenőrzésére. A Javaslat kifejezetten előírja a meghallgatás előtt a fél irányában a bíróság által teljesítendő törvényes figyelmeztetést, továbbá a kiskorú gyermek védelmét szolgáló szabályokat fogalmaz meg.

A 231. §-hoz

A Javaslat a tárgyalás nyilvánosságával kapcsolatban annyiban pontosít a hatályos szabályozáson, hogy nem a tárgyalás során hozott határozatok, hanem csak az ítélet nyilvános kihirdetés írja elő. A határozatok fajtái közül ugyanis az EJEE 6. cikk (1) bekezdése is csak az ítélet nyilvános kihirdetését teszi kötelezővé a nyilvánosságnak a tárgyalásról történő kizárása esetében is. A nyilvános tárgyaláson hozott végzések értelemszerűen nyilvánosan kerülnek a tárgyaláson kihirdetésre, míg a nyilvánosság kizárása esetén szükségtelen minden egyes tárgyaláson hozott végzés kihirdetéséhez a nyilvánosság kizárását megszüntetni, majd a végzés kihirdetését követően a tárgyalást ismét a nyilvánosság kizárásával folytatni.

A 232. §-hoz

A hatályos Pp. felvételkészítéssel kapcsolatos rendelkezéseinek értelmezésében – a szabályozás hiányosságai folytán – a jogalkalmazás bizonytalan abban, hogy a tárgyaláson bárki, vagy csak valamely személyi kör készíthet kép-, illetve hangfelvételt. Az utóbbi esetben abban sem egységes a gyakorlat, hogy ez mely személyeket illet és szükséges-e a jogosultság igazolása. Az Alaptörvény VI. cikk (2) bekezdése alapján mindenkinek joga van személyes adatai védelméhez, valamint a közérdekű adatok megismeréséhez és terjesztéséhez. Az adatvédelem és az információszabadság relációjában a bírósági tárgyalások nyilvánosságát a Bszi. 12.§ (1) bekezdésén kívül, a Pp. 5.§ (1) bekezdése is deklarálja, mely szerint a bíróság – ha törvény eltérően nem rendelkezik – a felek közötti jogvitát nyilvános tárgyaláson bírálja el. A jogalkotó a hatályos Pp. vonatkozó rendelkezésének megalkotásakor azt vizsgálta, hogy a tárgyalás nyilvánossága és a sajtónyilvánosság egymásnak mennyiben megfeleltethető elvek, illetve a felvételkészítésre jogosult alanyi kör szűkebb értelmezésével sérül-e az igazságszolgáltatás működésének ellenőrzése, az ítélkezési folyamat átláthatósága. A felvételkészítésre vonatkozó hatályos rendelkezéseket beiktató 2008. évi XXX. törvény 14.§ a bíróság és a sajtó viszonyát – a felmerült problémákra is figyelemmel – törvényi szinten kívánta szabályozni, miután a nyilvános tárgyaláson való kép- és hangfelvétel készítése tekintetében a Pp. kifejezett rendelkezést nem tartalmazott.

A Javaslat abból indul ki, hogy az ítélkezés nyilvánosságához való jog címzettje – mind jogtörténeti, mind dogmatikai szempontból – a peres fél, akinek jogi érdeke fűződik ahhoz, hogy jogvitájának elbírálása a nyilvánosság kontrollja mellett tisztességes eljárásban történjen. A 873/B/2008. AB határozat is leszögezte, hogy a tárgyalás nyilvánossága és a bírósági döntés nyilvános kihirdetése biztosítja a társadalom részéről az igazságszolgáltatás működésének ellenőrzését. A nyilvánosság a tisztességes eljárás olyan követelménye, amely védi az eljárás résztvevőit a titkos eljárásoktól és ítéletektől, valamint növeli a bíróságokba vetett bizalmat. A tárgyalás nyilvánossága tehát elsődlegesen a bírósági eljárásban résztvevő személyek és nem az eljáráson kívül állók (pl. hallgatóság) joga, amely garanciát jelent számukra a tisztességtelen, részrehajló eljárásokkal szemben.
A Javaslat a fentiekre tekintettel fenntartja a hatályos Pp.-vel egyezően annak deklarálását, hogy nyilvános tárgyaláson kép–, illetve hangfelvétel készíthető, melyet a jogalkotó eredeti szándéka szerint pontosít azzal, hogy ez a jog a „sajtót” illeti. Miután a tárgyalás egyebekben nyilvános, az igazságszolgáltatás működésének ellenőrzése biztosított, az ítélkezési folyamat átláthatósága nem sérül. Azzal, hogy a tárgyaláson történő felvételkészítésre a sajtó a jogosított, a Javaslat az adatvédelemhez és személyiségi jogok védelméhez kapcsolódó alapvető jogok érvényesülését is biztosítja, mivel a sajtó olyan, a közvéleményt professzionális módon tájékoztató szerv, melyre a hatósági felügyelet mellett többlet törvényi előírások (2010. évi CIV. törvény a sajtószabadságról és a médiatartalmak alapvető szabályairól) vonatkoznak.

A Javaslat változtat a felvételkészítésre jogosult személy megnevezését illetően a hatályos Pp. terminológiáján, mivel a „sajtó” kifejezés a jogalkalmazásban és a jogszabályi környezetben nem egyértelmű. Ehelyett a Javaslat a sajtószabadságról és médiatartalmak alapvető szabályairól szóló 2010. évi CIV. törvényben pontosan meghatározott, és így beazonosítható személyi kört határoz meg.

A 233. §-hoz

A Javaslat egyértelműsíti, hogy a pervezetés nemcsak a tárgyalásvezetést jelenti, hanem az egész eljárás lefolytatásának irányítását. A pervezetéssel kapcsolatos bírói cselekmények az alaki – ideértve a rendfenntartással kapcsolatos – pervezetés vagy az anyagi pervezetés körébe sorolhatók.
A Javaslat rögzíti, hogy a bíróság alaki pervezetési jogköre a tárgyalás vezetése mellett a tárgyaláson kívül bíróság által végzett vagy a felek, egyéb személyek által teljesítendő perbeli cselekményekre is kiterjed. A Javaslat a felek kérdezési jogával kapcsolatban kimondja, hogy a bíróságot illeti a kérdés megengedhetősége felől való döntés joga.
A Javaslat a bíróság pervezetési eszközeit bővíti azzal, hogy a figyelmeztetés ellenére ügyre nem tartozó vagy befolyásolásra alkalmas kérdéseket feltevő féltől a kérdezés jogát megvonhatja.

A 234–236. §-hoz

A Javaslat a hatályos Pp. rendfenntartással kapcsolatos szabályait átláthatóbb és rendszerezett formában tartalmazza, és részben kiegészíti. A bíróság alaki pervezetési feladatai a Javaslat szerint nemcsak a tárgyalásra terjednek ki, ezért a Javaslat a rendfenntartást illetően is kimondja, hogy mind a tárgyaláson, mind a tárgyaláson kívüli perbeli cselekmények rendjének és méltóságának megtartásáról a bíróság gondoskodik. A rendfenntartás szabályainak a tárgyaláson kívüli perbeli cselekményekre való kiterjesztése folytán a bíróság köteles a hatályos Pp. szerinti tárgyaláson kívül bizonyításra irányuló eljárási cselekmények mellett minden más tárgyaláson kívüli percselekmény (pl. meghallgatás) és a felek, illetve egyéb perbeli szereplők beadványa tekintetében a rendfenntartással kapcsolatos teendőket ellátni. A Javaslat az egyre romló per- és vitakultúra miatt szabályozza – a hatályos Pp. szerint a tárgyalási rend megzavarásának, illetve a tárgyalás méltóságát sértő állapotnak, megjelenésnek nem minősülő – azon jelenséget, amikor szóban vagy más módon tiszteletlen, sértő magatartást tanúsít valaki a bírósággal, vagy más személlyel szemben.
A Javaslat tisztázza a kiutasítás hatályát, valamint a kiutasítás alkalmazása esetén a tárgyalás megtarthatóságának kérdését.

A 237. §-hoz

A Javaslat kiemelten fontosnak tartja a – bírói gyakorlatban a hatályos Pp. alapján gyakorolt – anyagi pervezetés normaszövegben történő megjelenítését, amit alapelvi szinten a bírói közrehatás juttat kifejezésre.

Anyagi pervezetésnek az eljárás irányítására vonatkozó azon bírói cselekmények minősülnek, melyek a felek nyilatkozatainak, perbeli cselekményeinek anyagi jogi, vagyis a jogvita érdeme szempontjából történő értékelésén alapulnak.
Az anyagi pervezetés olyan bírói aktivitást jelent, amelynek közvetlen vagy közvetett hatása van a peranyagra. A felek perfelvételi nyilatkozatai (jogállítások, tényállítások, kérelmek, bizonyítékok és indítványok) ellentmondásosságának, hiányosságának vagy következetlenségének bírói észlelését, és ennek tisztázására irányuló bírói cselekvést jelenti.

Az anyagi pervezetés célja, hogy a döntéshez szükséges lényeges tények, nyilatkozatok rendelkezésre álljanak, elsősorban a félelőadások tisztázása révén, míg annak korlátja a felek rendelkezési joga, eszközei pedig a kérdezés, tájékoztatás és felhívás.

A Javaslat a felek rendelkezési jogának és a peranyag szolgáltatására irányuló kötelezettségének hangsúlyos érvényesítésére figyelemmel – a hatályos Pp. 3. § (3) bekezdésben megfogalmazott bizonyítással kapcsolatos bírói feladatkört gyökeresen átértelmezve – szakít azzal a szemlélettel, mely szerint a bíróság feladata minden ügyben és mindenre kiterjedő tájékoztatást adni minden fél számára a bizonyítás tekintetében.

A Javaslat a perfelvételi nyilatkozat fogalmába sorolja a bizonyítékok és bizonyítási indítványok előterjesztését, így a bíróságnak a bizonyítással kapcsolatban is csak szükség esetén, azaz akkor van közrehatási feladata, ha valamely releváns tény tekintetében a fél perfelvételi nyilatkozata hiányos, vagy esetleg vitatott a felek közt, hogy az adott tény bizonyítása kit terhel.
A bizonyítással kapcsolatos közrehatási tevékenységet a Javaslat dogmatikailag az anyagi pervezetés körében helyezi el, és a jogvita tartalmának és kereteinek tisztázására irányuló egyéb anyagi pervezetési feladatokhoz hasonlóan, olyan esetben telepít a bíróságra közrehatási feladatot, ha bírói cselekvési szükséglet áll elő.

Azok az esetek, amikor anyagi pervezetési cselekmény kifejtése szükségessé válhat, annak megnyilvánulási formái olyan sokrétűek lehetnek az ügyek különbözősége folytán, hogy a Javaslat a tevékenység lényegét megragadó, tömör megfogalmazással határozza meg az anyagi pervezetés szabályait.
Az anyagi pervezetés eltérő intenzitással, terjedelemben és tartalommal, de egyaránt szükséges a perfelvételi- és érdemi tárgyalási szakban, valamint a másodfokú eljárásban is, így a Javaslat egyéb rendelkezései is tartalmaznak az anyagi pervezetés körébe tartozó elemeket.

A Javaslat az anyagi pervezetési tevékenység lényegét két oldalról fogja meg. Egyrészt a felek által szolgáltatott peranyag, a perfelvételi nyilatkozatok vonatkozásában lép fel a bíróság, ha a felek oldalán további nyilatkozatra van szükség. Másrészt a bíróság oldaláról, amikor a bíróság által a peranyaghoz hozzáadott szempontokat határozza meg.
A felek által szolgáltatandó peranyag tekintetében a bíróság kérdéseivel és felhívásaival közrehat abban, hogy a döntés szempontjából lényeges tények és jognyilatkozatok a felek által teljes körűen előadásra kerüljenek, ezek bizonyítékai megjelölésre és a szükséges indítványok előterjesztésre kerüljenek. A bíróság felhívja a figyelmet és lehetőséget biztosít, hogy a fél tényelőadását tisztázza, megmagyarázza vagy kiegészítse, amennyiben az nem egyértelmű, túl általános, ellentmondásos vagy hiányos. A bíróság felhívja a felek figyelmét arra, ha az előterjesztett bizonyítékok és indítványok nem terjednek ki valamennyi lényeges tényre, vagy szakértői bizonyítás indítványozása szükséges. A bíróság vita esetén közli, hogy valamely tény vonatkozásában melyik felet terheli a szükséges bizonyíték rendelkezésre bocsátása, és tájékoztat ezek vonatkozásában a bizonyítás indítványozása elmulasztásának illetve sikertelenségének következményeiről.
A bíróság maga is hozzájárul a peranyag alakulásához azzal, hogy a felek tudomására hozza a saját jogszabály értelmezését, ha a fél által hivatkozott jogszabályt a féltől, illetve mindkét féltől eltérően értelmezi. Ez főként akkor szükséges, ha az eltérő jogértelmezés eltérő tényállítást vagy bizonyítást igényel, mint amit a fél előterjeszt. A bíróság tájékoztatja a feleket a köztudomásúként vagy a hivatalos tudomása alapján rendelkezésre álló tényekről, a rendelkezésre álló peranyag alapján hivatalból észlelendő semmisségi ok fennállásáról, valamint ha a jogszabály alapján a kérelemhez nincs kötve.

A bíróság anyagi pervezetési tevékenységének korlátja a kereseti kérelem és ellenkérelem,

valamint az érvényesített jog és hivatkozott jogalapja. A bíróság anyagi pervezetése nem terjed ki arra, hogy a felet arról tájékoztassa, ha az előadott tények a fél által kérelmében, ellenkérelmében nem hivatkozott jog alkalmazását vetik fel, különösen, ha az a kérelem, ellenkérelem, illetve érvényesített jog megváltoztatását kívánná meg. Nem terjed ki továbbá a fél kérelme, ellenkérelme, illetve az érvényesített jog és hivatkozott jogalapja keretein belül sem a tények és bizonyítékok hivatalból való felkutatására, beszerzésére vagy értékelésükről való érdemi állásfoglalásra.
A felek rendelkezési joga alá tartozik, hogy a bíróságnak az anyagi pervezetés körében tett cselekményeit a saját perbeli cselekményeikben, nyilatkozataikban felhasználják-e, követik-e. Az anyagi pervezetés körében kifejtett tevékenységet tehát a felek szabadon, de saját felelősségükre használhatják fel.

A 238. és 239. §-hoz

A Javaslat az egyezség illetve a közvetítői eljárásról történő tájékoztatás hatályos szabályozását annyiban módosítja, hogy az egyezség jóváhagyását megtagadó végzéssel szemben külön fellebbezési jogot biztosít, mivel az egyezség jogszabályoknak való meg nem feleléséről történő döntés a jogvita érdemét érintő határozat.

A 240. §-hoz

A Javaslat változtat a megszüntetéssel kapcsolatos terminológián és az eljárás megszüntetése kifejezésre tér át, tekintettel arra, hogy a kérelemre történő megszüntetés eseteiben a perindítás joghatásainak beállta előtt is sor kerülhet az eljárás megszüntetésére, ami több, a jogalkalmazásban dogmatikai okból felmerült problémát kezel (például a kereset közlése előtti keresettől való elállás).
A Javaslat az átláthatóság érdekében külön kezeli a hivatalból és a kérelemre történő megszüntetési okokat.

A Javaslat a hivatalból történő megszüntetési okokat megtartja, de azokat részben pontosítja, illetve a Javaslat új szabályaihoz igazítja.
A joghatósági kérdéskör tekintetében az osztott perszerkezethez igazodnak a megszüntetés feltételei, mivel a Javaslat alapján a perbebocsátkozás az írásbeli ellenkérelem előterjesztésével történik, így megszüntetésnek akkor van helye, ha az alperes nem nyújt be írásbeli ellenkérelmet, vagy abban joghatósági kifogást emel.
A Javaslat megteremti az eljárás megszüntetésének lehetőségét arra az esetre, ha nemzetközi egyezmény illetve az Európai Unió kötelező jogi aktusa alapján az alperes perbebocsátkozása a joghatóságot nem alapozza meg, de a hivatkozott joghatósági ok fennállásának megállapítása jelentősebb bizonyítást igényel, amelynek eredményeként a magyar bíróság joghatóságának fennállása nem állapítható meg.
A jogalkalmazás számára egyértelműsítésre került, hogy az eljárás megszüntetése mellett kell az áttételről rendelkezni, ha a kereset közlése után észleli a bíróság, hogy a per eredetileg is vagy keresetváltoztatás folytán más bíróság hatáskörébe, illetékességébe tartozik.
A hatályos szabályozással egyezően a pertárgyértéktől függő hatáskör esetében az alperes perbebocsátkozása az áttételt kizárja. A Javaslat ugyanezt a szabályt alkalmazza arra, ha az illetékességi kikötés ellenére a felperes más bíróságon nyújtja be keresetlevelét és az alperes ennek kifogásolása nélkül perbe bocsátkozik.
A Javaslat a hatályos Pp. hiányosságát pótolva szabályozza a nem kötelező jogi képviselet mellett eljárt bíróság által törvényszékhez áttett ügy esetében azt, ha a felperes felhívás ellenére nem gondoskodik az áttett perben jogi képviseletéről.

A Javaslat az Általános rendelkezések közt rögzíti, hogy ha a közigazgatási ügyben eljáró bíróság saját hatáskörét állapítja meg, e döntése a polgári ügyben eljáró bíróságot köti. E rendelkezésből következik, hogy amennyiben a polgári ügyben eljáró bíróság megállapítja, hogy az előtte folyamatban lévő ügy a közigazgatási bíróság hatáskörébe tartozik, akkor a polgári peres eljárást megszünteti és rendelkezik az ügy iratainak áttételéről. Ha azonban az ügy a közigazgatási bíróság előtt már folyamatban van és az – a polgári bíróságra kötelező hatállyal – saját hatáskörének fennállását már megállapította, akkor elegendő a polgári peres eljárás megszüntetése, az áttétel mellőzendő.

Fontos kiemelni, hogy az eljárás hivatalból történő megszüntetésére más, a Javaslatban, illetve egyéb törvényekben meghatározott okokból is sor kerülhet, nem csak a jelen szakaszban nevesített okok adhatnak erre alapot. Ebből egyenesen következik, hogy azokban az esetekben is, amelyeket jelen szakasz nem nevesít eljárás-megszüntetési okként, a bíróságnak az eljárást hivatalból megszüntető végzése ellen akkor is helye van fellebbezésnek, ha azt a törvény külön nem mondja ki.

A 241. §-hoz

A Javaslat a kérelemre történő megszüntetési okokat fenntartja. A keresettől történő elállás esetében a Javaslat mellőzi az elálláshoz való alperesi hozzájárulás szükségességét, ha az elállásra az alperes teljesítése folytán került sor, továbbá a perköltség viselésének szabályainál az alperesre terheli a felperes perköltségét. A Javaslat ezzel kezeli azt a gyakorlati és dogmatikai problémát, amikor az alperes nem járul hozzá az elálláshoz, illetve csak a kereseti követelést teljesíti, de a perköltséget – melyet a bíróság ítéletében határoz meg – nem téríti meg. A hatályos szabályozás alapján, de a Javaslatnak az elállásra, részbeni elállásra és kereset leszállítására vonatkozó szabályozási rendszerében is a bírói gyakorlat dogmatikailag aggályosnak tarja a „keresetnek” a perköltségre való „leszállítását”, mivel a perköltség iránti igény nem része a keresetnek függetlenül attól, hogy arról is rendszerint az ítéletben rendelkezik a bíróság. A hatályos szabályozás szerinti bírói gyakorlat az alperesi hozzájárulás hiányában a perköltségről való döntéshez szükségesnek tartja a per érdemi elbírálását. Az alperesi hozzájárulás szükségességének mellőzése egyszerűsíti és gyorsítja az eljárás befejezését, megakadályozza a visszaélésszerű joggyakorlást. Ugyanakkor nem jár méltányolandó hátránnyal abban az esetben sem, ha bármelyik félnek jogi érdeke fűződik a jogvita anyagi jogerőhatással történő érdemi eldöntéséhez. Ha a felperesnek a teljesítés ellenére jogi érdeke fűződik a jogvita érdemi eldöntéséhez, a Javaslat szabályai alapján a felperes nem köteles elállni és lehetősége van keresetét a fennállott követelés teljesítéssel való megszűnése iránti megállapítási keresetre megváltoztatni. Ha pedig az alperes valamely okból annak ellenére teljesített, hogy szerinte az igény egyébként alaptalan, lehetősége van külön perben a teljesítést visszakövetelni és az anyagi jogerőhatást a jogvita érdemében elérni.
A Javaslat a perköltség-biztosíték adásával kapcsolatos megszüntetési ok esetében a hatályos szabályozáshoz képest mellőzi a bíróság által megadott határidőn túli indokolatlan „türelmi időt”, valamint rendezi a perköltség-biztosíték iránti kérelem és a megszüntetés iránti kérelem előterjesztésének határidejét.

Fontos jelezni, hogy az eljárás kérelemre történő megszüntetésére más, a Javaslatban, illetve egyéb törvényekben meghatározott okokból is sor kerülhet, nem csak a jelen szakaszban nevesített okok adhatnak erre alapot. Ebből egyenesen következik, hogy azokban az esetekben is, amelyeket jelen szakasz nem nevesít eljárás-megszüntetési okként, a bíróságnak az eljárást kérelemre megszüntető végzése ellen akkor is helye van fellebbezésnek, ha azt a törvény külön nem mondja ki.

A 242. §-hoz

A Javaslat újítása, hogy szabályozza az eljárás részbeni megszüntetését. A bíró gyakorlat eddig is alkalmazta megfelelő módon a kereset, viszontkereset vagy valamely fél vonatkozásában való részleges megszüntetést, amit a Javaslat, ennek normaszintre történő emelésével támogat.
A Javaslat ugyanakkor gyakorlati és dogmatikai okokból részben a helyenként bizonytalan bírói gyakorlatra tekintettel, részben pedig az elállás, kereset leszállítás és keresetváltozatás fogalmának átértékelése folytán külön szabályoz egy részleges megszüntetési okot.
Az osztott perszerkezetben a perfelvételi szak szolgál a jogvita tartalmának, kereteinek kialakítására és tisztázására, ahol a kereset tárgyának, tartalmának alakulása még alapvetően szabadon történhet, így a kereset változtatása az ellenfél hozzájárulása és a bíróság alakszerű határozata nélkül lehetséges. A perfelvétel lezárásával azonban rögzül a kereset, az érdemi tárgyalási szakban a kereset már csak meghatározott feltételekkel változhat.
A keresetváltoztatás új fogalmából következően a kereset bármely elemének csökkentése, elhagyása is keresetváltoztatásnak minősül, ezért a Javaslat csak valamely teljesen elhatárolható kereseti követelés összegszerűségének csökkentését tekinti az alperes hozzájárulása nélkül és minden további feltételtől függetlenül gyakorolható kereset leszállításnak. Azt az esetet viszont, amikor a fél a tárgyi keresethalmazatban álló – ideértve a látszólagos keresethalmazatot is – valamely igényét, jogát nem kívánja érvényesíteni, a Javaslat a kereset egy részétől való elállásnak tekinti, amely csak az alperes hozzájárulásával és az eljárás részbeni megszüntetéséről szóló végzés mellett történhet.

A 243. §-hoz

A Javaslat az eljárás megszüntetését követően a keresetlevél újbóli benyújtásához fűződő joghatásokkal kapcsolatos szabályozást változatlanul fenntartja.

A 244. §-hoz

A jogi képviselettel nem rendelkező fél számára a Javaslat egyrészt kevésbé szigorú elvárásokat, másrészt az eljárási kötelezettségei és jogai érvényesítését segítő szabályokat tartalmaz. A Javaslat szabályainak kialakításakor figyelemmel volt azokra a negatív jogalkalmazási tapasztalatokra, ami az eljárást hátráltató egyik problémaként is nevesíthető, amikor a fél az eljárás során hol jogi képviselővel, hol anélkül jár el, gyakran a jóhiszemű pervitellel ellentétes módon.
Az új perrendi szabályok, továbbá az elektronikus kapcsolattartás szabályai megkívánják, hogy a fél egyértelművé tegye (ott, ahol ez a fél választásán múlik): jogi képviselővel, vagy anélkül kíván eljárni.
A Javaslat ennek érdekében azt a megoldást vezeti be, hogy abban az esetben, ha a perben nem kötelező a jogi képviselet, a fél – az őt megillető rendelkezési jog gyakorlása keretében – az eljárás bármely pontján úgy dönt, hogy jogi képviselő közreműködésével jár el, akkor ezt a jogi képviselővel való eljárás választásának kell tekinteni. Ez azzal a következménnyel jár, hogy a jogi képviseletet az eljárás folyamán fenn kell tartania, és reá a jogi képviselővel való eljárási szabályok alkalmazandóak a továbbiakban.
A Javaslat azonban lehetőséget biztosít a félnek, hogy az eljárás során egy alkalommal áttérjen (vagy) visszatérjen a jogi képviselő nélküli eljárásra.

A 245. §-hoz

A Javaslat a törvényszéki és járásbírósági hatáskörbe utalt ügyek relációjában alapvetően egységes perrendet alkalmaz oly módon, hogy az általános hatáskörű bíróságként megjelölt törvényszékre és professzionális pervitelre modellezett szabályozást tartalmaz. Elhagyja a kiemelt jelentőségű és a kisértékű perekre vonatkozó eltérő (differenciált) eljárási rendekre vonatkozó szabályozást is.
Az eljárás rendjében a Javaslat – bemeneti szinttől függetlenül – döntően a per tárgya alapján a Különleges eljárások esetében határoz meg részben eltérő eljárási rendet eredményező szabályokat.

A Javaslat a két bemeneti szint között az ügyek ténybeli és jogi összetettségében, a felek körülményeiben előforduló különbségeket a bíróság által választható különböző eljárási útvonalak útján kezeli. Ez lehetővé teszi, hogy a bíróság a perfelvétel során az ügy sajátosságai és állása alapján a szóbeliség és írásbeliség útját vagy ezek kombinációját alkalmazza.
Az így kialakított egységes perrendre tekintettel a Javaslat a járásbíróság előtti eljárásra alapvetően egyetlen tényező mentén tartalmaz eltéréseket (differenciál). A törvényszékre általánosan kötelező jogi képviselethez képest ugyanis a járásbíróságon jogi képviselő nélkül is eljárhatnak a felek, ezért a Javaslat a jogi képviselő nélkül eljáró fél vonatkozásában határoz meg eltérő szabályokat. E szakasz a Javaslat által alkalmazott egységes perrendet rögzíti annak kimondásával, hogy a járásbírósági hatáskörbe tartozó perben jogi képviselő nélkül eljáró fél vagy felek esetében is ugyanazon szabályok szerint folyik az eljárás, azonban a fejezet a jogi képviselő nélkül eljáró fél tekintetében ezektől részben eltérő rendelkezéseket tartalmaz.
A Javaslat egyértelműsíti, hogy a kis értékű követelések európai eljárására vonatkozó rendelet alapján érvényesített igények esetében a rendelet szabályait alkalmazni kell.

A 246. §-hoz

A jogi képviselő nélkül eljáró fél számára a Javaslat az alapiratokkal (keresetlevél, viszontkereset-levél, beszámítást tartalmazó irat és írásbeli ellenkérelem) szembeni fokozottabb követelmények teljesítését és megfelelő benyújtását elősegíti a formanyomtatvány bevezetésével, amely a kitöltéshez szükséges tájokoztatásokkal mutatja a félnek, hogy mit és hogyan kell azokban feltüntetni. Ugyancsak a jogérvényesítést segíti a járásbíróság tájékoztató irodáján biztosított szóbeli előterjesztés lehetősége, amely a folyamatban lévő per egyéb beadványaira is kiterjed. A Javaslat a laikus fél védelmében egyéb perfelvételi iratok előterjesztésére történő felhívást korlátozza.

A 247. §-hoz

A Javaslat a jogi képviselő nélkül eljáró fél esetében az alapiratok tartalmi követelményeit csökkenti azáltal, hogy a jogi ismereteket igénylő tartalmi kellékek feltüntetését nem teszi kötelezővé. Az alapiratok hiányosságai, hibái vonatkozásában – a jogi képviselővel eljáró féllel ellentétben – a Javaslat következetesen előírja a bíróság hiánypótlási, illetve tájékoztatási kötelezettségét és a jogkövetkezmények alkalmazását csak ennek elmulasztása esetére rendeli alkalmazni.

A 248. §-hoz

A Javaslat a járásbíróság előtt indítható viszontkereset tekintetében a hatályos szabályozást fenntartja, amely a fél jogi képviseletétől függetlenül alkalmazandó szabály.

A 249. §-hoz

A Javaslat a professzionális képviselet szabályaitól eltérően akkor is hiánypótlást ír elő, ha a jogi képviselővel nem rendelkező fél nevében tárgyaláson megjelent nem jogi képviselő a képviseleti jogát nem igazolja, vagy a törvény értelmében nem lehet képviselő

A 250. és 251. §-hoz

A Javaslat az érdemi tárgyalási szakban előterjeszthető keresetváltoztatás és ellenkérelem-változtatás iránti kérelem tárgyaláson történő szóbeli előterjesztését is lehetővé teszi a jogi képviselő nélkül eljáró fél számára, míg az utólagos bizonyítás előterjesztésének határideje és hiányai vonatkozásában megengedi az igazolást és hiánypótlást.

A 252. §-hoz

A Javaslat a rendfenntartás körében történő kiutasítás esetében szükséges bírói felhívás tartalmát ahhoz igazítja, hogy a fél személyesen is eljárhat, illetve jogi képviselő igénybevétele esetén – adott esetben – áttérhet a jogi képviselő nélküli eljárásra.

A 253. §-hoz

A Javaslat az anyagi pervezetés terén a jogi képviselő nélkül eljáró fél számára több és eltérő jellegű támogatást is előír. A laikus fél esetében ugyanis szükség lehet a perfelvételi nyilatkozatai tisztázásához a fél személyes meghallgatására, valamint a bizonyítási lehetőségei feltárásában való bírói közrehatásra, továbbá a bizonyítandó tények tekintetében az eljárásjogilag lehetséges bizonyítási eszközökről, bizonyítási módokról, illetve a bizonyítással kapcsolatos feltételekről történő tájékoztatásra.

A 254. §-hoz

A Javaslat a pertárgyérték nagyságát tekintve perré alakuló fizetési meghagyásos eljárások arányára vonatkozó adatok alapján módosítja a kötelező fizetési meghagyásos értékhatárt, ami a járásbírósági bemeneti szinten induló ügyek mennyiségét csökkentheti. A fizetési meghagyásos eljárás kötelező igénybevételével kapcsolatos rendelkezés nem alkalmazható, ha a fél uniós vonatkozású határon átnyúló igényét a kisértékű követelések európai eljárása keretében kívánja érvényesíteni, vagy igénye választott bírósági úton érvényesíthető.
A Javaslat fenntartja azon előírást, hogy a keresetlevelet visszautasító végzésben tájékoztatni kell a jogosultat a fizetési meghagyásos eljárás lehetőségéről, ha a kötelező fizetési meghagyásos eljárás mellőzésével közvetlen perindítással kísérelte meg igénye érvényesítését. A Javaslat azonban kizárja a kötelező fizetési meghagyásos eljárás elmaradása miatt az eljárás megszüntetését, ha a bíróság elmulasztotta emiatt a keresetlevél visszautasítását és az alperes perbe bocsátkozott.

A 255. és 256. §-hoz

A Javaslat rögzíti, hogy a fizetési meghagyással összefüggésben indult perek is a Javaslatnak az elsőfokú eljárásra vonatkozó szabályai szerint zajlanak, azonban a fejezet – elsősorban a perindítás körében – ezektől részben eltérő rendelkezést tartalmaz. A Javaslat nem változtat a fizetési meghagyásos eljárással összefüggő perek perré alakulásával kapcsolatos hatályos szabályokon.

A 257. §-hoz

A Javaslat a fizetési meghagyásos eljárással összefüggésben indult perekre vonatkozóan az eljárás megindítását összhangba hozza a keresetlevéllel indult per perindítási szabályaival. Ennek érdekében előírja, hogy az ellentmondás folytán perré alakult eljárásban a felperesnek a közjegyzői felhívás alapján a keresetlevél kellékeire vonatkozó szabályoknak megfelelő iratot (keresetet tartalmazó irat) kell benyújtani, valamint a per más hatóságnál folyt előzményére tekintettel kötelezővé teszi az előzményi eljárásra való utalást és a közjegyzői felhívás csatolását. A járásbíróságon jogi képviselő nélkül eljáró fél esetében is mellőzi a jogi ismereteket igénylő tartalmi kellékek feltüntetésének kötelezettségét, valamint formanyomtatvány használatát írja elő, illetve lehetővé teszi a kereset szóbeli előterjesztését a jogalkalmazók igényérvényesítésének és a per hatékony előre menetelének elősegítése érdekében. Mindezen szabályokkal a Javaslat eléri, hogy a keresetlevéllel indult perekkel azonosan fokozott tartalmi követelményeknek megfelelő irattal indul a peres eljárás a fizetési meghagyásos eljárásból átalakult perekben is.

A 258. §-hoz

A fizetési meghagyásos eljárás közjegyzői hatáskörbe kerülése folytán a jogalkalmazásban számos probléma jelentkezett abból, hogy a bíróságon indult eljárás előzménye egy másik hatóságnál folyt. A Javaslat e gyakorlati, főleg technikai problémák megelőzésére és kezelésére szolgáló szabályokat tartalmaz annak érdekében, hogy a közjegyzői iratanyag és a felperesi keresetet tartalmazó irat feltétlenül és lehetőleg egyidejűleg ugyanazon a bíróságon találkozzon. Ez feltételezi a fizetési meghagyásos eljárásra vonatkozó törvény megfelelő módosítását akként, hogy a közjegyzőnek a perré alakulásról szóló értesítésében meg kell jelölni konkrétan azt a bíróságot, ahová a közjegyzői iratanyagot továbbítja és ahová a felperesnek a keresetet tartalmazó iratát be kell nyújtania. A perré alakult eljárás iratainak különböző bíróságoktól egy helyre, a közjegyző felhívása szerinti bíróságra vezetése érdekében áttétel helyett az eljárást lényegesen gyorsító megküldési kötelezettséget ír elő. A Javaslat az áttétel új szabályaira is tekintettel immár nem teszi lehetővé, hogy a hatáskörrel illetve illetékességgel nem rendelkező bíróság az eljárást megszüntesse, ha hozzá nem érkezett a felperestől keresetet tartalmazó irat.
A Javaslat rendezi a közjegyzői és bírósági hatáskörbe tartozó két külön, de egymásba átforduló eljárás és a különböző hatósági jogkörök között a gyakorlatban felmerülő összeütközéseket. A bíróságot – a közjegyzőre kiterjedő kötőerővel – feljogosítja a fizetési meghagyással szembeni ellentmondás visszautasítására, ha azt a közjegyző elmulasztotta, valamint feljogosítja a perré alakulás tényét érintő egyéb kérelmek (pl. ellentmondási határidő elmulasztása miatti igazolási kérelem elbírálása) tekintetében a közjegyző felhívására.

A 259. §-hoz

Ugyancsak a keresetlevéllel indult per szabályaihoz való igazodást szolgálja a Javaslat azzal, hogy nem csak az illetékfizetési kötelezettség teljesítését, illetve a keresetet tartalmazó irat benyújtását elmulasztó felperes esetében rendeli alkalmazni az eljárás megszüntetésének jogkövetkezményét, hanem – a jogi képviselő nélkül eljáró felperes kivételével – e kötelezettségek hiányos teljesítését is megszüntetéssel szankcionálja.

A 260. §-hoz

A fizetési meghagyásos eljárás szabályai szerint a beadványokhoz – főszabály szerint – mellékletet, illetve meghatalmazást csatolni nem lehet, ezért a perré alakult eljárásban a jogalkalmazásban problémaként merült fel, hogy a bíróság a peres eljárás szabályai szerinti képviseleti jog igazoltsága hiányában, illetve az igazolás megtörténtéig a határozatait, értesítéseit kinek kézbesítheti szabályosan. A Javaslat rendezi e kérdést annak kimondásával, hogy a fizetési meghagyásos eljárás iratanyagában, illetve a keresetet tartalmazó iratban feltüntetett képviselőnek, ennek hiányos adatai esetében pedig magának a félnek szabályszerűen kézbesíthetők a fizetési meghagyásos eljárás perré alakulásával, illetve az eljárás megszüntetésével kapcsolatos intézkedésekkel összefüggésben hozott értesítések és végzések.

A 261. §-hoz

A Javaslat rendezi a közjegyzői fizetési meghagyásos eljárásban engedélyezett költségfeljegyzési jog folytán meg nem fizetett díj viselésével kapcsolatban a jogalkalmazásban felmerült gyakorlati problémákat. Egyértelművé teszi, hogy a közjegyzői díj tárgyában az eljárást befejező határozat ellen a MOKK-ot fellebbezési jog illeti, az arról való rendelkezés elmulasztása esetén pedig a határozat kiegészítésének joga, valamint rendezi a feljegyzett díj viselését az eljárás szünetelés folytán való megszűnése esetére.
A Javaslat a szabályszerűen perré alakult eljárásra a perfelvétel szabályait megfelelően rendeli alkalmazni, így a közjegyző felhívására benyújtott felperesi irat lényegében a keresetlevélnek felel meg, ezért keresetet tartalmazó iratnak az alperes számára történő kézbesítésével és írásbeli ellenkérelem benyújtására történő felhívásával kell az eljárást folytatni. A Javaslat itt is kimondja a korábbi rendelkezésre utalással, hogy az iratot az ellentmondásban képviselőként feltüntetett személynek, illetve hiányos adatok esetén a félnek kell kézbesíteni akkor is, ha az alperes képviselőjének képviseleti joga nincs igazolva. A Javaslat fenntartja a hatályos Pp. azon szabályozását, hogy a fizetési meghagyással szembeni ellentmondás nem akadálya a bírósági meghagyás kibocsátásának. Abban az esetben azonban, ha az ellentmondás tartalmaz az érdemi védekezésnek vagy beszámítást tartalmazó iratnak megfelelő nyilatkozatot, a bírósági meghagyás kibocsátásnak már nincs helye akkor sem, ha az alperes írásbeli ellenkérelmet nem nyújtott be.

A 262. §-hoz

A Javaslat a szabályszerűen perré alakult eljárásra a perfelvétel szabályait megfelelően rendeli alkalmazni, így a közjegyző felhívására benyújtott felperesi irat lényegében a keresetlevélnek felel meg, ezért keresetet tartalmazó iratnak az alperes számára történő kézbesítésével és írásbeli ellenkérelem benyújtására történő felhívásával kell az eljárást folytatni. A Javaslat itt is kimondja a korábbi rendelkezésre utalással, hogy az iratot az ellentmondásban

képviselőként feltüntetett személynek, illetve hiányos adatok esetén a félnek kell kézbesíteni akkor is, ha az alperes képviselőjének képviseleti joga nincs igazolva. A Javaslat fenntartja a hatályos Pp. azon szabályozását, hogy a fizetési meghagyással szembeni ellentmondás nem akadálya a bírósági meghagyás kibocsátásának. Abban az esetben azonban, ha az ellentmondás tartalmaz az érdemi védekezésnek vagy beszámítást tartalmazó iratnak megfelelő nyilatkozatot, a bírósági meghagyás kibocsátásnak már nincs helye akkor sem, ha az alperes írásbeli ellenkérelmet nem nyújtott be.

A 263. és 264. §-hoz

A Javaslat a bizonyítás körében alapelvként a tényállás szabad megállapításának elvét fogalmazza meg, amely meghatározóan a szabad bizonyítási rendszerben mutatkozik meg. A szabad bizonyítás elve magában foglalja egyrészt a bizonyítás lefolytatásának formai szabadságát, másrészt annak lehetőségét, hogy a bíróság bármely alkalmas eszközt bizonyítékként felhasználjon. A Javaslat változatlanul a szabad bizonyítási rendszer elvi alapján áll, a polgári perben nincs kötött bizonyítási rendszer, annak ellenére sem, hogy vannak kötöttségi elemek. A Javaslat a bizonyítási eszközöket példálózóan ugyan nevesíti, ami azonban nem tekinthető taxatív felsorolásnak. Az eljárás során a Javaslatban foglaltakon kívül is felmerülhetnek olyan további, külön nem nevesített bizonyítási eszközök, illetve bizonyítékok, amelyeket a perben a bíróság szabadon mérlegelhet.

A tényállás szabad megállapításának elve – jóllehet, meghatározóan a szabad bizonyítási rendszerben mutatkozik meg – tágabb értelmű. A fél a perbeli előadásait bizonyítani köteles; a fél saját előadása nem lehet egyben a fél előadásának bizonyítéka. A fél előadását az egyéb bizonyítékok támaszthatják alá, ha ez eredményes, a bíróság a releváns tényállás megállapításához a felek előadásait szabadon felhasználhatja.

A tényállás szabad megállapításának elvével összefüggésben kerül megjelenítésre a Javaslatban az a főszabály, mely szerint a bíróságot határozatának meghozatalában más hatóság döntése vagy a fegyelmi határozat, illetve az azokban megállapított tényállás nem köti. E főszabály alóli kivételek – azaz a tényállás szabad megállapításának korlátai, a kötöttségi elemek a szabad bizonyítási rendszerben – is itt kerülnek elhelyezésre a jogalkalmazás megkönnyítése, a szabályrendszer áttekinthetősége, és a tartalmi összefüggések okán.

Ilyen abszolút kötöttséget jelent, hogy jogerősen elbírált bűncselekmény esetén a bíróság nem állapíthatja meg, hogy az elítélt nem követte el a terhére rótt bűncselekményt, illetve a közigazgatási ügyben eljáró bíróság közigazgatási tevékenység jogszerűségének kérdésében hozott jogerős döntése is köti a bíróságot.

A 265. §-hoz

A hatályos Pp. 164. § (1) bekezdése szerint a per eldöntéséhez szükséges tényeket általában annak a félnek kell bizonyítania, akinek érdekében áll, hogy azokat a bíróság valónak fogadja el. A bizonyítási feladatok ilyen módon való telepítése a gyakorlatban jól kezelhető és alkalmazható volt. A szöveg kivételt megengedő megfogalmazása („általában”) lehetőséget adott az ún. bizonyítási teher megfordítására, amikor a bíróság kivételes körülményekre tekintettel valamely tény bizonyítatlanságának következményeivel nem a bizonyító felet (akinek érdekében állt a bizonyítás sikeressége), hanem az ellenfelet terhelte meg az érdemi döntése kialakításakor. A Javaslat a hatályos szabályozáson lényegében nem változtat,

azonban annak szövegezését pontosítja. Ugyanakkor a Pp. 164. § (1) bekezdésében írt szabályt a bizonyítási kötelezettség helyett „bizonyítási érdek” elnevezéssel illeti, mert a Javaslat tartalmát jobban megragadja a „bizonyítási érdek” terminológia.

A Javaslat új jogintézményként szabályozza a bizonyítási szükséghelyzetet. Az ezzel kapcsolatos szabályozás ugyan új, de a szakirodalmat és a bírói joggyakorlatot is régen foglalkoztatja ez a kérdés a bizonyítási teher megfordítása köntösében. Farkas József megfogalmazása szerint: „Bizonyítási szükséghelyzetről akkor beszélhetünk, amikor a teljes bizonyítás nem lehetséges, de a per állása szerint valamely tény fennállása nagyon valószínű és a bírói lelkiismeret nem engedi meg a bizonyítási teher szabályainak merev alkalmazását.” (Farkas József – Kengyel Miklós: Bizonyítás a polgári perben; KJK-KERSZÖV Jogi és Üzleti Kiadó Kft., Bp. 2005. 62. o).

A bizonyítási szükséghelyzet szabályait a bírói joggyakorlat is alakította: az orvosi műhibaperek körében tipikus (pl.: EBH2009. 1956.): ha a károsult egészségkárosodásának pontos oka nem állapítható meg, a lehetséges okok közül mindazokat vizsgálni kell, melyek a kórház tevékenységéhez kapcsolhatók. Ha valamely lehetséges okhoz kapcsolódóan a kórház az elvárható gondos eljárását nem tudja bizonyítani, a kártérítési felelőssége megállapítható. Több eseti döntés is tanúskodik annak az álláspontnak a következetes érvényesítéséről, hogy az alperes egészségügyi szolgáltatónak kell a felróhatósága kimentése érdekében bizonyítania, hogy a szakmai előírásoknak és az elvárható gondosság elvének megfelelő gyógykezelés ellenére következett be a káros eredmény a felperesnél. Vagyis ez a bírói gyakorlat a kirívóan információ-aszimmetrikus helyzetekben már eddig is felmentést adott a gyengébb fél számára az állítási és bizonyítási kötelezettség tekintetében.

Nemcsak a bírói joggyakorlat, de az anyagi jogszabályok is erre tekintettel tartalmaznak bizonyos esetekben speciális szabályokat a bizonyítási érdek alakulását illetően, pl. a vélelmek és az ideiglenes igazságok esetében. Vannak azonban a bírói esetjogon és az anyagi jogszabályokon kívül is olyan élethelyzetek, amikor a bizonyító fél ellenfele rendelkezik a releváns bizonyítékok felett, és ezáltal képes a bizonyítás eredményességét megnehezíteni, esetleg ellehetetleníteni. (Pl. orvosi beavatkozás esetén a betegnek kiadott dokumentációban nem szereplő adatok, termékhiba vagy szabadalombitorlás esetén a gyártás körülményei stb.)

A Javaslat a bizonyítási szükséghelyzet négy esetkörét nevesíti. Fennáll a bizonyítási szükséghelyzet: egyrészt, ha a bizonyítási indítvány előterjesztéséhez szükséges adatok az ellenérdekű fél birtokában vannak; másrészt, ha a tényállítás bizonyítása a bizonyító fél számára nem lehetséges, de az ellenérdekű féltől a tény ellenkezőjének bizonyítása elvárható lenne; harmadrészt, ha a bizonyítás sikerességét az ellenérdekű fél meghiúsította; negyedrészt, ha a jogsértő bizonyítási eszköz felhasználhatóságát a bíróság visszautasítja, és a releváns tény más módon nem bizonyítható. A negyedik esetkört nem jelen § szabályozza, erre a Javaslat a jogsértő bizonyítási eszközök szabályozása körében utal vissza.

A bizonyítási szükséghelyzet jogkövetkezménye a tény fennállásának megállapítása, ha a bíróban kétely e tekintetben nem merül fel.

A 266. §-hoz

A Javaslat a bizonyítás nélkül megállapítható tények szabályozásakor nem változtat a hatályos Pp. szabályain, csupán a kapcsolódó normák törvénybeli elhelyezésében következik be módosítás. E §-on belül kapnak helyt a hatályos Pp. 163. § (2) és (3) bekezdésében írt

szabályok, továbbá a 3. § (5) bekezdésének második mondata, mely indokolatlanul szerepel jelenleg is az alapelvek szabályai között.

A Javaslat összefoglalja mindazokat az eseteket, amelyek bizonyítást kímélő módon teszik lehetővé a bíróság számára, hogy a perben jelentős tényeket a döntése alapjaként valósnak fogadjon el. Ilyen tények bizonyos esetekben – beismerés, egyező előadás, vitatás hiánya – külön bizonyítási cselekmények nélkül is megállapíthatók. Ide tartoznak a köztudomáson és a bíróság hivatalos tudomásán alapuló ténymegállapítások, továbbá a törvényes vélelmek – ideértve a jogszabály szerint az ellenkező bizonyításáig valósnak tekintendő tényeket, azaz az ideiglenes igazságot – is, amelyekkel szemben ugyanakkor ellenbizonyításnak van helye.

A 267. és 268. §-hoz

A hatályos Pp. 166. §-a – a szabad bizonyítás elvéből következően – csak példálózó jelleggel sorolja fel a bizonyítási eszközöket. Ez összhangban van a hatályos Pp. 3. § (5) bekezdésével, amely szerint – törvény eltérő rendelkezése hiányában – a bíróság a polgári perben alakszerű bizonyítási szabályokhoz, a bizonyítás meghatározott módjához vagy meghatározott bizonyítási eszközök alkalmazásához nincs kötve, szabadon felhasználhatja a felek előadásait, valamint felhasználhat minden egyéb bizonyítékot, amely a tényállás felderítésére alkalmas.

A hatályos Pp. a bizonyíték és a bizonyítási eszköz fogalmát következetlenül használja: bizonyítási eszköznek tekinti a tanúvallomásokat, a szakértői véleményeket, a szemléket, az okiratokat és az egyéb tárgyi bizonyítékokat. A bizonyítási eszköz elvben a bizonyíték forrása, így – a hatályos törvény alkalmazásában – különösen a tanú, a szakértő, az okirat, a szemle stb.; a bizonyíték pedig az az észlelhető valóság, amely a bizonyító erőt hordozza: a tanúvallomás, a szakértői vélemény, a szemletárgy vagy helyszín, az okirat tartalma és az egyéb tárgyi bizonyíték. E terminológiai zavartól függetlenül is helyesebb általánosságban a „bizonyítási módok" fogalmának használata (tanúbizonyítás, okirati bizonyítás, szemle). Az e címeken összefoglalt szabályok ugyanis nem csak az adott bizonyítási eszközt írják le, hanem a vele kapcsolatos bizonyítás felvételének a rendjét is.

A Javaslat ugyanakkor megtartja a bizonyítási eszköz fogalmát is (tanú, szakértő, okirat, kép- és hangfelvétel, tárgyi bizonyíték, stb.), mert ezek az egyes bizonyítási módokhoz képest sokrétűbbek (okirat lehet okirati bizonyítás, de szemle tárgya is, a szemle tárgya nem csak tárgyi bizonyíték, hanem arról vagy valamilyen múltbeli eseményről készült felvétel is lehet). A Javaslat ezért elkülönítve tartalmazza a bizonyítás módjaira, illetve a bizonyítási eszközökre vonatkozó legáltalánosabb szabályokat.

A Javaslat nem tekinti bizonyítási eszköznek a fél és a fél képviselője nyilatkozatát. Ezt fejezi ki a 279. § (1) bekezdésének szövegezése is, amely elkülöníti a felek tényállításait a per tárgyalása során megismert bizonyítékoktól, amikor akként rendelkezik, hogy a bíróság a perben jelentős tényeket a felek tényállításainak és perben tanúsított magatartásának, valamint a per tárgyalása során megismert bizonyítékoknak és egyéb peradatoknak az egybevetése, egyenként és összességében való értékelése alapján a meggyőződése szerint állapítja meg.

A tényállás szabad megállapításának elvéből következően nemcsak a nevesített bizonyítási módok igénybevételére van lehetőség, hanem bármely más, nem nevesített (atipikus) bizonyítási mód felhasználására is (így lehetőség van például adatszolgáltatás kérésére hatóságoktól és magánszervezetektől, kísérletek lefolytatására, a per tárgyává tett cselekmény eljátszására, közvélemény-kutatás elvégeztetésére, stb.). Az atipikus bizonyítási módok

tekintetében is érvényesülniük kell viszont a szabad bizonyítási rendszer alapelvi követelményeinek: vagyis az alkalmasság, a célszerűség, az ésszerűség és az okszerűség elveinek. Az alkotmányos rend alapértékeinek védelme érdekében kizárt olyan bizonyítási eljárás lefolytatása, amely a közrendbe ütközik.

A bizonyítási eszközök között újként nevesíti a Javaslat a kép- és hangfelvételeket, amelyek a technikai fejlődés következtében, a digitális kép- és hangrögzítés elterjedésével egyre nagyobb jelentőséget kapnak a polgári perben felvett bizonyítás során. Ezeket a bizonyítási eszközöket a hatályos Pp. rendszerében a tárgyi bizonyítási eszközök kategóriájába sorolta hagyományosan a jogirodalom. A kép- és hangfelvételek azonban minőségileg különböznek az egyéb tárgyi bizonyítási eszközöktől: nem valamilyen dolog jelenbeli állapotát, hanem valamilyen múltbeli eseményt vagy – állókép esetén – múltbeli állapotot érzékeltetnek. Az ilyen felvételek által a múltból közvetített információkat a felvételek lejátszásával, megtekintésével sajátíthatja el a bíróság, következésképp ezeknek a bizonyítási eszközöknek a felhasználására is szemle keretében kerülhet sor. Amennyiben valamely tárgy vagy helyszín jelenbeli állapotáról készült felvétel kerül önállóan (tehát nem valamely más bizonyíték illusztrálásaként) felhasználásra, valójában a szükséges szemle helyettesítése történik: közvetlen érzékelés helyett közvetett benyomásokat szerez a bíróság. A bizonyítás-felvétel szabadságának a rendszerében erre is lehetőség van, bár ilyenkor – a felvétel manipulálhatóságára tekintettel – az ellenbizonyításra is szélesebb körű lehetőség nyílik, mint a szemle – jegyzőkönyvben rögzített – eredményével szemben.

A 269. §-hoz

A Javaslat rendelkezik a jogsértő bizonyítási eszközökről és azok felhasználhatóságáról, figyelemmel arra, hogy a gyakorlatban egyre többször merül fel az a kérdés, hogy felhasználhatók-e a jogellenes vagy jogellenesen megszerzett bizonyítékok. A leggyakrabban ezek titkos kép- és hangfelvételek formájában jelentkeznek. A jogsértő bizonyítási eszközök felhasználhatóságáról a szakirodalomban három elmélet alakult ki. Az első elmélet szerint a szabad bizonyítás elvéből az következik, hogy amit a törvény nem tilt, azt szabad, így a jogsértő bizonyítékok felhasználhatók; a második elmélet szerint abszolút értelemben tilos a jogsértő bizonyítási eszközöket felhasználni a polgári perben. A legelterjedtebb – és nemzetközi szinten is elfogadott – harmadik álláspont az ún. viszonossági elv, mely értelmében minden esetben mérlegelni kell, hogy melyik érdek a fontosabb: a fél bizonyításhoz fűződő méltányolható magánérdeke, vagy az ellenérdekű fél személyiségi jogainak védelme; e mérlegelés során figyelembe kell venni azt is, hogy a bizonyíték megszerzése, felhasználása milyen súlyú jogellenességet valósít meg [BH1993. 365., vö.: Kengyel Miklós: A polgári peres eljárás kézikönyve; KJK-KERSZÖV Jogi és Üzleti Kiadó Kft., Bp. 1995. 408-410. o; Nagy Adrienn: A Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény magyarázata; a 166. §-hoz írt magyarázat; CompLex Kiadó, Budapest 2015.].

A joggyakorlat és a szakirodalom a jogsértő bizonyítási eszköz felhasználhatóságát illetően a viszonossági elv mellett tette le voksát, tehát a teljes törvényi tilalom és a teljes megengedhetőség között kell kialakítani a Javaslatban azt a szabályozást, mely a bíróság mérlegelését lehetővé teszi [V.ö. Papp Zsuzsanna: Az illegális eredetű illetve a felhasználásukkal személyiségi jogot sértő információk a polgári perbeli bizonyításban; PhD értekezés, Budapest, ELTE, 2011.].

Az új információs, kommunikációs és multimédiás eszközök megjelenése és általános elterjedése miatt a jogellenesen szerzett információk és bizonyítékok keletkezésének

lehetősége és tényleges gyakorlata is növekvő tendenciát mutat. Ezért megkerülhetetlen e kérdés törvényi szintű szabályozása, melynek során az elsődleges szempont a vonatkozó bírósági joggyakorlatban kialakított elvek normaszintű rögzítése volt.

Az Alkotmánybíróság a jogsértő bizonyítási eszközök felhasználhatóságát a tisztességes eljárás követelményével összefüggésben vizsgálta.
Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint a bizonyítási rendszer, a konkrét bizonyítási szabályok kialakítása a jogalkotó feladata, melyet a jogalkalmazó bíróságok értelmeznek. A bizonyításra vonatkozó rendelkezések szoros összefüggést mutatnak a tisztességes eljáráshoz való joggal, ám ezen alapjog, továbbá más alapjogok (például a magánszféra védelme, emberi méltóság védelme, kínzás tilalma, védelemhez való jog) és alkotmányos rendelkezések (különösen a jogállamiság tétele) által kijelölt kereteken belül a jogalkotó nagyfokú szabadságot élvez ezek meghatározása során. Önmagában az, hogy e szabályoknak mi a helyes tartalma, bírósági jogértelmezés kérdése, a téves jogértelmezés pedig önmagában nem vezet szükségképpen az Alaptörvény sérelmére. Ez vonatkozik a bizonyítékok kizárására is. [3104/2014. (IV. 11.) AB végzés 19. pontja]

A Javaslat általános jelleggel kívánja rögzíteni azt a főszabályt, hogy jogsértő bizonyítási eszköz a perben nem használható fel. A generális szabály rögzítésének elsődleges indoka az, hogy egy jogállamban nem alkothatók olyan szabályok, melyek a peres feleket arra ösztönzik, hogy jogsértő módon szerezzék be a per eldöntése szempontjából releváns bizonyítékokat. A Javaslat e körben meghatározza a jogsértő bizonyítási eszköz fogalmát.

A Javaslat azt az abszolút kizáró okot szabályozza, mely fennállása esetén a bíróság köteles figyelmen kívül hagyni a fél által hivatkozott bizonyítási eszközt. Ha ez az abszolút kizáró ok nem áll fenn, a jogsértő bizonyítási eszköz felhasználhatósága tárgyában a bíróság dönt mérlegelési jogkörében a Javaslatban meghatározott szempontokat mérlegelve.

Ez a szempontrendszer tükrözi a kialakult bírósági joggyakorlatot azzal az eltéréssel, hogy amennyiben a bíróság mérlegeléssel nem találja felhasználhatónak a jogsértő bizonyítási eszközt, és a bizonyító fél a tényt más módon nem tudja bizonyítani, a bíróság alkalmazhatja a bizonyítási szükséghelyzet szabályait. E szempontrendszert figyelembe véve a bírósági joggyakorlat fogja kialakítani azoknak a konkrét eseteknek a körét, amikor a jogsértő bizonyítási eszköz nem használható fel. Természetesen ennek során a bíróságnak figyelemmel kell lennie az Európai Unió más tagállamaiban kialakított nemzetközi gyakorlatra, arra, hogy alapvető jogok sérelmét a jogsértő bizonyítási eszköz felhasználása nem eredményezheti, illetve arra is, ha az Alkotmánybíróság döntéseivel alakítja, megszabja a határait a jogsértő bizonyítékok felhasználásának.

Természetesen a jogsértő bizonyítási eszköz befogadása a felet nem mentesíti a jogsértő magatartással összefüggésben felmerült felelőssége alól, tehát a bizonyító félnek erre tekintettel is kell döntenie abban a kérdésben, hogy kéri-e a jogsértő bizonyítási eszköz perbeli befogadását.

A 270. §-hoz

Sok esetben előfordul, hogy ugyanazon tény(ek meghatározott köre) több eljárásban (más polgári, közigazgatási, büntető perben, szabálysértési eljárásban, közigazgatási eljárásban, választottbírósági eljárásban, stb.) is jelentőséggel bír, és bizonyítás felvételére kerül sor rá(juk) vonatkozóan. A pergazdaságosság és a perek ésszerű időn belüli befejezésének

alapelvi szintű követelményeivel ellentétes ugyanazon bizonyítás felvételének többszörözése eljárásonként.

A hatályos Pp. sem zárta ki a más eljárásban beszerzett bizonyíték felhasználhatóságát [a Pp. 124. § (4) bekezdésének *a)* pontja kifejezetten lehetővé teszi a bíróság számára a tárgyalás előkészítése körében iratok beszerzését más hatóságtól vagy szervezettől], a gyakorlat élt is ezzel a lehetőséggel, de kifejezett törvényi rendelkezés hiányában nem volt egyértelmű az így nyert bizonyító adatok bizonyítási természete. Minderre tekintettel a Javaslat egyértelművé teszi, hogy a bíróság felhasználhatja a más eljárásban szerzett bizonyítékot.

Az egyes eljárások részletszabályainak különbözőségeire tekintettel viszont nem lehet eltekinteni azon garanciális elemek megkövetelésétől, amelyeket a polgári perrendtartás a bizonyítás felvételének módjához fűz: pl. hogy a tanú meghallgatásánál a perben álló felek mindegyike jelen lehetett és kérdéseket intézhetett a tanúhoz, a tanú élhetett a mentességi jogával, a szakértői vélemény az igazságügyi szakértők névjegyzékében szerepelt szakértőtől származik, stb. Olyan eljárási érdek viszont már nem fogalmazható meg, hogy a bizonyításfelvétel minden perjogi szabálya teljesüljön, pl. az is, hogy bíróság foganatosítsa a bizonyítást. A szabályozás célja azoknak a perjogi követelményeknek az érvényesülése és számonkérhetősége a más eljárásban beszerzett bizonyítékokkal szemben, amelyek egyfelől a bizonyítás céljában (a bíróság meggyőződésének kialakításában), másfelől a felek bizonyítási érdekében (a bíróság meggyőzésében) ragadhatók meg. Ezeknek a követelményeknek a figyelembevételével a bírói gyakorlatnak esetről esetre kell állást foglalnia abban a kérdésben, hogy melyek e törvénynek azok a rendelkezései, amelyek érvényesülésének hiánya kizárja a más eljárásban beszerzett bizonyíték változatlan (ismétlést, kiegészítést szükségtelenné tevő) felhasználhatóságát. Amennyiben a más eljárásban beszerzett bizonyíték kiegészítése szükséges (és lehetséges) erre magától értetődően, az adott bizonyítási módra vonatkozó szabályok szerint van mód.

Ha a más eljárásban beszerzett bizonyíték felhasználhatóságának fenti akadálya a bizonyítékot tartalmazó iratból nyilvánvalóan kitűnik, a bíróságnak azt észlelnie kell, és hivatalból kell kirekesztenie az ilyen bizonyítékot a mérlegelése köréből. Az viszont nem fér össze a polgári perben érvényesülő rendelkezési elvvel, hogy a bíróság hivatalból vizsgálatot folytasson le annak kizárhatósága végett, hogy a bizonyíték felvétele körében nem fordult elő olyan szabálytalanság, ami a bizonyítékot aggályossá teszi, felhasználásának akadályát képezi. Ugyanakkor a feleknek, akik ismer(het)ik a bizonyíték felhasználhatóságát akadályozó körülményeket, lehetőséget biztosít a Javaslat a felhasználni kívánt bizonyíték bizonyító értékének érvénytelenítésére.

A 271. §-hoz

A Javaslat újként vezeti be a perrendtartásba a közreműködők fogalmát, mely mindazon személyeket felöleli, akik valamilyen releváns bizonyítékot hordoznak, birtokolnak, vagy más módon tudnak segítséget nyújtani a feleknek és a bíróságnak a tényállás feltárásához. E személyek segítséget nyújtanak a bizonyítás megfelelő lefolytatásához. A polgári per közintézmény, amelynek megfelelő működéséhez a köz valamennyi tagjának hozzá kell járulnia, nemcsak költségvetési befizetéseivel, hanem szükség esetén tevőlegesen is. Ez utóbbi hozzájárulás költségeinek viselésére viszont már azok kötelesek, akiknek az érdekét szolgálja a közreműködés (vagy a költségkedvezmények érvényesülése esetén helyettük ennek a közreműködésnek a költségét az állam viseli). Egyes közreműködők költségtérítésére és díjazására már jelenleg is akár a hatályos Pp., akár más jogszabályok konkrét

rendelkezéseket is tartalmaznak (tanúk, szakértők, szemletárgy-birtokosok), mégsem szükségtelen e jog általános rögzítése, éppen az atipikus bizonyítás-felvételi módban közreműködőkre tekintettel.

A gyakorlatban általános, hogy a bíróság adatszolgáltatást kér hatóságoktól vagy magánszervezetektől valamilyen releváns tényről, ún. megkeresés formájában. A hatályos Pp. nem ismeri és nem szabályozza a megkeresésnek ezt a formáját. Ez a szabályozatlanság csak akkor okozott problémát, ha a megkereső nem teljesítette a megkeresést, vagy arra jelentős késedelemmel, többszöri felhívás eredményeként került sor, ami hozzájárult a per szükségtelen elhúzódásához. Ez a megkeresés atipikus bizonyítási mód, az adatszolgáltatás atipikus bizonyítási eszköz. Az atipikus bizonyítási eszközök szolgáltatására képes személyek általános közreműködői fogalom alá vonásával a Javaslat egyértelművé teszi, hogy az ilyen adatszolgáltatás teljesítése nem a megkeresett választásától függ, hanem köteles a közreműködésre a megkeresett. A kényszerítő eszközök alkalmazhatóságának valamennyi közreműködőre való kiterjesztése pedig lehetőséget ad a bíróság számára a megkeresés teljesítésének megfelelő kikényszerítésére is.

A 272–274. §-hoz

A Javaslat a hatályos Pp. 185. §-ában foglalt rendelkezéseket, melyek a tanúkkal és a szakértőkkel szemben alkalmazható kényszerítő eszközökről szólnak, tartalmilag nem változtatja meg, de lényegesen összefogottabb nyelvi eszközökkel fejezi ki, egyben kiterjesztve azokat a bizonyítás felvételében közreműködő valamennyi személyre.

A Javaslat e szabályainak újdonsága abban áll, hogy lehetővé teszi a bizonyítási eljárásban közreműködő ún. harmadik személyek szankcionálását is. A Pp. jelenleg hatályos szabályai szerint is kezelhető a törvény által felvázolt helyzet: ha a peren kívül álló személy a bíróság megkeresésében foglaltakra nem reagál, vagy azt nem megfelelően teljesíti, a közreműködőt – jogi személy esetén a törvényes képviselőt – a bíróság tanúként idézi meg, és kötelezi a szükséges információ szolgáltatására vagy okirat bemutatására. Ez a módszer azonban mindenképpen időveszteséget okoz, melyet a Javaslatban foglalt megoldás kiküszöbölhet például azáltal, hogy a bíróság a megkeresésében kifejezetten előzetesen tájékoztatja a közreműködőt a jogkövetkezményekről, az alkalmazható kényszerítő eszközökről.

A Javaslat valamennyi közreműködő tekintetében egységesen rögzíti a kényszerítő eszközök alkalmazása esetére az utólagos kimentés, illetve a jogorvoslat lehetőségét.

A 275. §-hoz

Az elsőfokú eljárás szabályai között a Javaslat tételesen rögzíti a keresetlevél, az írásbeli ellenkérelem, viszontkereset-levél, a beszámítást tartalmazó irat kötelező tartalmi elemeit, melyek között, továbbá az elsőfokú eljárás szabályai között számos előírás is található a bizonyítási indítványok tekintetében. A bizonyítási eljárás általános szabályai között ennek ellenére nélkülözhetetlen a bizonyítási indítvány általános tartalmi elemeinek rögzítése.

A 276. §-hoz

A bizonyítás elrendelése körében lefektetett szabályok a hatályos Pp.-ben is fellelhetők, ezek azonban átsruktúráltan e §-ban kerültek rögzítésre. A peranyag szolgáltatásának feleket

terhelő kötelezettségéből következően a bíróság hivatalból bizonyítást továbbra is csak kivételesen, törvényi felhatalmazásra folytathat le.

A Javaslat alapján a bíróság egyrészt a hatályos Pp.-ben foglaltaknak megfelelő okokból (a bizonyítás a jogvita elbírálása szempontjából szükségtelen, illetve a fél a bizonyítási költségek előlegezésére vonatkozó kötelezettségének nem tesz eleget) mellőzi a bizonyítást, másrészt új elemként szerepel, hogy amennyiben a bizonyítási indítvány nem tartalmazza a törvény által kötelezően megkívánt tartalmi elemeket, a bíróság mellőzi annak tárgyában a bizonyítás elrendelését.

A 277. §-hoz

A bizonyítás célja, hogy a bíróságnak a bizonyítandó tényállítások valóságtartalmára vonatkozó meggyőződését kialakítsa. Nyilvánvaló, hogy minél közvetlenebb kapcsolatban áll a bíróság észlelése az állított ténnyel, annál erősebb meggyőződést képes a bíróság tagjaiban kialakítani. Ebből az összefüggésből vezethető le a közvetlen észlelés elsődlegessége: a közvetlenség jelenti egyrészt a bizonyítékok közvetlenségét, másrészt az észlelés közvetlenségét. A közvetlenség elvéből eredően kívánatos, hogy a bizonyítás-felvétel során az ítélkező tanács valamennyi tagja jelen legyen, a bizonyítékokkal kapcsolatos kérdéseit, észrevételeit, meggyőződését lehetőleg személyes észlelésre alapítsa. Erre figyelemmel rögzíti a Javaslat, hogy a bizonyítási eljárást a bíróság rendszerint a tárgyaláson folytatja le.

A szóbeli tárgyaláson történő bizonyítás-felvételnek általában az a legfőbb akadálya, hogy a bizonyítást sok esetben nem lehet a bíróság épületében, hivatalos helyiségében megtartott tárgyaláson lefolytatni. Például azért, mert a szemlét a helyszínen kell elvégezni, vagy azért mert a tanú aggkora, betegsége, testi fogyatkozása vagy más ok miatt nem jelenhet meg a bíróság előtt, ezért őt a bíróság lakásán vagy tartózkodási helyén hallgatja meg, vagy azért, mert a tanúnak vagy szakértőnek a tárgyalás helyszínére utazása, illetve a szemletárgynak vagy az okiratnak tárgyalásra szállítása rendkívül költséges, jelentős nehézségekbe ütközik vagy egyenesen lehetetlen.

A Javaslat – a kivételek meghatározása mellett – főszabályként rögzíti, hogy a bíróság közvetlenül csak a saját illetékességi területén vagy a székhelyén teljesítendő cselekményeket foganatosíthatja. Azonban előfordulhatnak olyan esetek, a fent jelzett példák alapján, amikor nemcsak az ütközik akadályba, hogy a bíróság a tárgyaláson folytassa le a bizonyítási eljárást, de még az sem lehetésges, hogy a saját illetékességi területén, illetve székhelyén járjon el. A bizonyítás tárgyaláson történő felvétele, illetve a közvetlenség elve alól éppen ezért szükséges kivételeket teremteni, és a törvényben szabályozni a bizonyítás-felvétel különös módjait: az elektronikus hírközlő hálózat igénybevételének szabályait, a kiküldött bíró jogintézményét, valamint a bizonyítás-felvétel megkeresett bíróság által történő foganatosítását.

A 278. §-hoz

A Javaslat a bizonyítás-felvétel általános szabályai között rögzíti, hogy a bíróság, illetve a felek pontosan milyen eljárási jogosultságokat gyakorolhatnak a bizonyítás foganatosítása során. A Javaslat kimondja, hogy a bíróság a felek bizonyítási indítványainak keretei között szabadon állapítja meg a bizonyítás módját, eszközeit, az egyes bizonyítási cselekmények körét és sorrendjét. Tartalmazza a Javaslat, hogy a bíróság tagjai mely körülmények feltárása érdekében intézhetnek kérdéseket a közreműködőkhöz és a felekhez. A felek jogai között rögzíti a Javaslat, hogy a bizonyítás-felvételnél jelen lehetnek, azzal kapcsolatban

észrevételeket, indítványokat tehetnek, kérdések feltevését indítványozhatják, továbbá, ha azt a bíróság engedélyezi számukra, közvetlenül is tehetnek fel kérdéseket a közreműködőknek.

A 279. §-hoz

A Javaslat a hatályos Pp. 206. §-ában foglalt, a bizonyítékok szabad mérlegelésének elvén nem változtat, azonban tömörebben foglalja össze a hatályos szabályokat. Emellett a Javaslat a bizonyítás eredményének mérlegelése szabályai között kezeli azt az esetet, ha a fél és képviselőjének nyilatkozata eltérne egymástól: ezt a bíróság úgy értékeli, mintha a félnek a tényállításai lennének eltérőek.

A Javaslatban rögzített bizonyítékok szabad mérlegelésének elve egyenes következménye a szabad bizonyítás elvének, hiszen a kötetlenség nemcsak az igénybe vehető bizonyítási eszközök terén valósul meg, hanem a bizonyítás eredményének szabad mérlegelése kapcsán is. A bizonyítékok szabad mérlegelése során a bíróság értékeli, hogy a felek tényállításait az általuk rendelkezésre bocsátott bizonyítékok alátámasztották-e vagy sem. A bíróság által megállapított tényállás akkor felel meg az eljárásjogi jogszabályoknak, ha az összhangban áll a periratokkal, okszerű és helyes következtetéseken nyugszik.

A bizonyítékok mérlegelése során meghatározott kötöttségek is megjelennek, amelyeket a Javaslat, illetve egyéb törvényi rendelkezések tartalmaznak. Ilyen kötöttséget jelent pl. a törvényes vélelem, illetve az olyan jogszabály, amely kimondja, hogy valamely körülményt az ellenkező bizonyításáig valónak kell tekinteni, vagy az, hogy ha jogerősen elbírált bűncselekmény vagyoni jogi következményei felől polgári perben kell határozni, a bíróság a határozatában nem állapíthatja meg, hogy az elítélt nem követte el a terhére rótt bűncselekményt.

A bíróság szabad mérlegelésének korlátját az indokolási kötelezettség alkotja. A bíróság az ítéletben, illetve más határozatában köteles megjelölni a bizonyítékok mérlegelésénél irányadónak vett körülményeket, különösen azokat az okokat, amelyek miatt valamely tényt nem talált bizonyítottnak, vagy amely miatt több bizonyíték közül egyeseket figyelmen kívül hagyott, míg másoknak jelentős bizonyító erőt tulajdonított.

Összefoglalóan a bizonyító adatokat a bíróság egyenként és összességükben is értékeli, megvizsgálja és összehasonlítja bizonyító erejüket, figyelembe veszi összefüggéseiket és ellentmondásaikat, és ennek eredményeként alakítja ki a saját meggyőződését, melyet ténymegállapítások formájában rögzít a határozata indokolásában.

A szabad bírói mérlegeléstől el kell határolni a szabad belátás szerinti döntést. A Javaslat ugyanis arra ad lehetőséget a bíróságnak, hogy a kártérítés vagy egyéb tartozás összegét, ha az a szakértői vélemény vagy más bizonyíték alapján sem határozható meg, a per összes körülményeinek mérlegelésével saját belátása szerint határozza meg. Erre tehát a bíróságnak csak akkor van lehetősége, ha az összegszerűség bizonyítás útján nem állapítható meg. A szabad belátás alkalmazására csak az objektív bizonyíthatatlanság esetén kerülhet sor. Nem alkalmazható akkor, ha a releváns tény a fél oldaláról bizonyítható lenne, de elmaradt a szükséges bizonyítás, vagy az nem igazolta a tényállás valóságosságát.
A szabad belátás nem lehet önkényes: a bíróság döntésének meg kell felelnie a helyes gondolkodás követelményének, és a per anyagából következtethetőnek kell lennie, továbbá kellő meggyőző erővel kell bírnia.

A 280. §-hoz

Az elektronikus hírközlő hálózat igénybevételének lehetőségét a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény, valamint egyéb eljárásjogi és igazságügyi törvények módosításáról szóló 2015. évi CLXXX. törvény (a továbbiakban: E-Pp. tv.) iktatta be a hatályos Pp. XXVIII/A. Fejezetébe. A Javaslat külön részben, „Az elektronikus technológiák és eszközök alkalmazása" című Tizedik Részben, a XLVII. Fejezetben szabályozza az elektronikus hírközlő hálózat igénybevételével történő bizonyítás foganatosítását.

A 281. §-hoz

A kiküldött bíró eljárására vonatkozó szabályokat a hatályos Pp. 203. §-a állapítja meg. A hatályos szabályozás – szemben a Plósz-féle Pp. 277. §-ával, amely a bíróság bármely tagjának kiküldését lehetővé tette – csak a tanács elnökének vagy a hatályos Pp. 12/A. § (1) bekezdésének utaló szabálya folytán az elsőfokú eljárásban bírósági titkár kiküldését teszi lehetővé. A Javaslat – továbbfejlesztve azt – vissza kíván térni a korábbi megoldáshoz, hiszen semmilyen ésszerű indoka nincs annak, hogy ha a bizonyítást a perbíróságon szolgálatot teljesítő bírósági titkár is felveheti, akkor a perbíróság eljáró tanácsának tagja vagy a perbíróságon szolgálatot teljesítő más bíró miért ne tehetné meg.

A Javaslat a svájci szövetségi polgári perrendtartás 155. cikkének 2. bekezdéséhez hasonlóan azt is lehetővé teszi, hogy a bizonyítás-felvételnél nemcsak egy, hanem akár több kiküldött bíró is közreműködjék. Lehetőség van tehát arra, hogy akár az egész eljáró tanács vegye fel a bizonyítást tárgyaláson kívül.

A Javaslat a kiküldött bíró alkalmazása esetére pontosan meghatározza a bizonyítás elrendelése tárgyában hozott végzés tartalmi elemeit. E tartalmi elemekből következik, hogy a jelenleg hatályos szabályokkal ellentétben kiküldött bíró nemcsak tanúmeghallgatás kapcsán járhat el, hanem például szemlét is foganatosíthat.

A 282. §-hoz

A Javaslat a hatályos Pp.-hez hasonlóan, rögzíti, hogy a bíróság a bizonyítás-felvétele céljából azt a járásbíróságot keresi meg, amelynek területén a meghallgatandó személyek laknak, illetve amelynek területén a bizonyítás legcélszerűbben foganatosítható. Ezen előírás keretei között a bíróságnak a célszerűségi szempontokat szem előtt tartva kell meghatároznia a megkeresett bíróságot.

A megkeresés alapján a bizonyítást a megkeresett bíróság veszi fel, ezért a bizonyítás megfelelő foganatosításához a megkeresett bíróságnak tisztában kell lennie a bizonyítandó tények körével, az azzal kapcsolatban korábban foganatosított bizonyítás eredményével, esetleg a megkeresésben foglalt bizonyítás eredményére épülő, előre látható további bizonyítási cselekményekkel. Erre tekintettel a Javaslat – részben a bizonyítás-felvétel kiküldött bíró útján való foganatosítását elrendelő végzés tartalmi elemeire utalással, részben önálló rendelkezésekkel – meghatározza a bizonyítás-felvétel megkeresett bíróság útján való foganatosítását elrendelő végzés tartalmi elemeit. A Javaslat a tartalmi elemeket akként határozza meg, hogy a bíróság figyelemmel lehessen az adott ügy sajátosságaira. Tekintettel arra, hogy minden egyes megkeresés speciális abból a szempontból, hogy a megkereső bíróságnak a bizonyítás foganatosításához mely iratokra van szüksége, a Javaslat e körben csak egy keretszabályt ad annak rögzítésével, hogy a megkeresett bírósághoz meg kell küldeni

azokat az iratokat, amelyek a megkeresés elintézéséhez szükségesek, és a megkereső bíróságra bízza ezen iratok kiválasztását.

A 283. §-hoz

A Javaslat a megkeresett bíróság eljárására vonatkozó szabályok kialakításakor alapul vette a hatályos Pp. 202. § (2)–(4) bekezdésének előírásait. Módosította ugyanakkor a Javaslat a szabályozást a tekintetben, hogy mi a teendője a megkeresett bíróságnak abban az esetben, ha a megkeresés teljesítésére részben vagy egészben más bíróság illetékes. A hatályos Pp. szerint ekkor a megkeresett bíróság maga dönti el, hogy a megkeresés teljesítésére mely bíróságot tartja illetékesnek, és a megkereső bíróság értesítése mellett megküldi e bíróság számára az iratokat. A Javaslat szerint azonban arról az ügy minden részletének ismeretében a megkereső bíróságnak kell minden esetben – tehát a fenti körülmények fennállása esetén is – döntenie, hogy mely bíróságot keresi meg a bizonyítás foganatosítása érdekében. Erre tekintettel a Javaslat előírja, hogy ha a megkeresés teljesítésére egészben vagy részben más bíróság illetékes, a megkeresett bíróság teendője az, hogy erről haladéktalanul értesíti a megkereső bíróságot.

A 284. §-hoz

A Javaslat 275. §-a rendelkezik általánosan valamennyi bizonyítási indítvány tartalmi elemeiről. Jelen § a tanúbizonyítási indítvány különös tartalmi elemeit határozza meg, előírva, hogy be kell jelenteni a tanú nevét és idézhető címét, továbbá a hatályos Pp. rendelkezéseihez hasonlóan speciálisan rendelkezik a kiskorú, illetve a bíró és más hivatalos személy tanúkénti meghallgatása iránti indítvány tartalmáról.

A 285. §-hoz

A hatályos Pp. megteremtette a tanú adatainak zártan kezelésére vonatkozó szabályokat, amelyeket a Javaslat is fenntart. A Javaslat a szabályok tartalmán lényegében nem változtat, csupán tömörebben, koncentráltabban, pontosabban fogalmazza meg azokat. A tanú védelmének a hatályos *lex imperfecta* szabályozással szemben azonban valós érvényt kell szerezni. Ennek eszköze a pénzbírság kiszabásának alkalmazása az adatbejelentéssel összefüggő szabályokat megsértő féllel szemben. Ha az érintett tanú kifogásolja az adatbejelentés módját, akkor indokolt a valós védelem biztosítása érdekében nem lehetőségként, hanem kötelezettségként előírni pénzbírság kiszabását.

A 286. §-hoz

A Javaslat a hatályos Pp. rendelkezéseinek megfelelően rögzíti azt az esetet, amikor a bizonyító fél ellenfele is kötelezhető a tanú nevének és idézhető címének bejelentésére.

A 287. §-hoz

A Javaslat a tanú idézésére vonatkozó szabályokat a hatályos Pp. rendelkezéseinek megfelelően tartalmazza. A Javaslat ugyanakkor a tanú adatainak zártan kezelése jelentőségére tekintettel és a szabályok érvényesülésének elősegítése érdekében rögzíti, hogy az idézésben tájékoztatni kell a tanút az adatai kezelési módjáról, az adatkezeléssel kapcsolatos jogairól. Emellett a tájékoztatásnak ki kell terjednie arra is, hogy a tanú a megjelenésével kapcsolatos költségek megtérítésére mennyiben tarthat igényt.

A 288. §-hoz

A Javaslat a gyakorlat egységesítése érdekében egyértelművé teszi a törvényes képviselő helyzetét; mivel a fél nevében és helyett a törvényes képviselő jár el, őt általában félként és csak kivételesen tanúként lehet meghallgatni.

A 289. §-hoz

A Javaslat a tanúzási képtelenség esetkörein egyrészt annyiban változtat, hogy a tanúzási képtelenség okai között megjeleníteti a védői minőséget. Ennek indoka, hogy az ügyvédekről szóló 1998. évi XI. törvény az ügyvéd titoktartási kötelezettsége körében akként rendelkezik, hogy az ügyvéd az olyan tényről és adatról, amelyről mint védő szerzett tudomást, felmentés esetén sem hallgatható ki tanúként.

Emellett jelentős változás, hogy a Javaslat szerint nem jelent tanúzási képtelenséget a tanú fogyatékossága. Ennek oka az, hogy önmagában a fizikai és érzékszervi fogyatékosságból nem következik olyan állapot, ami a tanúvallomást tartalmilag befolyásolná. Ilyen esetekben jellemzően kommunikációs akadályok állhatnak elő, amelyek meghatározott eszközökkel, módszerekkel kezelhetőek. Az értelmi fogyatékosság esetében pedig a tanúkénti meghallgatás során tisztázandó tényekre, körülményekre és a tanú állapotára tekintettel egyedileg szükséges mérlegelni, hogy a tanútól értékelhető vallomás elvárható-e. A fogyatékossággal elő tanú meghallgatására vonatkozó különleges rendelkezéseket a 292. § tartalmazza.

A 290. §-hoz

A tanúvallomás megtagadásának eseteit fenntartja a Javaslat, azonban az üzleti titok megtartására köteles tanú esetében a közérdekű adatokra valamint a közérdekből nyilvános adatokra vonatkozó szabályozással való összhang megteremetése érdekében kivételt szabályt rögzít. E szerint nincs lehetőség a tanúvallomás megtagadására akkor, ha a tanúvallomással érintett adatok a közérdekű és közérdekből nyilvános adatok megismerhetőségére vonatkozó törvény rendelkezései alapján nem minősülnek üzleti titoknak, vagy ha a per tárgyát annak eldöntése képezi, hogy az érintett adatok közérdekű, illetve közérdekből nyilvános adatnak minősülnek-e.

A kivételes szabályok körét bővíti továbbá a Javaslat azzal, hogy az a hozzátartozó vagy az a személy, aki a tanúvallomás folytán magát vagy hozzátartozóját bűncselekmény elkövetésével vádolná, nem tagadhatja meg a tanúvallomást, ha a kérdéses jogviszonyban a felek valamelyikének jogelődje.

A 291. §-hoz

A Javaslat a hatályos Pp. szabályozásának megfelelően előírja, hogy a tanúzási képtelenség, illetve a tanúvallomás megtagadása előzetesen is bejelenthető, továbbá rögzíti a tanúvallomás megtagadása tárgyában való határozathozatal szabályait.

A 292. §-hoz

A Javaslat rögzíti, hogy a tanút a bíróság köteles meghallgatni az idézésben megjelölt tárgyaláson. Ennek indoka, hogy a tanú számára méltánytalan, továbbá felesleges költségeket

okoz, hogy ha a bármilyen okból esetlegesen elhúzódó tárgyaláson nem kerül sor a meghallgatására.

A 289. § tekintetében rögzített indokok alapján a Javaslat szerint nem jelent tanúzási képtelenséget a tanú fogyatékossága. Ugyanakkor a fogyatékossággal elő tanú meghallgatása esetére szükséges néhány alapvető követelmény rögzítése, amit a Javaslat a tanú meghallgatásának szabályai között helyezett el. Ilyen esetben a tanú a fogyatékossága figyelembe vételével, az állapotának megfelelő módon meghallgatható. A meghallgatása akkor mellőzhető, ha tőle értékelhető vallomás az állapota miatt nem várható.

A Javaslat a hatályos Pp.-ben foglaltaknak megfelelően rögzíti, hogy a tanú a meghallgatása előtt a tárgyaláson és a bizonyítási eljárásnál nem lehet jelen, illetve a meghallgatását követően a bíró engedélyével távozhat. Itt írja elő emellett a Javaslat, hogy a tanút a meghallgatás megkezdése előtt a hamis tanúzás következményeire figyelmeztetni kell.

A 293. §-hoz

A Javaslat a 285. §-ban rögzíti a tanú adatainak zártan kezelésére vonatkozóan azon kötelezettségeket, amelyek a feleket, illetve a bíróságot terhelik a tanúbizonyítási indítvány megtételéhez kapcsolódóan. A Javaslat emellett rögzíti azokat a szabályokat is, amelyek a tanú meghallgatása során szükségesek az adatok zártan kezelése körében. A Javaslat a szabályok tartalmán lényegében – hasonlóan a 285. § előírásaihoz – nem változtat. A Javaslat előírja, hogy a tanút nyilatkoztatni kell a meghallgatása előtt arról, hogy kívánja-e az adatainak zártan kezelését. E §-ban rendelkezik tovább a Javaslat arról, hogy mely esetekben kerülhet sor az adatok zártan kezelésének megszüntetésére.

A 294. §-hoz

A Javaslat a hatályos Pp.-ben foglaltaknak megfelelően követeli meg a tanú azonosítását, továbbá azt, hogy a tanútól meg kell kérdezni, hogy a felekkel milyen viszonyban van, nem elfogult-e. Ugyancsak a hatályos Pp.-hez hasonlóan a Javaslat előírja, hogy mely körülményekre figyelemmel kell a tanú részletes meghallgatását lefolytatni, és hogy szembesítéssel kell megkísérelni az ellentétek tisztázását, ha a tanú vallomása ellentétes más tanúnak vagy a félnek az előadásával. A Javaslat új elemként, kiemelt figyelmet fordít a tanú személyhez fűződő jogainak védelmére. Amennyiben a bíróság azt észleli, hogy a tanúval szemben tiszteletlen magatartást tanúsítanak, illetve nem megfelelő hangnemet használnak, úgy a bíróság a rendfenntartás eszközeivel él, és emellett megtiltja a kérdések feltevését vagy a közvetlen kérdezés jogát megvonja.

A 295. §-hoz

A Javaslat az alaki pervezetés szabályai között a 233. § (3) bekezdésében rendelkezik arról, hogy a tanács elnöke a felek és képviselőik kérelmére engedélyezi, hogy a meghallgatott személyhez közvetlenül kérdést intézhessenek; a kérdés megengedhetősége felől az elnök határoz. Ez a rendelkezés vonatkozik a tanú meghallgatására is, így a tanúhoz intézett kérdések szabályai között erre ismételten nem tér ki a Javaslat. Ugyancsak más helyen, mégpedig a 278. § (2) bekezdésében rendelkezik arról a Javaslat, hogy a bíróság tagjai a közreműködőkhöz – akikhez a tanúk is tartoznak – milyen kérdéseket intézhetnek. Mivel ez a rendelkezés is vonatkozik a tanúkra is, így ez sem kerül megismétlésre a tanúhoz intézett

kérdések szabályai között. E helyen a Javaslat arról rendelkezik, hogy a kérdések feltevésére milyen sorrendben jogosultak a felek a bíróság engedélye alapján.

A 296. §-hoz

A Javaslat a tanúzási kötelezettség tartalmi elemeként továbbra is rögzíti a tanú okirat-felmutatási kötelezettségét. Fontos azonban hangsúlyozni, hogy a Javaslat szemlére vonatkozó szabályai szerint kell eljárni abban az esetben, ha az okiratot olyan harmadik személytől kell beszerezni, akit tanúként meghallgatni nem szükséges.

A 297. §-hoz

A Javaslat gyakorlatias megközelítésben szabályozza újra a tanúvallomás rögzítését. A Javaslat célja a felolvasás, illetve – a folyamatos felvétel készítésének esetét kivéve – a visszahallgatás lehetőségének biztosításával az, hogy a vallomás rögzítését követően azonnal lehetővé váljon a kiigazítás, kiegészítés, amennyiben az szükségesnek mutatkozik.

A 298. §-hoz

A Javaslat a kiskorú tanú meghallgatásának speciális szabályait a hatályos Pp.-ben foglaltaknak megfelelően rögzíti.

A 299. §-hoz

A Javaslat a 271. §-ban, a közreműködők jogai között írja elő, hogy a közreműködők jogosultak a közreműködésükkel összefüggésben felmerült költségeik megtérítésére. A tanú mint közreműködő díjazására vonatkozó különös szabályokat a szakértők díjazására vonatkozó szabályoktól elkülönítve helyezi el a Javaslat.

A 300. §-hoz

A Javaslat a szakértőt bizonyítási eszközként, a szakvéleményt bizonyítékként szabályozza. A szakértővel történő bizonyítás a hatályos perrenddel egyezően továbbra is akkor nélkülözhetetlen, ha releváns tények észlelése vagy értékelése speciális, tehát nem köznapi és nem jogi ismereteket kíván. Újításként azonban a Javaslat a gyakorlati igényeket törvényi szintre emelve a szakértő alkalmazásának másik eseteként rögzíti a jogvita kereteinek a meghatározását is, hiszen számos esetben előfordul, hogy szakismeret nélkül az sem állapítható meg, hogy az érvényesített jog alapjául feltüntetett tényeket a fél milyen alapon vitatja. E szabályból is következően a szakértő alkalmazására már a perfelvételi szakban is sor kerülhet.

A Javaslat értelmében a szakértő nem csak a hatályos Pp. által is ismert kirendelés, hanem a fél megbízása útján is igénybe vehető. A fél tehát a tárgyalási elv következetes érvényesítésének megfelelően a szakértővel létesített szerződéses jogviszony következményeként, bírói közreműködés nélkül is szolgáltathatja a bizonyítékot. A Javaslat a magánszakértői bizonyítás intézményesítésével a magánszakértői vélemény a bizonyításban betöltött szerepét tekintve egyértelmű helyzetet teremt, mivel azt a bírói gyakorlat jelentősen eltérően ítélte meg. A szabályozás szerint a bizonyító fél választhat a megbízott és a kirendelt szakértő alkalmazása között, sőt az sem feltétlenül szükséges, hogy a szakértőt a bíróság rendelje ki, ugyanis a bizonyítás más eljárásban kirendelt szakértő szakvéleményével is

megtörténhet. Ezzel együtt, ha a fél szakértővel kíván bizonyítani, úgy az alkalmazási módok közül választania kell, ugyanis a Javaslat a perhatékonyság követelményét szem előtt tartva azt nem engedi meg, hogy a fél egy adott szakkérdés vonatkozásában egymással párhuzamosan, vagy egymást követően különböző módon igénybe vett szakértővel joghatályosan bizonyítson.

A Javaslat szerint sem a kirendelt, sem a magánszakértő nem lehet bárki, aki különleges szakértelemmel rendelkezik. Az alkalmazás módjától függetlenül a szakértő csak az igazságügyi szakértőkről szóló törvény szerinti szakértő vagy az ott meghatározott feltételek szerint, az ott meghatározott eseti szakértő lehet. Ezzel összefüggésben hangsúlyozandó, hogy a Javaslat nem ismétli meg azokat az alapvetően a szakértőkre és a bíróságra irányadó eljárási szabályokat, amelyeket az igazságügyi szakértőkről szóló törvény is tartalmaz. A szakértői bizonyítás során ezeket a Javaslat külön utalásának a hiányában is értelemszerűen alkalmazni kell.

A 301. §-hoz

A hatályos szabályok jelentős megváltoztatására a kizárás tekintetében nincs indok, a rendelkezések, mind a magánszakértő, mind a kirendelt szakértő vonatkozásában irányadóak. A magánszakértői bizonyítás szabályozása azonban a szakértői elfogultság szükségszerű jelentésváltozását kell, hogy magával hozza. A magánszakértői vélemény benyújtásának a törvényi lehetősége önmagában kizárja ugyanis azt, hogy csak is amiatt, hogy a szakértő a fél megbízottja, a szakértő elfogultnak minősüljön.

A 302. §-hoz

A Javaslat valamennyi polgári perben általánosan lehetővé teszi a magánszakértő igénybevételét, viszont kifejezésre juttatja azt, hogy jogszabály megtilthatja a magánszakértő alkalmazását, ha azt a perben érvényesített igény, vagy a szakkérdés jellege megkívánja.
A Javaslat értelmében a bizonyításban érdekelt fél döntheti el, hogy az adott szakkérdést magánszakértővel vagy kirendelt szakértővel kívánja bizonyítani. Ha a magánszakértői utat választja, úgy a szakvélemény benyújtására indítványt kell tennie, a nélkül joghatályos szakvéleményt nem csatolhat az iratokhoz.
Az indítványra irányadóak a bizonyítás általános és a perrend egyéb vonatkozó szabályai, így a bíróság ezeket alkalmazva dönti el, hogy az indítványnak helyt ad, vagy sem és, ha igen akkor mikor. A szakértő alkalmazásának e módjánál – ellentétben a kirendeléssel – az indítványban nem kell feltüntetni a szakértő által megválaszolandó konkrét kérdéseket. Magánszakértői vélemény esetében ugyanis a szakértőnek nem a bíróság végzésben feltüntetett utasítása alapján, hanem a fél megbízásának megfelelően, a fél által szolgáltatott adatok alapján kell eljárnia.
A szakkérdés minél teljesebb körű tisztázása érdekében a Javaslat lehetőség ad arra, hogy, ha a bizonyító fél magánszakértői vélemény benyújtására tett indítványt, úgy ugyanazon szakkérdés vonatkozásában az ellenfél is megtegye ugyanezt, hasonlóan ahhoz, mint amikor az ellenfél is felajánl egy a fél által bizonyítandó tényre vonatkozóan tanú– vagy okirati bizonyítást.
Ha az indítványnak a bíróság helyt ad, úgy a fél a bíróság által megszabott határidőben köteles benyújtani a megbízása alapján eljáró szakértő által készített bizonyítékot.
A Javaslat a szakértői bizonyítás sikerét veszélyeztető bonyolultság elkerülése érdekében nem engedi a megbízott magánszakértők, és így a magánszakértői vélemények halmozását akkor,

ha ugyanazon szakkérdés tekintetében több fél kötelezett a bizonyításra, vagy ha a bizonyító félnek több ellenfele van.
A Javaslat szabálya értelmében a magánszakértői vélemény benyújtása indítványozásának a – bizonyítás általános szabályaiból következőkön kívül fontos – végső korlátja a kirendelt szakértő vagy a más eljárásban kirendelt szakértő alkalmazása. A szakértői bizonyítás önmagában jelentős idővel és költséggel jár, így a szabályozás a perhatékonyság érdekében azt sem engedi, hogy a fél a kirendelt szakértő alkalmazását követően, már az elkészített szakvéleménye tekintettel és úgy nyújtson be magánszakértői véleményt, hogy a magánszakértővel történő bizonyítás lehetőségével már korábban, a kirendelés előtt is élhetett volna.

A 303. §-hoz

A Javaslat egyfelől jogosultságokat ad a magánszakértőnek azért, hogy a feladatát a megbízásnak megfelelően, teljes körűen el tudja látni, másfelől kötelezettségeket is megfogalmaz a számára azért, hogy a magánszakértői vélemény a megbízó fél által esetlegesen egyoldalúan szolgáltatott adatok miatt ne válhasson egyoldalúvá. A magánszakértőt így az általános szabályok alapján megilleti az iratokba történő betekintés és azok lemásolásának a joga, továbbá jelen lehet a tárgyaláson és ott a szakvéleménye előterjesztését követően kérdések feltevését is indítványozhatja. Egyúttal meg kell, hogy teremtse a lehetőségét annak, hogy a megbízója ellenfele is jelen lehessen az esetleges helyszíni szemlén és vizsgálaton, továbbá, hogy a megbízás tárgya kapcsán nyilatkozhasson. A vele közölt nyilatkozatokat pedig a szakvélemény elkészítése során értékelnie kell. Ha ezeket elmulasztja, a Javaslat szabályai értelmében a szakvéleménye aggályos, azaz önmagában a szakkérdés bizonyításra alkalmatlan lesz.

A 304. §-hoz

A Javaslat értelmében a bíróság gondoskodik arról, hogy a magánszakértői véleményt az ellenfél megkapja. Az ellenfél az ellenbizonyítás keretében jogosult arra, hogy a magánszakértőhöz kérdéseket intézzen, függetlenül attól, hogy maga alkalmazott magánszakértőt vagy sem.
Akár az ellenfél a szakvélemény vonatkozásában feltett kérdései, vagy a szakvélemény benyújtást követően felmerült perbeli adatok, vagy a szakvélemények között szakkérdésben fennálló ellentét is indokolhatják azt, hogy a fél az általa benyújtott szakvéleményt kiegészíttethesse. A Javaslat a kiegészítés keretében ad lehetőséget arra is, hogy a fél a szakvéleménnyel kapcsolatban felmerült egyéb aggályokat is kiküszöböltesse. A Javaslat a 316. §-ban határozza meg azt, hogy mely esetekben minősül a magánszakértői vélemény aggályosnak és ott mondja ki azt is, hogy az aggályos szakvélemény szakvéleményként nem vehető figyelembe. A magánszakértői vélemény kiegészíttetése csak indítványra lehetséges, a bíróság hivatalból nem jogosult intézkedni.
A Javaslat a perhatékonyság elvét szem előtt tartva minden lehetőséget megteremt arra, hogy a szakkérdés teljes körűen és minél korábban tisztázódjon, ezért a fél, ha a célszerűnek látszik a szakvélemény szóbeli kiegészítése céljából a magánszakértője a tárgyalásra történő előállítását is indítványozhatja. Ha a bizonyító fél és az ellenfele is alkalmazott magánszakértőt és a magánszakvélemények között a szakkérdés tekintetében ellentét áll fenn, úgy a Javaslat szerint bármelyik fél azt is indítványozhatja, hogy a szakértők egymás jelenlétében, ugyanazon a tárgyaláson adjanak számot az ellentét indokairól. Az ellentét fennállása esetén a szóbeli kiegészítés azért fontos, mert ennek hiányában a Javaslat kifejezett szabálya értelmében a magánszakértői vélemény aggályosnak minősül.

A 305. §-hoz

A Javaslat e szabálya azokat az eseteket jeleníti meg, amikor a fél a korábbi helyett személyében más magánszakértő alkalmazására jogosult. E szerint másik magánszakértő alkalmazását a kizárás esetén felül, kizárólag a féltől független, a magánszakértő személyében rejlő, a szakvélemény kiegészítése benyújtását meggátló okok (például a szakértő halála) indokolhatják.

A 306. §-hoz

A Javaslat a szakértői bizonyítás egy a gyakorlatban széles körben alkalmazott módjaként lehetővé teszi, hogy a bizonyító fél a peres eljárástól eltérő eljárásban, ugyanazon szakkérdés vonatkozásában készült szakvéleménnyel bizonyítson. Ezzel ugyanis a perben megtakarítható a szakértő kirendelésével szükségszerűen együtt járó idő és költség egy jelentős része. A Javaslat a szóba jöhető eljárások körét nem szűkíti le a polgári eljárásra, így például egy büntetőeljárásban készült szakvéleményt is fel lehet használni, továbbá a bizonyító fél e szabályok szerint bizonyíthat az igazságügyi szakértő nemperes eljárásban történő kirendeléséről szóló törvény vagy az egyes közjegyzői nemperes eljárásokról szóló törvény alapján eljárt szakértő szakvéleményével is.
A Javaslat a magánszakértői bizonyításhoz hasonlóan az ott fennálló indokok miatt a szakértői bizonyítás ezen módját is korlátozza. Nem engedi ugyanis azt, hogy a bizonyító fél azt követően használja fel szakvéleményként a más eljárásban készült szakvéleményt, hogy az adott szakkérdés tekintetében már alkalmazott magán vagy kirendelt szakértőt.
A bizonyító fél más eljárásban alkalmazott magánszakértő szakvéleményét nem, csak és kizárólag kirendelt szakértő szakvéleményét használhatja fel. Ha a bíróság az erre irányuló indítványnak helyt ad, úgy vagy a felet hívja fel a szakvélemény benyújtására vagy maga intézkedik annak beszerzése iránt.
A Javaslat mind a bizonyító félnek, mind a bizonyító fél ellenfelének lehetőséget biztosít arra, hogy a peranyag részévé vált szakértői vélemény vonatkozásában kérdések megválaszolását indítványozza, vagy, ha a szakvélemény aggályos, úgy azt, hogy a szakértő az aggályosság kiküszöböléséhez szükséges felvilágosítást adja meg. A Javaslat a kirendelt szakértő alkalmazására vonatkozó szabályai értelmében ez a szakértő kirendelésének az indítványozását is jelenti egyúttal.
A bizonyítási eljárás során egyebekben a Javaslat a más eljárásban felvett bizonyítás eredményének felhasználására vonatkozó szabályait is alkalmazni kell.

A 307. §-hoz

A Javaslat taxatív módon felsorolja azokat az eseteket, ha a szakértő kirendelés útján alkalmazható. Az első, alapeset szerint kirendelésnek akkor van helye, ha a bizonyító fél nem alkalmazott magán– vagy más eljárásban kirendelt szakértőt. Ez múlhat a fél választásán, vagy akár például azon is, hogy magánszakértő alkalmazását az adott esetben jogszabály tiltja. A kirendelés második esetkörét a magánszakértői bizonyítás elégtelensége indokolja. E szerint, ha a magánszakértői vélemény – két szakvélemény esetén mindkettő – aggályos, akkor a szakkérdés tisztázása érdekében szükség van újabb szakvélemény beszerzésére. A Javaslat szabálya értelmében aggályos a magánszakértői vélemény akkor is, ha közte és a másik magánszakértői vélemény között a szakkérdésben ellentét áll fenn, de egyéb aggályossági okok a vélemények tekintetében nem állnak fenn. Ez utóbbi esetben a kirendelés lehetőségének az oka az, hogy a bíróság szabad mérlegelési joga szakkérdésben nem

érvényesül, azaz a szakvélemények közötti ellentmondás a bíró értékelő tevékenysége keretében nem szüntethető meg. Végül szakértő perbeli kirendelésére sor kerülhet a más eljárásban kirendelt szakértő szakvéleményével kapcsolatosan is akkor, ha az a felek által feltett kérdések megválaszolása vagy az aggályosság kiküszöböléséhez szükséges felvilágosítás megadása érdekében kiegészítésre szorul.
A tárgyalási elvnek megfelelően a szakértő alkalmazására a kirendelés esetén is csak a fél indítványára van lehetőség, a Javaslat az officialitásnak csak törvényben meghatározott esetben enged teret. A kirendelés alapesete tekintetében az indítvány addig terjeszthető elő, ameddig a Javaslat szabályai értelmében minden más bizonyítási indítvány. A Javaslat ehhez képest kivételszabályt rögzít a kirendelés egyéb azon eseteire, amikor a kirendelést már megelőzte szakértő alkalmazása. A kirendelésre irányuló indítvány értelemszerűen ekkor már az érdemi tárgyalási szakban is előterjeszthető.
A Javaslat a bizonyítási eljárás általános szabályainál rendezi a bizonyítási indítvány kötelező tartalmi elemeit. E helyütt csak a szakértő kirendelésénél irányadó speciális szabályt tartalmaz. A rendelkezésben a Javaslat a feleket terhelő peranyag-szolgáltatási kötelezettség elvének az érvényesítése érdekében alapvetően a felekre bízza a szakértő által megválaszolandó kérdések meghatározását, a kérdésektől a bizonyíték tartalma és adott esetben a bizonyítás sikere ugyanis jelentős mértékben függ.

A 308. §-hoz

A kirendelés fogalom-meghatározását, a szakértők és a bíróság a kirendeléssel összefüggő perbeli jogait és kötelezettségeit, továbbá a kirendelés tartalmi elemeit az igazságügyi szakértőkről szóló törvény tartalmazza. A Javaslat csak azokat a szabályokat határozza meg, amelyek speciálisan a polgári peres eljárásra irányadóak.

A Javaslat főszabályként a per ésszerű időn belül történő befejezése érdekében egy szakértő kirendelését írja elő. A szakértő személyének a kiválasztása vonatkozásában, a kirendelt szakértő minél erőteljesebb legitimációjának biztosítása érdekében fenntartja a hatályos szabályozást, amely szerint a bíróság csak a felek megállapodása hiányában választja ki a szakértő személyét. Ez alól értelemszerű kivételt jelent, ha a kirendelés célja a más eljárásban már egyszer eljárt szakértő véleményének a kiegészítése. Ekkor a már eljárt szakértőt kell kirendelni, ha pedig ez bármely, a szakértő személyében rejlő okból nem lehetséges, úgy a főszabályt kell alkalmazni.
A bíróság szerepe a kirendelésnél kétirányú. Egyrészt a bíróságot a Javaslatban rendszerszinten megjelenő közrehatási kötelezettség a szakértői bizonyítás során is terheli, azaz adatokra és kérdésekre vonatkozó figyelemfelhívással együttműködik a féllel. Másrészt a szakértő részére a kirendelést az indítvány alapján a bíróság kell, hogy elkészítse. A gyors és hatékony szakértői bizonyítás érdekében a bíróság gondoskodik arról, hogy a szakértő világos, egyértelmű, ellentmondásmentes feladatmeghatározást kapjon. A Javaslat értelmében a bíróság is jogosult kérdések feltevésére, de a felek rendelkezési jogának a sérelme nélkül. A kérdések ezért csak azon bizonyítandó tényállítások kapcsán tehetők fel, amelyek vonatkozásában a fél is feltüntetett kérdést. A bíróság a kérdések kapcsán ezen túl egy szűrő szerepet is betölt, megakadályozván azt, hogy a szakértő nem az ügyre, nem a kompetenciájába vagy a bíróság jogkörébe tartozó kérdést is megválaszoljon.
A bizonyítás a kirendelés esetében alapvetően írásbeli szakvéleménnyel történhet, a Javaslat azonban lehetővé teszi azt is, hogy a bíróság a szakértőt a tárgyalásra idézze a szóbeli szakvélemény előadása céljából. A Javaslat az idézés lehetséges két okát azok hangsúlyozása végett külön is kiemeli.

A Javaslat szövegezésbeli pontosítással annak szükségessége okán fenntartja a hatályos Pp. a szakértői munkatervre vonatkozó szabályait. Amennyiben a fél a munkaterv ismeretében nem kéri a szakértői munka elvégzését, úgy a szakértőt a bíróságnak fel kell mentenie, de a felmentés egyéb eseteitől eltérően más szakértő kirendelésének hivatalból nem, kizárólag indítványra van helye.

A 309–311. §-hoz

A véleménynyilvánítási képességnek és megtagadási jognak a hatályos Pp. szerinti szabályainak a megváltoztatására nincs indok. Ugyanez – a tárgykör kapcsán – elmondható a tanúvallomás esetében is, így a Javaslat a Pp.-nek a tanúk szabályaira utaló rendelkezését fenntartja.

A Javaslat felsorolja azokat az okokat, amikor a bíróság a szakértőt fel kell, hogy mentse. A felmentés nem függ a fél erre irányuló kérelmétől, a bíróság – amint a felmentési ok a tudomására jut – hivatalból köteles eljárni.

A Javaslat egymástól élesen elkülönítve szabályozza a más és az új szakértő intézményét. Más szakértő kirendelését alapvetően a szakértő személyében rejlő okok, míg az új szakértő kirendelését a szakvéleményhez kapcsolt okok indokolják.
Más szakértő kirendelésekor így főszabály szerint nem áll rendelkezésre szakvélemény, míg új szakértő kirendelésekor minden esetben. Más szakértő kirendelését a Javaslat értelmében a szakértő a perből való kizárása vagy felmentése indokolhatja. A kirendelt szakértő személyének a megváltoztatása nem minősül bizonyítási cselekménynek, ahhoz külön indítványra nincs szükség. A bíróság hivatalból köteles eljárni azzal, hogy a más szakértő személyében a felek ugyanúgy megállapodhatnak, mint a megelőző szakértő esetében.

A 312. §-hoz

A Javaslat a kirendelt szakértő vonatkozásában csak olyan jogosultságot rögzít, amely kifejezetten a polgári perbeli szerepéhez kapcsolódik, és amelyet az igazságügyi szakértőkről szóló törvény nem tartalmaz. A szakértői vizsgálat vonatkozásában fenntartja a hatályos Pp. vonatkozó szabályát és a vizsgálat akadályozása esetére a szemle szabályait rendeli alkalmazni.

A 313. és 314. §-hoz

A Javaslat a kirendelt szakértő írásbeli szakvéleménye kapcsán is előírja, hogy azt a bíróságnak kell kézbesíteni a felek részére.
A hatályos szabályozásnak megfelelően minden félnek, külön feltétel nélkül megadja a jogot arra, hogy akár az írásbeli, akár a szóbeli szakvélemény előterjesztése, illetve előadása után a szakvéleményre vonatkozóan kérdéseket tegyen fel akkor is, ha egyébként a szakvélemény nem szenved semmilyen fogyatékosságban. Ezen felül lehetőség van arra is, hogy a felek a szakvélemény aggályosságának a kiküszöböléséhez szükséges felvilágosítás megadása érdekében kérjék a szakvélemény kiegészítését. A bíróság vagy írásbeli kiegészítésre hívja fel a szakértőt vagy a szóbeli kiegészítés érdekében – akár újra – megidézi, attól függően, hogy az adott esetben melyik a célravezetőbb.
A Javaslat szerinti rendszerben a szakértő a kiegészítések számától függetlenül a perben egy szakvéleményt ad, legfeljebb több részletben.

A 315. §-hoz

A Javaslat kizárólag egy esetben, akkor teszi lehetővé új szakértő kirendelését, ha az aggályosság megszüntetésére irányuló kísérlet sikertelen volt. Önmagában azon az alapon tehát nincs lehetőség a kirendelt szakértő kicserélésére és így a szakvélemények többszörözésére, hogy a fél nem ért egyet a szakértő következtetéseivel vagy válaszaival. A 316. § szerint aggályos szakvélemény ugyanezen paragrafus szerint a bizonyításra viszont alkalmatlan, így a kirendelt szakértővel lefolytatott bizonyítás megismétlése nélkülözhetetlen. Új szakértő kirendelésére is csak a fél indítványára van lehetőség.
A Javaslat a külön jogszabály szerinti igazságügyi szakértői testület alkalmazását kötelezővé teszi akkor, ha az új szakértő kirendelését követően, további új szakértő kirendelése válik szükségessé és a szakkérdés a jogszabály szerint az igazságügyi szakértői testület szakterületébe tartozik.

A 316. §-hoz

A Javaslat szerinti szakértői bizonyítás hangsúlyos elve az, hogy a bíróság a szakvélemény szakmai szempontú megítélésére nem lehet képes, így önmagában nem adhat alapot a szakvélemény a bizonyítékokból való kirekesztésére illetve a szakértő lecserélésére az, hogy a felek a szakvéleményt szakmai indokokra hivatkozással nem fogadják el. Számos olyan körülmény van azonban, amely fennállása esetén szakismeret nélkül is megállapítható, hogy a szakvélemény nem alkalmas a bizonyításra. A Javaslat ezen fogyatékossági okokat egy fogalom keretében, összegyűjtve szabályozza. A rendelkezés megfogalmazásából következően a konkrétan meghatározottakon kívül más körülmények (pl.: formális logika szabályainak a megsértése) is kétséget ébreszthetnek a szakvélemény helytállósága tekintetében.
A Javaslat a magánszakértői vélemény kapcsán a fentieken felül további, az aggályosság körébe vont okokat is rögzít. Így, ha a magánszakértő nem tett eleget a Javaslatban szabályozott kötelezettségeinek, mert például nem vette figyelembe a megbízója ellenfelének a nyilatkozatát, akkor a magánszakértői vélemény aggályosnak minősül. Ugyanez a helyzet áll fenn akkor is, ha a fél a magánszakértői véleményt nem egészíttette ki az ellenfél kérdéseivel vagy a magánszakértője a tárgyaláson nem adta szóbeli indokát annak, hogy a szakvéleménye az adott szakkérdésben miért tér el az ellenfél által benyújtott magánszakértői véleménytől. A kirendelés második esetkörénél kifejtett elv alkalmazása miatt a Javaslat aggályosnak minősíti az egymással szakkérdésben ellentétes szakértői véleményeket akkor is, ha egyébként más aggályossági okok a szakvélemények vonatkozásában nem állapíthatóak meg.
A Javaslat az aggályos szakvéleményt, továbbá a kizárt, a kirendelés alól felmentett szakértő szakvéleményét, továbbá az olyan szakvéleményt sem tekinti szakvéleménynek, amit a törvény előírásait megszegve terjesztettek be. Ilyennek tekinthető például az a magánszakértői vélemény, amit a kirendelés után nyújtottak be.

A 317. §-hoz

A Javaslat a felek eljárás-támogatási kötelezettsége és a rendelkezési elv mellett jelentős hangsúlyt fektet a bíróság közrehatási kötelezettségére is. A Javaslat ennek megfelelően a szakértői bizonyításban is megosztja a feladatokat a bíróság és a fél között. Tételesen felsorolja azokat a bírói aktivitást igénylő eseteket, ahol fennáll a lehetősége a bizonyítás vagy ellenbizonyítás hibás rendelkezés miatti sikertelenségének. A figyelemfelhívásban megmutatkozó bírói közrehatás azonban nem teremt kötelezettséget a fél számára. A fél tehát

saját döntése szerint élhet az indítványozás vagy egyéb percselekmény teljesítéséhez fűződő jogával.
A Javaslat feljogosítja a bíróságot arra is, hogy a szakvélemény vonatkozásában hivatalból elrendelje az egyébként indítványhoz kötött bizonyítást akkor, ha a törvény szerint a perben a bizonyítást hivatalból kell lefolytatni.

A 318. és 319. §-hoz

A Javaslat értelmében a fél a magánszakértőnek kifizetett megbízási díjat a perköltségre irányadó szabályok szerint felszámíthatja, azaz pernyertessége esetére igényt tarthat annak megtérítésére.
A Javaslat a hatályos szabályozással egyezően rendezi a szakértői munkaterv elkészítése költségének az előlegezését, továbbá a viselését akkor, ha a kirendelésre a fél érdekköréből származó okból nem kerül sor.
Az előlegezés főszabálya szerint a szakértői díjat a bizonyító félnek, tehát annak kell előlegeznie, akinek érdekében áll, hogy az adott, speciális szakismeretet igénylő tényállítást a bíróság valósnak fogadja el. A kirendelt vagy más eljárásban kirendelt szakértő már elkészített szakvéleményének a pótlólagos díjfizetési kötelezettséggel járó kiegészítése azonban része lehet az ellenbizonyításnak is, ez esetben pedig a kiegészítést indítványozó és a bizonyító fél egymástól elkülönül. Ekkor az előlegezés főszabályának rendező elve nem érvényesülhet, ezért a szakértői díj előzetes megfizetése a Javaslat kivételszabálya szerint az indítványozó fél kötelezettsége.
A Javaslat a kirendelt szakértő díjának megállapítása kapcsán csak a fellebbezési jogot szabályozza, tekintettel arra, hogy a hatályos perrendben megjelenő és szükséges további rendelkezéseket az igazságügyi szakértőkről szóló törvény tartalmazza.

A Javaslat a szakértő késedelme esetén alkalmazandó díjcsökkentés módját a hatályos szabályok szerint rendezi.

A 320–322. §-hoz

A Javaslat a hatályos Pp.-hez hasonlóan továbbra is mellőzi az okirat fogalmának rögzítését. A polgári eljárásjog egyik alapelve, hogy a felek kötelesek szolgáltatni a per eldöntéséhez szükséges bizonyítékokat, ezért a Javaslat rögzíti, hogy amennyiben a fél tényállításait okirattal kívánja bizonyítani, az okiratot beadványához kell csatolnia vagy a tárgyaláson be kell mutatnia, azaz az okiratot rendelkezésre kell bocsátania. A Javaslat bevezeti az „okirat rendelkezésre bocsátása” kifejezést, amely adott helyzethez képest jelentheti az okirat beadványhoz mellékelését, és jelentheti az okirat tárgyaláson történő bemutatását is. Szükség esetén pedig a bíróság az ellenérdekű felet is kötelezheti az okirat rendelkezésre bocsátására.

A szemle szabályai bővülnek, és a hatályos polgári perrendtartáshoz képest új elemek jelennek meg, melyek alkalmazhatók abban az esetben, ha perben részt nem vevő személytől kell beszerezni az okiratot. Ugyanezek a szabályok az okirat helyszínen történő megszemlélésére is alkalmazhatók.

Az okirati bizonyítás prioritását deklarálja az a szabály, hogy az okirattal bizonyítható tényekkel kapcsolatban a bíróság az egyéb bizonyítást mellőzheti.

A Javaslat rendelkezik az okiratokról készített másolatok felhasználásáról is. Ésszerű és a perhatékonyságot is növeli az, ha valamely okirat másolati példánya szerepel az iratok között,

hiszen az eredeti – esetlegesen nem rekonstruálható irat – csatolása, felhasználása költséges, és fölösleges is lehet. Ugyanakkor az eredeti irat beszerzése nem mellőzhető, ha éppen az okirattal kapcsolatban – például az ahhoz fűződő vélelem megdöntése kapcsán – folyik a bizonyítási eljárás, vagy a bíróság bármely okból szükségesnek tartja az eredeti okirat rendelkezésre bocsátását.

Adódhat olyan helyzet, amikor a bizonyítani kívánó fél közvetlenül nem férhet hozzá valamely irathoz, ekkor a bíróság intézkedik ennek a beszerzéséről. Abban az esetben pedig, ha minősített adatot, titkot tartalmazó irat beszerzése történik meg, annak felhasználhatóságát – a hatályos Pp.-hez hasonlóan – a Javaslat is szigorú keretek közé szorítja.

A 323. és 324. §-hoz

A Javaslat a hatályos Pp.-ben foglaltaknak megfelelően, ugyanakkor némileg átstrukturálva tartalmazza a közokirat kiállítására jogosultak körét, a közokirathoz fűződő vélelmet, illetve azt, hogy a közokirat mit bizonyít. A Javaslat is értelemszerűen lehetővé teszi azt, hogy jogszabály adathordozótól függetlenül más dolgot is közokirattá nyilvánítson. A Javaslat a közokiratról készített másolat szabályait is egyszerűsíti, átláthatóbbá teszi, továbbá figyelembe veszi az E-ügyintézési tv. rendelkezéseit is, amely a hiteles másolatkészítés körében is tartalmaz előírásokat.

A 325. §-hoz

A Javaslat alapvetően a hatályos Pp.-ben foglaltak szerint rendelkezik a teljes bizonyító erejű magánokiratokról. Ugyanakkor a teljes bizonyító erejű magánokiratokkal kapcsolatos újdonság az, hogy amikor két tanú igazolja az aláírás valódiságát, az eddigi aláírás és lakóhely mellett az olvasható aláírást is megkívánja a Javaslat. Abban az esetben ugyanis, amikor a teljes bizonyító erejű magánokirathoz kapcsolódó vélelemrendszer megdöntésével kapcsolatban folyik bizonyítási eljárás, rendkívül fontos a tanúk felkutatása, megidézése, azonban a hatályos törvény csak az aláírást és a lakóhelyet követeli meg. Az aláírás azonban nem mindig olvasható, ezért a Javaslat megkívánja, hogy a tanúk a nevüket olvashatóan is feltüntessék. Ezzel a Javaslat követi azt a mindennapi gyakorlatot, amely során az aláírás mellett az olvasható név feltüntetése is szükséges.

A Javaslat megtartotta a teljes bizonyító erejű magánokiratokhoz kapcsolódó vélelmeket, melyek az aláírás valódiságához fűznek jogkövetkezményeket.

A 326. §-hoz

Ha valamely magánokirat nem felel meg a teljes bizonyító erejű magánokiratokkal szemben támasztott törvényi feltételeknek, akkor egyszerű magánokiratnak minősül, melynek bizonyító erejét a bíróság főszabály szerint a tényállás szabad megállapításának elve és a bizonyítékok szabad mérlegelésével veszi figyelembe.

A 327. §-hoz

A Javaslat a jogi személy által kiállított vagy őrzött okiratról készült másolat bizonyító erejére vonatkozó előírást a hatályos Pp. szabályozásához képest egyszerűbb, átláthatóbb módon tartalmazza.

A 328–330. §-hoz

A szemle a bizonyításnak az a módja, amely során a bíróság közvetlen érzékeléssel szerez meggyőződést valamely perben jelentős tény fennállásáról vagy annak hiányáról. A szemle elrendelésének feltételein nem változtat a Javaslat, de a hatályos Pp. 188. § (1) bekezdésének átfogalmazásával egyértelművé teszi, hogy a szemle lefolytatásának célja is valamely bizonyítandó tény megállapíthatósága, a vizsgálat, illetve megfigyelés alatt álló tény tehát nem pusztán a szemletárgyak egyike.

A bizonyítás eszközei között újként nevesíti a Javaslat a képfelvételeket, a hangfelvételeket, a kép- és hangfelvételeket, amelyek a technikai fejlődés következtében, a digitális kép- és hangrögzítés elterjedésével egyre nagyobb jelentőséget kapnak a polgári perben felvett bizonyítás során. Ezeket a bizonyítási eszközöket a hatályos Pp. rendszerében a tárgyi bizonyítási eszközök kategóriájába sorolta hagyományosan a jogirodalom. A kép- és hangfelvételek azonban minőségileg különböznek az egyéb tárgyi bizonyítási eszközöktől: nem valamilyen dolog jelenbeli állapotát, hanem valamilyen múltbeli eseményt vagy – állókép esetén – múltbeli állapotot érzékeltetnek. Az ilyen felvételek által a múltból közvetített információkat a felvételek lejátszásával, megtekintésével sajátíthatja el a bíróság, következésképp ezeknek a bizonyítási eszközöknek a felhasználására is szemle keretében kerülhet sor.

A Javaslat szabályozza azt az esetet is, amikor a szemletárgy birtokosa a felektől különböző harmadik személy. Rendelkezik a Javaslat továbbá arról, hogy mely esetben nem rendelhető el a szemle, és ettől megkülönbözteti azt az esetet, amikor a szemle elrendelésére sor kerül, de a szemletárgy birtokosa megtagadhatja a szemle tárgyának bemutatását vagy a szemle foganatosításának lehetővé tételét.

A Javaslat lehetőséget teremt arra is, hogy a szemlét a bíróság elektronikus hírközlő hálózat útján folytassa le. Ez hozzájárul a polgári per költséghatékonyságához és elősegíti az eljárás ésszerű időn belüli befejezését is.

A 331. §-hoz

A Javaslat részletesen szabályozza a szemle foganatosítását. A hatályos rendelkezésekhez hasonlóan figyelemmel van azokra az esetekre, amikor a szemle foganatosítása nem lehetséges a bíróság hivatalos helyiségében tartott tárgyalás keretében a szemle tárgyának jellege, mozgathatóságának hiánya, nehézsége vagy más körülmény miatt. Figyelemmel van ugyanakkor arra is, hogy míg a tárgyaláson foganatosított szemle a tárgyalás nyilvánosságához igazodóan nyilvános, magántulajdonban lévő helyszínen történő foganatosítás esetén nem várható el a tulajdonostól, hogy olyan érdeklődők számára is biztosítsa a magántulajdonába való belépést, akik a perben nem érdekeltek és a szemlénél való közreműködésük sem indokolt. A nyilvánosság viszont csak erről a földrajzi területről tartható távol, amennyiben tehát a szemle foganatosítására részben közterületen kerül sor, a nyilvánosság korlátozására csak a tárgyalás nyilvánosságának korlátozását lehetővé tevő szabályok szerint kerülhet sor.

A tárgyaláson foganatosított szemle esetén meghatározott kényszerítő eszközök állnak a bíróság rendelkezésére a rend fenntartásának és az eljárás előmozdításának biztosításához. A helyszínen foganatosított szemle viszont tárgyaláson kívüli eljárási cselekmény, ezért indokolt külön is megadni a jogot a bíróság számára a rend fenntartásához szükséges kényszerítő

eszközök alkalmazásához. A hatályos Pp. is előírja, hogy a rendőrség közreműködése igénybe vehető, de ennek módjáról nem rendelkezik. A Javaslat ezt pótolja, és kimondja, hogy a végrehajtási kényszer alkalmazásának szabályai szerint vehető igénybe a rendőrség közreműködése; a végrehajtási kényszer alkalmazásában való rendőrségi közreműködés szabályait pedig tartalmazza a bírósági végrehajtásról szóló törvény.

A 332. és 333. §-hoz

A Javaslat pótolja a hatályos Pp. hiányosságát, amikor egyértelműen előírja, hogy a szemle foganatosításáról, az annak során elhangzott nyilatkozatokról, észrevételekről, a bíróság által észlelt tényekről jegyzőkönyvet kell készíteni. Emellett a Javaslat a technikai fejlődés eredményeire is tekintettel felhívja a figyelmet a szemle során szerzett meggyőződés egyéb módokon való kiegészítő dokumentálásának lehetőségére.

A Javaslat továbbra is biztosítja a hatályos szabályozásnak megfelelően a szemletárgy birtokosának a zárt adatkezelésre vonatkozó jogát a tanúra vonatkozó szabályozásra utalással.

Szintén a tanú tekintetében rögzített szabályokra utalással rendezi a Javaslat a szemletárgy birtokosának költségigényre vonatkozó jogosultságát.

A 334. §-hoz

A Javaslatban szerint a bizonyítás foganatosítására az osztott perszerkezetben az érdemi tárgyalási szakban kerül sor. Adódhatnak azonban olyan váratlan, vagy előre nem látott körülmények, amelyek szükségessé tehetik a bizonyítási eljárás előbbre hozatalát. Az előzetes bizonyítás szabályai szerint a kérelem folytán a bizonyítás foganatosítására sor kerülhet a perindítás előtt, vagy a perindítást követően a perfelvételi szakban is. A Javaslat továbbra is egységesen állapítja meg az előzetes bizonyítás elrendelésének feltételeit, függetlenül attól, hogy annak kérelmezésére a per megindítása előtt vagy alatt, a perfelvételi szakban kerül-e sor.

Az előzetes bizonyítás elrendelésének feltételei a hatályos Pp. 207. §-ában rögzített szabályokat követik egyetlen eltéréssel: a Javaslat nem nevesíti külön a 207. § *c)* pontjában foglalt azon esetkört, mely szerint akkor is helye van az előzetes bizonyítás elrendelésének, ha valamely dolog hiányaiért a felet szavatosság terheli: azaz ha a hiány fennállásával a szavatossági kötelezettség megvalósul, vagy a hiány fenn nem állása miatt a szavatossági kötelezettség nem áll fenn. E feltétel mellőzésének indoka az, hogy a szavatossági felelősség ilyen módon történő kiemelése és nevesítése szükségtelen, mert a szavatosság körében a jogérvényesítés jellege, szigorú határidőhöz kötöttsége miatt az *a)* pontban nevesített esetkörbe sorolható.

A 335. §-hoz

Az előzetes bizonyítás elrendelésére illetékes bíróságon a Javaslat nem változtat, csupán átfogalmazza a 208. § (1) bekezdésében írt szabályt. A perindítást megelőzően a kérelmet – a kérelmező választása szerint – a kérelmező lakóhelye szerint illetékes járásbíróságnál, vagy annál a járásbíróságnál lehet előterjeszteni, amelynek területén a bizonyítás a legcélszerűbben folytatható le. A perindítással egyidejűleg vagy azt követően a kérelmet a perre hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bíróságnál (perbíróságnál) kell előterjeszteni. A Javaslat egyértelművé teszi, hogy ez a szabály kizárólagos illetékességet keletkeztet.

A 336. §-hoz

A hatályos Pp. 208. § (2) bekezdése jelenleg is tartalmazza az előzetes bizonyítás elrendelésére irányuló kérelem kötelező tartalmi elemeit. Ezt a felsorolást pontosítja, kiegészíti a Javaslat az előzetes bizonyítás elrendelésére irányuló határozott kérelemmel, illetve a bíróság illetékességét megalapozó adatok körével. Az előzetes bizonyítás elrendelésére irányuló kérelemben a felperes által érvényesíteni kívánt jog megjelölése szükségtelen, annak a kérelem elbírálására kiható jelentősége nincs, és ha a perindítás előtt terjeszti elő a fél a kérelmét, akár az is előfordulhat, hogy az előzetes bizonyítás eredményeként a perindításra nem fog sor kerülni.

A felek kérelemben történő megjelölése azért nélkülözhetetlen, mert a kérelem elbírálása során biztosítani kell, hogy az ellenérdekű fél is gyakorolhassa eljárási jogait. Erre tekintettel, ha az ellenérdekű fél ismeretlen, azt kellőképpen valószínűsítenie kell a kérelmezőnek.

A hiányosan előterjesztett kérelem elbírálására az általános rendelkezéseknél írt szabályokat kell megfelelően alkalmazni.

A 337. §-hoz

A hatályos Pp. 209. § (1) bekezdése alapján az előzetes bizonyítás iránti kérelem elbírálásával összefüggésben a bíróság köteles meghallgatni az ellenérdekű felet. Ezen a szabályon a Javaslat sem változtat, és továbbra is lehetővé teszi a meghallgatás mellőzését, ha az ellenérdekű fél ismeretlen, vagy ha az előzetes bizonyítás elrendelése sürgős. A meghallgatás mellőzését az ellenérdekű fél nem kifogásolhatja, az előzetes bizonyítás során a jogait a bizonyítás foganatosításakor gyakorolhatja, például kérdéseket indítványozhat a szakértőhöz.

Amennyiben a bíróság úgy dönt, hogy a kérelem elbírálásával összefüggésben meghallgatja az ellenérdekű felet, akkor azt megteheti szóban vagy írásban. Szóbeli meghallgatás esetén a kitűzött határnapra a feleket meg kell idézni, írásbeli meghallgatásnál pedig megfelelő határidőt kell tűzni. Mindkét esetben a bíróság köteles megküldeni az ellenérdekű fél részére az előzetes bizonyítás elrendelésére irányuló kérelmet, hiszen az ellenérdekű fél csak a kérelem tartalmának ismeretében tud megfelelően nyilatkozni.

Az előzetes bizonyítást elrendelő végzés nem fellebbezhető határozat, az előzetes bizonyítás elrendelését elutasító végzés azonban igen. Ezért az elutasító határozatot is meg kell küldeni az ellenérdekű félnek (ha ismert) a kérelemmel együtt, és őt is, mint felet megilleti a fellebbezés joga.

A 338. §-hoz

A bíróság által foganatosított előzetes bizonyítás semmiben sem különbözik a per érdemi tárgyalási szakában foganatosított bizonyítástól. Ebből következik az a szabály, hogy az előzetes bizonyítás felvételére a bizonyítás-felvétel általános és különös szabályai is alkalmazandók.

Az előzetes bizonyítás eredményét a perben bármelyik fél felhasználhatja. Nem kizárt tehát az az eset sem, hogy a kérelmező fél ellenfele hivatkozza meg a számára kedvező bizonyítás eredményét.

A 339. §-hoz

Az előzetes bizonyítás során felmerült költségek előlegezésére és viselésére a Javaslat költségeknél írt általános rendelkezéseit kell alkalmazni. Így a bizonyítással kapcsolatos költségeket az a fél előlegezi, akinek az adott tény bizonyítása az érdekében áll, mely az esetek többségében a kérelmezőt jelenti. Előfordulhat azonban az is, hogy az ellenérdekű fél indítványozza a szakértői vélemény kiegészítését, ez esetben az ellenérdekű fél kötelezettsége lesz a díj letétbe helyezése.

Ha az előzetes bizonyításra a pert megelőzően kerül sor, annak költségét a kérelmező előlegezi és viseli, azonban, ha az előzetes bizonyítást per követi, akkor az előzetes bizonyítással összefüggésben keletkezett költségek a perköltség részét képezik majd, melynek tárgyában a bíróság dönt.

A 340. §-hoz

A Javaslat a joghatás kiváltására alkalmas bírói akarat-kijelentések három fajtáját rögzíti, egyúttal megszünteti a hatályos szabályozás egyik hiányát. A Pp. 212.§ (1) bekezdése ugyanis nem tesz említést a bírósági meghagyásról, holott a bíróság a perben nem csak ítélettel vagy végzéssel, hanem bírósági meghagyással is határozhat.
A jogszabályhely a bírósági meghagyás vonatkozásában egy utalást tartalmaz, mivel meghozatalának feltételeit az elsőfokú eljárás szabályai rögzítik. Azzal azonban, hogy a Javaslat a bírósági meghagyást e helyütt is megemlíti, a fentieken felül azt is egyértelművé teszi, hogy a határozatokra vonatkozó általános előírások (pl.: kijavítás) erre a határozati típusra is vonatkoznak.
A Javaslat az ítélet és a végzés megkülönböztetésének az alapján a hatályos Pp.-hez képest nem változtat. E szerint a bíróság a per érdeméről ítélettel, eljárásjogi kérdésről pedig végzéssel határoz.

A 341. §-hoz

A szakasz az ítélet teljességének elvét és az alóli kivételeket szabályozza, megjelenítve ezzel az ítéletek e szempont szerinti osztályozását is.
A Javaslat az érdemi döntés terjedelmére vonatkozó, a bíróság számára megfogalmazott követelményt lényegében a hatályos Pp. szabályával egyezően rögzíti. Abból elhagyja az egyesített perekben érvényesített kereseti kérelemre vonatkozó rendelkezést, mivel annak külön kimondása szükségtelen.
A Javaslat az igényérvényesítő fél érdekeinek a figyelembe vétele és a per egyszerűsítésének követelménye miatt a bíróság mérlegelési körében lehetővé teszi a teljesség elve alóli egyik kivételként a jogvita külön ítélettel történő részleges lezárását. A részítélet a hatályos Pp. szerinti szabályain tartalmában nem, csak szövegezésében változtat. Továbbra sem szabja a tárgyalás folytatásának a feltételeül a részítélet jogerejének a bevárását, és fenntartja annak a lehetőségét is, hogy a viszontkereset és a beszámítás utóbb történő tárgyalása esetén a részítélet jogereje áttörhető legyen. A 3/2000. számú PJE határozatban foglaltakat átvéve rendezi viszont azt a helyzetet, amikor a bíróság a részítéletében a keresetet teljes egészében elbírálja, majd a beszámítást ezt követően alaptalannak találja. Az ítélet rendelkező része ez esetben a beszámítás elutasítását nem tartalmazhatja, az új szabály szerint a bíróságnak ilyenkor a jogerős részítélet hatályában való fenntartásáról kell rendelkeznie.

A Javaslat az elsőfokú eljárás szabályai közt tiltja a látszólagos személyi keresethalmazat előterjesztését, ezzel szemben a látszólagos tárgyi keresethalmazat benyújtását – korlátozásokkal ugyan, de – engedi. A hatályos perrend alapján jelentkező eljárásjogi problémák miatt a Javaslat az ilyen típusú keresettöbbségnek nemcsak a létét, hanem az elbírálását is számos új szabállyal segíti. Így új rendelkezéssel megteremti annak lehetőségét is, hogy a bíróság egy, vagy akár több – más keresettel eshetőleges viszonyban álló – keresetet külön ítélettel elutasítson, ugyanis a jogvita részleges lezárásának indoka sok esetben az eshetőleges keresethalmazat esetében is fennáll. Például, ha a sorrendben utóbb következő kereset vonatkozásában hosszú ideig tartó vagy költséges bizonyításra lenne szükség, úgy indokolt lehet bevárni a sorrendben előrébb álló keresetet elutasító részítélet jogerejét. Így a Javaslat azt is kimondja, hogy a tárgyalás csak a részítélet jogerőre emelkedése után folytatható. A részítélettel a bíróság formálisan is át tud térni a következő kereset tárgyalására, míg ennek hiányában az nem kifejezett bírói cselekménnyel, hanem csak az ahhoz kapcsolódó bizonyítás elrendelésével történhet meg. A halmazatban álló keresetek azonban a legtöbb esetben ténybelileg és jogilag is szorosan összefüggnek. A megbontott döntéshozatalt a célszerűségi szempontok ezért nem feltétlenül indokolják. A részítélet meghozatala tehát csak lehetőség és nem kötelesség a bíróság számára. Azt a bíróságnak esetről esetre kell eldöntenie, hogy a perhatékonyság hangsúlyos követelményének melyik megoldás felel meg a leginkább.
A Javaslat szabályozási igény hiányában változatlan tartalommal átemeli a közbenső ítélet a Pp. szerinti fogalmát és meghozatalának feltételeit. Külön bekezdésben utal a kiegészítő ítélet meghozatalának a lehetőségére, azért, hogy a jogszabályhelyben megjelenő csoportosítás teljes körű legyen. A kiegészítő ítéletre vonatkozó szabályokat a határozatok kiegészítése körében külön szakasz alatt tartalmazza.

A 342. §-hoz

A Javaslat a kereset, illetve – a Javaslat utaló szabálya folytán – a viszontkereset tartalma és az ítéleti döntés egymáshoz való viszonyának a másik aspektusát, a túlterjeszkedés tilalmát is szabályozza. Az (1) bekezdésben a hatályos Pp.-vel egyező tartalmú szabályt fogalmaz meg. A tilalmat kiterjeszti a beszámítással érvényesített követelés összegére vagy mennyiségére is, mivel a beszámítás a Javaslat szerint a jelenlegi perrendtől eltérően nem része az ellenkérelemnek.
A Javaslat változatlanul átveszi a Pp. 216.§-át is. A bíróságnak a határozatában a felek kérelme hiányában is rögzítenie kell az anyagi jog előírásai (pl.: Ptk. 7:96. § vagy 4:49. §) szerinti korlátozott vagyoni felelősséget.
A (3) bekezdés szabályával a Javaslat a „jogcímhez kötöttség" körül a jogirodalomban és a bírói gyakorlatban is hosszú ideje zajló vitát zár le. A rendelkezési elvnek megfelelően a bíróság a fél által érvényesített joghoz kötve van. A bíróság a fél magánautonómiáját tiszteletben tartva nem dönthet a kereset szerinti kérelemnek megfelelően olyan jogalapon, amely eltérő a fél jogállításától, még akkor sem, ha a fél esetlegesen tévedésből jelölte meg a jogát rosszul és az eltérő jogot a perben állított és bizonyított tények egyébként megalapozzák. Az anyagi pervezetés megfelelő szabályozása mellett a kereset tárgyára vonatkozó döntési korláttal érhető el az, hogy ne születhessenek úgynevezett „meglepetés-ítéletek". A Javaslat egyúttal megteremti az ellenkérelemhez való, tárgyi kötöttség szabályát is, a rendelkezési elv ugyanis nemcsak az igényérvényesítő fél tekintetében kell, hogy irányadó legyen, hanem az ellenfele vonatkozásában is.
A Javaslat az érdemi döntés új és egyúttal a fentiektől eltérő jellegű korlátját is szabályozza. A (4) bekezdés ugyanis nem egy kereseti kérelemről történő döntésre vonatkozik, hanem több döntés vonatkozásában állít fel korlátot. Az egymással eshetőleges viszonyban álló több

kereset előterjesztése esetében ugyanis az igényt érvényesítő fél úgy kéri kizárólag egy kérelme teljesítését, hogy egyúttal az elbírálás sorrendjét is meghatározza (szemben a vagylagosan előterjesztett keresetekkel, ahol a fél a bíróságra bízza a döntési sorrend meghatározását). A bíróság e körben sem sértheti meg a fél rendelkezési jogát, a sorrendet mellőzve nem hozhat sem részítéletet, sem ítéletet.

A 343. §-hoz

A határozathozatal szabályozást igénylő módon csak akkor jut jelentőséghez, ha a bíróság tanácsban jár el, ekkor ugyanis szükség van a határozathozatali folyamat rögzítésére. A Javaslat a jelenlegi szabályokon csak kis részben változtat. Továbbra is fenntartja a tanácskozás és az ezt követő szavazás titkosságát. A társasbíráskodás esetén az autonóm bírói döntés jelentőségét és lehetőségét és a felelős közös döntés meghozatalát biztosítja a különvélemény megfogalmazásához való jog, ezért az intézményt a Javaslat továbbra is szabályozza. A jelenlegi perrendhez hasonlóan annak tartalma a Javaslat szerint sem nyilvános, ezt indokolja ugyanis a független, befolyásmentes döntés meghozatalához való kiemelt érdek. A Javaslat a Pp. 214. § (2) bekezdéséből a gyakorlatban betöltött csekély szerepe miatt mellőzi a tanácskozásról készült jegyzőkönyv e helyütt történő szabályozását. A megfogalmazás alapján ugyanis nem volt egyértelmű, hogy ezt minden esetben, ha nem, akkor mikor kellett készíteni és milyen tartalommal. A Javaslat szerint a különvélemény megtekintésére jogosultak köre nem változik.

A 344. és 345. §-hoz

A Javaslat a hatályos Pp.-vel egyezően előírja a bíróság számára, hogy a határozatában a teljesítésre a felek kérelme nélkül is határidőt szabjon. Ítélet esetében a törvényi méltányosság fenntartása annak ellenére indokolt, hogy a bíróság úgy enged még időt a teljesítésre, hogy a határozatában azt állapítja meg, hogy követelés már a perindításkor - de legkésőbb a per folyamán - biztosan lejárt. Nem lehet ugyanis az eljárás törvényi rendező elve a teljesítésre kötelezett rosszhiszeműsége. Ennek megfelelően a Javaslat is abból indul ki, hogy a fél jóhiszeműen mellőzte az önkéntes jogkövetést, így ha a bíróság ítélete szerint mégis teljesítenie kell, úgy arra megfelelő felkészülési időt kell biztosítani. A megfelelő idő tartamán a Javaslat a perjogi hagyományokat követve nem változtat.
A Javaslat mind felfelé, mind lefelé lehetővé teszi a bíróság számára, hogy a tizenöt napos határidőtől eltérjen akkor, ha a például a fentiek szerint vélelmezett jóhiszeműség megdől, vagy ha a felek speciális érdeke vagy éppen a kötelezettség jellege azt indokolja. A Javaslat fenntartva a hatályos rendelkezéseket a teljesítési határidőtől való eltérés rendje szerint arra is lehetőséget ad, hogy a bíróság részletfizetési kedvezményt biztosítson.
Nincs indok az utólagos részletfizetés engedélyezése hatályos szabályainak a mellőzésére sem. Előfordulhat ugyanis, hogy a fél körülményeiben vagy éppen a teljesítéshez fűződő érdekében a jogerőre emelkedés után következik be jelentős változás. Biztosítani kell, hogy mindezek ne csak a már jelentős többletköltségekkel járó végrehajtási eljárás keretében legyenek kizárólag értékelhetőek. Az utólagos kérelem elbírálása tárgyalás tartását nem igényli, de a bíróság a másik fél meghallgatását ekkor nem mellőzheti.
A Javaslat - ellentétben a hatályos Pp.-vel - kötelező előírásként fogalmazza meg a bíróság számára, hogy ha részletfizetési kedvezményt biztosít, úgy a határozatában mondja ki azt is, hogy a részletfizetési kötelezettség megszegése esetén a fél elveszíti a kedvezményt, azaz egy összegben esedékesség válik az összes még nem teljesített követelés. Ha ugyanis a kötelezett a számára kivételesen engedett fizetési könnyítés ellenére sem fizet, nincs indok a

méltányosság fenntartására, már csak kizárólag a jogosult a teljesítéséhez fűződő érdeke vehető figyelembe.
A Javaslat a per tárgya szerinti speciális teljesítési határidőkre vonatkozó szabályokat is átemeli a Pp.-ből, a váltóperekre irányadó – külön törvényben szabályozandó – rendelkezés kivételével. A teljesítési határidő kezdetére vonatkozó szükségszerű előírások szintén nem változnak.

A 346. §-hoz

Az ítélet az egyik legjelentősebb bírósági akarat-kijelentés, hiszen a bíróság részben vagy egészben a véglegesség jellegével dönti el a perbe vitt alanyi jog feletti vitát, és egyúttal befejezi az eljárást.
A fellebbviteli bíróság, a felek, sőt erga omnes hatályú ítéletek esetében akár bármely jogalany tekintetében kiemelten fontos szempont, hogy a bírósági döntés beazonosítható, átlátható, teljes körű, adott esetben jogorvoslattal ténylegesen megtámadható vagy éppen más ítélettel összevethető legyen. Mindezeket a Javaslat több, egymástól a perrendben elkülönítve rögzített szabállyal biztosítja. E halmazba tartoznak az írásba foglalt ítélet tartalmára vonatkozó rendelkezések is, amelyeket a Javaslat a hatályos Pp.-nél – éppen a felsorolt szempontok jelentőségére tekintettel – részletesebben szabályoz, azzal azonban, hogy nem rögzít minden tartalmi kérdésre kiterjedő, technikai vagy stilisztikai jellegű, törvényi szabályozást nem igénylő részletszabályt.

A Javaslat az írásba foglalt ítélet öt szerkezeti egységét különbözteti meg. A bevezető részben az ítélet beazonosíthatóságát szolgáló adatok, valamint az eljárás alapadatainak feltüntetését írja elő. A rendelkező rész szükségszerűen az érdemi döntést tartalmazza, de nem feltétlenül csak azt. A perrend egyéb szabályaiból következően itt kell megjeleníteni ugyanis a perköltségről, a teljesítési határidőről vagy éppen az előzetes végrehajthatóságról hozott döntést is. A Javaslat külön szerkezeti egységként szabályozza a perorvoslati részt, egyértelműen kifejezve ezzel azt, hogy a fellebbezés lehetőségéről, benyújtásának helyéről és idejéről valamint a fellebbezési tárgyalás tartásáról való tájékoztatás nem része a rendelkező résznek. Az indokolási rész egyes elemei meghatározásánál a Javaslat az ítélkezés során kikristályosodott egységesnek mondható gyakorlatot követi, a jogi indokolásnál lényegében a hatályos rendelkezések fenntartásával. A záró rész tartalmazza a keltezést, az eljáró bíróság tagjainak a nevét és aláírását, illetve az aláírás esetleges akadályára történő utalást.

A 347. §-hoz

A Javaslat a szükségtelen bírói munka kiküszöbölése érdekében a hatályos Pp.-ben is rögzített feltételek bekövetkezte esetére előírja a rövidített indokolás alkalmazását. A rövidített indokolás tartalmi elemeit azonban oly módon határozza meg, hogy az anyagi jogerő hatásának vagy az új tényekre alapított perújítás megengedhetőségének a megítélése később a rövidített indokolás miatt ne legyen lehetetlen.

A 348. és 349. §-hoz

A Javaslat a határozatok fajtáinak megkülönböztetését alapul véve nem csak az ítélet, hanem a végzés, továbbá a bírósági meghagyás tartalmát is szabályozza. E két határozatra – a jellegükből fakadó értelemszerű eltérésekkel, továbbá a hatályos rendelkezéseknek megfelelően kifejezetten meghatározott kivételekkel – az ítélet szabályai az irányadóak.

A Javaslat előírja a bíróság számára, hogy a tárgyaláson kibocsátott bírósági meghagyást, illetve az ott meghozott végzést a tárgyalásról készített jegyzőkönyvbe, folyamatos felvétel készítése esetén – amikor a Javaslat szabálya értelmében maga a hitelesített felvétel a jegyzőkönyv – a jegyzőkönyv írásbeli kivonatába is foglalja be. Ez az előírás nem vonatkozik a tárgyalás berekesztése folytán hozott végzésre.

A 350. §-hoz

A határozatok ismertetésének szóbeli módján a Javaslat a hatályos szabályokhoz képest lényegi változtatást nem hajt végre, mint ahogy azokon a jogintézményeken sem, amelyek esetében a kihirdetésnek perjogi jelentősége van (pl.: közlés, kötőerő, jogerő). A szóbeliség és közvetlenség elvének megfelelően a tárgyaláson hozott határozatokat a tárgyaláson, a tárgyalás berekesztése következtében hozott határozatokat – így az ítéletet vagy éppen az ítéletet hatályon kívül helyező másodfokú végzést – pedig legkésőbb a tárgyalás napján kell szóban az érdekeltek tudomására hozni. Az ítélet esetében a bíróság ez utóbbi esettől eltérően, külön feltétel bekövetkezte nélkül, tehát a választása szerint dönthet úgy is, hogy a kihirdetést elhalasztja. A Javaslat e körben két ponton is eltér a jelenlegi rendelkezésektől. Egyfelől a hirdetésre halasztás maximális törvényi határidejét - figyelembe véve a bírói gyakorlati igényeket - harminc napra megnöveli. Másfelől a Javaslat jogszabályi szintre emeli azt a gyakorlati tényt, hogy a kihirdetés elhalasztásakor nem történik meg a határozathozatal, hanem a bíróság egyidejűleg azt is elhalasztja.
A Javaslat kifejezett szabállyal rendezi a kihirdetés módját arra az esetre, ha a bíróság a tárgyaláson hozza meg a végzését és fenntartja azt a garanciális szabályt, hogy – az ítélet meghozatala és a kihirdetése elhalasztásának az esetét kivéve – a tárgyalás berekesztése folytán meghozott határozat rendelkező részét le kell írni és azt a határozatot hozónak alá kell írnia. E körben nem változtat a kihirdetés módján sem. Az a rendelkező rész felolvasásából és az indokolás lényegi előadásából áll feltéve, ha a határozatot egyébként a perrend vonatkozó szabályai alapján meg kell indokolni. A Javaslat annak jelentősége miatt már a határozat szóbeli ismertetéséhez kapcsolódóan előírja a bíróság számára, hogy tájékoztassa a feleket a perorvoslati jogaikról.
A Javaslat a kihirdetéshez kapcsolódóan egy új kötelezettséget fogalmaz meg a bíróság számára azért, hogy elősegítse a bírói munkateher racionális eloszlását. Ahogy a hatályos Pp., úgy a Javaslat is lehetővé teszi azt, hogy a bíróság rövidített indokolást alkalmazzon akkor, ha ahhoz valamennyi fél hozzájárult. A hatályos rendelkezések alapján azonban a felek nem voltak rászorítva arra, hogy a szóbeli indokolást követően nyilatkozzanak arról, hogy igénylik-e írásban a teljes indokolást vagy megelégszenek annak rövidített változatával. A Javaslat ezen változtat. A fél a hozzájárulással a fellebbezési jogát nem veszíti el, tehát megvan a lehetősége arra, hogy az előírt határidőn belül akár jogorvoslattal is éljen. A Javaslat az ítélet tartalmánál rögzített előírásai pedig rövidített indokolás esetében is megfelelően biztosítják az anyagi jogerőhatás érvényesülését.

A 351. §-hoz

A határozat közlése egy minősített tudomásra hozatalt jelent, ugyanis számos jelentős intézmény alapja a közlés. Így például a közlést követő napon kezdődik a határozatban előírt teljesítési határidő, vagy a fellebbezési határidőt a közléstől kell számítani. A közlésnek a Javaslat szabályai értelmében – egyezően a hatályos rendelkezésekkel – két módja van: a kihirdetés és a kézbesítés.
A Javaslat a Pp.-vel azonos körben határozza meg azokat a határozatokat, amelyek esetében fontos, hogy a közlés joghatásai ne a szóbeli, hanem az írásbeli tudomásra jutással, tehát a

kézbesítés útján álljanak be. Kifejezetten megemlíti a bírósági meghagyást, amely kibocsátása fő szabály szerint tárgyaláson kívül történik. A Javaslat a kézbesítéssel történő közlés idejét és módját - a határidők kivételével - a hatályos szabályokkal egyezően rendezi.

A 352. és a 353. §-hoz

A kijavítás a bírósági határozatban megjelenő technikai jellegű - nyilvánvaló - hibák orvoslására szolgál, a határozat rendelkező része és indokolása közti összhang megteremtése érdekében. Nem alkalmazható a bíróság ténybeli tévedésének korrigálására, a bíróság a kijavítással nem változtathat az eredeti ítélete érdemén.
A kijavítás új szabályozása alapvetően fenntartja a korábbi eljárásjogi szabályokat, az orvosolható hibák körének meghatározásával, a kérelemre és hivatalból történő eljárással, a halasztó hatály megtagadásával, a felek szükség esetén való meghallgatásával, a korlátozott jogorvoslati lehetőséggel, és az ügyviteli részletszabályokkal.
Az új szabályozás tovább korlátozza a kijavítás tárgyában hozott határozattal szembeni fellebbezési jogot, a kijavításra szoruló határozat azon alapvető sajátosságához igazodóan, hogy rendes jogorvoslattal támadható vagy sem. A fellebbezési jog differenciálásával közelebb kerül egymáshoz a Pp.-nek a másodfokú határozat elleni fellebbezési jogot kizáró szabálya és a kijavítás jogintézményének lényege, rendeltetése: a bíróság határozatában megjelenő technikai hibák, elírások orvoslásával a kijavított határozatot olyannak kell tekinteni, mintha már eredetileg is azt hozta volna meg a bíróság.
Továbbra is külön fellebbezésnek van helye a kijavítás tárgyában hozott határozattal szemben (akár kijavítást elrendelő, akár a kérelmet elutasító), amennyiben elsőfokú határozat rendelkező részére vonatkozik, míg másodfokú határozat rendelkező részének kijavítása körében csak a kérelmet elutasító döntés támadható fellebbezéssel. A Javaslat a másodfokú bíróság kijavítást rendelő határozata elleni fellebbezési jogot kizárja.

A Javaslat főszabálya szerint változatlanul az a bíróság jogosult a kijavításra, illetve a kijavítási kérelem elbírálására, amelyik a kijavításra szoruló határozatot hozta. A szabályozás ugyanakkor kifejezetten lehetővé teszi a másodfokon eljáró bíróság számára is, hogy maga gondoskodhasson érdemi határozatában az elsőfokú döntés nyilvánvaló (a fellebbezés érdemi elbírálását nem akadályozó) elírásainak korrekciójáról, amelyet a bírósági gyakorlat – a bírósági határozatokban előforduló tévedések kiküszöbölésével, a perek elhúzódásának megakadályozása és a határozatok végrehajthatósága érdekében – régóta alkalmaz.

A 354. §-hoz

A Javaslat szigorú korlátok között a polgári perrendtartásról szóló 1911. évi I. törvénycikk által már ismert kiigazítás jogintézményét újra szabályozza, felismerve azt, hogy a hatályos szabályozás nem kezeli az indokolási rész homályosságában, ellentmondásosságában jelentkező hiba orvoslását a rendes, illetve rendkívüli perorvoslattal nem támadható érdemi határozatok esetén, hiszen a bíróság jogerős határozatában emiatt jelentkező tévedés (a fél szempontjából joghátrány) nem illeszthető a kijavítással orvosolható technikai hibák körébe és nem szüntethető meg a rendelkező rész korrekcióját szolgáló kiegészítéssel sem.
A Javaslat a kérelem előterjesztését határidőhöz köti, a kérelem tárgyában hozott valamennyi határozat ellen külön fellebbezési jogot enged, egyebekben pedig a kijavítás szabályait rendeli megfelelően alkalmazni.

A 355. és 356. §-hoz

A kiegészítés alapja a bíróság hiányos döntése, elsődlegesen arra az esetre, ha a határozat nem felel meg a teljesség követelményének, vagy a bíróság nem rendelkezett egyéb – járulékos vagy jogszabályi rendelkezés alapján hivatalból kötelező – körben. A kiegészítés jogintézménye a hiányos elbírálást hivatott pótolni az el nem bírált kérdések utólagos eldöntésével, amelyre sor kerülhet a határozat jogerőre emelkedése előtt és után egyaránt.
A kiegészítés új szabályozása alapvetően fenntartja a korábbi eljárásjogi szabályokat, az ítéletre és végzésre bontott szabályozással, a tartalmi hiányosságok körének meghatározásával, a kérelemre és hivatalból történő eljárással, a halasztó hatály megtagadásával, szükség esetén a végrehajtás felfüggesztésével, a határozatok fajtáival, és az ügyviteli részletszabályokkal.
Az új szabályozás kibővíti az ítélet kiegészítéséről való döntés tárgyaláson kívüli esetköreit, szem előtt tartva az Alkotmánybíróság 26/1990. (XI. 8.) AB határozatán túl azt is, hogy a per főtárgyán kívüli tárgykörökben, illetve érdemi döntés nélkül, továbbá a felek ez irányú rendelkezése alapján nem sért garanciális eljárási szabályt a tárgyalás tartása nélküli határozathozatal.
A jogbiztonságból fakadó alapvető elvárásnak tesz eleget a Javaslat azzal, amikor végső határidőt szab az ítélet hivatalból történő kiegészítésére. A perújítás szabályozásával összhangban a jogerőre emelkedéstől számított öt évben kerül maximálásra a kiegészítés lehetősége, amelynek eltelte után semmiképpen nem bővíthető a jogerős ítéleti tartalom.

A 357–360. §-hoz

A Javaslat az egyszerű kötőerő Pp.-beli szabályain lényegében nem változtat, csak annyiban, hogy a pénzbírságra vonatkozó szabályt nem e helyütt, hanem a pénzbírságnál helyezi el.

A Javaslat a jogerő következményei közül új szabályban jeleníti meg a fellebbezéssel való megtámadhatatlanságot is. A rendelkezés értelemszerűen csak azon határozatokra irányadó, amelyekkel szemben a törvény egyébként megengedi a fellebbezést. A szabály a fellebbezés egy új visszautasítási alapját is jelenti egyben.
A Javaslat a jogerőre emelkedés idejére vonatkozó jelenlegi szabályokat szövegezésbeli pontosítással – három kivételtől eltekintve – változatlanul átveszi. Első kivételként – a gyakorlatban betöltött csekély szerepe és jelentősége miatt – nem szabályozza a fellebbezési jogról történő előzetes lemondás intézményét. Másfelől viszont jelentős hiátust pótol, amikor – a PK. 194. számú állásfoglalás szövegével egyezően – meghatározza a jogerőre emelkedés időpontját arra az esetre, ha a fél a fellebbezését visszavonja. Harmadrészt egy további, hatályos perrendi rendelkezés hiányában is élő gyakorlatot foglal szabályba, amikor a fellebbezés jogerős elutasítása esetére is rendezi a jogerő beálltának az idejét.

A Javaslat a jogerő tanúsításának jelenlegi szabályain lényegesen nem változtat. Nem használja a bírói gyakorlat által eltérően értelmezett záradék kifejezést. A szabályozás értelmében a bíróság a jogerő időpontjáról – illetve, ha az szükséges annak terjedelméről – vagy külön végzést hoz, vagy magára a jogerős határozatra vezeti rá a jogerőt tanúsító végzést.

A Javaslat az anyagi jogerőhatás tartalmát a Pp. 229. §-ában foglaltakhoz képest egy ponton megváltoztatja. Az anyagi jogerőhatást kiterjeszti a beszámítással érvényesített jog tárgyában hozott ítéletre is, feltéve, ha a beszámítás az ellenkövetelés fennállta tekintetében érdemben

elbírálására kerül, azaz fennállnak a beszámítás a Ptk.-beli feltételei és a beszámítást tartalmazó iratot vagy nyilatkozatot a bíróság nem utasítja vissza.

A 361–363. §-hoz

A Javaslat az utóper és az előzetes végrehajthatóság jelenlegi szabályain - szabályozási szükséglet hiányában - nem változtat.

A 364. §-hoz

A jogorvoslati jog biztosítását az Alaptörvény XXVIII. cikkének (7) bekezdése általánosan kötelezővé teszi: „Mindenkinek joga van ahhoz, hogy jogorvoslattal éljen az olyan bírósági, hatósági és más közigazgatási döntés ellen, amely a jogát vagy jogos érdekét sérti."

A Javaslat, egyezően a hatályos Pp.-vel, a perorvoslat fogalmát alkalmazza a polgári perekben gyakorolható jogorvoslati formákra. Az általános, ún. rendes perorvoslati forma a magyar jogi hagyományok szerint a fellebbezés. Ezt a hagyományt a javaslat is továbbélteti. A rendes perorvoslati rendszer egyfokú marad.

A Javaslat alapvetően nem változtat a hatályos Pp. fellebbezési szabályain, ugyanakkor a megváltozott, osztott perszerkezet által megkövetelt változásokat következetesen végrehajtja. Fontos törekvése a Javaslatnak – összhangban a Koncepcióban kitűzött célokkal – az elsőfokú ítéletek széles körű hatályon kívül helyezési lehetőségének szűkítése, ami a Kúria joggyakorlat-elemző csoportjának megállapítása szerint is a perek elhúzódásának meghatározó oka. (Ld. erről részletesen: A Kúria Polgári Kollégiuma Joggyakorlat-Elemző Csoport, Összefoglaló vélemény, A perorvoslati bíróságok hatályon kívül helyezési gyakorlata, Budapest, 2013.)

A Javaslat a fellebbezési eljárás egészére irányadó általános szabályokat követően – igazodva az elsőfokú eljárás tekintetében kialakított professzionális perrendhez –, a másodfokú eljárás szabályait az ítélőtábla előtt folyó ítélet elleni fellebbezési eljárásra modellezi. Ehhez képest külön alcímben rendezi a járásbírósági ítéletek elleni fellebbezés eltérő eljárási szabályait, és a végzések elleni fellebbezések speciális eljárási rendelkezéseit.

A másodfokú eljárásban az elsőfokú eljárás szabályait kell alkalmazni azzal az eltéréssel, hogy a másodfokú eljárás nem különül el perfelvételi és érdemi tárgyalási szakra.

A 365. §-hoz

A Javaslat a másodfokú eljárás megindítását nagyrészt a hatályos szabályozással egyezően szabályozza.

Fontos újítás a hatályos szabályozáshoz képest a fellebbezhető határozatok egyértelmű meghatározása. A Javaslat szerint fellebbezésnek – amennyiben a törvény ki nem zárja – elsősorban az elsőfokú bíróság ítélete ellen van helye. Végzések esetében csak akkor van helye fellebbezésnek, ha e törvény azt külön megengedi. Ennek megfelelően a Javaslat egyéb részeiben következetesen úgy szabályoz, hogy az adott végzés esetében a fellebbezési lehetőséget külön kimondja, ahol pedig a fellebbezésről említés nincs, ott e rendelkezés értelmében nincs helye fellebbezésnek.

A Javaslat a végzések elleni fellebbezések körében egyértelművé teszi, hogy a fellebbezhetőség arra az esetre is kiterjed, mikor a másodfokú bíróság hoz olyan végzést, amellyel szemben az elsőfokú eljárás szabályai szerint külön fellebbezésnek lenne helye. A másodfokú bíróság fellebbezést visszautasító végzése szintén megfellebbezhető.

Bizonyos végzések esetében a Javaslat nem teszi lehetővé ugyan a külön fellebbezhetőséget, viszont megengedi az adott végzés vitatását az ítélet elleni fellebbezésben. E speciális szabály akkor alkalmazandó, ha a Javaslat a külön nem fellebbezhető végzésre indokolási kötelezettséget ír elő.

A fellebbezési jog terjedelmileg nem korlátozott, tehát nemcsak a határozatok egésze, hanem azok bármely része vonatkozásában is gyakorolható, így akár a rendelkező rész, akár csupán az indokolás is támadható.

A fél fellebbezési joga önálló, így pertársaság esetében sem korlátozott, és nem függ a pertársakétól.

A beavatkozót is megilleti a fellebbezési jog, mivel – törvényi kivételektől eltekintve – minden cselekményre jogosult, amelyet az általa támogatott fél megtehet. Fellebbezése azonban járulékos jellegű, mivel fellebbezése csak annyiban hatályos, amennyiben a fél a fellebbezést elmulasztotta, illetve amennyiben fellebbezése a fél fellebbezésével nem áll ellentétben. Korlátozás nélküli az ún. önálló beavatkozó fellebbezési joga. Az önálló beavatkozó akkor is fellebbezhet, ha az általa támogatott fél a fellebbezési jogáról lemondott, illetve a fellebbezés ellentétes lehet a fél fellebbezésével.
A beavatkozó fellebbezési joga, annak terjedelme, illetve korlátai a Javaslatnak a beavatkozásra vonatkozó általános rendelkezéseiből következnek.

A Javaslat fellebbezési jogosultságot biztosít a félen, a beavatkozón kívül annak az egyéb érdekelt személynek, akire az ítélet rendelkezést tartalmaz. Fellebbezési joguk korlátozott, mivel csak az ítélet rájuk vonatkozó része ellen fellebbezhetnek.

A fellebbezés határideje változatlanul tizenöt nap. E határidő azokkal a határozatokkal szemben, amelyeket ki kell hirdetni, a kihirdetéssel, azokkal a határozatokkal szemben pedig, amelyeket kézbesítéssel kell közölni, a kézbesítéssel nyílik meg.

A Javaslat változatlanul kimondja, hogy a fellebbezéssel megtámadott ítélet nem hajtható végre, a fellebbezésnek a végrehajtásra halasztó hatálya van. A fellebbezés a jogerő beállását megakadályozza, mivel a határozat jogerőre emelkedésére a határidőben benyújtott fellebbezésnek, csatlakozó fellebbezésnek halasztó hatálya van.

Törvényi kivételek vonatkoznak arra az esetre, ha a fellebbezésre tekintet nélkül végre kell hajtani a bíróság ítéletét (előzetes végrehajthatóság).

A 366. §-hoz

A fellebbezés elintézésének folyamata több szakaszra osztható. Ezek közül az első szakaszba tartoznak magának az elsőfokú bíróságnak a fellebbezéssel kapcsolatos intézkedései. Az elsőfokú bíróság e cselekvési lehetőségei a fellebbezések gyors és hatékony elintézését segítik.

A fellebbezést az elsőfokú ítéletet hozó bírósághoz kell írásban benyújtani. Az elsőfokú bíróság a fellebbezést hivatalból megvizsgálja, és ha az elkésett, vagy olyan határozat ellen irányul, amely ellen a fellebbező nem élhet fellebbezéssel, az elsőfokú bíróság a fellebbezést visszautasítja. E végzés ellen külön fellebbezésnek van helye. Ha a fellebbezés hiányos, az elsőfokú bíróság rövid határidő tűzésével a felet hiánypótlásra hívja fel. Ha a fellebbező a fellebbezés hiányait a kitűzött határidő alatt nem pótolja, azt a bíróság visszautasítja. E végzés ellen külön fellebbezésnek van helye. Hangsúlyozandó, hogy a fellebbezés hiányosságát szűken kell értelmezni, így pl. nem minősítheti az elsőfokú bíróság hiányosnak a fellebbezést, ha annak indokolását nem tartja alaposnak, kielégítőnek, logikusnak.

Az elsőfokú bíróságnak a fellebbezésekkel kapcsolatos fő feladata a felterjesztés. A felterjesztés előtt az elsőfokú bíróságnak ellenőriznie kell, hogy a fellebbezési határidő minden fellebbezésre jogosulttal szemben letelt. Ha bármelyik fellebbezésre jogosulttal (pl. a beavatkozóval) szemben még nem járt le a fellebbezési határidő, az iratok nem terjeszthetők fel a másodfokú bírósághoz. A fellebbezési határidő lejárta előtti felterjesztésre csak akkor kerülhet sor, ha a fellebbezés a határozatnak előzetesen végrehajthatóvá nyilvánítása ellen is irányul. Ilyenkor a fellebbezést azonnal fel kell terjeszteni, annak érdekében, hogy a végrehajtás foganatosítását el lehessen kerülni.

A fellebbezés befogadásáról és a felterjesztésről nem kell külön végzést hozni.

A fellebbezést a per összes irataival együtt kell felterjeszteni, kivétel a részítélet és végzés elleni fellebbezés. Ilyenkor csak a fellebbezés elintézéséhez szükséges periratokat kell felterjeszteni, mert a felterjesztő elsőfokú bíróságnak tovább kell tárgyalnia, ezért a per iratainak megfelelő részére továbbra is szükség van. A felterjesztett iratok közül azokat, amelyekre az elsőfokú eljárás folytatása végett is szükség van, a felterjesztés előtt le kell másolni.

Ha a fellebbezés mellett a fél az ítélethozatalt megelőző tárgyalás elmulasztása miatt igazolással is él, a fellebbezést csak az igazolási kérelem elutasítása esetén kell a másodfokú bírósághoz felterjeszteni.

Ha a fél a fellebbezési határidő elmulasztása miatt él igazolással, és azt a fellebbezéssel együtt előterjeszti, a bíróság a fellebbezést az elkésettsége miatt nem utasíthatja vissza. Ilyen esetben az igazolási kérelem és a fellebbezés megengedettsége tárgyában a másodfokú bíróság határoz.

A 367. §-hoz

A fellebbezés elintézésének második szakaszába a másodfokú tanács elnökének intézkedései tartoznak.

A másodfokú tanács elnöke is jogosult a fellebbezést hivatalbóli visszautasítására, amennyiben az nem felel meg a törvény rendelkezéseinek (pl. elkésett). A tanács elnöke hiánypótlást is az elsőfokú bíróságra irányadó szabályok szerint rendelhet el.

A másodfokú tanács elnökének kell határoznia a végrehajtás felfüggesztése kérdésében, ha az elsőfokú bíróság az ítéletet a törvény ellenére nyilvánította előzetesen végrehajthatónak. A Javaslat ezt a döntést nem köti a fél kérelméhez, azt az elnök hivatalból köteles megtenni.

A Javaslat külön szabályt ad arra a helyzetre, ha a fellebbezés és az elsőfokú ítélet kijavítása, kiegészítése, vagy az igazolási kérelem elintézése párhuzamosan folyik. (A kijavítás, kiegészítés és az igazolási kérelemről való döntés az elsőfokú bíróság feladata.) A Javaslat szerint ilyenkor a másodfokú bíróság az előtte folyó eljárást a kijavítás, illetve a kiegészítés vagy az igazolás tárgyában hozott határozat jogerőre emelkedéséig, illetve az ellene bejelentett fellebbezés felterjesztéséig hivatalból is felfüggesztheti.

Végül, a másodfokú tanács elnöke a jogerő tanúsítása körében is intézkedhet: a másodfokú eljárás során végzéssel bármikor megállapíthatja, hogy a határozatnak fellebbezéssel meg nem támadott része jogerőre emelkedett.

A 368. §-hoz

A fellebbezési kérelem benyújtása a fél fontos rendelkező cselekménye. Rendelkezési jogából következik az is, hogy fellebbezését visszavonhatja, méghozzá ellenfele hozzájárulása nélkül. A Javaslat szerint a fellebbező a fellebbezését mindaddig visszavonhatja, amíg a bíróság a másodfokú határozatot nem hozza meg, illetve annak meghozatala céljából vissza nem vonul. A fellebbezést csak az vonhatja vissza, aki azt benyújtotta. A visszavont fellebbezést újból előterjeszteni nem lehet.

A 369. §-hoz

A Javaslat fenntartja a hatályos Pp.-nek azt a rendszerét, mely szerint a fellebbviteli perorvoslat – főszabály szerint – teljes átszármaztató (devolutív) hatályú. A fellebbvitel következtében tehát az elsőfokú bíróság hatásköre – főszabály szerint – teljes egészében átszáll a másodfokú bíróságra, vagyis a másodfokú bíróság a jogsérelmet ebben a hatáskörében úgy orvosolja, hogy az ügy érdemében dönt és maga hozza meg a törvénynek megfelelő határozatot.

A másodfokú eljárás meghatározó kérdése, hogy az elsőfokú ítélet milyen okból támadható, illetve a másodfokú bíróság milyen körben bírálhatja felül az elsőfokú bíróság ítéletét. Ez a két kérdés valójában ugyanannak a problémának két vetülete. A hatályos Pp. ezt a tárgykört nem szabályozza kellő pontossággal és egyértelműséggel, ezért a Javaslat pótolja e régi hiányosságát a perjogi szabályozásnak.

A fellebbezés lehetővé tételének funkciója az, hogy az elsőfokú ítélet esetleges jogszabálysértéseit a másodfokú bíróság orvosolhassa, kiküszöbölhesse. Ezért az ehhez szükséges eszközt (felülbírálati jogot) meg kell adni a másodfokú bíróság számára. A jogszabálysértés lehet anyagi jogi vagy eljárásjogi. A kettő határmezsgyéjén helyezkedik el az anyagi pervezetéssel kapcsolatos hiba.
Az anyagi jogi jogszabálysértés korrekciójának lehetőségét megszorítás nélkül kell biztosítani, míg az eljárásjogi hibák esetében a formális megközelítés helyett indokolt azt is figyelembe venni, hogy az adott eljárási hiba kihatott-e az ügy érdemére. Az anyagi pervezetés hibája esetén a Javaslat nem formális, hanem érdemi orvoslásra törekszik.

A Javaslat bevezeti a felülbírálati jogkör fogalmat. Ez alatt értendő az adott kérdés vizsgálatának és minősítésének joga (lehetősége), mely magában foglalja az adott kérdésben az elsőfokú bíróság döntésének megváltoztathatóságát (vagy éppen a döntés helybenhagyhatóságát).

A jogszabálysértő döntések korrekcióján túlmutató kérdés az, hogy a mérlegelési jogkörben hozott, nem jogszabálysértő döntéseket felülbírálhatja-e a másodfokú bíróság. E körben a bizonyítás eredményének mérlegelésére és az anyagi jogi mérlegelési jogkör gyakorlására szükséges röviden kitérni.
Előbbi esetben, vagyis a bizonyítás eredményének mérlegelését illetően a Javaslat csak az okszerűtlen mérlegelés felülbírálatát engedi meg, vagyis a bizonyítás eredményének mérlegelése csak akkor változtatható meg, ha az okszerűtlen, vagyis jogszabálysértő. Szűk értelemben vett felülmérlegelésre (azaz jogszabálysértés megállapítása nélkül a mérlegelés megváltoztatására) nincs lehetőség. Ezzel szemben az anyagi jogi mérlegelési jogkör gyakorlása tekintetében a másodfokú bíróságot felülmérlegelésre is jogosítja a Javaslat.

A Javaslat egyértelművé teszi, hogy a másodfokú bíróság felülbírálati jogköre – mind a másodfokú bíróság jogait, mind annak kötelezettségeit illetően – mire terjed ki. Emellett a Javaslat egyértelműen meghatározza, hogy a felülbírálati jogkört a másodfokú bíróság hivatalból vagy kérelemre, továbbá milyen korlátokkal, valamint milyen határozatokkal gyakorolhatja. A Javaslat ezzel összhangba hozza a másodfokú eljárás szabályait az elsőfokú eljárás szabályaiban következetesen alkalmazott rendelkezési jogra, peranyag-szolgáltatási kötelezettségre és az érdemi döntés korlátaira vonatkozó szabályokkal. Ezen túlmenően a másodfokú bíróság felülbírálati jogkörének új szabályozása a féltől elvárt fellebbezés tartalma szempontjából is azzal az előnnyel jár, hogy lehetővé és elvárhatóvá válik, hogy a fellebbező a fellebbezés okát és annak indokait egyértelműbben meghatározza, és ezzel kijelölje a másodfokú bíróságtól kért jogvédelem tárgyát és körét.

A 370. §-hoz

Fontos elvi kérdés, hogy a másodfokú bíróság a jogszabálysértéseket hivatalból veszi figyelembe, vagy csak kérelemre. A Javaslat főszabálya a kérelemre történő felülbírálat. Ez van összhangban a felek rendelkezési jogával. Kivételt, az ún. kötelező hatályon kívül helyezési okok képeznek, melyeket hivatalból kell észlelni és figyelembe venni.

A másodfokú bíróság felülbírálati jogkörét a kérelem korlátai között gyakorolja. Korlátot ebben az értelemben nem csak az képez, hogy a fellebbező milyen tartalmú másodfokú döntést kér, hanem az is, hogy azt milyen indokkal teszi (pl. mely anyagi jogszabály megsértésére hivatkozott).

A 371. §-hoz

A Javaslat szerint a fellebbező félnek meg kell jelölnie a fellebbezéssel támadott ítélet számát, valamint az ítéletnek a fellebbezéssel támadott rendelkezését vagy részét. A fellebbező félnek határozott kérelmet kell előterjesztenie arra vonatkozóan, hogy az elsőfokú ítéletet, vagy annak kifogásolt rendelkezését vagy részét a másodfokú bíróság mennyiben változtassa meg, vagy helyezze hatályon kívül.

A Javaslat a fellebbezés indokát illetően a hatályos szabályozáshoz képest pontosabb elvárást fogalmaz meg a fellebbező féllel szemben. A fellebbező félnek egyértelműen meg kell határoznia, hogy a másodfokú bíróságtól a felülbírálatot milyen körben kérelmezi. Ez az előírás arra kötelezi a fellebbezőt, hogy konkrétan meghatározza, hogy az elsőfokú eljárást vagy ítéletet milyen szempontból tartja sérelmesnek, ezzel a másodfokú bíróság felé egyértelműen kijelöli azon jogvédelmet, amit a másodfokú bíróságtól kér. Ehhez kapcsolódóan a fellebbezőnek részletes indokolást kell adnia. Ha tehát a fellebbező például a

bizonyítás eredményeként megállapított tényállást sérelmezi, a fellebbezésből ki kell derülnie, hogy a bizonyítás felülmérlegelésére és ennek alapján más tényállás megállapítására irányul a fellebbezése, valamint elő kell adnia az új tényállás megállapíthatóságának alapjául szolgáló indokokat. Végül a fellebbezés indokolásában jogszabálysértésre hivatkozás esetén jogszabályhelyre hivatkozással fel kell tüntetni azt az anyagi vagy eljárási jogszabálysértést, amelyen a fellebbezés alapul, valamint ennek részletes indokait.

A fellebbezés tartalmának szabályai között helyezi el a Javaslat, hogy az ítélet hatályon kívül helyezését a fél az abszolút hatályon kívül helyezési okok mellett kérheti akkor is, ha az elsőfokú eljárás lényeges szabályainak az ítélet érdemére kiható megsértésére hivatkozik.

A Javaslat, amikor lehetővé teszi, hogy a fellebbező az ítélet megváltoztatásra irányuló kérelem nélkül kizárólag hatályon kívül helyezést kérjen, az utóbbi évek joggyakorlatát emeli be a törvény szövegébe. A BDT2014. 3190. számú döntvényben foglaltak szerint „A fellebbezés a megtámadott határozat hatályon kívül helyezésére – megváltoztatás nélkül – csak kivételes esetben irányulhat, mégpedig akkor, ha a fél fellebbezésében az elsőfokú határozat hatályon kívül helyezését, és a per megszüntetését kéri, illetőleg a fellebbező a Pp. 252. §-ának (1) bekezdése alapján kéri az ítélet hatályon kívül helyezését."
A BDT2009. 2052. számú döntvény szerint, ha a fellebbező fél egyértelműen a Pp. 252. § alapján kéri az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezését és nem kéri annak megváltoztatását, a fellebbezést nem kell visszaadni hiánypótlásra. Ilyen esetben azonban a felülbírálat kizárólag arra szorítkozhat, hogy szabályosan alakult-e az elsőfokú bíróság, s a döntésben nem vett-e részt kizárt bíró. Ezt a gyakorlatot erősíti a Kúria 1/2016. (II.15.) PK. véleményének 5. pontja, amely szerint a felülvizsgálatot kérelem esetében is határozott felülvizsgálati kérelemnek minősíti, ha a fél a jogerős határozat vagy mindkét fokú határozat hatályon kívül helyezését kéri.
A bírói gyakorlat törvénybe iktatásával lehetővé válik az ítélet megváltoztatására irányuló kérelem előterjesztése nélkül az elsőfokú ítélet másodfokú felülbírálata. Mivel a fellebbezési kérelem köti a másodfokú bíróságot, a fellebbezésről hozott döntésében nyilvánvalóan csak a hatályon kívül helyezésről dönthet.

A 372. §-hoz

A fellebbező fél ellenfele az ítélet elleni fellebbezésre fellebbezési ellenkérelmet, továbbá csatlakozó fellebbezést terjeszthet elő.

A fellebbezési ellenkérelem a fellebbező fél ellenfelének a fellebbezésre adott olyan nyilatkozata, amelyben a fellebbezés teljes vagy részleges alaptalanságára hivatkozva azt kéri, hogy a bíróság a fellebbezésnek egészben vagy részben ne adjon helyt. Ez a kérelem tehát nem irányul az elsőfokú ítélet megváltoztatására, hanem csak a fellebbezésben foglaltakat támadja.

A csatlakozó fellebbezés viszont a fellebbező fél ellenfele által igénybe vehető járulékos jellegű, rendes fellebbviteli perorvoslat. A csatlakozó fellebbezés megengedése azon a megfontoláson alapul, hogy az elsőfokú ítélet rendelkezéseit magára nézve ugyan sérelmesnek tartó, de a per mielőbbi befejezése érdekében nem fellebbező félnek az elsőfokú ítélet megtámadására vonatkozó jogát fenn kell tartani arra az esetre, ha az elsőfokú ítélet jogerőre emelkedése az ellenfél fellebbezése folytán nem következett be.

A fellebbezési ellenkérelem és a csatlakozó fellebbezés egyaránt járulékos jellegű jogintézmény. Ez azt jelenti, hogy létük a fellebbezés lététől függ, azaz kizárólag akkor terjeszthetők elő, ha fellebbezést nyújtottak be, és csak addig és annyiban állhatnak meg, ameddig és amennyiben a fellebbezés hatálya is fennáll. A fellebbezés visszautasítása vagy visszavonása esetén a fellebbezéssel szemben előterjesztett fellebbezési ellenkérelem, illetve csatlakozó fellebbezés hatálytalanná válik.

A Javaslat további korlátozást tartalmaz a csatlakozó fellebbezésre vonatkozóan. Kimondja, amennyiben a fellebbezés csak hatályon kívül helyezési kérelmet tartalmaz, a csatlakozó fellebbezés sem irányulhat ennél többre, s nem nyitja meg a csatlakozó fellebbezés az ítélet megváltoztatása iránti kérelem előterjesztésének lehetőségét. Ilyen esetben a csatlakozó fellebbezésben az ítélet más – a törvényben megengedett – okból történő hatályon kívül helyezésére irányulhat.

A 373. §-hoz

Az osztott perszerkezetből és az elsőfokú eljárás új szabályaiból következően a perfelvétel lezárásával – főszabály szerint – kizárt a keresetváltoztatás, ellenkérelem-változtatás, utólagos bizonyítás és a beszámítás, ezért a Javaslat új szerkezetben, de a bevált gyakorlati és elvi alapon szabályozza az új tények és bizonyítékok előterjesztésének tilalmát.

Az új tények és bizonyítékok előadása a Javaslatban szorosan kapcsolódik a kereset másodfokú megváltoztatásának lehetőségéhez. Mivel a Javaslat szerint a kereset része a tények állítása (és a bizonyítékok előadása), ezért az új tények előadásának tilalma – illetve szűk körű, főleg a perújítás elhárítását célzó megengedése – a keresetváltoztatás szabályai között nyert elhelyezését.

A Javaslat általános éllel mondja ki, a másodfokú eljárásban a keresetet, illetve ellenkérelmet megváltoztatni nem lehet.

A fél akkor változtathatja meg tényállítását, ha azt az elsőfokú érdemi tárgyalás berekesztését követően a fél tudomására jutott olyan tény indokolja, amelyről önhibáján kívül korábban nem tudott, feltéve, hogy az elbírálás esetén reá nézve kedvezőbb ítéletet eredményezett volna.

A felek a fellebbezés során akkor terjeszthetnek elő új bizonyítási indítványt, illetve bocsáthatnak rendelkezésre további bizonyítékot, ha az a kereset jogszerű megváltoztatásának alapjául hivatkozott tény bizonyítására szolgál, vagy korábban is hivatkozott tény bizonyítására szolgál, feltéve, hogy utóbb keletkezett vagy a fél önhibáján kívül utóbb szerzett róla tudomást. E szabályokkal a Javaslat összhangba hozza a kereset- és ellenkérelem-változtatás és az azt alátámasztó bizonyítékok előadásának szabályait.

A kereset- és ellenkérelem-változtatás, esetleges utólagos bizonyítás speciális esete az, ha vagy a másodfokú bíróság anyagi pervezetése nyitja meg ennek lehetőségét, vagy az elsőfokú bíróság mulasztotta el előzetesen tájékoztatni és nyilatkoztatni a feleket az anyagi pervezetés körében a bíróság által hivatalból figyelembe vett bizonyos jogilag releváns körülményekről, így a fellebbezésben nyílik meg a lehetősége a félnek erre nyilatkozni.

A 374. §-hoz

A Javaslat a hatályos szabályoktól részben eltérően rendezi a másodfokú eljárásban a beszámítás előterjeszthetőségét. Így a másodfokú eljárásban beszámítási kifogást csak akkor lehet előterjeszteni, ha azt az ellenfél elismeri, vagy ha az más perben hozott jogerős ítéleten alapul.
Az elsőfokú eljárás szabályozásában a beszámítás eljárásjogilag önálló jogintézménnyé vált, kifejezésre juttatva, hogy a beszámítás útján érvényesített ellenkövetelés a fél egy önálló anyagi jogi igényt visz perbe. Olyan vitatott, elbírálandó anyagi jogi igény másodfokú perbe vitele, ami az elsőfokú eljárásnak nem is volt tárgya, nem támogatható.

A 375. §-hoz

A hatályos törvénnyel egyezően mondja ki a Javaslat, hogy fellebbezési, illetőleg a csatlakozó fellebbezési kérelmet az elsőfokú ítéletnek fellebbezéssel, illetőleg csatlakozó fellebbezéssel nem érintett részére nem lehet kiterjeszteni.

A fellebbezési kérelem, illetőleg csatlakozó fellebbezési kérelem megváltoztatását a hatályos rendelkezésekkel egyezően szabályozza a Javaslat. Így a fellebbezési, illetőleg a csatlakozó fellebbezési kérelmet a fellebbezés tárgyaláson kívül történő elbírálása esetén addig lehet megváltoztatni, amíg a másodfokú bíróság az eljárást befejező határozatát meg nem hozza, tárgyalás tartása esetén pedig a tárgyalás berekesztéséig.

A 376. §-hoz

A Javaslat, igazodva a Koncepcióban előirányzott megoldáshoz, főszabályként a tárgyaláson kívüli elbírálást szabályozza. Részletszabályaiban ugyanakkor számos rendelkezést átvesz a jelenleg hatályos tárgyaláson kívüli elbírálást lehetővé tévő megoldásokból.

A Javaslat szerint a másodfokú bíróság akkor bírálja el tárgyaláson a fellebbezést, ha a felek bármelyike tárgyalás tartását kéri. A fellebbező fél a fellebbezésében, a fellebbező fél ellenfele pedig a tanácselnöki felhívás kézhezvételét követő tizenöt napon belül kérheti a tárgyalás tartását.

A Javaslat megengedi, hogy a felek tárgyalás tartására irányuló kérelmének hiányában a másodfokú bíróság, amennyiben indokoltnak tartja, tárgyalást tűzzön ki, és a fellebbezési kérelemről ott döntsön.

A felek ugyanakkor nem kérhetik a felek tárgyalás tartását ha, az ún. abszolút hatályon kívül helyezési okok állnak fent, ekkor tárgyalás tartása nélkül hatályon kívül kell helyezni az ítéletet, a felhívott rendelkezésbe foglalt jogkövetkezmények alkalmazása mellett. Nem kérhetik továbbá a felek tárgyalás tartását, ha a fellebbezés csak a perköltség viselésére vagy összegére, illetve a meg nem fizetett illeték vagy az állam által előlegezett költség megfizetésére vonatkozik, vagy a fellebbezés csak a teljesítési határidővel vagy a részletfizetés engedélyezésével, illetve az előzetes végrehajthatósággal kapcsolatos. Ugyancsak tárgyaláson kívül kell dönteni, amennyiben a fellebbezés csak az ítélet indokolása ellen irányul.

A Javaslat meghatározza a másodfokú bíróság tárgyaláson kívüli döntésének eljárási rendjét.

A 377. §-hoz

Ha a másodfokú bírósági tanács elnöke a fellebbezést nem utasította vissza hivatalból, és az ügyet nem küldte vissza az elsőfokú bíróságnak sem, valamint valamelyik fél kérte a tárgyalás megtartását, avagy a tanács úgy döntött, hogy tárgyalást tart, akkor a fellebbezés tárgyalására a bíróság határnapot tűz ki, és arra a feleket, valamint a beavatkozókat, továbbá azokat, akik a határozat ellen fellebbezéssel éltek, megidézi. A fellebbezési tárgyalást úgy kell kitűzni, hogy a fellebbezésnek az ellenfél részére kézbesítése a tárgyalás napját legalább tizenöt nappal megelőzze.

A tárgyalást úgy kell kitűzni, hogy a tárgyalás az iratoknak, vagy az ellenfél tárgyalás tartását kérő nyilatkozatának a másodfokú bírósághoz való beérkezését követő négy hónapon belül megtartható legyen.

A feleket és a beavatkozókat a fellebbezési tárgyalásra minden esetben (függetlenül attól, hogy ők nyújtottak-e be fellebbezést, vagy sem) meg kell idézni, míg a fellebbezésre jogosult egyéb érdekelt személyeket csak akkor, ha ők is éltek fellebbezéssel.

Ha az elsőfokú eljárásban az ügyész fellépőként részt vett, de nem fellebbezett, akkor a tárgyalásról az illetékes ügyészt értesíteni kell. Abban az esetben viszont, ha az ügyész félként vett részt az elsőfokú eljárásban, vagy mint fellépő fellebbezett, őt is idézi az elnök.
Az idézésben figyelmeztetni kell a feleket, hogy a fellebbezési tárgyalásról elmaradásuk a fellebbezés elintézését nem gátolja, továbbá, hogy a jogi képviselet a fellebbezési eljárásban kötelező.

A 378. §-hoz

A fellebbezési tárgyalás szabályai körében a Javaslat nem változtat érdemben a hatályos jogon.

A fellebbezési tárgyalás megnyitása és a megjelentek számbavétele után az elnök vagy az általa kijelölt bíró ismerteti az elsőfokú bíróság ítéletében foglaltakat, valamint a fellebbezést (csatlakozó fellebbezést) és a fellebbezési ellenkérelmet. A bíróság a szükséges körben felhívja a feleket, illetve lehetőséget biztosít arra, hogy nyilatkozataikat előadják.

Ha a másodfokú bíróság bizonyítást rendel el, azt közvetlenül vagy megkeresés útján foganatosítja.

A fellebbezési tárgyalásra szabályszerűen megidézettnek vagy valamelyiküknek az elmaradása a tárgyalás megtartását és a fellebbezés elintézését nem gátolja.

A 379. §-hoz

Ahogy az elsőfokú eljárásban, úgy a másodfokú eljárásban is előfordulhat, hogy a törvényben előírt feltételek fennállásának hiánya miatt szükségessé válik az eljárás hivatalbóli megszüntetése. Ezért a másodfokú bíróság a fellebbezési kérelem (csatlakozó fellebbezés) és fellebbezési ellenkérelem korlátaira tekintet nélkül az elsőfokú bíróság ítéletét végzéssel teljes egészében vagy abban a részében, amelyre a megszüntetés oka fennáll, hatályon kívül helyezi, és az eljárást megszünteti. A megszüntetés feltétele azonban, hogy az eljárás

megszüntetésének alapjául szolgáló hiány a másodfokú eljárásban – a felek megfelelő határidővel való felhívása ellenére – nem pótolható, vagy az eljárás jóváhagyásával nem orvosolható.

A 380. §-hoz

A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét hivatalból, a fellebbezési kérelem korlátaira tekintet nélkül végzéssel hatályon kívül helyezi, és az elsőfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasítja, ha az elsőfokú bíróság nem volt szabályszerűen megalakítva, vagy az ítélet meghozatalában olyan bíró vett részt, akivel szemben a törvény értelmében kizáró ok áll fenn. Ezekben az esetekben kötelező a másodfokú bíróságnak az elsőfokú bíróság ítéletét – a másodfokú eljárás korlátaira tekintet nélkül – végzéssel hatályon kívül helyezni és az elsőfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasítani.

A bíróság nem szabályszerű megalakítása miatt azért kerül sor kötelezően az elsőfokú bírósági ítélet hatályon kívül helyezésére, mert ebben az esetben lényegileg hiányzik az elsőfokú eljárás, ugyanis a bíróság cselekményei érvényesen meg nem történtnek tekintendőek.

Figyelemmel arra, hogy a felsorolt szabálytalanságokból eredő orvosolhatatlan hiányosság az ítélet minden részére egyaránt kihat – függetlenül attól, hogy a felek az ítéletet fellebbezéssel vagy csatlakozó fellebbezéssel mennyiben támadják –, az elsőfokú bíróság ítéletét itt teljes egészében kell hatályon kívül helyezni. A másodfokú bíróság a törvényes jogkörét a felek indítványától függetlenül gyakorolja.

A Javaslat a másodfokú bíróság által mérlegelhető hatályon kívül helyezési oknak minősülő lényeges eljárási szabálytalanságok köréből külön tényállássá emeli át a kötelező hatályon kívül helyezési okok körébe azt az esetet, amikor az elsőfokú ítélet olyan tartalmi hiányosságban szenved, ami a másodfokú eljárásban nem orvosolható. A másodfokú bíróság erre tekintettel csak akkor helyezheti hatályon kívül az elsőfokú bíróság ítéletét, ha az ítélet a törvényben előírt kötelező tartalmi elemek közül egyáltalán nem tartalmazza a rendelkező részt vagy az indokolást, és értelemszerűen nem állnak fenn az ítélet kiegészítésének feltételei sem, erre utal a szövegben a „nem orvosolható” fordulat. E tartalmi fogyatékosság következménye a másodfokú eljárás tárgyának – a bíróság döntésének vagy jogi álláspontjának – a hiánya, ami a fellebbezés érdemi elintézésének akadálya. A bíróságnak a felek kérelmétől függetlenül kell a hatályon kívül helyező döntést meghoznia, mivel az elsőfokú bíróság jogsértése olyan súlyú, hogy nem lehet annak orvoslását a felek kérelméhez kötni.

A 381. §-hoz

A Javaslat minden más, kötelező hatályon kívül helyezési oknak nem minősülő esetben az eljárási szabálysértések miatt csak akkor teszi lehetővé az ítélet hatályon kívül helyezését, ha a felek valamelyike a fellebbezésében az elsőfokú eljárás szabályszerűségének felülbírálatára irányuló jogköre gyakorlását kéri a másodfokú bíróságtól.

Ezzel kívánja a Javaslat elkerülni azt a nemkívánatos gyakorlatot, ami gyakorinak mondható, hogy a felek maguk nem is kérik az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság új eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára kötelezését, ennek ellenére gyakran

talál a másodfokú bíróság a felek egyike által sem hivatkozott olyan eljárási hibát, amely mellett az elsőfokú ítéletet érdemben felülbírálatra alkalmatlannak minősíti.
A Javaslat nem zárja el a másodfokú bíróságot a lényeges eljárási szabálysértés hivatalból való észlelésétől, azonban a fél rendelkezési jogának a másodfokú eljárásban is érvényesülnie kell, ezért előírja, hogy erről – a következményekre való figyelmeztetés mellett – tájékozatnia kell és csak a fellebbező fél kérelmére veheti azt figyelembe.
Ha a fellebbező nem kíván rá hivatkozni, a másodfokú bíróság e körben a felülbírálati jogkörét nem gyakorolhatja, a rendelkezésre álló adatok és a fellebbezés korlátai közt kell döntenie.

A Javaslat a Kúria 1/2014. (VI.30.) PK véleményében rögzített és a másodfokú bíróságtól elvárt szempontokat jeleníti meg a hatályon kívül helyezés szükségességének vizsgálatához. Ez akkor indokolt, ha az adott eljárási szabálysértés a per érdemi eldöntésére – közvetlenül és kimutathatóan – kihatott, továbbá orvoslása a másodfokú eljárásban nem lehetséges, vagy a célszerűség, a pergazdaságosság és az időszerűség követelményeire figyelemmel az nem ésszerű, és az elsőfokú eljárás megismétlése elengedhetetlen.

A Javaslat a bíróság mérlegelésére (választására) bízza a döntést, hogy a felek által állítottak miatt az elsőfokú bíróság ítéletét végzéssel hatályon kívül helyezi-e, vagy érdemi döntést hoz.

Jelentős változtatás, hogy a Javaslat nem nevesíti a hatályos Pp. 252. § (3) bekezdésében foglalt hatályon kívül helyezési okot, amikor a bizonyítás nagy terjedelmű, vagy teljes megismétlése miatt szükséges az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezése. Ennek indoka az, hogy a Javaslat a másodfokú bíróság felülbírálati jogkörének és az ehhez kapcsolódó másodfokú eljárásban hozható határozatoknak az átdolgozott szabályai folytán a bizonyítási kérdéseket másként közelíti meg, önmagában a bizonyítás terjedelme nem hatályon kívül helyezési ok, ezért ezt nem kell külön szabályozni.

A 382. §-hoz

A Javaslat kimondja, hogy a fél – a hatályon kívül helyezési okokra alapítottan – kérheti az ítélet hatályon kívül helyezését anélkül, hogy az ítélet megváltoztatása iránt kérelmet előterjesztene. A Javaslat a rendelkezési jog következetes érvényesítése érdekében az ilyen fellebbezés alaptalansága esetén – az ügy érdemét nem érintve – ítéletével az elsőfokú ítéletet helybenhagyja.

A 383. §-hoz

A Javaslat szerint a másodfokú bíróság – ha nem kell az elsőfokú bíróság ítéletét hatályon kívül helyeznie és az eljárást megszüntetni, vagy az elsőfokú bíróságot új eljárásra utasítania – az ügy érdemében dönt. Ha az elsőfokú bíróság ítélete érdemben helyes, a másodfokú bíróság ezt helybenhagyja, ellenkező esetben az elsőfokú bíróság ítéletét egészben vagy részben megváltoztatja, illetve közbenső ítéletet vagy részítéletet hoz. Helybenhagyó ítéletet akkor hoz a másodfokú bíróság, ha az elsőfokú bíróság ítélete érdemben helyes, annak megváltoztatására nincs szükség.

Megváltoztató ítélet hozatalára akkor kerül sor, ha a másodfokú bíróság azt állapítja meg a fellebbezés folytán, hogy az elsőfokú bíróság ítélete érdemben – egészben vagy részben – nem helyes. Ha a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét csak részben változtatta meg,

akkor ítéletének rendelkező részében ki kell mondania a részbeni megváltoztatás mellett azt is, hogy az elsőfokú ítéletet egyebekben helybenhagyja.

Sem az érdemben helyes elsőfokú ítélet helybenhagyásának, sem az érdemben téves elsőfokú ítélet egészben vagy részben történő megváltoztatásának nem feltétele az, hogy a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság által lefolytatott bizonyítási eljárást kiegészítse, úgyszintén az sem, hogy olyan kérdést vonjon vizsgálat alá, amelyben az elsőfokú bíróság nem tárgyalt, illetve nem határozott.

A másodfokú bíróság részítélettel vagy közbenső ítélettel is rendelkezhet, amennyiben ennek a törvényben meghatározott feltételei a másodfokú eljárásban fennállnak.

A 384. §-hoz

A Javaslat az új perszerkezetre, és a bíróságok anyagi pervezetési kötelezettségére tekintettel kimondja, hogy az elsőfokú bíróság ítéletének hatályon kívül helyezésére önmagában nem adhat alapot az, ha a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság közrehatási kötelezettségével (anyagi pervezetés) nem ért egyet. Ezen okból a felek sem kérhetik önmagában az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezését.

Ez a rendelkezés összhangban áll az ítélet hatályon kívül helyezésével kapcsolatos egyes kérdésekről szóló 1/2014. (VI. 30.) PK vélemény megállapításával, mely szerint a hatályos Pp. 3. § (3) bekezdés szerinti tájékoztatási kötelezettség megsértése önmagában nem szolgálhat alapul a hatályon kívül helyezésre; ezt csak a konkrét eljárásjogi szabályok sérelme alapozhatja meg. A Javaslat a hatályos Pp. 3. § (3) bekezdéséhez kapcsolódóan kialakult és nemkívánatos másodfokú gyakorlatnak kívánja elejét venni és gátat szabni annak, hogy az anyagi pervezetés szabályai vonatkozásában ehhez hasonló alakuljon ki.

Egy ezzel ellentétes, vagy nem egyértelmű rendelkezés megnyitná az utat a korlátlan hatályon kívül helyezések előtt, továbbá olyan jogbizonytalansághoz vezetne el, amely előbb-utóbb az elsőfokú bíráskodást lehetetlenítené el.

Természetesen ez nem jelenti azt, hogy a fellebbező fél konkrét eljárásjogi szabályok sérelmére ne hivatkozhatna a pervezetéssel összefüggésben, de önmagában nem szolgálhat alapul az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezésére, hogy a másodfokú bíróság álláspontja eltér az elsőfokú bíróság álláspontjától az anyagi pervezetés mikéntje, terjedelem, tartalma tekintetében.

A Javaslat itt is következetesen érvényesíti a fél rendelkezési jogát és a másodfokú bíróság felülbírálati jogkörének szabályait azzal, hogy a fél erre vonatkozó felülbírálati jogkör gyakorlására irányuló fellebbezése esetén és annak korlátai közt rendeli alkalmazni a rendelkezéseket. A Javaslat nem zárja el azonban a másodfokú bíróságot az anyagi pervezetéssel összefüggő körülmények észlelésétől, azonban a fél rendelkezési jogának a másodfokú eljárásban e körben is érvényesülnie kell. A Javaslat ezért előírja, hogy erről – a következményekre való figyelmeztetés mellett – tájékozatnia kell és csak a fellebbező fél kérelmére veheti figyelembe. Ha a fellebbező nem kíván rá hivatkozni, a másodfokú bíróság e körben a felülbírálati jogkörét nem gyakorolhatja, a rendelkezésre álló adatok és a fellebbezés korlátai közt kell döntenie.

A Javaslat a másodfokú bíróság felülbírálati jogköre tekintetében az elsőfokú bíróság téves vagy hiányos anyagi pervezetése esetén kiemeli, hogy a másodfokú eljárásban – a fellebbezés devolutív hatályára is tekintettel – az elsőfokú eljárás szabályait, így az anyagi pervezetés szabályait is alkalmazni kell. A másodfokú bíróságnak is joga és egyben kötelessége a perfelvételi vagy bizonyítási kérdésekben az anyagi pervezetés körében kérdéseket feltenni, tájékoztatást nyújtani, felhívást intézni a felekhez. Emellett a Javaslat ugyancsak kiemeli, hogy az elsőfokú eljárásnak tárgyát nem képező, a másodfokú bíróság által hivatalból észlelt jogi körülmények tekintetében a másodfokú bíróság maga fejtheti ki és egyben köteles is az általa szükségesnek tartott anyagi pervezetési tevékenységet gyakorolni. Mindezekhez kapcsolódóan hangsúlyozza a Javaslat, hogy a másodfokú bíróság is jogosult és lehetőség szerint köteles is az ide kapcsolódó bizonyítást foganatosítani. A Javaslat ezekhez kapcsolódóan külön lehetőséget biztosít a másodfokú bíróság számára, hogy ezzel megnyissa az anyagi pervezetésével érintett körben a felek számára a kereset- és ellenkérelem-változtatás, utólagos bizonyítás lehetőségét.

A másodfokú bíróság a felülbírálati jogkörének gyakorlására köteles a hatályon kívül helyezés szükségességéről való döntést megelőzően. Ennek eredményétől függ az ügyben hozható határozat. Ha a fél a másodfokú bíróság felhívására nem nyilatkozik, vagy a szükséges nyilatkozatot nem teszi meg, a másodfokú bíróság köteles a rendelkezésre álló adatok alapján az ügy érdemében – megváltoztatás vagy helybenhagyás – dönteni. Ha a fél megteszi a szükséges nyilatkozatokat és adott esetben az elsőfokú eljárás perfelvételi vagy bizonyítási szaka kiegészíthető, a másodfokú bíróság ugyancsak köteles a rendelkezésre álló adatok alapján az ügy érdemében – megváltoztatás vagy helybenhagyás – dönteni.

Az ítélet csak akkor helyezhető hatályon kívül, ha a szükséges nyilatkozatok és az elsőfokú eljárás szükség szerinti kiegészítése folytán sem orvosolható a rendelkezésre álló adatok alapján az ügy érdemi döntést befolyásoló hibája. A Javaslat nem kezeli lényeges eljárási szabálysértésnek és ennek minősülő hatályon kívül helyezi oknak ezt az esetet, hanem önállóan szabályozza. Az anyagi pervezetést ugyanis „kétarcú” jogintézmény: egyrészt eljárásjogi, másrészt anyagi jogi. A bíróság az anyagi pervezetést az ügy anyagi jogi megítélés alapján végzi. Az ügy helytelen anyagi jogi megközelítése eredményezi a helytelen vagy hiányos anyagi pervezetési cselekményeket is, ezért alapvetően anyagi jogi és nem eljárási hibáról van szó.

A 385. §-hoz

A Javaslat szerint a fellebbezési eljárásban sincs akadálya annak, hogy a felek egyezséget kössenek. Ha erre sor kerül, és a felek egyezségét a bíróság jóváhagyja, akkor ennek a másodfokú bíróság által jóváhagyott egyezségnek ugyanaz a hatálya, mint a megváltoztató ítéletnek. A másodfokú bíróságnak azonban az egyezséget jóváhagyó végzésében azt is meg kell állapítania, hogy az elsőfokú bíróság fellebbezéssel (csatlakozó fellebbezéssel) megtámadott ítéleti rendelkezése abban a részében, amelyre az egyezség vonatkozik, hatályát veszti.

A Javaslat úgy rendezi a másodfokon szünetelés folytán megszűnt eljárás esetére a fellebbezéssel érintett határozat sorsát, hogy annak hatályvesztését mondja ki.

A 386. és 387. §-hoz

A Javaslat az ítélet hatályon kívül helyezésével kapcsolatos egyes kérdésekről szóló 1/2014 (VI.30.) PK vélemény megállapításaira tekintettel, és az elsőfokú eljárásában bevezetett osztott perszerkezetre figyelemmel határozza meg a bíróság hatályon kívül helyező végzésének tartalmát.

A végzésnek tartalmaznia kell az elsőfokú ítélet ismertetését, a hatályon kívül helyezés okait, továbbá az új eljárásra vonatkozó utasításokat. A hatályon kívül helyező végzésben pontosan és konkrét jogszabályhelyre hivatkozással meg kell jelölni, hogy milyen okból és mit tekintett a másodfokú bíróság az eljárás megismétlését igénylő jogszabálysértésnek, határozottan állást kell foglalni az ügy jogi megítélésének kérdésében. Amennyiben erre a rendelkezésre álló adatok alapján nincs lehetőség, fel kell állítania a jogi megoldásnak azokat az alternatíváit, amelyek a helyes jogi álláspont kialakításához elvezethetnek. Emellett az elsőfokú bíróság számára pontosan meg kell határozni a szükséges eljárási cselekményeknek azt a sorát, amelyek foganatosítása útján a megismételt eljárásban elérhető a jogszabályoknak megfelelő határozat meghozatala, ezért sem mellőzhető a hatályon kívül helyezést megelőzően adott esetben a félnek a célzott bizonyításra vonatkozó nyilatkozatának a beszerzése. A másodfokú bíróság utasításában, amennyiben a per adatai vagy a másodfokú tárgyalás alapján megállapítható, a felek jogállítását tisztázhatja és rögzítheti. Egyértelműen és jól áttekinthető módon ismertetnie kell jogi következtetéseit, és az elsőfokú bíróság szükséges eljárási cselekményeit.

A másodfokú ítélet tartalmán valamint a perköltséggel kapcsolatos szabályozásban a Javaslat nem változtat.

A 388. §-hoz

A Javaslat az általános hatáskörű bíróságként a törvényszéket határozza meg, emiatt a járásbírósági eljárásokra az eltéréseket külön kell megfogalmazni. A Javaslat külön szabályaival nem érintett fellebbezési rendelkezések azonosak mind a törvényszékek másodfokú, mind az ítélőtáblák fellebbezési eljárásában.

A Javaslat a járásbírósági eljárásra két eltérő szabályt tartalmaz: ha az eljárásban a fél jogi képviselő nélkül jár el a fellebbezését jegyzőkönyvbe mondhatja a jogorvoslathoz való jog gyakorlásának hatékony biztosítása érdekében, továbbá mellőzhető a fellebbezés alapjául szolgáló jogszabálysértés esetén a jogszabályhelyre hivatkozás.

A 389–391. §-hoz

A Javaslat az ítéletek elleni fellebbezés szabályait tekinti általános modellnek, és erre vonatkozóan mondja ki, hogy az ítélet elleni fellebbezésre vonatkozó rendelkezéseket a végzések elleni fellebbezés esetén is alkalmazni kell, a Javaslat szerinti eltérésekkel.

A végzések elleni fellebbezés hatályos szabályain a Javaslat érdemben nem változtat.

Ha az elsőfokú bíróság a fellebbezéssel megtámadott végzéséhez nincs kötve, a fellebbezésnek a döntést hozó bíróság maga is eleget tehet. A fellebbező fél ellenfele az elsőfokú bíróságnál terjeszthet elő észrevételeket. A végzés ellen beadott fellebbezés

tárgyában a másodfokú bíróság tárgyaláson kívül határoz, de a feleket a szükséghez képest meghallgathatja. Csatlakozó fellebbezésnek nincs helye.

A 392. §-hoz

A Javaslat rendelkezik arról, hogy – speciális perújítási szabályok hiányában – a perújítási eljárás során az alapperre vonatkozó szabályokat kell alkalmazni. Így vagy a törvényszéki, vagy a járásbírósági eljárás szabályai szerint kell a bíróságnak eljárnia, jogerős fizetési meghagyás elleni perújítás során pedig a fizetési meghagyásos eljárással összefüggő szabályok szerint.

A 393. §-hoz

A Javaslat – igazodva a Koncepcióhoz – abból indul ki, hogy a perújítás szabályainak átfogó átalakítása nem indokolt.

A Javaslat kidolgozása során kérdésként merült fel az Emberi Jogok Európai Bíróságának (a továbbiakban: EJEB) a nemzeti bíróságokra is kötelező döntéseire figyelemmel szükséges-e a perújítás funkciójának, eddig betöltött szerepének újragondolása, módosítása.
A hatályos eljárási szabályokból következően ugyanis a perújítási eljárás – az eredményes alkotmányjogi panaszra tekintettel megengedett esetét kivéve – kizárólag a korábbi eljárásban hozott jogerős ítélet jogi tévedéseinek kiküszöbölésére nem szolgálhat. Az említett bíróság ítéleteire alapozott perújítás pedig tipikusan az ítéletben megjelenő alapjogi jogsértést küszöbölné ki.

A Javaslat megoldást kíván nyújtani a jogalkalmazás által jelzett, a hatályos Pp. szövegezési pontatlanságából eredő arra a felvetésre is, amely a megengedhető perújítást kizáró önhiba fogalmával, mibenlétével kapcsolatos. Ezzel elhárítja mind az önhiba fogalmát túlságosan kiterjesztő, mind pedig a túlzottan leszűkítő értelmezés lehetőségét.

A Javaslat egy lényeges ponton módosítja a perújítási okok körét. A jogirodalmat régebb óta foglalkoztató kérdés az olyan helyzetek perorvoslati formákkal való rendezése, amikor valamilyen alapjogi jogsérelem érte a peres felet a bíróságok által lefolytatott eljárás és/vagy a meghozott jogerős határozat révén.
Az EJEB Magyarországot elmarasztaló ítéletei alapján megállapítható, hogy a panaszos jogsérelmének orvoslására szükségessé válhat az EJEB által megítélt méltányos kárpótlás mellett is valamely „re-examination” vagy „reopening” eljárás bevezetése. Példaként említhető az EJEB 30789/05. számon Rózsa kontra Magyarország ügyben hozott ítélete, melyben azt állapította meg, hogy a Magyar Állam megsértette az EJEE 6. cikkének 1. bekezdését, a bíróságok megsértették a panaszosok bírósághoz való fordulás jogát. Az EJEB megjegyezte, hogy amikor valamely kérelmezőtől az Egyezményben lefektetett tisztességes eljárás követelményével összeegyeztethetetlen módon tagadják meg a bírósághoz fordulás jogát, akkor a kérelemre történő perújítás vagy felülvizsgálat a jogsértés orvoslásának megfelelő módját jelenti (Öcalan v. Turkey [GC], 46221/99. sz. ügy ECHR 2005.)
Az Európa Tanács Miniszteri Bizottságának (2000) 2. sz. ajánlása szerint bizonyos körülmények között az Egyezmény 41. cikke alapján megítélt igazságos elégtételen kívül egyéb intézkedések, és/vagy olyan általános intézkedések meghozatala is szükségessé válhat, amelyek biztosítják, hogy a sértett fél – lehetőleg – ugyanolyan helyzetbe kerüljön, mint amilyen helyzetben az Egyezmény megsértését megelőzően volt. A Miniszteri Bizottságnak az EJEB ítéletei végrehajtásának ellenőrzése terén szerzett gyakorlata azt mutatta, hogy

kivételes körülmények között az ügy újbóli megvizsgálása, illetve az eljárás újbóli megnyitása bizonyul a leghatékonyabb, ha nem az egyetlen eszköznek az eredeti állapot helyreállításához. Jelenleg az Európa Tanács tíz országában létezik olyan polgári eljárásjogi szabály, lehetővé teszi az ügy újbóli megvizsgálását – beleértve az eljárás újbóli megnyitását is – olyan esetekben, amikor az EJEB megállapította a jogsértést.
Az EJEE-nek a hatékony jogorvoslatok biztosításáról szóló cikkét, valamint az EJEB ítéleteit együtt olvasva, figyelembe véve az Európa Tanács Miniszteri Bizottságának (2000) 2. sz. ajánlását is, arra a következtetésre lehet jutni, hogy a kérelemre történő perújítási eljárás kezdeményezése az egyik megfelelő jogorvoslati eszköz a jogsértés kiküszöbölésére, ezért biztosítja a Javaslat ezt a lehetőséget. (Ld. a témáról bővebben: Gombos Katalin: Bírói jogvédelem az Európai Unióban – Lisszabon után. CompLex Kiadó, Budapest 2011.)

A 394. §-hoz

A Javaslat a hatályos Pp. 260. § (2) bekezdésében szereplőhöz képest a perújítást kizáró körülményt újrafogalmazta.
A bírói gyakorlatban az önhiba fogalmának értékelése kapcsán bizonytalanság, illetve túlságosan szigorú értelmezés volt tetten érhető. A hatályos Pp. 260. § (2) bekezdését módosító 1995. évi LX. törvény 22. §-ához fűzött indokolásból kiolvasható jogalkotói szándék szerint az önhiba akkor állt fenn, ha a fél a perújítás okaként hivatkozott új tényt, bizonyítékot, határozatot a korábbi eljárás során jogi kötelezettsége ellenére nem érvényesítette ugyan, de e jogellenes mulasztásban vétkesség nem terhelte.
A Koncepció vitája során elhangzott, hogy a kialakult bírói gyakorlat különösen az ellentmondás hiányában jogerőre emelkedett fizetési meghagyással szemben előterjesztett perújítási kérelmek elbírálása esetén ezt az eredeti jogalkotói szándékot nem mindenben követi. Még a kézbesítési vélelem beállta folytán jogerőre emelkedett fizetési meghagyások esetén is olyan gyakorlat alakult ki, amely szerint az ellentmondás mint rendes jogorvoslat igénybevételének elmaradása önmagában a jelenleg hatályos Pp. 260. § (2) bekezdése szerinti perújítást kizáró önhibának minősül. A többségi álláspont az volt, hogy szükséges lenne a jelenleg hatályos Pp. 260. § (2) bekezdésének olyan újra szövegezése, amely a kizáró okot pontosabban írja körül. Ennek során az Alkotmánybíróság által a bírói úthoz, illetve a jogorvoslathoz való jog tartalmát illetően kifejtettekre is figyelemmel kellett lenni.

Az Alkotmánybíróság több határozatában kihangsúlyozta, hogy a fél rendelkezési joga mint az önrendelkezés alkotmányos jogának eljárásjogi aspektusa, magában foglalja azt a jogosultságot is, hogy a fél a perbe vitt anyagi és eljárási jogaival szabadon rendelkezzék. A félnek szabadságában áll a peranyag szolgáltatásában való döntés jogosultsága is. Ugyanakkor a felek az eljárás során kötelesek jóhiszeműen és késlekedés nélkül eljárni, amely kötelezettség nem merül ki az eljárás puszta tűrésében, hanem elvárható az aktív közreműködés is. [1/1994. (I. 7.) AB határozat, 46/2003. (X. 16.) AB határozat]. Ezen elvárásokra figyelemmel, ha a fél a korábbi eljárás során a tényt, bizonyítékot vagy határozatot ismerte, így azt – akár a jogorvoslat során – módjában állt volna szolgáltatni, de nem tette, azt elhallgatta, a jóhiszemű és rendeltetésszerű joggyakorlás kötelezettségét sértette meg. A perújítási eljárásban azonban előadhatja és igazolhatja, hogy önhibáján kívül nem volt abban a helyzetben, hogy a kötelezettségét teljesítse.
Az önhibán kívüliséget megalapozza minden olyan személyes, de objektív alapokon álló akadály, ami a mulasztás kimentését igazolási kérelem esetén is alátámaszthatná (pl. betegség, távollét, stb.). Amennyiben a mulasztás a határozattal szembeni jogorvoslat előterjesztésével kapcsolatos, úgy az önhibát megalapozó helyzet fennállásához szükséges az is, hogy a fél a rendes jogorvoslattal támadható határozat tartalmát, valamint a jogorvoslat személy szerint rá

vonatkozó előterjesztésének határidejét ismerje, vagy kellő gondosság tanúsítása mellett ismerhesse.
Az AB gyakorlata szerint a jogorvoslathoz való jog gyakorlásához – egyebek mellett – elengedhetetlenül szükséges, hogy az érintettek a határozatról, amely jogaikat vagy jogos érdeküket érintette, értesüljenek és megismerhessék annak tartalmát. „Minél kevésbé követelmény a jogszabály szerint a személyes tudomásszerzés bizonyítottsága, annál tágabb teret kell nyújtani ennek hiánya bizonyítására, az önhibán kívül eredménytelen maradt kézbesítés hátrányos következményei elhárítására.” [46/2003. (X. 16.) AB határozat].

A 395. §-hoz

A Javaslat a hatályos Pp.-nek a perújítási kérelem előterjesztésére vonatkozó szabályát áttöri az EJEB ítéletére alapított perújítás esetén. Mind a Javaslat, mind a hatályos Pp. ismer hasonló megoldást az eredményes alkotmányjogi panaszt követő perújítási eljárás esetén.
Az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) a korábbiakhoz képest jelentősen kiszélesítette az alkotmányjogi panasz előterjesztésének eseteit. Az alkotmánysértő határozat orvoslása érdekében a Kúria az alkotmányjogi panasz elbírálását követően értesíti a panasz indítványozóját, hogy harminc napon belül perújítási kérelmet terjeszthet elő a perben eljárt elsőfokú bíróságnál, ha az Alkotmánybíróság anyagi jogszabályt vagy rendelkezést semmisített meg, és az ügyben kizárólag per (vagy nemperes eljárás) volt folyamatban.
Ennek a perújítási kérelemnek az előterjesztésére tehát nem vonatkozik az ítélet jogerőre emelkedésétől számított ötéves objektív határidő, azaz az ítélet jogerőre emelkedésétől számított, a Pp. 261. § (3) bekezdésében meghatározott határidőn túl is lehetőség van az alkotmányjogi panasz rendes bírósági eljárásban történő orvoslására. (459/B/1999. AB határozat) Ehhez hasonlóan szabályozza a Javaslat az EJEB ítéletére alapított perújítási kérelem benyújtásának határidejét is.

A 396. §-hoz

A Koncepció vitája során felvetődött, hogy a Kúria határozata alapján az Alkotmánybíróság által megsemmisített anyagi jogszabályra tekintettel megengedett perújítási eljárást nem kellene-e kizárólag a perújításra vonatkozó fejezetben elhelyezni. A többségi álláspont az volt, hogy az alkotmányjogi panasz esetén követendő eljárás egységes szabályozásának fenntartása indokolt azzal, hogy a perújítási fejezetben csupán az utaló és a speciális rendelkezéseknek kell megjelenniük.

A 397. és 398. §-hoz

A Javaslat pontosan meghatározza, hogy – azonos módon a hatályos szabályozással – a perújítási kérelmet az elsőfokon eljárt bíróságnál, írásban kell benyújtani.
A Javaslat a perújítási kérelemmel szemben szigorú követelményeket fogalmaz meg. Így a perújítási kérelemben meg kell jelölni azt az ítéletet, amely ellen a perújítás irányul, s annak megváltoztatása iránt határozott kérelmet kell előterjeszteni. A kérelemben meg kell jelölni a perújítás alapjául szolgáló tényeket és azok bizonyítékait, az erre vonatkozó okiratokat csatolni kell. Ha a kérelmet a megtámadott ítélet jogerőre emelkedésétől számított hat hónap eltelte után terjesztik elő, ennek okait elő kell adni.

A 399. és 400. §-hoz

A Javaslat részletes eljárási rendet határoz meg a perújítási kérelem elintézésre. Ennek oka nemcsak a Javaslat által részletesen szabályozott új perszerkezet, hanem a megengedhetőségről tárgyaláson kívüli döntés bevezetése is. A tárgyaláson kívüli döntés csak úgy illeszthető a Javaslat szerkezetébe, ha a kérelem előterjesztőjének lehetősége nyílik hiányos beadványának korrekciójára, a perújító fél ellenfeleinek pedig a perújítási kérelemre vonatkozó nyilatkozattételre. A hatályos Pp. e lehetőségeket az általános szabályokból következően egyébként biztosította, a Javaslat ezt alakítja át önálló szabállyá.
Amennyiben a perújítási kérelmet a megtámadott ítélet jogerőre emelkedésétől számított öt év elteltével terjesztették elő, a bíróság azt tárgyalás kitűzése nélkül, hivatalból visszautasítsa. Az objektív határidő elmulasztása ellen egyébként igazolással sem lehet élni, a bíróság egyetlen lehetséges döntése a kérelem visszautasítása.
A bíróság, amennyiben nem utasítja vissza kérelmet, és a hiánypótlás törvényi feltételei fennállnak, rövid határidő tűzésével elrendelheti a perújítási kérelem hiányainak pótlását. A hiányok pótlása után lesz abban a helyzetben, hogy – akár tárgyaláson kívül is – megalapozottan döntést hozzon a perújítás megengedhetőségéről. A hiánypótlás elmulasztása szankciót von maga után, a bíróság ugyanis ekkor hivatalból visszautasítja a kérelmet.

A bírói gyakorlat igénye volt e változtatás bevezetése, mivel a bírói gyakorlat – kiindulva az általános szabályokból – már korábban kialakította a perújítási kérelem elutasításának ezen lehetőségét. A Javaslat megengedő szabályai nélkül egyébként egy hiányos kérelem alapján úgy kellene tárgyalást tartani, hogy maga a kérelmező sem törődött kérelme fogyatékosságával, mivel felszólítás ellenére sem pótolta azokat. Célszerűségi és pergazdaságossági szempontok indokolják tehát a változást. A bírói végzés ellen fellebbezésnek helye van, a fél jogorvoslati joga nem csorbul, viszont a bíróság mentesül egy előreláthatóan eredménytelen és felesleges tárgyalás kitűzésétől és megtartásától.

A Javaslat szerint a bíróság még az előkészítő szakban a perújítási kérelmet, vagy a hiánypótoltatott kérelmet haladéktalanul megküldi a feleknek, a beavatkozóknak és a megtámadott ítélet ellen fellebbezésre jogosult egyéb érdekelteknek. E peralanyok nevesítése azért szükséges, mert utal a megtámadott jogerős ítélet feloldani kívánt jogerejének személyi hatókörére. A bíróság egyben felhívja a nevesített peralanyokat arra, hogy a kézbesítéstől számított 15 napon belül írásban észrevételeket terjeszthetnek elő a perújítási kérelemre vonatkozóan.

A Javaslat kimondja, hogy a perújítás előfeltételeinek vizsgálatát a bíróságnak hivatalból kell elvégeznie. Külön szabályozza a perújítás speciális megengedhetőségi feltételének vizsgálatát, nevezetesen, hogy az új tények vagy bizonyítékok a perújító félre nézve kedvezőbb ítéletet eredményeztek volna-e vagy nem.

A 401. §-hoz

A hatályos rendelkezések szerint két esetet kivéve (egyik a törvényileg megszabott objektív határidő elmulasztása, a másik a hiányos kérelem) mindig szükséges a perújítási tárgyalás kitűzése és megtartása. Még akkor is, ha a perújítási kérelem eleve alaptalan. A javasolt változás szerint a bíróság mérlegelné, hogy tárgyaláson kívül döntsön-e a megengedhetőségről, vagy perfelvételi tárgyalást tartson.

A Javaslat ezért új szabályt iktatott be a hatályos rendelkezések közé. E szerint a bíróság a perújítás megengedhetőségéről tárgyaláson kívül is határozhat, ha az ügy valamennyi körülményét mérlegelve a perújítási perfelvételi tárgyalás megtartását szükségtelennek tartja. A bíróságnak a megengedhetőség tárgyában hozott végzése ellen külön fellebbezésnek van helye. A külön fellebbezési jog fenntartása a jogorvoslati jog védelme miatt szükséges.

Az új szabály kiegészítése a korábbi – előkészítés körébe szabályozott – rendelkezés, amely a felek nyilatkozattételét rendezi. A felek – érintettek – észrevételeinek a beérkezése után kerül ugyanis a bíróság abba a helyzetbe, hogy eldöntse, perújítási perfelvételi tárgyalást tart-e, ahol majd dönt a megengedhetőségről, avagy – mérlegelése alapján – a perújítási perfelvételi tárgyalás nélkül állást foglal a megengedhetőség kérdéséről.
Amennyiben megengedi a bíróság a perújítást, perújítási érdemi tárgyalást tart, amennyiben nem, elutasító, de megfellebbezhető végzést hoz. A perújítási eljárás a végzés jogerőre emelkedése után – eredményes jogorvoslat esetében – folytatódik, ellenkező esetben megszűnik.
A tárgyaláson kívüli döntés nem mentesíti a bíróságot a perújítás feltételeinek törvényi vizsgálati kötelezettsége alól. Így vizsgálnia kell, hogy a kérelmet a törvényben megjelölt okok valamelyikére alapítottan terjesztették-e elő, és az egyes okokhoz fűzött további követelmények teljesültek-e? Vizsgálni kell azt is, vajon a perújítási kérelem nem minősül-e új keresetnek? Válaszra vár továbbá, hogy nem olyan ítélet ellen irányul-e a kérelem, amellyel szemben a perújítás kizárt, a perújítási kérelem szubjektív határidejét megtartották-e, van-e a perújítást kérőnek perújítási jogosultsága?
Amennyiben a megengedhetőségről tárgyaláson kívül döntés nem hozható, a bíróságnak a perújítási perfelvételi tárgyaláson kell erről állást foglalnia.

A 402. §-hoz

A Javaslat, érvényesítve az osztott perszerkezetből fakadó követelményeket, és szem előtt tartva a bevált szabályokat, bevezeti a perújítási perfelvételi tárgyalást. E tárgyalást akkor kell megtartani, ha a bíróság tárgyaláson kívül nem döntött a perújítás megengedhetőségéről.
A bírósági döntés elmaradásának számos oka lehet. Így, amennyiben a megengedhetőség kérdésében a beérkező nyilatkozatok és a perfelvételi kérelem alapján nem lehet megalapozottan állást foglalni, mindenképpen célszerű perújítási perfelvételi tárgyalást tartani.

A Javaslat az elsőfokú eljárás szabályaiból kiindulva előírja a kötelező jelenlétet a perfelvételi tárgyaláson. Szankciót közvetlenül csak a perújítási kérelmező mulasztásához fűz, mivel ha a kérelmező a tárgyalást elmulasztja, a bíróság a perújítási kérelmet hivatalból visszautasítja. Más perbeli felek és érdekeltek mulasztásának jogkövetkezményeit az elsőfokú eljárás szabályai rendezik, a fejezetet felhatalmazási szabályai alapján.

Igazodva a kialakult gyakorlathoz a Javaslat úgy foglal állást, hogy a perújítási perfelvételi tárgyaláson a bíróságnak először a perújítás megengedhetőségének kérdésében kell határoznia. Ennek során mindazoknak a feltételeknek a meglétét mérlegelnie kell, melyek a perújítás megengedhetőségét alátámasztják. Erről a bíróságnak – a hatályos törvényből kiindulva – döntenie kell.

A Javaslat csak a bíróság elutasító végzése ellen enged külön fellebbezést. Mivel az elutasító végzés esetében a perújítási perfelvételi tárgyalás folytatni, illetve perújítási érdemi tárgyalást tartani csak a végzés jogerőre emelkedése után lehet, nem célszerű a perhatékonyság

szempontjait szem előtt tartva a megengedő végzés elleni fellebbezést bevezetni. A Javaslat e perelhúzó hatás miatt nem ért egyet a kodifikációban közreműködő munkacsoport álláspontjával.

A perújítás megengedése esetében a bíróságnak – hasonlóan az elsőfokú eljárás perfelvételi rendszeréhez – több opció áll rendelkezésére. Mindenekelőtt, ha megengedte a perújítást, folytatja a perújítási perfelvételi tárgyalást. Amennyiben az ügy körülményei megengedik, a perfelvétel lezárása után nyomban perújítási érdemi tárgyalás tarthat, amit ítélettel zárhat le. Dönthet azonban úgy is, hogy nem tart azonnal perújítási érdemi tárgyalást, ezért a perújítási perfelvétel lezárása után határnapot tűz ki a perújítási érdemi tárgyalásra. A Javaslat perszerkezeti szabályaiból eredően azonban a perfelvételt – a perfelvételi szabályok alapján – mindenképpen le kell zárnia.

A perújítás jogi intézményének lényegét tekintve a jogerő áttörése. A jogerős ítéletet lehet, hogy már végrehajtották, de lehet, hogy a végrehajtás még folyik. Ezért a Javaslat – a hatályos szabályok szerint – megengedi a bíróságnak, hogy hivatalból – ha a perújítás sikere valószínűnek mutatkozik – a megtámadott ítélet végrehajtását, illetőleg a közbenső ítélet elleni perújítás esetében az alapper tárgyalásának folytatását felfüggessze. Mivel a Javaslat a perújítási érdemi tárgyalást szintén bevezeti, ezért az érdemi tárgyalásra is kiterjed a bíróság jogköre, azonban a felfüggesztés lehetőségét a perújítási perfelvételi tárgyaláson szabályai között helyezkedik el.

A bíróságnak – az őt hivatalból megillető jogosultsága mellett – a feleket a felfüggesztés tárgyában meg kell hallgatnia. Tekintettel végrehajtás felfüggesztésének sajátosságaira és a jogerős ítélet óta eltelt időre a bíróságot végzése nem kötheti, így azt utóbb megváltoztathatja. Utaló szabályként a Javaslat – szem előtt tartva a perrend egységét – kimondja, hogy a perújítási perfelvételi tárgyalásra a perfelvételi tárgyalás szabályait kell megfelelően alkalmazni.

A 403. §-hoz

Sajátos szabály megalkotását tette szükségessé a perújítás megengedése arra tekintettel, amikor a fél a hirdetményi kézbesítés szabályainak másodfokú (felülvizsgálati) eljárásban történő megsértésére hivatkozik. Ekkor az elsőfokú bíróság az ezen okból előterjesztett perújítási kérelmet – amennyiben azt hivatalból nem utasította vissza – az iratokkal együtt a perújítás megengedhetősége tárgyában való döntés végett felterjeszti a másodfokú (felülvizsgálati) bírósághoz. Ha perújítási kérelem alapján a perújítás megengedett, az eljárásnak csak az érvénytelenséggel érintett szakaszát kell megismételni.

A 404. §-hoz

A Javaslat az elsőfokú eljárás szabályai mellett sajátos rendelkezéseket tartalmaz a perújítási érdemi tárgyalásra. Ezek egyfelől a kialakult szabályokhoz és a perújítás perjogi sajátosságához igazodnak, másfelől utaló rendelkezéseket tartalmazva határozzák meg a legfontosabb tárgyalási szabályokat.

Perújítási érdemi tárgyalásra sor kerülhet a perfelvételi tárgyalás határnapján, a perfelvételi tárgyalás folytatásaként, de külön határnapra is kitűzhető. Előfeltétele minden esetben, hogy a bíróság a perújítást megengedje, és a perfelvételt lezárja. Ha a bíróság a perújítást megengedte, sor kerül a perújítási kérelem korlátai között a per újratárgyalására.

A perújítás neuralgikus kérdése a keresetváltoztatás. Már a megengedhetőség körében is azt kell vizsgálnia bíróságnak, a perújítási kérelem nem tartalmaz-e rejtett (vagy nyílt) új keresetet. Az új kereset előterjesztésének átengedése ugyanis a perújítás perorvoslati intézményének negligálásához vezetne. A keresetváltoztatás abszolút tilalmát ezért a perújításban indokolt fenntartani, azonban az új tények és új bizonyítékokra támaszkodó keresetváltoztatást célszerű megengedni. A Javaslat tehát úgy rendelkezik, hogy a keresetváltoztatásra a keresetváltoztatás másodfokú eljárásra vonatkozó rendelkezései az irányadóak.

A per újratárgyalása után a bíróságnak a per tárgyalásának eredményéhez képest döntenie kell a perújítási kérelemmel megtámadott ítéletet hatályában való fenntartásáról. Új határozatot hozhat, ennek előfeltételeként a megtámadott ítéletet egészében vagy részben hatályon kívül helyezheti.

A 405. §-hoz

A Javaslat a felülvizsgálat intézményét rendkívüli perorvoslatként szabályozza. A Javaslat rögzíti, hogy a felülvizsgálati eljárás során a Kúria e törvény rendelkezései szerint jár el. Amennyiben a felülvizsgálatról szóló XXIX. Fejezet eltérően nem rendelkezik, a fellebbezési eljárásra vonatkozó szabályokat kell megfelelően alkalmazni. A fellebbezési eljárás utaló szabály folytán az elsőfokú eljárás szabályait kell alkalmazni azzal az eltéréssel, hogy az eljárás nem különül perfelvételi és érdemi tárgyalási szakra.
E helyütt rögzíti a Javaslat, hogy a Kúria mely végzéseket köteles tanácsban meghozni és indokolni. E rendelkezés beiktatásának garanciális indoka, hogy ezen végzések ellen fellebbezésnek helye nincs, tekintve, hogy azokat a Kúria hozza meg, így nincs olyan magasabb bírói fórum, ami a fellebbviteli jellegű fellebbezést elbírálhatná. Indokolt ezért, hogy az ún. elsőfok módjára meghozott végzéseket (pl. pénzbírságban marasztaló végzés vagy költségmentesség engedélyezése iránti kérelmet elutasító végzés) a Kúria tanácsban eljárva hozza meg, és azokat indokolja is.

A 406. §-hoz

A felülvizsgálat mint rendkívüli jogorvoslat lényegét e törvényhely fejezi ki. A Javaslat e rendelkezéseiből következik ugyanis, hogy a sikeres felülvizsgálatnak az ítéleti jogerőt áttörő, illetve egyes, a nemperes eljárás érdemében hozott végzés negligációját kiváltó eredménye van.
A Javaslat meghatározza, hogy milyen határozatok ellen nyílik meg a felülvizsgálat lehetősége. A Javaslat a felülvizsgálatot elsődlegesen a jogerős ítéletek ellen biztosítja, ugyanakkor fenntartja azt a hatályos szabályozási megoldást, mely általános jelleggel megengedi a felülvizsgálatot a nemperes eljárás érdemében hozott végzésekkel szemben, lehetőséget adva a Kúriának arra, hogy értelmezze: az adott végzés az ügy érdemében született-e.
A hatályos Pp. e – dogmatikailag nem helyeselhető – szabályozási logikájának fenntartása azért szükséges, mert a nemperes eljárásokra vonatkozó hatályos szabályozás sokrétűsége és eltérő szabályozási módja miatt fennállna a veszély, hogy amennyiben a Javaslat csak azon nemperes ügy érdemében hozott végzés ellen tenné lehetővé a felülvizsgálatot, ahol azt az adott jogszabály kifejezetten megengedi, olyan végzések elleni felülvizsgálat lehetősége szűnne meg, amelyek a felek lényeges anyagi jogi jogosultságait érintik.

A Javaslat a fentieken túl megengedi mind a keresetlevél visszautasítását tartalmazó, mind az eljárást megszüntető egyes végzések elleni felülvizsgálatot.

A Javaslat meghatározza a felülvizsgálati kérelem előterjesztésére jogosultakat. A fél és a beavatkozó terjeszthet elő felülvizsgálat iránti kérelmet, más személy akkor, ha a jogerős ítélet, avagy az ügy érdemére vonatkozó végzés reá nézve rendelkezést tartalmaz, azaz jogokat, kötelezettségeket telepít rájuk, vagy különböző magatartást ír elő részükre.
A beavatkozónak a felülvizsgálati kérelem előterjesztésére vonatkozó joga és annak terjedelme, illetve korlátai a Javaslatnak a beavatkozásra vonatkozó általános szabályaiból következnek.

A 407. és 408. §-hoz

A jogbiztonság elvének biztosítására szolgál a jogerő intézménye, mely éppen ezért csak kivételesen, indokolt esetben, szűk körben törhető át. Erre figyelemmel indokolt a jogszabálysértésre alapított, alanyi jogon biztosított felülvizsgálati lehetőség szűkítése a felülvizsgálatból objektív alapon kizárt ügyek meghatározásával, illetve azon perjogi helyzetek rögzítésével, amikor nincs helye felülvizsgálatnak, pl. elsőfokon jogerőre emelkedett határozatok esetén. A Javaslat fokozottabb jelentőséget tulajdonít a jogorvoslati jog rendeltetésszerű gyakorlásának, a jogerőhatás feloldás kivételességének, a felülvizsgálat jogegységi funkciójának, az általános és különös szabályok kodifikációs célú különválasztásának. Ennek megfelelően a Javaslat a felülvizsgálatból kizárt határozatokra vonatkozó szabályokat két csoportba rendezi.

Az első csoportba tartozó, a 407. §-ban szereplő okok abszolút jelleggel kizárják az érintett jogerős ítéletet, illetve az ügy érdemében hozott végzést a felülvizsgálható határozatok köréből.

A második csoportba tartozóan, a Javaslat a 408. §-ban külön szabályozza a vagyonjogi perben a felülvizsgálati kérelemben vitatott értékhatár alatti kizártság esetét. A Javaslat emellett, részben követve a hatályos szabályozási megoldást, szintén kizárólag a vagyonjogi perekben kizárja a felülvizsgálatot akkor, ha az elsőfokú bíróság ítéletét a másodfokú bíróság azonos jogszabályhelyre utalással és azonos jogi indokok mentén hagyja helyben. A jogalkotó ezzel a szabályozással figyelembe veszi azt, hogy ezekben az esetekben a két fokon eljárt bíróság jogi álláspontja megegyezik. Ugyanakkor ezekben az ügyekben a Javaslat kivételesen lehetővé teszi a felülvizsgálat jogegységi célú engedélyezését a 409. §-ban meghatározott feltételek fennállása esetén.

A 409. §-hoz

A Javaslat az értékhatár alatti vagyonjogi perekben és azokban a vagyonjogi perekben, ahol az elsőfokú bíróság ítéletét a másodfokú bíróság azonos jogszabályi rendelkezésre utalással, azonos jogi indokok mentén hagyta helyben, új lehetőségként bevezeti a felülvizsgálati eljárás engedélyezését annak érdekében, hogy a Kúria ezen ügyek tekintetében is eleget tudjon tenni az Alaptörvényben foglalt, a joggyakorlat irányításával és egységének biztosításával kapcsolatos feladatainak.

A felülvizsgálat engedélyezésének – mivel az a felülvizsgálatból kizárt határozatokat érinti – szükséges, de nem elégséges feltétele, hogy a fél a határozat jogszabálysértő voltára hivatkozzon; az engedélyezéshez szükséges, hogy a jogerő feloldásához valamilyen

igazságszolgáltatási közérdek fűződjék. Ez az igazságszolgáltatási közérdek jelen esetben az, hogy eljárási lehetőséget biztosítson a Kúriának az Alaptörvény 25. cikkének (3) bekezdésében meghatározott feladatai, illetve a közösségi jogból fakadó kötelezettségei teljesítéséhez. Az engedélyezés kivételessége is azt indokolja, hogy az engedélyezés feltételei pontosan meghatározottak legyenek. A feleknek ugyanis világosan látniuk kell, hogy milyen körülmények fennállása esetén jöhet szóba, hogy az egyébként felülvizsgálattal nem támadható határozat jogerejét a Kúria esetleg feloldja. Ugyanakkor a Kúriának bizonyos mértékű mérlegelési lehetőséget kell adni annak megítélésében, hogy a fél által a felülvizsgálat engedélyezése érdekében felhozott körülmények olyan súlyúak-e, amelyek megalapozzák a közérdek fennállását.

Az engedélyezést a Javaslat a Kúria hatáskörébe utalja, mert így biztosítható, hogy a Kúria alkotmányos rendszerben betöltött szerepéhez igazodva az egyedi ügyek intézésében is jogegységi funkciót láthasson el.

A Javaslat alapján a Kúria engedélyezi a felülvizsgálat befogadását, ha azt a joggyakorlat egységének biztosítása indokolja, illetve az a joggyakorlat továbbfejlesztése érdekében szükséges, mivel pl. eltérő joggyakorlat még nem alakult ki, de egy új jogszabály értelmezése kúriai iránymutatást indokol. Engedélyezi a Javaslat szerint a Kúria akkor is a felülvizsgálatot, ha a felvetett jogsértés súlya, elvi jellege és a jogegység miatt indokolt ez, pl., ha az Alaptörvény sérelme is felmerül a jogerős határozat kapcsán. Indokolt a felülvizsgálatot engedélyezni akkor is, ha az Európai Unió Bíróságának megkeresése szükséges, de a megkeresést a perbíróság azért nem rendelte el, mivel nem foglalhatott állást abban a kérdésben – éppen az engedélyezés miatt – vajon ő volt-e a legvégső bírói fórum, így számára a kötelező megkeresés nem jöhetett szóba. A Kúria, ellenben mint utolsó és végső ítélkezési fórum az Európai Unió Bíróságának megkeresését – amennyiben ennek feltételei fennállnak – nem mulaszthatja el. Engedélyezi a Javaslat alapján a Kúria akkor is a felülvizsgálatot, ha az a Kúria közzétett ítélkezési gyakorlatától eltérő rendelkezés miatt szükséges.

A 410. §-hoz

A Javaslat szerint a felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelmet a felülvizsgálati kérelemmel együtt kell előterjeszteni, biztosítva ezzel az eljárás gyors és célratörő lefolytatását. Ennek határideje megegyezik a felülvizsgálati kérelem előterjesztésének határidejével, tehát a felülvizsgálati kérelem előterjesztésére rendelkezésre álló határidő nem lesz hosszabb abban az esetben sem, ha az engedélyezés iránti kérelmet is csatolni kell a felülvizsgálati kérelemhez. A határidőt a Javaslat egységesen negyvenöt napban határozza meg.

A Javaslat – a kérelemhez kötöttség elvére és az engedélyezés kivételességére is tekintettel – egyértelművé teszi, hogy az engedélyezés feltételeinek fennállását a kérelmezőnek kell konkrétan megjelölnie, illetve igazolnia; a Kúria nem köteles e körön kívül vizsgálódni. A Javaslat részletesen felsorolja az engedélyezési kérelem kereteit és tartalmát. Ezek olyan kógens rendelkezések, melyek hiányának jogkövetkezménye a kérelem visszautasítása. Sajátossága az eljárásnak, hogy az engedélyezés iránti kérelmet az ellenfélnek nem kell megküldeni.

Az engedélyezés iránti kérelmet – a felülvizsgálati kérelem előzetes vizsgálatára és visszautasítására vonatkozó utaló szabály alapján – a felülvizsgálati kérelemhez hasonlóan előzetesen meg kell vizsgálni abból a szempontból, hogy az megfelel-e az előírt alaki és tartalmi feltételeknek, nem kell-e azt visszautasítani (pl. ha olyan határozattal kapcsolatban

kéri a felülvizsgálat engedélyezését, amellyel szemben a felülvizsgálat kizárt, a kérelem elkésett).

A 411. §-hoz

A Kúria az engedélyezésről szóló döntését – amennyiben a kérelem a törvényi feltételeknek megfelel – háromtagú tanácsban hozza, tárgyaláson kívül. A Javaslat szerint az engedélyezés és a felülvizsgálatról való érdemi döntés elválik egymástól, mivel az ellenérdekű fél csak az engedélyezést követően kap lehetőséget az eljárásba történő bekapcsolódásra, csatlakozó felülvizsgálati kérelem, vagy felülvizsgálati ellenkérelem előterjesztésére.

Ha az engedélyezés iránti kérelem érdemi elbírálásra alkalmas, a Kúria tanácsban dönt a felülvizsgálat engedélyezéséről; a végzés ellen nincs helye jogorvoslatnak, de a felülvizsgálat engedélyezését megtagadó végzését a Kúria indokolni köteles.

A Javaslat rendelkezik arról, hogy ha a felülvizsgálat engedélyezése esetén az illeték kiegészítése szükséges, úgy erre a Kúria felhívja a felet. Amennyiben e kötelezettségének nem tesz eleget a fél, úgy a Kúria a felülvizsgálati eljárás megszünteti.

A 412. §-hoz

A Javaslat külön §-ban rendelkezik a felülvizsgálati kérelem előterjesztéséről, tekintettel arra, hogy az engedélyezési eljárás szabályai csak az értékhatárra és a két fokon eljárt bíróság jogi álláspontjának egyezőségére tekintettel kizárt esetekben lépnek működésbe, egyébként az általános eljárási rend szerint történik a felülvizsgálati kérelem előterjesztése. Ugyanakkor a Javaslat e §-ban rendelkezik arról, hogy ha a fél a felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelmet terjeszt elő, akkor azt a felülvizsgálati kérelemmel együtt kell benyújtania. A felülvizsgálati kérelem és az engedélyezés iránti kérelem együttes előterjesztése teremti meg annak a lehetőségét, hogy a Kúria a felülvizsgálat engedélyezése esetén nyomban megkezdje a felülvizsgálati kérelem előzetes megvizsgálását. A korábbi szabályokkal egyezően, ha ugyanazon határozattal szemben több fél nyújt be felülvizsgálati kérelmet, azok elbírálása főszabályként egyetlen felülvizsgálati ügy keretében, de önállóan történik, így az engedélyezés is egy eljárásban, de az egyes engedélyezési kérelmek tekintetében külön-külön történik.

A 413. §-hoz

A Javaslat a kialakult bírói gyakorlat és a korábbi szabályozás alapján pontosítja a felülvizsgálati kérelem tartalmát, mivel a hiányos, sokszor nem tisztázott állításokat tartalmazó kérelem az eljárások elhúzódásának az egyik oka.
A Javaslat strukturáltabbá teszi a felülvizsgálati eljárást megindító beadvány tartalmi követelményeit, igazodva ezzel a beadványokkal szemben támasztott fokozott elvárásokhoz. A Javaslat ezért kimondja, a Kúria a felülvizsgálati eljárásban hiánypótlást nem rendelhet el.

A jogerős ítélet a felülvizsgálati kérelemben megjelölt jogszabályok alapján vizsgálható felül. Erre tekintettel elvárható a kérelmezőtől, hogy pontosan jelölje meg az állított jogszabálysértést, továbbá egyértelműen rögzítse azt a határozatot, amelynek felülvizsgálatát kéri. A felülvizsgálat eredménye a Kúria döntése, amelyet – kiindulva a felek rendelkezési jogából, és a kérelemhez kötöttség elvéből – a felülvizsgálatot kérelmezőnek kell egyértelműen indítványoznia. A Javaslat a jogerőhatáshoz kötődő végrehajthatóság elvéből és

a felülvizsgálat rendkívüli perorvoslat jellegéből kiindulva a felülvizsgálati kérelem előterjesztését nem tekinti automatikusan a végrehajthatóság felfüggesztésére okot adó körülménynek. A végrehajthatóság esetkörébe a Javaslat beleérti azt az esetet is, ha a végrehajtás még nincs elrendelve, tehát csak a végrehajthatóság kérdéséről beszélhetünk, illetve beleérti azt az esetet, amikor már a végrehajtás elrendelésre került, tehát a tényleges végrehajtás felfüggesztése a kérdés. A végrehajthatóság felfüggesztésére vonatkozóan külön kérelmet kell előterjeszteni. Ha a végrehajtás már elrendelésre került, indokolt és elvárható, hogy a kérelmező – részletesen megindokolt kérelmében – pontos adatokat szolgáltasson a már megindult végrehajtási eljárásról.

A bírói gyakorlat alakította ki azokat a „negatív" tartalmi követelményeket, amelyekre a felülvizsgálati kérelmet előterjesztő nem hivatkozhat. A felülvizsgálati kérelemben nincs helye kereset- és ellenkérelem-változtatásnak, utólagos bizonyításnak. Ezek a felülvizsgálati eljárást egyfelől – az új tények előadása okán – meg nem engedhető módon elmozdítanák a perújítás felé, másfelől nem a jogerős ítélet felülvizsgálatát, hanem egy új pert – új anyagi jogi jogalap előadásával – eredményeznének. Mindez idegen a felülvizsgálat rendeltetésétől.

A 414. §-hoz

A Javaslat nem változtat azon a szabályon, hogy a felülvizsgálati kérelmet az elsőfokú bíróság terjeszti fel a Kúriához. A Javaslat a határidők bevárása után haladéktalan felterjesztési kötelezettségről rendelkezik, ám a főszabálytól eltérően, amennyiben a végrehajtás elrendelése már megtörtént, illetve a végrehajthatóság felfüggesztése iránti kérelmet előterjesztettek, az elsőfokú bíróságnak nem kell bevárnia a határidők lejártát. Ilyenkor az esetlegesen utólag beérkezett felülvizsgálati kérelmeket külön terjeszti fel a Kúriához.

A Javaslat az elsőfokú bíróság feladatává teszi – erre irányuló kérelem esetén – az ingatlanügyi hatóság megkeresését a felülvizsgálati kérelem benyújtásának mint ténynek az ingatlan-nyilvántartási feljegyzése érdekében. Amennyiben a felülvizsgálati kérelem benyújtásának feljegyzését az elsőfokú bíróság rendeli el, elkerülhetők azok a további jogviták, amelyek abból eredhetnek, hogy a jogerős ítélet rendelkezéseinek átvezetését követően az ingatlan-nyilvántartatás hosszabb ideig (a benyújtástól a felterjesztésen át a Kúria intézkedéséig) nem tartalmaz információt az abba betekintők számára a rendkívüli jogorvoslati eljárás megindulásáról.

A 415. §-hoz

A Javaslat a bírói gyakorlat alapján pontosítja és rögzíti a felülvizsgálati kérelem visszautasításának okait. A Javaslat szerint – egyéb okok mellett, pl. ha nem a jogosult nyújtotta be a kérelmet, ha a kérelem elkésett – akkor is visszautasítja a Kúria a felülvizsgálati kérelmet, ha az az előírt tartalmi követelményeket nem tartalmazza. Ezek hiányában a jogerős ítélet felülbírálhatatlan, a kérelem érdemi döntésre alkalmatlan. A Javaslat csak a kérelem előterjesztésére megszabott negyvenöt napos határidőn belül biztosítja a kiegészítés lehetőségét, nincs hiánypótlásnak helye. A kérelmet tehát – akár kiegészítve azt – a törvényi előírásoknak megfelelően kell előterjeszteni, a hiányos kérelem egyértelműen a visszautasítás jogkövetkezményét vonja maga után.

A Javaslat a bírói gyakorlat átültetésével méltányos rendelkezést tartalmaz, amikor kimondja, hogy a téves jogszabályhely megjelölése miatt – feltéve, hogy a tartalmi hivatkozás megfelelő – nem kerülhet sor a visszautasításra.

A Kúria az eljárás ésszerű időn belüli befejezése érdekében az Általános rendelkezések között, az általános intézkedési kötelezettség körében előírt harminc napon belül megvizsgálja a felülvizsgálati kérelmet, hogy nem kell-e azt visszautasítani. A visszautasítás okát a Kúria azonban a harmincnapos határidőn túl, az érdemi eljárása során is észlelheti, és ekkor is vissza kell utasítani a felülvizsgálati kérelmet.

A 416. §-hoz

A Javaslat a magyar jogrendszerhez igazodó jelenlegi gyakorlatot elfogadva a felülvizsgálati kérelem előterjesztését nem tekinti automatikusan a határozat végrehajthatóságának felfüggesztésére okot adó körülménynek. Erre vonatkozóan a kérelmezőnek külön kérelmet kell előterjesztenie.

A Javaslat megtartja a döntésre vonatkozó azon előírást, amely szerint a Kúriának különösen azt kell vizsgálnia, hogy a végrehajtást követően az eredeti állapot helyreállítható-e, vagy, hogy a végrehajtás elmaradása nem okoz-e súlyosabb károsodást, mint amilyennel a végrehajtás felfüggesztésének elmaradása járna. A bírósági mérlegelés tartalmának meghatározása azt jelenti, hogy a félnek az erre vonatkozó okokat, körülményeket, tényeket a végrehajtás felfüggesztésére irányuló kérelmében elő kell adnia, mivel ezek elmaradása esetén a bíróság nem kerül abba a helyzetbe, hogy a mérlegelés körében érdemben állást tudjon foglalni. A kérelmező előadási kötelezettsége tartalmi és érdemi feltétel, ezért ennek hiánya miatt nem lehet hivatalból elutasítani magát a felülvizsgálati kérelmet, hanem le kell vonni a hiányos előadás érdemi következményét, azaz a végrehajthatóság felfüggesztése iránti kérelmet el kell utasítani.

A rendelkezés a határozat végrehajthatóságáról rendelkezik főszabály szerint. A végrehajthatóság fogalomhasználatával a Javaslat pontosítja a kialakult perjogi helyzetet, ugyanis negyvenöt napon belül a végrehajtás ritkán kerül elrendelésre, ezért azt felfüggeszteni nem lehet, ellenben a jogerőhatáshoz végrehajthatóság kapcsolódik, amelynek a felfüggesztése a végrehajtás elrendelése nélkül is lehetséges. A végrehajthatóság felfüggesztésének a Javaslatban szabályozott lehetősége magában foglalja azt is, hogy a Kúria a már folyamatban lévő végrehajtást függessze fel kérelemre.

A 417. §-hoz

A Bszi. 32. § (1) bekezdése *b)* pontjában foglalt esetben a Kúria ítélkező tanácsa a Bszi. 32. § (2) bekezdése alapján felfüggesztheti az eljárását. A Javaslat nem kíván változtatni a jogegységi eljárás kezdeményezése esetén követendő eljárás rendjén, azonban a felekre tekintettel, figyelemfelhívó célzattal mégis indokolt utalni az ez okból történő felfüggesztés lehetőségére.
A Javaslat fenntartja a hatályos szabályozás azon rendelkezését, amely lehetőséget ad a Kúriának közbenső ítélet elleni felülvizsgálat esetén az eljárás hivatalból történő felfüggesztésére. A Javaslat a felülvizsgálatra vonatkozó rendelkezések esetében igazodik az általános rendelkezések fogalom-használatához, amely szerint – az ott meghatározott indokok alapján – nem a tárgyalás felfüggesztéséről, hanem az eljárás felfüggesztéséről rendelkezik a bíróság.

A 418. §-hoz

A gyakorlatban sokszor fordul elő, hogy az Abtv. 26. §-a alapján az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panaszt nyújt be hivatkozással arra, hogy ügyében alaptörvény-ellenes jogszabály, vagy jogszabályi rendelkezés alkalmazása vezetett az Alaptörvényben biztosított joga sérelméhez, vagy amikor az Abtv. 27. §-a alapján alaptörvény-ellenes bírói döntést támad meg a testület előtt.

A Javaslat az eljárások párhuzamos folytatásának elkerülése érdekében értesítési kötelezettséget ír elő a Kúria számára az előtte megindult felülvizsgálati eljárással kapcsolatban az Alkotmánybíróság felé. Ez az értesítési kötelezettség csak akkor teljesülhet, ha a Kúriának hivatalos tudomása van az alkotmányjogi panaszeljárás megindulásáról. Ennek érdekében a Javaslat a 425. § (2) bekezdésében értesítési kötelezettséget fogalmaz meg az elsőfokú bíróság számára, amely alapján értesítenie kell az alkotmányjogi panasz benyújtásáról a Kúriát, mert e fórum csak így értesül arról, hogy a jogerős ítélet vagy annak alapját képező jogszabály tekintetében alkotmányjogi panaszt terjesztettek elő.

A 419. §-hoz

A Javaslat változatlanul – a törvényi feltételek keretei között – lehetőséget ad csatlakozó felülvizsgálati kérelem benyújtására. A csatlakozó felülvizsgálati kérelem a felülvizsgálatot kérelmező ellenfelének járulékos jognyilatkozata, amelyet a felülvizsgálati kérelem előterjesztésére tekintettel terjeszt elő, ha tehát a felülvizsgálati kérelmet a kérelmező visszavonja, a csatlakozó felülvizsgálati kérelem hatályát veszti. A felülvizsgálati kérelmet előterjesztő fél ellenfele azonban csak akkor terjeszthet elő csatlakozó felülvizsgálati kérelmet, ha maga is jogosult lett volna felülvizsgálatot kérni, azaz vonatkozásában a felülvizsgálati kérelem benyújtásának feltételei önállóan fennállnak. A Javaslat utaló szabályai egyébként a csatlakozó felülvizsgálat előterjesztésére a csatlakozó fellebbezésre vonatkozó szabályok alkalmazását írják elő.

A Javaslat az utaló szabályok fenntartásával határozza meg a felülvizsgálati ellenkérelem előterjesztésének eljárási feltételeit is. A felülvizsgálati ellenkérelem a felülvizsgálatot kérelmező ellenfelének járulékos jognyilatkozata. Amennyiben ugyanis a felülvizsgálati kérelmet a kérelmező visszavonja, az ellenkérelem hatályát veszti.

Új szabályként került a Javaslatba a csatlakozó felülvizsgálatnak az engedélyezési eljárásra meghatározott előírása. Amennyiben a felülvizsgálatnak a Kúria engedélye alapján van helye, akkor az ellenfél a csatlakozó felülvizsgálati kérelmét a Kúria végzése által meghatározott jogértelmezési kérdéssel összefüggésben, az ügy érdemi elbírálására kiható jogszabálysértésre hivatkozással terjesztheti elő.

A 420. §-hoz

A rendkívüli perorvoslat elbírálásának főszabálya változatlanul a felülvizsgálati kérelem tárgyaláson kívül történő elbírálása. A Javaslatnak a fellebbezési eljárásra vonatkozó utaló szabálya folytán azonban tárgyalást tart a Kúria, ha azt a felek kérik, vagy azt maga tartja indokoltnak, akkor is, ha a felek nem kérik tárgyalás tartását. Ebben az esetben a tanács elnöke tárgyalást tűz ki, melyre a feleket megidézi. A Javaslat rögzíti, hogy a tanács elnöke a tárgyalást úgy tűzi ki, hogy a felülvizsgálati kérelemnek a felek részére való kézbesítése a

tárgyalás napját legalább tizenöt nappal megelőzze, továbbá az idézésben figyelmeztetni kell a feleket, hogy távolmaradásuk a felülvizsgálati kérelem elbírálását nem akadályozza.

A 421. §-hoz

Az Ütv. 11. § (2) bekezdése értelmében a legfőbb ügyész a Kúria előtti eljárásban a bíróságok gyakorlatának egységesítése érdekében, jogkérdésben, a közérdeket képviselve, saját kezdeményezésre, vagy bármely fél kérelmére kifejtheti, a Kúria felhívására kifejti szakmai véleményét akkor is, ha az ügyész az eljárásban nem vesz részt. A legfőbb ügyész véleményét, amely a Kúriát nem köti, az eljárásban részt vevő felekkel közölni kell. A Javaslat az Ütv.-vel összhangban rendezi a legfőbb ügyész részvételét a felülvizsgálati eljárásban.

A 422. §-hoz

A Javaslat megerősíti azt a korábbi szabályt, ami szerint a felülvizsgálati eljárásban bizonyítás felvételének helye nincs, a Kúria a felülvizsgálati kérelem elbírálása során a rendelkezésre álló iratok és bizonyítékok alapján dönt.

A 423. §-hoz

A Javaslat a korábbi szabályozást pontosítva rögzíti a felülvizsgálati kérelem elbírálásának kereteit, és korlátait. Tekintve, hogy a felülvizsgálati eljárás kérelemre induló eljárás, a kérelem (ellenkérelem és a csatlakozó felülvizsgálati kérelem) köti a Kúriát. Ez nemcsak a határozott, a Kúria döntésére irányuló részre irányadó, hanem a megjelölt jogszabálysértésre is.

Amennyiben a felek által megjelölt jogszabálysértés nem állapítható meg, a Kúria eljáró tanácsa a felülvizsgálati kérelem és csatlakozó felülvizsgálati kérelem keretein túllépve, hivatalból nem állapíthat meg más jogszabálysértést, kivéve az abszolút hatályon kívül helyezési okok fennállását. Ezek ugyanis olyan súlyos, nem orvosolható jogszabálysértések, amelyek felmerülésének ki kell váltania a Kúria kasszációs döntését, még akkor is, ha a felek e jogszabálysértésre egyáltalán nem hivatkoztak.

A Javaslat a bírói gyakorlatból emeli át azt a szabályt, amely szerint – összhangban a kérelemhez kötöttséggel, és a rendkívüli perorvoslati jelleggel – a felülvizsgálat csak a jogerős ítélet meghozataláig bekövetkezett és a jogerős ítélettel elbírált tényekre terjedhet ki. A felülvizsgálati eljárás jellege szerint a döntés korlátja maga jogerős ítélet, és az abban foglaltak.

Ugyancsak a bírói gyakorlatban kialakítottakkal összhangban rögzíti a Javaslat, hogy a perújítási eljárásban hozott jogerős ítélet felülvizsgálata az alapperbeli ítéletre nem terjedhet ki. A speciális esetekre alkalmazandó szabály megfogalmazása szükséges a perújítási eljárásban hozott ítélet sajátos státusza miatt, de elengedhetetlen a jogbiztonság érvényesítése szempontjából is.

A 424. §-hoz

A Javaslat elfogadva a kialakult és a joggyakorlat által visszaigazolt szabályozást, fenntartja a felülvizsgálat során hozható határozatok típusának, jellegének és joghatásának szabályait. A Javaslat szerint a Kúriának továbbra is lehetősége lesz hatályában fenntartani a megtámadott

határozatot az ügy érdemére ki nem ható jogszabálysértés esetében.

A Javaslat a Kúriának is lehetőséget biztosít az egyszerűsített ítélet meghozatalára arra az esetre, ha azt állapítja meg, hogy a jogerős határozat megfelel a jogszabályoknak és a Kúria közzétett ítélkezési gyakorlatának. Ekkor a határozat indokolásában elegendő erre a körülményre utalnia, az alkalmazott jogszabályok feltüntetése mellett.

Az ügy érdemére kiható eljárási jogszabálysértés eseteit a bírói gyakorlat kidolgozta, annak megítélése függ az adott ügy sajátosságától, az eljárási körülményektől. Ezen okokat sokféleségük miatt az eljárási törvénybe tételesen felsorolni lehetetlen, ezért a Javaslat csak az alapvető eljárási elvet rögzíti. Amennyiben a Kúria eljáró tanácsa azt állapítja meg, hogy a felülvizsgálat oka fennáll, érdemi döntése attól függ, hogy a megfelelő határozat meghozatalához rendelkezésre állnak-e a szükséges adatok és tények. Abban az esetben, amennyiben ezek rendelkezésre állnak, akkor a jogerős határozat részbeni vagy teljes hatályon kívül helyezése mellett (az elbírált határozattól függően ítélettel vagy végzéssel) a jogszabályoknak megfelelő új határozatot hozhat. Ha a Kúria az első- vagy másodfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasítja, a hatályon kívül helyező végzésben az új eljárás lefolytatására vonatkozóan kötelező utasításokat ad.

A 425. és 426. §-hoz

Ha az Abtv. 26. §-a szerinti eljárásában a hatályos jogszabály vagy jogszabályi rendelkezés alaptörvény-ellenességét megállapítja, a jogszabályt vagy jogszabályi rendelkezést teljesen vagy részben megsemmisíti [Abtv. 41. § (1) bek.]. Ha az Alkotmánybíróság az Abtv. 27. § alapján folytatott eljárásában alkotmányjogi panasz alapján megállapítja a bírói döntés alaptörvény-ellenességét, a döntést megsemmisíti. A bírói döntés Alkotmánybíróság általi megsemmisítése következtében a szükség szerint lefolytatandó bírósági eljárásban az alkotmányjogi kérdésben az Alkotmánybíróság határozata szerint kell eljárni. Az Alkotmánybíróság a bírói döntés megsemmisítése esetén megsemmisítheti a döntéssel felülvizsgált más bírósági vagy hatósági döntéseket is. [Abtv. 43. § (1)–(4) bek.]
Az Alkotmánybíróság által megsemmisített jogszabály eljárásjogi következményeit az Abtv. részletesen rögzíti. E körben különbséget tesz az alaptörvény-ellenes jogszabály alkalmazása alapján jogerős határozattal befejezett büntetőeljárás, szabálysértési eljárás és a polgári eljárás között. [Lásd: Abtv. 45. § (6) és (7) bek.]

A megsemmisített jogszabály vagy jogszabályi rendelkezés az Alkotmánybíróság megsemmisítésről szóló határozatának a hivatalos lapban való közzétételét követő napon hatályát veszti, és e naptól nem alkalmazható, a kihirdetett, de hatályba nem lépett jogszabály pedig nem lép hatályba. Ha az Alkotmánybíróság bírói kezdeményezés vagy alkotmányjogi panasz alapján semmisít meg egyedi ügyben alkalmazott jogszabályt, a megsemmisített jogszabály az Alkotmánybíróság eljárására okot adó ügyben nem alkalmazható. A jogszabály megsemmisítése nem érinti a határozat közzététele napján vagy azt megelőzően létrejött jogviszonyokat, és a belőlük származó jogokat és kötelezettségeket. Az Alkotmánybíróság az előzőektől eltérően is meghatározhatja az Alaptörvénnyel ellentétes jogszabály hatályon kívül helyezését, illetve a megsemmisített jogszabály általános vagy egyedi ügyekben történő alkalmazhatatlanságát, ha ezt az Alaptörvény védelme, a jogbiztonság vagy az eljárást kezdeményező különösen fontos érdeke indokolja. A jogszabály megsemmisítése nem érinti a megsemmisített jogszabályon alapuló, Alkotmánybíróság előtti eljárásban nem felülvizsgálható, vagy felül nem vizsgált bírói döntéseket, kivéve, ha az Alkotmánybíróság a megsemmisítésről szóló határozatában ettől eltérően rendelkezik.

Gyakori, hogy párhuzamosan indul felülvizsgálati eljárás és alkotmányjogi panaszeljárás. Annak érdekében, hogy a Kúria eleget tudjon tenni az Alkotmánybíróság felé fennálló értesítési kötelezettségének (418. §), a Javaslat előírja, hogy az elsőfokú bíróságnak – ahol mind a panaszt, mind a felülvizsgálati kérelmet elő kell terjeszteni – a panasz benyújtásáról haladéktalanul értesítenie kell a Kúriát.

Az alkotmányjogi panaszt az elsőfokon eljárt bíróságnál kell előterjeszteni. Az Alkotmánybíróság eljárásának befejezéséig az elsőfokon eljárt bíróság hivatalból, az eset körülményeit mérlegelve felfüggesztheti a panasszal támadott határozat végrehajtását, ez ellen a végzés ellen külön fellebbezésnek van helye. Ugyanakkor, ha az Alkotmánybíróság hívja fel a bíróságot a határozat felfüggesztésére, a bíróságnak nincs mérlegelési joga, fel kell függesztenie az eljárást; ezen végzés ellen nincs is helye külön fellebbezésnek.

A 427. §-hoz

A Javaslat az alkotmányjogi panasz orvoslása eszközének megállapítására vonatkozó hatáskört – a hatályos szabályozáson nem változtatva – a Kúriához telepíti. Ennek a rendelkezésnek az a magyarázata, hogy az AB határozatát megelőzően jogerőre emelkedett bírósági határozat kötőerejét csak bírósági fórum oldhatja fel, s ez hívhatja fel az eljárt bíróságot is új eljárásra.

A jogszabályi rendelkezések a jogorvoslat módját aszerint határozzák meg, hogy az Alkotmánybíróság anyagi jogi vagy eljárásjogi jogszabályt, bírói döntést vagy bíróság határozatának megsemmisítése esetén a bírósági határozattal felülvizsgált más hatóság által hozott döntést semmisített-e meg.

Anyagi jogszabály megsemmisítése esetén a Kúria értesítésben tájékoztatja a kérelmezőt az alkotmánybírósági döntés nyomán indítható perújítási eljárásról, a perújítási kérelem benyújtásának határidejéről és helyéről. Az elsőfokú bíróságnak, ebben az esetben, nem kell külön határoznia a perújítás megengedhetősége kérdésében, a per tényleges újratárgyalása csak a panaszos ilyen irányú kérelmének előterjesztésétől függ. A perújítási kérelem előterjesztésének határideje ebben az esetben a Kúria határozatának kézhezvételétől számított harminc nap.
Ennek a perújítási kérelemnek az előterjesztésére tehát nem vonatkozik az ítélet jogerőre emelkedésétől számított ötéves objektív határidő, azaz az ítélet jogerőre emelkedésétől számított öt éven túl is lehetőség van az alkotmányjogi panasz rendes bírósági eljárásban történő orvoslására.

Amennyiben az Alkotmánybíróság eljárási jogszabályt vagy jogszabályi rendelkezést semmisített meg, a Kúria megállapítja az Alkotmánybíróság határozatából következő eljárási jog gyakorolhatóságát a vonatkozó eljárási szabályok megfelelő alkalmazásával, s szükség esetén az eljárás azon szakaszának újbóli lefolytatását rendeli el – az azt befejező határozat egyidejű hatályon kívül helyezésével –, melynek kimenetelére az alaptörvény-ellenes jogszabály alkalmazása hatással lehetett. A szükséges eljárásokat soron kívül kell lefolytatni.

Ha az Alkotmánybíróság bíróság határozatát semmisítette meg, a Kúriának kell döntenie arról, hogy – az Alkotmánybíróság határozatából következően – melyik bíróságot utasítja új eljárásra: az első vagy a másodfokon eljárt bíróságot, vagy esetleg a bírósági határozattal felülvizsgált határozatot hozó hatóságot értesíti-e a szükséges intézkedések megtétele

érdekében. Hangsúlyozni kell, hogy az Alkotmánybíróság csak a bírói döntést semmisíti meg, azon túl azonban további utasítást, iránymutatást a bíróságnak nem ad.

A 428. §-hoz

A szakasz a jogsérelem orvoslására irányuló nemperes eljárás szabályait rendezi, melyek a szerint különböznek, hogy az Alkotmánybíróság alaptörvény-ellenes anyagi vagy eljárásjogi jogszabályt, illetve jogszabályi rendelkezést semmisített-e meg, vagy bírósági döntést.
A jogorvoslat módját meghatározó eljárás a 427. § (2) bekezdés *a)* és *b)* pontja esetén kérelemre indul, amelyet az eljárásban érintett személy, vagyis az alkotmányjogi panasz előterjesztője nyújt be a Kúriához, míg a 427. § (2) bekezdés *c)* és *d)* pontja esetén az eljárás hivatalból indul. Ez utóbbi esetben az elsőfokú határozatot hozó bíróság az Alkotmánybíróság döntését az ügy irataival együtt haladéktalanul felterjeszti a Kúriához. A Kúria nemperes eljárásban határoz.
Az eljárás során a bíróság tárgyalást nem tart, ami következik az eljárás nemperes jellegéből, de a szükséghez képest az érintett feleket, mind a kérelmezőt, mind az alkotmánybírósági eljárás alapjául szolgáló eljárásban résztvevő ellenérdekű felet meghallgathatja. A bíróság az ügyben soron kívül jár el.

A 429. §-hoz

Magyarország Alaptörvényének L) cikk (1) bekezdése deklarálja, hogy Magyarország védi a házasság intézményét mint férfi és nő között, önkéntes elhatározás alapján létrejött életközösséget, valamint a családot mint a nemzet fennmaradásának alapját. A családi kapcsolat alapja a házasság, illetve a szülő-gyermek viszony. XV. cikk (5) bekezdésében rögzíti, hogy Magyarország külön intézkedésekkel védi a családokat, a gyermekeket, a nőket, az időseket és a fogyatékkal élőket.
Emellett külön törvény, a családok védelméről szóló 2011. évi CCXI. törvény biztosít kiemelt védelmet a családi kapcsolatoknak. A Ptk. Második és Negyedik Könyvében is megfelelő hangsúllyal kerültek kialakításra a család védelmének anyagi jogi szabályai, amelyek eljárásjogi vonatkozású szabályokat is tartalmaznak mind az aktív, mind a passzív perbeli legitimáció tekintetében.

A Javaslat különös része a személyi állapotot érintő perek szabályait rendezi elsőként. A Javaslat, éppen a védett jogtárgy kiemelt fontosságára való tekintettel kibővíti a személyi állapottal kapcsolatos perek körét, amelyek speciális szabályozást nyernek a törvényben.

A Javaslat, eltérően a hatályos szabályozástól, meghatározza, hogy e törvény alkalmazása során mely perek tartoznak a személyi állapottal kapcsolatos perek körébe, azaz, melyek azok a személyi állapotot érintő peres eljárások, amelyekre a Javaslat különös szabályokat rendel alkalmazni. A Javaslatban különös szabályozást kap az örökbefogadás felbontása iránti per is, de emellett továbbra is vannak olyan, az ember személyi állapotát érintő polgári peres eljárások, amelyekre a törvény – amennyiben azt önállóan indítják – nem állapít meg különös szabályokat, ezekben a Pp. általános részének szabályai szerint kell eljárni, így pl. a házastárs névviseléstől való eltiltása iránti perben.
A Javaslat külön fejezetben rendezi a személyi állapotot érintő perek közös, az általánostól eltérő szabályait, majd ezt követően a Javaslat a Ptk. szerkezetéhez igazítva határozza meg az egyes, személyi állapotot érintő perek különös szabályait, emiatt a cselekvőképességgel kapcsolatos eljárási szabályokat tárgyalja elsőként.

A Javaslat meghatározza, hogy a személyi állapotot érintő perek mint gyűjtőkategória milyen pereket foglal magában. A hatályos Pp. szabályaihoz képest kiegészül a Javaslatban szabályozott, a személyi állapottal összefüggő perek köre több új pertípussal. A szülői felügyelettel kapcsolatos perek köre kibővül a szülői felügyeleti jog gyakorlása rendezésére irányuló perrel, a gyermek harmadik személynél történő elhelyezése iránti perrel, továbbá különös szabályokat állapít meg a Javaslat az örökbefogadás felbontása iránti per esetében is. Ezek a perek eddig is érintették a felek személyi állapotát, de arra a hatályos Pp. nem állapított meg különös szabályokat; ezek most megjelennek a Javaslatban.

A 430. §-hoz

A Javaslat a személyi állapottal kapcsolatos perekben e törvény rendelkezéseit rendeli alkalmazni, amelyekhez képest az eltéréseket egyfelől a személyi állapotot érintő perek jelen fejezetben meghatározott közös szabályai, másfelől az egyes pereket szabályozó fejezetek tartalmazzák.

A 431. §-hoz

A Javaslat az egyes, személyi állapottal kapcsolatos perek részletes szabályai előtt meghatározza a személyi állapottal kapcsolatos perek közös szabályait, azokat, amelyek valamennyi per esetében eltérést jelentenek a törvény általános részében foglalt szabályoktól.
Ezek között részben azok a szabályok jelennek meg, amelyeket eddig is státuszperek közös szabályait adták, tekintettel arra, hogy a hatályos Pp. a házassági perek jelenlegi XV. Fejezete alatt számos olyan speciális szabályt tartalmaz, amelyek a további státuszperek, házassági perekre visszautaló szabályai alapján – kivéve a gondnoksági pereket, azok 2001. évi XV. törvénnyel történt módosítása óta – a többi személyi állapottal kapcsolatos perben is alkalmazni kell, így a származási perekben, és a szülői felügyelettel kapcsolatos perekben. Ezek egy része jelenik meg a Javaslatban is.

A közös szabályok jelentős része abból következik, hogy a személyi állapottal kapcsolatos perekben az ember legszemélyesebb jogviszonyai kerülnek elbírálásra, amelyek különös megközelítést és így speciális szabályokat indokolnak mind a perindítás, mind a perfelvétel, mind a bizonyítás során. A Javaslat e perek megindításával kapcsolatos különös szabályokat arra tekintettel nem tartalmazza, hogy az aktív, passzív perbeli legitimáció kérdését, azt, hogy e perekben kinek van törvény által biztosított keresetindítási joga, és ki ellen kell az adott pert megindítani, a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény tartalmazza, melyen nem a Javaslat nem kíván változtatni.

A Javaslat szerint a személyállapottal kapcsolatos perek tárgyalásáról a nyilvánosságot akkor is ki lehet zárni, ha annak az általános szabályok között rögzített feltételei nem állnak fenn. Ez azt jelenti, hogy ezekben a perekben a nyilvánosság kizárása indokolás nélkül kérhető. Erre a feleket figyelmeztetnie kell a bíróságnak.

A Javaslat a hatályos Pp. szabályaihoz hasonlóan fenntartja azt a rendelkezést, mely szerint a személyállapoti perben az a korlátozottan cselekvőképes fél, akinek a személyi állapotát a per érinti, a perben teljes perbeli cselekvőképességgel rendelkezik.
A Javaslat szándékosan nem követi a hatályos Ptk. terminológiáját, különbséget téve korlátozottan cselekvőképes kiskorú és cselekvőképességében a családjogi jognyilatkozatok megtétele tekintetében, vagy cselekvőképességében a szülői felügyeleti jogok gyakorlása tekintetében részlegesen korlátozott nagykorú között, mert a szabályozásnak biztosítani kell a

Ptk. hatálybalépése előtt cselekvőképességet általános jelleggel korlátozó gondnokság alá helyezettek perbeli cselekvőképességét is, ami csak a Javaslatban használt átfogó szóhasználat esetén lehetséges.
Hangsúlyozni kell, hogy a Javaslat szerint ez a jog akkor is megilleti a korlátozottan cselekvőképes felet, akit a hatályos szabályok szerint cselekvőképességében csak részlegesen, egyes ügycsoportok tekintetében lehet korlátozni, ha éppen a családjogi jognyilatkozatok megtétele tekintetében áll részleges korlátozó gondnokság hatálya alatt. Fontos kiemelni, hogy ez a felhatalmazás csak a perbeli jognyilatkozatok megtételében nem korlátozza az érintett felet, családjogi anyagi jogi jognyilatkozatot a per során továbbra sem tehet. Így nincs arra lehetőség, hogy pl. az apaság megállapítása iránti perben, ha annak feltételei fennállnak, a családjogi jognyilatkozatok megtételében korlátozó gondnokság alatt álló alperes apai elismerő nyilatkozatot tegyen a felperes gyermek vonatkozásában. Az eljárási cselekményei, nyilatkozatai megtételében azonban nincs korlátozva, tekintve, hogy a Javaslat továbbra is biztosítani kívánja, hogy az a fél, akinek a személyi állapotát a per érinti, a perben személyesen, közvetlenül járhasson el. Ki kell hangsúlyozni, hogy a teljes perbeli cselekvőképesség csak a státuszt érintő nyilatkozatok tekintetében illeti meg a korlátozottan cselekvőképes felet.

A 432. és 433. §-hoz

A Javaslat kizárja a személyi állapottal kapcsolatos perekben a perfelvételi szak írásbeli előkészítésének második szakaszát jelentő válaszirat és viszontválasz előterjesztése bíróság általi elrendelésének lehetőségét, tekintettel a státuszperekben a felek személyes meghallgatásának fokozott jelentőségére. Fenntartja viszont azt az általános részi rendelkezést, hogy az alperesnek a keresetre írásban kell nyilatkoznia, és ezt csak a gondnoksági perekben zárja ki. Az eljárás további szakaszában a felek személyes megjelenésének fontosságára helyezi a hangsúlyt a szabályozás.

A Javaslat kizárja a keresethez való csatlakozásnak az általános szabályok közé újonnan bevezetett lehetőségét a személyi állapottal kapcsolatos perekben. A személyi állapottal kapcsolatos perekben, így különösen a házasság érvénytelenítése iránti, egyes származási perekben, szülői felügyelettel kapcsolatos perekben jogszabály hozza létre és rögzíti egyes személyek kötelező perbenállását, amelyen alperesi nyilatkozattal nem változtathat a fél.

A Javaslat fenntartja a személyállapoti perekbe való beavatkozás főszabályként alkalmazni rendelt tilalmát. Ott, ahol ezt mégis megengedi, nevesíti, hogy a perbe mely személyek avatkozhatnak be, akként, hogy e személyek beavatkozási joga feltétlen, vagyis az általuk támogatott fél pernyertességéhez fűződő jogi érdeküket nem kell valószínűsíteniük; a bíróság ezen jogosultakat a keresetlevél egy példányának megküldésével értesíti a beavatkozás lehetőségéről.

A Javaslat e perekben kizárja a bírósági meghagyás kibocsátását, ami a Javaslat elsőfokú eljárásának szabályai szerint nem a perfelvételi tárgyalás alperes általi elmulasztásának jogkövetkezménye, hanem az írásbeli alperesi ellenkérelem elmulasztásának, vagy hatálytalanságának a következménye. E jogkövetkezmény alkalmazását a személyi állapottal kapcsolatos perekben a Javaslat nem tartja indokoltnak, tekintettel e perek céljára és a személyi állapottal kapcsolatos jogviszonyok rendezéséhez fűződő társadalmi érdekre.

A személyi állapottal kapcsolatos perben a perfelvételi tárgyalásnak kiemelt jelentősége van, erre tekintettel írja elő a Javaslat a perfelvételi tárgyalás mellőzése lehetőségének tilalmát, és

azt, hogy a felek személyes megjelenése a tárgyaláson kötelező, mely csak a Javaslatban rögzített esetekben mellőzhető.
Ennek indoka, hogy a személyi állapotot érintő perekben garanciális jelentősége van a felek személyes meghallgatásának, hiszen a bíróságnak közvetlenül meg kell győződnie arról, hogy pl. a házastársak bontási szándéka végleges, komoly, befolyástól mentes és nincs mód a felek kibékítésére, vagy, hogy a gondnokság alá helyezendő személy valóban nem rendelkezik azzal a belátási képességgel, tájékozottsággal, amely a mindennapi életben való önálló eljáráshoz szükséges, illetve az apaság megállapítása iránti perben a felek hogyan nyilatkoznak a közöttük fennállt kapcsolatról stb.
A Javaslat az általános eljárási rend szerinti perfelvételi tárgyalás elmulasztásnak jogkövetkezményeihez igazítja a személyi állapottal összefüggő perben a mulasztás jogkövetkezményeit, amely alól akkor sem enged kivételt, ha valamely hatóság (pl. gyámhatóság, vagy ügyész) áll felperesi vagy alperesi pozícióban. A felek jelenlétének hiányában a perfelvételi tárgyalás nem képes megfelelően betölteni a funkcióját; a perfelvételi tárgyalás ezen okból történő elhalasztás a perhatékonyság ellen hat.

A Javaslat kiterjeszti valamennyi személyi állapottal kapcsolatos perre a hatályos szabályok szerint kizárólag a bontóperekben érvényesülő szabályt [285. § (2) bek.], mely szerint, ha a felperes a perfelvételi tárgyaláson személyesen nem jelenik meg, a bíróság az eljárást hivatalból megszünteti. A felperes személyes megjelenését e perek speciális jellege indokolja; a perek személyes jellege folytán elvárható a felperestől, hogy a kereset benyújtásán túlmenően a perfelvételi tárgyaláson is megjelenjen, ott a per eldöntése szempontjából lényeges kérdésekben maga nyilatkozhasson. Különösen fontos ennek kiterjesztése a szülői felügyelettel kapcsolatos eljárásokra.
Az alperes mulasztása az eljárás megszüntetését csak akkor vonja maga után, ha a felperes megjelenik a tárgyaláson, és nem kéri a tárgyalás megtartását.
A személyes megjelenés hiányának e speciális jogkövetkezménye összhangban áll a keresettől való elállás alperes nyilatkozatától nem függő lehetővé tételével, amelyet a Javaslat a hatályos szabályozáshoz hasonlóan továbbra is indokoltnak tart fenntartani.
A mulasztás jogkövetkezményeinek kialakításával és a keresettől való elállás szabályának fenntartásával a Javaslat a személyi állapottal kapcsolatos perekben elsődlegesen a felperes rendelkezése alá vonja az eljárás mikénti irányítását.

A 434. és 435. §-hoz

A Javaslat továbbra is biztosítja, hogy a bíróság az általa szükségesnek talált bizonyítást hivatalból is elrendelje. A Javaslat az Általános rendelkezések alapvető rendelkezései között rögzíti, hogy a bíróság bizonyítást hivatalból csak törvényben meghatározott esetekben rendelhet el. Ezt a törvényi felhatalmazást adja meg a Javaslat, tekintettel arra, hogy fontos érdek fűződik ahhoz, hogy a bíróság a felek peranyag-szolgáltatási kötelezettségének elmulasztása, vagy nem elégséges teljesítés esetén is megfelelően fel tudja deríteni a tényállást, és megalapozottan dönteni tudjon a személyi állapottal összefüggő kérdésekben. Ehhez esetlegesen olyan tanúk kihallgatása, szakértő kirendelése is szükségessé válhat, amelyre a felek nem tettek bizonyítási indítványt.

A Javaslat fenntartja, hogy státuszperben a tanú hozzátartozói minőségére tekintettel, illetve a tanúként kihallgatott orvos hivatásbeli titok megtartására tekintettel a tanúságtételt nem tagadhatja meg. E szabály beiktatásának az a magyarázata, hogy a személyállapottal kapcsolatos perekben igen gyakran a felekhez legközelebb álló hozzátartozók szolgáltathatják a per eldöntése szempontjából legértékesebb bizonyítékokat tanúvallomásukban.

A Javaslat fenntartja azt a lehetőséget, hogy a személyállapottal kapcsolatos perekben a bíróság akár hivatalból is hozhasson ideiglenes intézkedést. Korlátozza ugyanakkor az ideiglenes intézkedés fellebbezhetőségét a jogintézménnyel kapcsolatos visszaélések visszaszorítása érdekében. A Javaslatban rögzített szabály azt célozza, hogy a fél a kérelmek előterjesztésével ne tudja „megbénítani" az eljárás lefolytatását – pl. a kapcsolattartásra tárgyalásonként újabb és újabb rendezést kér –, hanem a bíróság elutasító végzése esetén a korábbi szabályozás fenntartásával az eljárás érdemben tudjon folytatódni és a jogvita lezárást nyerni. A fellebbezés kizárásával a feleket jogsérelem nem érni – hiszen van alaphatározat, amely jellemzően megjárta a másodfokú bíróságot – az eljárást viszont lényegesen felgyorsítja pontosan azokban az esetekben, ahol a felek közötti viszony rendkívül elmérgesedett.

A 436. §-hoz

A Javaslat, a többi személyi állapottal kapcsolatos perhez hasonlóan meghatározza, hogy a gondnoksági perek mint gyűjtőfogalom alatt milyen pertípusokra vonatkoznak a fejezet rendelkezései.
A Javaslat a gondnoksági perek szabályainak kimunkálása során elsősorban arra volt figyelemmel, hogy a cselekvőképességgel, gondnoksággal összefüggő egyes törvények módosításáról szóló 2001. évi XV. törvény hatályba lépésével egy differenciáltabb, az érintettek autonómiáját a korábbiaknál jobban figyelembe vevő szabályozási rendszer született, melyet a Ptk. továbbfejlesztett.
A gondoksági perekben 2001. évet követően kialakult bírói gyakorlat több, e perek eredményes lefolytatását is befolyásoló kérdést vetett fel, melynek megoldására a Javaslat kísérletet tesz. A Javaslat rendelkezéseinek meg kell felelniük a Ptk. szabályozásának. A gondoksági perek hatályos szabályainak egy része mint a személyállapoti perek közös szabályai külön kiemelésre kerülnek az egyes személyállapoti pereket tárgyaló fejezetek előtt, ezért azok a gondnoksági perek szabályai közül mellőzésre kerültek.

A 437. és 438. §-hoz

A Javaslat kibővíti az illetékességi okok körét arra tekintettel, hogy az alperes huzamos időn át való tartózkodási helye ne csupán abban az esetben legyen illetékességet megalapozó ok, ha az alperes bentlakásos szociális intézményben vagy fekvőbeteg-gyógyintézetben tartózkodik, hanem akkor is, ha pl. az alperesről a családtagjai saját háztartásukban gondoskodnak. Jelenleg ugyanis sok esetben nehézséget jelent, ha az alperes nem bentlakásos szociális intézményben vagy fekvőbeteg-gyógyintézetben tartózkodik életvitelszerűen, hanem valamely, róla gondoskodó hozzátartozójánál. Ez a tartózkodás ugyanis nem alapozza meg a bíróság illetékességét, viszont a per lefolytatását (alperes bíróság elé idézését, szakértői vizsgálatát) nehezíti.
Ez a vagylagos illetékességi szabály a gondnokság alá helyezendő személy kíméletét célozza, annak érdekében, hogy megkönnyítse a perben történő, vagy a szakértői vizsgálaton való részvételét.

A Javaslat azért tartja fenn a hatályos Pp. szabályát a gondnokság alá helyezendő alperes teljes perbeli cselekvőképességére vonatkozóan, mert a közös rendelkezések között kimondja azt, hogy a korlátozottan cselekvőképes személyek teljes perbeli cselekvőképességgel rendelkeznek, de ez nem vonatkozik a per alperesére, aki abban az esetben is teljes perbeli cselekvőképességgel rendelkezik a perben, ha egyébként fennállnak a cselekvőképességet

érintő gondnokság alá helyezést megalapozó mentális zavar (Ptk. 2:19; 2:21. §-ok) megállapításának feltételei. E szabály rögzítése arra tekintettel is indokolt, mert a Ptk. 2:26. § lehetővé teszi, hogy a gyámhatóság azonnali intézkedést igénylő esetben ideiglenes gondnokot rendeljen annak a nagykorúnak, akinek a cselekvőképességét érintő gondnokság alá helyezése látszik indokoltnak, és személyének vagy vagyonának védelme zárlat elrendelésével vagy más módon nem lehetséges. A gyámhatóság az ideiglenes gondnokot kirendelő határozatában megjelöli, hogy az ideiglenes gondnok mely ügyekben vagy ügycsoportokban jogosult jognyilatkozatot tenni.
Az Javaslatban rögzített szabály ebben az esetben is biztosítja, hogy az ideiglenes gondnokkal eljáró alperes a perben teljes perbeli cselekvőképességgel rendelkezzen.

A Javaslat fenntartja azt a hatályos Pp.-ben rögzített szabályt, mely szerint a gondnokság alá helyezési perben az alperes részére a keresetlevél kézbesítésével egyidejűleg ügygondnokot kell kirendelni. Az ügygondnok jogállására az általános szabályok irányadók azzal, hogy – tekintettel az alperesnek feltétlenül érvényesülő teljes perbeli cselekvőképességére – az ügygondnok nem az alperes helyett, hanem mellette jár el. Ebből következően az alperes önállóan, akár az ügygondnok cselekményeivel ellentétesen is végezhet perbeli cselekményeket.

A 439. és 440. §-hoz

A gondnokság alá helyezés anyagi jogi előfeltételeit a Ptk. 2:19-2:21. §-ai szabályozzák. A 2:19. § szerint a bíróság cselekvőképességet részlegesen korlátozó gondnokság alá azt a nagykorút helyezi, akinek ügyei viteléhez szükséges belátási képessége - mentális zavara következtében - tartósan vagy időszakonként visszatérően nagymértékben csökkent, és emiatt - egyéni körülményeire, valamint családi és társadalmi kapcsolataira tekintettel - meghatározott ügycsoportban gondnokság alá helyezése indokolt. A cselekvőképességet részlegesen korlátozó ítéletben a bíróságnak meg kell határoznia azokat a személyi, illetve vagyoni jellegű ügycsoportokat, amelyekben a cselekvőképességet korlátozza, de ezeket, eltérően a régi Ptk. szabályozási megoldásától a Ptk. nem tartalmazza, még példálózóan sem.
A 2:21. § szerint a bíróság cselekvőképességet teljesen korlátozó gondnokság alá azt a nagykorút helyezi, akinek az ügyei viteléhez szükséges belátási képessége – mentális zavara következtében – tartósan, teljes körűen hiányzik, és emiatt – egyéni körülményeire, valamint családi és társadalmi kapcsolataira tekintettel – gondnokság alá helyezése indokolt. A bíróság a cselekvőképességet abban az esetben korlátozhatja teljesen, ha az érintett személy jogainak védelme a cselekvőképességet nem érintő módon vagy a cselekvőképesség részleges korlátozásával nem biztosítható.
Amennyiben a kereset az alperes cselekvőképességét részlegesen korlátozó gondokság alá helyezésére irányul, úgy a Javaslat a keresetlevél kötelező tartalmi elemeként előírja, hogy abban legalább egy ügycsoportot meg kell jelölni. A civilisztikai kollégiumvezetők 2014. május 21-24. napján tartott országos tanácskozásáról készített emlékeztetője kiemeli, hogy az alperes cselekvőképességét részlegesen korlátozó gondnokság alá helyezésre irányuló keresetlevél kötelező tartalmi eleme legalább egy ügycsoport (élethelyzet) tartalmilag körülírt megjelölése, mert ekkor tekinthető a kereseti kérelem határozottnak.
A Javaslat a gyámhatóság által előterjesztett keresetlevél kötelező tartalmi elemein pontosításokat hajt végre a gyakorlati tapasztalatok alapján. Rögzíti, hogy amennyiben az alperes együttműködésének hiányában nem lehetséges az előzetes szakorvosi vélemény keresetlevélhez történő csatolása, akkor a szakorvosi nyilatkozat becsatolásával elhárítható legyen a keresetlevél visszautasítása. A gyámhatósági eljárásban az eljárási szabályok nem teszik lehetővé, hogy az ügyfelet kötelezzék a szakorvosi vizsgálaton való megjelenésre. Így,

az eljárás során felkért szakorvos nem tudja elvégezni a vizsgálatot, és a gyámhatóság részére lehetetlenné válik kötelező szakorvosi vélemény becsatolása.

A Javaslat, arra az esetre, ha a gyámhatóság a felperes előírja, hogy az alperes lakóhelyén készített környezettanulmányról felvett jegyzőkönyvön kívül az alperes gyámhatósági eljárás során történő meghallgatásáról készített jegyzőkönyvet is csatolni köteles. Ennek indoka, hogy előfordulhat, hogy mire tárgyalási szakba jut a gondnokság alá helyezés iránt indított per, az alperes mentális állapotának romlása a személyes meghallgatást nem teszi lehetővé. A meghallgatás szabályait a a gyámhatóságokról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról szóló 149/1997. (IX. 10.) Korm. rendelet rendezi.
A Javaslat – eltérve az elsőfokú eljárás általános szabályaitól – az alperes személyére tekintettel eltekint az ellenkérelem írásban történő előterjesztésének főszabályától. Ez persze nem zárja el az alperest attól, hogy írásban terjesszen elő ellenkérelmet, de amennyiben ezt szóban teszi meg, annak helyszíne és legkésőbbi időpontja a perfelvételi tárgyalás.

A 441. és 442. §-hoz

A Ptk. 2:25. § és 2:26. §-ai a régi Ptk. szabályozási megoldását követve biztosítják, hogy, a gyámhatóság a törvényben meghatározott előfeltételek mellett, ha a cselekvőképességet teljesen vagy részlegesen korlátozó gondnokság alá helyezése iránti perindítás indokolt, a keresetlevél benyújtását megelőzően zárlatot rendeljen el, vagy az érintett nagykorú személynek ideiglenes gondnokot rendeljen. Az e tárgyban hozott határozat elleni fellebbezést a Ptk. szabályai kizárják. A határozat felülvizsgálatára így a per megindítását követően, a bírósági szakban kerül sor.
A Ptk. 2:27. §-a alapján a gyámhatóság a per megindítására a határozata meghozatalát követő nyolc napon belül köteles, a bíróság pedig a keresetindítástól számított 30 napon belül köteles a zárlatot vagy az ideiglenes gondnokrendelést hivatalból felülvizsgálni. A határozat megvizsgálása tehát nem kérelemhez kötött eljárás, hanem arra a bíróság hivatalból köteles. Ha a bíróság a megalapozott döntés érdekében bizonyítás lefolytatását látja szükségesnek, azt mint előzetes bizonyítást, ugyancsak hivatalból rendelheti el. A Javaslat az e körben elrendelhető bizonyítás körét nem korlátozza, ezért a bíróság bármely olyan bizonyítást elrendelhet, ami a zárlat, illetve ideiglenes gondnokrendelés törvényi előfeltételeinek megléte, vagy hiánya körében szükséges. Az igazságügyi pszichiátriai szakértői vizsgálat elrendelését a Javaslat éppen az anyagi jogi feltételek tükrében nevesíti külön. A bíróság a vizsgálat eredményétől függően végzéssel dönt a gyámhatóságnak a zárlatot elrendelő, illetve ideiglenes gondnokot rendelő határozatáról.

A Javaslat a személyi állapottal összefüggő perek közös szabályai között nevesíti, hogy ezekben a perekben a bíróság hivatalból is rendelhet el ideiglenes intézkedést, de e generális felhatalmazó szabály mellett is szükség van arra, hogy az egyes státuszperekben ennek feltételeit pontosan meghatározza a jogalkotó.

A 443. és 444. §-hoz

A Javaslat a személyi állapottal kapcsolatos perek közös szabályai között lehetővé teszi, hogy a per tárgyalásáról a fél kérelmére a nyilvánosságot az általános rendelkezésekben foglalt feltételek nélkül is ki lehessen zárni. A Javaslat jelen §-a azért nevesíti külön a nyilvánosság kizárására gondnoksági perben érvényesülő speciális esetét, mert ebben az esetben a felperes is kérheti, az alperes személyiségi jogaira hivatkozással a nyilvánosság kizárását.

A személyi állapottal kapcsolatos perek közös szabályai a perfelvételi tárgyalás elmulasztásának következményeit rendezik, a §-ban rögzített szabály az érdemi tárgyalást elmulasztó alperes tárgyalásra történő elővezetését teszi lehetővé, tekintettel arra, hogy legkésőbb az érdemi tárgyaláson a garanciális jelentőségű személyes meghallgatást foganatosítani kell.
A Javaslat az Európa Tanács Miniszteri Bizottságának R(99)4. sz. „A cselekvőképtelen felnőtt jogi védelmének alapelveiről" szóló ajánlás figyelembevételével határozza meg a per során történő idézés, és tájékoztatás nyelvezetét, mely szerint ennek „oly nyelven vagy egyéb módon kell történnie, amelyet az illető megért".

A Javaslat a gondnoksági perek egyik legfőbb gyakorlati problémájára tekintettel lehetővé teszi az alperes szakértői vizsgálatra történő elővezetését. Ennek indoka, hogy az alperes sok esetben negálja a szakértői vizsgálaton való részvételt, és így az érdemi döntés meghozatalát. Ilyen esetben a hatályos szabályok szerint csak arra van mód, hogy ha az alperes a szakértői vizsgálaton ismételt idézés ellenére sem jelenik meg, a bíróság elrendelje az alperes megfelelő fekvőbeteg-gyógyintézetben való – legfeljebb harminc nap időtartamú – elhelyezését (310. § (2) bek.).
Azért, hogy elkerülhetővé váljon az alperes fekvőbeteg gyógyintézetbe való utalása a Javaslat a fokozatosság jegyében megteremti annak a lehetőségét, hogy – akár rendőri segítséggel, de – biztosított legyen az alperes orvosszakértői vizsgálaton való megjelenése.
Másfelől az alperesnek a fekvőbeteg intézetbe való „eljuttatása", önkéntesség hiányában azonban szintén problematikus. Ugyan a Kúria egy régi eseti döntésében akként foglalt állást, hogy ha a bíróság a peres fél elmeállapotának megvizsgálása érdekében gyógyintézetben történő elhelyeztetést rendel el, e rendelkezésnek ellenszegülő fél pénzbírsággal nem sújtható, hanem az idegbeteg-gondozó intézet vezetője a mentőszolgálat, esetleg a rendőrség igénybe vétele útján gondoskodik az elmeosztályra való szállításról (BH1982. 13.), de a gyakorlatban a rendőrség ezen eljáráshoz – megengedő jogszabály hiányában – nem tud segítséget nyújtani.
A szakértői vizsgálatra való elővezetés lehetősége a jelenlegi fekvőbeteg-gyógyintézetben való 30 napon elhelyezésnél kevésbé súlyos korlátozás, viszont eredményesebben segítené a bizonyítási eljárás lefolytatását.
Fontos kihangsúlyozni, hogy amennyiben a perindítást megelőzően rendelkezésre áll korábbi orvosszakértői vélemény, (ha gyámhatóság a felperes, köteles is csatolni ilyen előzetes véleményt) az nem helyettesíti az igazságügyi pszichiátriai szakértői perbeli kirendelését.

A 445. és 446. §-hoz

Az ET Miniszteri Bizottsága (2009) 11. ajánlása értelmében az előzetes jognyilatkozat célja a cselekvőképes felnőttek önrendelkezésének biztosítása előzetesen, arra az esetre, ha cselekvőképességüket elvesztik.
A Ptk. 2:39-2:41. §-ai rendezik a cselekvőképesség jövőbeli korlátozásának esetére tett, osztrák mintára bevezetett előzetes jognyilatkozat szabályait, mely hatályossá válásának eljárási módját a Javaslat rendezi a Ptk. 2:40. §-ban foglaltakra tekintettel. A Ptk. 2:40. §-a szerint a bíróság a cselekvőképességet érintő gondnokság alá helyező határozatában elrendeli az előzetes jognyilatkozat alkalmazását, kivéve, ha *a)* az előzetes jognyilatkozatban foglaltak teljesítése a gondnokság alá helyezett személy érdekeivel kifejezetten ellentétes; vagy *b)* a nagykorú személy által gondnokként megnevezett személy az előzetes jognyilatkozatban foglaltak teljesítését nem vállalja, vagy vele szemben jogszabályban meghatározott kizáró ok áll fenn.
A Javaslatnak az előzetes jognyilatkozat tárgyában történő hivatalbóli döntéssel kapcsolatos rendelkezése összhangban van a hatályos Pp. 307. § (1a) bekezdésében foglaltakkal, mely

szerint a gondnokság alá helyezési perben a bíróságnak az előzetes jognyilatkozat alkalmazása felől, erre irányuló kereseti kérelem hiányában is határoznia kell.

A régi Ptk. 14/B. § (2) bekezdés c) pontja értelmében a korlátozottan cselekvőképes személy a gondnoka közreműködése nélkül is rendelkezett a munkaviszonyból, munkaviszony jellegű jogviszonyból, társadalombiztosítási, szociális és munkanélküli ellátásból származó jövedelme 50%-ával; annak erejéig kötelezettséget is vállalhatott. A régi Ptk. 14. § (6) bekezdése 1. pontja értelmében a bíróság korlátozhatta a gondnokság alá helyezett személy teljes cselekvőképességét a társadalombiztosítási, szociális és munkanélküli ellátás igénylése, illetve az azzal, valamint a munkaviszonyból és munkaviszony jellegű jogviszonyból származó, a 14/B. § (2) bekezdés c) pontjában foglalt mértéket meghaladó jövedelemmel való rendelkezése ügykörben.
A Ptk. 2:20. § (3) bekezdés c) pontja értelmében viszont a bíróság határozza meg, hogy a cselekvőképességében részlegesen korlátozott nagykorú gondnokolt – természetesen, ha a bíróság cselekvőképességét a jövedelemmel való rendelkezés ügycsoportja tekintetében korlátozta – jövedelme mekkora hányadával rendelkezhet önállóan. Megszűnt tehát a régi Ptk. 14/B. § (2) bekezdés c) pontja szerinti 50%-os szabály. A Javaslat erre tekintettel írja elő a bíróság hivatalbóli döntési kötelezettségét ebben a kérdésben.

A gondokság alá helyezési perekben a választójogból való kizárás – annak ellenére, hogy a hatályos Pp. 307/A. § (2) bekezdése nem nevesíti – gyakorlatilag kapcsolt kereseti kérelemnek tekinthető. Nem tekinthetjük pusztán egy egyszerű „ügycsoportnak", hiszen erre irányuló kereseti kérelem és ítéleti rendelkezés nemcsak a cselekvőképességet részlegesen korlátozó, hanem a teljesen korlátozó gondnokság alá helyezési perekben is felmerülhet, míg a „klasszikus" ügycsoportok meghatározásának kötelezettségét a Ptk. 2:19. § (3) bekezdése csak a cselekvőképesség részleges korlátozásánál írja elő.
A választási eljárásról szóló 2013. évi XXXVI. törvény (a továbbiakban: Ve.) 13/A. § (1) bekezdése értelmében a bíróságnak a cselekvőképességet korlátozó gondnokság alá helyezést kimondó, a cselekvőképességet kizáró gondnokság alá helyezést kimondó, valamint a felülvizsgálati eljárás alapján hozott ítéletében rendelkeznie kell a választójogból való kizárás kérdéséről. A (2) bek. szerint a bíróság azt a nagykorú személyt zárja ki a választójogból, akinek a választójog gyakorlásához szükséges belátási képessége *a)* pszichés állapota, szellemi fogyatkozása vagy szenvedélybetegsége miatt tartósan vagy időszakonként visszatérően nagymértékben csökkent, vagy *b)* pszichés állapota vagy szellemi fogyatkozása miatt tartósan teljes mértékben hiányzik. Ha a bíróság a nagykorú személyt a választójogból nem zárja ki, a gondnokság alá helyezett személy a választójogát személyesen gyakorolja, e jog gyakorlásával kapcsolatosan önállóan érvényes jognyilatkozatot tehet.
A választójogból való kizárás tekintetében jogértelmezési kérdést vetett fel, hogy a bíróságnak csak erre irányuló kereseti kérelem alapján kell-e rendelkeznie a választójogból történő kizárás kérdésében, vagy arról kereseti kérelem hiányában is döntenie kell-e. A kezdeti bizonytalanság után a bírói gyakorlat akként foglalt állást, hogy a választójog kérdéséről a bíróságnak hivatalból is döntenie kell.
Erre tekintettel rögzíti a Javaslat a hivatalból történő döntést ebben a kérdésben. A Ve. jogszabályi megfogalmazásából, annak nyelvtani értelmezéséből is az a következtetés vonható le, hogy a bíróságnak a választójogból való kizárásról erre irányuló kérelem hiányában is rendelkezni kell.

A Javaslat rendelkezik arról, hogy, ha a gondnokság alá helyezési perben eljáró bíróság azt állapítja meg, hogy a cselekvőképesség részleges korlátozása sem indokolt, de az érintett személy meghatározott ügyei intézésében belátási képességének kisebb mértékű csökkenése

miatt segítségre szorul, akkor a keresetet elutasító ítéletét annak jogerőre emelkedése után közli a gyámhatósággal a támogató kirendelése érdekében. [Ptk. 2:38. §]

A hatályos Pp. 311. § (3) bekezdése korábban akként rendelkezett, hogy az elsőfokú bíróságnak abban az esetben kellett hivatalból intézkednie a gondnokság alá helyezésnek az ingatlan-nyilvántartásba való feljegyzése iránt, ha az alperesnek ingatlana van, vagy ingatlanon haszonélvezeti joga áll fenn, továbbá ha ingatlanra az alperest érintő egyéb jog vagy tény van bejegyezve, feljegyezve, kivéve, ha az ingatlannal való rendelkezés tekintetében a bíróság az alperes teljes cselekvőképességét fenntartotta.
Figyelemmel arra, hogy a Ptk. rendszere – ebben a régi Ptk.-val egyező módon – a cselekvőképességet részlegesen korlátozó gondokságra vonatkozó rendelkezéseket egyértelműen a negatív tartalmú szabályozási koncepció szerint szabályozza, azaz nem a cselekvőképesség teljességét, hanem a cselekvőképesség korlátozottságát kell meghatározni, azokat az ügycsoportokat kell nevesíteni, amelyekben a bíróság a cselekvőképességet korlátozza, így indokolt a Javaslat szövegezését is ennek megfelelően módosítani.

A 447–449. §-hoz

A gondnokság alá helyezés megszüntetése, módosítása iránti per „tükörper” jellegéből következően a peres felek személyében, perbeli pozíciójában egyfajta „csere” következik be. Amennyiben azonban a gondnokság alá helyezés iránti pert pl. az ügyész indította, és a megszüntetés iránt a gyámhatóság indít pert, a hatályos Pp. 312. § (1) bekezdésének betűszerinti értelmezése ahhoz vezethet, hogy a gondnokság megszüntetése iránti perben a gondnokolt személy félként nem is vehetne részt.
A Legfelsőbb Bíróság BH1998. 181. sz. eseti döntése arra – a törvényszövegből nehezen levezethető – álláspontra helyezkedik, mely szerint „a helyes eljárás az, ha a fenti jogszabályok megfelelő alkalmazásával a bíróság a gondnokolt számára biztosítja, hogy a perben peres félként vegyen részt, és gondoskodik megfelelő jogi képviseletéről”. Az eseti döntésben kifejtett álláspontot támasztja ugyanakkor alá az a tény, hogy e perben nemcsak a gondnokolt személyes részvétele, meghallgatása, hanem az orvosszakértő kirendelése, a gondnokolt elmeállapotának megvizsgálása is mellőzhetetlen, melyre nem kerülhetne sor, ha a gondnokolt csupán tanúként kerülne kihallgatásra. A gyakorlat ebben az esetben a gondnokoltat II. r. alperesként állíttatja perbe, bár ennek jogszabályi alapja nincs. Erre tekintettel a Javaslat rendezi a felek perbeli pozíciójával kapcsolatos kérdést, kiegészítve azt a gondnokolt szükségképpeni alperesi pozíciójával.

A Ptk. 2:30. § (3) bekezdése határozza meg a gondnokság alá helyezés iránti perben előterjeszthető kereseti kérelmeket. E rendelkezés azonban nem tesz említést a választójogból való kizárás, valamint a választójogból való kizárás megszüntetése iránti kereseti kérelem benyújtásának lehetőségéről, mely mind a gondnokság alá helyezés módosítása, mind kötelező felülvizsgálata iránti perben önállóan is előterjeszthető, függetlenül attól, hogy ezekre a Ptk. 2:29. § (2) bekezdése, illetve 2:30. § (3) bekezdése nem utal. Ezt a hiányt pótolja a Ptk. 2:30. § (3) bekezdésének kiegészítése és a Javaslat rendelkezései közé illesztése.
Előfordulhat pl., hogy a cselekvőképességet részlegesen korlátozó gondnokságnak a cselekvőképességet teljesen korlátozó gondnokságra változtatására és a választójogból való kizárásra irányul a kereseti kérelem, vagy épp fordítva pl. a cselekvőképességet teljesen korlátozó gondnokságnak a cselekvőképességet részlegesen korlátozó gondnokságra változtatására és a választójogból való kizárás megszüntetésére irányul. Emellett a gondnokság alá helyezés módosítására irányuló eljárás irányulhat ezen egyetlen kérdés vizsgálatára is. A Ve. 13/A. § (4) bekezdése ugyan csupán azt rögzíti, hogy a gondnokság alá

helyezés megszüntetésére irányuló per megindítására jogosultak az (1) bekezdéstől – azaz a cselekvőképességet korlátozó illetve a cselekvőképességet kizáró (helyesen: részlegesen vagy teljesen korlátozó) gondnokság alá helyezés iránti pertől, valamint a felülvizsgálati pertől – függetlenül is kérhetik a gondnokság alá helyezett nagykorú személy választójogból való kizárásának megszüntetését, ugyanakkor a Pp. 312. § (1) bekezdése alapján a gondnokság alá helyezés módosítására irányuló eljárás irányulhat kizárólag a választójogból való kizárásra is.

A 450–452. §-hoz

A Javaslat a gondnokság alá helyezés módosításával kapcsolatos perek körében szabályozza a Ptk. 2:41. §-a szabályozott előzetes jognyilatkozat felülvizsgálatára irányuló pert. A Ptk. idézett §-a csupán annyit rögzít, hogy ha a körülmények az előzetes jognyilatkozatot tevő személy cselekvőképességének korlátozását követően úgy változtak meg, hogy az előzetes jognyilatkozatban foglaltak teljesítése a gondnokolt érdekével ellentétes lenne, a bíróságtól a rendelkezés alkalmazásának mellőzését a gondnokolt, a gondnok, a gyámhatóság és az ügyész kérheti.
Az osztrák mintára bevezetett előzetes jognyilatkozat az érintett önrendelkezésének, akaratának rendkívül fontos kifejeződése az érintett személyes és vagyoni viszonyai tekintetében cselekvőképességének elvesztése esetére, ezért a perben fokozottan kell biztosítani a gondnokság alá helyezett személy érdekeinek képviseletét, ezért írja elő a Javaslat, hogy a perre a gondnokság alá helyezés iránti per szabályait kell alkalmazni, ahol az alperes részére a keresetlevél kézbesítésével egyidejűleg ügygondnokot kell kirendelni. Ebben a perben a Javaslat ezt akként módosítja, hogy előírja, hogy a gondnokolt részére a keresetlevél kézbesítésével egyidejűleg ügygondnokot kell kirendelni, illetve a gondnokolt a pert a gyámhatóság által kirendelt eseti gondnok útján indíthatja meg, mert ebben a perben vélelmezni kell az érdekellentétet a gondnokolt és a gondnok között (Ptk. 6:20. § (1) bekezdés)
A Ptk. idézett rendelkezése nem ad részletező szabályozást arra vonatkozóan, hogy mit kell a „körülmények gondnokolt érdekével ellentétes megváltozása” alatt érteni, azt követően, hogy az előzetes jognyilatkozatot tevő személyt a bíróság gondnokság alá helyezte.
A jogirodalom pl. az alábbi eseteket említi. Például nyilatkozattevő az előzetes jognyilatkozatban ugyan kizárta, hogy bentlakásos intézményben ápolják, de egészségi állapotában olyan súlyos romlás következett be, hogy állandó orvosi kezelésre szorul, ám ezt sem gondnoka, sem hozzátartozói nem tudják biztosítani, vagy a gondnok maga is súlyosan megbetegedett, illetve életkörülményei miatt kénytelen az ország távolabbi részébe költözni. Ilyen esetekben a bíróság az előzetes nyilatkozat hatályossá válását követően is felülvizsgálhatja az abban foglaltakat, és elrendelheti a szóban forgó rendelkezés alkalmazásának mellőzését. (Ld: Kőrös András, Makai Katalin: Az ember mint jogalany (Második Könyv: Első rész: A jogképesség és Második Rész: A cselekvőképesség). In: Wellmann György: Polgári jog – Az új Ptk. magyarázata I/IV., HVG–ORAC, Budapest, 2013. 140–143. o. és Szikora Veronika: Rendelkezés a cselekvőképesség jövőbeli korlátozása esetére – A Ptk. új jogintézménye: az előzetes jognyilatkozat, in: Debreceni Jogi Műhely, 2014. 06. 27.)

A Javaslat szerinti peres eljárást az indokolja, hogy az érintett akaratát (önrendelkezését) tükröző előzetes jognyilatkozat hatályossá válását a bíróság gondnokság alá helyező ítélete rendeli alkalmazni, ezért annak „mellőzéséről”, a gondnokolt akaratának figyelmen kívül hagyásáról nem lehet nemperes eljárás keretében határozni. A peres eljárás további indoka, hogy körülmények gondnokolt érdekével ellentétes megváltozása bizonyítást igénylő kérdés.
A Javaslat szerinti per így lényegében a gondnokság alá helyezés iránti per lehetséges utópere,

amelynek megindítására azon körülményekben bekövetkezett változások szolgálnak alapul, amelyekre a bíróság a keresettel támadott ítéleti rendelkezését alapította.
Ami önálló per létrehozását indokolja – annak ellenére, hogy a Ptk. 2:33. § (2) bekezdése részletesen szabályozza a gondnoki tisztségből elmozdítás feltételeit –, az, hogy az előzetes jognyilatkozat felülvizsgálata iránti perben, ahogyan arra fentebb példákat hoztunk, komplexebb kérdések eldöntéséről lehet szó, mint a gondnok személyének megváltoztatásáról. A Ptk. 2:33. § (2) bekezdése szerint a gyámhatóság a gondnokot a tisztségéből elmozdítja, ha a gondnok a) a kötelezettségét nem teljesíti; b) nem az előzetes jognyilatkozatban foglaltak szerint jár el; vagy c) egyéb olyan cselekményt követ el, amellyel a gondnokolt érdekeit súlyosan sérti vagy veszélyezteti.
A Javaslat a perre a gondnokság alá helyezési per szabályait rendeli megfelelően alkalmazni, és bár a Ptk. rögzíti az aktív perbeli legitimációt, a Javaslat meghatározza, hogy a pert ki ellen kell megindítani.
A perben biztosítani kell gondnokság alatt álló, akár felperesi, akár alperesi pozícióban lévő személy perbeli képviseletét. Ezt a Javaslat akként kívánja biztosítani, hogy a bíróság a fél részére, függetlenül attól, hogy felperesi vagy alperesi pozícióban van, a keresetlevél beadását követően ügygondnokot köteles kirendelni.
Minthogy a gondnok kirendelésével kapcsolatban a gyámhatóság rendelkezik hatáskörrel, a Javaslat szerint a perindításról a hivatalt értesíteni kell.
Amennyiben a bíróság azt állapítja meg, hogy a gondnokolt érdekeivel ellentétesen változtak meg azok a körülmények, amelyek a gondnokság alá helyezésről szóló ítéletben indokolttá tették az előzetes jognyilatkozatban foglaltak alkalmazásának elrendelését, a jövőre nézve ennek teljes vagy részleges mellőzéséről határoz.

A 453. és 454. §-hoz

A Javaslat, a többi személyi állapottal kapcsolatos perhez hasonlóan, meghatározza, hogy a házassági perek mint gyűjtőfogalom alatt milyen pertípusokra tartalmaz a fejezet, az általánostól eltérő szabályokat.

A Javaslat változatlanul fenntartja a házassági perekben alkalmazandó kisegítő illetékességi szabályt, mely megengedi a perindítást a házastársak utolsó közös lakóhelye szerinti bíróság előtt is.
A hatályos Pp. szerint is előírt kizárólagos illetékességi szabályt fenntartja a Javaslat, oly módon, hogy kötelezően előírja, hogy amennyiben házassági per van folyamatban, annak tartama alatt, azok a keresetek, amelyeket a Javaslat szerint össze lehet kapcsolni a házassági keresettel, csak a házassági per bírósága előtt indíthatók.
Ki kell ugyanakkor emelni, hogy miután a Javaslat leválasztja a házassági perről a vagyonjogi pert, erre tekintettel nem is állapít meg kizárólagos illetékességet a házastársi vagyonközösség megszüntetését célzó perre; arra az általános hatásköri és illetékességi szabályok az irányadók.

A 455. §-hoz

A Javaslat a házassági perhez kapcsolható keresetek tekintetében a hatályos szabályozást veszi alapul, de azon több ponton változtat. E változtatások egy részét az eljárási szabályok anyagi jogi szabályozáshoz igazítása, másrészt a hatályos szabályozás pontosítása indokolja. Az első körbe tartozik a szülői felügyelet gyakorlása és a gyermek harmadik személynél történő elhelyezése iránti per külön nevesítése, míg a névviseléstől való eltiltásra a hatályos

Pp. is tartalmaz szabályokat (290. § (2) bekezdés), anélkül azonban, hogy nevesítené ezt a keresetet mint a házassági keresethez kapcsolható kérelmet.
Ezzel, a Javaslat a hatályos szabályozás következetlenségét kívánja orvosolni, és egyúttal biztosítja azt, hogy amennyiben a névviseléstől való eltiltásra a házassági perben kerül sor, arra is a személyi állapotot érintő perek különös szabályai alkalmazandóak, és csak akkor kerül ki a speciális szabályozás hatálya alól, ha azt a házassági pert követően önállóan indítják, akkor az általános eljárási szabályok vonatkoznak rá.

A Javaslat pergazdaságossági és célszerűségi okból és különösen a védett jogtárgy fontosságára tekintettel, továbbra is lehetővé teszi a házassági perhez kapcsolt szülői felügyelettel összefüggő keresetek előterjesztését, amellett is, hogy a Javaslat – eltérően a hatályos szabályozástól – a szülői felügyelettel kapcsolatos perek között önálló pertípusként is szabályozza a szülői felügyelet gyakorlásának rendezésére, illetve a gyermek harmadik személynél történő elhelyezésére irányuló pert.
Az összekapcsolás lehetővé tétele azért is indokolt, mert házassági perben a bíróságnak erre irányuló kereseti kérelem hiányában, hivatalból is határoznia kell ebben a kérdésben a gyermek mindenek felett álló érdekére tekintettel.
A szülői felügyelet gyakorlásának rendezése szükségessé teheti a kapcsolattartás bíróság általi rendezését a szülők egyezségének hiányában, amelyről a bíróságnak a Ptk. 4:181. § (1) bekezdése alapján kérelemre vagy a gyermek érdekében hivatalból dönteni kell.
E kapcsolt keresetek előterjesztésének lehetővé tétele a házasság egyező akaratnyilatkozattal történő felbontásának feltételét jelentő járulékos kérdésekben való megegyezésre tekintettel (Ptk. 4:21. § (2)-(3) bekezdések) is elengedhetetlen.

A Javaslat legjelentősebb eltérése a hatályos szabályozástól a vagyonjogi kereset leválasztása a házassági pertől.
A Javaslat az alábbi indokokra tekintettel választja le a vagyonjogi keresetet a köteléki pertől.
Az osztott perszerkezet különösen indokolttá teszi a két kereset szétválasztását: ha együtt tárgyalja a bíróság a két keresetet, akkor mindkettőre le kell lefolytatni a perfelvételt, ami a per elhúzódását eredményezi. Ha elkülöníti, és csak a státuszt érintő keresetek lezárása után tárgyalja a vagyont, az lényegében a két kereset szétválasztását jelenti.
A gyermek érdekének kiemelt védelme: a vele kapcsolatos jogvita minél korábban jusson nyugvópontra.
Indokolt a személyi állapotot érintő és a vagyonjogi kérdések szétválasztása: a személyi állapotot érintő perben a bíróság ne dönthessen a felek vagyonjogi vitájában. Ez megfontolásra késztetheti a házasságukat felbontani szándékozó feleket, mert egy perben nem tudják rendezni a házassággal összefüggő valamennyi jogviszonyukat.
Megváltozott a mögöttes anyagi jogi szabályozás a Ptk. hatálybalépésével: a vagyonban a feleknek nem kell megállapodniuk, ahhoz, hogy a házasságukat a bíróság felbontsa.
Hatásköri szempont: a házassági vagyonközösség megszüntetése iránti perek bonyolult, összetett szakismeretet igénylő perek: indokolt ezeket a hatásköri rendező szabályok mentén a törvényszékre telepíteni a Javaslatban meghatározott (30 millió Ft.) értékhatár felett.

A hatályos szabályok szerint a házastársi vagyonok mennyiségi és minőségi változása, a vagyonleltár állandó módosítása, a keresetváltoztatás jelenlegi parttalansága miatt a közös vagyon megosztása iránti perek a legnagyobb számban elhúzódó peres eljárások közé tartoznak.
Maga az anyagi jogi szabályozás, a Ptk. Családjogi könyvének 4:21. § (3) bekezdése is kivette a megegyezéses bontóper szükséges járulékos kérdései köréből az ingó vagyonban való megállapodást, az ingatlan jogi sorsának rendezése pedig a Csjt. 18. § (2) bekezdése alapján

eddig sem volt előírás. A bontóperi eljárásban ugyanis az alperes által előterjesztett vagyonjogi kereset esetében nemcsak a felek (viszontkereseti felperes/alperes), hanem az ingatlan tulajdonjogát érintő esetekben a jelzálogjogosultak, haszonélvezők perjogi pozíciójának meghatározása sem problémamentes.
A percezúra, a perfelvétel kiemelkedő jelentősége a házassági vagyonjogi perek esetében akkor eredményez hatékony pervezetést, ha elkülönül a hivatalbóli bizonyításnak is lehetőséget adó köteléki eljárástól.
A Javaslat azt célozza, hogy a házassági vagyonjogi perek esetén a perfelvételi tárgyalás után a vagyonleltár ne bővüljön, a bizonyítási indítványok rendelkezésre álljanak, ezáltal gyorsan és hatékonyan tárgyalható legyen a kereset.
A vagyonjogi per leválasztása a köteléki pertől, a két eljárás elkülönítése egyszerűsíti a perfelállást, szükségtelenné teszi az egyik fél részéről a köteléki eljárás elhúzását (pl. a kizárólag azért előterjesztett kizárólagos szülői felügyelet gyakorlása iránti kérelem, vagy a tartásdíj mértékének vitatása, hogy az általa birtokolt vagyontömeg megosztását késleltesse) és csökkenti a vagyon megosztásával való nyomásgyakorlás lehetőségét is.
Az eljárások elkülönítése esetén feleslegessé válik a hatályos Pp. 292. §-a, nincs szükség a részítélet jogerőre emelkedéséig előírt felfüggesztésre sem.
A vagyonjogi per leválasztását indokolja, hogy az eljárás jellemzően így is kétszakaszú, a kötelék jogerős felbontását követi a házastársi vagyon megosztása. A vagyonjogi perben nem indokolt a hivatalbóli bizonyítás lehetővé tétele, és a bizonyítás iránya is eltérő.
A vagyonjogi per leválasztása azt eredményezi, hogy a vagyonjogi per a pertárgyértéktől függően tartozik járásbírósági vagy törvényszéki hatáskörbe, a korábbi kizárólagos illetékességi szabály okszerűen megszűnik.

A Javaslat a házassági vagyonjogi kérdések házassági pertől való leválasztására tekintettel nevesíti, hogy a házassági keresethez kapcsolható a házastársi tartás és a házastársi közös lakás használatának rendezése iránti kereset, mert ezek a tág értelemben vett házassági vagyonjog körébe tartoznak. A házastársi közös lakás használata rendszertanilag is a házassági vagyonjog körébe tartozik, azt a Ptk. Családjogi Könyvének VI. címe, annak VIII. Fejezete tartalmazza. Erre tekintettel kell külön nevesíteni a házassági perhez kapcsolható keresetek között. A házastársi tartás és a házastársi közös lakás használatának rendezése iránti kereset nevesítése a házasság egyező akaratnyilatkozattal történő felbontásának feltételét jelentő járulékos kérdésekben való megegyezésre tekintettel (Ptk. 4:21. § (2)-(3) bekezdések) is elengedhetetlen.

A 456. §-hoz

A hatályos Pp. 285. §-ának rendelkezései külön szabályokat állapítanak meg a bontóper első tárgyalására, annak érdekében, hogy már az eljárás kezdetén fékezzék a házasság felbontására irányuló eljárást, azzal a céllal, hogy kellő időt biztosítsanak a házastársaknak a bontási szándékuk megfontolására, mely, ha sikeres lesz, az eljárás visszafordíthatóvá válik, a házasság fennmarad, melynek védelme kiemelt társadalmi érdek.
A Javaslat osztott perszerkezetre épülő általános eljárási modellje a személyi állapotot érintő eljárásokban is érvényesül, ezért az eddigi, bontóperben tartott első tárgyalásra vonatkozó szabályokat is eltérően kell kialakítani, ahol a perfelvételi tárgyalásnak lesz kiemelt jelentősége.
A per lefolyásának lassítása az eddigi szabályoktól eltérően nem akként valósul meg, hogy az első tárgyaláson a bíróság a tárgyalást elhalasztja, hanem oly módon, hogy főszabály szerint nem ad arra lehetőséget, hogy – eltérve az elsőfokú eljárás általános szabályaitól – a

perfelvételi tárgyaláson, a perfelvételt követően azonnal érdemben folytatódjon a bontókereset tárgyalása; ezt a Javaslat általános jelleggel kizárja.
E főszabály alól mindössze két körben enged kivételt a Javaslat, igazodva a hatályos szabályozási megoldáshoz. Az első csoportba azok az okok tartoznak, amikor akár a személyi állapottal kapcsolatos perek közös szabályai, akár a házassági per speciális szabályai szerint mellőzhető a fél személyes meghallgatása. Így, ha a fél személyes meghallgatására azért nincs lehetőség, mert ismeretlen helyen való tartózkodik, vagy, ha a tárgyaláson való meghallgatása elháríthatatlan akadályba ütközik, vagy azon okból kifolyólag, hogy a tárgyaláson való megjelenése nem kivitelezhető, vagy egészségi állapota teszi lehetetlenné a meghallgatását (pl. Alzheimer kór). További indok a személyes meghallgatás mellőzésére, ha a fél cselekvőképességet teljesen korlátozó gondnokság alatt áll.
Szintén alapot ad a kereset perfelvételt követő azonnali tárgyalására, ha a feleknek nincs közös kiskorú gyermeke.

Bár a Javaslat az általános rendelkezések és az elsőfokú eljárás szabályai körében rendelkezik a közvetítői eljárásról való tájékoztatás mikéntjéről, a bontóper perfelvételi szakában külön nevesíti az erről való kötelező tájékoztatást. Ennek indoka, hogy a Ptk. 4:22. §-a kiemeli, hogy a házastársak a házassági bontóper megindítása előtt vagy a bontóper alatt - saját elhatározásukból vagy a bíróság kezdeményezésére - kapcsolatuk, illetve a házasság felbontásával összefüggő vitás kérdések megegyezésen alapuló rendezése érdekében közvetítői eljárást vehetnek igénybe. A közvetítői eljárás eredményeként létrejött megállapodásukat perbeli egyezségbe foglalhatják.

A 457. és 458. §-hoz

A Javaslat a személyi állapotot érintő perek közös szabályai között rögzíti, hogy ezekben a perekben a bíróság hivatalból is elrendelhet ideiglenes intézkedést. Azt ugyanakkor szabályozni szükséges, hogy az egyes perekben erre mi adhat alapot.
A Javaslat a hatályos Pp.-ben rögzített, az ideiglenes intézkedés lehetséges tárgyait meghatározó felsoroláson nem változtat, de azt példálózóvá teszi, azaz más, a Javaslatban nem nevesített körben is rendelhet el a bíróság ideiglenes intézkedést akár kérelemre, akár hivatalból.
A gyakorlatban leggyakrabban éppen a házassági perekben kerül sor ideiglenes intézkedés elrendelésére.

A bontóper fékezésének a Javaslatban rögzített további, az eddigi gyakorlatban bevált elemeit (igazolási kérelem előterjesztésének határideje, speciális jogerőre emelkedési szabály, a perbeli mulasztás speciális jogkövetkezményei stb.) a Javaslat változatlanul indokoltnak tartja fenntartani, sőt, azokat további elemekkel egészíti ki. Ilyen pl. a felek megegyezésén alapuló szünetelés általános részi korlátozásának feloldása házassági bontóperben.

A 459. és 460. §-hoz

A házassági kötelék felbontása tekintetében a részítélet kizárását az indokolja, hogy ne legyen lehetőség a bontóperben külön-külön dönteni a keresethalmazatban előterjesztett kérelmekről. A jelenlegi gyakorlat alapján megfigyelhető, hogy a kiélezett perekben a bíróságok először felbontják a házasságot – remélve, hogy ezzel csökkentik a felek közötti feszültséget – majd egyenként rendelkeznek a szülői felügyelet gyakorlásának rendezéséről, a tartásról és a lakáshasználatról.

A részítélet kizárása nem tenné lehetővé a keresetek „felszeletelését”, ezáltal – a Ptk. anyagi jogi szabályozásával összhangban – a kérelmek együttes elbírálására „kötelezi” a bíróságot, ami a hatékony pervezetést is elősegíti.

A Javaslat új elemként vezeti be a házassági perben hozott ítélet rendelkező részének kötelező tartalmi elemei közé a házassági életközösség fennállása időtartamának meghatározását, annak kezdő és záró időpontjának rögzítését, amely az ítélet jogerőre emelkedésével ítélt dologgá válik, és egy későbbi vagyonjogi perben nem tehető vitássá.
Az életközösség fennállása időtartamának rögzítése a rendelkező részben a jogalkalmazók (ügyvédek, bírók) részéről régóta megfogalmazott igény. A normaszövegben való megjelenítését az indokolja, hogy döntő jelentősége van a házastársak vagyonjogi rendezésénél, mert ehhez az időtartamhoz kapcsolódik a vagyonközösség fennállása, és ezáltal a közös vagyont képező vagyonelemek köre.
A jelenlegi bírói gyakorlat vita esetén a bontóperben – és a közös vagyon megosztásakor is – az életközösség megszűnésének időpontját tényállási elemként kezelte, és azt a bíróság mérlegelési jogkörében eljárva határozta meg. Mivel nem minősült ítélt dolognak, a vagyonjogi perben a felek tovább vitathatták, még akkor is, ha a bontóperben esetlegesen egyező nyilatkozatot tettek. A jogkövetkezmények miatt indokolt, hogy az életközösség fennállásának időtartama ne legyen „lebegő” időpont, hanem a rendelkező részben rögzüljön, és ne legyen lehetőség a megváltoztatására.
A Javaslat nem tesz különbséget aszerint, hogy az életközösség fennállása időtartamát a felek egyező nyilatkozattal, vagy a bíróság az erre vonatkozó bizonyítási eljárás lefolytatása eredményeként határozza meg.
Nincs tehát akadálya annak, hogy a felek által előadott időtartamot rögzítse a bíróság – az anyagi jog (Ptk.) szabályozásával összhangban – a felek akaratnyilvánítása alapján. Az egyező nyilatkozat hiányában a bíróságnak kell dönteni az időtartamról, így – a jogerős elbírálás után – a vagyonjogi perben már nem vitatható. A házasság megkötése vélelmezi az életközösség fennállását (Ptk. 4:35), ezért eltérő nyilatkozat, vagy az élettársi kapcsolat tényének fennállása hiányában a házasság megkötésének időpontja lesz automatikusan az életközösség kezdő időpontja.

A 461. §-hoz

A házasságot felbontó vagy érvénytelenítő jogerős ítélet mindenkivel szemben hatályos (contra omnes), ezért a házasságot felbontó, illetőleg érvénytelenítő ítéleti rendelkezés perújítással nem támadható. E körben, valamint a házasság megromlását, illetve az érvénytelenségét eredményező indokok tekintetében felülvizsgálatnak sincs helye.

A 462. és 463. §-hoz

Arra tekintettel, hogy a Javaslat leválasztja a házassági pertől a házassági vagyonjogi keresetet, rendelkezni kell a két per kapcsolatáról, illetve arról, hogy a házassági életközösség időtartamának a megállapítására milyen módon, melyik eljárás keretében kerül sor.
A bontóper mellett az érvénytelenítési per vagyonjogi következményeinek rendezésére is szükség lehet, tekintve, hogy a Ptk. 4:36. § (1) bekezdés szerint, ha az érvénytelen házasság megkötésekor mindkét házastárs jóhiszemű volt, a házasság vagyonjogi joghatása - a közös lakás használatát beleértve - azonos az érvényes házasság vagyonjogi joghatásával. Ebben az esetben a házasság érvénytelenné nyilvánítása esetén a vagyonjogi követeléseket mindegyik

házastárs oly módon érvényesítheti, mintha a házasságot az érvénytelenség megállapításának időpontjában a bíróság felbontotta volna.

A Javaslat rögzíti, hogy a házastársak vagyoni viszonyaival összefüggő kereset a házassági perrel nem kapcsolható össze. Ez alól az a két, rendszertanilag nem a házastársak személyi, hanem vagyoni viszonyaival összefüggő kereset jelent kivételt, melynek összekapcsolhatóságáról a Javaslat a házassági perhez kapcsolható keresetek körében rendelkezik.

A Javaslatnak rendezni kell azt az esetet, amikor a vagyonjogi pert nem előzi meg házassági per, így nem került még meghatározásra a házassági életközösség fennállásának időtartama. Nem ritka az az eset, amikor a házastársak a kötelék megszüntetése nélkül kérik a vagyontárgyaik megosztását, azaz, amikor a házassági vagyonjogi igény nem kapcsolódik a házassági perhez. A Javaslat szerinti szabályozás kizárja ezt az összekapcsolást, de rendelkeznie kell arról, hogy miként történjen az életközösség időtartamának megállapítása házassági per hiányában.
Ebben az esetben a vagyonjogi perben eljáró bíróságnak kell értelemszerűen megállapítani, éppen a vagyonközösség szempontjából releváns házassági életközösség fennállásának időtartamát.
Erről a bíróság, ha a felek között e tekintetben nincs vita az eljárást befejező érdemi határozatában dönt (ítélettel vagy egyezséggel), de indokolt lehet közbenső ítélet hozatala ebben a kérdésben. Ezzel a Javaslat azt az évtizedes bírói gyakorlatot engedi be a házassági vagyonjogi igények rendezése körébe, amely az élettársak vagyoni viszonyainak rendezésével összefüggésben elfogadott gyakorlattá vált: az élettársi kapcsolat fennállása, valamint annak időbeli határai – mint az élettársi közös szerzésre alapított kereset jogalapja – tekintetében helye van közbenső ítélet meghozatalának. (EBH2008. 1782.)
A Javaslat arra is tekintettel tekinti irányadónak az élettársak vagyoni viszonyainak rendezése körében az élettársi kapcsolat fennállásának közbenső ítélettel történő megállapítása analógiáján a házassági életközösség fennállása időtartamának meghatározását, mert a Ptk. 4:35. § (1) bekezdése normaszintre emelte azt, hogy a házastársi vagyonközösség, a törvényes vagyonjogi rendszer az életközösség kezdetétől hatályosul akkor is, ha a házastársak a házasságkötés előtt élettársakként éltek együtt. A házasság megkötésével az életközösség létrejöttét vélelmezni kell. E Ptk. ezzel követte a 10. számú irányelv hatályon kívül helyezését követően is alkalmazott gyakorlatot, mely szerint a házasságkötést megelőző együttélés vagyonjogi szempontból egybeolvad a házassági életközösséggel, ha az élettársi együttélést házasság követi.
Arra tekintettel is teszi lehetővé a Javaslat a házassági vagyonjogi perben az életközösség fennállása időtartamának közbenső ítélettel történő megállapítását, mert indokolt lehet annak jogerőre emelkedését bevárni a vagyonmegosztás tárgyában való döntést megelőzően, tekintve, hogy a vagyonleltárt a házastársaknak erre az időszakra kell felállítaniuk, így a per későbbi szakaszában az már nem lehetne vitatható, és annak függvényében folyhatna a szükséges bizonyítás.

Abban az esetben, ha a felek között kizárólag házassági per van folyamatban, a bíróságnak kell, szükség esetén hivatalból is határoznia az életközösség időtartamának fennállása felől. Ennek megállapítását a hivatalbóli bizonyítás lehetősége biztosítja.
A szabályozás indoka, hogy a házassági perben kell bizonyítást felvenni a házasság felbontásához szükséges feltételek fennállásának bizonyítására (teljes és helyrehozhatatlan megromlás), így ott a bizonyítás során szükségszerűen megállapítást nyer az életközösség fennállásának időtartama, annak kezdő és befejező időpontja, melynek a járulékos kérdések

eldöntése körében is jelentősége van, pl. a tartási kötelezettség keletkezése időpontjának meghatározása tekintetében is. Amennyiben a bontás egyező akaratnyilatkozat alapján történik, a felek erre vonatkozó előadása alapján is megállapítható az időtartam. A Javaslat ezzel új elemként vezeti be a házassági perben hozott ítélet rendelkező részének kötelező tartalmi elemei közé a házassági életközösség fennállása időtartamának meghatározását.

A Javaslat rendezi azt az esetet, amikor a házassági per és a házassági vagyonjogi per egy időben, egymással párhuzamosan folyik. Ebben az esetben a házassági per bíróságának kell megállapítania a házasság felbontásával (érvénytelenné nyilvánításával) összefüggésben az életközösség fennállásának időtartamát a fent részletesen kifejtett indokokra tekintettel, a hivatalbóli bizonyítás lehetőségére, és a per céljára is tekintettel.
A Javaslat erre az esetre előirányozza, hogy amennyiben a házassági vagyonjogi perben a felek között az életközösség fennállásának időtartama vitás, a bíróság a házassági vagyonjogi per tárgyalását a folyamatban lévő házassági per jogerős elbírálásáig felfüggesztheti.

A 464. és 465. §-hoz

A Javaslat, a többi személyi állapottal kapcsolatos perhez hasonlóan, meghatározza, hogy a származási perek mint gyűjtőfogalom milyen pereket takar. E kategóriába három, a családi jogállás megállapításához, tisztázásához szükséges pertípus tartozik: az apaság megállapítása iránti per; az apaság vélelmének megdöntése iránti per és az anyaság megállapítása iránti per. E perek mögöttes anyagi jogi szabályait a Ptk. X., a leszármazáson alapul rokoni kapcsolat cím alatt, 4:98–4:118. §-ai között szabályozza. A Ptk. hatálybalépésével változtak a Pp. származási perekre vonatkozó rendelkezései is, tekintettel arra, hogy a Ptk.-ban kerültek rögzítésre az egyes származási perekben perindításra jogosult személyek, illetve a per lehetséges alperesei is. A Ptk. a gyakorlatban felmerült igényekre reagálva a peres felek lehetséges körén alapvető változtatásokat hajtott végre, apasági perben peres féllé tette az anyát, és lehetővé tette, hogy gyermekét a perben képviselhesse, ezzel elkerülhetővé válik az eseti gyám általi perindítás. A Ptk. változtatott az apaság vélelmét keletkeztető tények rendszerén, és a Csjt. apasági vélelmi rendszerében tapasztalt következetlenségeket is kiküszöbölte.

A Javaslat fenntartja a hatályos Pp. privilegizált illetékességi szabályát, melynek bevezetése a kiskorú gyermek érdekét szolgálja, tekintettel arra, hogy ezekben a perekben a gyermek is rendelkezik keresetindítási joggal.

A 466. és 467. §-hoz

A Javaslat a személyi állapottal összefüggő perek közös szabályai közé emeli a korábban a házassági perek szabályai között elhelyezett, a perbeli cselekvőképességgel nem rendelkező személy és törvényes képviselője érdekellentéte miatt szükséges ügygondnok-rendelés általános szabályát.

Az Ptk. a Csjt. korábbi szabályaitól alapvetően eltérő szemlélettel közelít az anya eljárásban betöltött pozíciójához. A korábbi szabályok semmilyen körülmények között sem tették lehetővé, hogy az anya apasági per felperese lehessen, alperes is csak a vélelem megdöntése iránti perben lehetett. Az Ptk. apasági perben peres féllé teszi az anyát, és lehetővé teszi, hogy gyermekét a perben képviselhesse, ezzel elkerülhetővé válik az eseti gyám általi perindítás.
A Javaslatban ugyanakkor szabályozni kell azt az esetet, amikor az anya nem járhat el, vagy nem kíván eljárni. Ha ugyanis az anya kezdeményezi a pert, az alperesek személye attól függ,

hogy a gyermek az anya pertársa-e a perben, vagy sem. Annak érdekében, hogy a gyermek – akinek érdekeltsége az esetek nagy részében az anyáéval azonos – az anya perindítása esetén ne váljon alperessé, a Ptk. megengedi, hogy az ilyen perben a kiskorú gyermek a gyámhatóság hozzájárulásával az anya pertársaként vehessen részt. [Ptk. 4:104. § (1)–(2) bek.] Ebben az esetben felperes az anya és a kiskorú gyermek, míg alperes az apa. Abban az esetben, ha az anya által indított perben a gyermek nem az anya pertársa, a pert az anyának a gyermek ellen is meg kell indítania, ebben az esetben a gyermek és az apa lesznek a per alperesei. Ekkor a gyermek képviseletére a gyámhatóság eseti gyámot rendel. [Ptk. 4:106. § (2) bek.]

A Ptk. már lehetővé teszi, hogy az anya apasági pert kezdeményezzen, de ez nem szünteti meg annak a lehetőségét, hogy amennyiben az anya nem kíván peres féllé válni, akkor a perbe beavatkozhasson. A gyakorlat azt mutatja, hogy az érintett anyák beavatkozási hajlandósága csekély mértékű, vallomásuk azonban elengedhetetlenül fontos a származás megállapításához, ezért őket, ha sem félként, sem beavatkozóként nem vesznek részt a perben, tanúként ki kell hallgatni. A beavatkozás lehetőségéről az anyát a keresetlevél egy példányának megküldésével értesíteni kell.
A Ptk. 4:106. § (3) bekezdése szerint, ha az a személy, aki ellen a pert meg kellene indítani, nem él vagy ismeretlen helyen tartózkodik, a keresetet a bíróság által kirendelt ügygondnok ellen kell indítani. A Javaslat erre az esetre rendezi a speciális perfelállást, tekintettel arra, hogy ez a sajátos helyzet bármelyik származási perben előfordulhat, ugyanis az apaság vélelmének megdöntése iránti per kivételével a többi per megindítása nincs határidőhöz kötve. Ebben az esetben az elhunyt személy egyenesági rokonai számára a beavatkozás lehetőségének biztosítását az indokolja, hogy az elhalálozott vagy eltűnt személy közeli hozzátartozói számára nem lehet közömbös a per kimenetele, tekintettel a vonatkozó polgári jogi, kiváltképp örökléssel kapcsolatos és családjogi következményekre.
A Javaslat pótolja az eljárásjogi szabályozás régi adósságát, szabályozza azt az esetet, amikor az alperes a per folyamán hal meg. Ebben az esetben a pert a bíróság által kirendelt ügygondnok ellen kell folytatni, és az egyenesági rokonokat értesíteni kell a beavatkozás lehetőségéről.

A Javaslat szerint, igazodva a hatályos gyakorlathoz, az apaság megállapítására irányuló kereset kizárólag a gyermek tartására irányuló keresettel kapcsolható össze, illetve ilyen igény a per folyamán is előterjeszthető.
A gyermek tartása iránti perben az apaság nem tehető vitássá, tehát pl. az alperesként perben álló apa, apasága vélelmének megdöntése iránt viszontkeresetet nem indíthat, mondván nem ő a gyermek apja. Ebben az esetben a gyermek tartására irányuló perben hozott döntésnek előkérdése lehet a gyermek származásának tisztázása, így a bíróság a pert mindaddig felfüggesztheti a Pp. 153. § (3) bekezdése alapján, ameddig a származási perben a bíróság jogerősen nem dönt.
A Javaslat nem teszi lehetővé a szülői felügyelet gyakorlása rendezésének a származási perrel való összekapcsolását. Az összekapcsolást pedig az a körülmény zárja ki, hogy a származás kérdésének rendezéséig nincs tisztázva a szülői felügyelet kérdése, és így nem lehet annak gyakorlása kérdésében sem dönteni.

A 468. §-hoz

Az apai elismerésnek a perrel szemben primátusa van [Ptk. 4:98. § c) pont], ezért lehetőség van arra, hogy az apaság megállapítása iránti per megindulása után, az érdekelt férfi a gyermeket a magáénak ismerje el. Erre őt a perfelvételi tárgyaláson és a bizonyítási eljárás lefolytatása után is figyelmeztetni kell. Tájékoztatnia kell arról is, hogy apai elismerő

nyilatkozat esetén az apaság megállapítása iránti per folytatására nincs szükség. Ha az alperes az első tárgyalást követően tesz apai elismerő nyilatkozatot, jelentős perköltség előlegezése, megfizetése alól mentesülhet.
Az elismerő nyilatkozat teljes hatályához szükséges az anyának, a kiskorú gyermek törvényes képviselőjének, és a gyermek hozzájárulása, ha a tizennegyedik életévét már betöltötte. Ha az anya a gyermek törvényes képviselője, a hozzájárulást e minőségében is megadhatja, kivéve, ha az anya és a gyermek között érdekellentét áll fenn. Ebben az esetben a gyámhatóság a kiskorú gyermek törvényes képviseletére eseti gyámot rendel. Ha az anya vagy a gyermek nem él vagy nyilatkozatában tartósan gátolva van, a hozzájárulást a gyámhatóság adja meg.
Minthogy elismerő nyilatkozat a Ptk. 4:101. § (4) bekezdése alapján csak személyesen tehető, elismerésnek csak akkor van helye, ha az alperes a perben részt vesz. Ezért, ha az alperes halála, vagy ismeretlen helyen tartózkodása miatt a Pp. 295. § (3) bekezdése alapján a pert a bíróság által kirendelt ügygondnok ellen kell megindítani, a perben az ügygondnok értelemszerűen nem tehet elismerő nyilatkozatot.
Amennyiben a figyelmeztetés után az alperes elismerő nyilatkozatot kíván tenni, igazolnia kell, hogy a gyermeknél legalább tizenhat évvel idősebb. [Ptk. 4:101. § (2) bek.].
Az elismerő és a hozzájáruló nyilatkozatokat a bíróság külön jegyzőkönyvbe foglalja és megküldi az illetékes anyakönyvvezetőnek. A bíróság az elismerő és a hozzájárulást tartalmazó jegyzőkönyveket ahhoz az anyakönyvvezetőhöz küldi meg, ahol a gyermeket anyakönyvezték.
Az anyakönyvezés megtörténtéig a bíróság az eljárást felfüggeszti. Amennyiben az anyakönyvi bejegyzésnek akadálya van, pl. az anyakönyv tartalma szerint az apai jogállás betöltött, a bíróságnak a pert a tárgyalás felfüggesztésének megszüntetésével folytatnia kell. Ha az apát az anyakönyvbe bejegyezték, az eljárást meg kell szüntetni. Ha az elismerő nyilatkozat alapján az apát az anyakönyvbe nem jegyzik be és az ennek okául szolgáló hiány nem pótolható, a bíróság a per felfüggesztését megszünteti, és a tárgyalást folytatja.

A 469. és 470. §-hoz

A Javaslat a hatályos szabályozással megegyezően lehetővé teszi, hogy a bíróság a származás megállapításához szükséges orvosszakértői vizsgálat tűrésére a felet kötelezze. Ennek elmaradása ugyanis a per célját hiúsítaná meg.
Ehhez a Javaslat a bíróság számára a közreműködőkkel szemben elrendelhető kényszerítő eszközök közül az okozott költségek megtérítésére kötelezést és a pénzbírságban marasztalást teszi lehetővé, a fél elővezetését orvosszakértői vizsgálat elvégzése céljából azonban továbbra sem.
Származási perekben ma már szinte kizárólagosnak tekinthető a DNS vizsgálat mint a származás megállapításához szükséges orvosszakértői vizsgálat, melynek szakmai szabályait az Országos Igazságügyi Orvostani Intézet 22. számú módszertani levele a polgári perekben és büntetőügyekben végzett DNS vizsgálatok és véleményadás tárgyában (2005) rendezi.

A Javaslat változtat az apaság megállapítása iránti perek esetében az ún. többférfis ügyek hatályos szabályozási megoldásán. A hatályos Pp. 300. §-a arra az esetre állapít meg szabályokat, amikor az anya a fogamzási időben több férfivel is tartott fenn nemi kapcsolatot, így a gyermek bármelyiküktől származhat. Ezekben az ügyekben – a hatályos szabályok alapján – a pert az (egyik) valószínűsíthető apa ellen kell megindítani, míg a többi – az anyával nemi kapcsolatban állt – érdekelt a perben tanúként vesz részt. Ezeket a tanúkat ugyanakkor a fél jogállása illeti meg a bíróság végzésének közlésétől, mely perbeli konstrukció kialakítására a 75/1995. (XII. 21.) AB határozat nyomán került sor.

A Javaslat megszünteti a Pp. 300. §-ának a bizonyítás speciális szabályaival a többférfis ügyekre kialakított szabályozását.
Ennek több indoka is van. 1) A gyakorlatban viszonylag ritkán fordul elő az az eset, amikor a felperes (anya) nem tudja megnevezni azt a személyt, akivel a fogamzási időben nemi kapcsolatot tartott fenn, és akitől a gyermek származhat. 2) A hatályos szabályok szerinti perfelállás dogmatikailag rendkívül problematikus (tanú pozícióban álló személy, akit a fél jogállása illet meg), ezt a jogirodalom is joggal kritizálja (Lásd pl. Gáspárdy László: Quo vadis magyar polgári eljárásjog? in: Facultas nascitur, szerk: Szabadfalvi József, Miskolc, 2001. 171-181. o.) 3) Az anyagi jogi szabályozás [Ptk. 4:106. § (1) bekezdés] szerint a pert a gyermek (vagy az anya) indítja az apa ellen, és nem a lehetséges apajelöltek ellen. 4) A fél fokozott felelősségével, eljárás-támogatási kötelezettségével is nehezen egyeztethető össze a jelenlegihez hasonló konstrukció. A gyermek családi jogállásának rendezése fontos szempont, de az érintettek felelősségteljesebb hozzáállását a szabályozási környezetnek is elő kell mozdítania.
A Javaslat szerint a pert azzal a személlyel szemben kell megindítani (értelemszerűen akkor, ha az apa nem felperesi pozícióban van), akivel az anya a fogamzási időben nemileg érintkezett és az összes körülmény gondos mérlegelése alapján feltételezhető, hogy a gyermek ettől a férfitól származik. Ha az orvosszakértői vizsgálat nem ennek a személynek az apaságát támasztja alá, akkor a keresetet el kell utasítani, és újabb perben kell a gyermek származását tisztázni.

A 471. §-hoz

A perújítás és felülvizsgálat kizártságának oka a kettős apasági vélelem esetleges bekövetkezésének elkerülése.

A 472. és 473. §-hoz

A Javaslat, a többi személyi állapottal kapcsolatos perhez hasonlóan, meghatározza, hogy a szülői felügyelettel kapcsolatos perek mint gyűjtőfogalom milyen pereket foglal magában.
A hatályos Pp. a XVII. Fejezete a szülői felügyelet megszüntetése, a szülői felügyelet visszaállítása, másképpen a szülői felügyeletet megszüntető határozat hatályon kívül helyezésére irányuló pert szabályozza.
A Javaslat ehhez képest jelentősen kibővíti a szülői felügyelettel kapcsolatos perek fejezetben különös szabályozást nyerő perek körét, és az ezzel kapcsolatos perek szabályait mind szerkezetében, tartalmában, mind szóhasználatában megfelelően hozzáigazítja a hatályos anyagi jogi szabályokhoz.
Így külön per keretében nyernek szabályozást a szülői felügyelet gyakorlásának rendezésével kapcsolatos perek, amely mint gyűjtőkategória – igazodva a Ptk.-beli szabályozáshoz, Negyedik Könyv, XVIII. Fejezet, 2. – magában foglalja a szülői felügyelet gyakorlásának rendezése, a felügyelet, továbbá egyes felügyeleti jogok gyakorlásának megváltoztatása, a különélő szülő feljogosítása egyes felügyeleti jogok gyakorlása és a közös szülői felügyeletet megszüntetése iránt indított pereket kell érteni.
A Javaslat a Ptk. Családjogi könyvének idézett szabályaitól eltérően egyetlen pert emel ki ebből a csoportból, a gyermek harmadik személynél történő elhelyezése iránti pert. Ennek indoka, hogy ebben a perben a szülőkön kívül álló, harmadik személynél nyer elhelyezést a gyermek, melynek megváltoztatása iránti pert az ellen a személy ellen kell megindítani, akinél a gyermeket elhelyezték, ezért ebben a perben a többi, szülői felügyelet gyakorlásának rendezése iránti pertől eltérően alakulnak a perbeli pozíciók, ami külön perkategóriaként történő szabályozását indokolja.

A Javaslat azért is kezeli cizelláltabban a szülői felügyelet gyakorlásának rendezésével kapcsolatos pereket, mert az uniós, és nemzetközi szabályozás is külön kezeli a szülői felelősséggel, ezen belül a szülői felügyelet gyakorlásával, kapcsolattartással összefüggő pereket, és a gyermek harmadik személynél történő elhelyezését. A Javaslatnak igazodnia kell a megváltozott anyagi jogi szabályokhoz ilyen módon is.
Tekintettel arra, hogy a Ptk. a gyermek elhelyezésnek fogalmát ma már arra az esetre tartja fenn, amikor a gyermeket a szülőkön kívül álló személynél helyezi el, és a gyermek elhelyezés helyett a szülői felügyeleti jog gyakorlására jogosítja fel az egyik szülőt, megfelelően meg kell jeleníteni az eljárási szabályok között is. A gyermekelhelyezés fogalmának megváltoztatását Európa Tanács dokumentumai, az Európai Unió határon átnyúló családjogi ügyekben alkalmazandó normái tették szükségessé, mindenekelőtt a jelenleg revízió alatt álló a Tanács 2201/2003/EK rendelete (2003. november 27.) a házassági ügyekben és a szülői felelősségre vonatkozó eljárásokban a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, illetve az 1347/2000/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről.

A 474–477. §-hoz

A Ptk. Családjogi könyvének szülői felügyelet gyakorlására vonatkozó szabályai szerint a szülők a gyermek feletti szülői felügyeletet közösen gyakorolják. Ez a főszabály a különélő szülők esetén is érvényesül, ami azt jelenti, hogy a szülők a felügyeleti jogaik gyakorlását belátásuk szerint, de a gyermek érdekeinek megfelelően rendezik.
Abban az esetben, ha a különélő szülők a szülői felügyelet közös gyakorlásában vagy az azzal kapcsolatos jogok és kötelezettségek gyakorlásában nem tudnak megállapodni, a szülői felügyelet rendezéséről a bíróság dönt.
A szülői felügyelet rendezése iránti per keretében a Ptk. szabályai alapján a következő jogviták, jogi helyzetek oldhatók meg: szülői felügyeleti jog gyakorlásának rendezése, amennyiben a felek között nincs megállapodás a Ptk. 4:167. § (1) bekezdése alapján; a szülői felügyeleti jog gyakorlásának rendezése körében a különélő szülő feljogosítása a Ptk. 4:168. § (2) bekezdése szerinti egyes jogok gyakorlására; a szülői felügyeleti jog gyakorlásának rendezése körében a gyermek sorsát érintő valamely lényeges kérdésben a különélő szülő jogainak korlátozása vagy megvonása a Ptk. 4:168. § (2) bekezdése alapján; szülői felügyeleti, továbbá egyes felügyeleti jogok gyakorlásának megváltoztatása (szülői felügyelet gyakorlásának újrarendezése) a Ptk. 4:170. § (1) bekezdése szerint; a közös szülői felügyeleti jog megszüntetése a Ptk. 4:170. § (2) bekezdése szerint; szülői felügyeleti jog gyakorlása tárgyában kötött egyezség bírósági jóváhagyása.

E per keretében kérhető a szülői felügyelet, vagy egyes felügyeleti jogok gyakorlásának megváltoztatása, akkor, ha azok a körülmények, amelyeken a szülők megállapodása vagy a bíróság döntése alapult, utóbb lényegesen módosultak, és ennek következtében a megváltoztatás a gyermek érdekében áll.
A közös szülői felügyelet gyakorlása megszüntetése akkor kérhető a Ptk. 4:170. § (2) bekezdés alapján, ha a szülők már nem tudnak együttműködni, ekkor bármelyik szülő kérelmére ezt a bíróság megszünteti.
A Ptk. mind az aktív, mind a passzív perbeli legitimáció kérdését rendezi a 4:171. § alatt.
A szülői felügyelet gyakorlásának rendezése, a felügyelet, az egyes felügyeleti jogok gyakorlásának megváltoztatása iránt a szülő és a gyámhatóság indíthat pert.
A pert a szülőnek a másik szülő ellen, a gyámhatóságnak mindkét szülő ellen meg kell indítania. A bíróságnak az eljárása során - elháríthatatlan akadály esetét kivéve - mindkét

szülőt meg kell hallgatnia. Indokolt esetben, vagy ha azt a gyermek maga kéri, közvetlenül vagy szakértő útján meg kell hallgatnia a gyermeket is. Ha a gyermek a tizennegyedik életévét betöltötte, szülői felügyeletére és elhelyezésére vonatkozó döntés egyetértésével hozható, kivéve, ha a gyermek választása a fejlődését veszélyezteti.
A közös szülői felügyelet jövőre nézve történő megszüntetése is a szülői felügyelet gyakorlásának rendezése körébe tartozik, mely iránt kizárólag a szülők indíthatnak pert egymás ellen. Ezt a pert el kell határolni attól a pertől, amikor a másik szülő, a gyámhatóság vagy az ügyész, illetve a gyermek kezdeményezi a szülői felügyelet megszüntetését a szülőnek a gyermek érdekeit súlyosan sértő, veszélyeztető magatartása miatt, amelyet a Javaslat továbbra is külön perként szabályoz.

A 478–481. §-hoz

A Javaslat a szülői felügyelettel kapcsolatos perek körét kiegészíti a gyermek harmadik személynél történő elhelyezésére, és az elhelyezés megváltoztatására irányuló perrel. Ezt leválasztja a szülői felügyelet gyakorlása rendezése iránti perektől arra tekintettel, hogy ebben a perben a szülőkön kívül álló, harmadik személynél nyer elhelyezést a gyermek, melynek megváltoztatása iránti pert az ellen a személy ellen kell megindítani, akinél a gyermeket elhelyezték, ezért ebben a perben a többi, szülői felügyelet gyakorlásának rendezése iránti pertől eltérően alakulnak a perbeli pozíciók, ami külön perkategóriaként történő szabályozását indokolja.
A Ptk. 4:169. §- a szerint akkor indokolt a gyermek szülőkön kívül álló, harmadik személynél történő elhelyezése, ha a szülői felügyeletnek a szülők által történő gyakorlása a gyermek érdekét veszélyezteti, feltéve, hogy ez a személy a nála történő elhelyezést maga is kéri. Ebben az esetben ezt a személyt gyámul kell kirendelni, és a szülő felügyeleti joga szünetel. A gyermeket elsősorban olyan személynél helyezi el, aki a gyermek gondozásában, nevelésében, a gyermek érdekeinek megfelelően már korábban részt vett.
Azon személy nyilatkozatának beszerzése érdekében, aki kéri a gyermek nála történő elhelyezését, ami az elhelyezés feltétele, a Javaslat előírja, hogy ezt a személyt a perben tanúként kell kihallgatni.
A Ptk. 4:171. § szerint a gyermek harmadik személynél történő elhelyezése és az elhelyezés megváltoztatása iránt a szülő és a gyámhatóság indíthat pert. A pert a szülőnek a másik szülő ellen, a gyámhatóságnak mindkét szülő ellen meg kell indítania. A harmadik személynél történt elhelyezés megváltoztatása iránti pert az ellen a személy ellen kell megindítani, akinél a gyermeket elhelyezték.

A 482–485. §-hoz

A Ptk. Családjogi könyve a szülői felügyelet megszüntetését a szülőnek a gyermek érdekét súlyosan sértő, felróható magatartása esetén teszi lehetővé. Erről, a hatályos szabályozást fenntartva kizárólag bíróság dönthet per keretében, melynek feltételeit a ptk. 4:191. § (1)-(2) bekezdései rögzítik. A Ptk. e körben lényegében nem változtatott a Csjt. 88. §-ában foglalt rendelkezéseken, de annak szóhasználatát egyértelműbbé tette.
A Ptk. 4:191. § (1) bekezdése szerint a bíróság akkor szünteti meg a szülői felügyeletet, ha *a)* a szülő felróható magatartásával gyermeke javát, különösen testi jólétét, értelmi vagy erkölcsi fejlődését súlyosan sérti vagy veszélyezteti; vagy *b* a gyermeket más személynél helyezték el vagy nevelésbe vették, és az a szülő, akinek szülői felügyeleti joga szünetel, a gyermek elhelyezésére vagy a nevelésbe vételre okot adó magatartásán, életvitelén, körülményein önhibájából nem változtat. A (2) bekezdés alapján, ha a szülőt a bíróság valamelyik gyermeke személye ellen elkövetett szándékos bűncselekmény miatt szabadságvesztésre ítélte, a bíróság

a szülői felügyeletet a szülő valamennyi gyermeke tekintetében megszüntetheti. A bíróság rendelkezhet úgy, hogy a megszüntető határozat hatálya kihat a később született gyermekre is. A Javaslat nem hajt végre koncepcionális változtatásokat a szülői felügyelet megszüntetés, illetve visszaállítása iránti per tekintetében, de az eljárási szabályok átstrukturálásával azokat egyértelműbbé és követhetőbbé teszi.

A Javaslat fenntartja a gyermekbarát igazságszolgáltatás követelményét kielégítő vagylagos illetékességi szabályt, amelyet a kiskorú gyermek kímélete, és érdekeinek messzemenő figyelembevétele indokol.
A szülői felügyeleti jog visszaállítása iránti perre a Javaslat fenntartja a hatályos Pp. kizárólagos illetékességi szabályát célszerűségi okból. Ez, a visszaállítás iránti per ún. „tükörper" jellegéből is következik.

A Javaslat nem változtat a szülői felügyeleti jog megszüntetése iránti keresethez kapcsolható keresetek körén, de azokat hozzáigazítja a Javaslatban a szülői felügyelettel kapcsolatos perek körében kialakított szabályozáshoz.

A szülői felügyelet megszüntetése és visszaállítása iránti per tekintetében mind az aktív, mind a passzív perbeli legitimációt a Ptk. rendezi. A 4:193. § szerint a szülői felügyelet megszüntetése iránt a másik szülő, visszaállítása iránt bármelyik szülő indíthat pert. Mindkét esetben perindításra jogosult a gyermek, a gyámhatóság és az ügyész is. A szülői felügyelet megszüntetése iránt a pert az ellen a szülő ellen kell megindítani, akinek szülői felügyeletét meg kívánják szüntetni. A szülői felügyelet visszaállítása iránt az ellen kell pert indítani, akinek keresete folytán a bíróság a szülői felügyeletet megszüntette (tükörper: a perbeli pozíciók főszabály szerint felcserélődnek); ha a szülői felügyelet visszaállítását ő kéri, a pert a másik szülő ellen kell megindítani. Ha az a személy, aki ellen a pert meg kellene indítani, már nem él, a pert a bíróság által kirendelt ügygondnok ellen kell megindítani.
A személyi állapotot érintő perek közös szabályai között nevesített beavatkozást tiltó szabállyal szemben a szülői felügyelettel kapcsolatos perekben a Javaslat szűk körben, kizárólag a szülő számára biztosítja a beavatkozás lehetőségét, amellyel mind a szülői felügyelet megszüntetése, mind a visszaállítása iránti perben élhet az a szülő, aki nem vesz részt félként a perben. A szülő beavatkozási joga feltétlen, jogi érdekét nem, kizárólag szülői minőségét kell igazolnia. A szülő bármelyik fél oldalán beavatkozhat a perbe, akár annak a szülőnek az oldalán, akinek felügyeleti jogát meg kívánják szüntetni, akár a felperes mellett, ha nem maga kezdeményezi a pert.
A szülői felügyeleti jog visszaállítása iránti perben a Javaslat fenntartja hatályos Pp. konstrukcióját, ami azt biztosítja, hogy ha a visszaállítás iránt nem az a szülő indít keresetet, akinek a felügyeleti jogát megszüntették, őt ipso iure a felperes melletti beavatkozó jogállása illeti meg. Ennek fenntartása azért fontos, mert ebben az esetben a bíróság köteles a féllel közlendő valamennyi határozatot és iratot e személlyel is közölni, ő pedig külön bejelentés nélkül is jogosult valamennyi eljárási cselekményre, ami a beavatkozót megilleti.

A Javaslat a személyi állapotot érintő perek közös szabályai között rögzíti, hogy ezekben a perekben a bíróság hivatalból is hozhat ideiglenes intézkedést, azt ugyanakkor szabályozni szükséges, hogy az egyes perekben erre mi adhat alapot. A Javaslat a hatályos Pp.-ben rögzített feltételen nem változtat, arra a gyermek olyan jellegű súlyos veszélyeztetése adhat alapot, amely csak azonnali intézkedéssel hárítható el.

A 486. és 487. §-hoz

A Pp. hatályos szabályai nem tartalmazzák az örökbefogadás felbontása iránti perek különös szabályait, azonban, mivel e perek is a személyi állapotot érintik, a Javaslat indokoltnak tartja a beemelését a személyi állapotot érintő perek közé.
Az örökbefogadás felbontása iránti perekre a Pp. hatályos szabályai szerint külön szabályok nem vonatkoznak, azok a Pp. I–XIV. Fejezetének általános szabályai szerint bonyolódnak.
Bár a Javaslat jelen fejezetének keretei között mindössze két speciális szabály kerül rögzítésre, a Javaslatba történő beemelésének jelentőségét az adja, hogy a perre így kiterjednek és alkalmazandóak a személyi állapottal kapcsolatos perek közös, az általánostól eltérő szabályai.
Az örökbefogadás egyoldalú kérelemre történő felbontásával kapcsolatos szabályokat a Ptk. 4:139-144. § szabályai rendezik. A Javaslat szabályai összhangban állnak az anyagi jogi rendelkezésekkel. A Ptk. 4:139. § szerint az örökbefogadást a bíróság felbontja, ha akár az örökbefogadó, akár az örökbefogadott olyan magatartást tanúsított, amely miatt az örökbefogadás fenntartása a másik fél számára elviselhetetlenné vált. Ha az örökbefogadott kiskorú, az örökbefogadás az örökbefogadó kérelmére kivételesen indokolt esetben bontható fel. Az örökbefogadó halála után az örökbefogadást annak érdekében is fel lehet bontani, hogy az örökbefogadott leszármazáson alapuló családi jogállását visszanyerje. Az örökbefogadás bírósági felbontását bármelyik fél kérheti. Kiskorú örökbefogadott érdekében az örökbefogadás bírósági felbontása iránt a gyámhatóság is indíthat pert. Ha az a fél, aki ellen a pert meg kellene indítani nem él, a pert a bíróság által kirendelt ügygondnok ellen kell megindítani. Ha az örökbefogadó az eljárás során meghal, a pert a bíróság által kirendelt ügygondnokkal szemben kell folytatni. Ha több örökbefogadó közül a keresetindításkor az egyik örökbefogadó él, az örökbefogadás felbontását az élő örökbefogadó a meghalt örökbefogadó vonatkozásában is kérheti. Erre bármelyik örökbefogadóval szemben tanúsított magatartás okot adhat.

A Javaslat ennél a pernél is indokoltnak tartja megteremteni azt a gyermekbarát igazságszolgáltatás követelményét kielégítő vagylagos illetékességi szabályt, amelyet a kiskorú gyermek kímélete, és érdekeinek messzemenő figyelembevétele indokol.

A kapcsolt kereseteket lehetővé tételét az indokolja, hogy a Ptk. 4:142. § szerint az örökbefogadás felbontása után az örökbefogadott és leszármazói az örökbefogadással felvett családi nevet nem viselhetik. A családi név további viselésére a bíróság indokolt esetben kérelemre feljogosíthatja az érintetteket, ezt teszi lehetővé a Javaslat.
Az örökbefogadó tartási kötelezettségének megszüntetése iránti kereset kapcsolhatóságát az indokolja, hogy az örökbefogadott az örökbefogadással az örökbefogadó gyermekének jogállásába lép.

A 488. és 489. §-hoz

A kiskorú gyermek tartása iránti per mint családjogi – de hangsúlyozottan nem személyi állapotot érintő – per célja a meghatározott személyi körbe tartozó tartásra jogosultak érdekeinek védelme.
A perrel védeni kívánt jogtárgy fontosságára tekintettel indokolt, hogy a Javaslat e pertípusnak az általánostól eltérő szabályait a különleges perek között mint kiemelt védelmet érdemlő családjogi per rendezze.

A Javaslat közvetlenül a személyi állapotot érintő pereket után, de hangsúlyozottan nem azok között helyezi el a kiskorú gyermek tartása iránt indított per különös szabályait. Ebből következően a személyi állapottal összefüggő perek közös szabályai nem alkalmazandóak a kiskorú gyermek tartása iránti perben.
Kiskorú gyermek tartása iránti peren mind a tartási kötelezettség (tipikusan tartásdíj-fizetési kötelezettség) megállapítása, mind a tartási kötelezettség tartalmának megváltoztatása (pl. tartásdíj felemelése, leszállítása) iránti igényérvényesítést érteni kell, de ide sorolandó a tartási kötelezettség megszüntetése iránt indított per is, amely a szükséges feltételek fennállásának időközbeni megváltozásán alapulhat.
Tekintettel arra, hogy a Ptk. 4:214. §-a szerint tartásra jogosult gyermekre (a 20. életévét be nem töltött, középfokú tanulmányokat folytató gyermek) lényegében a kiskorúakra vonatkozó szabályok irányadók, indokolt vonatkozásukban is alkalmazni az e fejezetben meghatározott speciális eljárási szabályokat.

A 490–492. §-hoz

A Javaslat az általános rendelkezések között, a vagylagos illetékességi szabályoknál rögzíti, hogy a felperes a törvényen alapuló tartásra kötelezés iránti pert az igény érvényesítésére jogosult lakóhelye szerint illetékes bíróság előtt is megindíthatja, ezért ha a tartásra jogosult az igényérvényesítő, akkor az itt szabályozott eset részben átfedést mutat az általános rendelkezések között elhelyezett esettel. A Javaslat arra tekintettel rögzíti ezt a különös illetékességi szabályt, mert gyakran előfordulnak olyan esetek, amikor a keresetindításra jogosult és a tartásra jogosult személye nem esik egybe. A Ptk. 4:208. § (1) bekezdése szerint a kiskorú gyermek érdekében a gyámhatóság, szülőt illető tartás iránt a szülő érdekében – annak egyetértésével – a járási hivatal is indíthat pert. A Ptk. 4:208. § (2) bekezdése alapján az a tartásra kötelezett rokon, aki a jogosult tartásáról maga gondoskodik vagy őt gondozza, a többi kötelezett ellen saját jogán pert indíthat. Ezekben az esetekben tehát a tartásra jogosult és az igény érvényesítésére jogosult személye és e személyek lakóhelye/székhelye is eltérhet egymástól, ezért indokolt annak lehetővé tétele, hogy a per a tartásra jogosult lakóhelyén lefolytatható legyen.

Több különleges perben előterjeszthető kereset – így például a házassági bontókereset, illetve a szülői felügyeleti jog rendezésére és megszüntetésére irányuló kereset – összekapcsolható a kiskorú gyermek tartására irányuló keresettel. A kiskorú gyermek tartásának szabályait a 4:213-218. § szabályai rendezik. A Pp.-beli szabályok összhangban állnak az anyagi jogi szabályokkal. A Javaslat indokoltnak tartja annak előírását, hogy, ha házassági bontóper van folyamatban, akkor a közös kiskorú gyermek tartására irányuló igény érvényesítésére ugyanazon bíróság előtt kerüljön sor, a tárgybeli összefüggések miatt.

A tartásra szoruló kiskorú gyermek érdekeinek védelme az aktívabb állami szerepvállalást is megalapozza, ezért indokolt kimondani, hogy ezekben az ügyekben a bíróság szükség esetén ideiglenes intézkedés keretei között hivatalból ideiglenes tartást állapíthat meg a gyermek részére, valamint a perben az általa szükségesnek talált, de a felek által nem indítványozott bizonyítást hivatalból is elrendelheti.

A 493. és 494. §-hoz

A Javaslat az általános szabályok szerint folytatandó személyiségi jog érvényesítése iránt indított perek közül a hatályos szabályozáshoz hasonlóan három pertípust emeli ki,

amelyekben a sérelmet szenvedett fél speciális eljárásjogi szabályok mellett kérhet jogvédelmet.

A sajtó-helyreigazítási igény érvényesítése vonatkozásában a Javaslat a hatályos Pp.-ben alkalmazott elnevezést sajtó-helyreigazítási eljárásról sajtó-helyreigazítás iránti perre módosítja. Az új megfogalmazás a kialakult gyakorlathoz is alkalmazkodva kifejezi, hogy a személyiségi jog védelmét célzó önálló pertípusról van szó.

A 495. §-hoz

A Javaslat fenntartja és a szabályozás tagolásával kiemeli, hogy a sajtó-helyreigazítási igény érvényesítésének két szakasza van.
Az első szakaszban, a peres eljárást megelőzően a feleknek maguknak kell megkísérelni a jogsérelmet rendezni, majd ennek eredménytelensége esetén kerülhet sor az igényérvényesítés második szakaszára, a sajtó-helyreigazítási perre. A kötelező előzetes eljárás fenntartása az önkéntes jogkövetés elősegítését és a perelterelést célozza, egyben a gyors befejezhetőséget szolgáló eljárási szabályok mellett zajló per előkészítését is megvalósítja.

A Javaslat a sajtószerv előtti előzetes eljárás lefolytatását perindítási feltételnek kezeli, amelynek elmulasztása a keresetlevél visszautasításával jár. Ez igazodik a Javaslat azon újításához, amely a keresetlevél visszautasítására vezető okok körébe sorolja a kötelező előzetes hatósági eljárás elmaradása mellett a törvényben meghatározott más kötelező előzetes eljárás elmulasztását is.
A Javaslat a sajtószerv előtti előzetes eljárás hatályos szabályozásába beemeli a jogalkalmazói gyakorlat által a helyreigazítás iránti kérelem lényeges tartalmi elemeivel és a közzététel megtagadhatóságának okaival kapcsolatosan kidolgozottakat.

A 496. és 497. §-hoz

A Javaslat az új, osztott perszerkezet alapján kialakított általános szabályok szerkezetét követve határozza meg a perindításra, perfelvételre, érdemi tárgyalásra és az egyéb közös rendelkezésekre vonatkozó eltérő szabályokat.

A Javaslat a perindítás vonatkozásában a bírói gyakorlatban kialakult jogértelmezés elfogadásával a perindítási jogot kifejezetten kiterjeszti arra az esetre is, amikor a sajtószerv nem megfelelően tesz eleget a kérelemnek, így a közzététel alkalmatlan a megfelelő joghatás elérésére.
A Javaslat nem változtat a perindításra vonatkozó rövid törvényi határidőn – az igazolás lehetőségének fenntartása mellett –, mivel a sajtó-helyreigazítási per, olyan speciális és gyorsított eljárási rend mellett zajló jogvédelmi eszköz, amelynek rendeltetése megköveteli a per gyors megindítását.
A Javaslat azonban kiemeli, hogy az általános szabályok szerinti személyiségi jog érvényesítése iránti perindítási jogot a határidő elmulasztása nem érinti.

A Javaslat fenntartja, hogy e pertípus funkciója a sérelmet szenvedett fél gyors és hatékony jogvédelemben részesítése. Erre tekintettel az új, osztott perszerkezetre vonatkozó általános perrendi szabályoktól eltérve kizárja a perfelvételi szakban a perfelvételi tárgyalás mellőzését és a kötelező írásbeli előkészítést, valamint az általános perrendi szabályokhoz képest még szélesebb körben korlátozza a perfelvételi tárgyalás elhalaszthatóságát. A perfelvételi szak általános szabályai szerint kötelező írásbeli ellenkérelem hiányában a Javaslat kimondja, hogy

e perben az alperes a perfelvételi tárgyaláson köteles ellenkérelmét előadni. Nem zárja el viszont az alperest attól, hogy ellenkérelmét a perfelvételi tárgyalás előtt önként írásban előterjessze oly módon, hogy az a felperes és a bíróság számára is megismerhető legyen.

A Javaslat a hatályos szabályozással egyezően a bírósági meghagyás kibocsátását kizárja, ugyanakkor rendezi azt az esetet is, ha az alperes a perfelvételi tárgyalást elmulasztja és írásbeli védekezést sem terjeszt elő. A Javaslat elhagyja a perfelvételi tárgyalás mindkét fél vagy egyikük elmulasztására vonatkozó hatályos Pp. szerinti speciális szabályokat, mivel a Javaslat szerinti általános perrendi szabályok e körben a sajtóperre vonatkozó hatályos szabályozással részben egyezőek, részben pedig ahhoz képest szigorúbbak.
A Javaslat a perfelvételi tárgyalás határnapját a keresetlevél benyújtásától számított tizenötödik napra rendeli kitűzni, mert a hatályos Pp. szerinti nyolc napos határidő a gyakorlati tapasztalatok szerint mind kézbesítési, mind munkaszervezési okokból többségében tarthatatlan, és érdemi tárgyalhatóság hiányában éppen az eljárás elhúzódásához vezet.

A 498. §-hoz

A Javaslat kötelezővé teszi a perfelvétel lezárást követően az érdemi tárgyalás azonnali megkezdését és azonos gyakorlati indokoknál fogva az érdemi tárgyalás elhalasztásának nyolc napos rövid határidejét is némileg meghosszabbítja.
A Javaslat a bizonyítás felvételét és a bizonyítás érdekében való halasztást – az osztott perszerkezethez igazítva – alapvetően a hatályos szabályozás szerint rendezi, azzal az eltéréssel, hogy nem engedi a halasztást a felperes egyoldalú kérelmére, hanem halasztásra csak a felajánlott bizonyítás várható eredményessége esetén a felek valamelyikének kérelmére van lehetőség. Egyben rendezi az érdemi tárgyalás elhalaszthatóságát arra az esetkörre, ha a bizonyítás felvétel egyéb akadályoztatása – például tanú meg nem jelenése, megkeresés nem teljesítése – következik be.

A 499. §-hoz

A bíróság ítélete tekintetében a Javaslat beépíti a bíró gyakorlat megállapításait, azzal, hogy az egyébként jogképességgel nem rendelkező szerv helyett a jogképességgel rendelkező szerkesztői felelősséget viselő személyt rendeli a perköltségben marasztalni.

Az 500. §-hoz

A Javaslat fenntartja a bíróság soron kívüli eljárását, valamint az igazolás, viszontkereset, szünetelés és bírósági meghagyás jogintézményeinek kizártságát és ezt az eljárás gyorsítása és a perelhúzás korlátozása érdekében kiegészíti az új alperes perbevonásának, a kereset és az ellenkérelem megváltoztatása, valamint az utólagos bizonyítás illetve a bizonyítás megismétlése iránti kérelem tilalmával.

Az 501. §-hoz

A Javaslat a perorvoslat körében a másodfokú bíróság számára is az elbírálásra vonatkozó eddigi rövid nyolc napos határidőt némileg meghosszabbítja. A Javaslat az általános perrendi szabályok mellett zajló perekben a másodfokú eljárás vonatkozásában fő szabállyá a tárgyaláson kívüli elbírálást teszi, ezért az e pereknél rendelkezésre álló rövid elbírálási határidőre tekintettel eltérően rendezi a fellebbező fél ellenfele számára a tárgyalás tartása iránti kérelem, a fellebbezési ellenkérelem és a csatlakozó fellebbezés előterjesztésének

határidejét. A Javaslat e pertípus egyik fő jellemzője, a gyors eljárás következetes érvényesítése érdekében bevezeti a felülvizsgálati eljárás kapcsán is az elbírálásra nyitva álló határidőt.

Az 502–504. §-hoz

A képmáshoz és hangfelvételhez való jog érvényesítése iránti per mint különleges és speciális szabályozással rendelkező viszonylag új pertípus vonatkozásában a Javaslat csupán néhány pontosítást és egyszerűsítést tartalmaz.
E pertípus a sajtó-helyreigazítási perhez hasonló különleges per, mivel a jogérvényesítés módját tekintve e pertípusnál is két szakaszban történik az igényérvényesítés, valamint a hatékonyságot célzó gyorsított eljárási rend mellett zajlik. Erre tekintettel a Javaslat a képmásper hatályos Pp. szabályozását a sajtó-helyreigazítási per mintájára alakítja és szerkezetéhez igazítja.

A Javaslat a jogalkalmazási bizonytalanságok elkerülése érdekében pontosított szövegezésével egyértelművé teszi a sérelem orvoslása iránti kérelem előterjesztése határidejének kezdőidőpontját a jogsérelem minden fajtája vonatkozásában, valamint meghatározza a kérelem lényeges tartalmi elemeit. A sajtó-helyreigazítási per előzetes eljárásához igazítva három hónapra csökkenti az e típusú igényérvényesítés első szakaszának végső határidejét, mivel a hatályos Pp. szerinti hat hónapos határidő a szabályozás célját tekintve indokolatlanul hosszú. Az egyes személyiségi jogok különleges eljárás keretében való érvényesítési lehetőségének egységes szabályozása érdekében azonban itt is kiemeli, hogy a határidő elmulasztása nem érinti az általános szabályok szerinti személyiségi jogi per megindításának lehetőségét.

A Javaslat a szabályozást egyszerűsíti azzal, hogy általános jelleggel egyebekben csupán utal a sajtó-helyreigazítási per szabályainak megfelelő alkalmazására.

Az 505–507. §-hoz

A közösséghez tartozással összefüggő személyiségi jog érvényesítése iránti per vonatkozásában a Javaslat az új általános perszerkezethez igazodó tagolásban csupán néhány, főként a jogalkalmazást segítő pontosítást tartalmaz az igény érvényesítése és elbírálása körében.

A Javaslat kiegészíti a keresetlevél kötelező tartalmát a jogsértés módjának előadására vonatkozó kötelezettséggel. E pertípusnál az igényérvényesítés alapja a közösségen keresztül a közösség egyes tagjaira átsugárzó jogsérelem, így a közösség minden egyes tagja számára alapvetően biztosított a perindítás lehetősége. Erre tekintettel a Javaslat az egységes és költséghatékonyabb ítélkezés érdekében továbbra is fenntartja, de az osztott perszerkezethez, valamint az egyesítés módosított általános szabályaihoz igazítva tartalmazza az ügyek egyesítésének szabályait. A Javaslat a bizonyítás körében továbbra is iránymutatást tartalmaz az identitás azonosítása és az átsugárzó jogsérelem objektív vizsgálati szempontjai vonatkozásában.

Az 508. §-hoz

A Javaslat meghatározza a munkaügyi perek körébe tartozó ügyeket. A Javaslat szakít a korábbi – a munkaviszonyból és a munkaviszony jellegű jogviszonyból származó per –

elnevezéssel annak jelzése érdekében, hogy egységes, a különböző foglalkoztatási konfliktusok elbírálására azonos perszabályokat kíván megteremteni.

A Javaslat a munkaügyi pereket a munkajog anyagi jogszabályai alapján határozza meg. Munkaügyi per a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény (a továbbiakban: Mt.) alapján létesített jogviszonyból származó per. A Javaslat részletezi továbbá, hogy a munkajogi igényen kívül mely speciális jogviszonyból származó perek tartoznak még a munkaügyi perek körébe. Ilyennek minősül: a közalkalmazotti jogviszonyból eredő per, a szolgálati jogviszonyból származó per – kivéve, ha törvény eltérően nem rendelkezik, mint pl. a honvédek jogállásáról szóló törvény vagy a rendvédelmi feladatokat ellátó szervek hivatásos állományának szolgálati jogviszonyáról szóló törvény rendelkezései alapján indult per –, a közfoglalkoztatási jogviszonnyal kapcsolatos jogvita, a sportról szóló törvény alapján kötött munkaszerződésből eredő jogvita, a szakképzésről szóló törvény alapján kötött tanulói szerződésből eredő jogvita, a nemzeti felsőoktatásról szóló törvény alapján hallgatói munkaszerződéssel összefüggő jogvita, a szociális szövetkezettel és foglalkoztatási szövetkezettel fennálló tagi munkavégzési jogviszonyból eredő jogvita.

A Javaslat külön rögzíti, hogy a fentieken túl munkaügyi pernek minősül az Mt. 285. § (1) bekezdése alapján érvényesített további munkajogi igényből származó per. Eszerint a munkavállaló és a munkáltató az Mt.-ből és a munkaviszonyból származó igényét, a szakszervezet, az üzemi tanács az Mt.-ből, a kollektív szerződésből, vagy üzemi megállapodásból fakadó igényét bíróság előtt érvényesítheti.

A jelenlegi szabályozás szerint a felszámolás körébe tartozó vagyonnal kapcsolatos pénzkövetelések iránti igény elbírálása a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló törvény alapján a felszámolási nemperes eljárást lefolytató bíróság hatáskörébe tartozik. Ugyanakkor gyakran merült fel olyan vita, amikor a munkavállaló mint hitelező anyagi igényének jogalapja, pl. a munkaviszony megszüntetésének jogszerűsége vitás volt a felszámolási eljárásban. Erre figyelemmel az egyértelmű szabályozás érdekében a Javaslat kimondja, hogy a felszámolás közzétételét követően benyújtott munkajogi igény érvényesítése is munkaügyi pernek minősül, hiszen nem lehet figyelmen kívül hagyni, hogy ilyen esetben a munkavállalói hitelezői igények elbírálása nem csupán számszaki vizsgálatot igényelnek, hanem az igény anyagi jogi megalapozottságát szintén vizsgálni kell.

A Javaslat lehetővé teszi, hogy törvény más ügyekre is előírhassa a munkaügyi perre vonatkozó szabályok alkalmazását.

A Javaslat megengedi, hogy a munkaügyi per keretében a peres felek közötti, a munkaviszonnyal közvetlen kapcsolatban lévő jogra alapított egyéb polgári jogi igény szintén elbírálható legyen (adhéziós per). Ezáltal elkerülhető, hogy az igény jogosultjának külön polgári pert kelljen indítania. A valóságban a munkaviszony alapján kötött számos más, nem munkajogi szabályokra alapított megállapodás, jogviszony jöhet létre, az adhéziós perre vonatkozó speciális szabály így lehetővé teszi, hogy a felek az egyébként polgári perre tartozó további jogvitájukat egységesen, egy per – munkaügyi per – keretében rendezhessék.

A Javaslat változatlanul fenntartja azt a lehetőséget, hogy a munkaügyi jogvitában érdekelt felek bármelyike fizetési meghagyás kibocsátásával érvényesítse igényét. A Javaslat meghatározza azokat az eseteket, amikor nem kérhető a fizetési meghagyás kibocsátása, azaz a pénzkövetelés esetében az érdekeltnek meg kell indítania a peres eljárást.

Az 509. §-hoz

A Javaslat utaló szabálya rögzíti, hogy a Javaslat mely rendelkezéseit kell alkalmazni a munkaügyi perekre vonatkozó fejezetben foglalt eltérésekkel. Tekintettel arra, hogy a munkaügyi perben – törvény eltérő rendelkezése hiányában – nem kötelező a jogi képviselet, az elsőfokú eljárás esetében, ha a félnek nincs jogi képviselője, természetesen alkalmazni kell a XV. Fejezet szabályait is, amely a járásbíróság hatáskörébe tartozó perben a jogi képviselő nélkül eljáró félre vonatkozó a rendelkezéseket tartalmazza. E hármas tagolódás (elsőfokú eljárás általános előírásai, járásbíróságon jogi képviselő nélkül eljáró félre vonatkozó speciális előírások, továbbá a munkaügyi per különös rendelkezései) egyértelműen azt jelenti, hogy ahol sem a járásbírósági, sem a munkaügyi perek előírásai nem tartalmaznak eltérést ott az elsőfokú eljárás általános előírásai alkalmazandóak.

A Javaslat lehetővé teszi a munkaügyi per keretei között az XLIII. Fejezet szerinti társult per megindítását. A társult perek új rendelkezései a munkaügyi perekben nemcsak alkalmazhatóak, hanem számos munkaügyi konfliktus e szabályok alapján válik hatékonyan kezelhetővé.

A Javaslat a munkaügyi perek sajátosságára tekintettel rögzíti azt is, hogy mely jogintézmény nem alkalmazhatóak a munkaügyi perben.

Az 510. és 511. §-hoz

A Javaslat speciális eljárásjogi rendelkezést tartalmaz az ülnökök munkaügyi perekben való részvételéről. A munkaügyi perek ülnökrendszerének fenntartása a mellett, hogy szorosan kapcsolódik a hagyományokhoz, megfelel a munkaügyi érdekviszonyok alapvető szerkezetének. A „jó gyakorlat” megtartása elve alapján, a korábbitól eltérő szabályozás igénye hiányában a javaslat fenntartja a hatályos Pp. szabályozását.

A bírák kizárására vonatkozó általános eljárásjogi szabályokon felül munkaügyi perekben e perek sajátosságaihoz igazodóan speciális kizárási okokat szükséges meghatározni, amelyek irányadóak az ülnökökre és a jegyzőkönyvvezetőkre is. A munkaügyi perek tárgya általában valamely munkáltatói intézkedés, határozat, ezért az ezek meghozatalában részt vett – a döntést hozó – személyt a munkaügyi per elintézéséből a Javaslat kizárja. Ugyanez vonatkozik arra a személyre is, aki a munkaügyi per tárgyát képező fegyelmi, vagy egyeztetési eljárásban részt vett, beleértve ezen eljárásokban a tanúként vagy szakértőként részt vevő személyt is.

Az 512. §-hoz

A munkaügyi perek sajátos pertárgyérték számítása a hatályos Pp.-ben az Általános rendelkezések között szerepel. A Javaslat ezen az elhelyezésen változtat és a szükséges speciális rendelkezéseket a XXXIX. Fejezetben, a munkaügyi perekre vonatkozó rendelkezések között helyezi el.

A Javaslat ezzel együtt pontosít a hatályos Pp. rendelkezésein. E pontosítás igényét az ítélkezési gyakorlat vezette fel. A Javaslat ezért rögzíti, hogy amikor a munkaviszony létrejötte, fennállása, megszüntetése vitás, úgy hogy annak helyreállítását kérik, a pertárgy értéke az egyévi távolléti díj; ez a szabály természetesen akkor alkalmazható, ha a per tárgya nem pénzkövetelés.

Külön szabályként maximalizáló klauzulát rögzít a Javaslat. Amennyiben a per tárgya pénzkövetelés akkor a pénzkövetelés összegét, bérkülönbözet követelése esetében pedig legfeljebb a bérkülönbözet egyévi összegét kell a keresettel érvényesített követelés vagy más jog értékeként figyelembe venni. A Javaslat – tekintettel a munkaügyi perek sajátosságaira – nem változtat a jelenlegi szabály méltányosságán.

Az 513. §-hoz

A munkaügyi pereket érintő hatásköri szabályt a Javaslat az Általános rendelkezések között tartalmazza, így erre vonatkozó rendelkezést a munkaügyi perek speciális előírásait nem rögzítenek.

A Javaslat változtat a hatályos illetékességi szabályozáson. A kizárólagos illetékességi szabály oldását a munkáltatói és a munkavállalói mobilitás változásai teszik indokolttá. A hatályos szabályozás – mely szerint munkaügyi perre kizárólag a munkáltató székhelye szerinti, illetőleg a munkáltató azon telephelye szerinti közigazgatási és munkaügyi bíróság illetékes, ahol a munkavállaló munkaszerződése alapján munkát végez, vagy végzett – 1992-ben, a döntőbizottságok megszűnését követően került a Pp. munkaügyi perekre vonatkozó fejezetébe, alapvetően célszerűségi okokból. A jogvita tárgyát képező jogviszonyokra vonatkozó bizonyítékok, szabályzatok, munkáltatói utasítások általában a munkáltató birtokában vannak, a munkavállaló pedig a munkavégzés helye szerinti településen tartózkodik huzamosabb ideig, így a bizonyítást – elvileg – megkönnyítette a munkavégzési helyhez kötött kizárólagos illetékességi szabály. A jelenlegi munkapiaci szerkezetben, amikor a munkáltató székhelye, a tényleges munkavégzés helye, és – egyes esetekben – a munkaerő áramlásában résztvevő foglalkoztatók székhelye területileg is differenciált, a kizárólagos illetékességi szabály fenntartása nem indokolt.

Az új illetékességi szabályok az általános rendelkezésekhez képest két csoportba sorolhatóak. Ezek figyelemmel vannak az európai jogfejlődés irányaira, továbbá a munkavállaló és a munkáltató közötti aszimmetrikus viszonyra. A Javaslat az illetékességi szabályokban kedvezményeket nyújt a „gyengébb” félnek, így megengedi, hogy a munkaügyi perben a pert az alperesre általánosan illetékes bíróság helyett, a munkavállaló felperes a belföldi lakóhelye, ennek hiányában belföldi tartózkodási helye szerint illetékes bíróság előtt is megindíthassa. A saját lakóhelyének illetékessége szerinti bírósági eljárás kifejezetten kedvező a munkavállaló felperesnek. Nemcsak a bíróság előtti megjelenésének költségei csökkennek, hanem közvetlenebb a kapcsolódási pont közte és az ügyében eljáró bíróság között. A Javaslat szerint a munkaügyi perben a munkavállaló felperes a pert az alperesre általánosan illetékes bíróság helyett megindíthatja azon bíróság előtt is, amelynek illetékességi területén huzamosan munkát végez, vagy végzett. Az új szabály a perelméleti kritériumoknak való megfelelés mellett gyakorlati szempontokból is rendkívüli jelentőséggel bír. Amennyiben ugyanis a munkavégzés, a munkáltatói székhely, a felperes munkavállaló lakóhelye (tartózkodási helye) különböző, a munkavállaló perelhet az előtt a bíróság előtt is, ahol a perindításkor munkát végez, vagy ahol korábban munkát végzett. Egy feltételnek azonban meg kell felelnie, munkavégzésének jellemzője a huzamosság kell, legyen, tehát nem az egyszeri, esetleges munkavégzés.
A Javaslat így összhangban áll az általános rendelkezések között megtalálható vagylagos illetékességi okok csoportjában található feltételrendszerrel is, ahol a huzamosság (huzamos tartózkodásra utaló körülmények a munkavállaló oldalán) a választhatóság kritériuma.

Mindkét esetben az általános illetékességgel szemben lehetséges a bírói fórum választása, és a kedvezmény csak a munkavállaló felperest illeti meg.

Az 514. §-hoz

A Javaslat a munkaügyi perben perbeli jogképességgel ruházza fel a szakszervezetet, a munkáltatói érdek-képviseleti szervezetet és az üzemi, illetve közalkalmazotti tanácsot. A munkaügyi perben a felperes és az alperes személyét a munkajogi anyagi jogszabályok határozzák meg. A szakszervezet, a munkavállalói és a munkáltatói érdek-képviseleti szervezet általában rendelkezik anyagi jogi jogképességgel, ugyanakkor az üzemi, illetve közalkalmazotti tanácsnak anyagi jogi jogképessége nincs. Számukra e rendelkezés teremti meg a perbeli legitimációt, azaz az anyagi jogképesség hiányában őket perbeli jogképességgel ruházza fel.

A Javaslat rögzíti, hogy a munkaügyi perekben nem kötelező a felek számára a jogi képviselet.

A perbeli képviseletre a Javaslat általános rendelkezései tartalmaznak szabályokat, melyek a jövőben már nem engedik meg, hogy a szakszervezet (vagy érdekképviseleti szerv) saját tagjainak perében általában eljárhasson. A Javaslat általános rendelkezései között felsoroltak mellett csak az lehet meghatalmazott, akit erre jogszabály feljogosít. Így a szakszervezet, munkavállalói érdekképviselet csak akkor járhat el meghatalmazottként, ha erre jogszabály feljogosítja. A szakszervezeteknek, érdek-képviseleti szerveknek azt a jogosultságát, hogy a munkaügyi perekben tagjait képviselje, nem lehet kizárni. A peres képviselet következik rendeltetésükből, céljaikból, társadalmi funkciójukból. A Javaslat miközben a korábbi általános képviseleti jogosultságot megszünteti, kifejezetten megadja a munkaügyi peres képviselet jogát és lehetőségét az érdek-képviseleti szerveknek, beleértve a szakszervezeteket is. Az érdekképviseleti szervek meghatalmazottként járnak el a munkaügyi perekben, így értelemszerűen rájuk nézve megfelelően alkalmazni kell a meghatalmazás szabályait.

Az 515. §-hoz

A Javaslat a határozatok végrehajtása kérelemre történő felfüggesztésének lehetősége mellett eleget tesz annak a követelménynek, hogy hivatalból történő felfüggesztés szabályait pontosítja.

A bíróság a munkáltató megtámadott határozatának, vagy a felek bármelyike jognyilatkozatának végrehajtását kérelemre felfüggesztheti. A felfüggesztés indokoltsága, a felfüggesztés feltételeinek megítélése az összes körülmény mérlegelése alapján a bíróság feladata, az egyes felfüggesztésre okot adó esetek vagy feltételek tételes megjelölése a Javaslatban nem szükséges és nem lehetséges.

A megtámadott határozat vagy nyilatkozat hivatalból történő felfüggesztésének lehetőségét a Javaslat arra az esetre tartja fenn, ha a felfüggesztést a peres jogvitával összefüggésben valamely személy különös méltánylást érdemlő, jogvédelmet megalapozó érdeke indokolja. Ilyen eset lehet pl. a létfenntartás veszélyeztetése, a munkáltató helyzetének ellehetetlenülését eredményező határozatból következően számos munkahely megszűnésének lehetősége, az ügy országos, vagy kiemelt jelentőségéből fakadóan megjelenő jelentős számú érdekelt. A hivatalból történő végrehajtás felfüggesztésének további feltétele, hogy a méltánylást érdemlő jogvédelmi igény a peres jogvitával, annak feleivel, tárgyával összefüggésben álljon, így az

elrendelés nem válik parttalan, bárki – akár az üggyel nem érintett – javára szóló intézkedéssé.

Az 516. §-hoz

A bíróság soron kívüli eljárása – amely a soron kívüli intézkedések megtételének kötelezettségét, illetve a munkaügyi perben egyes eljárási cselekményeknek az általános szabályokhoz képest rövidebb határidő alatti teljesítési kötelezettségét jelent – indokolt akkor, ha az anyagi jogi szabály rendelkezése folytán munkaviszony helyreállítására irányuló kereseti kérelem előterjeszthető. A Javaslat ezért megtartja az erre vonatkozó szabályt, továbbá kiegészíti a felszámolás alatt álló munkáltatóval szembeni igény iránti perrel.

Az 517. §-hoz

A bírósági szervezetrendszer sajátosságai indokolják annak a szabálynak a megőrzését, mely szerint a munkaügyi perben eljáró bíróság indokolt esetben (pl. a fél kora, egészségi állapota miatt) a tárgyalást a székhelyén kívüli járásbíróság hivatalos helyiségébe tűzze ki.

Az 518. §-hoz

A Javaslat fenntartja azt a hatályos és bevált szabályt, mely szerint a munkaügyi perben a felperes a keresetétől az alperes hozzájárulása nélkül bármikor elállhat. A szabályozást a munkaügyi jogvita speciális jellege, a munkavállalói érdekek védelme indokolja, jóllehet a lehetőség a munkáltató által indított keresetre is vonatkozik. Ezen előírás ugyanakkor igényli az arra vonatkozó rendelkezést is, hogy mely esetben kell rendelkeznie a megszüntetésről az elsőfokú bíróságnak és mely esetben a másodfokú bíróságnak akkor, ha az elállásra az ítélet jogerőre emelkedése előtt kerül sor. Ezen előírás hiányát pótolja a Javaslat.

A keresettől elállás időben nem korlátozott lehetősége nem jelenti azt, hogy a felperes e körben átlépje a vonatkozó perjogi szabályokat. A Javaslatnak a keresettől való elállásra vonatkozó egyéb szabályai ugyanis alkalmazandóak a munkaügyi perekben is.

Az 519. §-hoz

A munkaügyi perek speciális rendelkezése kifejezetten az ideiglenes intézkedéshez kapcsolódik általános szabályaihoz kapcsolódva különös méltánylást érdemlő oknak minősíti a munkabér megfizetése iránti, illetve munkáltatói igazolás kiadása iránti kérelmet, mellyel vélelmet állít fel arra nézve, hogy az ideiglenes intézkedés elrendelésének egyik, a Javaslatban meghatározott feltétele fennáll. Az értelmezés célszerű oka az, hogy a munkavállaló bizonytalan joghelyzet esetén is hozzájusson az esetlegesen napi megélhetéséhez szükséges követeléséhez, illetőleg, hogy munkavállalási szabadságát ne gátolhassa volt munkáltatója. Természetszerűleg – noha a munkaügyi perben a munkabér megfizetése, illetve a munkáltatói igazolás kiadása iránti kérelem eleve különös méltánylást érdemlő oknak minősül – az ideiglenes intézkedés elrendelésének további feltételei a munkaügyi perben is vizsgálandók.

Az 520. és 521. §-hoz

A munkaügyi perek tárgyalási rendszere és a tárgyalás szabályai lényegileg megegyeznek az általános perrendi szabályokkal. A kivételes rendelkezések a munkaügyi jogviták

sajátosságára tekintettel teremtenek eltérő lehetőséget. Így az egyeztetés és a keresetváltoztatás vonatkozásában tartalmaz a Javaslat speciális szabályokat.

A Javaslat megerősíti, és a munkaügyi perekre tekintettel külön kiemeli a bírói egyeztetés és egyezségkötés lehetőségét. Jóllehet az általános szabályok szerint a per folyamán többször van mód a felek közötti egyezségkötésre, közvetítésre, valamint a perfelvételt lezáró végzés meghozatalát követően a bíróság megkísérli a felek között egyezség létrehozását, munkaügyi perekben a Javaslat – tekintettel a peresített jogviszonyokra – külön kiemeli az egyezségkötés és a kötetlen egyeztetés korai lehetőségét. Az általános szabályok az egyezségkötést egy jól strukturált tárgyalási szerkezetbe helyezik el, a felek kérelmeinek tisztázása, bizonyítási indítványaik és egyéb kérelmeinek előadása után. Munkaügyi perekben azonban már a tárgyalás megkezdésekor lehetséges az egyezségkötés megkísérlése. A Javaslat úgy rendelkezik, hogy a perfelvételi tárgyalás, amennyiben a felek személyesen vagy képviselőik útján azon megjelentek, a felek megegyezésére irányuló egyeztetéssel kezdődik. Ebből a célból az elnök a jogvita egészét a felekkel megtárgyalja. A tárgyalás keretében a bíró által megtartott érdemi egyeztetés biztosítja azt a garanciális elemet, amely lehetővé teszi, hogy a jogvita mentén a felek megállapodása, egyezsége megfeleljen az anyagi jogszabályoknak.

A Javaslat külön egyeztető tárgyalást nem tartalmaz a munkaügyi perekben. Ennek oka, hogy az általános szabályok szerint lebonyolítandó perfelvételi tárgyalás lényegében megfelel az egyeztetési tárgyalás céljának.

A Javaslat a keresetváltoztatásra vonatkozó általános korlátozó rendelkezések alól mentesít két speciális esetben. Az Mt.-nek a munkaviszony jogellenes megszüntetésének jogkövetkezményeit szabályozó 82. (1) és (2) bekezdéséhez és 83. § (3) bekezdéséhez kapcsolódóan teszi lehetővé a Javaslat, hogy a felperes a per bármely szakában a kereseti követelésének összegét megváltoztassa.

Az 522. §-hoz

A munkaügyi perekben a bizonyítás az általános polgári perekhez viszonyítva összetettebb, szerteágazóbb, a társadalmi és életviszonyok sajátos tényvilágát reprodukáló eljárás. Központi szerepe ellenére olyan szabályozási nehézségek merülnek fel, mint a per eldöntéséhez szükséges információ munkáltatói monopóliumának megtörése, nemegyszer a speciális szakértői és okirati bizonyítás értelmezése. A munkajogi anyagi jogalap sokszor polgári jogi tényállásokhoz kötődik, így a tényállások és jogállítások ok-okozati összefüggésének feltárása a munkaügyi per egyik sajátos nehézsége. (Nádas György: Bizonyítási nehézségek a munkaügyi kártérítési perekben, in: Munkaügyi Szemle, Budapest, 2002. 51. o.)

A munkaügyi perekben, mivel a munkavállalói igény bizonyítására alkalmas szabályzatok, dokumentumok a munkáltatónál vannak, ezeket a munkavállaló nemegyszer nem is ismeri, vagy pontatlanul tudja a tartalmát, a Javaslat külön rögzíti, hogy melyek azok a tények, amelyeket a munkáltatónak kell minden esetben bizonyítania. Az új szabályok, melyek a munkáltatónak konkrét bizonyítási kötelezettséget írnak elő, az eljárás jogszerű megalapozásán – és gyorsításán – túlmenően a bíróságnak egyértelmű lehetőséget adnak arra, hogy a bizonyítatlanság következményét a munkáltatóra hárítva a munkáltatót kötelezze a munkajogi igény elbírálásához szükséges okiratok, nyilvántartások, számítások csatolására. Bérvita esetén a munkavállaló többnyire csak állítani tudja a kifizetés elmaradását, ezért a Javaslat szerint ilyen vita esetén a munkáltatót terheli a bizonyítás arra is, hogy a juttatást megfizette. Értelemszerűen ez magában foglalja a kifizetés jogszerű módjának és idejének

bizonyítását is. A munkáltatónak továbbá csak akkor kell bizonyítania az igényelt juttatással összefüggő számítások helyességét, ha az vitatott.

Munkaügyi perekben egyébként alkalmazni kell a Javaslat általános bizonyítási szabályait, amelyek közül nem egy a munkavállalóra mint „gyengébb” félre kedvező, mint pl. a bizonyítási szükséghelyzetre vonatkozó szabályozás.

A Javaslat rendezi azt az esetet is, amikor a munkajogi anyagi jogszabályok a Javaslattól eltérően határozzák meg a bizonyítási érdek tartalmát. Ebben az esetben a Javaslat az anyagi jogszabály elsőségét ismeri el.

Az 523. §-hoz

A Javaslat a munkaügyi perekben hozott jogerős ítéletek elleni felülvizsgálat lehetőségét alapvetően az általános felülvizsgálati rendszer szabályainak megfelelően rendezi. A Javaslat a felülvizsgálati kérelemben vitatott összeg tekintetében tér el az általános szabályoktól. Itt a Javaslat az értékhatárt a munkaügyek sajátosságára tekintettel a teljes munkaidőre megállapított kötelező legkisebb havi munkabér (minimálbér) ötszörösében állapítja meg.
Az általános rendelkezések között szereplő értékhatár a munkaügyi perekben rendkívül magas, nem szokványos pertárgy érték. A felülvizsgálat kizártságát másfelől indokolt olyan, a munkaügyi perekre jellemző kritériumhoz kötni, amely generálisan jellemző az adott életviszonyok területén. Ez pedig a minimálbér, amelynek ötszöröse társadalmilag is elfogadható limitet jelent. A minimálbér ötszörösét meghaladó vitatott érték esetén a jogerős ítélet elleni felülvizsgálati kérelem minden további nélkül előterjeszthető a Kúrián. A megadott értékhatár alatt engedélyezési eljárásra van szükség, amelyet az általános szabályok és szempontok szerint kell lefolytatni. A Kúriának lehetősége lesz az alacsonyabb vitatott érték esetén is a munkajogilag jelentős jogalkalmazási kérdéseket tartalmazó kérelmek befogadására.

Az 524. §-hoz

A Javaslat fenntartja a hatályos Pp. korlátozó rendelkezéseit a perújítás tekintetében. E szabály a perújítás hat hónap után történt megindításához sajátos jogkövetkezményeket fűz. Nem vitatottan e rendelkezés a perben érvényesített igény jellegét és terjedelmét befolyásoló anyagi jogi jellegű szabály. Hasonló rendelkezést tartalmaz az Mt. 22. § (5) bekezdése és az Mt. 287. § (4) bekezdése, az igény hat hónapra visszamenő érvényesítése tekintetében. A Javaslat szerint a perújítási kérelemnek a határozat jogerőre emelkedésétől számított 6 hónapon túli előterjesztése esetén a munkavállaló nem követelheti munkaviszonyának helyreállítását és az eredeti munkakörben való továbbfoglalkoztatását. Ez a munkaviszony bizalmi jellegével szintén összefüggő szabály. A munkaviszony jogellenes megszüntetése kapcsán a perújító munkavállaló kérelme így a kártérítésre, elmaradt jövedelem és végkielégítés megfizetésére irányulhat. A korlátozó szabályt indokolja, hogy 6 hónap után a munkaviszony helyreállítására irányuló kérelem, vagy az eredeti munkakörben, illetve munkahelyen történő továbbfoglalkoztatás már olyan hátrányos helyzetbe hozná a munkáltatót, amelynek kialakulását – tekintettel a munkaviszony sajátos, nem ritkán személyes jellegére – mindenképpen el kell kerülni. A munkáltató esetlegesen gondoskodott a munkaerő pótlásáról, létszámmozgások, termelési szerkezet átalakítások mentek végbe a munkáltatónál, ezért nem életszerű egy „in integrum restitutio” elrendelésének lehetősége.

További korlátozó szabály, hogy nem támasztható munkabérre irányuló követelés a perújítási kérelem benyújtását megelőző hat hónapon túli időszakra.

Az 525. §-hoz

A Javaslat változatlanul fenntartja a munkavállalói költségkedvezmény perrendtartásba foglalt intézményét. A munkavállalói költségkedvezményre vonatkozó szabályozás az általános szabályokhoz képest különös, speciális jogintézmény, amelynek célja a munkavállalói igényérvényesítés megkönnyítése. E cél megmutatkozik az összeghatár jogszabályi meghatározásánál is, amelyre a jogosultság alapítható. A munkavállalói költségkedvezményt a jogosultságot megalapozó feltételek megléte esetén hivatalból kell engedélyezni a per egész tartama alatt, mert alanyi jogon illeti meg a munkavállalót és ez alapján mentesül a törvény erejénél fogva pervesztessége esetén is az illetékfizetési kötelezettség alól.

Az 526. és 527. §-hoz

A végrehajtás során bekövetkező jogsérelmek egy része a végrehajtási nemperes eljárásban megfelelően orvosolható. Bizonyos eljárásjogi, valamint a végrehajtáshoz kapcsolódó anyagi jogi viták azonban nem dönthetőek el a széles körű bizonyítást és a kontradikciót alapvetően nélkülöző nemperes eljárásban, csak peres eljárás keretei között. A Javaslat ezért a hatályos Pp.-nek megfelelően a különleges eljárások között, külön fejezetében rögzíti a végrehajtáshoz kapcsolódó jogok védelmet biztosító végrehajtási perek szabályait. A közös szabályok között felsorolja a hatályos rendelkezéseknek megfelelő öt különböző pertípust és utaló szabállyal meghatározza a fejezet szabályainak és a perrend egyéb szabályainak a viszonyát.

Az 528. §-hoz

A Javaslat – egy jelentős kivétellel – a korábbi szabályozás szerinti alapokon engedi a megindult végrehajtások keresettel történő végleges megakasztását, vagy korlátok közé szorítását. A hatályos Pp.-től eltérően a végrehajtási per keretei között nem teszi lehetővé a végrehajtási záradékkal ellátott okirattal és a vele egy tekintet alá eső okirattal elrendelt végrehajtás megszüntetését és korlátozását a követelés érvényes létre nem jöttére történő hivatkozással. A változtatást a jogalkalmazásban jelentkező, és sok esetben megoldhatatlan problémák indokolták. A korábbi szabályok alapján nem volt kizárt ugyanis az, hogy az adós a végrehajtás megszüntetése vagy korlátozása iránti per mellett, azzal párhuzamosan egy, a végrehajtandó követelés forrásául szolgáló jogügylet érvénytelenségének vagy létre nem jöttének a megállapítását célzó pert is megindítson. A párhuzamosan megindított perek esetében a bíróságok szélsőségesen eltérően ítélték meg a perfüggőség, a tárgyalás felfüggesztése, az egyesítés, vagy éppen a res iudicata kérdéskörét, ami jelentős jogbizonytalansághoz vezetett. A Javaslat újítása nem vesz el jogot az adóstól. Azokban az esetekben ugyanis, ahol a végrehajtás elrendelését nem előzte meg a követelés érvényes fennállásának az érdemi elbírálása, az adós az általános eljárási szabályok szerint megindított, a követelés érvényes létre nem jöttére alapított perben kérheti a sérelmezett jogviszony anyagi jog szabályai szerinti rendezését. E perben a végrehajtás a Javaslat rendelkezései szerint felfüggeszthető, és amennyiben a per eredménye szerint a végrehajtásnak részben vagy egészben, de nincs alapja, úgy a végrehajtást foganatosító bíróság a jogerős határozatnak megfelelően a végrehajtást nemperes eljárásban megszünteti vagy korlátozza.
A Javaslat ezen felül a követelés, illetve a végrehajtási jog elévülése esetének szabályozásával, külön pontban jeleníti meg a végrehajtás megszüntetése és korlátozása iránti

per – a bírói gyakorlat által egyébként a követelés megszűnésére alapított perbe beleértett – egyik fajtáját.

Az 529–537. §-hoz

A Javaslat a végrehajtási eljárás szabályaira építve erősíti a végrehajtás megszüntetése és korlátozása iránti nemperes eljárás perelterelő funkcióját. A Javaslat a szabály külön kiemelésével és szövegezésbeli pontosítással, valamint a keresetlevél visszautasítási oknak ezt lehetővé tevő megfogalmazásával ezért egyértelművé teszi, hogy pernek csak akkor van helye, ha a végrehajtás megszüntetésére és korlátozására nemperes eljárásban nincs lehetőség.

A Javaslat azt is egyértelmű szabállyal juttatja kifejezésre, hogy a felek személye nem érdemi kérdés. Ha a pert nem az adós indítja vagy nem a végrehajtást kérő ellen, úgy a keresetlevelet az általános szabályok szerint vissza kell utasítani.
A Javaslat a keresetlevél kötelező tartalmi elemei tekintetében a hatályoshoz képest többet vár el a perindítótól. Ennek megfelelően a Javaslat a végrehajtás megszüntetése vagy korlátozása iránti perben egyrészt előírja, hogy a felperes mind az elrendelés, mind a foganatosítás tekintetében egyértelműen beazonosítható módon jelölje meg a végrehajtást. Másrészt a bírói gyakorlatban jelentkező probléma megoldásaként úgy szabályoz, hogy a felperesnek a végrehajtás korlátozása iránti perben a keresetlevél kérelem részében nem elegendő csak a végrehajtás korlátozását kérnie, hanem pontosan meg kell határoznia a végrehajtani kívánt követelés azon részét, amely tekintetében álláspontja szerint a végrehajtási jog nem szűnt meg. Harmadrészt elvárja, hogy a perindító okirattal igazolja, hogy a végrehajtás megszüntetését vagy korlátozását a végrehajtási eljárás keretében eredménytelenül próbálta meg elérni.

A Javaslat az illetékesség, és a végrehajtás felfüggesztése tekintetében szabályozási szükséglet hiányában lényegében nem változtat a hatályos szabályokon.

A végrehajtási eljárás egyrészről a fennálló jog érvényre juttatását szolgálja, másrészről viszont a benne megjelenő állami kényszerítő erő miatt jelentős jogsérelmet okozhat akkor, ha teljesen vagy részben, de nincs alapja. Ezért mind az adósnak, mind a végrehajtást kérőnek kiemelten fontos érdeke az, hogy a végrehajtás megszüntetési vagy korlátozási per minél hamarább befejeződjön. A Javaslat ezt a hatályos szabályozáshoz hasonlóan a gyors eljárást lehetővé tevő és a per elhúzását gátló rendelkezésekkel biztosítja. Egyfelől továbbra is kimondja, hogy a bíróság soron kívül jár el, azaz a bíróságnak minden intézkedését haladéktalanul meg kell tennie. Másfelől az általános szabályok szerinti eljárás felépítését megtartva lerövidíti a felek részére a perfelvételhez kapcsolódóan egyébként előírt határidőket és kizárja a további írásbeli perfelvétel elrendelésének a lehetőségét. A Javaslat lecsökkenti a tárgyalási időköz az általános szabályok szerinti tartamát és a tárgyalás kitűzésére előírt határidőt is. Ez utóbbiak kapcsán a Javaslat az egy hónapos határidő meghatározásánál figyelemmel volt arra, hogy diszfunkciót okozott a hatályos perrend megfelelő szabálya. Az ott meghatározott határidő mellett ugyanis gyakran vagy nem volt lehetséges a felek szabályszerű idézése, vagy a szabályszerűség kérdése a tárgyalás napjáig nem dőlt el. Ez pedig kényszerűen a per befejezését késleltette.

A Javaslat továbbra sem teszi lehetővé a végrehajtás megszüntetése illetve korlátozása iránti perben az eljárás szünetelését a felek közös megegyezése alapján és az érdemi tárgyalás elmulasztása esetében. Ezen okoknál ugyanis a jogintézmény az eljárás akár a felek közös akaratából történő elhúzódását is eredményezhette. A szünetelés az általános szabályok

szerinti egyéb indokai (pl.: hirdetményi idézésnek volna helye, és azt a fél nem kéri) a végrehajtás megszüntetése vagy korlátozása iránti perben is fennállhatnak, az eljárás gyorsítását ezen esetekben a Javaslat a szünetelés időtartamának négy hónapról egy hónapra történő lecsökkentésével biztosítja.

A végrehajtás megszüntetése és korlátozása iránti perben hozandó döntések nem hozhatóak meg a végrehajtási eljárás adatai nélkül, és a végrehajtás megszüntetése esetén nyilvánvalóan már csak a perben eljáró bíróság dönthet a végrehajtási eljárás költségeinek a megfizetéséről. A Javaslat ezért a hatályos szabályozásnak megfelelően már a per kezdetén előírja a bíróság számára a végrehajtó megnyilatkoztatását és ettől függően a végrehajtás megszüntetése esetén a költségekről való döntést.

Az 538–550. §-hoz

A Javaslat nem változtat a végrehajtási igényper keretében érvényesíthető jog tartalmán. A hatályos perrendben foglalt feltételekkel kérhető tehát a végrehajtási perben jogvédelem akkor, ha a lefoglalt vagyontárgy értékesítése a végrehajtási eljárásban kívülálló személy jogát sértené. A Javaslat a fennálló szabályok szerint határozza meg e harmadik személyek körét is. Egyértelműsíti viszont, hogy a végrehajtási igénypernek közigazgatási vagy adóvégrehajtás esetén is helye van.

Szabályozási igény hiányában a Javaslat a végrehajtási igényper további eljárási szabályain sem módosít lényegesen. A bírói gyakorlat ingatlanigényperben a foglalás helye szerint illetékes bíróságnak a végrehajtási jogot az ingatlan-nyilvántartásba bejegyző földhivatal székhelye szerinti bíróságot tekintette, ez pedig a bíróságok közötti aránytalan ügyelosztást eredményezett. A problémát a Javaslat egy új illetékességi szabállyal orvosolja.

A Javaslat nem tartja fenn a korábbi perrend azon szabályát, amely szerint az igénylő a perben nem élhet igazolással. A szabály célja a per minél előbb történő befejezése volt, azonban a hatásához képest aránytalanul korlátozta az igénylő fél jogait.

A Javaslat csak úgy, mint a végrehajtás megszüntetési vagy korlátozása iránti per esetében egyértelműsíti azt, hogy az alperes személye nem érdemi kérdés. Perakadálynak minősül tehát az, ha a felperes a pert nem a törvényben meghatározott személy ellen indítja meg. A Javaslat a gyakorlatban felmerülő jelentős problémát kezel akkor, amikor kimondja, hogy alperes lehet az a végrehajtást kérő is, akinek egyébként nincs perbeli jogképessége. A perrel összefüggő végrehajtás pontos beazonosíthatósága érdekében a Javaslat előírja, hogy a felperes már a keresetlevélben jelölje meg a sérelmezett foglalást elvégző végrehajtó személyét és a végrehajtási eljárás ügyszámát.

A Javaslat nem ír elő a teljes eljárásra soronkívüliséget, csupán a keresetlevél vizsgálata és a kereset közlése vonatkozásában követeli meg a haladéktalan bírói intézkedést.

A Javaslat a bírósági döntés szabályozásán sem változtat és a szövegezésbeli pontosítással átveszi a hatályos Pp. a házastársi vagyonközösségi igényper és ehhez kapcsolódóan a közös tulajdonban lévő vagyontárggyal kapcsolatos igényper rendelkezéseit is. Új illetékességi szabállyal biztosítja azon szabály tényleges érvényesülését, amely szerint a bíróság a házastársi vagyonközösség igényperben valamennyi lefoglalt vagyontárgy figyelembe vételével dönt.

A Javaslat elhagyja a hatályos Pp. 382. §-át. Az abban foglaltak továbbra is irányadóak, a rendelkezés azonban szükségtelen, mivel az az anyagi jogerőhatás szabályából egyértelműen következik.

A Javaslat az egységes szabályozás elve alapján a végrehajtási igényper rendelkezései között helyezi el a perújításra vonatkozó hatályos szabályt, nem változtatva annak tartalmán.

Az 551–561. §-hoz

A Javaslat fenntartja a hatályos szabályozás szerinti megoldást, amely szerint a foglalás tűrése iránti per, a követelés behajtása iránti per és a végrehajtási eljárásba történő bekapcsolódás engedélyezése iránti per tárgyát meghatározó rendelkezések a bírósági végrehajtásról szóló törvényben találhatóak. A Javaslat szabályozási igény hiányában átveszi és lényegesen nem is bővíti a hatályos Pp. vonatkozó rendelkezéseit. Az új szabályok a végrehajtás megszüntetése és korlátozása iránti perben alkalmazandó szabályokhoz hasonlóan a keresetlevéllel szemben fogalmaznak meg többletkövetelményeket, továbbá a gyors eljárás lehetőségét teremtik meg.

Az 562. §-hoz

A Javaslat a hatályos Pp.-hez hasonlóan különleges eljárásként szabályozza a jegyző birtokvédelmi ügyben hozott határozatának megváltoztatása iránti pert. E perben a Javaslat rendelkezéseit a XLI. Fejezetben foglalt eltérésekkel kell alkalmazni.

Az 563. és 564. §-hoz

A Javaslat a hatályos Pp.-vel egyezően meghatározza a bírák és a szakértők kizárására vonatkozó speciális szabályokat, mivel e pertípusnál is változatlanul elvárás, hogy a jegyző birtokvédelmi határozatának meghozatalában részt vevő, vagy az eljárással összefüggésben más módon érintett személy a megváltoztatás iránt előterjesztett kereseti kérelem elbírálásában ne vehessen részt.

Az 565. §-hoz

Az eljáró bíróság kizárólagos illetékességét változatlanul a határozatot hozó jegyző székhelyéhez telepíti a Javaslat.

Az 566. §-hoz

A Javaslat előírja, hogy a keresetlevélnek az általánosan meghatározott elemeken túl tartalmaznia kell a határozatot hozó jegyző által vezetett hivatal, valamint a birtokvédelmi határozat számának megjelölését, hogy a birtokvédelmi eljárás beazonosítható legyen mind a bíróság, mind a jegyző számára. Arra is utalni kell a keresetlevélben, hogy a birtokvédelmi határozat meghozatala iránti eljárásban eljáró jogi képviselő meghatalmazása a per vitelére is vonatkozik-e.

A Javaslat a hatályos szabályozásnak megfelelően rögzíti azt is, hogy a keresetlevelet a határozatot hozó jegyzőhöz kell benyújtani. Nem indokolt a hatályos rendelkezésektől való eltérés, hiszen a jegyzőnél történő benyújtás előírásának oka, hogy a bíróság a jegyző határozatának megalapozottságát vizsgálja, ezért a kérelem elbírálásához szüksége van a

jegyző által lefolytatott eljárás iratanyagára is, amit a jegyző a keresetlevéllel együtt terjeszt fel a bírósághoz.

A Javaslat változatlanul rendelkezik arról, hogy a jegyző a hozzá elkésetten benyújtott keresetlevelet nem utasíthatja el, hanem azt a bírósághoz fel kell terjesztenie, és a bíróság dönt a keresetlevél visszautasításáról, illetve igazolási kérelem benyújtása esetén azt is a bíróság bírálja el.

A jegyző határozatát sérelmesnek tartó fél a kereseti kérelmét a bíróságon is előterjesztheti, ezt sem zárja ki a Javaslat. Erre az esetre a Javaslat ugyancsak a hatályos szabályokkal egyező rendelkezéseket tartalmaz. Ilyen esetben a bíróság keresi meg a jegyzőt az ügyirat beszerzése érdekében.

Az 567–569. §-hoz

A Javaslat a hatályos Pp.-ben foglaltakkal egyezően szabályozza a birtokvédelmi határozat végrehajtásának felfüggesztésére, valamint a bírósági meghagyás kibocsátásának tilalmára vonatkozó rendelkezést.

Ugyancsak a hatályos szabályozásnak megfelelően a Javaslat egyértelműen meghatározza, hogy amennyiben a jegyző birtokvédelmi határozata érdemben helyes, úgy a kereset elutasításának van helye, ellenkező esetben a bíróság a birtokvédelmi határozatot megváltoztatja. A jegyző birtokvédelmi határozatának megváltoztatása esetén a birtokvédelmi határozattal elbírált hasznok, károk és költségek tekintetében a bíróságnak akkor is határoznia kell, ha az érdekelt fél csak a birtoklás kérdésében terjesztett elő keresetet.

A Javaslat az ítélet elleni felülvizsgálat kizártságára vonatkozó előírást is megtartja, de annak elhelyezését megváltoztatja, és a hatályos Pp.-től eltérően ezt az előírást nem a felülvizsgálat szabályainál, hanem a jegyző birtokvédelmi ügyben hozott határozatának megváltoztatása iránt indított per szabályainál rögzíti.

Az 570. §-hoz

A Javaslat rögzíti azokat az elektronikus kapcsolattartásra vonatkozó speciális rendelkezéseket, amelyek a jegyző birtokvédelmi ügyben hozott határozatának megváltoztatása iránt indított perben a keresetlevél benyújtására vonatkozó speciális rendelkezések okán szükségesek.

Az 571. és 572. §-hoz

A jelenlegi közérdekű perindítási felhatalmazások sokrétűek, számos jogterületre kiterjedőek, jogalkotási szempontból egységes definíció adása a jelentős számú kivételes jellegű közérdekű perindításra való feljogosítás miatt nem célszerű.
Egyes közérdekű pereket az ügyész indít, másokat közigazgatási szervek, sőt bizonyos esetekben egyéb (pl. civil) szervezetek is jogosultak lehetnek perindításra. Egyes közérdekű perek megállapítási vagy jogalakítási típusú jogkövetkezményeket céloznak, ismét mások – törvényi felhatalmazás alapján – akár pénzügyi követelés érvényesítésére is alkalmasak.
A közérdekű perindítás fogalmának e sokrétűsége miatt nem lehet olyan összefoglaló perjogi tartalmi leírását adni, mely alapján egyértelműen eldönthető lenne, hogy a definíció alá esik

az adott felhatalmazás vagy sem. Ezért a jogbiztonságot jobban szolgálja, ha a külön jogszabály – a perlési felhatalmazás megadásával egyidejűleg – rendeli alkalmazni e fejezet rendelkezéseit.

Az 573. §-hoz

A Javaslat az Alaptörvényben rögzített társasbíráskodás elvét elsőfokon bővítendő, lehetővé teszi, hogy, ha a közérdekű per különös bonyolultsága indokolja, az egyesbíró kivételesen az ügyet háromtagú tanács elé utalja. A tanácsra utalás lehetősége mindkét, a Javaslat által szabályozott kollektív igényérvényesítési forma esetén biztosított.
A közérdekű pert felperesként azok a személyek, illetve szervezetek indíthatják, akiket törvény, jellemzően az adott jogviszonyt tartalmazó anyagi jogi jogszabály (így pl. általános szerződési feltételek megtámadására jogosultak), vagy az adott szervezet státuszát körülíró szabály (így pl. az ügyészi perindítást lehetővé tévő szabály) a perindításra feljogosít. A közérdekű per ilyen jellege, vagyis a közérdek fokozott védelme a per útján, lehetővé teszi, hogy a jogalkotó elválassza az anyagi jogi jogosultak igényét a perindításra jogosult személy perindító döntésétől. Ezt a rendelkezési jogot érintő szabályt azonban csak olyan körben indokolt engedni, amikor a jogalkotó a közérdekű performa melletti döntéssel az anyagi jogosult érdekeit a közérdekű per egyéb garanciáin keresztül megfelelően védeni tudja. Ezzel függ szorosan össze, hogy a jogalkotó csak gondosan mérlegelt esetekben teszi elérhetővé a közérdekű per szabályait. Ha azonban lehetővé tette, mert pl. a magánérdek védelmére szolgáló perindítási dinamikát nem tartotta kielégítőnek, az össztársadalmi célok és szempontok szolgálatára kellően alkalmasnak (ld. így pl. az általános szerződési feltételek megtámadását), akkor a közérdekű perindítási forma fog az egyéni perindítás mint a jogérvényesítés garanciája mellé, esetlegesen helyébe lépni.
Figyelemmel arra, hogy az ilyen perekben több mint az egyéni igény érvényesítése történik, e perekben az állam, a társadalom, a közérdek védelme zajlik, az anyagi jogi igényjogosult perlési jogállása nem szükségszerű, s a rendelkezési jogot sem korlátozza. Az egyéni jogosult perbeli féli jogállását kizáró egyértelműsítő szabállyal számos eljárásjogi rendelkezés automatikusan alkalmazhatatlanná válik, így nincs szükség e célból külön kizáró szabályokra (pl. viszontkereset, beszámítás, keresethalmazat).

A Javaslat a kizárja továbbá a beavatkozást is a közérdekű perekben, mert ellenkező esetben nem zárható ki, hogy olyan nagyszámú beavatkozásra kerülne sor egyes közérdekű perekben, mely az eljárás lefolytatását lehetetlenítené el. Ez a megoldás az érintetteket nem zárja el a saját ügyüktől, mert az egyedi perindítás lehetősége fennáll.

Az 574. §-hoz

A közérdekű per kulcsfogalma a jogosultak érintettségének azonossága. Az azonos érintettség azonos jellegű érvényesített jogot feltételez, továbbá a jogot megalapozó tények lényegi azonosságát. Teljes tényazonosság azért nem szükséges, mert pl. valószínűleg nem azonos a szerződéskötés napja, ugyanakkor a szerződés tartalma egybeesik. Ugyanígy a teljes jogazonosság sem állhat fenn, de a közérdekű perben érvényesítendő jogi igénynek azonos jellegűnek, lényegét, forrását tekintve egyformának kell lennie (pl. mindegyiknek hasonló tényeken alapuló fogyasztói jogsértésből kell erednie). Az egyediség szintjén az azonosság fogalmilag kizárt, viszont a típus azonosság lehetséges.
A Javaslat ennek ellenére az „azonosság” szót használja, mert ennek valamilyen gyengítő, mérséklő jelzővel (pl. alapvető azonosság) való kiegészítése téves értelmezésekhez

vezethetne, ugyanis az azonosság követelménye csak azokra az egyedi körülményekre nézve nem áll fenn, melyek szükségképpen csak különbözőek lehetnek.

A csoporthoz tartozás igazolásának módja fontos kérdés a közérdekű perekben. Ezen múlik ugyanis az, hogy az egyes jogosultak miként tudnak hozzájutni ahhoz, amit a bíróság ítélete megítélt számukra. Ez főképpen akkor releváns kérdés, ha a jogszabály az adott közérdekű perben marasztalási kereset előterjesztését is megengedi, de megállapítási keresetek esetében is kérdéses lehet, hogy kire tejed ki az ítélet (ami pl. attól függhet, hogy a vállalkozás melyik ÁSZF-je alapján szerződött a fogyasztó). Az igazolás módja nem mindig magától értetődő kérdés, bizonyos esetekben döntést, választást igényelhet. Valójában ez egy bizonyítási probléma: az igazolási mód teremti meg a kapcsolatot az egyedi jogosult személye és az érvényesített igény között. Egyedi perekben is bizonyítania kell a felperesnek, hogy az adott igény őt illeti (pl. ő a tulajdonos, ő a szerződő fél, stb.). Közérdekű perben viszont ezt a bizonyítási kérdést is egységesen célszerű eldönteni, mégpedig magában a perben, és nem utólagosan, egyedileg (pl. végrehajtási eljárásban). Különösen azokban az ügyekben jelentős ez a kérdés, amikor a szerződésen alapuló igény mögött nem áll írásbeli szerződés (pl. tömegcikk vásárlása üzletben). Az igazolási mód tekintetében a felperes állítási, bizonyítási szükséghelyzetbe kerülhet, mivel a releváns tényeket adott esetben csak alperes ismeri. E bizonyítási szükséghelyzet megoldása az általános szabályok alapján történhet.

Az igazolás kérdése mind marasztalási, mind megállapítási, jogalakítási kereseteknél releváns lehet. Egyfelől irányt mutat az önkéntesen teljesíteni szándékozó alpereseknek, másrészt segíti az egyedi jogosultak fellépését (végső esetben a végrehajtást) az önkéntes teljesítés elmaradása esetén.

Értelemszerűen a keresetlevélben előadottak nem kötik a bíróságot, vagyis mind az érintett jogosulti csoport, mind az igazolási mód meghatározása a jogvita részét képezheti, melyben, végeredményben a bíróságnak kell döntenie, de a közérdekű kereset korlátai között.

A Javaslat egy speciális esetét teremti meg a megállapítási pereknek, melynek létjogosultságát az adja, hogy a bizonyos esetekben a jogalap lényegileg azonos lehet a csoport tagjai vonatkozásában, de a marasztalás tényalapja és összege már nem teljes mértékben egységes valamennyi érintett vonatkozásában.
Ez a szabály a közérdekű perindítást lehetővé tevő külön jogszabályokban is elhelyezhető lenne, mivel a kereseti kérelem lehetséges tartalmát ezek a külön jogszabályok határozzák meg, azonban a Pp. a megállapítási perekre önálló, egységes szabályozást ad, ezért a közérdekű perek vonatkozásban is a Pp.-ben célszerű elhelyezni ezt a speciális, megállapítási perekre vonatkozó szabályt. Ez a szabály annak lehetőségét teremti meg, hogy közérdekű perként az ilyen igények jogalapját megállapítás útján a bíróság egységesen döntse el, amely megállapítás – a jogalap akár pozitív, akár negatív megállapításával – a később indítandó egyedi perekre kihathat.

Az 575. §-hoz

A Javaslat két speciális eljárás megszüntetési esetet teremt, melyekhez nem kapcsolódik keresetlevél visszautasítási szabály. Ennek oka az, hogy az azonos érintettség jellegét tekintve nem perelőfeltétel (annál is inkább, mert előfordulhat olyan közérdekű per is, amely mögött nem is áll tényleges jogosulti csoport, akik marasztalási igénnyel léphetnének fel), inkább érdemi vita tárgya, és bizonyítást kívánhat. Ugyanakkor ilyenkor az igények közérdekű keresetbe foglalása, aggregálása a célszerűtlen és sikertelen, nem pedig maga az igény

alaptalan, ebből következően az érdemi, ítélettel való elutasítás nem indokolt. Az eljárás megszüntetésnek értelemszerűen akkor van helye, ha az általános szabályok által megengedett kereset-pontosítás vagy változtatás után sem teljesülnek az előírt feltételek. Az ilyen célú változtatás speciális esete a megállapítási keresetre való áttérés.

Ugyanez igaz a csoporthoz tartozás igazolási módjára is, mely egy olyan bizonyítási kérdés, melynek vonatkozásában kétféle sikertelenség fordulhat elő: a felperes által megjelölt igazolási mód alkalmatlan a bizonyításra, illetve alkalmas ugyan, de nem alkalmazható egységesen az érintett jogosultak vonatkozásában. Az egységesség követelményét nem sérti, ha a felperes nem egyetlen igazolási/bizonyítási módot jelöl meg, hanem pl. kettőt, melyek mindegyike az érintett jogosultak külön alcsoportjára alkalmazható. Másként megfogalmazva: az igazolási módnak határozottnak kell lennie, de a perben érintett jogosultak tekintetében tartalmazhat bizonyos eltéréseket, mindaddig, amíg a közérdekű keresetindítás törvényi felhatalmazáson túli alapvető feltétele: a lényegi ténybeli és jogi azonosság fennáll.

Az 576. §-hoz

Ügyazonosság esetén pergazdaságossági okból célszerű a közérdekű perek egyesítése. Ügyazonosság akkor áll fenn, ha az alperes, a jogosulti kör azonos és az érvényesített jog lényegileg azonos (melyhez a tényalap lényegi azonossága is szükséges). Ilyen esetben több közérdekű per azért indulhat, mert a törvényalkotó a közérdekű perek megindítására néhány esetben különböző szervezeteknek, jogosultaknak párhuzamosan adott felhatalmazást. Ezt a törvényalkotói döntést nem indokolt peres szabályokkal felülírni (pl. egy olyan szabállyal, hogy az elsőként megkeresett bíróság jár el ilyen ügyekben, a többi pert pedig meg kell szüntetni), hanem a perek egyesítésével mindegyik közérdekű felperesnek meg kell adni a jogot az eljárásra. Ilyen esetben valójában egy közös (perindítási) jogot érvényesítenek a felperesek, ezért egyesítés esetén egységes pertársaságot fognak képezni.

Az egyesítést a kizárólagosan illetékes, ennek hiányában az általános illetékességű bíróság rendelheti el. Hatáskör tekintetében nem lehetnek különbözőek ezek a perek, mert a főszabály szerint a törvényszék hatáskörébe tartoznak ezek az ügyek is.

Az 577. és 578. §-hoz

Marasztalási kereset esetén teljesítésre a jogosultak irányában kell kötelezni alperest, így válik lehetségessé a jogosultak javára történő végrehajtás alperes önkéntes teljesítése hiányában. A végrehajtással kapcsolatos kérdéseket egységesen célszerű szabályozni, a tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. törvény 92. § (7) bekezdésében meghatározott eljárás mintájára.

A perköltség tekintetében viszont felperest kell jogosítani, illetve kötelezni, mert a költségek nála merültek fel, illetve a kockázatot neki kell viselnie, mivel a jogosultak felhatalmazása nélkül indította a közérdekű pert.

A Javaslat külön szabályozza azt a kérdést, hogy a közérdekű perben hozott ítélet mikor képezi akadályát a jogosultak egyedi perindításának. A hatályos szabályozás jellemzően úgy rendezi ezt a problémát, hogy kimondja, a közérdekű keresetindítás az egyedi igényérvényesítés lehetőségét nem korlátozza. Ez a megoldás a jogosultak rendelkezési jogának tiszteletben tartásán alapszik. Ugyanakkor nem szolgálja kellőképpen a következő igényeket: egyfelől alperesnek méltánylandó érdeke az, hogy az adott jogvita véglegesen

záruljon le, vagyis ugyanazon kérdésben ne lehessen ismételten jogvitát kezdeményezni; másrészt az igazságszolgáltatásnak is az az érdeke, hogy adott ügy a lehető legkevesebb erőforrást kössön le.

A Javaslat ezeket az igényeket igyekszik egyszerre kiszolgálni. Így megmarad az egyedi keresetindítás lehetősége, de ehhez a jogosultnak egy egyszerű nyilatkozatot kell tennie. Így a jogerőhatás alól csak azokat a jogosultakat vonja ki a Javaslat, akik ezt a kívánságukat kifejezték. Ahhoz viszont, hogy ezt a nyilatkozatukat megtehessék, értesíteni kell őket a jogerős ítéletről. Ennek az értesítésnek a terhét az alperesre indokolt telepíteni, mert egyrészt ő ismeri a jogosultakat (mert pl. regisztrálta a szerződő partnereit, vevőit), másrészt az ő érdeke megtudni azt, hogy számíthat-e még igényérvényesítésre. Mindazonáltal nem kötelező így eljárnia, csak ha ez érdekében áll. A jogosultat pedig nem indokolt rögtönös perindításra kötelezni, erre a rendes elévülési időben marad lehetősége, itt csak annyit kell tennie, hogy jogfenntartással él.

A Javaslat külön szabállyal rendezi a közérdekű perben hozott jogerős ítélet és az azonos tárgyú egyedi perek viszonyát.
Ilyen esetekben az alperes az egyedi per keretében hívja fel nyilatkozattételre a jogosultat, aki dönthet úgy, hogy folytatja az egyedi pert, illetve elfogadhatja magára nézve kötelezőnek a közérdekű perben hozott ítéletet. Utóbbi esetben vagy rögtön el is áll a keresetétől, vagy a bíróság szünteti meg a pert arra tekintettel, hogy a per tárgya ítélt dologgá vált. Külön költségviselési szabályt is ad erre az esetre a Javaslat, ha a közérdekű perrel érdemben pernyertessé vált a jogosult, ugyanis ilyen szabály hiányában felperes elállás/permegszüntetés esetén költségviselő lenne, ha viszont ezt elkerülendő folytatná a pert, az az igazságszolgáltatást terhelné feleslegesen.

A Javaslat e szabályok körében az anyagi jogerő fogalmát használja, melynek definíciója szerint az a lényege, hogy egy adott per elbírálása milyen jellemzőkkel bíró másik per megindítását zárja ki. Vagyis ha a fenti szabályok szerint anyagi jogerőhatás nem keletkezik, az csak annyit jelent, hogy az érintett jogosult egyedi pert is indíthat, viszont az anyagi jogerőhatás hiánya nem akadálya annak, hogy a közérdekű perben hozott ítélet kedvezményeiből részesüljön, ha az ítélet hatály rá kiterjed. A társult perlés esetében ugyanezek a szabályok érvényesülnek.

A Javaslat nem tiltja meg a közérdekű perben az egyezségkötést. Ennek oka az, hogy az egyezségkötés sem érinti jobban a jogosultak rendelkezési jogát, mint maga a közérdekű perindítás (s esetlegesen ennek a közérdekű pernek az elvesztése). Mindegyik esetre az adja a kellő védelmet a jogosultak számára, hogy utólag, az eredmény ismeretében egy egyszerű nyilatkozattal kivonhatják magukat a közérdekű perben hozott ítélet anyagi jogerőhatása alól. Ebből következik viszont, hogy az egyezséget jóváhagyó végzés közlésére és az arra való nyilatkozattételre e § szabályai megfelelően irányadók, mivel a jóváhagyott egyezség ítélet hatályú.

Az 579. §-hoz

A Javaslat azért mondja ki az elévülés megszakadását, mert nem érdeke az igazságszolgáltatásnak, hogy az elévüléstől félve tömegesen megindítsák az egyedi pereket a jogosultak. A Ptk. megfogalmazása a „követelés érvényesítése” fordulatot használja, nem írja elő, hogy a jogosult tegye meg ezt, mégis indokolt lehet az egyértelműsítés. Továbbá, külön elévülési (nyugvási) szabály célszerű arra az esetre, ha a jogosultak élni kívánnak

rendelkezési jogukkal, azaz egyedi pert kívánnak indítani annak ellenére, hogy a közérdekű pert a felperes elveszítette.

Az 580–582. §-hoz

A társult perről szóló fejezet csak az általános szabályoktól való szükségképpeni eltéréseket tartalmazza. Számos esetben az általános szabályok alkalmazása ebben a pertípusban is megfelelő eredményre vezet. Így pl. nincs speciális szabály a hatáskörre, miként a pertárgyérték számításra sem (ugyanis a követelések összeadása levezethető az általános szabályokból is).
Kimondja viszont a Javaslat a kötelező jogi képviseletet, azért, mert ez ebben a speciális pertípusban a járásbíróság előtt is indokolt.
A közérdekű perhez hasonlóan itt is lehetőség van tanács elé utalásra akkor, ha a társult per különös bonyolultsága, vagy kiemelt társadalmi jelentősége ezt indokolja. Hangsúlyozandó, hogy a tanács elé utalásra csak akkor van lehetőség, ha a társult per a törvényszék hatáskörébe tartozik.

A Javaslat szerinti társult per a kollektív igényérvényesítés olyan formája, melyben a jogosultak döntése és kifejezett nyilatkozata képezi annak alapját, hogy az igények együttesen, egyetlen perben legyenek elbírálhatók. A társult per így az ún. opt-in modellt valósítja meg. A társult per Javaslat szerinti modellje a következő meghatározó jegyekkel rendelkezik.
Ebben a modellben a felperesek személyükben ismertek, azonosítottak. Ennek ellenére a társult per lényege, hogy nem a felperesek egyedi igényeinek összességét (mindegyikét), hanem egyetlen, tipikus igényt, azaz egy érvényesített jogot és egy hozzá tartozó tényalapot bírál el a bíróság. Csak így lehet a társult performának hatékonysági előnye az egyedi igények aggregált elbírálásához képest. Ezért a társult per alapvető előkérdése ennek az egyetlen igénynek a megkonstruálása, leírása, másfelől annak igazolása, hogy a felperesek egyedi körülményei alapján az így megkonstruált tipikus igény illik rájuk, azzal valóban rendelkeznek.
A társult per másik hatékonysági előnye abból származik, hogy a jogosultak ugyan mindannyian felperesek a perben, de perbeli jogokat egyedileg, külön-külön nem gyakorolhatnak. Ebből következően viszont a társult per másik fontos szabályozási tárgya annak meghatározása, hogy a csoport nevében ki jár el, illetve a csoport befolyásolhatja-e a pervitelt. A pervitel ellenőrzéséhez kapcsolódó külön kérdés az, hogy a csoport mellett/helyett a bíróság gyakorolhat-e kontrollt a pervitel felett.
A társult per formájának bevezetése azért indokolt a közérdekű perek mellett, mert a jogalkotó a közérdekű perindítást csak bizonyos esetcsoportokban teszi lehetővé. Amíg a közérdekű perben a valódi anyagi jogosult ilyen irányú döntése nélkül indul meg a per (amit jelentős részben az igazol, hogy a per megindítása elsősorban társadalmilag jelentős érdek), addig a társult per a rendelkezési jog teljes fenntartásával valósítja meg a perökonómiai célt. A társult per szabályai akkor is megkönnyítik az egyedi igények összevont, kollektív érvényesítését, amikor a közérdek nem indokolja a közhatalom (pl. ügyész, hatóságok) beavatkozását, viszont az igények nagy száma és hasonlósága miatt a kollektív elbírálás hatékonysági előnyöket nyújt.

Az 583–585. §-hoz

A Javaslat nem teszi lehetővé bármely érvényesített jog tekintetében a társult perlést, csak a fogyasztói szerződésekkel kapcsolatos jogvitákban, illetve a munkaügyi perekben. E szűkítés

indoka az, hogy jellemzően a fogyasztói, munkaügyi jogviták azok, melyekben a kollektív jogérvényesítés által biztosított hatékonysági előnyök nélkül a jogvédelem meghiúsulhatna, mivel egyéni perindításra valószínűleg nem kerülne sor. További korlát, hogy legalább tíz felperes szükséges a társult per megindításához.

A társult per alapfeltétele az elbírálandó igények azonossága (jog– és tényazonosság). Az azonosság jelentése tekintetében a közérdekű perekre vonatkozó indokolás itt is irányadó. Az azonosság egy olyan előkérdés, melyet a bíróságnak a perelőkészítés során külön meg kell vizsgálnia, illetve el kell döntenie. Ha az igények nem azonosak lényegüket tekintve (hiszen a teljes identitás a személyi, illetve szükségképpen ténybeli teljes azonosság hiánya miatt eleve lehetetlen volna, így azt előírni sem lehet), a társult performa nem alkalmazható, az ilyenként indított pert meg kell szüntetni. Ez nem akadályozza viszont azt, hogy a felperesek egyénileg érvényesítsék az igényeiket. A Javaslat az azonos érvényesített jogot reprezentatív jognak nevezi, míg az ezt megalapozó tényeket reprezentatív tényeknek.

A per tárgyát a bíróság által külön végzésben definiált reprezentatív jog fennállása képezi, a reprezentatív tényekre figyelemmel. Ugyanakkor a felperesek egyedileg azonosítottak a keresetlevélben, a bíróság ügydöntő határozata majd őket jogosítja vagy kötelezi. Ezért meg kell teremteni a kapcsolatot az egyedi felperesek és az érvényesített reprezentatív jog között. Ezt a Javaslat összekapcsolásnak nevezi. Az engedély iránti kérelemben a reprezentatív felperesnek elő kell adnia azt, hogy milyen módon képzeli el a reprezentatív jog és az egyedi felperesek összekapcsolását, azaz annak bizonyítását, hogy a megítélt reprezentatív jog az adott egyedi felperest megilleti. Az összekapcsolást (a bizonyítás módját) a bíróságnak vizsgálnia kell, illetve e kérdésben döntést kell hoznia, hogy az ítélete bizonyosságot, egyértelműséget teremtsen a tekintetben, hogy az ítélet alapján kik lesznek teljesítésre jogosultak. Példával élve: az érvényesített reprezentatív jog egy árleszállítási igény az alperesi vállalkozás által 2015-ben kötött szolgáltatási szerződések vonatkozásban, hibás teljesítésre tekintettel. A társult felperesek mindazok a fogyasztók, akik ebben az időszakban az adott szolgáltatásra szerződést kötöttek alperessel. A reprezentatív felperes engedély iránti kérelmében az összekapcsolás igazolásaként (bizonyításaként) ebben az esetben az alperes adott szerződéstípusával 2015-ben szerződő fogyasztók írásbeli szerződésének bemutatását határozhatja meg.

Az összekapcsolás tényleges igazolásának a per során kell megtörténnie. Erre a bíróság határidőt tűz, mely nem lehet rövidebb hatvan napnál. A keresetlevelet a felperesek által kijelölt reprezentatív felperesnek kell előterjesztenie.

A társult per formájában való perléshez a bíróság engedélye szükséges. Az engedély megadásának feltétele az érvényesített jog és az azt megalapozó tények reprezentativitásának igazolása. Ezen túlmenően a Javaslat a bíróságnak jogot ad arra is, hogy célszerűségi alapon mérlegelje a társult per engedélyezését. A mérlegelés során azt kell a bíróságnak vizsgálnia, hogy a társult per az adott formában lebonyolítható-e, azaz nem ütközik-e a per lefolytatása olyan adminisztratív nehézségbe, mely a társult pernek az egyedi perek összességéhez mért hatékonysági előnyét megszüntetné. Az engedély iránti kérelem tárgyában hozott, akár helytadó, akár elutasító végzés ellen a Javaslat külön fellebbezést enged, egyúttal gyorsított döntéshozatalt ír elő a másodfokú bíróság számára. E szabályozás indoka, hogy a per elején dőljön el – később fellebbezéssel már nem támadható módon – jogerősen, hogy a társult perlés törvényi feltételei fennállnak-e.

Az 586. §-hoz

A Javaslat rendhagyó módon szerződési szabályokat iktat a Pp.-be. Ennek oka az, hogy a társult per alappillére a jogosultak (majdani felperesek) konszenzusa, szerződése.
Ez a szerződés atipikus, és szorosan kapcsolódik a Pp. közjogi természetű eljárási szabályaihoz. E szerződés megkötése befolyásolja mind a peres eljárás lefolytatásának módját, mind a perbeli jogok és kötelezettségek gyakorlásának mikéntjét, továbbá tartalmában eljárási típusú rendelkezéseket tartalmaz abban az értelemben, hogy az eljárási jogoknak és kötelezettségeknek a reprezentatív felperes általi gyakorlása hátterét, felhatalmazás-rendszerét teremti meg. Minderre tekintettel nem rendszeridegen és indokolt e szerződési szabályok Javaslatban történő elhelyezése.

A Javaslat írásbeliséghez köti a szerződés létrejöttét és felsorolja azokat a kérdésköröket, melyeket okvetlenül szabályozniuk kell a feleknek ahhoz, hogy a társulás működőképes és méltányos legyen. A három legfontosabb szabályozandó kérdéskör a következő:

- a felek hozzájárulása a társult per előkészítésének, továbbá magának a pernek a költségeihez, mind az előzetes finanszírozásra (előlegezésre), mind az utólagos viselésre kiterjedően,
- a reprezentatív felperes pervitele korlátainak és ellenőrzésének szabályai,
- pernyertesség vagy egyezségkötés esetén a „bevétel”, vagyis a marasztalási összeg felosztása.

Mindhárom téma (költségek, bevételek, eljárás-kontroll) egyaránt a társult per lényegéhez kötődik, mivel az e kérdésekben a felek által kialakított szerződéses szabályok az érintettek magánjogi autonómiájának, illetve perbeli rendelkezési jogának a társult perlési formából következő szükségszerű korlátozásának terjedelmét és módját határozzák meg, illetve e jogok védelmének biztosítékait adhatják.

A Javaslat a felek belső jogviszonyának rendezése tekintetében a felek szerződési szabadságát tiszteletben tartja, és diszpozitív szabályokat sem tartalmaz, annak érdekében, hogy a felek kifejezett megegyezéssel rendezzenek minden lényeges kérdést, azaz maguk alakítsák ki a szerződés kikötéseit. Egyetlen kógens rendelkezést tartalmaz a Javaslat: pernyertesség (egyezségkötés) esetére előírja, hogy a „nyereséget” nem lehet átcsoportosítani a felek között, azt az eredeti követelésük arányában teljesíti számukra alperes.

Nem kógens szabály, mégis a szabályozási kötelezettség előírásával bizonyos védelmet nyújt a Javaslat a feleknek azzal a szabállyal, hogy a szerződésben rendelkezni kell arról, hogy a reprezentatív felperes milyen módon tájékoztatja perviteléről a feleket, illetve hogyan biztosítja a felek tájékozódási lehetőségét, a pervitel ellenőrzését.

A társult per eljárásának egyes szabályai értelemszerű korlátokat képeznek a társult perlési szerződés tartalma tekintetében is, anélkül is, hogy ezt a javaslat kifejezetten előírná. Így például a társult perbe való belépésnek, illetve onnan való kilépésnek korlátai lesznek, amire a szerződésben is célszerű tekintettel kell lenni.

A per bírósága a társult perlési szerződés tartalmát ellenőrzi, a törvényi követelmények teljesítését azzal kényszeríti ki, hogy ha a szerződés nem tartalmazza a törvényben előírt kötelező elemeket, illetve az egyetlen kógens szabállyal ellentétes rendelkezést tartalmaz, akkor a keresetlevelet visszautasítja. E tekintetben hiánypótlásnak nincs helye, mert a társult

perlési szerződés újbóli megkötése (minden érintett részéről való aláírása) valószínűleg nem lenne lehetséges rövid határidőn belül.

Ugyanakkor a szerződés feltételeinek betartását a per bírósága már nem ellenőrzi, vagyis nem kíséri figyelemmel azt, hogy a reprezentatív felperes betartja-e a szerződést. Ez a feladat idegen lenne a per bíróságának szokásos szerepétől, vitás helyzetekben pedig a társult per kereteit szétfeszítené a felperesek és reprezentatív felperes közötti szerződéses jogvita eldöntése. Az sem elhanyagolható szempont, hogy a reprezentatív felperes pervitele helyessége feletti őrködés az alperesben a bíróság elfogultságának látszatát is kelthetné, illetve a bíróságot esetleg arra kényszerítené, hogy a per érdemét illetően álláspontját idő előtt feltárja. A per bírósága ezért nem gyakorolhat kontrollt a reprezentatív felperes pervitele felett, sem a társult perlési szerződés betartatása céljából, sem célszerűségi vagy egyéb szakmai szempontból. Természetesen a jogi képviselő szakmai kamarai kontrollja, ebben az irányban fennálló felelőssége közvetett biztosítékot jelent az érintettek számára a megfelelő pervitelre. (A kamara pl. speciális felelősségbiztosítási szabályokkal erősítheti a társult perek felpereseinek védelmét.) Ez a megközelítés megfelel az általános szabályainknak, melyek alkalmazhatóságán nem változtat az sem, hogy társult perekben esetleg nagyobb számú felperes érdekeinek védelme a tét. A társult perlés egy bizalmi jogviszony, melyben a feleknek kellő gondossággal kell szerződniük.

A felperesek a szerződéses jogaikat tehát az általános szabályok szerint, külön perben érvényesíthetik a reprezentatív felperessel szemben. Ha egy ilyen per a társult per folyamatban léte alatt megindulna, a társult per bírósága erre tekintettel belátása szerint felfüggeszthetné a társult pert, az általános szabályok megfelelő alkalmazásával.

A társult perlési szerződés módosítására csak valamennyi társult tag teljes konszenzusa esetén van mód, melyre – a gyakorlati nehézségek miatt – vélhetően ritkán fog sor kerülni. Emiatt a szerződés megkötése, a rendelkezések kialakítása tekintetében a reprezentatív felperest és jogi képviselőjét igen nagy felelősség terheli.

Az 587–589. §-hoz

Az utólagos belépésre célszerű lehetőséget adni, mivel előfordulhat, hogy a csoport szervezése még nem zárul le a keresetlevél benyújtása előtt. Ugyanakkor a csoport tagjainak kiléte, jogosultságaik sajátosságai befolyásolják a reprezentatív jogok és tények meghatározását, amely a perelőkészítés első lépése, ezért azt nem lehet időkorlát nélkül lehetővé tenni. Ez semmilyen szempontból nem sérti a társult per lehetséges felpereseinek rendelkezési jogát, mivel egyéni perindítási joguk mindenkor fennmarad, a határidő elmulasztásával mindössze attól a kedvezménytől esnek el, hogy társult formában érvényesítsék igényüket. Továbbá a sorozatos belépések adminisztrálása jelentős terhet róna a bíróságra is, hátráltatva az érdemi feladatellátást. Ugyanezen okból írja elő a Javaslat azt is, hogy a belépéseket és kilépéseket egy ízben, összegyűjtve lehet bejelenteni. A kilépések korlátozása szintén nem jár a rendelkezési jog sérelmével, mivel a társult perlési szerződéshez annak a törvényi feltételnek az ismeretében csatlakozik a felperes, hogy kilépési lehetősége egy alkalommal, szűk időhatárban lesz nyitva. A társult perlésben résztvevő személyek pontos körének meghatározása igen jelentős az alperes érdekeinek védelme szempontjából is: az alperes számára mellőzhetetlen, hogy a perbeli kitettségét, a társult perrel járó kockázatokat a per viszonylag korai szakaszában kétséget kizáróan megismerje, és magatartását (így pl. egyezségkötési ajánlatát) ahhoz igazítsa.

Értelemszerűen a belépéshez és kilépéshez szükséges az is, hogy a társult perlési szerződéshez az új felperesek csatlakozzanak, illetve a kilépők azt felmondják. A csatlakozások és kiválások a szerződés eredeti rendelkezéseit – a személyi résztől eltekintve – nem érintik.

A perbelépésről és kilépésről külön végzést hozni nem kell. Megjegyzendő, hogy a kilépést és a belépést nem kötelező lehetővé tenni a társult perlési szerződésben.

Ha a kilépés szabályszerűsége tekintetében vita van a kilépő felperes és a reprezentatív felperes között, e vita csak külön perben bírálható el, a társult per bírósága a reprezentatív felperes nyilatkozatát köteles figyelembe venni. Ha nagyobb számban fordul elő kilépéssel kapcsolatos vita, ez megalapozhatja a társult per felfüggesztését.

Ha a kilépések következtében a felperesek száma 10 alá csökken, az engedély iránti kérelmet el kell utasítani. Mivel az engedélyt megadni csak a keresetlevél benyújtása után leghamarabb 60 napon lehet, nem fordulhat elő, hogy a kilépések miatt az engedélyt vissza kellene vonni, hiszen ezen időpontot követően a kilépés kizárt.

A kilépés és belépés speciális szabályai nem érintik a jogutódlás általános szabályainak érvényesülését, így a peres felek személyében bekövetkező változás általános szabályai szerint – de csak eszerint – az eredeti társult felperesek személye kicserélődhet.

A helyettes reprezentatív felperes intézménye azt a célt szolgálja, hogy ha a reprezentatív felperes kiesik (pl. meghal), legyen olyan, a felperesek által előre kiválasztott személy, aki a pert továbbviszi. Ezért a helyettest már a társult perlési szerződésben ki kell jelölni, és a keresetlevélben is fel kell tüntetni. Ha a reprezentatív felperes jogi személy, jogutódlással való megszűnése esetén nem a jogutódja jár el, hanem a helyettes, mivel ő az, akiben a felperesek előre megegyeztek.

A társult perlési szerződés tartalmának ismerete az alperes perviteléhez nem szükséges, viszont olyan információkat tartalmazhat (pl. egyezségkötés összeghatára), melynek alperes általi megismerése felperesek érdekeit sértené.

A társult per csak úgy működőképes, ha kizárólag egy felperes gyakorolja a felpereseket megillető eljárási jogokat. Ennek érdekében indokolt, hogy a harmadik személyek irányában tett cselekmények hatálya ne legyen megkérdőjelezhető. A társult perlési szerződésben tett bármilyen megkötés nem írhatja felül azt az eljárási szabályt, amely szerint a társult per reprezentatív felperesének cselekményei – önmagában e pozíciójánál fogva – teljes hatályúak. E hatályt nem rontja le a társult perlési szerződés szabályainak sérelme sem, csakúgy, mint a jogi képviselőnek a megbízója érdekeit sértő perbeli cselekménye sem lesz ezen anyagi jogi jogsértés miatt a perben hatálytalan. Ez a per dinamikájának fenntartása miatt elengedhetetlenül szükséges, úgy az általános szabályban, mint jelen pertípus szabályai körében is.

Továbbá azt is ki kell mondani, hogy a felperesi perbeli jogok egységesek, és csak egységesen gyakorolhatók, tehát pl. a reprezentatív felperes nem módosíthatja a keresetét csak egyes felperesek vonatkozásában, vagy nem fellebbezhet csak egyes felperesek nevében.

Az 590. §-hoz

Ahogy a társult perlési forma kötelező előfeltétele, hogy a felperesek reprezentatív jogot érvényesítsenek reprezentatív tények alapján, vagyis hogy lényegileg azonos igényüket uniformizálják, úgy a bíróságnak is erről a reprezentatív jogról kell döntenie. Ez viszont nem zárja ki, hogy a per központi kérdése szempontjából nem létfontosságú kérdésekben az azonosság ne legyen teljes, másképpen, a társult per felpereseinek igénye tekintetében apróbb, az ügy lényegét nem érintő kivételek, mint pl. összegszerű eltérések a marasztalásban, fennmaradhatnak. Önmagában tehát nem zárja ki a társult per formájában való igényérvényesítést pl. az, ha az érvényesített jog vételár visszakövetelése, de a vételár nem teljesen azonos minden felperes esetében, pl. tartozékok különbözősége miatt, vagy mert az alperes időközben egyszer árat emelt. Ilyen esetekben azonban a reprezentativitás, az érintettség és az összekapcsolás (igazolási mód) előadása vonatkozásában a reprezentatív felperesnek alcsoportokat kell képeznie. Ennek a feldarabolásnak korlátját képezi azonban az, hogy végeredményben nem válhat egyedi bizonyítási eljárásokká az összekapcsolás tényleges igazolásának lefolytatása az egyes felperesek vonatkozásban.

A Javaslat a perköltséget kiemeli az (1) bekezdés főszabálya alól és a reprezentatív felperest kötelezi, illetve jogosítja a perköltség tekintetében, mivel ő végzi a perbeli cselekményeket és viseli az ezzel járó kockázatokat. A szabály az alperes érdekét is szolgálja, mivel világossá teszi a reprezentatív felperes felelősségét a pervesztesség esetére.

A társult perben marasztalás esetén nincs lehetőség arra, hogy alperes egy közös számlára teljesítsen, amelyet a reprezentatív felperes oszt el a perbeli érdekeltség arányában. Ellenkező megoldás egyszerűsítené a bíróság és alperes dolgát, továbbá segítené a reprezentatív felperes megítélt perköltségben meg nem térülő költségeinek és díjának behajtását, de a visszaélést is könnyítené. Ezért, ti. a visszaélési lehetőségek kizárása érdekében a jogalkotó azt a megoldást választotta, hogy a bíróság a társult perben is megszemélyesíti a jogosultakat a pervesztes alperes marasztalása esetén és a határozottság követelményének megfelelően a marasztalási összeget is személyekre lebontva határozza meg. Ennek természetesen előfeltétele, hogy a keresetlevél is kellően határozott legyen – így a társult perben a bíróságnak nem szabad a társult perlés feltételei vizsgálatának rovására a keresetlevél általános kellékeinek vizsgálatát, így különösen a határozottsági követelmény meglétének vizsgálatát elmulasztania. Egyebekben ez a megoldás teszi azt is lehetővé, hogy a társult per felperesei az alperes marasztalása esetén közvetlenül kezdeményezzenek végrehajtást.

Az 591. §-hoz

Mivel nincs olyan szabály, hogy egy ügyben (azaz azonos alperes ellen, ugyanazon típusú jog érvényesítése iránt) csak egy társult pert lehetne indítani, előfordulhat, hogy a felperesek különböző csoportokba szerveződve lényegében azonos tárgyú pert indítanak ugyanazon alperes ellen, mely perek alapvetően a felperesek személyében különbözőek (illetve kereset tartalma is lehet más), de az elbírálandó jog- és ténykérdések alapvetően azonosak. Ennek ellenére nem indokolt az ilyen pereket egymásra tekintettel felfüggeszteni, illetve egyesíteni, mivel a külön pert indító (és eltérő reprezentatív felperest és ügyvédet választó) felperesi csoportok felpereseinek rendelkezési jogát így lehet tiszteletben tartani. E társult perek anyagi jogerőhatást sem gyakorolhatnak egymásra. Ez a jogerő általános szabályaiból is következik (nincs félazonosság), mégis felmerülhetne ezzel ellentétes megoldás is, tekintve a társult pernek a konkrét felperesektől elszakított, elvonatkoztatott jellegére. Ezért a Javaslat az

egyértelműség kedvéért ezt a szabályt megerősíti. Ugyanez a helyzet a társult per és az egyedi perek viszonyában.

Speciálisabb a helyzet a közérdekű perek vonatkozásában. A közérdekű perek ugyanis „anonim" perek abban az értelemben, hogy az egyedi jogosultak személye nem ismert, ők nem felperesei az adott közérdekű pernek. Így ezek a közérdekű perek az absztrakt jog- és ténykérdésekre lecsupaszítottak, melyből következhetne, hogy ezeknek a jog- és ténykérdéseknek az eldöntése irányadó lehetne más perekre is, vagyis elsőbbséget (és akár felsőbbséget) lehetne biztosítani a közérdekű pereknek. Ennek azonban ismét a rendelkezési jog tiszteletben tartása képezi az akadályát: ha a felperesek az egyedi vagy társult per megindítása mellett döntöttek, vagyis aktívan felléptek a jogaik érvényesítése érdekében, nem lehet kötelezővé tenni rájuk nézve annak a pernek az eredményét, melyet jóváhagyásuk nélkül mások indítottak. Ugyanakkor a reprezentatív felperes kérelmére a társult per felfüggeszthető egy azonos tárgyú közérdekű perre tekintettel. Továbbá, a közérdekű perek szabályai rendezik azt, hogy azonos tárgy esetén a társult per felperesei (a reprezentatív felperes útján) miként fogadhatják el magukra nézve kötelezőnek a közérdekű perben hozott ítéletet.

Az 592. §-hoz

A Javaslat tartalmazza a polgári per egyes, nemzetközi vonatkozású kapcsolódásait szabályozó rendelkezéseket.
A Javaslat ugyanakkor csak azokat az ún. nemzetközi polgári eljárásjogi szabályokat rögzíti, amelyek a polgári perben alkalmazandóak. Emellett számos olyan szabály létezik, ideértve a nemzetközi polgári jogsegélyt is, amelynek címzettjei nem kizárólag a polgári perben eljáró bíróságok lehetnek, hanem más polgári ügyekben eljáró hatóságok, pl. gyámhatóság. További indok, hogy e hatóságok tipikusan nemperes eljárások keretében járnak el. Indokolt ezért, hogy a kiterjedtebb nemzetközi polgári eljárásjogi szabályokat a nemzetközi magánjogról szóló törvény szabályozza, amelynek hatálya nemcsak a bíróságokra terjed ki.
A Javaslat Kilencedik része a nemzetközi polgári eljárásjog forrásainak – az európai uniós aktusoknak és a nemzetközi szerződéseknek – a belső joghoz való illeszkedését kívánja biztosítani a fent jelzett keretek között.
Jelen szakasz kiemeli, hogy a rész rendelkezései szubszidiárius hatályúak: azok csak akkor alkalmazandóak, amennyiben nemzetközi szerződés vagy az Európai Unió kötelező jogi aktusa eltérően nem rendelkezik. A nemzetközi szerződések illetve uniós aktusok normái ennek megfelelően elsőbbséget élveznek a belső jog nemzetközi vonatkozású eljárási szabályaival szemben.
Az igazságügyi együttműködés körében elfogadott uniós aktusok többnyire tartalmaznak rendelkezést a tagállamok között hatályban lévő, ugyanolyan kérdéskört szabályozó nemzetközi szerződésekhez fűződő kapcsolatukról, és jó néhány többoldalú nemzetközi szerződés is tartalmaz ilyen rendelkezéseket.

Az 593. és 594. §-hoz

Ahhoz, hogy a külföldi közokirat bizonyító erejét a kiállítás helye szerinti ország jogával összhangban (és a hazai közrendbe nem ütközően) megőrizze, a nemzetközi okiratforgalomban rendszerint szükség van bizonyos garanciális követelményekre. Ilyen követelmény a diplomáciai felülhitelesítés, amellyel a kiállítás helye szerinti illetékes magyar külképviseleti hatóság a magyarországi felhasználásra szánt közokiraton állam a magyar bíróságok és más hatóságok felé záradék formájában lényegében azt tanúsítja, hogy a közokirat kiállítója, hivatali ügykörében eljárva, állította azt ki. A magyar külképviseleti

hatóság általi felülhitelesítésre rendszerint nem közvetlenül, hanem egy a kiállítás helye szerinti állam belső joga által szabályozott ún. hitelesítési láncolat eredményeként kerül sor, amelynek végén a kiállítás helye szerinti állam külügyminisztériuma áll; a magyar külképviseleti hatóság általi felülhitelesítés rendszerint e szerv bélyegzőlenyomatának és a részéről aláírásra jogosult tisztviselő aláírásának valódiságát tanúsítja.

A Javaslat a jelenlegi szabályozással (Pp. 195. § (8) bekezdés) tartalmilag megegyezően fenntartja a külföldön kiállított közokirat vonatkozásában a felülhitelesítési kötelezettséget.
Számos külföldi állam vonatkozásában van hatályban olyan nemzetközi szerződés, amely szükségtelenné teszi a közokiratok határokon átnyúló felhasználása esetén a külképviseleti hatóság általi diplomáciai felülhitelesítést. Erre utal a Javaslat a nemzetközi szerződések eltérő rendelkezéseire. Szemben azonban a Pp. 195. § (8) bekezdése második mondatával a javasolt megfogalmazás egyértelművé teszi, hogy nemzetközi szerződés léte még nem feltétlenül azt jelenti, hogy a külföldi közokirattal kapcsolatban semmiféle további hitelesítési követelményre ne lenne szükség. Léteznek ui. nemzetközi szerződések, amelyek a közokiratok határokon átnyúló felülhitelesítésének rendjére a diplomáciai felülhitelesítésnél egyszerűbb szabályokat írnak elő, ám megkívánnak a más szerződő államban felhasználni kívánt közokiratra bizonyos hitelesítési követelményt. Ennek legismertebb példája a nemzetközi okiratforgalomban ma is széles körben alkalmazott 1961. évi Hágai Egyezmény, amelynek 3. cikke szerint a más szerződő államban felhasználni kívánt közokiratot a kiállító állam megfelelő hatóságának az Egyezmény mellékletében meghatározott, „Apostille" megnevezésű egységes mintájú nemzetközi hitelesítési tanúsítvánnyal kell ellátni.

A Javaslat a külföldön kiállított magánokiratok belföldi eljárásban történő felhasználásával kapcsolatos rendelkezést tartalmaz. A Javaslat annyiban tér el a jelenleg hatályos szabályozástól, hogy – a külföldi közokiratokhoz hasonlóan – hivatkozik nemzetközi szerződések eltérő rendelkezéseire. A nemzetközi szerződésekre történő utalás hiánya jelenleg is fogyatékossága a Pp 198. § *b)* pontjának, hiszen léteznek nemzetközi szerződések, amelyek nemcsak a közokiratok, hanem a bíróság, hatóság vagy közhitelességgel felruházott személy által ügykörében hitelesített magánokiratok esetében is mentességet adnak a diplomáciai felülhitelesítés alól (pl. a kétoldalú jogsegélyszerződéseink nagy része), sőt a Hágai Egyezmény 1. cikk *d)* pontja is a saját hatálya alá vonja a hitelesített magánokiratokat.

Az 595. és 596. §-hoz

A Plósz-féle Pp.-ben már szereplő szabály megalkotásának az indoka a mai viszonyok között is fennáll. A perbe kényszerített alperes, a per miatt bekövetkezett vagyoncsökkenése megtérítéséhez fűződő jogát sajátosan kell védeni akkor, ha feltételezhető, hogy a perköltség behajtása a felperes személyében rejlő objektív körülmények miatt nehézségekbe ütközhet.
A Javaslat alapvetően átveszi a hatályos Pp. vonatkozó szabályait. Az újraszabályozásánál azonban a perköltség-biztosíték jellegénél fogva tekintetbe veszi az Európai Unió Bíróságának a gyakorlatát is. Ennek megfelelően a perköltség-biztosítékadás feltételeinél nem az állampolgárságnak, hanem az állandó lakóhelynek (székhelynek) illetve a tartózkodási helynek tulajdonít döntő jelentőséget. A biztosítékadásra nem köteles felperes lakóhelyét nem Magyarországhoz köti, hanem az Európai Unió tagállamaihoz és a könnyített végrehajtás szempontjából velük egy tekintet alá eső országokhoz. A Javaslat ezzel a perköltség-biztosíték szabályai között helyezi el a hatályos Pp. 85. § (5) bekezdését.
A Javaslat két új kivételszabályt is rögzít. Nem állnak fenn ugyanis a biztosítékadás indokai akkor, ha a felperesnek elegendő, ellenőrizhető és könnyen végrehajtás alá vonható vagyona

van és az alperes esetében akkor sem, ha a perben maga is keresetet indít a felperessel szemben.
A Javaslat ezeken túl rendelkezik a kérelem előterjesztésének a határidejéről és a hatályos szabályokkal ellentétben csak a biztosíték teljes vagy részbeni visszafizetését elrendelő határozat ellen enged fellebbezési jogot, ugyanis a biztosíték adásra kötelező végzés a biztosítékadás elmulasztása következményeként meghozott permegszüntető végzés elleni fellebbezésben sérelmezhető.

Az 597. §-hoz

A Javaslat lényegében fenntartja a hatályos Pp. 2004. május 1. napjával módosított szabályait. A külföldi felek között a költségkedvezmények igénybevétele szempontjából a határon átnyúló vonatkozású jogviták esetén az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférés megkönnyítése érdekében az ilyen ügyekben alkalmazandó költségmentességre vonatkozó közös minimumszabályok megállapításáról szóló 2003/8/EK tanácsi irányelvnek való megfelelés miatt tesz különbséget. Az irányelvvel érintett személyi kör a magyar állampolgárságú felekkel egyenlő elbánásban részesül, míg az egyéb külföldi fél részére személyes költségmentesség vagy személyes költségfeljegyzési jog csak nemzetközi szerződés alapján engedélyezhető.

Az 598–602. §-hoz

Több tényező is alátámasztja a Javaslatban rögzített, az eljárások koncentrációját szolgáló hatásköri, illetékességi szabály megfogalmazását.
Ezen jogviták száma a tagállamok eddigi tapasztalatai alapján rendkívül alacsony, ezért célszerű, hogy az a kisszámú ügy ne szétszóródva jelenjen meg az egyes járásbíróságokon, hanem koncentrálódjon. A bírónak ebben az eljárásban együtt kell alkalmaznia a 861/2007/EK rendeletet és a magyar jogszabályokat (ld. rendelet 19. cikke), ami szintén sajátos ügykezelést és ügymenetet igényel, és az ügyek kevesebb számú bíróságra történő koncentrálását indokolja.

A Javaslat rögzíti, hogy amennyiben a fél olyan követelést érvényesít kis értékű követelésként, amely kizárt a rendelet 2. cikk (1)-(2) bekezdései alapján, pl. közigazgatási jogkörben okozott kár megtérítése iránti, vagy személyiségi jog megsértése miatt sérelemdíj iránti igényt érvényesít; a keresetet az általános szabályok szerint kell elbírálni.

Ebben az eljárásban, a koncentrált hatásköri szabályok egyben kizárólagos illetékességet hoznak létre, ezt rögzíti a Javaslat.

Az eljárás megindításával összefüggésben a rendelet tartalmazza, hogy a felperes a kis értékű követelések európai eljárását a rendelet I. sz. mellékletben meghatározott egységesített „A” keresetlevél kitöltésével, és annak a hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bírósághoz történő közvetlen – postai úton, illetve bármilyen egyéb, az eljárás megindításának helye szerinti tagállam által elfogadott kommunikációs eszközzel, például faxon, e-mailben, vagy más elektronikus technológia alkalmazásának igénybevételével indítja meg.

A rendelet szabályaiból következik, hogy a keresetet csak írásban lehet előterjeszteni, de a járásbírósági hatáskörbe tartozó ügyekben a Javaslat általános jelleggel lehetővé teszi, hogy a jogi képviselő nélkül eljáró fél a keresetlevelet a lakóhelye, munkahelye szerint illetékes, vagy a perre illetékes járásbíróságnál szóban is előterjessze, amit a bíróság az erre

rendszeresített formanyomtatványon rögzít. Ezt a Javaslat oly módon biztosítja a felperes számára, hogy a rendelet 11. cikke szerint keresetét a perre illetékes járásbíróságon szóban is előadhatja, ahol azt az „A” jelű formanyomtatványon rögzítik. Ez a szabályozás összhangban van a rendelet 11. cikkével, mely előírja a kitöltéshez nyújtandó tagállami segítséget.

Ha a viszontkereset meghaladja a rendelet 2. cikkében foglalt összeghatárt, a bíróság azon tagállam eljárási jogának megfelelően tárgyalja az ügyet, amely tagállamban az eljárást lefolytatják. Ez az összeghatár a rendeletnek az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2015/2421 rendeletével (2015. december 16.) történt módosítást követően, a rendelet 2. cikk (1) bekezdése alapján 5000 Euró.

A rendelet felülvizsgálata során az egyik kritikus pont a fordítások magas költsége volt. Ezért írja elő a Javaslat – összhangban a rendelet 6. cikk (2) bekezdésével –, hogy a bíróság a féltől csak akkor kérheti az okirat hiteles fordítását, ha enélkül a tényállás nem lenne felderíthető. A Javaslat ezzel a megoldással főszabály szerint elegendőnek tekinti az okiratok egyszerű fordítását, ami összhangban van a Javaslat általános szabályaival.

A rendelet lehetővé tesz egy speciális jogorvoslatot előterjesztését felülvizsgálat elnevezéssel, amelyet azonban el kell határolni a Javaslat VI. részében szabályozott rendkívüli jogorvoslati eljárástól, a felülvizsgálattól. A Javaslat ugyanakkor nem változtathat a rendelet szerinti jogintézmény elnevezésén, mert annak hivatalos magyar fordítása ezt a terminológiát használja az perorvoslati eljárásra. A perorvoslat célja a tisztességes eljárás egyik legfontosabb elemének, a védekezéshez való jog gyakorlásának hiánya miatt az eljárás felülvizsgálatának biztosítása.
Több megoldás is elképzelhető arra vonatkozóan, hogy melyik bíróság, milyen eljárási szabályok szerint folytassa le a rendelet szerinti felülvizsgálati eljárást. Az okok közül az első esetkör a keresetlevél kézbesítését, illetve a tárgyalásra szóló idézést támadja, míg a második esetkör előre nem látható, elháríthatatlan körülményekre hivatkozik. Csak az alperes élhet ezzel a jogorvoslattal, és az eredménye minden esetben az ítélet semmissége lesz, ha a felülvizsgálati ok fennállása megállapítást nyer.
Ennek következménye, hogy az eljárást újból le kell folytatni, és új ítéletet kell hozni. A Javaslat –hasonlóan az Fmhtv. 59. § (7) bekezdésében szabályozott megoldáshoz a Javaslatnak a mulasztás igazolására vonatkozó szabályait rendeli megfelelően alkalmazni.

A 603. §-hoz

A Javaslat a hatályos Pp. 323. §-ával lényegében azonos tartalommal rendezi az európai fizetési meghagyásos eljárást követő per (tehát az ellentmondás folytán perré alakult eljárás és az elutasítást követően indított per) kapcsolódó szabályait, melyek a nemzeti fizetési meghagyásos eljárást követő per szabályaira utalnak vissza a szükséges terminológiai pontosításokkal.

A 604. §-hoz

A Javaslat az elektronikus kapcsolattartás szabályairól külön részben – „Az elektronikus technológiák és eszközök alkalmazása” című Kilencedik Részben, ezen belül pedig „Az elektronikus kapcsolattartás” című fejezetben – rendelkezik.

A Javaslat az egyes jogintézmények tekintetében nem kíván külön eljárásrendet bevezetni attól függően, hogy a kapcsolattartás papír alapon avagy elektronikus úton történik-e egy

adott eljárásban. Erre figyelemmel az elektronikus kapcsolattartás szabályait is tartalmazó külön fejezetben kizárólag azok az előírások jelennek meg, amelyek az elektronikus kapcsolattartás sajátossága folytán az általános szabályoktól eltérő rendezést igényelnek. Ezt a célt juttatja kifejezésre a Javaslat azon előírása, mely szerint elektronikus kapcsolattartás esetén a Javaslat rendelkezéseit a fejezetben foglalt eltérésekkel kell alkalmazni.

A 605. §-hoz

A Javaslat átveszi a hatályos Pp. szabályozását – amely megfelel az elektronikus ügyintézés és a bizalmi szolgáltatások általános szabályairól 2015. évi CCXXII. törvénynek (a továbbiakban: E-ügyintézési tv.) is –, mely szerint nem minden fél számára kötelező az elektronikus kapcsolattartás. Az a fél vagy képviselője, aki nem köteles az elektronikus kapcsolattartásra, bármely perben, a per bármely szakaszában választhatja a kapcsolattartás elektronikus formáját. Abban az esetben, ha az elektronikus kapcsolattartást vállalta a fél, illetve a képviselője, a továbbiakban már köteles elektronikus úton kapcsolatot tartani a bírósággal. Tekintettel arra, hogy lesznek olyan felek, akik nem vállalják az elektronikus kapcsolattartást, a Javaslat a bíróság kötelezettségévé teszi azon iratok digitalizálását, amelyeket az elektronikus kapcsolattartásra nem köteles, illetve az elektronikus kapcsolattartást nem választó fél nyújt be a bírósághoz. A Javaslat arra az esetre is rögzít előírást, ha a fél az eljárásban ugyan jogi képviselővel vagy elektronikus kapcsolattartást vállaló egyéb képviselővel jár el, de a bírósági iratot az elektronikus kapcsolattartást nem vállaló fél számára kell kézbesíteni. Ekkor papír alapú a kézbesítés, de a bíróság a felet tájékoztatja arról, hogy a bírósággal a kapcsolatot elektronikus úton is tarthatja.

A 606. és 607. §-hoz

A fél az elektronikus kommunikáció választása esetén a továbbiakban már köteles az elektronikus kapcsolattartásra, tekintettel arra, hogy a papír alapú és az elektronikus kommunikáció váltogatása a pervitelt elnehezítené, és követhetetlenné válna, hogy a bíróság a per adott szakaszában éppen melyik kapcsolattartási módon kézbesíthet joghatályosan a fél számára. Ugyanakkor az elektronikus kapcsolattartás választása esetén a Javaslat, a hatályos Pp. szabályozásával megegyezően, lehetőséget biztosít arra, hogy a fél indokolt esetben – ha a körülményeiben olyan változás következett be, amely miatt az elektronikus úton történő kapcsolattartás a továbbiakban számára aránytalan megterhelést jelentene – visszatérhessen a papír alapú kapcsolattartásra.

Az elektronikus kapcsolattartásra nem köteles fél esetében az elektronikus kapcsolattartás vállalása csak a saját személyére vonatkozik és a jogutódjára nem, figyelemmel arra, hogy a jogutódnak a körülményei, amelyek az elektronikus kapcsolattartás vállalhatóságát befolyásolják, eltérőek lehetnek a jogelőd körülményeitől. A Javaslat szerint a jogutódra az sem lesz kihatással, ha a jogelőd kérelme alapján már sor került a papír alapú kézbesítésre való visszatérésre. Ha a jogutód vállalja az elektronikus kapcsolattartást, majd a papír alapú kézbesítésre való áttérés iránti kérelmet terjeszt elő, a jogelőd korábbi ilyen kérelmét az elbírálás során nem kell figyelembe venni. Ennek az előírásnak az ad jelentőséget, hogy egyébként a Javaslat szerint a papír alapú kapcsolattartásra való áttérés iránti kérelem elutasítása esetén azonos okból ismételten áttérés iránti kérelmet nem lehet benyújtani, az ennek ellenére benyújtott áttérés iránti kérelmet a bíróság visszautasítja.

A 608. §-hoz

A Javaslat rögzíti, hogy annak a számára kötelező az elektronikus kapcsolattartás, akinek esetében ezt az E-ügyintézési tv. előírja, indokolt ugyanis, hogy a polgári peres eljárás tekintetében is azok a személyek legyenek kötelesek az elektronikus kapcsolattartásra, akik az egyéb eljárásokban is kötelesek erre. Az elektronikus kapcsolattartásra köteles személy számára minden peres eljárásban, az eljárás minden szakaszában kötelező az elektronikus út alkalmazása.

Tekintettel arra, hogy a jogi képviselő köteles az elektronikus kapcsolattartásra, a Javaslat rögzíti, hogy a kötelező elektronikus kapcsolattartás tekintetében az minősül jogi képviselőnek, akit a Javaslat a kötelező jogi képviseletre vonatkozó szabályozás körében jogi képviselőnek tekint.

A 609. és 610. §-hoz

A Javaslat szerint – összhangban az E-ügyintézési tv.-el – azok az igazságügyi szakértők (az igazságügyi szakértői névjegyzékben szereplő igazságügyi szakértők, valamint az igazságügyi szakértői névjegyzékben nem szereplő, szakértői tevékenységre külön jogszabályban feljogosított állami szervek, intézmények, szervezetek), akik az E-ügyintézési tv. szerint kötelesek az elektronikus kapcsolattartásra, a bírósággal is elektronikusan kell, hogy érintkezzenek. Azon igazságügyi szakértők esetében, akik az E-ügyintézési tv. alapján az elektronikus kapcsolattartásra nem kötelesek, választható elektronikus kapcsolattartást szabályoz a Javaslat.

A bíróságok egymással, továbbá a közigazgatási szervekkel és más hatóságokkal ugyanakkor kizárólag elektronikus úton tarthatják a kapcsolatot.

Mind az elektronikus kapcsolattartásra köteles szakértők esetében, mind a bíróságok egymás közötti, illetve egyéb szervekkel történő kapcsolattartása esetében csak kivételesen, a Javaslatban meghatározott ok alapján kerülhet sor az iratok papír alapú benyújtására.

A 611. §-hoz

Az elektronikus kapcsolattartás a képviselet tekintetében igényel néhány kiegészítő rendelkezést a képviseletre vonatkozó általános előírások mellett. Az Általános rendelkezések szerint a meghatalmazott köteles eredeti meghatalmazását vagy annak hitelesített másolatát első beadványához mellékelni, vagy ha erre előbb kerül sor, az első bírósági jelentkezése alkalmával az iratokhoz csatolni. Figyelemmel arra, hogy elektronikus kapcsolattartás esetén a meghatalmazást is elektronikus úton kell előterjeszteni, a Javaslat rendelkezik arról, hogy a meghatalmazást, ha papír alapon jött létre, akkor digitalizált formában kell csatolni. Ha a bíróságnak alapos kétsége merül fel a digitalizált meghatalmazással kapcsolatosan, úgy – a papír alapú meghatalmazással való egyezőség megállapításának érdekében – az eredeti, papír alapú meghatalmazás csatolására hívja fel a képviselőt.

A Javaslat az Általános rendelkezések között rögzíti az E-ügyintézési tv.-el összhangban, hogy nem kérhető a féltől a képviselő meghatalmazása, ha az az E-ügyintézési tv. szerinti rendelkezési nyilvántartásban – az elfogadására vonatkozó nyilatkozattal együtt – szerepel. Az elektronikus kapcsolattartás esetén is érvényesül továbbá az az általános előírás is, hogy

ha a meghatalmazás rendelkezési nyilvántartásba vételére vagy a rendelkezési nyilvántartásba vett meghatalmazás módosítására a per folyamatban léte alatt kerül sor, e jognyilatkozatok a bírósággal szemben a bíróságnak való bejelentéstől, az ellenféllel szemben pedig a vele való közléstől hatályosak.

A Javaslat biztosítja, hogy a saját személyében elektronikus útra nem köteles fél a jogi képviselet visszavonására vonatkozó nyilatkozatát papír alapon nyújtsa be. Ezzel egyidejűleg a félnek nyilatkoznia kell arról is, hogy a továbbiakban jogi képviselő igénybevételével vagy jogi képviselő nélkül jár-e el. Ha jogi képviselővel jár el a továbbiakban a fél, úgy csatolnia kell az új jogi képviselő meghatalmazását is.

A 612. §-hoz

A Javaslat rögzíti, hogy ha a perben a kapcsolattartás elektronikus úton történik, a határidő elmulasztásának következményeit nem lehet alkalmazni, ha a bírósághoz intézett beadványt legkésőbb a határidő utolsó napján elektronikus úton az informatikai követelményeknek megfelelően előterjesztik. E rendelkezés indoka a következő. A Javaslat az Általános rendelkezések között előírja, hogy a határidő az utolsó nap végével jár le, a bírósághoz intézett beadvány előterjesztésére és a bíróság előtt teljesítendő cselekményre megállapított határidő azonban már a hivatali idő végével lejár. A Javaslat – szintén az Általános rendelkezések között – ugyanakkor előírja, hogy a határidő elmulasztásának következményeit nem lehet alkalmazni, ha a bírósághoz intézett beadványt legkésőbb a határidő utolsó napján ajánlott küldeményként postára adták. Az e szabálynak megfelelő rendelkezést az elektronikus kapcsolattartás esetén is indokolt rögzíteni, hiszen az elektronikus kapcsolattartás eszközei nemcsak a bírósági hivatali időben állnak rendelkezésre. Egyebekben az külön jogszabályban kerül rögzítésre, hogy az elektronikus úton előterjesztett beadványok benyújtásáról a felek milyen igazolásokat kapnak és mely igazolásban rögzített időpontban tekintendő a beadvány benyújtottnak.

A 613. §-hoz

Az állampolgárok, szervezetek a szerződéses jogviszonyaikban jelenleg még többségében papír alapon járnak el. Ebből következően a bíróság elé kerülő jogvitákban is többségében a felek papír alapú okiratokat tudnak megjelölni bizonyítási eszközként. Erre az esetre rögzíti a Javaslat egyértelműen, hogy kinek a feladata az okirat digitalizálása, illetve a papír alapú okirat megőrzése.

Azt is rögzíti a Javaslat, hogy abban az esetben, ha a bírósághoz papír alapon kerül benyújtásra az okirat – mert pl. a fél nem köteles az elektronikus kapcsolattartásra –, azt a bíróság digitalizálja, amire legfeljebb öt munkanap áll rendelkezésére.

A Javaslat meghatározza azokat az eseteket is, amikor a kötelező elektronikus kapcsolattartás ellenére, kivételesen benyújtható az okirat papír alapon.

A 614. §.hoz

Elektronikus kapcsolattartás esetén az illeték lerovásáról a bíróság nem értesül a keresetlevél átvételével egyidejűleg, ellentétben azzal az esettel, amikor az illetéket a fél illetékbélyeg formájában rója le. Erre tekintettel a Javaslat rögzíti, hogy az illetékhiány esetére előírt jogkövetkezmények alkalmazása – a keresetlevél visszautasítása, illetve az egyéb beadvány

visszautasítása – legkorábban csak a beadvány érkeztetését követő három munkanap letelte után lehetséges.

Ha az elektronikus úton kapcsolatot tartó a kézbesítési rendszer azon szolgáltatása tekintetében nem kötött szolgáltatási szerződést vagy azt megszüntette, melyen keresztül részére a bírósági iratokat kézbesíthetik, ezzel nem tesz eleget annak a törvényi kötelezettségének, mely szerint a bírósággal elektronikus úton kell a kapcsolatot tartania. A fenti mulasztás következménye, hogy a bíróság nem tudja a fél számára az iratokat elektronikus úton megküldeni. E mulasztás szankciójaként a Javaslat pénzbírság kiszabását írja elő.

A Javaslat néhány esetben lehetővé teszi, hogy a bíróság a fél elektronikus levélcímére továbbítson iratot. Ezek az irattovábbítások kizárólag plusz tájékoztatásul szolgálnak a fél számára, azonban azokhoz jogkövetkezmények nem fűződnek, ezért fogadható el az elektronikus levélcímre továbbítás. Az elektronikus levélcímre továbbítás azonban nem minősül elektronikus úton történő kézbesítésnek a bíróság részéről, továbbá a fél részéről sem minősül elektronikus kapcsolattartási módnak az elektronikus levélcímről történő beadvány-benyújtás.

A 615. és 616. §-hoz

A Javaslat a bíróságok és az Országos Bírósági Hivatal számára adatkezelési jogosultságot ad, figyelemmel arra, hogy az elektronikus kapcsolattartás biztosítása esetén szükségessé válhat, hogy az Országos Bírósági Hivatal, illetve a bíróságok olyan személyes adatokat is kezeljenek, amelyeket az elektronikus úton kapcsolatot tartók kizárólag e célból, az elektronikus azonosíthatóságuk érdekében adnak meg.

A Javaslat meghatározza a bíróság által elektronikusan megküldött bírósági iratra vonatkozó plusz alaki követelményként, hogy azt a belső piacon történő elektronikus tranzakciókhoz kapcsolódó elektronikus azonosításról és bizalmi szolgáltatásokról, valamint az 1999/93/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló 2014. július 23-i 910/2014/EU rendelet szerinti, törvényben vagy kormányrendeletben meghatározott feltételeknek megfelelő elektronikus bélyegzővel látja el a bíróság.

A 617. §-hoz

Az üzemzavar, illetve üzemszünet bekövetkezése nem eshet a fél terhére, ezért a Javaslat rögzíti, hogy a határidőbe nem számít bele az a nap, amely során legalább négy órán át jogszabályban meghatározottak szerinti üzemzavar vagy üzemszünet állt fenn.

A 618. §-hoz

Az elektronikus kapcsolattartás kötelezettségét a fél nem csak azzal szegheti meg, hogy nem teszi lehetővé, hogy a bíróság számára elektronikus úton kézbesítsen, hanem azzal is, hogy a fél a beadványait nem elektronikus úton továbbítja a bíróság számára. Ennek az általános jogkövetkezménye az, hogy a beadvány hatálytalan, azonban egyes beadványok papír alapú előterjesztése esetére speciális jogkövetkezményt ír elő a Javaslat. A keresetlevél, a fellebbezés és a felülvizsgálati kérelem papír alapú benyújtásának jogkövetkezménye a visszautasítás, míg ha a fizetési meghagyásos eljárás jogosultja papír alapon terjeszti elő a keresetet tartalmazó iratot, a bíróság a pert megszünteti.

A 619. és 620. §-hoz

Már a hatályos Pp. is tartalmazza az iratok megtekintésének azt a sajátos formáját, amikor a felek és a perben részt vevő egyéb személyek, illetve képviselőik kérhetik a részükre kiadható – elektronikus formában, elektronikus okiratként vagy elektronikus másolatként rendelkezésre álló – iratot elektronikus formában az elektronikus levélcímükre megküldeni. Ezt a lehetőséget a Javaslat is fenntartja.

A Javaslat az elektronikus kapcsolattartáshoz kapcsolódóan rögzíti – az iratok elektronikus formában való rendelkezésre állása esetére – az iratok megtekintésének jogosultságát elektronikus hozzáféréssel. Az erre vonatkozó részletes technikai szabályokat külön jogszabályban szükséges elhelyezni.

A 621. §-hoz

Az E-ügyintézési tv. rögzíti, hogy a hangkapcsolatot biztosító elektronikus úton megtett nyilatkozat joghatása megegyezik a szóban tett nyilatkozat joghatásával, azonban jogszabály ettől eltérően rendelkezhet. A Javaslat a kizárólag hangkapcsolatot biztosító elektronikus úton tett nyilatkozatot nem fogadja el a következőkre tekintettel. A polgári peres eljárásban a szóbeli meghallgatásnak, a szóban megtett nyilatkozatnak a közvetlenség és szóbeliség, továbbá a kétoldalú meghallgatás elvének érvényesülése érdekében különös jelentősége van. A polgári peres eljárás kontradiktórius jellegéből következik, hogy a bíróságnak mindkét felet meg kell hallgatnia, illetve a meghallgatás lehetőségét biztosítania kell. A kétoldalú meghallgatás elvéből következik az is, hogy a bíróságnak annak lehetőségét is biztosítani kell, hogy az eljárás során a fél által előterjesztett kérelmeket, nyilatkozatokat az ellenfél is megismerhesse, arra nyilatkozhasson. Erre figyelemmel írja elő a polgári perrendtartás, hogy a szóbeli nyilatkozatokat tárgyaláson teheti meg a fél, ahol a másik fél jelenlétének lehetősége is biztosítva van. A fenti elvek érvényesülése a kizárólag hangkapcsolatot biztosító elektronikus úton tett nyilatkozat esetében nem biztosított, ezért a Javaslat a kizárólag hangkapcsolatot biztosító elektronikus úton tett nyilatkozatot nem fogadja el, de a hang- és képkapcsolatot is biztosító távközlő hálózat útján történő meghallgatást lehetővé teszi. A hang- és képkapcsolatot is biztosító elektronikus hírközlő hálózat útján történő meghallgatás a felek számára egy kedvező megoldás, ugyanakkor a közvetlenség, szóbeliség, kétoldalú meghallgatás elveinek való megfelelőséget is biztosítja.

A 622. §-hoz

A Javaslat megőrzi a hatályos Pp.-ben kialakított, az elektronikus hírközlő hálózat útján történő meghallgatás és bizonyítás-felvétel szabályait azzal, hogy tovább bővíti az elektronikus hírközlő hálózat útján történő bizonyítás-felvétel lehetőségeit, mivel azt kiterjeszti a szemlére is. A Javaslat a hatályos jogszabályi környezettel összhangban módosítja a terminológiát, és a zártcélú távközlő hálózat megnevezés helyett az elektronikus hírközlő hálózat megnevezést alkalmazza.

A Javaslat szerint a felek és más perbeli személyek, így a tanúk, illetve a szakértők is meghallgatásra kerülhetnek távmeghallgatás útján, illetve a szemle is lefolytatható e módon, ha a szemletárgy birtokosa ez ellen nem tiltakozik. E lehetőség biztosítása jelentősen megkönnyítheti azon személyek meghallgatását, akiknek a megjelenése a tárgyalás kitűzött helyén csak jelentős nehézséggel vagy aránytalanul nagy költségtöbblettel lenne megoldható.

Emellett ezen jogintézmény alkalmazása az eljárások lefolytatását is gyorsíthatja. Mindezeken túl – ha ez válik szükségessé – e meghallgatási mód a tanú személyes védelmét is biztosíthatja.

A 623. §-hoz

Az elektronikus hírközlő hálózat útján történő meghallgatásra vagy egy másik bíróságon vagy egy egyéb – az elektronikus hírközlő hálózat működésének biztosításához szükséges feltételekkel rendelkező – szervnél rendelkezésre bocsátott helyiségben kerülhet sor. Az elektronikus hírközlő hálózat útján történő meghallgatás során a tárgyalás, illetve a személyes meghallgatás helyszíne és a meghallgatott személy tartózkodási helye (a másik bíróság vagy az egyéb szerv) között az összeköttetés közvetlenségét a mozgóképet és a hangot egyidejűleg továbbító eszköz biztosítja.

A 624. §-hoz

Tekintettel arra, hogy az elektronikus hírközlő hálózat útján történő meghallgatás esetén maga a tárgyalás más helyiségben kerül megtartásra, mint ahol a meghallgatásra kerülő tartózkodik, a Javaslat rögzíti azt, hogy a tárgyalás nyilvánosságára vonatkozó rendelkezéseknek a tárgyalás kitűzött helyszínén kell érvényesülniük. Ennek okán azt is előírja a Javaslat, hogy kik tartózkodhatnak az elektronikus hírközlő hálózat útján történő meghallgatás helyszínén. Ezek a személyek a következők: az elektronikus hírközlő hálózat útján meghallgatásra kerülő személy; az, akinek a jelenlétét az elektronikus hírközlő hálózat útján meghallgatásra kerülő személyéhez kapcsolódóan a tárgyaláson vagy a személyes meghallgatáson, illetve a szemlén törvény lehetővé, illetve kötelezővé teszi; az elektronikus hírközlő hálózat útján történő meghallgatáshoz szükséges technikai eszközök működését biztosító, kezelő személy. Azt, hogy ki lehet az a személy, akinek a jelenléte az elektronikus hírközlő hálózat útján meghallgatásra kerülő személyéhez kapcsolódóan törvény alapján lehetséges vagy kötelező, minden esetben az ügy egyedi sajátosságai alapján kell megítélni; ilyen személy lehet pl. a tolmács, a támogató, kiskorú tanú esetén a törvényes képviselő.

Mivel a távmeghallgatás helyszínén nem tartózkodik bírósági alkalmazott, az azonosítás jogszabályban meghatározott technikai eszközök közvetítésével történik, és emellett sor kerül a személyazonosító adatoknak a személyiadat- és lakcímnyilvántartást végző hatóság nyilvántartásában szereplő adatokkal való összevetésére elektronikus úton vagy az adatbázisok közvetlen elérésével.

A Javaslat az elektronikus hírközlő hálózat útján történő meghallgatás esetén is biztosítja azon tanú adatainak védelmét, aki kérte az adatainak a zártan kezelését. A Javaslat erre az esetre rögzíti, hogy a tanú okmányainak jogszabályban meghatározott technikai eszközök közvetítésével történő bemutatása során biztosítani kell, hogy azt csak a bíró, illetve a bírósági titkár tekinthesse meg.

A 625–627. §-hoz

A távmeghallgatás során biztosítani kell, hogy a tárgyalás, a személyes meghallgatás, illetve a szemle kitűzött helyszínén jelen lévő résztvevők láthassák az elektronikus hírközlő hálózat útján történő meghallgatásra kialakított helyiségben a meghallgatott személyt, valamint a meghallgatott személlyel egyidejűleg ott-tartózkodó valamennyi személyt. Az elektronikus hírközlő hálózat útján történő meghallgatáson olyan technikai feltételeket kell teremteni, hogy

az biztosítani tudja, hogy a távmeghallgatás helyszínéül szolgáló helyiségnek minden pontja látható legyen a tárgyalást vezető elnök, illetve a személyes meghallgatást lefolytató elnök, illetve bírósági titkár számára, aki nem a meghallgatás helyszínén, hanem a tárgyalás, illetve a személyes meghallgatás kitűzött helyszínén van jelen. Ugyanakkor az elektronikus hírközlő hálózat útján történő meghallgatásra kialakított helyiségben tartózkodó meghallgatott személy részére is biztosítani kell, hogy követhesse a tárgyalás menetét. Az elektronikus hírközlő hálózat útján történő meghallgatás részletes technikai szabályait külön jogszabály tartalmazza.

A Javaslat a tanú veszélyeztetettsége esetére lehetővé teszi a tanú titkos meghallgatását is, amelynek elrendelése esetén az elektronikus hírközlő hálózat útján történő meghallgatás olyan módon kerül lefolytatásra, hogy a tanú személye, tartózkodási helye ne legyen megállapítható.

Az elektronikus hírközlő hálózat útján történő meghallgatás esetén a jegyzőkönyvnek az Általános rendelkezések között meghatározott tartalmi elemeken túl ki kell terjednie az elektronikus hírközlő hálózat útján történő meghallgatás lefolytatása körülményeinek, valamint az elektronikus hírközlő hálózat útján történő meghallgatásra kialakított helyiségben jelen lévők személyének rögzítésére is.

A 628. és 629. §-hoz

A Javaslat tartalmazza a törvény végrehajtására szolgáló kormányrendelet és miniszteri rendeletek megalkotásához szükséges felhatalmazó rendelkezéseket. Emellett rögzíti a törvény hatálybalépéséről szóló előírást.

A 630. §-hoz

A Javaslat a hatálybalépést követően indult perekben rendeli alkalmazni a törvényt, figyelemmel arra, hogy a Javaslat a per szerkezetét alapvetően megváltoztatja, illetve az egyes jogintézményeket jelentősen módosítja.

A Javaslat külön rendelkezést tartalmaz az okiratok tekintetében, mivel az okiratokra vonatkozó szabályok nemcsak a polgári peres eljárások során kerülnek alkalmazásra. A Javaslat szerint a 2018. január 1-jét megelőzően keletkezett okiratra a keletkezésekor hatályos rendelkezéseket kell alkalmazni.

További átmeneti szabályként tartalmazza a Javaslat egy, a hatályos Pp. 99/B. § (3) bekezdése okán szükséges rendelkezést. A hatályos Pp. 99/B. § (3) bekezdése szerint, ha a címzett ellen a jogerős határozat alapján a bírósági végrehajtást megelőzően pénzforgalmi úton történő behajtást kezdeményeztek és arról tudomást szerzett, a kézbesítési vélelem megdöntése iránti, e § szerinti kérelmet a pénzforgalmi úton történő behajtásról való tudomásszerzésétől számított 15 napon belül terjeszthet elő. Tekintettel arra, hogy a pénzforgalmi szolgáltatás nyújtásáról szóló 2009. évi LXXXV. törvény 66. §-ában foglalt átmeneti rendelkezés szerint pénzforgalmi úton történő behajtás kezdeményezésére már csak kivételesen, abban az esetben kerülhet sor, ha a bírósági végrehajtás feltételei a törvény hatálybalépését (2009. november 1.) megelőzően már fennálltak, nem indokolt a hatályos Pp. hivatkozott szabályát a kézbesítésre vonatkozó szabályozás keretei között megjeleníteni. A tárgykörben elegendő az átmeneti rendelkezés fenntartása.

A 631–633. §-hoz

A Javaslat az európai uniós követelményekre utaló, a diplomáciai és egyéb mentesség érvényesüléséhez szükséges, továbbá hatályon kívül helyező rendelkezéseket tartalmaz.